LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵՐԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ՅՈՒԼԻՍ 1929

2 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 997 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՐ ՄԵՂՔԸ

Մեզի համար անվիճելի է մէկ իրողութիւն,— Ոչ թէ հայ ժողովուրդն է որ «չի հաւատար իր ապագային», կամ անհնար է գայն «կապել վաղուան պայծառ իրականութեան», այլ վարիչներն են որ չուրին տուեր են շատ մը բաներ։ Կրնայինք ըսել, նոյն իսկ, թէ անոնք իրենց հոգեկան բեկումը կամ անհոգութիւնն է որ յաճախ կը բեռցնեն տարագիր բազմութիւններուն շալակը։

Իր ապագային յուսահատած չէ Հայաստանի ժողովուրդը, հակառակ այնքան խոտելի և անդամալոյծ կարգ ու սարքի մը։ Այլապէս, պիտի ոստոստէր ու խաղար իբրեւ հաւասարակշռութիւնը կորնչուցած ամբոխ մը, փոխանակ իր մաղձը զըսպելու եւ տոկալու, տքնելու ազնուական լուռութեան մը մէջ։

Տէ՛ր է վկայութեան կանչել հոչակաւոր Լէնկթիմուրը։

Պատմութեան մը համաձայն, անգամ մը չարդել եւ թալանել կուտայ Սեբաստիոյ ժողովուրդը։ Յետոյ մանկլաւիկներ կը դրկէ, որպէսզի լուր բերեն ժողովուրդի կացութեան մասին։ Կուգան կը պատմեն թէ՝ խոր-խոր կը մտածէ։

— Անգա՛մ մըն ալ չարդեցէք, կը հրամայէ գազանը։

Ետքին կը տեսնեն եւ նո՛յն լուրը կը բերեն մանկլաւիկները,— խոր-խոր կը մտածէ ժողովուրդը։

— Անգա՛մ մը եւս եւ աւելի անխնայ,— կը մռնչէ հրէշը։

Եւ մանկլաւիկները լուր կը տանին թէ մնացորդները սկսեր են խելայեղ ճիչեր արձակել, պարել, ցնծալ եւ ցատկրտել...

— Ա՛լ վախ չունիմ, կը յայտարարէ Լէնկթիմուր, ձգեցէք իրենց վիճակին։

Իր ապագային յուսահատած չէ, նաեւ, տարագիր հայութիւնը,— ա՛յն որուն ուսերուն վրայ կը դնէր ծանրագոյն բեռը, ընկ. Վարանդեան.

— «Հայաստանը դո՛ւրս է վտարուեր Հայաստանէն եւ մեր կանդամ, չուառական, եկեր ապաստաներ է գաղութներու մէջ... Գիտակցինք հիւրընկալութեան մեր պարտքին, սփոփենք մեր Թանկագին հիւրը, սիրտ տանք անոր, կապե՛նք վէրքերը» (*Յառաջ*, 26 ցունիս)։

Կարելի է վիճիլ այս արտայայտութեան մասին։ Կարելի է առարկել թէ՝ ընդհակառակն՝ հայրենիքն է որ սիրտ պիտի տայ արմատախիլ, հալրենի հողէն եւ ջուրէն կտրուած բազմութիւններուն։

Իրականին մէջ, մեծ բան չի փոխուիր կացութենէն։ Մէկը միւսով է որ պիտի շնչէ։ Մէկուն տառապանքը կամ հրճուանքը աղբիւրն է միւսին գործունէութեան եւ ներշնչման։

Այո՛, տարագիր հայութիւնն ալ կը հաւատայ իր ապագային, բնազդօրէն, թերեւս առանց կարենալ բացատրելու, առանց բանգիտութեան հովեր առնելու։ Այլապէս, արդէն կը դառնար բոշաներու բազմութիւն, մանաւանդ սա լպրծուն պողոտաներուն վրայ, ուր այնքան դիւրին է մոռնալ Ե՛ւ ազգ Ե՛ւ հայրենիք, փոխան պնակ մը ոսպի։

Ո՞վ պիտի համարձակէր այդ նախատինքը նետել հոս, երկնասլաց բուխերիկներու տակ սեւցած, կարծրացած յիսուն հազարին, կամ հո՛ն, Յունաստանի եւ Սուրիոյ կայաններուն մէջ դեղնած հարիւր յիսուն հազարին։

Միայն թէ — այստեղ է որ կը ծագի բուն տագնապը — ի՞նչ կը բանինք մենք, որպէս զի, ոչ միայն վառ մնայ այդ հաւատքը, այլեւ չշեղի իր բնական ընթացքէն։ Ձգտնայ բանգիտութեան եւ ամուլ մարգանքներու ասպարէզ։

Կը գաղթե՞ն,— կը ճռւանք մէկ բերան, եւ անաթեմա կը կարդանք աչ ու ձախ։ Բայց ի՞նչ կ'ընենք, իրականին մէջ, որպէս զի չգաղթեն։ Մնան եւ զարգանան, մինչեւ լաւագոյն օրեր։

Առնե՛նք, նոյնն, Յունաստանն ու Սուրիան։

Մինչեւ այսօր, տակաւին պարզ չէ թէ ինչո՛ւ կը հեռանան Յունաստանէն, կամ ի՞նչ հաւեմատութեամբ։ Որոշ իրողութիւններէ աւելի, պարբերական ահազանգ մըն է որ կը հնչէ։ Օր մը՝ դինուորագրութեան խնդիր, ուրիշ օր մը՝ տադաւարներու տեղափոխութիւն։ Տնտեսական պատճառներ ալ կը յիշուին, բայց տեղացիները իրենք ալ չեն հաւատար այդ պատրուակին։

Արդ, ի՞նչ կ'ընեն Յունաստանի մեծ ու պզտիկ վարիչները, —մեր ընկերներն ալ միասին,— այդ գաղթը կասեցնելու համար։

Ուրիշ առեն ալ ըսած ենք որ յոյս չդնեն հեռաւոր սուրբերու վրայ։ Եւ այս՝ ոչ թէ անոնց պատասխանատուութիւնը թեթեւցնելու համար, այլ որովհետեւ գիտենք որ այդ ճամբան պարզապէս պատրանքներու կ'առաջնորդէ։

Ո՛ր եւ է տիտղոս չի կրնար աւելի գործ արտադրել, քան այն ինչ որ կատարուի տեղին վրայ։ Եւ հայկական ո՛ր տիտղոսն է որ արժէք պիտի ունենար, այս օրերուն... Հին կապեր, բարեկամական յարաբերութիւններ, այո՛, կ'օգնեն երբեմն։ Բայց այսքան։ Իսկ այսպիսի կապեր ունինք ամէն տեղ ալ — եւ աններելի է, եթէ չենք խորհած ունենալ 1922էն ի վեր։

Նոյնը եւ Սուրիոյ, կամ Պուլկարիոյ համար։

Միանգամ ընդ միշտ պիտի ընդունինք որ, մեզմէ իւրաքանչիւրը մեծագոյն պատասխանատուութիւնն ու պարտականութիւնն ունի իր ինկած գաղութին մէջ։

Աւելի բաց խօսինք։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՁԷՋՈՔ ՁԱՅՆ ՄԸ

Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ը (անգլ. հայաթերթ), կը շեշտէ մայիս 28ի տարեդարձին նուիրուած խմբագրականի մը մէջ (31 մայիս).

—«Վեց հարիւր տարիներու գերութենէ եւ արեւելեան ամէնէն զազրելի բռնակալութիւններու տակ տառապելէ ետք, հայ ազատագրական շարժման, եւ հայ պայքարողականութեան վեհագոյն եւ ամէնէն թանկագին յաղթանակն է մայիս 28ը։

Սխալ է կարծել թէ համաշխարհային պատերազմի հրաբխային պոռթկումներէն ինքնաբերաբար եւ հրաշքով ծնաւ ան։ Սխալ է կարծել թէ մեր դարերու անարգ թշնամին, թուրքը, դիւանագիտական սա կամ նա նկատումով, շնորհ մըն էր որ ըրաւ։ Ընդհմասն է խորհիլ թէ տեւտոնեան գինուորապաշտութիւնը իր վայրագ խոյանքներուն մէջ վայրկեան մը արդարութեան եւ ասպետականութեան պարտք մը կատարեց իրեն համար ատելի հայութեան հանդէպ։

Հայութիւնը իրեն առաջնորդ ունենալով վերջին կէս դարու ընթացքին *հայ ազատագրութեան եւ հայ յեղափոխութեան քուրանները մէջ մարզուած հսկայ վեթերաններ*, զանգուածօրէն ոտքի կանգնեցաւ եւ նրբարին մէջ նետեց իր բուռնցքին ուժն ու իր կարմիր արիւնը։ Հայութիւնը վայրկեան մը ինքնագիտակցութեան եկած, հաւատացաւ թէ երկաթէ *շերեփներ* են հարկաւոր, ազգերու ճոխ սեղանէն իր անդրանկութեան ապուրը խլելու համար, եւ թէ մարդկայնական, գաղափարական ու վերացական *ֆորմիւլները* ոչինչ կ'արժեն, երբ անոնց չեն ընկերանար *առնական բազուկները* եւ թաթուլի հարուածը։

Այս ոգիով դաստիարակուած հայութիւնը գիտցաւ արժեցնել իր մասնակցութիւնը համաշխարհային պատերազմին, հետեւելով *ազգ. անզուգական հերոս Զօր. Անդրանիկի եւ անոր ամբողջ մեծ ու պզտիկ զէնքի ընկերներուն*, որոնք պատմութեան ամէնէն գերմարդկային պայքարները եւ անհաւասար կռիւները մղեցին, որպէսզի հայութիւնը ունենայ իր ազատ հայրենիքը եւ իր տեղը արեւին տակ։

Գոյութեան միակ *խարխափն* է մայիս 28ը, առանց որուն անկարելի պիտի ըլլար նոյն իսկ այսօրուան Թորիդային Հայաստանի գոյութիւնը։ Վարչութիւններ կուգան ու կ'անցնին, կամ կրնան անցնել, հոգ չէ թէ ինչ գոյն ունենան անոնք։ կայ ու կը մնայ հայ ժողովուրդը»։

ԱՆՏԱՌՆԵՐ Կ'ԱՅՐԻՆ

Թուլոնէն կը հեռագրեն թէ կիրակի առաւօտ հրդեհ ծագած է քարսէնի շրջանի (վատ նահանգ) անտառներուն մէջ։ Հարիւրաւոր հեկտար անտառ բոցերու ճարակ դարձաւ։ Ցասնեակ հազարներով ծառի կոճղեր, որոնք փոխադրուելու պատրաստ վիճակի մէջ էին, ածուխի վերածուեցան։

«ՓԱՐԱԿԷՕԶ»ի մասին ուսումնասիրութիւններ կը կատարուին գերման արեւելագէտ փրոֆ. Ռիթարի կողմէ։ Ցիշեալը սկսած է գերմաներէնի թարգմանել *Փարակէօզի* 36 խազերը, որոնք 36 հատոր պիտի բռնեն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՄԵԺԵՑ ՅԵՏԱՁԳԵԼ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԾՐԱԳՐԵՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ

Ամերիկեան կառավարութիւնը քաղաքավար կերպով հաստկցուց Ֆրանս. դեսպանին թէ՝ կարելի չէ ամերիկեան մթերքներու փոխարժէքին վճարման թուականը երկարաձգել օգոստոս 1էն անդին, քանի որ խորհրդարանը արձակուրդի մէջ է եւ նախագահը ըստ օրինի իրաւունք չունի այդ մասին ոեւէ որոշում տալու։

Ֆրանս. մամուլին մէջ մեծ յուսախաբութիւն յառաջ բերաւ այս չոր պատասխանը, որ սակայն անսպասելի չէր։ Այս պայմաններուն տակ, Ֆրանս. կառավարութիւնը որոշեց յուլիս 9ին խորհրդարանին ներկայացնել Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը՝ որպէսզի կարելի ըլլայ գայն վաւերացնել օգոստոս 1էն առաջ։

Ֆրանսական շրջանակներու մէջ տիրող ժամկութիւնը պատկերացնելու համար, կ'արժէ մէջբերումներ ընել կարեւոր թերթի մը խմբագրականէն։ Ահա՛ թէ ինչ կ'ըսէ Ֆրանսացի խմբագիրը.

— «Պարոն Ամերիկացինե՛ր, դո՛ւք որ մեր բարեկամներն էք եւ դուք որ բարեկամ չէք, ձեր գլխուն մէջ լաւ դրէք ասիկա. յառաջիկայ օգոստոս 1ին մեր 10 միլիառին գոյնը չպիտի տեսնէք։

Պատճառն այն չէ թէ դրամ չունինք։ Երբ Փուանքարէի պէս կարգին վարչապետ մը ունինք, կրնաք վստահ ըլլալ թէ 10 միլիառը պահեստի մէջ է, պատրաստ՝ ի հարկին՝ մեր արկղներէն ելլելով ձերիններուն մէջ մտնելու։

Սակայն երկիրը Փուանքարէի չափ, կրնամ ըսել նոյնիսկ անկէ աւելի չի հասկնար թէ ինչու որոշեալ օրը պիտի յօժարինք վճարել ահագին գումար մը՝ այն լուրջ կացութեան մէջ որուն ենթարկուած ենք պատերազմի մեր նախկին դաշնակիցներուն եւ բնկերակիցներուն պատճառաւ, առանց ոեւէ նիւթական երաշխաւորութիւն ունենալու թէ մեր ուղղամտութիւնը հաշուի պիտի առնուի յառաջիկայ։ Այսպէս ուրեմն, օգոստոս 1ին չպիտի վճարենք։

Կը կարծենք թէ հրէշային բան է ստիպել Ֆրանսան(պարկեշտ եւ ապահով պարտական) որ վճարէ իր պարտքերը Ամերիկայի, երբ Գերմանիա (կասկածելի պարտական) չէ ճանչցած եւ բացարձակապէս չէ ընդունած Ֆրանսայի ունեցած իր պարտքերը։

Ուրեմն, պարո՛ն Ամերիկացիներ, ի՛նչ ալ պատահի, Փուանքարէ համաձայնագիրը վաւերացնէ օգոստոս 1էն առաջ թէ երկկի ծրագրին բոլորին կողմէ ընդունուելէն վերջ, լաւ հասկցէք սա՛ կէտը որ, եթէ դուք օգոստոս 1ի թուականին համար անդրդուելի կը մնաք, մենք ալ համաձայնագիրը չպիտի վաւերացնենք, ո եւ է յանձնառութիւն չպիտի ստանձնենք, եթէ Գերմանիա չընդունի երկկի ծրագիրը, եւ կամ գայն «տասը տարուան համար» ընդունելով, 11րդ տարիէն սկսեալ այլեւս չվճարէ մեզ։ Եթէ դադրինք մեր առնելիքներն ստանալէ, պիտի դադրինք մեր պարտքերը վճարելէ։ Այս կէտին վրայ այսուհետեւ մենք մեզ կը նկատենք իբրեւ փոխանցման գործակալներ։ Ի՛նչ ալ ըսէք, գրէք կամ մտածէք այս տեսակէտին դէմ, որ արդարութիւնն իսկ է — բան չպիտի փոխուի Ֆրանսական ժողովուրդի միահամուռ բաղձանքէն ու կամքէն»։

Միւս թերթերն ալ գրեթէ նոյն իմաստով կ'արտայայտուին։

Յունաստանի բողոքը Երկկի ծրագրին դէմ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ հելլէն կառավարութիւնը պաշտօն յանձնեց Լոնտոնի իր դեսպանին՝ ծանուցագիր մը ներկայացնել Լոնտոնի ամերիկեան դեսպան գօրավար Տօուըսի, յայտնելու համար թէ երկկի ծրագրին համաձայն Յունաստանի ստանալիք գումարները Թող չպիտի տան իրեն վճարել Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի ունեցած պատերազմական պարտքերը, մինչդեռ Գերմանիայէն պահանջ ունեցող պետութիւններէն շատեր իրբեւ սկզբունք ընդունած են ա՛յն որ հատուցումի անունով ստացուած գումարները պէտք է գոցեն պատերազմական պարտքերը։

Նման բողոքներ պիտի ներկայացուին նաեւ Փարիզի մէջ՝ երբ գումարուի հատուցումներու մանդատիտական յանձնաժողովը։

Հաւանաբար վարչապետ վէնիզելոս անձամբ Լոնտոն երթայ յառաջիկայ օգոստոսին, երբ երկկի ծրագրին մասին միջազգային խորհրդաժողովը գումարուի։

Երկկի ծրագրով, Յունաստան պիտի ստանայ 499,500,000 մարք ոսկեդրամ՝ 59 տարուան մէջ։

Միջազգային Խորհրդաժողովը

Ինչպէս յայտնի է, խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի երկկի ծրագրին կարգ մը պայմանները որոշելու, մանաւանդ Չեմպոսի գրաւուած հողամասերու պարպումին մասին խօսելու համար։ Անգլիական կառավարութիւնը փափաք յայտնած էր որ այդ խորհրդաժողովը տեղի ունենայ Լոնտոնի մէջ՝ օգոստոսին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Խաչիկ Վէլէտեան, Ֆրանքֆորթ (Ճաոաջի հազարթուեակին առաթիւ)	50.—
Նախորդ գումար	10,578.80
ընդհ. գումար	10,628.80

ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԵՏ ԱՌԵՒՏՐԻՐԸ

Պոլսոյ Առեւտրական սենեակի յայտարարութեան համաձայն, Ռուսիա պիտի ղրկուին 20 հազար քիլօ շագանակ, 200 քիլօ աֆիոն, 2 հազար քիլօ չոր միրգ եւ 600 կտոր գորգ։ Մինչեւ հիմա ոչ մէկ առեւտրական ներկայացած է այս տրուածութիւնին համար։ Կ'ըսուի թէ գորգի արտածումը առաջին անգամն է որ պիտի կատարուի, իսկ շագանակ ղրկելը կարելի չէ այս եղանակին։

*** Ետ եկած կաշիներու խընդիրը դատարան ինկած է։ կըրկին քննութիւն կատարուած եւ ստուգուած որ կաշիները թրքական են եւ Ռուսերուն առարկութիւնը ջիմ չունի։ Քանի մը վաճառականներ դատարան դիմած են արդէն վնասուց հատուցման դատ բանալով։

Ակնկ գատ, վաճառականները գործավարութեան դիմում կատարած են, որպէսզի Թուսիոյ հետ կքնուելիք առեւտրական [illegible] առեւտուրի պարագան պաշտպանուի։

ԱՆՀԱՆԳԻՍՏ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Պալըքէսիրէն կը հաղորդեն թէ պալիա գաւառակին մէջ, Չօճա եագուպ անուն թափառաշրջիկ մը ներբակալուած է, Թրքութեան ամէնէն նուիրական անձերուն դէմ լեզուագարութիւններ բրած ըլլալուն համար։ Ցէօրէ Գորաճան գիւղախումբին մէջ ներբակալուած են նաեւ նախկին երեսփոխան մը եւ ուրիշ իրերու անձեր։

Չօճա եագուպ քանի մը օր առաջ Պանտրմայի մէջ ներբակալուելով պալիա տարուած էր։ Պալըքէսիրի կուսակալն ու պալիայի կառավարիչը անձամբ քննութիւն կը կատարեն։

եագուպ Չօճա պալիայի մէջ ինքզինքը իբր կազմակերպութեան մը հիմնադիր ներկայացուցած է եւ *չէրխէզհիութեան* քարոզութիւններու ձեռնարկած։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Վերջին օրերս Շիւսիսային Պուլկարիոյ զանազան մասերուն, մէջ տիրող փոթորիկին հետեւանքով ողողումներ առաջ եկան, մասնաւորաբար Ցրակովիցա եւ Ցվիչեով գիւղերուն մէջ։ Թեղուտեցան ինը հոգի, 2ը կին։

Վնասները քանի մը միլիոն լեվա կը հաշուուին։

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ՊԱՐԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանէն Թայմզի կը հեռագրեն.

—Քաղրունի եւ Պուշիրի միջեւ հեռաձայնական գիծը կտրուած է յունիս 25ին եւ այդ Թուականէն ի վեր ո՛չ մէկ լուր կը ստանայ քաղրունէն։

Ցունիս 17ին շիրազէն մեկնած Թուրիստ գօրասիւնը ապստամբներուն հետ շփման մէջ մտաւ Ցրգայի մօտ, ուր օդանաւ մը 16 ռումբ նետեց ապստամբներուն վրայ, որոնք հետ քաշուեցան։ Պաշինի ճամբան ալ ապրուած է։

ՅԱՆԴԻՊԱՏԱՆԱՑՆՈՂ ՇՈՒՈՆԱԻԻՐ

Կիրակի օր Նիւ-Եորքէն դէպի Եւրոպա ճամբայ ելան 13 անդրատլանտեան շոգենաւեր՝ բերելով 13,500 ճամբորդներ։ Շոգենաւերէն մէկուն մէջ կը գտնուի Տիկ. Ուոտրօ Ուիլսըն։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆԷՆ

ԱԼԷՎԻՆԵՐՈՒ ԵՐԿԻՐԸ

Ֆրանսական հոգատար կառավարութեան ստեղծած ինքնավար չորս երկիրներէն մէկն է Ալէվինեռու պետութիւնը։

Ալէվիներու պետութիւն կը կոչուի այն շրջանը ուր մեծ մասով Ալէվիներ կը բնակին։

Պետութիւնը կազմուած է՝ հին Լաթաքիա (Լաւոդիկէ) սանճաքով (նախկին պէյրութի վիլայէթի հինգ սանճաքներէն մէկը) Տրիպոլիս սանճաքէն առնուած Սաֆիթա եւ Հոսն գագաններով եւ Դամասկոսի վիլայէթէն առնուած Օմրանիէ գագայով։

Պետութիւնը արեւմուտքէն կը տեսնէ Միջերկրական ծովը, հարաւէն սահմանն է Լիբանան, որմէ կը բաժնուի Նահր էլ Քիպիր կամ Արիտա կոչուած գետով, արեւելքէն կը հետեւի Որոնդէս գետի ընթացքին, իվերջոյ կ'անցնի Որոնդէսի հովիտէն մինչեւ ՀԷպէլ Նուսէյրիի մէջ պուռնազ ըսուած վայրը, ուրկէ կը սկսի հիւսիսային սահմանը, որ է քէսապի գաւառակը, Լաթաքիա քաղաքէն հարաւ 50 քիլոմեթր հիւսիս։

Տարածութիւնն է 6500 քառ. քիլոմեթր. բնակչութիւնը՝ 275000 այսպէս բաժնուած.—

Ալէվիներ	160000
Սիւննի իսլամներ	60000
Ցոյն Օրթոտոքս	35000
Իսմայիլի	6000
Մարոնիներ	5000
Հայեր	2000
Ջանազան ազգեր	6500

Այս շրջանը ինքնուրոյն է, 15 Փետրուար 1924ին գաշնակցային ժողովին մէջ, Համաձայն Ալէվի ներկայացուցիչներու փափաքին եւ 2 Ապրիլ 924 եւ 4 Հոկտեմբեր 1924ի ներկայացուցչական ժողովներու առաջարկութեամբ, քուէարկութեամբ յայտարարուած է անկախ, իսկ 1 յունուար, 925էն ի վեր կը կազմէ ինքնավար պետութիւն մը, վերապահելով սահմաններով եւ 2 սանճաքներու կազմութեամբ.— 1. Լաթաքիա, հինգ գագա (Լաթաքիա, Հէպլէ, Պանեաս, Հավֆէ, Մասիաֆ), 2. Թարթուս, երեք գագա (Թարթուս, Սաֆիթա, Թէլքալէ)։

Պետութեան մայրաքաղաքն է Լաթաքիան։ Ունի ֆրանսացի կառավարիչ մը, որ մինչեւնոյն ժամանակ մարզպանին փոխանորդն է։

Նախապէս զինուորական իշխանութեան ձեռքն էր կառավարութեան ղեկը։ Առաջին անգամ կառավարիչ եղած է գնդ. Նիէժէր, որմէ վերջ Զօր. Պիյոթ, որ իրապէս կը նկատուի Ալէվիներու պետութեան վերանորոգիչը եւ Լաթաքիա քաղաքին բարեգործը։ Ան է որ Լաթաքիան ջուրով, լուսաւորութեամբ եւ կարգ մը հանրային շէնքերով օժտեց եւ ճիշդ ատոր համար Լաթաքիոյ ամենաբանուկ փողոցին Rue de Franceի վերջաւորութեան կանգնուած է յիշատակարան մը, ի պատիւ իրեն։

Ինքնավարութեան սկզբին կառավարիչը կարելի է նկատել պ. Privat Auboire։ Լաթաքիոյ լուսաւորութիւնն ու ջուրը որքան որ Զօր. Պիյոթի ջանքերուն արդիւնքն են, այլ սակայն կարելի է մեծ բաժին մըն ալ հանել իր յաջորդ կառավարիչ ՔայլայԻն, որուն յիշատակին եւս կոթող մը կանգնուած է ուրիշ կարեւոր փողոց մը վերջաւորութեան։ Համակրանքի արժանացած է նաեւ ներկայ կառավարիչը՝ պ. Շօֆլէր, որուն փափխման առթիւ ժողովուրդը խնդրեց որ ՇԱՅ։

Ցեղական վարչութիւնը կը բաղկանայ սանճագներու մէջ մէկ մէկ Միւթէսարիֆով, իսկ գագաներու մէջ մէկ մէկ Գայմագամով, որոնք ունին խորհրդականներ, բարձր մազպանութեան պատուիրակին ներկայացուցիչներ։ Սանճաքները եւ գագաները ունին վարչական ժողովներ որոնց անդամները կ'առնուին տեղական տարբեր կրօններու պատկանող ձեռնհաս անհատներէ։

Ինքնուրոյն պետութիւն ըլլալու Հանգամանքով, գատական եւ թղթատարական գատ պաշտօնատուններ հաստատուած են, կապուած ուղղակի մարզպանութեան։ Ունի իր ներկայացուցչականժողովը 15 անդամներէ, որոնց 9ը Ալէվիներ, 2ը քրիստոնեաները, 3ը Սիւննի իսլամներ, իսկ մէկը Իսմայիլացի։ Գլխաւոր քաղաքներուն մէջ կայ Թաղապետութիւն եւ Թաղապետական խորհուրդ մը ընտրուած ընդհանուր քուէով։

Ալէվիներու պետութեան մէջ կան,— Լաթաքիա սանճաք կառավարական 56, մասնաւոր՝ 69 դպրոցներ, Թուրթուսի սանճագ՝ կառավարական 41, մասնաւոր 53 դպրոցներ։ Նոր կառուցուած պետական շէնքերէն կարելի է յիշել պետական քոլէժը, Պուքայի առգարակին երկրագործական վարժարանին շէնքը, Լաթաքիայէն մէկուկէս քիլոմեթր հեռու, օթել քագինօն՝ զբօսաշրջիկներու յատուկ, որքանոց մը եւ հիւանդանոց մը։ Նաեւ պետական պաշտօնեաներու համար նոր կառուցուելիք ամարանոց շէնքը Լաթաքիայէն 80 քիլոմեթր հիւսիս արեւելք, ՀԷպէլ Նուսէյրիի վրայ Ըսլէնֆէ ըսուած տեղը։ Պետութեան մէջ կան 2 պետական, մէկ ամերիկեան եւ մէկ ալ մասնաւոր հիւանդանոցներ։

Այս շրջանին մէջ բարեխառն գօտիի յատուկ բոլոր բոյսերն ալ կը հասնին, մանաւանդ միջերկրականեան բոյսեր։ Շրջանի մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ գիւղացիներէ որոնք շատ նախնական գործիքներով կը մշակեն հողը եւ շատ ալ խեղճ կ'ապրին։

Շատ լաւ հողեր կան, արժանի, այգիի եւ բամպակամշակութեան յատուկ։ Բամպակամշակութեան վերջերս շատ զարկ տրուած է, մանաւանդ ՀԷպլէի գագային մէջ։ 1929ին 8500 հէքթար հողի վրայ բամպակի հունտ սերմանուած է։

Պետաքսագործութիւնը զարգանալու վրայ է։ Իբր օրինակ կրնայ ըսել է տալ 1924 տարուան բամպակի հունձքը՝ 700,000 քիլոկրամ, 15,400,000 ֆրանք արժէքով։ Ձիթենիներ ալ շատ կան այս շրջանին մէջ։ Հարուստ են մանաւանդ Մասիաֆի եւ Նահր Քուալիէի մօտերը։

Ծխախոտն ալ կը կազմէ առանձին լաւ հասոյթներէն մէկը, մանաւանդ ՀԷպլէն լաւ ծխախոտ կ'արտադրէ։ Ծխախոտը իր տեսակով ալ լաւ է։ Լաթաքիոյ բժիժին «թաթլը սէրթ»ը շատ տեղերէ կը փնտռուի։

Ընտաւներ ալ շատ են։ Ծառերու մշակութեան, ինչպէս նաեւ Հողագործութեան Հոգ տանելու համար ստեղծուած է տնտեսական վարչութիւն մը։

Լաթաքիոյ հիւսիսային շրջանները եւ Լաթաքիան ձէթի արտադրութեամբ լաւ տեղ կը բռնեն։ Ձէթ կ'արտածուի դէպի Պաղեստին եւ Եգիպտոս։ Ձէթին շնորհիւ օճառագործութիւնն ալ բաւական առաջադիմած է։ Այսքան ներէն կը պատրաստուի լաւ գինի։ Ալէվիներու շրջանին մէջ քիչերէ ըսուած տեղը գտնուած է ասֆալթի հանք, որուն շահագործումը տրուած է ընկերութեան մը, որ կ'ըսուի թէ 20 միլիոն ֆրանք մէկ մէկ Միւթէսարիֆով, իսկ գագաներու մէջ մէկ մէկ Գայմագամով, որոնք ունին խորհրդականներ, բարձր մազպանութեան պատուիրակին ներկայացուցիչներ։ Սանճաքները եւ գագաները ունին վարչական ժողովներ որոնց անդամները կ'առնուին տեղական տարբեր կրօններու պատկանող ձեռնհաս անհատներէ։

Ինքնուրոյն պետութիւն ըլլալու Հանգամանքով, գատական եւ թղթատարական գատ պաշտօնատուններ հաստատուած են, կապուած ուղղակի մարզպանութեան։ Ունի իր ներկայացուցչականժողովը 15 անդամներէ, որոնց 9ը Ալէվիներ, 2ը քրիստոնեաները, 3ը Սիւննի իսլամներ, իսկ մէկը Իսմայիլացի։ Գլխաւոր քաղաքներուն մէջ կայ Թաղապետութիւն եւ Թաղապետական խորհուրդ մը ընտրուած ընդհանուր քուէով։

Ալէվիներու պետութեան մէջ կան,— Լաթաքիա սանճաք կառավարական 56, մասնաւոր՝ 69 դպրոցներ, Թուրթուսի սանճագ՝ կառավարական 41, մասնաւոր 53 դպրոցներ։ Նոր կառուցուած պետական շէնքերէն կարելի է յիշել պետական քոլէժը, Պուքայի առգարակին երկրագործական վարժարանին շէնքը, Լաթաքիայէն մէկուկէս քիլոմեթր հեռու, օթել քագինօն՝ զբօսաշրջիկներու յատուկ, որքանոց մը եւ հիւանդանոց մը։ Նաեւ պետական պաշտօնեաներու համար նոր կառուցուելիք ամարանոց շէնքը Լաթաքիայէն 80 քիլոմեթր հիւսիս արեւելք, ՀԷպէլ Նուսէյրիի վրայ Ըսլէնֆէ ըսուած տեղը։ Պետութեան մէջ կան 2 պետական, մէկ ամերիկեան եւ մէկ ալ մասնաւոր հիւանդանոցներ։

Այս շրջանին մէջ բարեխառն գօտիի յատուկ բոլոր բոյսերն ալ կը հասնին, մանաւանդ միջերկրականեան բոյսեր։ Շրջանի մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ գիւղացիներէ որոնք շատ նախնական գործիքներով կը մշակեն հողը եւ շատ ալ խեղճ կ'ապրին։

Շատ լաւ հողեր կան, արժանի, այգիի եւ բամպակամշակութեան յատուկ։ Բամպակամշակութեան վերջերս շատ զարկ տրուած է, մանաւանդ ՀԷպլէի գագային մէջ։ 1929ին 8500 հէքթար հողի վրայ բամպակի հունտ սերմանուած է։

Պետաքսագործութիւնը զարգանալու վրայ է։ Իբր օրինակ կրնայ ըսել է տալ 1924 տարուան բամպակի հունձքը՝ 700,000 քիլոկրամ, 15,400,000 ֆրանք արժէքով։ Ձիթենիներ ալ շատ կան այս շրջանին մէջ։ Հարուստ են մանաւանդ Մասիաֆի եւ Նահր Քուալիէի մօտերը։

Ծխախոտն ալ կը կազմէ առանձին լաւ հասոյթներէն մէկը, մանաւանդ ՀԷպլէն լաւ ծխախոտ կ'արտադրէ։ Ծխախոտը իր տեսակով ալ լաւ է։ Լաթաքիոյ բժիժին «թաթլը սէրթ»ը շատ տեղերէ կը փնտռուի։

Ընտաւներ ալ շատ են։ Ծառերու մշակութեան, ինչպէս նաեւ Հողագործութեան Հոգ տանելու համար ստեղծուած է տնտեսական վարչութիւն մը։

Լաթաքիոյ հիւսիսային շրջանները եւ Լաթաքիան ձէթի արտադրութեամբ լաւ տեղ կը բռնեն։ Ձէթ կ'արտածուի դէպի Պաղեստին եւ Եգիպտոս։ Ձէթին շնորհիւ օճառագործութիւնն ալ բաւական առաջադիմած է։ Այսքան

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԼԵՌՆԱՇԱՏԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

(Մասնաւոր Թղթակցութիւն)

Ութ տարի է անցեր այն օրէն, երբ խորհրդային իշխանութիւնը հաստատուեցաւ մեր երկրին մէջ։ Կը սպասէինք որ մեր վիճակը պիտի լաւանար, բայց ճիշդ հակառակը տեղի ունեցաւ։ Փոխանակ մեր տնտեսութիւնը բարձրանալու, տարուէ տարի քանի կ'երթայ կ'աղքատանանք, կը մերկանանք։

Խորհրդ. իշխանութիւնը ամբողջ հողը պետական սեփականութիւն դարձուց։ Այդ հողերու կէսը հաւասար բաժնեցին գիւղի բնակչութեան՝ շունչի վրայ, իսկ մէկ մասը փոնտ համարելով, յատկացուցին փոխադարձ օգնութեան կոմիտէին («Փօկ»)։ Ի հարկէ գիւղացին ստացած շնչաբաժին հողով չի կրնար հոգալ իր պէտքերը եւ ճարահատ կը դիմէ Փօկին եւ քանի մը օրավար հող կը խնդրէ ցանելու։

Բայց Փօկը, համաձայն իր ձեռքի տակ եղած կանոնադրութեան, հողը բոլոր գիւղացիներուն չի տար, այլ միայն չքաւոր գիւղացիներուն, առանց իմանալու թէ չքաւորը քանի՞ եզ ունի, կրնա՞յ ցանել թէ ոչ։ Չքաւորին տուած առեն Փօկը պայմանագիր կը կնքէ եւ մէկ տարուան համար կ'առնէ մէկ օրավարէն 1.2 փ. ցորեն։ Այս կացութենէն չատ կը շահին կուլակ երկու տեսակ դժգոհութիւն։ Չքաւոր գիւղացին կը դժգոհի թէ «բեկեղէն ազատեցանք, Փօկը աւելի խիստ բէկ դարձաւ»։ Իսկ միջակ եւ ունեւոր գիւղացիները կը տրտնջան, թէ «ինչո՞ւ Փօկը մեզի հող չի տար օգտուելու, մինչ մենք գիւղացի չե՞նք, ինչու բոլոր տեսակի տուրքեր մեզմէ կ'առնեն, իսկ հողէն օգտուելու թոյլ չեն տար։

Շատ գիւղեր որոնք մօտիկ են Ադրբէջանի սահմաններուն, կ'երթան Խուրքերէն հող կ'առնեն եւ կը ցանեն իրբեւ կիսբար։ Հիմա մեր գիւղացիներու տընտեսութիւնը բարձրացնելը այն եղաւ, որ տարուէ տարի կ'աւելնան մեր տուրքերը՝ ամբողջ տարին կ'աշխատինք ու կ'աշխատինք եւ չենք կրնար տուրքերը լրացնել։ Աշնան միասնական հարկը, եւ փայտի հարկը, ձմրան կիսուն կրկին փայտի հարկ, կօօպերատիւի անդամավճարները, պարտադիր ապահովագրութեան վճարումները, բօտատեղի հարկ, ամառանոցի հարկ, անտէր մնացած «Աբլիկացիան» կը բերեն եւ բռնի կը ծախեն։ Խեղճ գիւղացիները այնքան կը տքան տուրքերու տակ որ աչք չեն կրնար բանալ։ Այս բոլորէն յետոյ, եթէ գիւղացին աշխատի շատ ցանել, կամ անասուններ շատ պահել, ապահով ապրելու համար, այդպիսին կը համարուի «կուլակ» եւ բացի իր անմիջական տուրքէն, կը գանձեն անհատական տուրք 100-200 ո։

Այս բոլորէն յետոյ, գիւղացին կը սկսի իր ձեռքով քանդել իր տունը, սովի եւ կարիքի մատնել իր ընտանիքը, որպէսզի իշխանութեան աչքի փուշ չդառնայ։ Անխնայ կը ծախէ իր ոչխարը, եզը, կովը, կապերտը եւայլն, որպէսզի կուլակ չանուանեն։ Այո, թառամեր է խեղճ գիւղացիներու եռանդը։ 1929 Յունուարին երբ սկսաւ խորհուրդներու վերընտրութիւնը, երբ միջակ եւ ունեւոր գիւղացին զրկեցին ընտրական իրաւունքէ, այլ եւս չի խոր թաղեց գիւղացիին եռանդը։ Եւ ինչ ըրին գիւղացիները,— իրենց ունեցածը եւ անասունները ժամըդ-Ջապէս քաշեցին ծախելու Ադրբէջանի Թուրքերուն։ Իսկ Թուրքերը կը գնեն ինչ որ ալ ըլլայ, որովհետեւ Ադրբէջանը այնպէս չի վարուիր իր գիւղացիներուն հետ։

Անցնինք բանուորներու վիճակին։ Երբ հանդիպիս որ եւ է բանուորի եւ հետաքրքրուիս իր կեանքով, կ'ըսէ.

— Էհ, մի հարցներ, մեր ծառայելը, ծառայել չէ, այլ փայտով երկաթ կտրել։ Ճարտարադէտը եւ միւս պաշտօնեաները ամսական կը ստանան 200.500 ր., իսկ մենք որ ամէնէն շատ կը տանջուինք, կը ստանանք 30.50 ր։ Այս գումարով ի՞նչպէս ընտանիք պահեմ, երբ ցորենի փութը 5 ր. է, բրինձի փութը 8 ր. չթի արշինը 50 կ. — 1 ր. 50 կ. եւայլն։ Հիմա ալ մեզ կ'առաջարկեն կտրուիլ գիւղէն եւ ապրիլ միայն ստացած ռոճիկով։ Ինչպէս կրնանք կտրուիլ գիւղէն։ Կը ցանենք, հաւ եւ անասուններ կը պահենք, եթէ ատոնք չըլլան, ռոճիկով մէկ օր ալ չենք կրնար ապրիլ։ Մենք օրէ օր կը սպասենք որ մեր բանուորներուն վիճակը լաւանայ, բայց հակառակը կը տեսնենք։..

Ահա այսպէս է Լեռնահայաստանի ժողովուրդի վիճակը։ Եւ գիւղացին ու բանուորը կը հարցնեն, արդեօք պիտի գա՞յ օր մը որ մենք ազատութիւնք այս ծանր վիճակէն, արդեօք մեզի հասար ժամածող կա՞յ, որ մեր թեւէն բռնէ եւ ազատէ...

Լ.Ն

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

«Հոգեբուժական Ֆր. վարժարանը» հաստատած է բաժին մը, ուր կարելի պիտի ըլլայ ստանալ ամէն տեղեկատուութիւն մանուկներու բուժման, անոնց վիճակի բարելաւման, եւայլնի մասին։

Ընտանիքները հոն պիտի գըտնեն մանկանց հիւանդանոցներու, բուժարաններու, հանգստեան վայրերու, օդափոխութեան, ինչպէս նաեւ զանազան հաստատութիւններու մասին ամէն տեսակ տեղեկութիւններ։

ԶՕՐԱՊԵՏԻ ՄԸ ՏԵՍԱԿԵՏՆԵՐԸ

Մարալեխտ Գոշի ռազմական տեսակէտները արձարծուած են իր երկու հատորներուն մէջ, որոնց մէկը կը կոչուի «Պատերազմական սկզբունքներ», իսկ միւսը՝ «Պատերազմելու եղանակի մասին» կամ «Պազմախաղը կուիւի մէջ»։

Այդ տեսակէտները մեծ ուշադրութիւն գրաւած են, ուստի հարկ կը սեպեմ ընդհանուր ծանօթութիւն մը տալ «Ճառաջ»ի ընթերցողներուն՝ օգտուելով «Մարալեխտ Գոշ» գրքէն։

Գոշ պատերազմի նպատակ կը համարէ յաղթանակը, իսկ յաղթելու համար անհրաժեշտ կը գտնէ ուժերու տնտեսումը, ազատ գործողութիւնները, ուժերու ազատ տրամադրումը ու անոնց ապահովումը։ «Երշանիկ են անոնք, կ'ըսէ, որ կը ձգին հաւատացեալ, բայց այդպիսիներ շատ քիչ են. հապա թէ գտնուին ի ծնէ ուսեալներ եւ ամուր մկան ունեցողներ։ Մեզմէ իւրաքանչիւրն ինքն իր կեանքին մէջ պարտաւոր է ստեղծել իր հաւատքը, իր համոզումները, ուստի, ինքը պարտաւոր է ամրացնել իր մկանները։ Բարեյաջող արդիւնք չի ստացուիր յանկարծական եւ անմիջական կերպով եւ ոչ ալ մեր կարողութիւններուն վայրկեանական զարգացումով։ Այսպիսի արդիւնք ձեռք կը բերուի սոսկ շարունակական եւ աստիճանական ջանքերով»։

Դասախօսութիւններ կարդալով իր աշակերտ սպաներուն, Գոշ կը նկատէր.

— «Ձեզ կը թելադրեն միշտ մտածել, քանի որ ապագային պիտի պահանջեն, որ զօրքի համար ուղեղի դեր կատարէք։ Այս օրուընէ ձեզի կ'ըսեմ՝ մտածել սորվեցէք։ Երբ որ՝ եւ է խնդիր կ'առաջարկեն ձեզի, նախ եւ առաջ դուք ձեզի հարցուցէք թէ ի՛նչի մէջ կը կայանայ բուն հարցը։ Այդպէս դուք կը մտերնաք ձեր փնտռածին»։

Մինչդեռ Նափոլէոն կը յայտարարէր, թէ յաղթելու համար անհրաժեշտ է նախ դրամ, ետոյ դրամ եւ վերջապէս կրկին դրամ, Գոշ կը յայտարարէ, թէ յաղթանակ շահելու ճամար բաւական չեն դրամական կամ նիւթական ուժերը, այլեւ կուիւի մէջ վճռական դեր կը խաղան զինուորականներու բարոյական եւ իմացական ուժերը։

Գոշ կը շեշտէ, որ կան պատմական փաստեր, երբ թուով սակաւ, բայց եռանդուն ու գիտակից, զէնքի գործածութեան մէջ ընդունակ ու վարժ եւ սակայն ոչ լաւագոյն զէնքերով սպառազինուած բանակ մը հնարաւորութիւն ունեցած է խորտակելու բազմաթիւ զինուորներէ բաղկացած եւ լաւագոյն սպառազինում ունեցող հակառակորդ բանակի դիմադրական ուժը, նոյնիսկ պարտութեան մատնելով զայն։

«Պատերազմի դաշտին մէջ ոչ թէ կը սորվին, կ'ըսէ Գոշ, այլ կարելին ի գործ կը դնեն, որպէսզի գործադրեն արդէն իրենց գիտցածը. ատոր ճամար, այսինքն յաջողութիւն գտնելու ճամար, ճարկ է շատ բան գիտնալ եւ լաւ գիտնալ»։

Յաղթելու համար՝ «կուիւին մէջ պէտք է տիրապետէ յաղթելու կամքը» — կը յայտարարէ Գոշ։ Եթէ հաւասար թիւով զինուորներ ունեցող բանակներէն մէկը կը պարտուի, կը նշանակէ, թէ անոր կռուողները յաղթելու կամք չեն ունեցած, յաղթանակի չեն հաւատացած, ուստի եւ անոնց բարոյական ուժը թուլցած է եւ անոնք ալ դիմադրութեան անընդունակ դարձած են։

Գոշ խիստ պահանջկոտ է սպաներու մասին։ Ան կ'ըսէ. — «Սպաները պարտաւոր են ո՛չ միայն զարգացնել իրենց իմացականութիւնը եւ ուժեղացնել կամքը, այլեւ շնորհք պէտք է ունենան զիրենք ոգեւորող զգացումներ ներշնչելու իրենց հրամանին ենթակայ մարդկային զանգուածին։»

Ռազմագիտութեան մէջ Գոշ շատ կարեւոր տեղ մը կը յատկացնէ զօրախաղերուն եւ շարժումներուն։ Շարժում պէտք է կոչել մտնելու, ուժեր հաւաքելու եւ անակնկալ կերպով թշնամիին կամքը կոտրելու համար։ Նմանապէս Գոշ խիստ անհրաժեշտ կը սեպէ իմանալ թշնամիին ծրագիրը եւ որոշումները, նախ քան անոնց գործադրութիւնը։ Իսկ կուիւի մէջ հարկ է հետեւիլ դէպքերու ընթացքին եւ կատարել համապատասխան շարժումները։

Գոշ սխալ կը համարէ կուիւէն առաջ վճռել ռազմական գործողութիւններու մանրամասնութիւնները։ Համաշխարհային վերջին պատերազմին մէջ, ան համոզուեցաւ՝ որերբ կուիւը կ'երկարաձգուի, թշնամին կը յարձի եւ առաջ կը քշէ իր ամբողջ ուժերը, այդ նշան է, թէ հասած է վճռական րոպէն, ուստի եւ կեդրոնացած ուժերով, ծանր բռունգքներով որոշ կէտերու վրայ, ուժգին եւ անընդհատ յարձակումներ գործելով կարելի է ճեղքել թշնամի ճակատը եւ գայն փսխուստի մատնել։

Գոշ համոզուած է, որ պատերազմները ապագային աւելի ազգային գոյն պիտի ունենան եւ ազգերը իրենց գոյութիւնը աւելի վտանգուած տեսնելով՝ կեանքի եւ մահու կռիւի պիտի մասնակցին։ Սակայն ամէն պարագայի մէջ, ան համոզուած է, որ զանգուածը չի կրնար յաղթանակ շահիլ, եթէ չունի քաջութեամբ եւ իմացական ու բարոյական ուժերով օժտուած սպաներ։

Ըստ Գոշի, կուիւին մէջ աւելի ուժեր ունենալու է, քան թշնամին եւ պէտք է անոր տկար կէտին վրայ յարձակում գործել յարմար րոպէին։ Ամէն պարագայի մէջ, Գոշ գինուորական կարգապահութեան մեծ արժէք կուտայ, պահանջելով որ գիտակցաբար եւ եռանդուն կերպով կատարուին տրուած հրամանները։

Գոշ բոլորովին հակառակ է թշնամին չարաչար սպաննելուն։ Ամէնէն կարեւորը սակայն այն է, որ հանգուցեալ զօրապետը ռազմական բոլոր գիտելիքներու եւ յաղթանակներու հիմք կը սեպէ պատմութիւնը, թէ ազգային եւ թէ ընդհանուր։ Այն որ կ'ուզէ օգտակար ըլլալ զինուորական ասպարէզին մէջ, անպայման լաւ պիտի գիտնայ պատմութիւնը։ Իր ազգին պատմութիւնը չգիտցող զինուորը, եւս առաւել սպան, դժուար թէ կարենայ յաղթանակել...

Վերջին Համաշխարհային պատերազմին մէջ Ֆրանսական սպայակոյտը, յետագային ալ Դաշնակիցներու միացեալ սպայակոյտը, հետեւեցան Գոշի գաղափարներուն եւ տեսակէտներուն եւ անոնց լրիւ գործադրութեամբ տարին յաղթական յաղթանակները։

ՑՈՎԱԿ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

100 ՈՐԲԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Աթէնքի Ազգ. վարչութիւնը արտօնութիւն խնդրած է Հայաստանի կառավարութենէն, որ բանոցներէն ալծակուած շուրջ հարիւր երկսեռ որբեր ամերիկեան պաստամատոյցին ծախքով Հայաստան փոխադրելու համար։

3

— ... Ասում էին մարդիկ իսկույն ու ես էլ հավատացի, որ ինձ համար ոչ մի դժվար բան չկա։ Ես էլ ինձ համարում էի ամենազոր, ամենակարող։ Ես էի ամեն ինչ, ես էի ամենուրեք։ Ես էի ամենագետ, ես էի ամենահզոր։ Ես էի ամենաիմաստուն, ես էի ամենաճարպիկ։ Ես էի ամենաքաջ, ես էի ամենահանդուգն։ Ես էի ամենաերջանիկ, ես էի ամենասիրելի։ Ես էի ամենաանհաղթ, ես էի ամենաանպարտելի։ Ես էի ամենաանմահ, ես էի ամենահավերժ։ Ես էի ամենաանսահման, ես էի ամենաանչափելի։ Ես էի ամենաանքննելի, ես էի ամենաանհասկանալի։ Ես էի ամենաանհասանելի, ես էի ամենաանհաղորդելի։ Ես էի ամենաանհնարին, ես էի ամենաանիրագործելի։ Ես էի ամենաանհեթեթ, ես էի ամենաանտեղի։ Ես էի ամենաանհարկավոր, ես էի ամենաանպետք։ Ես էի ամենաանարժեք, ես էի ամենաանգին։ Ես էի ամենաանհեռանկարային, ես էի ամենաանհուսալի։ Ես էի ամենաանհեռատես, ես էի ամենաանհոգի։ Ես էի ամենաանհոգևոր, ես էի ամենաանբարոյական։ Ես էի ամենաանհավատարիմ, ես էի ամենաանհավատ։ Ես էի ամենաանհավատ

Ֆրանսայի արտաքին նախարար Պրիան գրով մը փափաքյայտնեց որ խորհրդաժողովը փոխանակ Լոնտոնի՝ գումարուի Ջուիցերիոյ մէջ — Ուշի կամ Լոզան եւ յուլիսի վերջերը։ Պաշտօնական շրջանակները կը յուսան թէ Մաքտոնըլտ պիտի ընդունի այս առաջարկը։

Շիւրխ Գայա պէյ էրզրումի մէջ

Երզնկայէն կը հեռագրեն թէ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ յունիս 23ին յիշեալ քաղաքը հասած եւ թաղապետութեան նախագահին, զինուորական հրամանատարութեան եւ Խալքի կեդրոնին փոխադարձ այցելութիւն տալէ վերջ, կառավարչատան մէջ քննութիւններ կատարած եւ դատարան ներկայ գտնուած է իբր ունկնդիր։ Իրիկունը ալիւրի գործարանը այցելելէ վերջ ճամբայ ելած է դէպի Էրզրում։ Ներքին գործավարը եւ բանակի քննիչ Իզզէտտին փաշա յունիս 24ին ժամը 9ին Էրզրում հասած են։ Քաղաքային եւ զինուորական պաշտօնատարներ ու ջոկատներ դիմաւորած են զանոնք։

Կռիւները Աֆղանիստանի մէջ

Սիմլայէն կը հեռագրեն թէ Ճաճի Մանկալ եւ Սիւլէյման Խէլ ցեղախումբերը գրաւած են զօրավար Նատիր խանի բանակավայրը կարտէզի մէջ։ Չի գիտցուիր սակայն թէ ասոնք Պէչէի Սաքայի՞ թէ իրենց հաշուոյն կը գործեն։

Փանկալոսի դատը

Շուտով պիտի սկսի դատավարութիւնը զօր. Փանկալոսի եւ ընկերներուն՝ նախկին ելմտական նախարար Պանփանտէլիսի եւ հաղորդակցութեանց նախարար Թակուլարիսի, որոնք ամբաստանուած են զեղծարարութեամբ։

Ամբաստանիչ ժարմինը բաղկացած է 30 ծերակուտականներէ։

Սպանիացիները գետնուեցան

Օրերով կորսուած նկատուելէ յետոյ, սպանիացի օդանաւորդներ Ֆրանքօ եւ երեք ընկերները ովկիանոսին մէջ գտնուեցան անգլիական «Իկլ» (Արծիւ) օդանաւատար շոգենաւին երկու ջրասաւառնակներուն կողմէ։

Ֆրանքօ հետեւեալ կերպով կը պատմէ Թռիչքը.

— Լոս-Ալքազարէսէն մեկնած էինք յունիս 21ին ժամը 17ին եւ Սէն-Վէնսանի հրուանդանին վրայէն անցած ժամը 21ին։ Այդ պահուն՝ օդին պատճառաւ ստիպուեցանք շատ վերերը բարձրանալ եւ ամպերու վերեւէն Թռիլ Սէն-Վէնսանի եւ Ազորեան կղզիներու միջեւ, ուր մտադիր էինք հասնիլ յունիս 22ին ժամը 9ին։ Սակայն չնախատեսուած բուռն փոթորիկ մը ստիպեց մեզ գիշերը Թռիլ Ազորեանի վրայէն։ Արշալոյսին Ազորեաններու հարաւ-արեւմուտքը կը գտնուէինք։ Ամպերու մէջէն Թռելէ յետոյ՝ ովկիանոսին վրայ իջանք, պէնզինը խնայելու եւ կացութիւնը ժօտէն քննելու համար։ Մեր դիրքը ճշդելէ յետոյ, ճամբայ ելանք դէպի Ֆայալի, սակայն 40 մղոն Թռելէ յետոյ, սաստիկ փոթորիկի բռնուեցանք եւ պէնզինը սպառեցաւ։ Չիւսիս-արեւելեան հովերը մեզ քշեցին դէպի հարաւ եւ յունիս 23ին Ֆայալիէն 100 մղոն հեռու կը գտնուէինք։ Փոթորիկին ուղղութիւնը փոխուելով, քաշուեցանք դէպի Ս. Մարի կղզին։ Յունիս 24-27 հովերուն ձեռքը խաղալիք դարձած՝ զանազան ուղղութեամբ կը քշուէինք։ Յունիս 27ին փոթորիկին եւ ալեկոծութեան պատճառաւ վերջին ծայր վտանգաւոր էր մեր դիրքը։ Յունիս 29ի արշալոյսին «Իկլ» գտաւ մեզ Ս. Մարի կղզիին մօտերը եւ ներս առաւ։

Այս լուրը մեծ ուրախութիւն առաջ բերաւ Սպանիոյ մէջ, ուր խանդավառ ցոյցեր եղան եւ շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղուեցան Անգլիացիներուն։

Մահմուտիի խաղաղական ծրագիրը

Այսօր անգլիական խորհրդարանին առջեւ պիտի կարդացուի գահաճառը, որուն մէջ աշխատաւորական կառավարութիւնը գոհունակութեամբ վեր կը հանէ թէ բարեկամական յարաբերութիւններ կը մշակէ բոլոր օտար պետութեանց հետ։ Կը յիշէ հաւաշխարհային խաղաղութիւնը ամրապնդելու համար ձեռք առնելիք միջոցները, ու կ'աւելցնէ թէ մօտ օրէն Մաքտոնըլտ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ամերիկայի նախագահին հետ՝ զինաթափութեան մասին։

Գահաճառին մէջ կ'ըսուի նաեւ թէ կառավարութիւնը որոշած է դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատել խորհրդային Ռուսիոյ հետ եւ յոյս կը յայտնէ թէ հաւաուցումներու խնդիրը շուտով պիտի լուծուի, որպէս զի առանց յապաղումի կարելի ըլլայ պարպել Հռենոսի հողերը։

Վերջին մասին մէջ, գահաճառը կը պարզէ գործազրկութեան դէմ ձեռք առնուելիք միջոցները։

Բոլշեւիկ դատարանները կը գործեն

Մոհիլեւի (սպիտակ Ռուսիա) դատարանը մահուան դատապարտեց եօթը ամբաստանեալներ, մեծ մասամբ ցարական գաղտնի ոստիկաններ եւ շահադէտներ։ Ուրիշ 19 հոգի զանազան պայմանաժամերով բանտարկութեան դատապարտուեցան, իրենց հակայեղափոխական գործունէութեան համար։

Ուժգին պայթում մը

Տուիսպուրկի (Գերմանիա) բնածխային թթուի մէկ գործարանին մէջ ուժգին պայթում մը տեղի ունեցաւ։ Մօտ 100 բանուորներ խուճապի ենթարկուեցան։ Վիրաւորուեցան մեծ թիւով աշխատաւորներ, որոնց մէջ նաեւ ճարտարագէտ մը։

Մանրամասնութիւնները կը պակսին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅԻ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻՒԽԻ հսկողութեան, ինչպէս նաեւ տնտեսական եւ քաղաքական վարչածեւին վերաբերեալ պրոտոկոլը կիրակի օր ստորագրուեցաւ Էնկիւրիի մէջ։

ՍՈՊՐԱՆԻՆ՝ փակուելէ առաջ քուէարկեց ընդհանուր ներումի օրինագիծը, որմէ կ'օգտուին 250 բանտարկեալներ։

ՊԵԼՃԻՔԱՅի ընկերվարական յայտնի գործիչ, երեսփոխան, նախկին նախարար եւ Պրիւքսէլի *Փէօփլը* Թերթին տնօրէն ժոզէֆ ՎՕՔԷրս մեռաւ կիրակի օր։

ԿԻՐԱԿի ՕՐՕՒԱՆ ծիարշաւին մէջ փարիզի մեծ մրցանակը շահեցաւ Ֆրանսական ձի մը՝ Հոթվիտ, որ կը պատկանի Էտուար Էմոնի։ Այս վերջինը շահեցաւ 1 միլիոն 83 հազար ֆրանք, զանազան ձիերու վրայ գրաւի դրուած էր 18,450,285 ֆրանք։ Մուտքի տոմսերէն գոյացաւ 1,300,000, ֆրանք։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Պուա-ֆոլոնպի Յաղիակ մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ-ի ժանեաձիւղին կողմէ, այս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ։ Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Մ. Ը. Մ-ի փարիզի եւ Շըրջանի սկաուտական խումբը (մօտ 40 պատանիներ) այս ամառ օգոստոսէն սկսեալ 46 շաբաթի չափ բանակում մը պիտի ընէ փարիզէն քանի մը ժամ հեռու, ծովեզերքին մօտ (Մթէլլա փլաժ)։

«Բուժանք» առողջապահական ամսաթերթը, որուն նախաձեռնութեամբ 10 մանուկներ օդափոխութեան պիտի երթան օգոստոսի սկիզբը, կարգադրութիւն ըրած է հայ սկաուտներու հետ, որպէս զի մի քանի բանակումի տանին 12-15 տարեկան ոչ սկաուտ հայ պատանիներ եւս, մատչելի պայմաններով (350 ֆրանք մէկ ամսուան համար, ամէն ծախք մէջը հաշուած)։

Միւս կողմէ փարիզի ՏԻԿնանց Միութեան կ. խաչի Օգն. Մասնաճիւղը, «Բուժանք»ի դիմումին վրայ յանձն առած է իւրաքանչիւր պատանիի համար ըլլալիք ծախքին 100 ֆրանքը ինք վճարել։ Որով ծնողքները 250 ֆրանքի համեստ գումար մը պիտի վճարեն, իրենց զաւակներուն մէկ ամսուան լաւ արձակուրդ մը տալու համար։

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար, նամակով դիմել «Բուժանք»ի խմբագրութեան.— (Revue «Poujank», 126 Faubourg St-Denis-Paris(10, մինչեւ յուլիս 20. այդ թուականէն ետք արձանագրութեանց ցանկը պիտի փակուի։

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՐԱՒԻՐ.— Խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար կը հրաւիրուին Պ. Պ. Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Սասունի, Լեւոն Մոզեան, Օհան Կարօ, Բժ. Լ. Գրիգորեան, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, La Petite Source *սրճարանը, ճիշդ* Métro Odéon*ի դիմաց։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ա. Ե. Շ. Կ. Խայի մասնաճիւղի վարչութիւնը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր գործօն ու օժանդակ անդամ-անդամուհիները այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 6ին, 63 Rue de la Républiqueի սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Անդամներու անդամութիւններու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՖարոՆ Ֆուրուբերեան Հայր. միութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 109՝ ինքնաշոյս գրիչ, 305՝ ըեղանի ժամացոյց, 381՝ կնոջ պայուսակ, 439՝ կնոջ զոյգ մը ձեռնոց, 223՝ մետաքս քաշքոլ, 298՝ գրպանի թաշկինակ։ Շահող թիւերով դիմել՝ գեղամ Պողոսեանի, 6 Rue de Turenne, Marseille.

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Զարսանճագի Հայր. Միութիւնը եւ պատանի միութիւնը ինչպէս նաեւ Ֆէսճեան, Թառուկեան եւ բոլոր ազգականները խորին ցաւով կը յայտնեն Պ. ՆՇԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆԻԱՆի դառնադէտ մահը որ տեղի ունեցաւ յունիս 18ին Մարսէյլի մէջ։

ԿՈՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր անկեղծ շնորհակալութիւնները կը յայտնենք յարգելի բժիշկ Բ. Գուլաքեանի, որ ազնուօրէն, բժշկական ժանրակիտ քննութենէ անցուց Ամանոս Ֆէմմի վարժարանի աշակերտութիւնը։

Տնօրէնութիւն Մեսրոպեան Պէյրութ վարժարանի

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

փարիզ, Ն. 3.— 70։
Նէօյեի, Վ. Տ. 0.— 150։
փարիզ, Կ. Ս.— 130։
Ալֆոռվիլ, Ա. Մ.կր.— 60։
Ալֆոռվիլ, Մ. Պ.— 35։
Մարսէյլ, Գործ.— 825։
Պրիներ, Ե. Կ.— 35։
Լիոն, Թ. Ա.— 35, ի հաշիւ Մ. Ե.ի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ախլաթի կարմուհի (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կըկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կըկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Պրուսացի պետրոս Սուճեան, հօր անուն՝ Ակոբճան, մօր անուն՝ Էլիզ։ Ծնողքը եւ քոյրերը ցէր Ջօրի մօտ ջարդուած են։ Լուր առնուած է թէ քրիստոնեայ արաբ մը զինքը որդեգրած է։ Իմացնել իր հօրաքոյրներուն Ամիկ Սուճեանի եւ Նեւրիկ Սահաճեանի, կամ իր հօրաքրոջորդուոյն Peter Sahatjian, 18 Jamen-Grand, Caluire (Rhône) France.

Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

—Ջարսանճագցի Բաղնիք գիւղէն տիկին պէզիկ Գարակեավուրեան կը փնտռէ իր որդին Ընդրանիկ Գարակեավուրեան (16 տարեկան) որ կը գտնուէր ցունաստան որքանոցի մէջ։ 1928 մայիսին փոխադրուած է եգիպտոս եւ անկէ ի վեր լուր առնուած չէ։ Իմացնել «Յառաջ»ի։

Կը փնտռեմ ամուսինս Էնկիւրիցի Դէորգ Գասապեան, հայրը՝ Մարգիս, մայրը՝ Վառվառ, 1928 փետր. ամսուն Պոլսէն մեկնած է Ռումանիա։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Կալաց։ Իմացնել՝ Mr. Aram Kalfayan*ի, 24* Rue Sivadji Mourad, Idjadié, Scudar, Stamboul (Turquie).

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ֆարագրութեանս մէջ, հիմնած եմ գրադարան մը «Մայիս 28» անունով, հայրենի գիւղս փոխադրելու (Բաշ-Գառնի) նպատակով։

Կը խնդրեմ բոլոր հայ գրողներէն եւ հրատարակիչներէն 1—2ական օրինակ նուիրել իրենց հրատարակութիւններէն, ցոխացնելու համար գրադարանս։

Հասցէ՝ K. Kotcharian, Rue Borissova 70. Roustchouk (Bulgarie).

Կ'ուզուին ձեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Սուքոյեանի, 25 Rue Henri Chevreau, Paris (20e), *Մէթրօ՝* Couronne.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՒՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

Կ'ուզուին ձեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող *գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Սուքոյեանի, 25* Rue Henri Chevreau, Paris (20e), *Մէթրօ՝* Couronne.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

Վարձու է

80 քառակուսի մեդր մեծութեամբ լուսաւոր արհեստանոց մը։ Իրաւունք կը տրուի ամէն տեսակ գործի։ Ջուր, կազ եւ շարժիչ ուժ։ Տարեկան վարձք 3500 ֆր. *ըզգրիզ* 12,000։ Դիմել՝ H. Apélianի, 226 Rue Lafayette։ Մէթրօ՝ Louis-Blanc։

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ Ե. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Կը յայտնէ իր հաճախորդներուն եւ բարեկամներուն թէ իր արհեստանոցը 1930 յունիսէն կը տեղափոխուի 29 Rue Lacuée, Paris (12e)։ Հեռաձայն՝ Diderot 31-20։

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-8

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈ...

Երէկ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հաստեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRE... SIN JOLIVET հացերը։

Ուրիշ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոն պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին քնակարան
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILL

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MA...

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-8...

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքները ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արեւին մալ ալան... բոլոր կտորները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուշած գինով...

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ, (ընտրուած գիրք...

Հայի համար (կազմուած) 35, Պէլճեկոզ (417 էջ) 30, Իմ Ընկեր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տ... րագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ո... աքաղաղ 10, Արտիստը, Թաթմանն եւ Աատոը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլհի 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (գօր. Սեւու... կազմուած) 60, Արեւն Լիբէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) ... Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոսի հովուավէպը ... Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, ... մագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վէցուն պորտի ժառանգ Միացած անտուկը 4, Խոշանոցին գիրքը 5, Երազշան 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ջայնագրեր երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (գօր. Անդրանիկի, Ա. Մխանիկեան Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքեր

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, Միւզ իք-Շօլ. 37 Av. Wagram

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գորգերու իր արհեստանոցը գոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

ԳԱՐԵՋՐԱՑՈՒԻՆ VETZEL

1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

Շավիլ-վիբորգել եւ վէլիգ...
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն ... լիզի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը։ ստանձնէ չափի վրայ ապ... պրանքներ։ կը նորոգէ ա... տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շե... բնակողներէ կը խնդրուի դ... իրենց հասցէն ներկայան... համար իրենց բնակարանը։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Աք... եւ նոր մեթոտով դարմանում ա... եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէ... հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ... մարիզ.) եւ վարսից։ Մասն. լ... ուաթեուաս։ Խղճամիտ եւ արագ ... հրդակցութ. ամէն օր 9—12, ... Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITI...
208bis, Rue Lafayette Paris (...

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒԼԻՍ 1929

3 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 998

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

«Միանգամ ընդ միշտ պիտի ընդունինք որ մեզմէ իւրաքանչիւրը մեծագոյն պատասխանատուութիւնն ու պարտականութիւնն ունի իր ինկած գաղութին մէջ», կ'եզրակացնէինք երէկ:

Արդարեւ, ամբողջ սերունդի մը բեռն ունինք մեր ուսերուն վրայ: Եւ ճակատագրո՛ւն է որ պիտի գանուինք առաջին շարքերուն վրայ:

Զենք արհամարհեր ինչ որ մեզմէ դուրս է: Զունինք յաւակնութիւն ամբողջ հայ ժողովուրդին իմաստութիւնն ու կարողութիւնը ներկայացնելու: Բայց ունինք արդար եւ հիմնաւոր յաւակնութիւններ՝ անոր տառապանքը խորապէս ըմբռնելու, անոր լաւագոյն յատկութիւնները խտացնելու եւ անոր կամքը ներկայացնելու, իբրեւ կազմակերպուած ուժ:

Շա՛տ ու շատ իմաստուններ եղած են — եւ կա՛ն — մեզմէ դուրս: Ինչպէս եւ հայրենասէր եւ քաջ մարդիկ, բայց, ժողովուրդներու կեանքին մէջ, մանաւանդ ազատագրական պայքարի ընթացքին, կազմակերպուած ուժն է որ արժէք ունի: Ան է որ կրնայ այս կամ այն դերը կատարել: Մինչեւ անգամ չարիք գոնալ, փոխան բարիքի:

Արդ, երբ այնքան խոշոր բեռներ դրուած են մեր ուսին, ատով իսկ աւելի կը ծանրանայ մեր պատասխանատուութիւնը, իւրաքանչիւր քայլափոխին, պատերազմի թէ խաղաղութեան ատեն:

«Ֆէտայի»ները լուծ են այսօր, բայց ֆէտային ողջ է ամէն տեղ, աշխարհի ո՛ր եւ է մասին մէջ ուր հայկական համբոյր ունինք: Ֆէտային քաղաք իջած է, պարագաներու բերումով: Եւ եթէ, իրրեւ սարի զաւակ, չի կրնար դեր կատարել նոր կեանքին մէջ, քաղաքի միջավայրին մէջ, գոնէ անոր ոգին խթան պէտք է ըլլայ ուրիշներուն, շարունակելու ինքնապաշտպանութեան կռիւը:

Ի՞նչ է, վերջապէս, մեր տագնապը այս կամ այն օտար երկնքին տակ, եթէ ոչ ինքնապաշտպանութիւն, տարբեր պայմաններով:

Երկէ խումբեր կը կազմէինք զարնելու և զարնուելու համար: Այսօր խումբ-խումբ ճակատ պիտի կազմենք, որպէսզի յորձանքէն չքշուինք, իրրեւ աշնան տերեւներ կամ տաշեղներ:

Իսկ այդ ճակատը կազմելու համար, անհրաժեշտ է որ բան-գործ ընենք սերտօրէն եւ յարատեւօրէն հետեւիլ իւրաքանչիւր գաղութի կեանքին:

Նախ պիտի գիտնանք անոր իսկական համրանքը, մակընթացութիւնն ու տեղատուութիւնը: Կուգան-կ'երթան, — ո՞րքան, ո՞ւր, ինչո՞ւ:

Յետոյ, ուժ պիտի տանք անոր ներքին կեանքը ձեւաւորելու, կազմակերպելու: Որ եւ է թանձրացեալ գաղափարի, մարմնի պիտի կապես տարադիր բազմութիւնները, այլապէս կը տարտղնուին, կը նօսրանան: Եւ փոխանակ խումբ-խումբ իրար բռնելու, խմբովին կը վհատին ու կը պարպուին:

Այս աշխատանքին համար (ներքին կազմակերպութիւն — պայման է որ տեղացիները — խօսքը մեր ընկերներուն համար է) միանգամ ընդ միշտ ընդունին թէ միակ են: Ոչ թէ մինակ են, այլ իրենց կ'իյնայ գլխաւոր բաժինը: Դուրսէն միշտ ալ իրաւունք ունին աջակցութիւն սպասելու: Իրաւունք ունին իրենց լուծքին լծելու ո՛ եւ է արտաքին ուժ որ տրամադրելի է կամ անփոխարինելի: Բայց, այդ պարագան պիտի համարեն «յաւելեալ հասոյթ», եւ իրենք պիտի հարթեն ու մշակեն գետինը:

Այսպէս չէի՞ն, ժամանակին, Խարբերդը կամ Վասպուրականը, աւելի ծանր պայմաններու ո՛ւէջ, միայն հողին կապուած ըլլալու մխիթարութիւնն ունենալով:

Օրինակ, եթէ Յունաստանը կամ Սուրիան լաւ կազմակերպուած չեն մինչեւ այսօր — ազգային տեսակէտով — դժուար թէ կարենան աւելի լաւ կազմակերպուիլ ո՛ր եւ է հեռաւոր հեղինակութեան ձեռքով: Անցորդը կուգայ եւ կ'երթայ, թերեւս պակաս մըն ալ կը լրացնէ, բայց տեղացին է որ պիտի կազմէ շաղախն ու հիմքը:

Ոչ թէ մեր տարագրութեան, այլ տարիներու փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ վերէն սկսուած գործերը այնքան հիմ չեն բռներ, որքան տեղին վրայ կատարուած աշխատանքները: Մանաւանդ ինքն իր մէջ ամփոփուած գաղութի մը մէջ: Այդպէս կազմակերպուեցաւ, առաջին անգամ, Յունաստանը, եւ այդպիսի կորիզ մըն էր որ յաջորդաբար ձեւ ու մարմին առաւ Մարսիլիոյ մէջ: Թէեւ երկուքն ալ շատ ու շատ պակասներ ունին, այսօր:

Ըսենք, անցողակի, որ յաճախ մեր ընկերները կ'ընկրկին, յաղթանակը ապահովելէ յետոյ:

Այսպէս՝ Պրիւսելի մէջ, ուր ծափով սկսան, բայց անուշ քուն կը քաշեն հիմա: Եւ Լիբանանի մէջ, ուր ընտրական յաղթանակ մը տարին, երեք տարի առաջ, բայց չկրցան արժեցնել:

Այո՛, ճիգեր կը վատնուին մինչեւ յաղթանակ, իսկ յետոյ թմրութիւն մը ծայր կուտայ, յաճախ գերոյի վերածելով կատարուած աշխատանքը: Իսկ երբ սթափին, գետին մը կորսուած կ'ըլլայ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՅՍՊԷ՞Ս, ՈՒՐԵՄՆ...

Փարիզի ռամկավար շաբաթաթերթը կը փսփսայ յունիս 29ի խմբագրականով.

— «Մեր այսօրուան լուրերու բաժնին մէջ հաղորդուած տեղեկութիւնը կը հաստատէ թէ Հայաստանի խորհ. կառավարութիւնը մերժած է նախընեան ծրագրին առթիւ Ազգաժողովին կողմէ Հայաստանին ըլլալիք փոխատուութիւնը:

Մերժումը պատճառաբան, ուած է երկու գլխաւոր կէտերով.— փոխառութեան գումարը աննշան է, իսկ պայմանները ծանր:

Ամբողջ հինգ տարի Ազգաժողովին սեղանին վրայ չարչրուող այս նոր «հայկական հարցը» վերջնականօրէն այս կերպ գտաւ իր լուծումը:

Փոխառութեան գումարը մէկ ուկէս միլիոն ոսկի պիտի ըլլար եւ յատկացուէր Հայաստանի ոռոգման եւ ներգաղթի գործին:

Առաջին օրէն տքթ. Նանսընի այս ծրագիրը վճռական ընդդիմութեան բաղխեցաւ Ազգաժողովին մէջ: Ֆրանսա, Գերմանիա եւ քանի մը երկրորդական պետութիւններ թէեւ ընդառաջ գացին տրուած առաջարկին, բայց Անգլիա որոշապէս իր վեթօն դրաւ: Ալ անկէ յետոյ տարիներու ընթացքին պարզ ձեւականութեան համար էր որ այդ հարցը օրակարգէն պաշտօնապէս դուրս չհանուեցաւ:

Այս առթիւ անշուշտ հոգեկան բաւականութիւն պիտի զգայ նաեւ հայկական այն խմբակցութիւնը որուն փափաքն էր մերժել Հայաստանին այդ փոխատուութիւնը ցոյց տալ Մոսկուա կը մերժէ ընդունիլ Հայաստանի անկախութիւնը, թէեւ միեւնոյն փոլիթիկոսները չեն դադրիր հրապարակը աղմկելէ թէ իրենք կ'աջակցին Հայաստանի վերաշինութեան եւ ներգաղթի գործին:

Մինչեւ Լօգան կարծես բաւական չեղաւ այն տուգանքը, որ հայ ժողովուրդը տուաւ Ազեմուտքի պետութիւններու, եւ մասնաւորապէս անգլեւուս վրդովկցութեան, այսօր ալ տակաւին ենթակայ ենք տարբեր տուգանքներու: Բայց ներկայ Հայաստանի ձակատագիրը, ինչպէս երէկ, նոյնպէս եւ այսօր կապուած է Ռուսիոյ: Հայաստան խորհ. միութեան մէկ անդամն է եւ պէտք է ազատուի այդ կարգի տուգանքներէն: Լոնտոնի չկամութեան փոխարէն Մոսկուա պէտք է ապահովէ այն բացառիկ փոխատուութիւնը որուն անհրաժեշտ պէտք ունի եւ արժանի է Հայաստան»:

Բացատրենք որ ակնարկուած խմբակցութիւնը Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է, իսկ անոր վերագրուած պարագան՝ առնուազն խեղաթիւրում, ոչ առաջինը, ոչ ալ վերջինը:

ԹՈՄՍԿԻ ԴԱՐՁԵԱԼ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ

«Թայմզ»ի Թոմսկի թղթակիցը րիկայէն կը հեռագրէ թէ Թոմսկի, որ վերջերս հեռացուած էր խորհրդային արհեստակցական միութեանց նախագահի պաշտօնէն, հետզհետէ կը զրկուի իր բոլոր պաշտօններէն: Ժողովրդային գործակատարներու խորհուրդը իրամանագրով մը կը հեռացնէ զայն Աշխատանքի եւ Պաշտպանութեան խորհուրդէն, ուր իրեն պիտի յաջորդէ Ակուլոֆ, Ստալինի կուսակիցներէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարսկաստանի արդիւացումը եւ Անգլիա

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆԻ ՕՐԻՆ ՊԻՏԻ ՀԱՍՆԻ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Շիքակօ Տէյլի Թրիպիւնի.—

Շահին արդիականացման ձեռնարկին դէմ յետաշրջական շարժումի մը հանդէպ կը գտնուի պարսիկ կառավարութիւնը, նման այն ապստամբութեան որ Ամանուլլահը ստիպեց Աֆղանիստանի իր գահէն հրաժարիլ:

Ռուսերուն համաձայն, Անգլիա կը քաջալերէ ապստամբութիւնը: Պարսիկ թերթերը կ'արտատպեն այս առթիւ խորհրդային թերթերու գրածները:

Զարմանք պատճառեց այս խնդրին առթիւ խորհրդային տեսակէտներուն արտատպումը, սակայն կը կարծուի թէ Անգլիոյ դէմ եղած խորհրդային պրոպագանդն է պատճառ այս արտօնութեան:

Մոսկուայի մամուլը, համաձայն հոս եղած արտատպումներուն, կ'ըսէ թէ պարսիկ ոստիկան-զօրքը մասամբ պատասխանատու է հարաւի ապստամբութեան համար: Ցարսի նահանգին մէջ վարչկատուները հրոսակային կռիւներ կը մղեն կառավարական զօրքին դէմ: Շահին արդիացման մեթոտները գործադրելու համար ոստիկան-զօրքին ձեռք առած միջոցները կը զայրացնեն ցեղախումբերը, մինչ նահանգի կրօնաւորները ու աշխարհական ազդեցիկները կը հակառակին բոլոր փոփոխութիւններուն. ինչպէս Աֆղանիստանի մէջ:

Արդէն բազմաթիւ բարենորոգումներ մտցուեցան եւ ոստիկան-զօրքը իր յախուռն ընթացքով կ'աւելցնէ անոնց առթած զայրոյթը: Հետեւանքն այն եղաւ որ Անգլիա արծարծեց անթեղուած կայծը:

Մոսկուայի համաձայն, Անգլիա ծովու ճամբով եւ մաքսանենգութեամբ արդիական զէնքեր կը հայթայթէ ցեղախումբերուն: Անգլիա կը յուսայ թէ պիտի յաջողի Շահին կառավարութիւնը ստիպել համաձայնութեան գալու՝ երկար տեւէ ի վեր վիճելի խնդիրներու մասին:

Ռուս թերթերու այս տեսակէտներուն արտատպումը ինքնին ցոյց կուտայ թէ պարսիկ կառավարութիւնը համոզուած է Անգլիոյ մեղսակցութեանը՝ ներկայ դաւադրութեան մէջ:

Ոստիկան-զօրքի մեղսակցութեան ապացոյցն այն է, որ Շահին հրամանով ձերբակալուեցաւ լիշեալ ուժի հրամանատարը:

Պարսիկ կառավարութիւնը նոր ընդհանրակիրներ պիտի ապսպրէ Իտալիոյ՝ արդիլելու համար զէնքի մաքսանենգութիւնը Պարսից ծոցէն:

Ապստամբները քանդեցին Փոլխանի կամուրջը, որ թէհրանի եւ Շիրազի ճամբուն վրայ կը գտնուի: Ապստամբութիւնը զսպելու համար բեռնատար ինքնաշարժներ կը գործածուին, ի մեծ զարմացում վարչկատուններու, որոնք նախորդ կռիւներու ընթացքին ուղտի կարաւաններ տեսնելու վարժուած էին:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՏԸ

Ինչպէս յայտնի է, Նարոյեան պատրիարքի փոխանորդները վճռաբեկ ատեանի դիմած էին բեկանել տալու համար Պոլսոյ քաղաքային Բ. դատարանի որոշումը Սանասարեան խանի մասին:

Վերաքննութեան դատը տեղի պիտի ունենայ յուլիս 13ին Էսկիշէհիրի մէջ:

Փաստաբան Պ. Մ. Նարլեան մանաւանդ արտօնութեամբ Նէճաթի պէյի հետ Էսկիշէհիր պիտի երթայ, պաշտպանելու համար դատը:

Ամերիկեան նոր տարեչափը

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ յուլիս 1էն սկսեալ գործադրութեան կը դրուի տարեչափի (Quota) նոր օրէնքը, կազմուած՝ «ազգային ծագում»ի հիման վրայ: Այս օրէնքը քուէարկուած էր քանի մը տարի առաջ, սակայն գործադրութիւնը յետաձգուած էր խորհրդարանի հաւանութեամբ: Նոր օրէնքով մէկ տարուան մէջ Ամերիկա մտնողներուն թիւը 164,667էն պիտի զեղչուի 153,741ի: Այս օրէնքին դէմ ցարդ ցոյց տրուած ընդդիմութիւնը թուական անկարեւոր տարբերութեան համար չէ: Խնդիրը թուաբանական ըլլալէ աւելի ցեղային է:

Մինչեւ հիմա ոեւէ ազգի մը տարեչափը որոշելու համար կը հաշուուէր թէ 1890ի մարդահամարին առեն այդ ազգէն քանի՞ հոգի կ'ապրէր Միացեալ Նահանգներու մէջ: Նոր օրէնքով, ցեղային ծագման հաշիւին իրրեւ հիմ պիտի առնուի այն թուականը՝ երբ Մ. Նահանգները ազգ դարձաւ: Այս ձեւով, այսուհետեւ աւելի մեծ թիւով Անգլիացիներ, Սկովտիացիներ եւ Կալլէացիներ պիտի կրնան ընդունուիլ Ամերիկա: Անգլիական տարեչափը 34,007էն կը բարձրանայ 65,721ի: Իսկ Գերմանիայինը 51,227էն կ'իյնէ 25,957ի, Շուէտինը՝ 9561էն 3314ի, Նորվեկիայինը՝ 6,453էն 2,377ի, Տանիմարքայինը՝ 2789էն 1181ի, Իրլանտայինը՝ 28,567էն 17,853ի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱԶԳԱՐԱՐՈՒԹԻԻՆ ՄԸ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Իզմիրի նահանգապետ Պ. Տէմար նահանգի բոլոր քաղաքապետներուն ու ոստիկանապետներուն ուղղած է նոր շրջաբերական մը, որուն մէջ կ'ըսէ.

— Քանի մը շաբաթէ ի վեր նկատեցի որ նահանգի գանագան կէտերուն վրայ բազմաթիւ կռիւներ ծագեցան օտարականներու կողմէ: Կը խնդրեմ որ ջանեցէք յիշեցնել ձեր շրջանին մէջ բնակող օտարականներուն թէ՝ ամէն բանէ առաջ պարտաւոր են հպատակութիւն ընել երկրին, որ ա՛յնքան վեհանձն հիւրասիրութիւն շնորհած է իրենց...

«Բացի դատական պատիժներէ, չպիտի վարանիմ մեր երկրէն վտարել տալ ա՛յն օտարականները, որոնք կը վրդովեն հանրային անդորրութիւնը եւ մեր ժողովուրդին ապահովութիւնը»:

ԽՄԲ.— Մեր հայրենակիցներուն ժամանաւոր ուշադրութեան կը յանձնենք այս ազդարարութիւնը:

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՈՐԲԵՐԸ

կեսարիայէն Պոլսոյ պատրիարքարանը հաղորդուած է թէ որբերը շուտով կը մեկնին Պէյրութ, անհրաժեշտ *վիզան* ստացուած ըլլալով:

ՄԱՀ ՏԻԿԻՆ ՄԷՆԱՐ-ՏՈՐԻԱՆԻ

Յունիս 28ին փարիզի իր բնակարանին մէջ (89 Rue de la Faisanderie) մեռաւ տիկին Մէնար-Տորիան, փոխ-նախագահուհի Մարդու եւ քաղաքացիի իրաւունքներու պաշտպան ընկերութեան:

Իր ամուսինը եղած էր Ֆրանսայի Հանրապետութեան հիմնադիրներէն մէկը: Հանգուցեալ տիկինը ունէր ազնիւ սիրտ մը: Ազատական գաղափարներու ջերմ ջատագով, ո՛չ միայն փարիզի, այլ եւ գաւառի իր ապարանքին դուռները լայնօրէն բաց էին բոլոր քաղաքական տարագիրներու եւ հայածեալներու առջեւ:

Իր տունը ճշմարիտ Թանգարան մըն էր ամէն կարգի թանկարժէք առարկաներու: Միեւնոյն ատեն գրական-գնդարուեստական սալոն մը, ուր կը յաճախէին ֆրանսացի եւ օտար մտաւորականներ: Իր գլխաւոր արժանիքն էր պաշտպանել բոլոր իրաւազուրկ եւ ճնշուած ժողովուրդներու դատը: Ջերմ պաշտպան էր Հայկական դատին:

Տիկին Մէնար-Տորիան մասնաւոր համակրանք ունէր նաեւ հայ ուսանողներուն հանդէպ: Ջինադադարին յաջորդող տարիներուն քանիցս իր բնակարանին մէջ հիւրասիրած է գանոնք եւ հայկական ցերեկոյթներ սարքած:

Ամկէզատիայ եւ օտար ուսանողներուն հանդէպ ունեցած մարփարիզեան թանգարաններուն մէջ պտոյտներ կազմակերպած է, իր առաջնորդութեամբ:

Իր մահով կ'անհետանայ ազնիւ հոգի մը:

ՀԱՅ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐ

Սելանիկի ամերիկեան Անաթոլիա Քոլէճէն այս տարի շրջանաւարտ եղան 25 հոգի, որոնց 10ը Հայեր.—

Պ. Պ. Բարի Մ. Անդրէասեան (Օրտու), Գրիգոր Կ. Մակարեան (Աֆիօն Գարահիսար), Լեւոն Ա. Այվազեան (Եոզկատ), Խաչերես Կ. Խաչերեան (Պարտիզակ), Հրաչեայ Գ. Աշճեան (Կ. Պոլիս), Յովհաննէս Գ. Եաղճեան (Իզմիր), Նէսիմ Լ. Միլիտոնեան (Զէյթուն), Շաւարշ Յ. Պէնլեան (Իզմիր), Սամուէլ Ա. Երանեան (Մարաշ) եւ Տիրան Յ. Ադեմեան (Կ. Պոլիս):

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒԺԸ

Մեզմէ ոմանք, շատ սեւ զոյներով կը նկարագրեն Թուրքիան։ Զայն կը գտնեն մօտալուտ ու անխուսափելի անկման մը ենթակայ։ Հիւծած, քայքայուած ու անխուսափելի աւերակ։ Սանձարձակ կաւայականութիւններու գերի։

Ուրիշներ, ընդհակառակն, զայն կը տեսնեն արդիականացած։ Միանգամ ընդմիշտ ամուր ու ապահով՝ ներքին ու արտաքին թշնամիներէ։ Տէր՝ հողի մը, ուր միատարը զանգուած մը կ՝ապրի այլեւս։

Այս երկու տեսակէտները հաշտ չեն իրարու անշուշտ։

Բայց, իմ կարծիքով, երկուքն ալ, հաշտ չեն ե՛ւ իրականութեան հետ։

Վաղուն, կողմերէն մէկն ու միւսը, երբ Թուրքիոյ մասին կը խօսին, կ՝առաջնորդուին, առաւելապէս, երկրին ներքին-վարչական կացութենէն քան տրնտեսական վիճակէն։ Արտածումի ու ներածումի թիւերէ։

Ու կ՝անտեսեն էականը։

Այսպէս, Թուրքիան սեւ տեսնողներու եզրակացութիւնը կը բխի ո՛չ թէ արդիւնքի տեսակէտով չօշափելի իրականութիւններէ, այլ երեւոյթներու եւ փոփոխութիւններու իրարայաջորդ ու արմատական բնոյթէն ծնող անսպասելի ու զարմացուցիչ տպաւորութենէ մը։

Եւ, այդ իսկ պատճառաւ, չափազանցուած է։ Կամ, առնուազն իրերու ոչ թէ տրամաբանական, այլ զրեթէ զգացողական հետեւութիւնն է։

Միւսներուն հետեւութիւնը ուրիշ ձեւի տպաւորութեան մը կը պատկանի։ Տպաւորութիւն մը, սակայն, որ դէպքերու նոր դասաւորումէն չի զար։ Չի բխիր այսօրուան շարժումներէն։ Այլ իր ծնունդը կ՝առնէ տարիներու կամ դարերու ընթացքին զըծուած Թուրք պատմութեան իրական ու շօշափելի դէպքերէն, եւ, իրրեւ այդպիսին, հին ու փորձուած ճամոզման մը իր չափանիշովը մէկ անգամէն կը փորձէ, կը ձգէ եւ նորը, տալով իր եզրակացութիւնը,

— Ինչ ալ ըլլայ, չպրիր Թուրքիան։

Փա՞ստ։

— Երէկի Թուրքիան։

Այս եզրակացութիւններէն ա՞րն է ճիշդը։

Իմ կարծիքով, երկուքն ալ ճշմարտութիւններ ունին իրենց մէջ՝ իրրեւ ուսումնասիրութիւններ։

Բայց, իրրեւ եզրակացութիւն, երկո՛ւքն ալ հեռու են ճշմարիտը ըլլալէ։

Կա՛յ եւ ալ ապագայ մը։

Երկո՛ւ կողմերն ալ, երբ «Թուրքիա» կ՝ըսեն, ու այդ «Թուրքիա»ն կը քննեն, կ՝առնեն հոգը, բնակչութիւնը, ներքին խմորումները, տնտեսութիւնը — ինչ որ առարկայական, նիւթական ու վարչական է՝ իրրեւ պետական հիմք ու տարր։

Ու կ՝անտեսեն կարեւորագոյնը — քաղաքական Թուրքիան։

Այսինքն՝ իրեն հանդէպ վարուած քաղաքականութիւնը, ո՛չ թէ՝ իր վարած քաղաքականութիւնը։

(Երկրորդը առաջինէն կը պայմանաւորուի)։

Այսինքն՝ իրեն տրուած արժէքը՝ քաղաքականօրէն, ո՛չ թէ ինք իր՛ն ստեղծել կամ ձիք ձգել ձգտած ուժին քաղաքական արժէքը։

Իսկ այդ անտեսումը կ՝արգիլէ եզրակացութեան ճիշդ ըլլալու հաւանականութիւնը։

Մանաւանդ որ, մենք կը չանանք իր իսկական արժէքին մէջ տեսնել Թուրքիան, ըստ այնմ կարենալ ճշդելու համար մեր դիրքը։

Այսինքն, կ՝ուզենք գինքըղնել, դէմ առդէմ, ներդէմ։ Ջանալ տկարացնել զայն, ատիկա կրկնակի զօրացում մը նկատելով մեզ համար։ Շարունակել մեր դատին հետապնդումը, ինչ որ կը նշանակէ շարունակել կռուիլ — երէկ զէնքով, այսօր այլ ձեւով. բայց կռուիլ. այսինքն մեր ուժերը դնել իր ուժերուն դէմ։ Եւ հետեւապէս, չանալ տեսնել ու գնահատել ինչպէս մեր, նոյնպէս ե՛ւ անոր յոյզ ուժերը։

Իսկ նման գնահատումի մը պարագային, մենք կը սխալինք, եթէ Թուրքիան չափենք իր բանակով։

Կը սխալինք, եթէ Թուրքիան չափենք իր ներքին ալեկոծութիւններով, որովհետեւ, նախ, քայքայումներ յառաջ բերող ուժեր չեն անոնք, Թուրքիոյ մէջ, եւ երկրորդ, Թուրքիան առաւելապէս զօրեղ է, իր ամէնէն ալեկոծ շրջանին իսկ, արտաքին թշնամիին դէմ միակամ դուրս գալու իր փորձուած առաւելութեամբ։

Ու մենք համեմատաբար ճիշդ եզրակացութեան կրնանք հասնիլ, եթէ Թուրքիան «չափել» աշխատինք իր ամէնէն ուժեղ կողմովը — քաղաքականապէս։

Թուրքիան մի՛շտ ալ եղած է քայքայումի մօտ, տնտեսապէս հիւծած, փլուզումի ճամբուն վրայ, բայց երբեք չէ մեռած։ Ընդհակառակն, մեր մէջքը կոտրեց ճիշդ այն օրերուն, երբ՝ մեր աչքը յառած Տարտանէլ՝ մէկ արշալոյսէն միւսը վերջնական փրկումին հաստատ հաւատացած էինք, ո՛չ թէ յոյսը։

Եւ Թուրքիան նորածիլ Հայաստանը կոխկրտեց ճիշդ այն շրջանին, երբ Սէվրի դաշնագիրը կ՝աւետէինք իրարու։ Ու ինչպէ՞ս։ Վասնզի, ան նկատուեցաւ կռթնելիք տարր մը։

Իսկ մենք նկատուեցանք օժանդակուելիք տարր մը։

Ընկճուած էր, հզօր երեւցաւ։ Հիւծած էր, կռուի ասպարէզ իջնելու պատրաստակամութիւն ցոյց տուաւ։ Հալածուած էր՝ դարձաւ ետ ու հարուածեց։

Գիտցաւ՝ որ պրկուած ու հակադիր երկու բազուկներ կան միշտ այդ հողերուն վիրայ, ու ինք պարտաւոր է մուրճի մը չափ հաստու ու պատրաստակամ ցոյց տալ ինքզինքը՝ մէկուն կամ միւսին դաստակին ծռտալելու եւ անկէ ապահովուելու համար։

Ու այդպէս ալ եղաւ, դառնալով մուրճ մը մեր գլխուն...։

«Ներածուած» այդ քաղաքականութիւնը, հետեւապէս, պիտի շարունակուի նոյն ձեւով։ Ու ան իր հետ պիտի բերէ Թուրքիոյ տեւականութիւնը՝ միշտ վարպետօրէն օգտուող քաղաքականութեամբ մը։

Մենք եթէ հնարաւորութիւն կամ տրամադրութիւն չունինք կռուելու Թուրքիոյ դէմ, պիտի չանանք կռուիլ այդ քաղաքական ուժին ներածումը ապահովող պայմաններուն դէմ։ Պիտի չբաւականանք ճառել մեր ու Թուրքիոյ շահերու հակադրութենէն, այլ պիտի չանանք մեր ու ուրիշներու միջեւ շահերու նոյնացում ստեղծել։ Պիտի չանանք ըլլալ այնքան ուժով, որ կարենանք փոխարինել Թուրքիան՝ այդ հողերուն վրայ ճաճող բազուկներուն մուրճ մը դառնալու հարցին մէջ։

Իսկ այս տեսակէտէն, առաւելապէս պէտք է ժառանգուի Հայաստանի կառավարութիւնը։

Բայց անոր վերաբերումով, չափազանց դժբախտ կացութեան մէջ է Հայկ. Դատը։

Այդ Դատը հայ ժողովուրդը կը գնէ Թուրքիոյ դէմ։

Իսկ այդ Դատին պաշտպան հռչակուած կառավարութիւնը ինքզինքը դրած է Թուրքիոյ կողքին։

Ուրեմն եւ մեր Դատը, այսօր, վտանգուած է ոչ միայն անոր համար որ հզօր Թուրքիա մը կայ անոր դէմ, այլ՝ որովհետեւ այդ դատը հետապնդելու կոչուած ուժը ինքզինքը դրած է հակադիր ճակտին վրայ։

Եւ սակայն, բարեկամութեան պահանջը բաւարար չէ բարեկամ մնալու համար։ Պէտք է ուժով բարեկամ մը ըլլանք, որպէսզի՝ Ա.— կարելի եղածին չափ քիչ զոհողութիւն մը պարտադրուի մեզի։ Բ.— Պէտք տեսնուի մեր բարեկամութեան։ Գ.— Խուսափին մեր բարեկամութեան կորուստէն։

Այսպէ՞ս է Հայաստանի բարեկամութիւնը Թուրքիոյ հետ։ Ո՛չ։

Ձգա՞ն դրացնութիւններ՝ որ իրար չբախին։ Դուն խուսափիս, հողերն ու սահմանները կը բախին իրարու...։

Հետեւապէս, խուսափիլ կարելի չէ այդ բախումէն։ Ճակատագրական էր երէկ թշնամութեան ձեւին տակ։

Ճակատագրական է այսօր՝ բարեկամութեան ձեւին տակ։

Ջանանք ըլլալ հզօր՝ առնուազն անոր հաւասար ուժ մը դառնալու համար։ Եւ ատիկա՝ Թուրքիոյ նման՝ արհամարհանքի տեղ՝ քաղաքական արտաքին զօրութիւնը ապահովելու հակար ժեզի ի նպաստ...։

Մնացեալը — Թուրքիոյ քայքայման անակնկալութիւնը կամ բարեկամութիւնը — պատրանք է, վտանգաբեր օրօրոց...

ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ԱՅՐԱԾ ՍՐՏԻ ԱՍՈՒԼԻՍ

Վերջերս, դէպքէ մը դրդուած, մտադրեր էի քանի մը տող գրել Ֆրանսացի վիպագիր Փիէր Պընուայի մասին։

Զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, «Ցառաջ» յունիս 9ի թիւով, միտք եւ արուեստ վերնագրին տակ, կ՝արտայայտուէր արդէն։

Այսօր Փիէր Պընուա ժողովրդական վիպագիր մըն է, եւ ըստ Ֆրանսացի ամենամեծ գրական քննադատին, Պ. Փօլ Սուտէի, բացարձակապէս զուրկ գրական եւ գեղարուեստական արժանիքէ։ Իրաւ է որ իր վէպերը հարիւր հազարներով կը ծախուին, ու նոյնիսկ ուրիշ լեզուներու կը թարգմանուին, սակայն անոնք դատապարտուած են ժողովրդական անմշակ խաւերէն անդին չանցնելու։ Միտք, գեղեցկութիւն, տրամաբանութիւն, հոգեբանական պրպտում, շնորհ, անկեղծութիւն, կառուցումի ճշդութիւն, բոլոր այս էական տարրերը կը պակսին իր վէպերուն մէջ։ Երեւակայական երկիրներ, խամաճիկ հերոսներ կը գոյուն ամէն տեղ ու իրար կը յաջորդեն, տեսակ մը Ալեքսանդր Դիւմա Հօր ածգարարութեամբ։

Փիէր Պընուա, նախկին խմբագիր մը եւ ծանօթ իր արհեստին գաղտնիքներուն, ամէն միջոց ի գործ դրաւ իր վէպերը քշել տալու համար։ Օր մը թերթերը իրար անցան որպէս թէ իրլանտացի յեղափոխականներ առեւանգեր էին Փիէր Պընուան, ուրիշ թերթ մը յեղափոխականները կը փոխէր կրօնաւորներու։ Այդ շրջանին մեծ պատուի էին Փիէր Լոթի Հայատեացն ու իր նշանաւոր ձագուկը՝ Քլօտ Ֆարէր, ուրիշ գրական տափակութիւն մը։ Թուրքերը հազարներով ոսկի կը թափէին առնոց Հաճոյ գառնալու համար։ Փիէր Պընուա առիթը չփախցուց բոլոր ճարպիկ բախտախնդիրներու նման։ Իր մէկ վէպին սկիզբները, Հայերը ներկայացուած էր որպէս յարդարարները Թուրքերուն, եւ շարունակած է իր պատմութիւնը այդ հղանկով։

Բնական է որ, ո՛չ միայն Հայը, այլ մարդկային խղճմտանքը ընդվզի, ցաւումէ աւելի պժգանք զգայ այդպիսի ազատութեան, այդքան ստորին լրբութեան հանդէպ, եւ ինչպէս «Ցառաջ» գիտել կուտայ, «զոհին վերագրելու համար գայթիճի գեր, կարելի չէ աւելի շնական հեգնանքով գրել»։

Ու բնական է որ, երկրագունդի բոլոր գիրուգան Հայերը անկարող լռեցնելու սրիկայ ամբաստանութիւն մը, գէթ արհամարհեն փիէր պընուայի նման կողմնակալ մտքի մը արտադրութիւնները, մանաւանդ որ Հոն ո՛չ գեղարուեստ կայ եւ ո՛չ տաղանդ։

Զարմանքէս քար կտրած եմ՝ տեսնելով որ ամերիկահայ ամենամեծ օրաթերթը, «Հայրենիք»ը իր թերթոն կը հրատարակէ շրջնդալից յայտարարութիւններէ վերջ, փիէր Պընուայի Le Puit de Jacob (Յակոբի ջրհորը) վէպը։

«Հայրենիք» օրաթերթը եւ ամսագիրը, շնորհիւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան պատուական տոգբներուն, ի վիճակի են ընտրելու ամէն բանի լաւագոյնը։

Փափաքելի է որ «Հայրենիք» իսկոյն հողով լեցնէր Յակոբին ջրհորը, ու քաշելով սեւ գիծ մը, ձեռնարկէր հրատարակել երկը գէթ այնպիսի հեղինակի մը որ եթէ հիացող մը չէ մեր խեղճ ազգին, գէթ զայն անարգած չըլլար, ան ալ «ամէնէն աւելի չնական հեգնանքով»։

Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ՄԷՋ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 15 Յունիս (Սեփ. Թղթ.).— Այս տարի Հայաստանի Անկախութեան IIրդ տարեդարձը տօնեցինք մրցեալ ուժերով, նախաձեռնութեամբ ու անմիջական մասնակցութեամբ հետեւեալ միութիւններու եւ կազմակերպութեանց.— Հայկեազ Միութիւն, Զ. Ե. Ո. Մ., Սեբ. Գարակէօղի, Ընթերկրի, Էքպէզի, Էվէրէկի, Խիւրնի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Խարբերդի, Վասպուրականի, Ալթթափի եր. Միութիւն, Ալթթափի Հ. Մ. Հաճընի վրպ. Միութեան, Սիսի Հ. Մ., Տաւրոսի եր. Մ. Տէօրթ Եոլի Հ. Մեան եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան։

Տեղական յարմարութիւններու պատճառաւ սովորականէն քանի մը օր ուշ տեղի ունեցաւ տօնակատարութիւնը։ Իսկ մինչ այդ, մեծ խանդավառութեամբ հանդէսներ տեղի ունեցան շրջաններու, Մօնթէվիտէօ, Բէրիսօ եւ Քորտովա, ուր տեղական ընկերներէն բանախօսներ գացին։ Շատ լաւ անցաւ, մանաւանդ Մօնթէվիտէօ, ուր տեղական թերթեր արդէն մանաւոր տեղ էին տուած օրուան տօնին, տպելով նաեւ Հ. Օհանջանեանի դաշինքին նկարը։ Իրրեւ բանախօսներ ուղարկուած էին ընկերներս Բարսեղեան (Մօնթէվիտէօ եւ Բէրիսօ) եւ Գ. պիրակոսեան (Քորտովա)։

Հակառակ անձրեւին, բազմութիւնը ժամանակէն առաջ հաւաքուած էր «Teatro Central»ի մեծ սրահին մէջ, որ գարդարուած էր հայկական եւ տեղական դրօշակներով։

Նախագահ ընկ. Ց. Խարակեանի բազմաքանի մը խօսքերէն վերջ, հանդէսը բացուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով, ամբողջ սրահը ոտքի կանգնած։ Ընմիջապէս յետոյ սկսան բանախօսութիւնները, Վասպ. Հ. Մ. կողմէ՝ Պ. Լ. Ցէրէտիսեան, Զ. Ե. Ո. Մ.եան կողմէ՝ ընկ. Ե. Պալիկեան եւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ՝ ընկ. Գ. Սիրակոսեան։

Քաղցր տպաւորութիւն թողուց հասարակութեան վրայ Հայկեազ Միութեան կողմէ Տիկ. Շ. Տրամէրեանի գրած ուղերձը զոր ինք կարդաց մեծ ոգեւորութեամբ։

Կարճ դադարէ մը յետոյ, սկսաւ գրական-գեղարուեստական բաժինը իր ճոխ յայտագրով։ Բացի յիշեալ միութիւններու ու կազմակերպութիւններու կողմէ նախօրօք կազմուած ծրագրին, եղան նաեւ անհատական արտասանութիւններ, երգեր եւ նուագներ։ Մեծ ոգեւորութիւն ու բարձր տրամադրութիւն ստեղծեց ընկ. Ս. Բարսեղեան իր թառով, որուն վրայ նուագեց նախ «Բայաթի» ապա ուրիշ արեւելեան կտորներ։

Հակառակ իր տկարութեան յաջող կերպով մեներգեց Հայաստանի կոնսերվատօրիայի աշակերտներէն պ. Լ. Վարդապետեանը (նորեկ)։ Աւելի յաջող կերպով Սայաթ Նովայի «Ինչ կանես կօգնեմ»ը։ Սօլօներ նուագեցին Օր. Սիրանուշ Բարսեղեան (դաշնակի վրայ), պ. պ. Փիլիպոսեան, Թ. Թորգոմեան (ջութակ)։ Ցաջողած արտասանութիւն մը ըրաւ փոքրիկ Հռիփսիմէ Թախմազեանը վերէն վար եռագոյն կապած։ Ցաջողեցան նաեւ Հայուհիները Միութեան կողմէ տուած կենդանի պատկերները, որոնց պատրաստութիւնը ստանձնած էին Օրիորդներ Եսթեր եւ Աննա Սարգիսեաններ, Տիկ. Ս. Մարտիրոսեանի հետ։

Մեծ խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ ազատուած Հայուհիին ձեռքին ծածանող եռագոյնը Հայ զինուորին պահպանութեամբ, որով եւ վերջացաւ գրական-գեղարուեստական բաժինը։ Ցետոյ տեղի ունեցան ամերիկեան եւ եւրոպական պարերը, որոնք տեւեցին մինչեւ լոյս ժողովուրդը հեռացաւ մեծ գոհունակութեամբ եւ վառ ազգային գիտակցութեամբ։

ՍՄԲԱՏ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

Հ. Կ. ԽԱԶԸ ԼԱԹԱԿԻՈՅ ՄԷՋ

ԼԱԹԱԿԻԱ, (Սեփ. Թղթ.).— Խումբ մը տիկիններ եւ օրիորդներ 1922ի սկիզբը հիմը դրին Հայ Աղքատախնամ ընկերութեան մը, Լաթաքիոյ մէջ, 12 անդամուհիներով։

1924ին յարմար տեսնուեցաւ նոյն միութիւնը կապել պէյրութի Հայ Կ. Խաչին, կոչելով զայն Լաթաքիոյ մասնաճիւղ։ Այս նոր կազմակերպութեամբ, առաջին առթիւ ունեցաւ 16 գործօն եւ օժանդակ անդամներ։ Անդամ. ներու թիւը հետզհետէ աճեցաւ, եւ այժմ կը հաշուէ 31 հոգի։ Ժամանակէ մը, մանաւանդ 1927էն իվեր, պէյրութի Հ. Կարմիր Խաչի հետ յարաբերութիւնները խզած է։

Իր գործունէութեան դաշտը եղած է, քաղաքը իր շրջականերով։ 1924ին օգնած է 200 աղքատներու եւ ծերերու, 12 բանտարկեալներու 6 աղքատ ճամբորդներու, ձմրուց ծախք տալով, հիւանդներու, դեղեր բաժնելով։ 1925ին օգնած է 145 աղքատներու, բանտարկեալներու, աղքատ ճամբորդներու եւ հիւանդներու։ 1926ին 185 ծեր ու պառաւ աղքատներու, 43 հիւանդներու, 11 աղքատ ճամբորդներու։ 1927ին՝ ծեր ու անկար 193 աղքատներու, 8 ճամբորդներու, եւ 40 հիւանդներու։ 1928ին՝ 12 ճամբորդներու, 127 աղքատներու եւ 179 ծեր ու պառաւներու, 42 հիւանդներու, 9 որբ եւ 15 բանտարկեալներու։

Ասոնցմէ զատ իր անդամներն ու անդամուհիները բարոյական քաջալերութիւն ընծայած են աղքատներու, անկարներու, հիւանդներու, որբերու եւ բանտարկեալներու, երբեմն անոնց այցելելով եւ մխիթարելով։

1924ին մուտքը եղած է 10322 սուրիական դահեկան։ Ելքը՝ 10322։ 1925ին մուտք 11189 ելք 8554։ 1926ին մինչեւ յուլիս 31՝ 12564 եւ 12305։ 1926ին օգոստոս 1էն մուտք 2915 դրշ. արծաթ, ելք 2352 դրշ. արծաթ։ 1927ին 11010 եւ 11001։ 1928ին 12017 եւ 10690 դրշ. արծաթ.

Իւրաքանչիւր տարուան մնացած տարբերութիւնը յաջորդ տարուան փոխանցուած է. եւ ո՛չ մէկ տարի պիտի էն բաց մնացած է։

Ն.

— ... Ես ոչինչ չեմ հիշում, ոչինչ չեմ հիշում... Ես ի՞նչ կերպով եկա այստեղ, ինչպես ընկա... Ես ոչ մի բան չեմ հիշում... Ես ինձ զգում եմ ինչ-որ անծանոթ, խորթ մարդկանց մեջ, որոնք ինձ ոչ մի կերպ չեն հասկանում, ոչ մի կերպ չեն կարողանում ինձ օգնել... Ես ինձ զգում եմ ինչ-որ անծանոթ, խորթ մարդկանց մեջ, որոնք ինձ ոչ մի կերպ չեն կարողանում ինձ օգնել... Ես ինձ զգում եմ ինչ-որ անծանոթ, խորթ մարդկանց մեջ, որոնք ինձ ոչ մի կերպ չեն կարողանում ինձ օգնել...

Ցնորվող ուղեղիս մեջ ամեն ինչ խառնվել էր իրար, ամեն ինչ շփոթվել էր իրար հետ, ամեն ինչ ինձ համար անհասկանալի էր դարձել, ամեն ինչ ինձ համար անհասկանալի էր դարձել, ամեն ինչ ինձ համար անհասկանալի էր դարձել...

Ես ոչինչ չէի հիշում, ոչինչ չէի հիշում, ոչինչ չէի հիշում... Ես միայն զգում էի, որ ինչ-որ ահավոր, ինչ-որ սարսափելի բան է պատահել ինձ հետ, ինչ-որ ահավոր, ինչ-որ սարսափելի բան է պատահել ինձ հետ, ինչ-որ ահավոր, ինչ-որ սարսափելի բան է պատահել ինձ հետ

Խորհրդարանին մէջ եւ բազմաթիւ ընկերակցութեանց ու կազմակերպութեանց միջոցաւ բողոքներ եղան այս նոր դրութեան դէմ, բոլոր անոնց կողմէ՝ որոնք ազգային ծագումով վերոյիշեալ ցեղերուն կը պատկանին։ Յառաջիկայ ղեկտեմբերին, երբ խորհրդարանը վերաբացուի, դարձեալ բողոքներ պիտի կատարուին, առանց սակայն յաջողութեան մեծ յոյս ունենալու։

Այս օրէնքին հեղինակներն ու ջատագովները են զուտ անգլիական ծագումով այրեր ու կիներ, որոնք կը պնդեն թէ կարգ մը ցեղեր շատ դժուարաւ կը ձուլուին գերազանցապէս անգլոսաքսոն ազգի մը մէջ, ինչ որ պատերազմի պարագային վտանգ մը կրնայ ըլլալ։

Այս առարկութիւնը կարելի չէ ընել սկանդինաւեան եւ գերմանական ծագումի ունեցողներուն, որոնք լիովին կը մասնակցին ազգային կեանքին, բայց նոյնիսկ անոնց համար «ցեղային մաքրութեան» սկզբունքը կը պահանջուի։

Հաշիւ եղած է որ այսօր Միացեալ Նահանգներու բնակչութեան աւելի քան 100ին 70ը անգլիական արիւն ունի իր երակներուն մէջ, եւ թէ կարգ մը շրջաններ, մանաւանդ Քէնթըքիի եւ Թէննըսիի լեռնային շրջանները կրնան պարծենալ թէ բուն իսկ Անգլիոյ պէս զուտ անգլիական արիւն ունին իրենց մէջ։

Դիտելի է նաեւ որ նոր օրէնքին գործադրութիւնը Աշխատանքի նախարարութեան Գաղթականական գրասենեակին չէ յանձնուած, այլ արտաքին նախարարութեան հիւպատոսական սպասարկութեան։ Հիւպատոսները ամբողջական պատասխանատուութիւն ունին եւ իրաւասու են մերժելու անցագիրներու «վիզա»ն։

Ընկերվարականներու տուները

Ֆրանսացի ընկերվարական կուսակցութիւնը վերջերս գնեց Մոնմարթրի մէջ սեփական տուն մը որուն պաշտօնական բացումը կատարուեցաւ կիրակի օր։ Այս առթիւ մեծ խնջոյք մը սարքուեցաւ կիրակի օր։ Սեղանին կը մասնակցէին հազար հոգի, որոնց մէջ նաեւ Ֆ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը։ Ուրիշ օտար ընկերվարական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները եւս հրաւիրուած էին։

Այս առթիւ խօսուեցան խանդավառ ճառեր՝ վեր հանելով ընկերվարութեան ամէն օր կատարած նուաճումները զանազան երկիրներու մէջ։

Քաղրիէ հանդիպի դատը

Իզմիրի ընդհ. դատախազութիւնը որոշած է տեղւոյն ելեւնդատաս աւանին յանձնել Քաղրիէ հանդիպումը եւ ընկերներէն Ֆամիտէ եւ Նաիմէ հանդիպումները, Նասրը, Ֆայիզ եւ վէֆիք պէյերը, ինչպէս նաեւ Տոքթ. Արապեանը։

Ձերբակալուածներէն Տիկ. Ֆօֆօ ազատ արձակուած է։ Նոյնպէս չդատելու որոշում տրուած է Նկարիչ Ալի Րիզա, Թէվֆիք, Ֆուատ Շէմմի եւ Մուսթաֆա Քէմալէտտին պէյերու մասին։

«Ագշամ»ի տեղեկութեանց համաձայն, այս խնդրին մասին տեսակէտի տարբերութիւն մը կայ հարցաքննիչ դատաւորին որոշման եւ ընդհ. դատախազին պահանջմանդրերուն միջեւ։ Հարցաքննիչ դատաւորը ոճրական ձեռնարկ կը տեսնէ գործին մէջ, բայց թերի կերպով։ Ընդհ. դատախազութիւնն ալ եղածը իբր մտաղրութիւն միայն կը նկատէ։

Խրտուիլներ Պալխանիներու մէջ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Պելկրատէն կը հեռագրէ.—

Տեղական Թերթերը բոլորն ալ կրքոտ խմբագրականներ կը գրեն Պուլկարիոյ դէմ։ Կ'ըսեն թէ Պուլկարները վերջին օրերս գրգռիչ ցոյցեր կատարեցին Եուկոսլաւիոյ դէմ։ Սահմանագլխին վրայ հրապարակային միտինգներ գումարեցին և պատերազմական նախարարին պատկանող ինքնաշարժներով մարդ փոխադրեցին՝ այդ ժողովներուն մասնակցելու համար։ Երկու տեղ այս ժողովներուն նախագահեցին պուլկար սահմանապահ հրամանատարներ, որոնք հակասերպ ճառեր խօսեցան եւ պահանջեցին վերագրաւել կորսուած նահանգները, աւելցնելով թէ Իտալիա պիտի ազակցի իրենց։

Եուկոսլաւիոյ մէջ մեծ զայրոյթ կը տիրէ՝ անոր համար, որ Պուլկարները իրենց ազատագրական գործունէութիւնները ծածկելու համար՝ Եուկոսլաւիան կ'ամբաստանեն թէ սահմանէն անցնող Պուլկարները կը սպաննէ։

«Վրէմէ» կը գրէ թէ սահմանագլուխի պահականոցները զօրացուեցան այն աստեն, երբ Խրուաթ ազգայնականները Սոֆիայի մէջ հանդիսաւորապէս ընդունուելէ յետոյ, տեսան թէ Պուլկարիա կը խաղնուի Եուկոսլաւիոյ ներքին գործերուն։ Յաստութիւնները անոնց համար է որ ապօրէն կերպով կ'ուզեն անցնիլ սահմանը։

Նաիր խան ալ դասալիք

Հեռագրի մը համաձայն, զօր. Նաիր խան լքած է Պէյէի Սաքայի դէմ իր կռիւը եւ փախած դէպի անգլիական Հնդկաստան։ Իր այս յանկարծական փախուստին պատճառն է Էմիր Հապիպուլլահի կուսակիցներուն բուռն յարձակումները։ Ժամանակ մը Նաիր խանի դիրքը շատ ամուր էր եւ յաջող յարձակումները կը գործէր Քապուլի վրայ, սակայն՝ Թիկունքէն կրած յարձակումները յուսահատութեան մղեցին զինքը

Միւս կողմէ «Թայմզ»ի Լահորի Թղթակիցը կը հեռագրէ թէ զօր. Նաիր խան դեռեւին կողմէ յարձակում կը գործէ Աֆղանիստանի մայրաքաղաքին վրայ։ Արդէն իսկ գրաւած է Արկոնի ամրոցը, Լոգարի հովիտին եւ կարտէզի միջեւ։

Շիշնաքի մէջ գումարուած ձերբկան իր ծրագիրները քննելով գտած է որ հարաւային նահանգը լաւագոյն խարիսխն է իր գործողութեանց համար,

Մոսկուայի նախկին աֆղան դեսպան Սէրտար Ղուլամ Նապի խան, որ աֆղանական Թուրքեստանի մէջ կը գործէր, խորհրդային Ռուսիա փախած ըլլալով, Պէյէի Սաքա այլեւս պէտք չունի նոր ուժ ղրկելու դէպի Հիւսիս, ուր 8000 զինուոր ունի։

ԳԵՐՄԱՆ ՁԱՐՏԱՐԱԳԷՏՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Գերման մասնագէտներէ եւ ճարտարագէտներէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը հասաւ Մոսկուա։ Պաշտօնն է չրանցք մը շինել Վոլգայի եւ Տոնի միջեւ։

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին գաֆէ Լա փըթիթ Սուրսի սրահը, մէթրօ Օտէոնի դիմաց։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուա-ֆոլոնպի սահիկ մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ։ *Կը նախագահէ՝ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ*

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և ԿԱՐՕ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

Ձոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն ղոգեկառք եւ փորթ տը Քլիշիէն 40 թիւ հանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ։

Հ. Ց. Դ.

Մարսէյլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 3.30ին սովորական հաւաքատեղին*, կը հրաւիրուին Գէորգ Ջավուշ, Արմէն-Գարօ, Ջարդարեան, Քեռի եւ Քրիս *խումբերը։*

Լիոնի *Կարմակ խումբի ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական տեղը։*

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի եւ Շրջանի սկաուտական *խումբը* (մօտ 40 պատանիներ) *այս ամառ օգոստոսէն սկսեալ 4 6 շաբաթի չափ բանակումի մը պիտի ընէ Փարիզէն քանի մը ժամ հեռու, ծովեզերքին մօտ* (Սթէյլա Փլաժ)։

«Բուժանք» առողջապահական ամսաթերթը, որուն նախաձեռնութեամբ 10 մանուկներ օդափոխութեան պիտի երթան օգոստոսի սկիզբը, կարգադրութիւն ըրած է Հայ սկաուտներու հետ, որպէս զի միասին բանակումի տանին 12 15 տարեկան ոչ սկաուտ Հայ պատանիներ եւս, մատչելի պայմաններով (350 ֆրանք *մէկ ամսուան համար, ամէն ծախք մէջը հաշուած*)։

Միւս կողմէ Փարիզի Տիկնանց Միութեան կ. խաչի Օգն. Մասնաճիւղը, «Բուժանք»ի դիմումին վրայ յանձն առած է իւրաքանչիւր պատանիի համար ըլլալիք ծախքին 100 ֆրանքը ինք վճարել։ Որով ծնողքները 250 ֆրանքի համեստ գումար մը պիտի վճարեն, իրենց զաւակներուն մէկ ամսուան լաւ արձակուրդ մը տալու համար։

Ընձանագրութեան եւ մանրամասնութեանց համար, նամակով դիմել «Բուժանք»ի խմբագրութեան.— (Revue «Poujank», 126 Faubourg St-Denis-Paris(10, մինչեւ յուլիս 20. այդ թուականէն ետք արձանագրութեանց ցանկը պիտի փակուի։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՐԱՒԻՐ.— Խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար կը հրաւիրուին Պ. Պ. Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Մասունի, Լեւոն Մոզեան, Օհան Կարօ, Բժ. Լ. Գրիգորեան, Հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, La Petite Source *սրճարանը, ճիշդ* Métro Odéon*ի դիմաց։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր գործօն ու օժանդակ անդամ-անդամուհիները այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 6ին, 63 Rue de la Républiqueի սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Անդամներու եւ անդամուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՊԻՅԵՆՒՈՒՒ եւ Իսի լէ Մուլինօ բնակող Տարոնցիները ստիպողաբար խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 3ին ընկեր Լորիս Պօլօեանի բնակարանը, 56 Av. du Bas Meudon.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՅԱՆ Ֆ

Սէթիֆ, Շ, Գ.— 66։
Կրընոպլը, Կ. Ջ.— 70։
Ռիորժ, Մ. Թ.— 70։
Լա Լոնտ լէ Մօր, Օ. Մ.— 75։
Պաղատ, Մ. Ա — 1 անգ.։
Երուսաղէմ, Գ. Ք.— 1 ոսկի։
Լէ Մէ, ճէլ. եւ Գոչուն.— 150։
Լա Սիոթա, Դ. Թ.— 75։
Քրիւաս, Տօնապ.— 70։
Ֆիզանսակ, Փ. Ա.— 75։
Վարշաւա, Ա. Ա.— 100։
Պուքրէշ, Գործ.— 1350։
Սէն Շամոն, Լիտ.— 330։
Նիս, Տիկ. Վ.— 105։
Փարիզ, Մ. Կ.— 70։
Մարսէյլ, Գ. Ա.— 70։
Սէն Մանտէ, Օր. Ն. Գ.— 35։
Մոն Ցոր, Մ. Վ.— Փորձերը ղրկուած են անցեալ երեքշաբթի օր, հին հասցէին։

Վալանսի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեւտիս փերգիկեան, 26 Bld. Vauban.

Անիէռի մէջ «ցառաջ» կը ծախուի 172 Rue des Bourguignons:

ԿՈՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, ինչ եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտուի Ախլաթի Կարմունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կըկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ, Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կըկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «ցառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտուի Պրուսացի պետրոս Սուճեան, հօր անուն՝ Ակոբեան, մօր անուն՝ Էլիզ։ Մնոդքը եւ քոյրերը ՏԷր Ջօրի մօտ չարդուած են։ Լուր առնուած է թէ քրիստոնեայ արաբ մը զինքը որդեգրած է։ Իմացնել իր հօրաքոյրներուն Աննիկ Սուճեանի եւ Նեւրիկ Սահաթճեանի, կամ իր հօրաքրոջորդուոյն Peter Sahatjian, 18 Jamen-Grand, Caluire (Rhône) France.

Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

—Զարսանճագի Բաղնիք գիւղէն տիկին Պէզիկ Գարակեօզուեան կը փնտուէ իր որդին Անդրանիկ Գարակեավուեան (16 տարեկան) որ կը գտնուէր Յունաստան որբանոցի մէջ։ 1928 մայիսին փոխադրուած է եգիպտոս եւ անկէ ի վեր լուր առնուած չէ, իմացնել «ցառաջ»ի։

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէլիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիգի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ Կը ստանձնէ չափի վրայ ապրսպլանքներ։ Կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

Տօքթ. Ա. Ս Ա Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտերու։ Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Տօքթ. Ն. ԹՈՒՆԱՄԵԱՆ

301 Rue Paul-Bert, LYON

Իր բազմաթիւ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ հաստատած է շողաքննութեան (Radioscopie) *բաժանմունք մը, ուր պիտի դարմանէ իր հիւանդները արդիական միջոցներով։*

ՁԱՓԱԽՕՐ ԳԻՆ

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԻԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱԽՕՐ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՁԱՌԱՏՈՒՆ

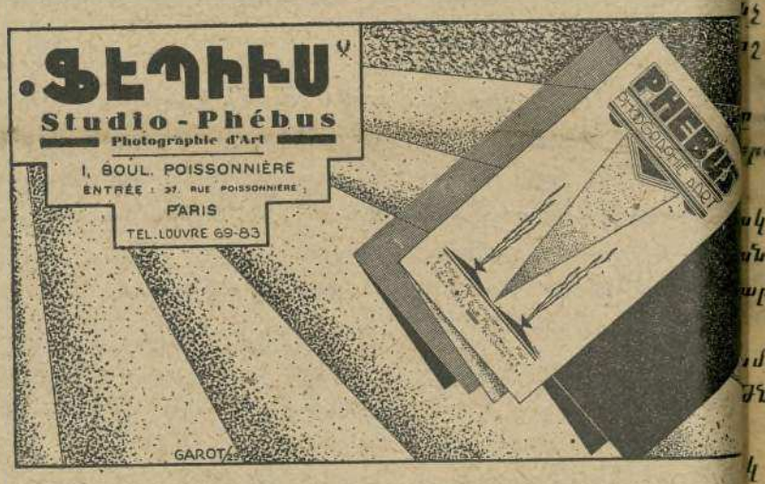
MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱ

Մասնաւոր ապահարկութիւն բնակարաններու համար։ Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն։ Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

Ուշադրութիւն

Ջէյթունի քաղաքի եւ հերոսներու մեծադիր նկարը, գին՝ 4 ֆրանք (կարելի է ղրկել ֆրանք սական նամակադրոշմ)։ Դիմել՝ նոր հասցէին՝ M. Ezeguiélian, 6 Rue Pierre Curie, Kr. Bicêtre (Seine): փոսթի ծախս չկայ։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒՀԻ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամէն օր եւ նոր մեթոտով դարմանումի կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (փրանկոխ մարիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաբար։ Խղճամիտ եւ արագ հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12.

Կ'ուզուին

ձեռքով բուրդ Թրիքօ հիւսող գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Սուքոյեանի, 25 Rue Henri Chevreau, Paris (20e), *Մէթրօ՝* Couronne.

EMPIRE, Միգ իք-Զոլ. 37 Av. Wagram

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ։ Գիներու վրայ բարձրացում եղած է։

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒՀԻ

Դարմանումի կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (փրանկոխ մարիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաբար։ Խղճամիտ եւ արագ հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12.

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՀԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տարագրութեանս մէջ, նաճ եմ գրադարան մը «28» անունով, հայրենի փոխադրելու (բաշ գառնի պատակով։

Կը խնդրեմ բոլոր հայ ներէն եւ հրատարակիչ 1—2ական օրինակ նուիրելու հրատարակութիւններէն, ցնելու համար գրադարա

Հասցէ՝ K. Kotcharian Borissova 70. Roustchouk garie).

«ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ»

Հրապարակ եկած է Պարթեւեանի «Նոր երգեր» Ա. ՇԱՐՒ.— Գիշերային Հիասթափում.

Բ. ՇԱՐՒ.— Ես որ Հովուերգութիւն, Սիրերգ Նոր ոճով յօրինուած դարուեստական տպագր Ստանալու համար դիմել նակին՝ 23 Rue de Mouchez, Paris 13e: Իւր չիւր շարք կ'արժէ 12

IMPRIMERIE - MASSIS -

208bis, Rue Lafayette Pa

Le Gérant: E. SOUV

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒԼԻՍ 1929

4 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 999 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԿՈՒ ԿԷՏԵՐ

Տեղի տալով օրը օրին ծագած նիւթերու, ստիպուեցանք յետաձգել մեր վերլուծումները՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան 11րդ Ընդհ. ժողովի Յայտարարութեան մասին։

Մեր վերջին խօսքը — «Մեր Ճամբան» — կը շօշափէր Յայտարարութեան առաջին կէտը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնական դաւանանքը, անկախ եւ միացեալ Հայաստան, (Յառաջ», 12 յունիս)։

Ուրեմն, ամուր կանգնած այդ ճամբուն վրայ, որ միակն է լուծելու Հարկական Դատը եւ լոյս աշխարհ հանելու այս տրորուած ժողովուրդը, Դաշնակցութիւնը պիտի շարունակէ յառաջ տանիլ մեր ազատագրական պայքարը։

Ի հարկէ ընթերցողները չեն սպասեր որ խօսինք այդ պայքարի ձեւերու եւ միջոցներու մասին։ Մարդիկ ազատ կը խօսին ու կը գրեն երբ արդէն ունին հայրենիք ու պետութիւն, անգիտանալ եւ ապահով։ Նոյն իսկ այդպիսի պայմաններու մէջ, կան խօսիր շատ մը բաներ։

Իր առաջին իշխանութեան օրերուն, աշխատաւորական Ֆաքտոնըլա զեկուցում մը կուտար Մեծն Բրիտանիոյ Ձինուորական Բարձրագոյն Խորհուրդի մէկ տեղեկագրի մասին, երեսփոխանական ժողովին մէջ։ Երեսփոխան մը, որ մագ-մօրուք ճերմկցուցած քաղաքական կեանքի մէջ, յանկարծ դիտել տուաւ.— «Երէ՞ն ի վեր սովորութիւն եղած է մեր Ձինուորական Բարձրագոյն Խորհուրդի մասին զեկուցումներ տալ այս ժողովին։ Ոչն իսկ այս ժողովին մէջ»։

Եւ անփորձ վարչապետը հարկադրուեցաւ խոստովանիլ թէ չէր գիտեր»։ Ու ընդհատեց զեկուցումը։

Այնպէս որ, «Աբեւ»ը ի գուր կը սպասէ, «իբրեւ հայ եւ իբրեւ ուրիշ կուսակցութեան մը թերթը», աւելին իմանալու քան հիմա կայ Յայտարարութեան մէջ։ «Շատ քիչ ու շատ անորոշ են հոս տրուած տեղեկութիւնները» (21 Յունիս)։

Ի հարկէ, ամէն քաղաքացի, մանաւանդ կուսակցութեան անդամը իրաւունք ունի գիտնալու թէ ի՛նչ կաւ կամ գէշ բաներ կը կատարուին այս ժողովուրդին գլխուն։

Ո՛ւր էր որ, փոխադարձ վստահութիւնը տիրէր գոնէ կուսակցութիւններու միջեւ — ինչպէս եղած է երբ՛մն, պատմական պահերու։ Այն ատեն շատ մը գաղտնիքներ ինքնին կը արգուէին։

Դժբախտաբար այդ առաքինութիւնն ալ խեղդամահ չուած մը շղթայակապ նահանջած է, շնորհիւ չափազանց թունաւոր ջնոլորտի մը, որ երթալով կը թանձրանայ։

Մեղքը մե՞րն է արդեօք, երբ այսօր, տարիներ յետոյ, մարտ 1915ի կամաւորական շարժումին, ծովերէ ծով Հայաստանն կամ փետրուար 18ի պատմութիւններն անգամ գլխիվայր շրջեն առանց խղճահարութեան, իրենք անձամբ գլխիվայր գործած կամ անոր գլուխն անցած ըլլալով ընդերձ...

Ո՛րքան շեղեցանք նիւթէն։

Տրուած պայմաններուն մէջ, հասարակութիւնը բացորոշ տեղեկութիւններ կը սպասէ Ընդհ. ժողովի Յայտարարութեան, կարգ մը հարցերու մասին։ Մեր քաղաքական գործունէութեան գլխաւոր կէտերու մասին։

Առաջին,— Դատ եւ պայքար ունինք խորհրդային իշխանութեան դէմ, «մէկը մեծագոյն պատասխանատուներէն Անվերջ Հայաստանի խորտակման»։ Թերեւս ամէնէն պատասխանատուն. որովհետեւ առանց անոր յառաջ բերած կազմածման, գինեալ միջամտութեան եւ խարդախ ձեռնարկներուն, ուա՛ր թէ խորտակուէր 1918ին կազմուած Հայաստանը։ ուա՛ր թէ յառաջ խաղային Թուրքերը, նոյն իսկ Դաշնակիցներու դրդումով եւ օգնդակութեամբ։ Եւ այսօր անգամ, ա՛ն գլխաւոր խոչընդոտը անկախութեան վերահաստատման եւ ճամբաներու ընդարձակման, շնորհիւ իր արեւելեան քաղաքականութեան, որ ոչ միայն ուրիշներու բոյնը քանդեց, այլ իր իսկ տունը։ Եւ պիտի քանդէ, տակաւին, մինչեւ փրկարար սթափումը, որ կրնայ շատ ուշացած ըլլալ. համաթրքական տղմուտին առջեւ։

Բայց, ի՞նչպէս կը վարենք այդ պայքարն ու դատը.

— «Նկատի ունենալով մեր ժողովուրդին սահմանափակ կարողութիւնը եւ ուժերու ինքնամփոփման գերագոյն պահանջը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պէտք է ջանայ մասնակցութիւն չունենալ Ռուսաստանի ներքին կուիւներուն մէջ»։

Եւ նոյն տրամաբանութեամբ, Հայաստանի խորհրդային կարգերուն դէմ ըլլալով Հայաստանի խորհրդային կարգերուն, միանգամայն եւ դէմ է այդ կարգերու բռնի ոչնչացման փորձերուն։ Ըլլալով Ռուսաստանի մէկ նահանգը եւ նոյն ռուս համայնավար կուսակցութեան մէկ կալուածը, Հայաստանի քաղաքական կացութիւնը կրնայ հիմնովին փոխուիլ միայն կուսակցութեան քայքայման եւ Ռուսաստանի խորհրդային իշխանութեան խորտակման հետեւանքով։»

Այս երկու հիմնական կէտերէն ո՞րն է բացատրութեան օգտ։ Մութ, անկատար կամ երկդիմի։

Եւ այս յստակ ճամբան ինչո՞ւ կը խրաչեցնէ մեր հակառակորդները, որոնք «Ազգային Տեսիլք»է կը ճառեն, տարին մի մը հեղ, առանց գոնէ մէկ անգամ խունկ ծխելու անոր...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊԱՐԿԵՇՏՈՒԹԻՒՆ

Յուսաբեր կը խորհրդածէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (22 Յունիս).

— «Ընատոլուի մէջ դժբախտ հայ բեկորներ կան, որոնք պէտք է փրկել. մօտ 40,000ի բազմութիւն մը՝ որ չի կրնար շնչել Թրքական դժոխքին մէջ։ Ռամկավար մամուլը ճամածայն է, որ ազգովին ձիգ մը ընենք եւ ազատենք։ Ո՛ւրկից, սակայն դրամը։

Եւ ահա «լո՛յս» մը. ահա մոռցուած գանձ մը, գիւտի՛ մը չափ անակնկալ. «նախկին» Հայաստանի Հանրապետութեան «նախկին» պատուիրակութեան նախագահ՝ Ա. Ահարոնեանի քով 30 միլիոն ֆրանքի գումար մը կայ (եղե՛ր), լսեցէք, երեսո՛ւն միլիոն, պէտք է այդ գումարը տրամադրել։

Ապագայ, որ օձի մերձաւոր լեզու գործածած է այս առթիւ, գիտէ անշուշտ թէ Պ. Ահարոնեան 30 միլիոնի հակայական գումար մը չէր կրնար անգործունեութեան դատապարտել, տա՛սը տարիէ ի վեր, առանց Դաշնակցութեան հաւանութեան։ Գիտէ աս. բայց ճամբան դէպի Դաշնակցութիւն կը տանի. իր ուզածն է, մէկով միւսը պէտք է հարուածել։ Անձին մէջ կազմակերպութիւնը վարկաբեկել եւ փոխադարձաբար ու մէ՛կ քայով։

Եւ «պարկեշտութիւնը» կատարեալ ընելու համար, Ապագայ երեք օր ետք, երկու տողով «ճշդում» մը կը հրատարակէ «փոքրիկ» Թիւրիմացութեան մը համար։ 30 միլիոն ֆրանքէն 15 միլիոնը, ուրեմն կէ՛ս միլիոն տոլար, կը գեղչէ, այդ գումարը Ջօր. Ալնդրանիկի ձեռքով հաւաքուած եւ իր նպատակին գործածուած ըլլալով...

Հայաստանի փախցուած «պետական գանձ»էն ետք, ահա եւ Ամերիկա հանգանակուած «30 միլիոն»ի առասպելական գումարը։ Ի՛նչ գիւտ եւ ի՛նչ թաքուն պաշտպանութիւն բարեգործականի քնացող այլ ստո՛յգ գումարներուն համար։

Ռամկավար մամուլը ձի հեծած՝ կրնայ արշաւել միլիոններու վրայէն, Ընատոլուի 40,000 հայերու փրկութեա՛ն կոչով եւ թեւերուն վրայ բարձր բռնած պսպղուն նշանատախտակ մը, սրտառո՛ւչ վերտառութեամբ.

— Հանրային գործերու մէջ պարկեշտութի՛ւն...

ԿԱՋԸ. ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՋՈՒՐԸ ՍՂԱՑ

Սէնի նահանգապետը հրատարակեց երեք հրամանագրեր, որով յաւելումներ կ'ըլլան կազի, ելեկտրականութեան եւ ջուրի գիներուն վրայ։ Յուլիս 1էն սկսեալ կազին խորանորդ մեդրը 85 սանթիմէն կը բարձրանայ 90 սանթիմի։ Ելեկտրականութեան (առտնին գործածութեան համար) հեքթովաթը 0 ֆր. 1655էն կը բարձրանայ 0 ֆր. 1764ի, այսինքն քիլովաթին վրայ 10 սանթիմի յաւելում։ Ձարտարարուեստի համար գործածուած ելեկտրականութեան գինն ալ բարձրացած է։ Գալով ջուրին, խորանարդ մեդրը 1 ֆր. 46էն կը բարձրանայ 1 ֆր. 55ի։

Այս յաւելումներուն առթիւ տեղական մամուլը միաձայնութեամբ կը բարձրացնէ։ Թաղապետական ժողովին մէջ ալ բուռն վիճաբանութիւններ կը նախատեսուին, Արդէն ճամայնավար խորհրդական կարշէրի կը յայտնէ թէ հարցապնդում պիտի ուղղէ նահանգապետին։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՅ ՆՈՐ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

Անգլիոյ երեսփոխանական ժողովի եւ Լորտերու ժողովի միացեալ նիստին մէջ Լորտ Սանքի՝ —փոխանորդարար թագաւորին— կարդաց գահաճառը, որուն մէջ թագաւորը ըսելէ յետոյ թէ ծառայ բոլոր պետութեանց հետ կը շարունակէ բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալ, կ'ակնարկէ փորձագէտներու միջդաշնակցային ժողովին եւ Երնկի ծրագրին։ Այս խնդրի կարգադրութեան հետեւանքով պիտի պարպուին Հեռնոսի գրաւեալ շրջանները։ Բանակցութիւններ սկսած են ամերիկեան դեսպանին հետ՝ նաւային զինադադարութեան համար։ Կառավարութիւնը ջերմապէս կը յուսայ մօտ օրէն ձեռք բերել ս.պառազինման գեղչումը ամբողջ աշխարհի մէջ, գործակցութեամբ գաղթապետութեանց, Հնդկաստանի կառավարութեան եւ ծառայ պետութեանց։

Կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ խորհրդային Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու խնդիրը։ Այս մասին կը խորհրդակցի գաղթապետութեանց եւ Հնդկաստանի կառավարութեան հետ։

Գալով ներքին քաղաքականութեան, կառավարութիւնը ամէն բանէ առաջ պիտի գրաղի գործազրկութեան խնդրով։ Միջոցներ ձեռք պիտի առնուին փոխադրութեան միջոցները բարելաւելու, արտածումի առեւտուրը քաջալերելու եւ անգլիական կայսրութեան տնտեսական զարգացման զարկ տալու համար։ Նոյնպէս պիտի բարւոքուի հողագործներու կացութիւնը։ Մեծ դիւրութիւններ պիտի տրուին արտագաղթին՝ դէպի գաղթապետութիւնները։ Նոյնպէս հանքային ճարտարարուեստի վերակազմութիւնը ուսումնասիրութեան առարկայ պիտի դառնայ։ Բամպակի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարարուեստներու վիճակին մասին անմիջական քննութիւն մը պիտի կատարուի, անոնց միջեւ գործակցութիւն առաջ բերելու եւ համաշխարհային շուկային մէջ անոնց դիրքերը բարելաւելու համար։

Գահաճառը յետոյ կը յիշէ թէ բազմամարդ թաղերու մէջ տուներու վիճակը բարւոքելու ձեռնարկներ պիտի ըլլան, թաղակ ստացող այրիներու եւ ծերերու թիւը պիտի աւելցուի եւսյլն, հանքերու մէջ աշխատանքի ժամը 7ի պիտի գեղչուի։

Կէսօրէն վերջ վիճաբանութիւն բացուեցաւ գահաճառին մասին։ Աշխատաւորական երեսփոխան Մնէլ գոհունակութիւն յայտնեց որ գերմանական գրաւուած հողերը շուտով պիտի պարպուին։ «Երբ, ըսաւ, վերջին զինուորը մեկնի գերման հողէն, Անգլիոյ ժողովուրդը գրեթէ այնքան պիտի ուրախանայ որքան գերման ժողովուրդը»։

Յետոյ խօսք առաւ նախկին վարչապետ Սթէնլի Պոլտուին, որ հարցուց թէ Երնկի ծրագիրը վաւերացնելէ առաջ, կառավարութիւնը մտածե՞ր է Խորհրդարանի կարծիքը հարցնել։ Յետոյ Ռուսիոյ հետ յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար Մաքտոնըլտ կը պահէ՞ դեռ այն սկզբունքը որ պարզուած էր Զինովիեւի նշանաւոր նամակին գրած պատասխանին մէջ։ վերջապէս՝ Մաքտոնըլտ երբ կ'ուզէ Ամերիկա երթալ, այդ ճամբորդութեան համար թագաւորէն արտօնութիւն պիտի առնէ՞։ Իր կարծիքով, նման այցելութիւն մը չի կրնար լուծել ներկայ դժուարութիւնները։

Մաքտոնըլտ պատասխանելով ըսաւ թէ՝ Ամերիկայի հետ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացնելու մասին Խորհրդարանն ու երկիրը կրնան վստահ ըլլալ։ Գրեթէ բոլոր երկիրներն ալ Քէլլոգի դաշինքը ստորագրած ըլլալով, պէտք է որ զինաթափութեան քաղաքականութիւնը կենսական ուժ մը դարձնէ այդ դաշինքը եւ մեծ ազդեցութիւն մը գործէ միջազգային քաղաքականութեան վրայ։

Գալով հատուցումներու խնդրին, կառավարութիւնը յարգելով սահմանադրական մեթոտները, իրագեկ պիտի պահէ Խորհրդարանը բանակցութեանց ընթացքին, այն ձեւով ինչպէս կ'ընէր Զըրչիլ՝ երբ ելմտական նախարար էր պահպանողական կառավարութեան մէջ։ Անգլիա ներկայիս կը տանի ծանր բեռ մը, որ համապատասխան չէ միւս երկիրներու վճարելու կարողութեան հետ։ Հակառակ ատոր, Անգլիա չպիտի վերաքննէ իր յանձնառութիւնները։ Ո՛չ ոք կրնայ կասկածի ենթարկել պատերազմէն վերջ Անգլիոյ մեծ վեհանձնութիւնը՝ հանդէպ իր դաշնակիցներուն։

Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերսկսելու համար, Մաքտոնըլտ կը պահէ այն սկզբունքը, զոր պարզած էր Զինովիեւի տրուած պատասխանին մէջ։

Իզմիրը կը մեռնի...

Իզմիրի *Անատօլու* թերթը կը գրէ.—

«Իզմիրի նաւահանգիստին մէջ կատարեալ հանդարտութիւն կայ։ Օր կ'ըլլայ որ մեր նաւահանգիստը շոգենաւ մը անգամ չի հանդիպիր։ Արտածման տեսակէտով կատարելապէս մեռեալ շրջան մը կ'անցընենք։ Բայց Պիրէոնի նաւահանգիստին մէջ վիճակը նոյնը չէ։ Քանի մը տարի առաջ կացութիւնը ասոր հակառակն էր։ Իզմիրի նաւահանգիստը գործունէութեան մէջ էր, Պիրէոն կը քնանար։ Պիրէոն այսօր Թրանզիթի բոլոր գործերը իրեն կապելով, մեզի շատ ետ ձգած է։ Այս կէտը շատ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՅԱՌԱՋԻ ՀԱՋԱՐԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ-ՄՏԵՐՄԱԿԱՆ ԳԻՆԵՋՕՆ-ԹԷՅԱՄԵՂԱՆ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին տօնելու համար «Յառաջ»ի հազարեակը թերթին խմբագրութիւնն ու վարչութիւնը կուտան գինեձօն հանդիսաւոր մը։

Կը հրաւիրուին «Յառաջ»ի բարեկամներն ու համակիրները, աշխատակիցներն ու մեր երիտասարդ ընկերները։

Տեղը կը հաղորդուի յաջորդով։

ՈՒՍԱՆՈՂԻ ՄԸ ՅԱՆԿԱՐԾԱԿԱՆ ՄԱՀԸ

Երեքշաբթի օր փարիզի երաժշտանոցին մէջ քննութիւն կ'անցընէին աւարտական դասարանի դերասան-ուսանողները։ Այս վերջիններէն էլի ֆալվէ, 24 տարեկան, յայտնի արուեստագիտուհի Լմմա ֆալվէի եղբօրորդին, քննութեան մէկ մասը անցընելէ յետոյ սենեակ մը քաշուած էր, երբ յանկարծ սրտի ուժգին բաբախումներ ունեցաւ եւ մարեցաւ։ Ընկերներէն մէկը բեմէն իջաւ դիմաց քննիչ մարմնին թէ չպիտի կրնայ իր բաժինը ներկայացնել, որովհետեւ ֆալվէ որ պիտի պատասխանէ իրեն՝ մարած է։

Ներկաներէն չորս բժիշկներ փութացին քաշքշել ներարկել երիտասարդին, որ շատ չանցած հիւանդատար կառքով մը փոթիէ հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ։ Սակայն ճամբան հոգին աւանդած էր արդէն։

Քննութեանց շարունակութիւնը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ երկուշաբթի օրուան։

ֆալվէ քննութեան ատեն կարգ մը նախադասութիւններ յիշած չըլլալով, յուզուած էր։

ՌԱՏՈՍԼԱՎՈՖԻ ՆԵՐՈՒԻԼԸ

Պելկրատէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ պուլկարիոյ նախկին վարչապետ Ռատոսլավոֆի ընդհ. ներման արժանանալը շատ գէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է եուկոսլաւիոյ մէջ։ Ռատոսլավոֆի պուլկարիա վերադառնալը պարզապէս պուլկարիոյ վերաբերեալ ներքին խնդիր մը չէ, ինչպէս վիլհելմ կայսեր գերմանիա վերադարձը միայն գերմանները չէ որ կը շահագրգռէ։ եւ որովհետեւ կասկած կայ թէ Ռատոսլավոֆ կրնայ քաղաքական գործօն պաշտօնի կոչուիլ, պուլկարեւսերպ վէճերը չեն կրնար կարգադրուիլ։

Եուկոսլաւիա ամէն հաւանականութեան դէմ ամրացուցած է իր սահմանագլուխը։ Վերջերս վրանիէի մօտ կառախումբի մը վրայ ռումբ նետուիլն ալ ցոյց կուտայ թէ պուլկարիոյ մէջ 1915ի մտայնութիւնը կը տիրէ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԵՐԸ

Լոզանի դաշնագրին ժաքսերու վերաբերեալ պայմանաժամը օգոստոս 6ին կ'աւարտի։ Լոզանի դաշնագիրը ստորագրողներուն հանդէպ 6 օգոստոսէն սկսելով Թուրք կառավարութիւնը ազատ պիտի ըլլայ։ Այս պատճառով բոլոր կառավարութիւններու հետ նոր առեւտրական դաշնագիրներ կը կնքուին։

Ռումանիոյ հետ երկու տարի տեւողութեամբ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուած է։

Անգլիոյ հետ 10 տարի տեւողութեամբ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար կատարուած բանակցութիւնը վերջ գտած է։ Այս օրերս դաշնագիրը պիտի ստորագրուի։

Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Սուրիոյ հետ եւս նոր առեւտրական

ՖՈՒՍՈՒՑԱՒ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

ԱՆԱՀՈՏ ՀՈՂԱՏԻՐՈՋ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

ՕՐԻՆԱԿ ԿԱՆԱՉԵԼ

Ե. Ա.

Ես ալ կը ճանչնամ Ֆուսուն։ Ան ալ ինծի պէս ծնած է Ղարաբաղի գիւղերէն մէկուն մէջ։ Ան ալ ինծի պէս ուսանած է Ղարաբաղի գիւղական դպրոցին մէջ։ Ան ալ ինծի պէս ուսանած է Ղարաբաղի գիւղական դպրոցին մէջ։ Ան ալ ինծի պէս ուսանած է Ղարաբաղի գիւղական դպրոցին մէջ։

Ես ալ կը ճանչնամ Ֆուսուն։ Ան ալ ինծի պէս ծնած է Ղարաբաղի գիւղերէն մէկուն

այս կռիւներուն առեւ եւ բարդագեր էր զօրավարուհեան ազգային շարժուձեւ ն ձայնեղէն եւ քը պէմ հարկ դրուեցաւ հեռանալ Լիհաստանէն բայց շարունակեց գործել հայրեն քին ազատագրման համար։ 184 ին մրցաւ Մաճառներու անկախութեան կռիւին, գրաւեց Թրանսիլվանիան եւ Հունգարիա պահ մը անկախ եղաւ։ Բայց ցար Նիքոլա վախնալով որ Լհհերը կը քաջալերուին, 200 հազար հոգինոց բանակ մը զրկեց Մաճառներուն դէմ, Ազատրիոյ օգնութեան Մաճառ եւ Լհհ միացեալ ոյժերը քաջաբար կռուեցան, բայց ի վերջոյ Թմբըվարի մօտ պարտուեցան եւ անկէ վերջ այլեւս ընդդիմութիւնը տկարացաւ։

Զօր. պէմ, Մաճառ եւ Լհհ ապստամբապետներ եւ զինուորականներ ապաստանեցան Թուրքիա, որ հիւրընկալեց զանոնք. Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ հետ պատերազմի վտանգը աչք առնելով պահ մը յարաբերութիւնները ձգտեցան այս երկու երկիրներուն հետ, սակայն խնդիրը կարգադրուեցաւ շնորհիւ Մուսթաֆա Րէշիտ, Ալի եւ Ֆուատ փաշաներուն գիւանագիտութեան։ Զօր. պէմ որ վիրաւոր կը գտնուէր Վիտին՝ ինչպէս եւ անոր միւս ընկերները չէյանձ նուեցան, անոնք ալ իրենց երկրորդ հայրենիք նկատեցին Թուրքիան եւ ամանք ընդունեցին իսլամութիւնը, ինչպէս պէմ, որ կոչուեցաւ Մուրատ Թէվֆիք փաշա եւ առնուեցաւ Թուրք բանակը, ղըրկուեցաւ Հալէպ, ուր մեռաւ քիչ ետքը եւ պետական ծախքով գեղեցիկ շիրիմ մը շինուեցաւ գերեզմանին վրայ։

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

ԴԻՊԼԱՑիՆԵՐՈՒ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Բոլշեւիկեան «Պրաւդա»ն թերթը շահեկան ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է գիւղացիներուն դժգոհութեան եւ պահանջներուն մասին, որոնք հակառակ անոնց անկազմակերպ վիճակին, կը ներկայացնեն ընդհանուր տրամադրութեան մը արտայայտութիւնը, ինչ որ կը մտահոգէ կարմիրներու կուսակցութիւնը։ Այս կերպով, երեւան կուգայ պայքարի յատուկ ծրագրի մը գոյութիւնը, կուլակներուն մէջ, որոնք նշանաբան ընտրելով 1921ին, կրոնշտատի ապստամբներուն կարգախօսը՝ «խորհուրդները առանց համայնավարներու»՝ կը ձգտին տապալել ներկայ վարչաձեւը։

Ըստ «Պրաւդա»յի, կուլակն ու պահանջները կը ներկայացն ո՛չ միայն տնտեսական, այլ մ նաեւ քաղաքական բնոյթ։ Այ պէս է որ անոնք կը պահանջեն գաղտնի քուէ խորհուրդներու ընտ ութեան համար, գանազան կուս կցութիւններու օրինականացումը եւ վաւերացումը, խորհուրդ երու մէջ՝ գիւղացիներու եւ բան որներու համեմատական ներկայ ցուցչութիւնը, ընտրական պայքար երու ընթացքին, բոլշեւիկ կուսակցութեան կողմէ պաշտօնական թեկնածութիւններու բարձումը։

Կուլակները դէմ են երկրագործական բանւորներու, աղքատ, միջակ եւ հարուստ գիւղացիներու միջեւ դրուած տարբերութեան։ Ընծոց շատերուն համար, գիւղերո ն մէջ ընկերային ուրիշ տարբերութիւն չկայ եթէ ոչ այն որ կը բաժնէ աշխատաւորները ծոյլերէն։ Շատ վայրերու մէջ, գիւղացիները կը պահանջեն որ գիւղին խորհուրդը ունենայ երկու նախագահ, մէկը ընտրուած կուլակներուն, միւսը աղքատ գիւղացիներուն կողմէ։ Ուրիշ շրջաններու մէջ, կը պահանջեն որ գիւղին գործերը վարելու հոգը իյնայ անոր որ ամէնէն աւելի տուրք կը վճարէ։ Այս կամ այն կերպով, դժգոհութիւնները կը տ անուին այն բռնութեան դէմ որով բոլշեւիկ կուսակցութիւնը կը հարուածէ հարուստ գիւղացիները, ի նպաստ աղքատ գիւղացիներուն։

Ցնտեսական մարզին մէջ, դժգոհութիւնները կ՚ուղղուին գլխաւորաբար կառավարութեան միջամտութեան, երկրագործական բերքերու գիները որոշելու իր յաւակնութեան, ինչպէս նաեւ պետական ագարակներու միջոցով — որոնք գանքի, վարկի, մեքենաներու ամէն տեսակ գիւրութիւններ ունին, — գիւղացիներու դէմ փորձուած մրցումին հանդէպ։

Տուրքերու բաշխումն ալ նոյնպէս դժգոհութեան մեծ պատրուակ մըն է։

Կուլակները կը հաւատան թէ իրենց վճարած տուրքերը կը ծառայեն անուղղակի նպատակներու, որոնց ամէնէն մեծ զբաղումն է թղթախաղ եւ քաղաքականութիւն։

Հարուստ գիւղացիները իրենց պահանջներուն ուժ կուտան պաշտօնատարներու վրայ գործուած մահափորձերով։ Այս կերպով անոնք սպաննած են 1927ին՝ 67— 1928ին՝ 168, Հոկտեմբերին 195, Նոյեմբերին 210, Դեկտեմբերին 337։

Այսուհանդերձ, կը գրէ «Պրաւդա», խորհրդային իշխանութեան ձեռքը այնքան ծանր է, որ այս եղանակը չի կրնար ընդհանրանալ»։

Կեանքը Թուրքիոյ Մէջ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ՎԱՌԵԼԱՆիՒԹի ՍՂՈՒԹիՒՆԸ

Այս տարի փայտի եւ ածուխի արտադրութիւնը Հարիւրին 30—40 համեմատութեամբ քիչ եղած է, որովհետեւ երկար ձմեռուան հետեւանքով, գարնան առաջին ամսուն գիւղացիները չեն կրցած անտառ մտնել փայտ կտրելու համար։

Վառնայի ածուխը որ ամէն տարի 3,5—4 ղրուշի կ՚առնուէր, այս տարի առնուազն 6,5 ղրշ. կ՚արժէ։ Այս գինին վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ փոխադրութեան եւ մաքսատուրքի ծախքը, այնպէս որ պուլկարական ածուխը 8 ղրուշի կ՚ելլէ։ Ցեղական ածուխը 5—6 ղրշի կարելի է գնել բայց խառն փայտով շինուած ըլլալուն, շատ չի ծախուիր։

Ւտեն մը ի վեր ռուսական հանքածուխը մեծ սպառում կ՚ունենայ, ի վնաս տեղական արտադրութեան եւ այս պարագան ուշադրութեամբ նկատի առնուած էր շոգագործուղ հաստատութեանց եւ պաշտօնատուններուն կողմէ։

Ջօնկուլտաքէն կը հեռագրուի թէ տեղական ածուխի պահանջը այնքան նուազած է որ նաւահանգիստը բոլորովին պարապ մնացած է չորս օրէ ի վեր։ Այս վիճակը աննախընթաց է, որովհետեւ մինչեւ հիմա այս նաւահանգիստը հազիւ 14 ժամ պարապ կը մնար։

Կը կարծուի որ այս վիճակը պիտի տեւէ մինչեւ մաքսային նոր սակագոյգին գործադրութիւնը, քանի որ այս միջոցին օտար ածուխը շատ սուղ պիտի նստի գնորդներուն։

ՄԻԱՅՆ ԹՈՒՐՔ ԲԺԻՆԿ

Ազգովագրական ընկերութիւններու մասին նոր հրահանգ մը եկած է Ցնտեսական գործակալութենէն։ Այս հրահանգին համաձայն, ընկերութեանց կեանքի ձիւղին բժիշկները Թուրք պէտք է ըլլան։

Բացառութիւն կրնան կազմել միայն այն օտար բժիշկները, որոնք Լօզանի դաշնագրին տրամադրութեան համաձայն, իրենց արհեստը ի գործ դնելու իրաւունք ունին։

ՎԱՐՊԵՏ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹիՒՆ ՄԸ

Մաքսանենգութեան արտակարգ պարագայ մը երեւան հանուած է պոլիս Րէշիտ շոգենաւին մէջ որ Ալեքսանդրիա պիտի մեկնէր։ Շոգենաւին նաւապետէն մէկը շոգենաւ բերուած ընկոյզի պարկերէն քանի մը ընկոյզ կ՚առնէ հագով ուտելու համար։ Նաւազը երբ ընկոյզները կը կոտրէ, փոխանակ միջուկին դեղնագոյն փոշի մը կը գտնէ։ Նաւուն մէջ գտնուած տարիքոտ մէկը կը յայտնէ թէ ընկոյզներէն եղածը ափիոն ու հաշիշ են. իսկոյն լուր կը տրուի մաքսային պաշտօնութեան եւ ոստիկանութեան որոնք քննութեան կը ձեռնարկեն։

Ցայտնի կ՚ըլլայ որ ընկոյզի պարկերը շոգենաւ դրած էր Հասան անուն յանձնակատար մը, Ալեքսանդրիա Ալի անուն մէկուն ուղղուած։ Հասան խնդրին երեւան ելլելուն վրայ, ծով նետուած է անձնասպան ըլլալու համար, բայց ազատած են։

ՇոգենաՒ ՄԸ ԿՐՆկՎՄի

«Պէօյիւք Լիման» շոգենաւը օր գերեկով եւ խաղաղ ծովի վրայ Ցրապիզոնի առջեւ խրած եւ ետեւի կողմէն վնասուած է, նաւուն յետսակողմը ջուրին տակ թաղուած է արդէն եւ ազատելու յոյսերը կորսուած են։

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱհԱՌԷՆ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Լիոն, 30 յունիս (Սեփ.Թղթ.)։ — Վիլէօրպանի (Լիոն) Հ. Ց. Դ. Ընդհ. խումբի կազմակերպած ընկերա-համակրական եւ ընտանեկան հանդիպումը, ի պատիւ ընկ. Մ. Գուլումճեանի տեղի ունեցաւ շաբաթ երեկոյ։ Սրահը լիքն էր ընկերներու եւ համակիրներու կոկիկ բազմութեամբ մը։ Ընդհ. խումբի կողմէն երեկոյթը բացուեցաւ տրամադրեց այդ մեծ եւ գեղեցիկ նաւը՝ 8500 Թոնոնոց, ծամբորդներուն ֆանգիստն ապահովելու համար, եւ տոմսերուն գնին վրայ ֆրիւրին 30 գեղ. մը ըրաւ։ Վարչութեանս կողմէ ներգաղթողներուն յանձնուեցան ինքնութեան Թուղթեր, որոնց հիման վրայ Ս. Խ. Հ. Միութեան փարիզի ֆիւպատոսարանը տուաւ ֆաւաքական վիզա։

Ներգաղթողները ինքնութեան Թուղթերն ու ֆաւաքական վիզան ստացան, ինչպէս անցեալ անգամ, առանց իրենց տեղէն շարժելու։ Անոնք իրենց բնակավայրէն ուղղակի գացին Մարսէյլ եւ նաւ նստան։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍՆԱՁԻՒՂ ՄԸ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

Սէն Շամոն, 30 յունիս.— Ֆարոն-Ֆուրուբերանի Հայր. Միութեան Սէն Շամոնի մասնաճիւղը լուծուած է։ Ընցեալ տարի, երբ մեր ֆերոններու լուսանկարները իրապարակ կը ֆանէին, ես մեր հայրենակիցներուն ուշադրութիւնը ֆրաւիրեցի Թէ այս ձեռնարկը կասկածելի է։ Բայց շատեր մեղադրեցին զիս նոյնիսկ պատգամաւորական ժողովինաւթիւն։ Համբերութեամբ սպասեցի եւ ահա կը ֆարցնեմ իրապարակաւ Թէ ի՞նչ եղաւ 5000 ֆր.ֆիաշիւը։ Մանաւանդ դուք՝ Ք. կարապետեան, ի՞նչ, իրաւունքով առանց կեդրոնին ֆաւանութեան 1400 ֆր. դուրս կուտաք եւ ի՞նչ իրաւունք՝ երբ մասնաճիւղս լուծուած է, ձեր քով կը պահէք միութեան կնիքը։ 1000 ֆր. ուղարկուած է կեդրոնին, 500 Մ. կաղնեանին, 300 Մ. Ղազարեանի, 600 Ա. Մխիթարեանի, 800 տեղւոյս ծախս։ Իսկ մնացած գումարը որո՞ւ յանձնուած է։ Կը սպասեմ կեդրոնական վարչութեան քննիչ մարմնին եզրակացութեան։

Գ. Նորոյեան

ԶիՒՐՇԱիՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մեծ յաջողութիւն՝ Ֆ. ՍՈՐՊիՒ նորոյի տան ստեղծագործութիւններուն։ Ջիւրշաւի մեծ շաբթուան համար, տեսէք իր նմոյշները 11, Rue Lafayette.

Ս.

ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ

Հօկի գրասենեակէն ստացանք հետեւեալ տեղեկութիւնները, հրատարակութեան խնդրանքով.

Խորհ. Հայաստան ներգաղթողներուն երկրորդ խումբը, որ կը բաղկանար 126 հոգիէ, մեկնեցաւ 25 յունիսին, մարսէյլէն, Paquet ընկերութեան Caramanie շոգենաւով։ Ընկերութիւնը բացառապէս տրամադրեց այդ մեծ եւ գեղեցիկ նաւը՝ 8500 Թոնոնոց, ծամբորդներուն ֆանգիստն ապահովելու համար, եւ տոմսերուն գնին վրայ ֆարիւրին 30 գեղ. մը ըրաւ։ վարչութեանս կողմէ ներգաղթողներուն յանձնուեցան ինքնութեան Թուղթեր, որոնց հիման վրայ Ս. Խ. Հ. Միութեան փարիզի ֆիւպատոսարանը տուաւ ֆաւաքական վիզա։

Ներգաղթողները ինքնութեան Թուղթերն ու ֆաւաքական վիզան ստացան, ինչպէս անցեալ անգամ, առանց իրենց տեղէն շարժելու։ Անոնք իրենց բնակավայրէն ուղղակի գացին Մարսէյլ եւ նաւ նստան։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹիՒՆ

Մարսէյլ, 27 յունիս.— երիտասարդ Մարզական Միութիւնս կուգայ ֆրապարակաւ յայտարարելու Թէ՝ նկատի ունենալով որ, միութեանս կազմութենէն ի վեր չենք կրցած պէտք եղածին չափ օգտուիլ մարմնակրթանքէ, եւ Հ. Մ. Ը. Մ. է միակ անկախ կազմակերպութիւնը, կը միանանք անոր։

Այսպէսով մենք կուտանք լաւ օրինակ մը բոլոր մարմնակրթական միութիւններու, որոնք մեծ Թիւ մը կը կազմեն Մարսէյլի մէջ եւ ամէն տեղ, դժբախտաբար։

Միութիւնն է որ ձամբայ կը բանայ յառաջդիմութեան։

(Կնիք)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԳՐՔԱՍԷՐ

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

(33)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹիՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱհԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 129 —

— Oh! Jésus Marie! Oh! Jésus Marie, այս ի՛նչ ստախօս, մի՛ հաւատաք, պարոն Փիէռ, մի՛ հաւատաք, ամբողջ սուտ է։ Ուրիշ անգամ մըն ալ հաւու մը ոտքը կոտրեց և ըսաւ որ կենդանին ոտքը վեր է քաշեր... ո՛չ մի՛ հաւատաք, ես ա՛լ չպիտի հաւատամ...

Փիէռ նուէրներ էր բերած պզտիկ Նէնէթին։ Շաքար, շոքոլա, մանկական պատկերազարդ գրքոյկներ և մայթանիւ մը (trotinette)։ Պիպին ձգեց ամէն բան և միայն մայթանիւը առնելով ելաւ դուրս։ Ճկուն և արագաշարժ՝ սկսաւ երկար ճամբուն մէկ ծայրէն միւսը վազվզել, երջանկիկ։ Գիւղին տղաքը հաւաքուած կը նայէին հիացումով։ Երբոր փափաքն ու հպարտութիւնը դոհացուց, սկսաւ իր պզտիկ առուտուրին։ Մայթանիւով մինչեւ եկեղեցի երթ ու դարձ՝ մէկ քարեզնդակ, մէկ շոքոլայի պատկեր և կամ ուրիշ բան մը։ Ճչարձակը սեղմելն ալ ձրի՛...

Մօրը կատարեալ մանրանկարը։

Կէս օրուան ճաշէն անմիջապէս վերջ ազատ արձակեցին Պէռթան, մեծ ընկուզենիին տակ կապուած սև շունը և Պիպին պատոյտ տարաւ իր Փիէռ «զարմիկը»։ Մեծ շրջան մը ըրին գիւղին շուրջ։ Առջեւէն կը վազէր շունը, միշտ կորսուելով ու վերերեւալով, եւեւէն կուգար Պիպին և ամէնէն վերջը Փիէռ՝ որ հազիւ կը հասնէր երկու անդադարելի արարածներուն։ Շատ մը տեղերէ անցան. բարձրացան գառիվեր մը, իջան կրկին. Հայը մտիկ ըրաւ պատմութիւններ, հին դէպքեր, ոստիկանացու նայիլ ժայռի մը խոռոչին մէջ ուր «մարդու հասութեամբ

— 130 —

օձեր կային», ոստիկանացու քարկոծել խեղճ թռչուն մը որ «անգղ մըն էր շա՛տ վնասակար»։ Ամէն դաշտի կամ անակի քովէ անցնելուն, Պիպին տուաւ տիրոջ անունը, մինչեւ որ եղեւիններու անտառը հասան։ Վերը, բլուրին վրայ, քարէ մեծ խաչին քով Փիէռ ուզեց քիչ մը հանգչիլ, առջեւը տարածուող լայն հորիզոնին դիմաց, բայց կարելի չեղաւ։ Պէտք էր տեսնել դեռ ա՛ն ալ, դեռ ա՛ս ալ. հոն Պառթէլէնց խընձորենին կար, որուն մէկ ճիւղը տանձենի էր, ասդին գետակը կը լայննար և մէջը պզտիկ ձուկեր կ՚երեւէին. իսկ այն միւս հորին մէջ էր ինկած իր վէզը։ Չապա՛ ինք վէզ նետիլ ալ դիտէ, հաւատա՛, Փիէռ դարմիկ, հաւատա՛...

Փիէռ մէկէն ղրկեց տղան, բազուկներուն մէջ ուժով մը սեղմած նստաւ ճամբուն եզերքը կոճղի մը վրայ և սկսաւ խենդի մը պէս համբուրել զայն, արագ արագ, խենդի մը պէս։ Մանչուկը նախ թողուց որ ան ուզածն ընէ, բայց յետոյ երբոր տեսաւ թէ անոր աչքերը կը թրջին, ուրիշ կերպով մը կը նայի իրեն և շընչառութիւնը կը փոխուի, կարծես վախցաւ և ուզեց ազատիլ անոր գիրկընդխառնումէն։ Այնատեն աչքերը գոցեց Փիէռ ու անոր պզտիկ գլուխը իր այտին սեղմած ւհնաց անշարժ, սակայն թրթռուն։ Յետոյ արագ, շատ արագ քալլերով տուն վերադարձաւ, Պիպին միշտ գրկին մէջ։ Շունը առջեւէն կը վազէր, հաչելով։

Երբոր Թաթան լաւ մը սրբեց ու մաքրեց պզտիկը իր ստացած ցեխերէն, փոխեց կօշիկները և գոգնոցը հանելով նոր հագուստները հագցուց, միւս սենեակը անցան։ Ամէն գիւղական տան մէջ այսպէս մանուկ սենեակ մը կայ,

— 131 —

կէս մը ննջարան, կէս մը հիւրանոց։ Կիրով ճերմկցուած պատեր, քանդակուած կաղնեփայտէ բարձր ու լայնաձաւալ մահճակալ մը, նուրբ և արժէքաւոր ձեռագործ ծածկոյթով։ Թաւիշէ մեծ ու պզտիկ շրջանակներ, կեղծ ծաղիկներով բեռնաւոր, շրմինէին վրայ ապակիէ գանգակի մը տակ դնուած բու մը, քովը փայլուն խեփորներ, պզտիկ սուրբեր, դեղնած պատկերներ, զարդեր, որոնցմէ ամէնէն նորը 1900ի Յուցահանդէսէն է ւհնացած։ Եւ ամէնէն, հակառակ այս բոլոր անճաշակութիւններուն, անքննադատելի մաքրութիւն մը՝ և կարգ ու կանոն դնելու ակը։ Սև խաչ մը իր բարձունքէն կը հսկէ բոլորին։

Փիէռ ծունկերուն վրայ առաւ պզտիկը, որուն այտերը կարմրեր էին տաք ջուրի շփումին տակ և որ բոլորովին տարբեր պուպրիկ մըն էր եղած իր գեղեցիկ զգեստին մէջ։ Յոգնած էր ան և առոր համար է որ այդպէս խելօք մը նստաւ երիտասարդին գիրկը։ Փիէռ սիրեց, զգուեց, շոյեց ու համբուրեց զայն, երբեմն ուժով, երբեմն ալ խիստ թեթեւ հպանցումով մը։ Կարծես Նէնէթին մէկ թաթիկն է որ կը համբուրէր։

— Ձիս կը սիրե՞ս, Պիպի։

— Այո՛։

— Որքա՞ն կը սիրես։

— Շա՛տ։

— Ինչո՞ւ համար դիս շատ կը սիրես։

— Անոր համար...

Եւ դիտնալով որ սիրող աչքեր դինքը կը դիտեն, ծամածռութիւն մը ըրաւ, յետոյ միմոսութիւններ, բաներ մը փնտռեց կարծես ու իր պզտիկ ձեռքերով երիտասարդին գլուխը սկսաւ շոյել, աւելցնելով.

— 132 —

— Աղուոր տղայ ես դուն. շատ մաքուր ես... մաքուր ես...

Բսաւ թէ կոստանն ալ կը սիրէ, Պէռթան ալ։ Իսկ Թաթան... այո՛, ինչու չէ... միայն թէ շատ ծեր է ան ու տգեղ։ Ինք կը սիրէ մանաւանդ կի հօրեղբայրը։ Ինչպէ՛ս, չե՞ս ճանչնար կի հօրեղբայրը։ Մեր կինը սենեակ մտած էր այդ պահուն և վերջին բառը լսելով աւելցուց.

— Օ՛հ, դրացի մըն է. ինք հօրեղբայր կը կանչէ։ Արդէն իր սիրած բոլոր մարդիկը հօրեղբայր են իրեն համար։

Երբոր պառաւը հեռացաւ, Փիէռ հարցուց վերջապէս.

— Հապա՞ մայրիկդ... մայրիկդ չե՞ս սիրեր։

Տղան չպատասխանեց բնաւ։ Անշարժ մնաց, ակնարկը պատուհանէն դուրս, դիմագիծը պռպ, խոհուն։ Պէտք եղաւ որ Փիէռ կրկնէ իր հարցումը. սակայն ան կրկին չպատասխանեց ու գոհացաւ միայն կախ արունքները օդին մէջ ճօճելով։ Յետոյ մէկէն ծունկերէն վար ցատկեց, աթոռի մը վրայ բարձրանալով պզտիկ պատկեր մը առաւ շրմինէին վրայէն և բերաւ Փիէռին։ Նէնէթն էր. ուրիշ Նէնէթ մը։ Աւելի նուրբ ու կարծես աւելի հասակաւոր, թեթեւ, երիտասարդ, երկար բայց սեղմ հագուստ մը՝ ուրկէ յատնի կ՚ըլլար Թէ պատերազմին սիզդները առնուած լուսանկար մըն էր, անոր մայրութենէն առաջ։ Փիէռ երկարօրէն նայեցաւ պատկերին, մինչ մանչուկը կրկին ծունկերուն վրայ ելլելով կ՚ըսէր դանդաղօրէն, հատ հատ բառերով.

— Maman n'est pas gentille... Elle n'est pas gentille.

մտածելն է խնդիր մըն է: Իմմիրը այս անշարժութենէն փրկելու համար, դարման գտնելու պէտք է աճապարենք»:

Այս տողերուն տակը ձիւմհուրիյէթ կ'աւելցնէ.—«Պոլսոյ նաւահանգստին համար մենք ալ նոյն մաղձանքը կը կրկնենք:»

Թուրք հաւասլաւարներու դաւը

Իմմիրի Եղեռնադատ Ատեանը կը շարունակէ թուրք համայնավարներու դատավարութիւնը: Հաստատուած է որ Իզմիրի հաւայնավարական բջիջին պետն է Ահմէտ Գայա պէյ անուն ուսուցիչ մը: Ցիշեալը անձամբ գրած է մէկը այն յայտարարութիւններէն, որոնք փողոցները փակցուած էին:

Ստուգուած է նաեւ որ «կեցցէ՛ Մայիս մէկը» անուն թռուցիկներն ալ ամբաստանեալներէն Նէսիմ պէյ գրած է: Բոլոր ամբաստանեալները բաց ի Տոքթ. Հիքմէթ պէյէն, իրենց յանցանքը խոստովանած են: Հիքմէթ պէյ դատարանին մէջ յայտարարած է թէ ինք համայնավարական գաղափարներ ունի, բայց ամբաստանեալներուն հետ ո եւ է առնչութիւն չունի:

Ինչպէս գրեցինք, ընդհ. դատախազը պահանջած է որ ամբաստանեալները մահուամբ պատժուին:

Երեւակի արսօնութիւն. Հայերուն

Թուրքներքին գործավարութեան կողմէ Պոլսոյ կուսակալութեան հաղորդուած է գործավարներու խորհուրդին այն որոշումը որով ոչ իսլամները կրնան մինչեւ Պրուսա, Եալովա եւ Իզմիթ ճամբորդել, առանց մասնաւոր արտօնութեան պէտք ունենալու:

Թուրք գրավաճառները Լեհիւրի կանչուած

Պոլսոյ գրավաճառ-հրատարակիչները կրթական գործավարութեան դիմելով յայտնած էին թէ ինչ կ'ընեն, եւ կարգ մը խնդրանքներ ներկայացուցած էին: Գործավարութիւնը Լենկիւրի հրաւիրած է Մուալլիմ, Գանաաթ, Շարք, Մէարիֆ, Իսլամ, Թէֆէյիւզ եւ Սուհուլէթ հրատարակչական տուներուն տէրերը որոնք են, Ահմէտ, Խալիտ, Իլիաս Պահար, Ասլմ, Հասան, Իպրահիմ Հիլմի եւ Սէմիհ Լուֆթի պէյերը:

«Աղեւս ապառնեցաւ համբերութիւնը»

Պոլսոյ «Յօն Յաաթ» թերթը այս խորագրին տակ կը հրատարակէ ԱԹէնքէն առնուած հետեւեալ հեռագիրը.—

ԱԹԷՆՔ 27.— Արտաքին յանձնաժողովի նիստը մինչեւ այս գիշեր տեւեց: Խորհրդակցութեանց ամէնէն տաք մասը զարձած է կալուածական խնդիրներու շուրջ:

Կ'բսուի թէ վէնիզէլոս պաշտպանած է իրտեսակէտը, բայց բուռն ընդդիմութեան հանդիպած է: Յայտնի չէ թէ կացութիւնը ի՞նչ ձեւ պիտի ստանայ: Օտար շրջանակները մտահոգ են, նկատելով որ այս կացութիւնը սպառած է Լենկիւրիի եւ չէզոք անդամներուն համբերութիւնը:

**** Թուրք կառավարութիւնը կարեւոր հրաման մը հաղորդած է Պոլսոյ կուսակալութեան: Այս հրամանին համաձայն Պոլսեցի փախստական Յոյներուն բոլոր կալուածները շուտով պիտի արձանագրուին եւ պիտի գնահատուին:*

Այս գործին համար պիտի կազմուի մասնաւոր յանձնաժողով մը, նախագահութեամբ Փոխանակութեան Յանձնաժողովի թուրք պատուիրակներէն Նէպիլ պէյի: Գաղթականներու տեղաւորման տնօրէնութենէն եւ ոստիկանութենէն ալ մէկ մէկ անդամ պիտի գտնուի յանձնաժողովին մէջ:

Սեւրանիկի եուկոսլաւ ազատ գօտին

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ Սելանիկի նաւահանգիստին եուկոսլաւ ազատ գօտին սկսաւ գործել յուլիս 2ին: Օր մը առաջ եուկոսլաւ վարչութեան յանձնուեցաւ Քէնալի-Պիթոլի երկաթուղին: Քէնալիեւ Պիթոլի կայարանները իրենց բոլոր կազմածներով յանձնուեցան եուկոսլաւ պատուիրակներուն: Այսուհետեւ մաքսի գործողութիւնները տեղի պիտի ունենան Քէնալիի մէջ: Հելլէն մաքսային գրասենեակ մը հաստատուած է Կէվկէլիի կայարանին մէջ:

Նոր հաւիներ գտնուած Միպերիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.

Զէրնովի (Միպերիա) հանքերուն մօտ, հոն ուր ծրագրուած էր կառուցանել ելեկտրական զօրաւոր կեդրոն մը, ածուխի հարուստ հանք մը գտնուեցաւ: Կը հաշուուի թէ այս նոր հանքը պիտի կրնայ ամբողջ 20 տարի ածուխ հայթայթել 6000 քիլովաթ ուժով ելեկտրական կայանի մը:

Օկարէֆի ածխային շրջանին մէջ կատարուած հետազօտութիւնները երեւան հանեցին աւելի քան երեք մեղր խորութեամբ ածուխի ճոխ խաւ մը, ուսկից կարելի պիտի ըլլայ մօտաւորապէս 4,4 միլիոն թոնս ածուխ հանել: Հոն հաստատուեցաւ գերժանական զօրաւոր բեռնաբարձ մեքենայ մը, որ ժամը 90 թոնս ածուխ կրնայ հանել եւ կը գործէ մէկ բանուորով: Այս առաջին հսկայ մեքենան է որ կը գործէ խորհրդային միութեան մէջ:

Երկրաբանական մարմինը Քոլա Թերակղզիին մէջ երեւան հանեց փոսփորաքարի (apatite) մեծ հանք մը, հարիւր միլիոն թոնս պարունակութեամբ: Փոսփորաքարը կը գործածուի իբրեւ պարար երկրագործութեան մէջ:

Նիկոլսկոյէ գիւղին մէջ (Իրքուցքի մօտ) վերջերս գտնուեցան ոսկիի հանքեր:

Ոսկիի ուրիշ խաւեր գտնուեցան նաեւ — գրեթէ գետնի մակերեսին վրայ — Կրուտիխայի մօտ, Տուրգուսան գետի ակին: Պղնձի հանքեր գտնուեցան Խակասիի մէջ (Ուստաբականովէն ոչ հեռու): Մասնաւոր ընկերութիւն մը սկսաւ շահագործումի աշխատանքներուն:

Շիրազի ապստամբութիւնը զսպուած

«Թայմզ» կը գրէ թէ Լոնտոն հասած տեղեկութիւններու համաձայն, Շիրազի (Պարսկաստան) մէջ ապստամբներուն հետ կռիւները դադրած են: Ներկայիս բանակցութիւններ կը կատարուին Ֆարս նահանգի ապստամբ ցեղախումբերուն հետ:

Կղարա Յէտկին եւ Գ. Միջազգայինը

Պերլին 3 յուլիս.— Մոսկուա Գ. Միջազգայինի գործարանին առջեւ հրաւիրեց կլարա Յէտկինը, որ մերժեց ընդ առաջ երթալ այս հրաւէրին:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԺՈՂՈՎ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ֆաֆէ Լա փրթիթ Սուրսի սրահը, մէթրօ Օտէոնի դիմաց:

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջանային կոմիտէն գործակցական ժողով կը հրաւիրէ Սէն Թ'Անթուանի ենթակոմիտէն, այս կիրակի ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խօսի՝ ընկ. Ազգին:

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն գործակցական ժողով կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտօի «Վոամեան» ենթակոմիտէի ընկերները, սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի՝ ընկ. Բ. Միլտոնեան:

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողով կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները: Կը խօսի՝ ընկ. Թադէոսեան:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուա-Քոլոնպի Սաինակ մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ: Կը նախագահէ՝ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ
Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և ԿԱՐՕ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

Ձոխ պիւֆէ: Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն շոգեկառք եւ փորթ տը Քլիշիէն 40 թիւ հանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ա. Ե. Հ. Կ. փարիզի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը օգոստոսի առաջին կիրակին St. Cloudի անտառին մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

Մանրամասնութիւնները շուտով:

Հ. Յ. Դ.

Մարսէյլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 3.30ին սովորական հաւաքատեղին, կը հրաւիրուին Գէորգ Ջավուշ, Արմէն-Գարօ, Ջարդարեան, Քեռի եւ Քրիս խումբերը:

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական տեղը:

Մարսէյլի Պատանեկան Մի. ութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին 63 Rue de la Ré. publique, Գրադարան ընթերցասրահին մէջ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Ներկայանալ անդամատետրով:

«Ռոստոմ» Կոմիտէի դասախոսական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը: 131 Fbg. du Temple, Մէթրօ՝ Պէլվիլ: Կը խօսի՝ ընկեր Սամուէլ Մխոյեան: Նիւթ՝ Վասպուրականի հերոսամարտը: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:

Պուա Քոլոնպի Եռագոյն կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու անդամները այս շաբաթ երեկոյ 8.30ին Պիւրօ Թապայի վերնայարկը, Place de la Comète. Կը խօսի՝ Շաւարշ Միսաքեան:

Պուրկուանի Վարդգէս խումբի ընկերական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին. Café Povere 2 Rue Blanchefleur: Բոլոր ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀՐԱՒԻՐ.— Խիստ կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար կը հրաւիրուին Պ. Պ. Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Սասունի, Լեւոն Մոզեան, Օհան Կարօ, Բժ. Լ. Գրիգորեան, այսօր Եշ. իրիկուն, ժամը 9ին, La Petite Source սրճարանը, ճիշդ Métro Odéonի դիմաց:

ՄԱՐՍԷՅԻ Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր գործօն ու օժանդակ անդամ-անդամուհիները այսօր հինգշաբթի երեկոյ ժամը 6ին, 63 Rue de la Républiqueի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶԻ Հայկազն Հայրենակցական միութեան վճռաժողով ընդհ. անդամական ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին 131 Rue du Fbg. du Temple, Մէթրօ՝ Պէլվիլ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՊԻՅԵՆՈՒՐՈՒՄ եւ իսկ լէ Մուլինօ բնակող Տարոնցիները սոիպողաբար խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 3ին ընկեր Լորիս Պոլօնանի բնակարանը, 56 Av. du Bas Meudon.

ԼԻՈՆԻ Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Տիկ. Տէօքմէճեանի բնակարանը 59 rue Rabelais: Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Rosny S. Boisի մասնաճիւղի առաժամեայ մայր դիւանը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ համակիրները այս շաբաթ ժամը 9ին, 22 Av. de la République Rosnyի կայարանին դէմ:

ՆԱՄԱԿ ունին Պ. Պ. Գրիգոր Չաուշեան, Մխոաք Խիւտավէրտեան: Դիմել՝ «Յառաջ»ի:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը:

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն եւ փափաքող պատանիներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակար շարժման: Կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները:

Արձանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Գրիգոր Քեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines, 4 թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12.2 եւ 7-8:

Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

Ծախու է կօշկակարի ոտքով նոր մեքենայ մը զեղչուած գինով: Դիմել՝ Պ. Չիսաեանի 22 Av. Rouveyrol, Asnières (Seine):

Կ'ուզուին *Ժէոսէ ոսպ կարող վարժ կարուհիներ: Լաւ վճարում եւ տեւական գործ: Դիմել՝ Ն. Ֆնտըքեանի, 5 Rue Bergère. Paris, 9e.*

Կ'ուզուին *ձեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Մուքոյեանի, 25 Rue Henri Chevreau, Paris (20e), Մէթրօ՝ Couronne.*

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Յունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

ՀԱՅԿԱԶՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատերը պաշտպանելով ֆրանսացի Հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ԶՐԱՆՍԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱԶԻՏԱՏ ՎԻԶԱ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կոշիկ արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է: Յանկացողները վանրամասնութեանց համար 8, դիմեն Դշ. եւ Դշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4, Rue Henri Murger, Մանուկ Նագաշեանի: Metro Bolivar. Paris (19).

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻԶ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՒՐԻՒՐ, ՕՆՏԻՒԼԱՏԻՈՆ ԵԻԱՅԼՆ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ **ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ**, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը:

12 Rue de Nesles (Ռիւ Ֆոֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.

Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքները ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները:

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, զեղչուած գինով,

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՑՕՐՔԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԿՕՋ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին: Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը: Որեւէ վճարում չկայ: Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի դրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի: Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել:

ԲՈՒԺԱՆՔ (Պ. տարի)

եւ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ (Բ. տարի)

Առողջապահական եւ գիտական ամսաթերթեր (միակը իրենց տեսակին մէջ)

ՁՐԻ մէկ օրինակ ստանալու համար անմիջապէս հասցէդ դրկէ Revue POUJANK*ի*
126 Fb. St. Denis, Paris (Xe)
կամ
M. DERSAHAKIAN*ի*
16 Rue Lamorinière, Anvers (Belgique)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg

Métro: Château d'Eau

Հեռ. Prov. 69 38

Մասնագէտ բժիշկներ ջերմամիզութեան փրոսթաթի, անկարողութեան, ֆրանկախտի, մորթի եւ կանանց հիւանդութեանց: Արեան քննութիւն, ելեկտրաբուժութիւն: Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2 8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9 12:

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէյիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԻԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀՒՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay

Վիրի էնվալիտ կայարանէն վ. լիզի երկարող պողպատային ս. կողմի երկրորդ անկիւնը: ստանձնէ չափի վրայ ապր. պրանքներ: Կը նորոգէ ամէ. տեսակ կօշիկներ: Խնամուած տոկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: Շեռ. բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

EMPIRE, Միգ իք-Շոլ. 37 Av. Wagram

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գորգերով իր արհեստանոցը զոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր:

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

Կ'ուզուին *մեքենայով թրիքոյ ձիւսել գիտցող եւ սորվիլ փափաքող գործաւորուհիներ: Ինչպէս նաեւ աշկերտուհի մը թեթեւ աշխատանքի համար: Դիմել՝ Պ. Թէլգեանի, 52 Rue Lacépède, փարիզ (5):*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Արմատ եւ նոր մեթոտով գաղտնաւոր արտ. եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատուար: Ախտամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 5 ՅՈՒԼԻՍ 1929

5 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1000

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Եղեգնեայ գրչով երգեցի փառքեր.
— Քեզի ընծայ, իմ հայրենիք.

... Ու պայքար, պայքար, պայքա՛ր երգեցի,
— Ձեզի ընծայ, հայ մարտիկներ:

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՌՈ՛ՒՆԿ, ՄԵՐ ԱՇԽԱՐՀԷՆ...

Անիշխանական «ելոյթ» մը՝ այսօրուան «Ցառաջ»ը: Իսկ և իսկ մաքսանենգութիւն:

Մեր տաքուկ տղաներէն երկու - երեքը, օգտուելով խմբագրին բացակայութենէն, եւ առանց բառ մը դէնչալու խմբագրատան մէջ, կը քաշուին յարակից սրճարան մը: Կը փսփսան ու կ'որոշեն:

Իւրաքանչիւրը կը ստանձնէ իր պարտականութիւնը: Երկու հեռախօս, քանի մը երկտող, բերանացի պատուէր մը՝ առաջին հանդիպողին:

Ու մէկ օր վերջը, երբ խմբագիրը կը պատրաստուէրնիւթեր յանձնելու ուրբաթ օրուան թիւին համար, արդէն կը գտնէ երկու էջ ձօն՝ ի պատիւ «Ցառաջ»ի հազարեակին, կէս առ կէս շարուած:

Լա՞ւ է եղած թէ գէշ,— ընթերցողը պիտի դատէ: «Ցառաջ»ը ճամբայ ելաւ առանց շռնդալից կոչերու, եւ նախընտրելի էր որ այս հազարերորդ թիւն ալ անցնէր անաղմուկ, պարզ յիշատակութեամբ:

Բայց, երիտասարդներ են: Կ'եփին ու կ'որճան:

Եւ լա՛ւ է որ այդպէս է: Ո՞րը կը նախընտրէիք,— բարեմիտ անհամբերութիւննե՞ր, վճիտ խանդավառութիւննե՞ր, թէ միապաղաղ սօսափիւնը աշնան տերեւներու, մանաւանդ գարնան արեւի տակ...

Եւ ահա գրական խնջոյք մը, ուր իւրաքանչիւրը իր երգը կ'երգէ, թեւերը բաց եւ ձայնը համարձակ: Առանց քաշուելու հարեւանէն: Միեւնոյն ներդաշնակութեան գանազան եղանակները: Երգիծանքն ալ առանձին:

Բոլորովին պատահաբար սարքուած է «սեղանը», եւ ի հարկէ վրիպումներ եւ մոռացումներ կան: Ափոռներ կան որ պարապ են: Ուրիշներ գիտենք որ ոտքի վրայ պիտի ճչային, իրենց ուրախութենէն:

Անուն կամ համրանք չունին անոնք որ քրտինք թափեցին «Ցառաջ»ին վրայ, անոր ծնած օրէն: Ամէն հանդիպող իրեն պարտք սեպած էր «քալելու» վարժեցնել մանուկը: Եւ եթէ կը յիշուին գրողները, չպիտի մոռցուին անոնք որ կուգային ծալլելու, կապելու, դրկելու եւ տարածելու, բոլորովին ինքնաբերաբար: Եւ ամիսներ ու ամիսներ: Ու մինչեւ այսօր:

×

Մեծ բան չէ, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, թերթի մը հազարթուեակը: Տասը «Ցառաջ» եւ տասը հազար թիւ՝ բան մը չպիտի արժեն, կամ պիտի արժեն իրբեւ պարզ լրագրական ձեռնարկ, որ չի խանդավառեր ո՛չ մեզ, ոչ ալ «Ցառաջ»ի շուրջը համախմբուած բազմութիւնը:

Ի՞նչ է գաղտնիքը այն խանդավառութեան, որ շունչ եւ ուժ կուտայ «Ցառաջ»ին, այն ալ՝ միջազգային քաղաքակրթութեան եւ «եօթներորդ մեծ պետութեան» բոցավառ հնոցին մէջ: Լոյս-քաղաքի լուսացնցուղ պողոտաներուն վրայ:

Ոգի՛ն: Եւ գի՛ծը: Երկուքն ալ աւանդը սերունդի մը որ սերմ ու արիւն թափեց: Որ արհամարհեց պողոտաները, ճառագայթներ արձակելու համար դաշտերուն վրայ: Որ զարհուրելի, շնչակտուր երկունքի մը բռնութեամբ, երիտասարդացնելու համար այս ալեւոր եւ քրտնաթաթախ ժողովուրդը: Որ երգեց, թնդաց, զարկաւ ու զարնուեցաւ, վերջապէս, ճամբայ բանալու համար դէպի Ազատութիւն եւ Հայրենիք:

«Ցառաջ»ը իրաւունք ունի, ուրեմն, ապրելու, որքան ատեն որ կը պահէ այս ոգին ու գիծը:

Որքան ատեն որ կրնայ ձայնակցիլ բանաստեղծին.

Եղեգնեայ գրչով երգեցի փառքեր.
— Քեզի ընծայ, իմ հայրենիք.
... Ու պայքար, պայքար, պայքա՛ր երգեցի,
— Ձեզի ընծայ, հայ մարտիկներ:

Եւ այստեղ է, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, ձեր ալ ներշնչման աղբիւրը: Ամբողջ պատմութիւն մը, եւ մեր նշանախօսքը.— Ազատութիւն եւ Հայրենիք: Եւ անոնց վերեւ, ու անո՛նց շնորհիւ,— Աշխատանք: Ահա մենք ալ, ձեզի հետ, օտար սալայատակներու վրայ է որ կը թափենք մեր քրտինքը: կը գրենք ու կ'երգենք պայքարներն ու պարտութիւնները այս հալածական եւ հերոսական ժողովուրդին, որ կը տքնի ու կը տքնի դարերէ ի վեր: Երկ՝ մաճը ձեռքին եւ եզներն առջեւը. այսօր ածուխ տալով երկնակարկառ ծխնելոյզներու, կամ հրաշէկ երկաթ ծեծելով: Կամ կեանքի եւ մահուան կռիւը մղելով անդնդախոր հանքի մը ստորոտը:

Եւ այսօր, պահ մը աչքէ անցընելով հազար օրուան տագնապ ու ճիգ, «Ցառաջ»ը կ'ուզէ ունենալ գոնէ մէկ մխիթարութիւն,— որ կրցաւ հարազատօրէն հետեւիլ այս արմատախիլ բազմութիւններու զարկերակին եւ ձայնին: Ըմբռնել եւ թարգմանել անոր տառապանքն ու կարօտները: Արծարծել ու բիւրեղացնել այն առաքինութիւնները որ սերունդի սերունդ կը կապեն:

Կո՛ւնկ, «Ցառաջ»ն ալ ծառայ է ձայնիդ...

Շ.

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՃԱՄԲԱՆ

Պոլսական անգոյն մամուլի կոդքին, 1909ին, «Ազատամարտ»ի երեւումը փոթորիկի մը պէս պայթեցաւ: Աւօրեայ ցնծիմ հաշիւներու, սարէն-ձորէն տեղեկութիւններու, սին ու մեր կեանքի հիմնական խնդիրներու հետ առնչութիւն չունեցող հրապարակագրական արտայայտութիւններու փոխարէն, յեղափոխական սերունդ մը կուգար ձակատէն դիմաւորելու հայ կեանքի ընկերային եւ քաղաքական խնդիրները:

Հայ լճացած մթնոլորտը մտքի հզօր ակօսումով մը կը ճեղքուէր երկուքի, ու առողջ ու թարմ հոսանք մը յորձանքով մը կը բանար իր ճամբան:

Այդ օրէն ասդին՝ մեծ փոթորիկներ եկան ու անցան մեր վրայէն, շատերն զգետնելով: Բայց կեանքի ստորերկրեայ պայմաններէն անցած՝ այսօրուան կայանը հասած ենք: Ֆսան տաբի առաջուան ցանքը, ամբողջովին չորցած չէ. նոր ծլարձակումներ հին բունին վրայ, յայտարար նշաններ են նորոգ կեանքի, յարատեւ պայքարի եւ անշեղ իտէալի:

«Ցառաջ»ը այդ շառաւիղներէն մէկն է:

Հայրենի հորիզոններէն հեռու, թափառական հայ բազմութեան հետ գրկախառնուած, «Ցառաջ»ը կը յառաջանայ իր հազարօրեայ ճամբուն վրայ: Ու այդ, մեր մտաւոր անդաստանին մէջ, յարատեւ, ու քրտինքոտ աշխատանք մըն է, արժանի գնահատութեան:

Տարագիր հայութիւնը, օրուան ժտահոգութիւններու հետ մէկտեղ եւ թերեւս աւելի, ենթակայ է ազգային քաղաքական յուզումներու: Այդ բազմութիւնները, ներկայ պատմական փոխանցման շրջանին յստակ ու որոշ, կարճ ու խտացած խօսքի կը կարօտին: Տարտղնուած հայութիւնը աւելի ջակամէտ է տարտղնուած միտքեր ուշեներու:

Այս դժնդակ օրերուն, բազմապատիկ կը դառնայ պարտականութիւնը Դաշնակցական մամուլին, որ Պոլսոյ «Ազատամարտ»ի փոխարէն, իր ձայնը կը բարձրացնէ փարիզի, Ամերիկայի, Եգիպտոսի եւ Բալկաններու մէջ: Երէկուան քաղաքական եւ գրական մշակներու տեղ, երիտասարդութիւնը, որքան ալ ցնորկոտոր՝ նոր թափով ու հաւատքով, ազատագրութեան ու վերածնունդի դրօշակը յառաջ պիտի տանի:

«Ցառաջ»ը այդ առաքելութեան կոչուած օրաթերթերէն մէկն է: Ու իբրեւ այդպիսին, ուսերն ամուր պիտի բռնէ, իրեն բաժին ինկած բեռը կրելու համար:

Այս ճանապարհին վրայ, ամէնէն դժուար, բայց ամէնէն անհրաժեշտ գործը որ կը ներկայանայ գաղափարական եւ յեղափոխական մամուլին, այն է, որ կարենայ իր ամենօրեայ էջերուն միջոցաւ դարբնել քաղաքական հաւաքական մտածողութիւն մը եւ մղէ բազմութիւնները նախաձեռնութեան եւ կամքերու շղթայման:

«Ցառաջ»ը իր *հազարեակը* կը լրացնէ այսօր, ու աւելի հասակ առած՝ կը շարունակէ իր ճամբան:

Կը մաղթեմ որ ան նոր թափով ու հաւաքական կամքով բարձր պահէ յեղափոխական մամուլի դրօշակը եւ մոլեռանդ քաղաքական հաւատքով՝ դիմէ դէպի նոր հորիզոններ:

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիա պատերազմի՞ կը պատրաստուի

«Ահա էլ ճէհիտ» սուրիական թերթի էնկիւրիի սեփական թղթակիցը 16 յունիս թուակիր թղթակցութեամբ մը կ'իմացնէ որ Թուրքեւհելլէն յարաբերութիւնները օրէ օր աւելի կը վատանան եւ պատերազմի հաւանականութիւնները կը շատնան: Այս պատճառաւ Թուրք կառավարութիւնը շարունակ կը պատրաստուի. նոր նաւեր ապսպրած է իտալական ընկերութեան մը եւ վարկ քուէարկած է նոր օդանաւեր ապսպրելու համար:

Թուրք թերթերը կը շարունակեն իրենց Թունաւոր գրգռութիւնները եւ կը պատրաստեն հանրութեան միտքը: Մանաւանդ վէնիզելոսի անհաշտ ընթացքն ու Թշնամութիւնը լուրջ կասկածներ կուտան էնկիւրիի. անոր վերջին յայտարարութիւնները անհանգիստ ըրին Թուրք քաղաքական շրջանակները:

Թուրքիան զինուորական շատ մեծ պատրաստութիւններ տեսնել սկսած է. երեք նոր դասեր զէնքի տակ կանչուած են եւ զինուորական կարեւոր կեդրոնացումներ կը կատարուին Իզմիրի շրջակաները:

Մուսթաֆա Քէմալի Պոլիս այցելութեան ծրագիրները բոլորովին մարելէ վերջ, հիմա ալ Ըսմէթ փաշայի այցելութեան մասին զրոյցներ կը շրջին:

Իտալական նաւատորմիղ ռազմախոտորներ

Իտալական նաւատորմիղը, բաղկացած 22 մարտանաւերէ, ռազմախոտորներ կատարեց Ադեքսանդրիոյ առջեւ, եգիպտական ջուրերուն մէջ: Նաւատորմին հրամանատար-ծովակալն է Մոնտքոյի դուքսը, որուն ղրօշը պարզուած էր «Անտրէա Տորիա» մարտանաւին վրայ:

Մոնտքոյի դուքսը իր շքախումբով ցամաք ելաւ Ադեքսանդրիա եւ պաշտօնական այցելութիւն տուաւ քաղաքին կառավարիչ Հիւսէին Սատի փաշայի: Այս վերջինը փոխադարձ այցելութիւն տուաւ ծովակալին՝ «Անտրէա Տորիա»ի մէջ:

Ռուս նաւատորմիղ ռազմախոտորներ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն·—

Պալթիկի նաւատորմը իր ռազմախոտորները վերջացուցած ըլլալով, վերադարձաւ իր խարիսխը: Մարտանաւերու մէկ մասը անցած է Բէվալի մօտէն, միւս մասը Հելսինկֆորսի կողմէն: Մորհրդային նաւատորմը ճամբան հանդիպած է շուէտական նաւատորմիղին, որ Բէվալէն Բիկա կ'երթար:

Ամերիկայի անկախութեան տարեդարձը

Միացեալ Նահանգներու անկախութեան 153րդ տարեդարձը տօնուեցաւ երէկ Փարիզի ամերիկեան գաղութին կողմէ: Այս առթիւ դրօշազարդուած էին Փարիզի հանրային բոլոր պաշտօնատուները ամերիկեան եւ ֆրանսական դրօշակներով:

Ժամը 11ին ֆրանս. բանակի ամերիկեան կամաւորները ծաղկեպսակ դրին Փլաս տէ գ'Էթա զ'Իւնի՝ իրենց նահատակ ընկերներու կոթողին վրայ: Իրիկունը այցելեցին Անծանօթ զինուորի գերեզմանը: Դիշերը Փարիզի ամերիկեան Առեւտրական սենեակին կողմէ հացկերոյթ մը տրուեցաւ Փալէ տ'Օրսէյի մէջ, ուր ճառ մը խօսեցաւ ելմտական նախարար Շէրոն:

Նշանաւոր գողեր ձերբակալուած, մէկը Հայ

Երկու առաւ փախաւներ բան գործ ըրած էին Փարիզի հարուստները կողոպտել: Իրբեւ սպասաւոր կը մտնէին անոնց քով եւ շատ չանցած ահագին կողոպուտով կը փախչէին: Այսպէս՝ մէկէ մը 400,000, ուրիշէ մը 600,000, երրորդէ մը 3 միլիոնէ, չորրորդ մը 600,000 ֆրանք արժէքով գոհարեղէն եւ դրամ գողցած էին:

Երկար փնտռտուքներէ վերջ, հաստատուեցաւ թէ գողին մէկը կրկոչուէր Շառլ-Ժաք Պուռպ, ծնած Մոնլիւսոն 1900ին: Պուռպ յաճախակի երթեւեկներ կը կատարէր Հավր-Նիւ Եորք գիծին վրայ: Վերջին անգամ Ամերիկայի համար իր անցագիրը նորացած էր 1929 փետրուարին:

Պուռպ յարաբերութիւն ունէր Լուի-Շառլ-Փէմժան անուն մէկու մը հետ, ծնած փարիզ 1895ին եւ որ պանդոկատէր էր՝ 21 ժուֆրուա փողոց: Փէմժան ունէր 23 տարեկան հոմանուհի մը՝ Փոլէթ Պոլէն: Պուռպ եւ Փէմժան նախապէս իրար ճանչցած էին բանտի մէջ:

Ոստիկանութիւնը հետագրէ մը տեղեկացաւ որ Պուռպ երեքշաբթի Հավր կը հասնի Նիւ Եորքէն՝ «Փարի» շոգենաւով եւ Փէմժան իր հոմանուհիին հետ գայն դիմաւորելու պիտի երթայ:

Ոստիկանները փարիզի մէջ ձերբակալեցին Փէմժանն ու Փոլէթը, իսկ Հավրի մէջ՝ Պուռպը: Այս վերջինը իրբեւ պաշտօնեայ կը ծառայէր շոգենաւին մէջ: Փէմժանի պանդոկէն գտնուեցան Լէվի-Պրիւլի, կանէյի մարքիզին եւ Տիկ. Ժան Մանքի վերաբերեալ զանազան արծաթեղէն եւ այլ թանկարժէք առարկաներ: Գտնուեցան նաեւ նամակներ, որոնցմէ մէկը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԹԻՒ 1000

Ուր որ հայ գաղթականութիւն մը հաստատուի, առաջին հոգը կ'ըլլայ հիմնել եկեղեցի մը, դպրոց մը, դրամատուն մը եւ... թերթ մը: Այսպէս ըսած է Փրանսացի յայտնի հայագէտ Էտուար Ֆիլօրիէ, որուն Հայերու մասին կատարած ուսումնասիրութիւնները աիագին հատորներ կը կազմեն:

Այսպէս է որ ժամանակին թերթեր ունեցած ենք հեռաւոր եւ փոքր գաղութներու մէջ՝ ինչպէս Մատրաս, ուր հրատարակուեցաւ առաջին հայ թերթը (*Ազդարար*, 1794), կալկաթա (*Շտեմարան, Հայելի, Ազգասէր*) նոյնիսկ սինկափուրի մէջ (*Ուսումնասէր*, 1849 53), ուր ընդամէնը 50 Հայ կար (30 այր, 7 կին, 5 մանչ եւ 8 աղջիկ): *Ուսումնասէր* ընդամէնը 30 բաժանորդ ունէր— որոնց 7ը սինկափուրի մէջ: Շակառակ ասոր, չորս տարի անընդհատ հրատարակուեցաւ, ամէն ամսու 1ին եւ 15ին:

Փարիզի մէջ ալ 75 տարիէ ի վեր հայերէն թերթ կը հրատարակուի, կարճ կամ երկար ընդհատումներով: Ամենէն հերն է Շ. Գաբրիէլ Այվազովսքիի *Մասեաց Աղաւնին* (1854), իսկ ամենէն երիտասարդը՝ Ց. Ե. Ռ. Միութեան *Երկունքը* (1929):

* *

Չորս տարի առաջ լոյս աշխարհ եկաւ «Ցառաջ»ը, ասպարէզին քշելով կամ ստուերի մէջ ձգելով խայտաբղետ թերթուկները, որոնք հոգեկան ո՛չ մէկ կապ ունէին տարագիր երիտասարդութեան հետ:

Չորս տարիէ ի վեր եւ այսօր, հազարերորդ անգամ բլլալով, անիկա ցիրուցան բեկորներու ցաւը կ'արձանագրէ, անոնց հայրենաբաղձ հոգիներէն փրթած ձիչերը կը հաւաքէ, Հայ ապրելու եւ սերունդը պահպանելու համար անոնց փորձած ձիգերը կը քաջալերէ եւ իր սրտապնդիչ խօսքերով կենդանի ու վառ կը պահէ լաւագոյն ապագայի մը յոյսն ու հաւատքը:

Ու երիտասարդ համակրութիւնը որ ստեղծուած է իր շուրջ, անհուն ժողովրդականութիւնը զոր կը վայելէ փարիզէնեւ գաւառէն սկսեալ մինչեւ Ցուրիա ու հեռաւոր Պարսկաստան, հզօր փաստեր են իր կենսունակութեան:

Ցառաջ հերոսական ճիգ մը կ'ընէ ամէն օր հայ ժողովուրդին հրամցնելով ներկայանալի թերթ մը՝ անհիսարին զոհողութիւններով 1-2 մնայուն աշխատակցի, որոնց կ'աջակցին քանի մը բարեկամներ եւ մօտաւոր կամ հեռաւոր թղթակիցները:

Ընթերցողը չի կրնար չափել աիաւորութիւնը այն սեւ աշխատանքին, որ կը թափուի չորս սեղաններու վրայ, օդէ ու լոյսէ զուրկ չորս պատերու մէջ:

Ապերախտ աշխատանք, որ ստուերի մէջ կը կատարուի, առանց փողի ու թմբուկի, ամէն օր թել մը մազ ձերմկցնելով խմբագրի գլխէն եւ կայծ մը գողնալով անոր աչքի լոյսէն:

Եւ սակայն անվհատ ու անդրդուելի՝ «Ցառաջ» կը քալէ իր ճամբան, աչքերը յառած դէպի հեռաւոր հայրենիքը՝ հոն շարունակելու համար ինչ եղնել իր խօսքը:

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՎԱԽՃԱԿԱՆ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀՐԱՄԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՄԱՄԲ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.

1. Ընտրական ցուցակներ կազմելու համար ընտրողները պարտաւոր են ներկայանալ ընտրական յանձնաժողովներ՝ հետեւեալ հասցէներով.

ա) Ամասիոյ գաւառի ընտրողները՝ Ամասիա, Ամասիոյ գաւառապետարանի շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

բ) Ամասիոյ գաւառի Գէօլ-Պաշի գաւառակի ընտրողները՝ Գէօլ-Պաշի, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

գ) Ամասիոյ գաւառի Մերզիֆոնի գաւառակի ընտրողները՝ Մերզիֆոն, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

դ) Ամասիոյ գաւառի Թոքաթի գաւառակի ընտրողները՝ Թոքաթ, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

ե) Ամասիոյ գաւառի Թոռլաքի գաւառակի ընտրողները՝ Թոռլաք, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

զ) Ամասիոյ գաւառի Ուզունճաբազարի գաւառակի ընտրողները՝ Ուզունճաբազար, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

2. Ընտրական ցուցակներ կազմելու համար ընտրողները պարտաւոր են ներկայանալ ընտրական յանձնաժողովներ՝ հետեւեալ հասցէներով.

ա) Ամասիոյ գաւառի ընտրողները՝ Ամասիա, Ամասիոյ գաւառապետարանի շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

բ) Ամասիոյ գաւառի Գէօլ-Պաշի գաւառակի ընտրողները՝ Գէօլ-Պաշի, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

գ) Ամասիոյ գաւառի Մերզիֆոնի գաւառակի ընտրողները՝ Մերզիֆոն, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

դ) Ամասիոյ գաւառի Թոքաթի գաւառակի ընտրողները՝ Թոքաթ, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

ե) Ամասիոյ գաւառի Թոռլաքի գաւառակի ընտրողները՝ Թոռլաք, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

զ) Ամասիոյ գաւառի Ուզունճաբազարի գաւառակի ընտրողները՝ Ուզունճաբազար, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

3. Ընտրական ցուցակներ կազմելու համար ընտրողները պարտաւոր են ներկայանալ ընտրական յանձնաժողովներ՝ հետեւեալ հասցէներով.

ա) Ամասիոյ գաւառի ընտրողները՝ Ամասիա, Ամասիոյ գաւառապետարանի շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

բ) Ամասիոյ գաւառի Գէօլ-Պաշի գաւառակի ընտրողները՝ Գէօլ-Պաշի, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

գ) Ամասիոյ գաւառի Մերզիֆոնի գաւառակի ընտրողները՝ Մերզիֆոն, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

դ) Ամասիոյ գաւառի Թոքաթի գաւառակի ընտրողները՝ Թոքաթ, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

ե) Ամասիոյ գաւառի Թոռլաքի գաւառակի ընտրողները՝ Թոռլաք, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

զ) Ամասիոյ գաւառի Ուզունճաբազարի գաւառակի ընտրողները՝ Ուզունճաբազար, գաւառակի վարչական շէնքը, ներքին յարկ, սենեակ թիւ 1։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Հայկական Սովետական գրողների միության վարչական կոմիտեն որոշում է.

1. Հաստատել Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագիծը՝ ներկայացնելու Հայկական ՍՍՀ Ժողովրդական կոմիսարների խորհրդին։

2. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

3. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

4. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

5. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

6. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

7. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

8. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

9. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

10. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

11. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

12. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

13. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

14. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

15. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

16. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

17. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

18. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

19. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

20. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

21. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

22. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

23. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

24. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

25. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

26. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

27. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

28. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

29. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

30. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

31. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

32. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

33. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

34. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

35. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

36. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

37. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

38. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

39. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

40. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

41. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

42. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

43. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

44. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

45. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

46. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

47. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

48. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

49. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

50. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

51. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

52. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

53. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

54. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

55. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

56. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

57. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

58. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

59. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

60. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

61. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

62. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

63. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

64. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

65. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

66. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

67. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

68. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

69. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

70. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

71. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

72. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

73. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

74. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

75. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

76. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

77. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

78. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

79. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

80. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

81. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

82. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

83. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

84. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

85. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

86. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

87. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

88. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

89. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

90. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

91. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

92. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

93. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

94. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

95. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

96. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

97. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

98. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

99. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

100. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

101. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

102. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

103. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

104. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

105. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

106. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

107. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

108. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

109. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

110. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

111. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

112. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

113. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

114. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

115. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

116. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

117. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

118. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

119. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

120. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

121. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

122. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

123. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

124. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

125. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

126. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

127. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

128. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

129. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

130. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

131. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

132. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

133. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

134. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

135. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

136. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

137. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

138. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

139. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

140. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

141. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

142. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

143. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

144. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

145. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

146. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

147. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

148. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

149. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

150. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

151. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

152. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

153. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

154. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

155. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

156. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

157. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

158. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

159. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

160. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

161. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

162. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

163. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

164. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

165. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

166. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

167. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

168. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

169. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

170. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

171. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

172. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

173. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

174. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

175. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

176. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

177. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

178. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

179. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

180. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

181. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմակերպելու Հայկական Սովետական գրողների միության կանոնադրության նախագծի քննարկումը գրողների միության կազմակերպություններում։

182. Հանձնարարել ընկ. Ա. Ալազանին՝ կազմ

կուն մէջ կը խօսուէր Անտրէ անուն բարեկամի մը մասին «որ դրաւ պիտի բերէր»։

Արագ քննութիւն մը հաստատեց թէ խնդրոյ առարկան Հայ մըն է՝ Անդրէ Սէյլանեան, 26 տարեկան, ադամանդի վաճառական, որ Ավընիւ Սիւֆրէնի թիւ 11 կահաւորուած յարկաբաժնի մը մէջ կը բնակի ամսական 1800 ֆրանք վարձքով։

Սէյլանեանի պաշտօնն էր գողցուած զոհարեղէնները քշել։ Սէյլանեան քարերը կը քակէր եւ թուղթերու մէջ կը ծախէր։ Տունն գտնուեցաւ յուշատետր մը, որուն մէջ օրը օրին գրած էր Պուդապի եւ Փէմժանի ըրած վճարումները։ Սէյլանեան քէ տէ՛զ Օրֆեվրի մէջ հարցաքննուելէ յետոյ բանտ ղրկուեցաւ։

Անգլիական առևտրական դաշնագիր

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ յուլիս 2ին յիշեալ քաղաքին մէջ առեւտրական առժամեայ համաձայնագիր մը ստորագրուեցաւ անգլիական դեսպան Սըր Ճորճ Քլարքի եւ արտաքին նախարար Թէվֆիք Րիւշտի պէյի միջեւ։

Այս համաձայնագիրը, որ Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի պայմանները կը պարունակէ, օգոստոս 6էն սկսեալ գործադրութեան պիտի դրուի։

«Կարմիր Օր»ը

«Թայմզ»ի րիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Գ. Միջազգայինը հրահանգներ ղրկեց իր բոլոր ճիւղերուն՝ որպէսզի ուժ տան համաչնաւոր քարոզչութեանց նաւազներուն միջեւ, եւ հրաւիրեն զանոնք որ մասնակցին Օգոստոս 1ի «Կարմիր Օր»ուան ցոյցերուն։

Վերջերս երբ Րիկա հասան անգլիական մարտանաւեր, ձեռնարկներ եղան համաչնաւոր թռուցիկներ բաժնել նաւազներուն։ Մոսկուայի թերթերը կը գրեն թէ անգլիացի նաւազներուն նման թռուցիկներ բաժնուեցան նաեւ Օսլոյի մէջ։

Ներկայիս Գ. Միջազգայինի համաժողովը կը գումարուի Մոսկուայի մէջ։ Այս առթիւ «Պրաւդա» յօդուած մը հրատարակելով կ'ըսէ թէ՝ համագումարի օրակարգին գլխաւոր հարցն է «կարմիր Օր»ը։

Հոն է որ պիտի որոշուի թէ ի՛նչ տեսակ ցոյցեր պիտի կատարուին։ Թերթը կ'աւելցնէ թէ՝ Անգլիոյ մէջ աշխատաւորական կուսակցութեան իշխանութեան գլուխ գալը պէտք չէ ազդէ Գ. Միջազգայինի այս ուղղութեամբ հետապնդելիք քաղաքականութեան վրայ։

Հ. Փուատըպարի պրպտումները

Յայտնի գիտնական Հայր Փուատըպար, որ տարիներէ ի վեր հնագիտական պրպտումներ կը կատարէ Սուրիոյ մէջ, վերջերս Փարիզ եկած եւ իր տեղեկագիրը ներկայացուցած էր Արձանագրութեանց եւ Գեղեցիկ Դպրութեանց Ակադեմիային։

Այս վերջինը 10,000 ֆրանքի նոր վարկ քուէարկեց, որպէսզի Հայր Փուատըպար շարունակէ իր հնագիտական հետազօտութիւնները Սուրիոյ մէջ։

Իտալիոյ բնակչութիւնը կրկնապատկուած

Նոր հրատարակուած վիճակագրութեան մը համաձայն, Իտալիոյ բնակչութիւնը կրկնապատկուած է մէկ դարու մէջ։ 1825ին՝ Իտալիա ունէր 19,500,000 բնակիչ, այժմ ունի 41 միլիոն։

Հացի տագնապը Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.—

Առեւտրական գործավար Միկոյեան Մոսկուայի Խորհուրդի լիակատար նիստին մէջ յայտարարեց թէ խորհրդային միութեան քաղաքներու հացը ապահովուած է մինչեւ յառաջիկայ հունձքը։

Նոր հունձքը անցեալ տարուընէ աւելի առատ ըլլալուն, յառաջիկայ տարուան պարենաւորման հեռանկարը աւելի փայլուն է։

Սակայն եւ այնպէս քարտի դրութիւնը պիտի պահուի, շահադիտութեան առաջքն առնելու համար։

Պուլկարեւսարոյ վհատը

«Թայմզ»ի թղթակիցը Սոֆիայէն կը հեռագրէ թէ հողագործ-հաժայնավար տարրերը վերջին երեք օրուան ընթացքին չորս նոր յարձակումներ գործեցին պուլկար սահմանապուխին վրայ։ Յարձակողները յաջողեցան առանց բռնուելու փախչիլ եւկոսլաւ հողը։

Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ յարաբերութիւնները շատ ձգտուած են։ Սոպրանիէի մէջ դարձեալ հարցապնդում տեղի ունեցաւ այս միջադէպերուն մասին։ Վարչապետին մեղմ յայտարարութիւնները գոհացում չտուին հարցապնդող երեսփոխաններուն։

Զօր. Քայեհս Եւրոպա կուգայ

Մեքսիկայի վերջին ապստամբական շարժումը զսպուած եւ խաղաղութիւնը վերահաստատուած ըլլալով, պատերազմական նախարար եւ Հանրապետութեան նախկին նախագահ զօրավար Տոն Պլուտարքօ Քայեհս (հայազգի) ծրագրած է յուլիս 7ին վէրա Քրուզէն ճամբայ ելլել դէպի Եւրոպա։

«Թայմզ»ի Նիւ Եորքի թղթակիցը կ'ըսէ թէ զօր. Քայեհս աշխարհի շրջանը պիտի կատարէ, ու հաւանաբար պիտի վճռէ ընդմիշտ արտասահման ապրիլ եւ քաղաքական կեանքէ քաշուիլ։

Աղետալի արկած Եուկոսլաւիոյ մէջ

Պոսնայի Զէնիթա քաղաքէն կը հեռագրեն թէ առջի գիշեր խիստ սաստիկ փոթորիկ մը աւերներ գործեց այդ շրջանին մէջ։ Ամէնէն աւելի վնասուեցաւ Պոսնա գետի եզերքը կառուցուած գիւղ մը։ Այս գետը վայրկենաբար ճշմարիտ հեղեղի մը վերածուեցաւ, քշելով իր ճամբուն վրայ գտնուած ամէն բան։

Տասնըմէկ հոգի մեռան։ Վնասները կարեւոր են։ Գտնուեցան միայն երկու մարմիններ։ Բազմաթիւ հօտեր, փոթորիկէն յանկարծակիի եկած, ցրուեցան լերան մէջ՝ ուր քշուեցան ջուրերէն։

Հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան Զէնիթա-Եէփչէ գիծին վրայ, տեղ տեղ երկաթուղին քշուած ըլլալով հեղեղէն։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ճաշի Լա փըթիթ Սուբսի սրահը, մէթրօ Օտէոնի դիմաց։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջանային կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Թ'Անթուանի ենթակոմիտէն, այս կիրակի ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ ընկ. Ագգին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտօի «Վոամեան» ենթակոմիտէի ընկերները, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ ընկ. Բ. Միլտոնեան։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուա-Քոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժամանաճիւղին կողմէ, այս կիրակի օր Արժանթէօյլի մէջ։ *Կը նախագահէ՝ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ*

Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԻՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և ԿԱՐՕ ՕՀԱՆԱԼԵԱՆ

Ձոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն շոգեկառք եւ փորթ տը Քլիշիէն 40 թիւ ֆանրակառք առնել եւ իջնել կառ տ'Արժանթէօյլ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլի՝ Մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ կեդրոնական վարչութեան, ի նպաստ Միութեան «Ազետելոց ֆոնտին», 7 յուլիս կիր. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պուլվար Բապաթոյի ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը խօսի՝ ՏԻԿ. ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ։ Մուտք 2 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոց՝ *Քանըպիէրէն առնել 46, 84 եւ 82 թիւ թրամուէյները։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՔԷՍԻՐԻԿԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹԷՅԱՄԵԼԱՆԸ

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 8ին, Bar, 32 Monumental ի պատիւ Պ. Թարսիրոս Պարոնեանի որ նոր եկած է Ամերիկայէն։ Կը հրաւիրուին բոլոր Քէսիրիկցիները, եւ բոլոր փեսաները։

Հ. Ց. Դ.

Մարսէյլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այսօրուընէ երեկոյ ժամը 3.30ին սովորական հաւաքատեղին, կը հրաւիրուին* Գէորգ Ջավուշ, Արմէն-Գարօ, Ջարդարեան, Քեռի եւ Քրիս *խումբերը։*

Մարսէյլի *Պատանեկան Միութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին 63* Rue de la République, *Գրադարան ընթերցասրահին մէջ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Պուրկուանի *Վարդգէս խումբի ընկերական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին,* Café Povere 2 Rue Blanchefleur, *Բոլոր ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Լիոնի *Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի ժամանաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Տիկ. Տէօքմէճեանի բնակարանը* 59 rue Rabelais: *Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Rosny S. Bois*ի մանանաճիւղի առժամեայ մայր դիւանը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ համակիրները վաղը շաբաթ ժամը 9ին,* 22 Av. de la République Rosny*ի կայարանին դէմ։*

Փարիզի *Զ. Ե. Ո. Միութեան ժողովը որ տեղի պիտի ունենար այս Շաբաթ իրիկուն յետաձգուած է այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Ժլորիա ճաշարանը։*

Տրապիզոնի Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ 9 յուլիս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Ժլորիա Ճաշարանի վերնայարկը 61 Rue Mr. le Prince. կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

Ձիվլիի եւ Անդիլիասի որբերու տարեկան *ճանդիպումը՝ 14 յուլիս կիրակի օր ներկաները։* երիցս պիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն եւայլն։ Հաքաւավայրը պիտի յայտարարուի մօտ օրէն։ Գիւղերէն եկող որբերէն կը խնդրուի նկատի առնել օրուան տարեդարձը։

Լիոնի Բարձր Հայքի Հայր. միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Լիոնաբնակ հայրենակիցները, անդամ եւ ոչ անդամ, այս կիրակի ժամը 2ին Բարձր Հայք ճաշարանը, 4 Rue François Garcin։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն վարչութեան, մասնաճիւղերու գեկուցում եւ ծրագիր կանոնագրի վաւերացում։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկարուի։

ՓՔՐԻԶԻ «ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔ»Ի ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ *այս կիրակի ժամը 2.30ին, 131* Fbg. du Temple, «Ռոստոմ»ի գրադարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկարուի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունչ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. *Լուր տուողին 300 ֆր. եւ ժէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։*

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

—Զարսանճագի Բաղնիք գիւղէն տիկին Պէզիկ Գարակեօզեան կը փնտռէ իր որդին Անդրանիկ Գարակեավուրեան (16 տարեկան) որ կը գտնուէր Ցունաստան որբանոցի մէջ։ 1928 մայիսին փոխադրուած է Եգիպտոս եւ անկէ ի վեր լուր առնուած չէ։ Իմացնել «Յառաջ»ի։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի ժասնաճիւղի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն եւ փափաքող պատանիներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակարշարժման։ Կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները։

Արձանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Գրիգոր Քեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines, 4 թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12.2 եւ 7-8։

Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու։ Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նէվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրացաւութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ընդունի ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ՔՆՆԵԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԱԶՔԵՐԸ Գ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

36 Rue Polonceau, մէթրօ՝ Barbès կամ Château-Rouge

Վկայեալ պերլինի ակնոցի արհեստանոցէն։ Ձոխ մեծերք գերմանական ամէն տեսակ ակնոցներու։ Հայերու համար մասնաւոր զեղչ, փափաքողներու բնակարանը կը ներկայացուի առանց վճարումի։ կը բաւէ միայն հեռաձայնել Nord 33 32 (ժամը 10-12 եւ 2—7)։ Ցեսողութեան քննութիւնը ձրի։

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԱՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՋԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges*ի* անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՄԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒԿ

Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը։*

Ունիմ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան։ Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին տարիւրին 15 գրչ։

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒԻՐ ՃՇՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱԽՈՐ

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կոշիկ արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է։ Ցանկացողները ժամադրութեանց համար թիմեն գշ. եւ դշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4, Rue Henri Murger, Մանուկ Նագաշեանի։ Metro Bolivar. Paris (19e

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԵՐ եւ ՑՆՕՐԴՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վեներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԿՕՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ժէոսէ ոօպ կարող վարժ կարուհիներ։ Լաւ վճարում եւ տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆնտքեանի, 5 Rue Bergère. Paris, 9e,

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

մեքենայով երիքոյ հիւսել գիտցող եւ սորվիլ փափաքող գործաւորուհիներ։ ինչպէս նաեւ աշկերտուհի մը թեթեւ աշխատանքի համար։ Դիմել՝ Պ. Թէրզեանի, 52 Rue Lacépède, փարիզ (5)։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

ձեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Սուքոյեանի, 25 Rue Henri Chevreau, Paris (20e), *Մէթրօ՝* Couronne.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e

Téléphone-Trudaine 95.21

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart

Մէթրօ՝ Buttes Chaumont

Վերաբացած է նոր գործերի իր արհեստանոցը զոր մէկ կէս տարիէ ի վեր փակած էր։

Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին։ Աշխատանքը կը տրուի արհեստանոցի մէջ։ Դիներու վրայ բարձրացում եղած է։

EMPIRE, Միգ իք-Շօլ. 37 Av. Wagram

Ծախու է

կօշկակարի ոտքով նոր մեքենա մը գեղչուած գինով։ Դիմել՝ Շիսաեանի 22 Av. Rouveyre Asnières (Seine)։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանումը արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վեներական հիւանդութեանց (ֆրանկոխտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Ազեամիտ եւ արագ խոյհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—5 Կիրակի 9—12.*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION

208bis, Rue Lafayette Paris (10

Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 Ֆ.	200Ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
6
ՅՈՒԼԻՍ
1929

6 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1001

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՄԷՆ ԲԱՆԷ ԱՌԱՋ, ՄԻ ԾԱՄԾԱՄԷՔ

Հայաջինջ սարսափներու տարեդարձին առթիւ, «Հայրենիք» երկար խմբագրական մը գրած էր, ուր, զանազան վերլուծումներու կարգին, դիտել կուտար.

— «Վերջին քանի մը տարիներուն, զանազան անկիւններէ պարսաւանքի ձայներ բարձրացան ոմանց կողմէ, դատապարտելու համար նահատակութեան ծամբուն վրայ ինկածները, դատապարտելու մանաւանդ անոնք որոնք ըլլալով մեր առաջնորդները, հայ քաղաքական եւ յեղափոխական մտքի փայլուն ղեկավարները, եղան առաջին զոհերը հայկական արիւնոտ Գողգոթային:

Մեր խորունկ յարգանքով, այդպիսիները անարդար են իրենց կշռադատումներուն մէջ» (Ապրիլ 24):

Եւ, ընդլայնելով այս տեսակէտը, կը նկատէր. — «*Եթէ մեղաւորներ պիտի փնտռենք... (Շարունակութիւնը տես Մամուլ, վերջին մասը):*

Եգիպտոսի «Արեւ»ին խմբագիրը, որ իսկ խոստովանութեամբ չէ տեսած «Հայրենիք»ի խմբագրականը, անոր մասին երկար գովեստ մը կը կարդայ «Կոչնակ»ի մէջ, Տօքտ. Նագգաշեանի ստորագրութեամբ եւ ամբողջովին կ'արտատպէ զայն, կողքին ալ՝ խմբագրական մը, «Անկեղծութեան բարիքը»:

Մամուլի բաժնին մէջ պիտի կարդաք էական մասը այդ խմբագրականին, որ դուռ կը բանայ խօսելու, նորէն, ճակատ ճակտի: Եւ չափազանց պաղարիւնով:

Յիշենք, անցողակի, որ Եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը շնորհքով երկունքի մը բռնուած է երկար առեն իվեր, ելք մը գտնելու համար իր իսկ խոստովանած եւ մատնանշած չարիքներուն: Մենք օրը օրին արտատպած ու քննած ենք իր գիւտերը, խարխափումները կամ խելօքութիւնները, սկսելով հռչակաւոր «Աշիրէթապետ»էն:

Եւ, ինչո՞ւ ծածկենք, յաճախ մեր միտքէն կ'անցնի թէ այս բոլորը, տեսակ մը հոլովոյթով, պիտի յանգին բանաւոր եզրակացութեան մը: Այս տեսակէտէն, «Արեւ»ը բաւական ազատ կը շարժի եւ կը տարբերի Փարիզի եւ Ամերիկայի ռամկավար օրկաններէն: Թէեւ, եթէ ժամանակ ունենանք պրպտելու եւ բաղդատելու, մէկ օրուանը միւսին չի նմանիր:

Պատէ պատ զարնուելէ յետոյ, այսօր «Արեւ»ը կանգ առեր է նոր գետնի մը վրայ: Կարդալով «Հայրենիք»ի մատնանշուած նախադասութիւնը, կը բացագանչէ.

— «Ո՞ը Հայը չի խռովուիր, չի յուզուիր, իսկոյն այն յոյսը չունենար՝ թէ քանի որ սխալը կը խոստովանին, յառաջիկային այլեւս պիտի չկրկնեն զայն:»

Մնացածը արտատպեր ենք արդէն:

Ուրեմն, Եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը կը սպասէ՝ որ Դաշնակցութիւնը հրապարակաւ խոստովանի իր «մեղքերը»: Այն ատեն, ճամբան կը հարթուի, «կարելի է աշխատակցիլ անոր անդամներուն հետ, բարոյապէս եւ նիւթապէս աւերուած ազգին վերականգնմանը համար»:

— «Այն ատեն, այո՛, չհամաձայնողներն ու չգործակցողները ոչ միայն արդարացում չեն ունենար, այլ իրաւամբ կրնան ալ ազգադաւներ ալ կոչուիլ:

Այսքան սրտառո՛ւչ տրամաղրութեան մը առջեւ, եւ քար դնելով մեր սրտին վրայ, ահա թէ ինչ կ'ուզէինք որ իմանային աշխարհի բոլոր ռամկավարները, այլ մանաւանդ վարիչներն ու խմբագիրները.—

Դաշնակցութիւնը այն խիզախ կուսակցութիւնն է, որ չի վախնար եւ՛ ինքնաքննադատութենէ եւ՛ արտաքին քննադատութենէ, պայմանաւ որ լրջութիւն, անկեղծութիւն եւ բովանդակութիւն ունենան անոնք: Ո՛վ որ կապ չէ ունեցած Դաշնակցութեան հետ, չի կրնար ըմբռնել այս գիծը:

Մենք այստեղ պարտականութիւն չունինք հաւաստիքներ եւ փաստեր տալու: Միայն թէ կը յանձնարարենք ուշադրութեամբ եւ պայծառ միտքով կարդալ ինչ որ կը գրուի դաշնակցական մամուլին մէջ: Եւ «Արեւ»ի խմբագիրը օրը օրին տեսած եւ կարդացած ըլլալու էր ոչ միայն «Հայրենիք»ի այդ խմբագրականը, այլեւ ուրիշ թերթերու բազմաթիւ խմբագրականները, ուսումնասիրութիւնները, յուշերը եւ յօդուածները, որոնք շատ քիչ կը նմանին «ամենօրեայ խլացուցիչ ինքնագովութեան»: Արդարամիտ հրապարակագիր մը անոնց մէջ պիտի գտնէր ոչ միայն ամուր ինքնավստահութիւն, կատարուած գործի գիտակցութիւն եւ, ինչո՞ւ չէ, փառք և խրոխտ կեցուածք, այլև վերագնահատումներ, վերլուծումներ, երէկն ու այսօրը բաղդատելու, ծուռն ու շիտակը ժամանակին նշելու քաջութիւն:

Բայց, բարե՛ւ ձեզ, «Արե՛ւ»,— այդ ո՞վ է որ բացատրութիւն եւ խոստովանութի՛ւն կը պահանջէ Դաշնակցութենէն: կը պահանջէ որ զղջո՛ւմ յայտնենք մեր սխալներուն համար, որպէսզի բարեհաճի՛ն «օգտուիլ այդ կուսակցութեան մէջ ծնացած եռանդէն եւ հայրենասիրութենէն, աշխատակցիլ անոր անդամներուն հետ»:

Ո՞վ է եւ ո՞վ: Ռամկավար կուսակցութի՞ւնը:

Այն ատեն, մի՛ ծամծմէք, պարոննե՛ր: Չրամեցէք սեղանի մը շուրջը, ձեր իսկական կերպարանքով, ոչ թէ պատի վրայ քալելով, եւ կը խօսինք լայնօրէն, ճակատ ճակտի: կամ հաղորդեցէք ձեր հասցէն:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԻՔԸ

Եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը կը գրէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (Արեւ, 25 յունիս).

— «Ո՞ը Հայը, որքան ալ դաշնակցական ուղղութիւնն ու գործունէութիւնը չսիրելու պատճառներ ունեցած ըլլայ մինչեւ հիմա, ինքնիրեն պիտի չխորհի՝ կարդալով «Հայրենիք»ի անկեղծ յայտարարութիւնը՝ թէ կարելի է այսուհետեւ օգտուիլ այդ կուսակցութեան մէջ ծնացած եռանդէն եւ հայրենասիրութենէն, աշխատակցիլ անոր անդամներուն հետ՝ բարոյապէս եւ նիւթապէս աւերուած ազգին վերականգնմանը համար:

Որովհետեւ, ըսած ենք ու պիտի ըսենք միշտ *ի սէր նպատակին, եւ ոչ թէ մեր դիմացինները խաչից ած տալու համար*, թէ ազգին մէջ համաձայնութիւնն եւ գործակցութիւնը հնարաւոր կրնար ըլլայ ամէնէն առաջ վստահութեամբ եւ վստահութիւնն ալ՝ անկեղծութեամբ: Իսկ անկեղծութիւնը պէտք է սկսի երեւան գալ անցեալի գէթ բացայայտ, պատճառող իրականութիւններուն մասին, որպէսզի յոյս ունենանք թէ յառաջիկային ալ ան պիտի կիրարկուի՝ ամէն պարագայի եւ ամէն խնդրի մէջ ուր գրաւի առարկան ազգային շահն է:

Ան ատեն, բայց ան ատեն միայն, երբ տեսնենք թէ սխալը գործողները *հրապարակաւ եւ որոշ կերպով* կ'ըսեն. «Սխալեցանք սա՛ եւ սա՛ էական կէտերուն մէջ». մեր սխալին հետեւանքով ազգը չարաչար տուժեց. այսօր գիտենք ասիկա, ինչպէս որ գիտենք թէ այս սխալներուն քով կ'անշքանան մեր մատուցած ծառայութիւնները. ուրեմն Ը՛ն փակուի այս անցեալը եւ Ը՛ն անկէ պահուի իր դասը միայն. մանաւանդ մե՛նք պարտական ենք այս դասը յիշելու եւ ըստ այնմ դարմանելու մեր գործած սխալները, ոչ թէ այս անգամ առանձին՝ որուն մեր ուժը չի բաւեր, այլ ամէնքին հետ՝ նորէն չսխալելու համար նաեւ...»,— այն ատեն, այո՛, չհամաձայնողներն ու չգործակցողները ոչ միայն ո եւէ արդարացում չեն ունենար, այլ իրաւամբ կրնան ազգադաւներ ալ կոչուիլ:

Մենք չենք վարանիր գրելու՝ որ եթէ Դաշնակցութիւնը ընէ ասիկա, իր եւ իր հակառակորդներուն մէջ փորուած խրամը հրաշքով մը պիտի լեցուի յանկարծ ու ազգը պիտի կրնայ իրմէ օգտուիլ վաղը մեծ չափով՝ փոխանակ վնասուելու իր կազմալուծող պայքարէն:»

ԽՄԲ.— Կարդալ այս օրուան խմբագրականը, Հայրենիքի «խոստովանութիւնը» կը կազմէ հետեւեալ հատուածը.

—« Եթէ մեղաւորներ պիտի փնտռենք, այդ ընդհանուր կերպով մեր իրականութեան մէջ գոյութեան իրաւունք ստացած *յեղափոխական կազմակերպութիւններն են*, որոնք չկրցին պատրաստել զանգուածները, ինչպէս որ պէտք է, չճանչցան Թշնամին մինչեւ վերջին րոպէին, չունեցան կռահումներ իսկ անոր դիւային ծրագիրներուն... տարուած միամիտ յոյսերով, անոնք աւելի հաւատք ունեցան քրիստոնեայ Եւրոպայի վրայ...»:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ երգերը ձայնագրի սկաւառակներու վրայ առնելու համար, Անգլիայէն մասնագէտ մը ճրաւիրուած է Թուրքիա:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքերուն վէճը կը ծաւրաւնայ

«Այմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ՝

Պոլսոյ մէջ մեծ գայրոյթ առաջ բերին այն դժուարութիւնները որոնց կ'ենթարկուին Ռուսիոյ մէջ առեւտուր ընող Թուրք վաճառականները եւ խիստ բողոքներ եղան էնկիւրիի կառավարութեան մօտ: Այս վերջինը բողոքեց Մոսկուա, սակայն յայտնի կ'երեւի թէ ոեւէ արդիւնք չկրցաւ ձեռք բերել: Անցած շաբաթ, Թուրքիոյ խորհրդային դեսպան Սուրիչ արձակուրդով Ռուսիա մեկնեցաւ եւ կը կարծուի թէ այս խնդրի մասին պիտի տեսակցի ռուս կառավարութեան հետ:

Ռուսերը կ'առարկէին թէ Պոլսէն իրենց երկիրը ներածուած ապրանքները Թրքական չեն: Այս մասին անպաշտօն քննութիւն մը բացուեցաւ Պոլսոյ մէջ եւ խորհրդային առեւտրական ներկայացուցիչն ալ հրաւիրուեցաւ մասնակցիլ քննիչ մարմնին, բայց մերժեց: Քննութիւնը բացարձակապէս հաստատեց թէ գրկուած բոլոր ապրանքներն ալ Թրքական էին: Հետեւաբար Օտեսայի իշխանութեանց Թրքական ապրանքներու վրայէն գանձած «շահատուրքը» կրկնապէս կը դատապարտուի եւ Թուրք առեւտրական շրջանակները ուժգնօրէն կը պահանջեն որ չնչուի ռուսեւթուրք առեւտրական համաձայնագիրը:

Ալեքսիեան երեք տարուան դատապարտուած

Մայիս 9ին գրած էինք թէ Լոնտոնի մէջ բանտարկուած է գորգի ծանօթ վաճառական Ստեփան Ալեքսիքեան՝ զեղծարարութեան ամբաստանութեամբ: Յիշեալը ապրիլին դադրեցուցած էր իր վճարումները եւ անանկութեան գործողութիւնները առաջ կը տարուէին, երբ անգլիական փոխադրական ընկերութիւն մը ձերբակալման հրամանագիր հանել տուաւ: Ալեքսիքեան կ'ամբաստանուէր թէ կեղծ ստորագրութեամբ մեծագումար մուրհակներ զեղչել տուած է գանազան սեղանատուններու. անոնց ընդհանուր գումարը կը հասնէր մօտ 50,000 ոսկեղինիի եւ վնասուողները գրեթէ բոլորն ալ տեղացի հայ վաճառականներ էին:

Վերջին թղթաբերով հասած անգլիական թերթերէն կ'իմանանք թէ Օլտ Պէյլիի դատարանին նախագահը՝ սըր Էռնէսթ Ուայլտ երեք տարուան տաժանակիր աշխատանքի դատապարտած է Ստեփան Ալեքսիքեանը, որ յանցաւոր կը նկատուի երկու փոխանակագիրներ կեղծած ըլլալուն համար:

Դատավարութեան ընթացքին դատախազ Մալքոլմ Հիլպէրի ըսաւ թէ՝ ամբաստանեալը ընդամէնը 11,000 անգլ. ոսկի ստացած է երկու շինծու մուրհակներով, թէ Ալեքսիքեան ծնած է Իզմիրի մէջ եւ առեւտուրով զբաղած՝ մինչեւ այդ քաղաքին կողոպտուիլը Մուսթաֆա Քէմալի ուժերուն կողմէ, երբ ամբողջ ունեցածներըփճացան:1923ին Լոնտոնի մէջ գործի սկսաւ, Լայմսթրիթ:

Սիթիի ոստիկանութենէն գաղտնի-ոստիկան յիշնապետ Ճոնսըն յայտարարեց թէ Ալեքսիքեան շատ պատուաւոր կերպով կ'ապրէր Փրինիի մէջ, ուր տուն մը վարձած էր՝ տարեկան 145 անգլ. ոսկիով, բացի տուրքերէն:

Ալեքսիքեանի պաշտպանները յայտարարեցին թէ՝ յիշեալը յարգուած վաճառական մը եղած է Իզմիրի մէջ: 1922ին երբ իր վաճառատունը կողոպտուեցաւ, 100,000 անգլ. ոսկի արժէքով ապրանք կորսնցուց: Լոնտոնի մէջ պարտքեր ըրաւ եւ 500 ոսկինոց երկու կեղծ մուրհակներ շինեց՝ ժամանակաւոր վարկ ձեռք բերելու համար:

Դատարանը վճռեց նաեւ որ բանտարկութեան շրջանը լրացնելէ վերջ, Ալեքսիքեան արտաքսուի Անգլիայէն:

Երբ վճիռը հաղորդուեցաւ, Ալեքսիքեան՝ ընկճուած՝ աթոռին վրայ ինկաւ:

Սէյրանեանի ուրիշ մեղսակիցներ

Երէկ մանրամասնօրէն նկարագրեցինք պատմութիւնը նշանաւոր գողերու, որոնց մեղսակից էր նաեւ Հայ մը՝ աղամանդավաճառ Անդրէ Սէյրանեան:

Փարիզի դատական ոստիկանութիւնը իր քննութիւնները շարունակելով երեւան հանեց նոր մեղսակիցներ: Այսպէս՝ հինգշաբթի օր ձերբակալուեցաւ Ֆրանսացի Հանրի-Փօլ-Արթիւր Քարփանթիէ, 36 տարեկան: Հաստատուեցաւ թէ Քարփանթիէ ծախած էր կանէյի մարքիզէն եւ Քէյթ Թրէվոր կոմսէն գողցուած զոհարեղէններ:

Մարքիզը, կոմսը եւ Տիկ. Ժան Մառնաք ոստիկանատուն երթալով ճանչցան իրենցմէ գողցուած ապրանքները:

Ասազակապետ Պուռա յայտնեց թէ արուեստագիտուհի Ժան Մառնաքի (կոմսուհի Քէյթ-Թրէվոր) 125,000 ֆրանք արժէքով վերարկուն ձգած է Սէյրանեանի քրոջ՝ Տիկին Սոնիա Սարգիսի մօտ, որ կը բնակի Նիւ Եորք, Իսթ Սթրիթ թիւ 128: Անմիջապէս հեռագիր ղրկուեցաւ Նիւ Եորքի ոստիկանութեան՝ գրաւելու համար խնդրոյ առարկայ վերարկուն՝ Տիկ. Սարգիսէն:

Սէյրանեան իր կարգին խոստովանեցաւ թէ՝ արուեստագիտուհիէն գողցուած երկու աղուէսի մուշտակներէն մէկը տուած էր իր քրոջ՝ Լիւսիի, միւսն ալ նուիրած իր նշանածին՝ Օր.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱԶԱՐԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ծանուցուած մտերմական հանդիպումը տեղի կ'ունենայ այսօր, շաբաթ, գիշերուան ժամը 9 էն յետոյ, Ֆլորիա ճաշարան, 61 Rue Monsieur le Prince (Métro St. Michel կամ Odéon):

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկ. Աննա Ամբրումեան	100.—
Ա. Վաչեանց	100.—
Գումար	200.—
Նախորդ գումար	10,628.80
Ընդհ. գումար	10,828.80

ԳԵՐԵՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱԲԻՈՅ ՄԷՋ

Երուսաղէմ, 4 յուլիս.— Տքթ. Մէյդան Ազգերու Դաշնակցութեան դրկեց իր տեղեկագիրը գերեվաճառութեան եւ խափշիկներու առեւտուրին մասին:

Գերեվաճառութիւնը կը շարունակուի Արաբիոյ, Սուտանի եւ Հապէշիստանի մէջ: Ամէն տարի 2000 խափշիկ գերիներ կը ծախուին: Հիճազի մէջ կառավարութիւնը 300 ֆրանքի տուրք մը կը գանձէ ծախուած իւրաքանչիւր գերիի վրայէն: Հետտայի մէջ գերիներու դուկան խիստ մօտիկ կը գտնուի եւրոպական պետութեանց հիւպատոսարաններուն:

Նոյնինքն Սուլթան Իպնը Սուուտ ունի հարիւրաւոր գերիներ, որոնք կ'աշխատին իր հողերուն վրայ:

Գերիի մը միջին գինն է շուրջ 12,000 ֆրանք. սակայն մանկամարդ խափշիկուհիներու գինը աւելի բարձր է: Գերերու գինը 2500 5000 է: Եգիպտոսի մէջ գերեվաճառութիւնը ա՛յնքան տարածուած է՝ որ գերիներու թիւը ազատ մարդոց թիւէն աւելի է: Իւրաքանչիւր մահմետական առնուազն մէկ գերի ունի: Հարուստները մէկէ աւելի գերիներ ունին:

ՊԱՐՏՔԵՐՈՒՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ամերիկայի մերժումին հետեւանքով, ֆրանսական խորհրդարանը տրամադիր է վաւերացնել Մելլըն-Պերանժէ համաձայնագիրը: Այս առթիւ երեսփ. Ժողովի ելմտական յանձնաժողովին մէջ Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններ կատարուեցան առջի օր: Ի վերջոյ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ բանաձեւ մը, որով Հանրապետութեան նախագահը կը հրաւիրուի վաւերացնել այդ համաձայնագիրը՝ որոշ վերապահումներով:

Երեսփ. Ժողովին մէջ այս մասին վիճաբանութիւնները պիտի սկսին յուլիս 11ին:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՇՐՋԱՆԸ

Լոնտոն, 5 յուլիս.— 41 օդաչուներ ճամբայ ելան՝ երկու օրուան մէջ Անգլիոյ շրջանը կատարելու մրցումին համար: Շահողը պիտի ստանայ Թագաւորին կողմէ նուիրուած բաժակը: Առաջին օդանաւը ճամբայ ելաւ այս առաւօտ ժամը 8ին Հէսթընի օդանաւային կայանէն, իսկ վերջինը կէսօրին:

Օդանաւերը նախ պիտի ուղղուին դէպի հիւսիս-արեւելք, Նորուիչ, յետոյ պիտի երթան հարաւ՝ մինչեւ ՍաուԹհէմփթըն, անկէ Պրիսթոլի վրայէն պիտի անցնին դէպի Պլէքփուլ, արշաւին վերջնակէտը:

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ՅԱՐԺՈՒՄԸ

ԱՌԱՋԻՆ ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

«ԷՔԻՆՃԻ», «ՋԻԱՅԸ ԿԱԻԿԱՍԻԱ», ԵՒ «ՔԷՇԿԻԼ»

Կովկաս, Խրիմ եւ Կազան.— *Թուրք ազգայնականութեան գաղափարին արեւմուտքի (Օսմանցի) թուրքերուն մէջ երկրորդ անգամ կարեւորութիւն առացած շրջանին եւ անոր յաջորդող տարիներու ընթացքին՝ այսինքն 1876-1883 տարիներուն կը տեսնենք որ այս միտքը ի յայտ կուգայ նաեւ Կովկասի, Խրիմի եւ Կազանի թուրքերուն մէջ։*

Կովկասի, Խրիմի եւ Կազանի մէջ ազգայնականութեան գաղափարը ծնած է շնորհիւ իրենց միջավայրի պայմաններուն, այսինքն իրենց ապրած միջավայրի քաղաքական, ընկերային եւ տնտեսական պայմաններուն, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ եւ Ռուսիոյ մէջ յայտնաբերուած մտաւորական գործօններու ազդեցութեան տակ։ Ես այն կարծիքէն եմ թէ Պոլսէն եկած մտաւորական ազգայինները աւելի հին են քան Ռուսիայէն փոխանցուած գաղափարական գործօնները։ Ռուսիաբնակ թուրքերուն մէջ ազգայնականութեան գաղափարին ամէնէն առաջ կովկասի եւ Խրիմի մէջ ի յայտ գալն ալ այս կ'ապացուցանէ, քանի որ Կովկասն ու Խրիմը աւելի մօտ են Օսմանցիին եւ Պոլսոյ հետ աւելի շատ յարաբերութիւններ ունին։

Կովկասի եւ Խրիմի մէջ ալ, Պոլսոյ մէջ եղածին պէս, ազգայնականութեան, այսինքն համաթրքութեան գաղափարը նախապէս խառն էր ուրիշ գաղափարներու. հասկալամականութեան եւ բարեկարգութեան հետ։ Նախապէս խօսեցանք Ազրբէջանցի Ախունդզատէ Ֆէթհ Ալիի Ժթ. դարու կէսերուն ունեցած մտաւորական եւ գրական գործունէութեան մասին։ Միեւոյն Ֆէթհ Ալի ոսոխ է ոտ թուրք ազգայնականութեան գաղափարը չէ քարոզած. միայն իր զաւեշտներով եւ գիրերը բարեկարգելու ժտանոգութեամբ, դէպի այդ նպատակը քալած է։

*
**

Ռուսիոյ մէջ առաջին Թուրքերէն Թերթը.— Հասան պէյ Զէրտապիի «Էքինճի»ն.— *Ախունդզատէի մահէն երեք տարի առաջ, այսինքն 1875ին դարձեալ Ազրբէջանցի մը՝ Մելիքզատէ Հասան պէյ Զէրտապի Բագուի մէջ սկսած է հրատարակել Էքինճի անուն շաբաթաթերթ մը, որ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ թուրքերէն առաջին թերթն էր։*

Հասան պէյ իր հայրենիքին մէջ մայրենի լեզուն, քիչ մըն ալ արաբերէն ու պարսկերէն ուսանելէ վերջ, աւարտած է Թիֆլիսի գիմնազիոնը եւ Մոսկուայի համալսարանին բնական գիտութեանց ճիւղը։ Թերթը հրատարակածատեն Բագուի գիմնազիոնին մէջ բնական գիտութեանց ուսուցիչ էր։ Բնութեան հանդէպ իր սէրը մղած էր զինքը Էքինճի (Սերմնացան) տկրտել իր թերթին անունը։ Թերթին մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտար երկրագործական, եւ առհասարակ նիւթական ու տնտեսական հարցերուն։ Հասան պէյ ազգային արտին մէջ յառաջդիմութեան եւ արդիականութեան ոգիները ցանել կ'ուզէր։ Էքինճին շարունակուեցաւ 1875էն մինչեւ 1877։ Թուրքերուն պատերազմի ընթացքին ցարի կառավարութիւնը արգիլեց անոր հրատարակութիւնը եւ թերթը դադրեցաւ այս ձեւով։

Երբ աչքէ անցուի Էքինճիի 2-3 տարուան հաւաքածոն, կը տեսնուի որ Հասան պէյ տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական կեանքի մէջ ամէն բանէ առաջ մեծ կարեւորութիւն կուտայ Տարուինի տիեզերական «կեանքի պայքար»ին (Struggle for Life) եւ կ'ուզէ այս ճշմարտութիւնը լիովին հասկցնել իր ազգին։ Զէրտապի «կեանքի պայքար»ը կը թարգմանէ Ջէնտեկեանլըք ձէնկի եւ այս վերջին բացատրութիւնը շարունակ կը կրկնէ իր բոլոր յօդուածներուն մէջ։ Կ'ուզէ որ ազգը, եւ կամ իր բացատրութեամբ «միւս լիմաններ»ը այս կռիւին մէջ պարտուելով բոլորովին չընաջնջուին...

Էքինճի շատ քիչ խօսած է առհասարակ քաղաքականութեան, մասնաւորաբար քաղաքական դէպքերու մասին։ Թերեւս ժամանակին դրաքննութիւնը ձեռնտու չէր ատոր։ Սակայն եւ այնպէս Էքինճիի մէջ քաղաքական հարցերը հետզհետէ աւելցած են։ Վերջին թիւերուն քաղաքական յօդուածներուն մէջ որոշ չափով զգալի կ'ըլլայ թուրք ազգայնականութիւնը։ Օրինակ՝ թիւ 14ին մէջ (1876 ոեպտ. 26) յօդուած մը հրատարակած է թուրք լեզուներու միացման մասին։ Նոյն թիւին մէջ յօդուած մըն ալ կայ մեր լեզուին մէջ «գիտութիւն եւ գրականութիւն ստեղծելու» մասին։ Քանի մը թիւ վերջ, դարձեալ լեզուի խնդիր յուզելով, կը պահանջէ որ գիտութիւնը մայրենի (թուրքերէն) լեզուով աւանդուի դպրոցներու, նոյնիսկ գիմնազիոններու մէջ (այսինք ռուս կառավարութեան Ազրբէջանի գիմնազիոններուն մէջ)։

Թուրք-եւրոպա պատերազմը սկսելէն վերջ, յայտնի կ'երեւի թէ Էքինճի կանոնաւորաբար չի կրնար հրատարակել պատերազմի լուրերը։ Կարգ մը թիւերու մէջ այդ լուրերուն շատ լայն տեղ տրուած է, իսկ ուրիշ թիւերու մէջ գրեթէ բան չէ գրուած։ Այս առթիւ Հասան պէյ շատ գոց կերպով կը գանգատի թէ թերթը ազատ չէ։ Պատերազմի լուրեր տուած ատեն օսմանցի թուրքերուն հանդէպ իր հաւակրութիւնը ցոյց տուող կէտերու ալ կարելի է հանդիպիլ այդ թերթի մէջ։

Էքինճի իր առաջին թիւերէն սկսեալ կը գանգատի թէ շատ ընթերցող չունի։ Իր հայրենակիցներուն կարդալու փափաք չունենալէն մեծապէս յուզուած, Հասան պէյ արդէն ի վերջոյ կը պոռթկայ այսպիսի բացագանչութիւն մը. «Ո՛վ եղբայրնե՛ր, ձեր հոգեվարքին մէջ թերթ մը միայն ունիք՝ Էքինճի. ա՛ն ալ թող մեռնի...» Թերթը առաջին տարին 600 յաճախորդ ունեցեր է, հետզհետէ իջեր է 283ի, ի վերջոյ պատերազմի տարին՝ 200ի։ Այս պայմաններուն տակ բնական է թէ չպիտի կրնար ապրիլ։

Ինսպիզատէներու մամուլը «ՋԻԱՅԸ ԿԱԻԿԱՍԻԱ», «ՔԷՇԿԻԼ».— Էքինճիի փակուած աւետիսները (1877), Կովկասի վարչական կեդրոն Թիֆլիսի մէջ տպարան մը հիմնուեցաւ։ Իւնսի զատէ Սայիտ եւ Ճէլալ եղբայրներուն կողմէ, որոնք սկսան «Ջիայը կաւկասիա» (Կովկասի Լայսը) տնուն թերթ մը հրատարակել։ Իւնսի զատի Սայիտ այդ միջոցին Շիրվանի Շամախի քաղաքին գատրն էր։ Իւնսի զատէ Ճէլալ պէյ արեւելեան դիտութեանց եւ ռուս քաղաքային դպրոցի մը մէջ ռուսերէն ուսած երիտասարդ մըն էր (1)։

(1) Սայիտ էֆէնտի եւ Ճէլալ պէյ յետոյ Կովկասէն Թուրքիա ապաստանած են։ կրօնաւոր Սայիտ էֆ. կրթական բարձրագոյն խորհուրդին եւ հետագօտութեանց խորհուրդին անդամ կարգուած էր։ Մեռաւ 1912ին։ Ճէլալ պէյ պաշտօնեայ եղած է մամուլի տեսչութեան եւ արտաքին նախարարութեան մէջ, եւ լրագրութեամբ զբաղած է։ Վերջին տարիներս, իակառակ իր յառաջացեալ տարիքին, երիտասարդի մը պէս եռանդով ոռ կանոնաւորութեամբ աշխատեցաւ Էնկիւրիի մամուլի վարչութեան մէջ։ Երբեմն լուրջ եւ գաւեշտական ոտանաւորներ ալ կը գրէր։ Այժմ հանգստեան կոչուած է։

«Ջիայը կաւկասիա» հրատարակուած է շուրջ 12 տարի։ 10րդ տարին հրատարակիչները անոր կցած են նաեւ շաբաթական յաւելուած մը «ՔԷՇԿԻԼ» անունով։ Ջիայը կաւկասիա»ի երկու տարուան հաւաքածոն ունիմ. սակայն «ՔԷՇԿԻԼ»ը չկրցայ գտնել ու տեսնել։ Ջեռքս գտնուածներէն դատելով, «Ջիա»ի նպատակ եղած է Կովկասի Թուրքերը տեղեակ պահել աշխարհի դէպքերէն եւ նախապատրաստութիւն տուած իսլամական եւ օսմանեան երկիրներու վերաբերեալ լուրերուն։ Սակայն լեզուի զրականութեան, պատմութեան կամ քաղաքականութեան ասպարէզներուն մէջ Թուրք ազգայնականութեան հետ կապ ունեցող ոեւէ նշան չկայ։

«ՔԷՇԿԻԼ» շարունակուած է շուրջ 5 տարի, իրրեւ 30-40 էջնոց շաբաթաթերթ։ Իւնսի զատէ Ճէլալ պէյի համաձայն, «ՔԷՇԿԻԼ» հիմնուած էր ազէրի ոճը Պոլսոյ Թուրքերէնին մօտեցնելու նպատակով։ Այս Թերթին մէջ կը հրատարակուէին ազէրի, չաղթայերէն, նուղայերէն եւ օսմաններէն ոճերով Թուրքերէն յօդուածներ, արաբերէն ու պարսկերէն գրութիւններ։ «ՔԷՇԿԻԼ»ի աշխատակցած են նոյնիսկ հանդուցեալ Իպրահիմ Թէվֆիք պէյ եւ Թիֆլիսի այն ատենի պարսիկ ընդհ. հիւպատոս Իշխան Իրճա-էտ. Տովլէ։ Այսպէս զանազան իսլամական երկիրներու լեզուներով յօդուածներ պարունակելուն համար է որ այս պարբերաթերթին հրատարակիչները «ՔԷՇԿԻԼ» (տեսակ մը անուշապուր) անունը տուած են անոր։ Ճէլալ պէյ կ'ըսէ թէ՝ ազէրի լեզուն արեւմտեան՝ Պոլսոյ Թուրքերէնին մօտեցնելու իրենց նպատակին պատճառաւ, ցարական կառավարութիւնը հետապնդած եւ հարցաքննած է «Ջիա»ի եւ «ՔԷՇԿԻԼ»ի տնօրէնն ու խմբագիրները։ Նոյնիսկ Սայիտ եւ Ճէլալ եղբայրները այս պատճառով պարտաւորուեր են Թողուլ Կովկասը։ Ճէլալ պէյի կարծիքով, «Ջիայը կաւկասիա» եւ «ՔԷՇԿԻԼ» Թուրք ազգայնականութեան գաղափարէն աւելի աշխատած է տարածել ու պաշտպանել իսլամական միութեան՝ համիսլամութեան տեսակէտը, որ այն ատեն աւելի մեծ արժէք ունէր եւ «համաթրքականութեան» նպատակին հասնելու համար հանգրուան մը կը նկատուէր։

Նոյնինքն Ճէլալ պէյ մասնաւոր նամակով մը ինծի կը յայտնէ թէ «ՔԷՇԿԻԼ» կը հրատարակէր բոլոր իսլամ երկիրներէն՝ Օսմ. կայսրութենէն, Պարսկաստանէն, Հնդկաստանէն, Թուրքեստանէն, Հիւսիսային Կովկասէն առնուած Թուրքերէն, արաբերէն եւ պարսկերէն յօդուածներ։ Այս պարագան ալ կը հաստատէ իմ կարծիքս։ Ըստ իս, Իւնսիզատէներու ձեռնարկին Թուրք ազգայնականութեանհետ բուն կապն այն է, որ տպած են Իսմայիլ Գասպրինսկիի առաջին Թուրքերէն երկերը։ Արդարեւ Իսմայիլ պէյ ռուսերէն քանի մը յօդուած գրելէ ու տպել տալէ եւ Խրիմի մէջ վիմատիպ քանի մը Թուրքերէն Թերթ սեւցնելէ յետոյ, Իւնսիզատէներու տպարանը գնմած է։

Այս ձեւով եկանք հասանք կեանքին ու գործունէութեան Իսմայիլ պէյ Գասպրինսկիի, որ ժթ. դարու վերջերը համաթրքական շարժման ամէնէն կարեւոր եւ կեդրոնական դէմքն է։

(11) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱԿՉՈՒՐԱ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԶՈՀԵՐԸ

Խորհրդարանի ընկերային ապահովագրութեան յանձնախումբը, նիստ գումարեց երէկ, լսելու համար իր տեղեկաբերը, աշխատանքի արկածեալներու տրրուելիք հատուցման օրինագծին մասին։

Նոր սակով, աշխատանքի արկածեալները պիտի ստանան հարիւրին 20 յաւելում։ Նոր օրինագիծ մը եւս պիտի ներկայացուի հողագործ աշխատաւորներուն վերաբերեալ։

"ՅԱՌԱՋ,, Ի ՀԱՋԱՐԵԱԿԸ

Ընդհակառակն իյայ ու առաջին առթիւ տեսայ «Յառաջ»ի բացառիկ թիւի շարուած էջերը։ Տասնէ աւելի աշխատակիցներ եւ ընկերներ, կողք-կողքի կռնակ-կռնակի իրար կը հրմշտկէին։ Եւ տակաւին բազականներ կան որոնք պիտի ուզէին իրենց տպաւորութիւնը տալ հազար հատ «Յառաջ» կարդալէ յետոյ։

Առաջին անգամ ըլլալով զղջացի ճամբորդած ըլլալուս համար։

*
**

Երկար է «Յառաջ»ի երկուէքի պատմութիւնը։ Ուսանողական շրջանս վերջացնելէ յետոյ, 1925ի յուլիսին Լիոն մեկնեցայ, արձակուրդս հոն անցնելու համար։ Ընկերներ եւ ծանօթներ վրաս խուժեցին, բարի լուր մը սպասելով փարիզէն։ Եւ հաղորդեցի «Յառաջ»ի մօտալուտ հրատարակման աւետիսը։ Ուրախութիւնը մեծ եղաւ մեր ընկերներուն եւ հայրենակիցներուն. ու տեւեց երկար, ինչպէս գաւառական հարսնիք մը։ Յատկապէս թերթը չհասած, արդէն տասնեակներով բաժանորդ արձանագրեցինք։ Ու ճիշդ օգոստոս 2ին մեզի հասաւ «Յառաջ»ի առաջին թիւը։

Դեռ շատ անկանոն էր «Յառաջ»ի առաքման գործը մեր սիրտը կը հատներ երբ սպասուած օրը «Յառաջ»ը չէինք ստանար։ Ցետոյ եկայ փարիզ ու տեսայ Rue Pascal, հանդուցեալ Նէրսէսի տպարանին մէկ անկիւնը։ Ոչ շարժելու տեղ կար, ոչ աթոռ։ պէտք էր որ մէկը ոտքի ելլէր որպէսզի ուրիշ մը նստի։ Մէկ սեղանի վրայ կը տքնէին վարչութիւն եւ խմբագրութիւն, դրան քովիկը։ Բայց խմբագիր եւ պաշտօնեայ եւ օգնութեան փութացող մեր երիտասարդ ընկերները սիրայօժար կ'աջակցէին անխառն հաճոյքով մը։ Ոչ ոք կը տրտնջար, ո՛չ ոք դժգոհ էր։

Շուրջ երեք ամիս, «Յառաջ» իր նախնական շրջանը բոլորեց այդ խշտեակին մէջ։ Ապահետեւ խմբագրութիւնն ու վարչութիւնը փոխադրուեցաւ Նորահաստատ «Մասիս» տպարանը։ Ստանալով բաւական ներկայանալի վիճակ։

Նոր խմբագրատունը հաստատուած ըլլալով հայկական շրջանակի մօտ, «կամաւորներու» թիւը բազմապատկուեցաւ։ Հոն այցելողները հաճոյք կը գտային թերթ ծալելով կամ հասցէ գրելով։ Եւ այս ժրաջան ու անխոնջ փեթակինմէջ խմբագիրներն ու աշխատաւորները պահ մը կը մոռնային գործին ծանրութիւնը, տեսնելով տիրող հաւակրանքը։

Ապահետեւ «Յառաջ»ը իր քայլերը նետեց աւելի յառաջ, նախ մեծցուց փոքրիկ ծաւալը, ու յետոյ 1927ին, գործազրկութեան սուր շրջանին, դարձաւ օրաթերթ, բաւարարութիւն տալով փափաքներու, պահանջներու եւ տրտունջներու։ Ցրտունջ անոր համար որ ընթերցողները չէին կրնար կշտանալ երկու օրը անգամ մը թերթ ստանալով։

*
**

«Յառաջ» իրրեւ թերթ եւ մանաւորաբար ծաղկող սերունդի մը քաջալերիչն ու մղիչը, կարճ շրջանի մը մէջ իր շուրջ հաւաքեց մտաւորական երիտասարդութիւնը, եւ այժմ հպարտ կրնայ ըլլալ որ ինք իսկապէս սերունդի մը գլխաւոր առաջնորդներէն մէկն է։ Մեր հակառակորդները որ շատ քիչ ճիշդ բան կը տեսնեն, անոնք անգամ կը խոստովանին թէ «Յառաջ»ով անանոյշ սերունդ մը կայ, եւ «Յառաջ»ի շունչ տուող սերունդ մը կայ։

«Յառաջ»ը իր այսօրուան դիրքը կը պարտի իր ուղիղ, շրջահայեաց, անշահախնդիր եւ առաւելապէս հայրենասիրական ձգտումներուն։

Հակառակ իր նիւթական համեստ վիճակին, իր բռնած ուղղութեամբ իսկ յաճախ կը գամբեցնէ հասոյթի աղբիւրներ։

... Բա՛յց, դեռ երէկ գիշեր խմբագիրը կ'ըսէր հառաչելով.

— «... Եւ մտածել որ տակաւին չորս տարի ալ կրնանք ՀՀայ եւ տեսնել «Յառաջ»ի երկոտ հազարեակը...»

Ցրտմութիւն՝ հակառակ իր գործին վայելած ջերմ ընդունելութեան, հակառակ «Յառաջ»ի մատուցած ծառայութեանց։

Ի՜նչ գժնդակ վիճակ։ Ուրիմ մը ուրինք ուրախանալու այսօր. մեր «Յառաջ»ը հազար թիւ ունեցաւ առանց սայթաքումի, ամէն օր աւելի լաւ եւ աւելի ճոխ, բայց եւ այնպէս ստիպուած ենք վարագոյրը իջեցնել տրտում եւ տխուր, մելամաղձոտ եւ աչքերը յառած մշուշոտ ապագային։

«Յառաջ»ը հազիւ քանի մը ամիսը անգամ մը հայրենիքէն թռչող ճիչ մը կը հրատարակէ։ Հայ ժողովուրդը վստահ է որ հմարերութիւնը մեզի պիտի պարգեւէ ճիշդ հակառակը։ Երեւան պիտի գայ օրը եւ «Յառաջ»ը հազիւ քանի մը ամիսը անգամ մը ճիչ մը պիտի հրատարակէ փարիզէն։

Եւ արդէն, եթէ այդ հաստատ համոզումը եւ անխախտ յոյսը չըլլայ, ո՛վ սիրտ եւ փափաք կ'ունենայ այսքան յարատեւութեամբ հրատարակել «Յառաջ»ներ, «Հայրենիք»ներ, «Ցուսաբեր»ներ եւն։

Դեռ տիեզերքի մէջ չէ պատահած այնքան ուժգին երկրաշարժ մը որ կարենայ փրցնել մեր սրտի թելերը, սրոնց միւս ծայրը կապուած է Ուրարտներու եւ Ուրագածներու։

Պրկէ՛ այդ թելը, «Յառա՛ջ», ձեռք ձեռքի քու գաղափարակից աշխատակիցներուդ եւ գործակիցներուդ հետ։ Մի՛ սրտմտիր որ տակաւին հազար թիւ եւս կրնաս լսել հանել այս անհաղատ երկինքին տակ։ Ազգերու պատմութեան մէջ տարիները րոպէներ են։ Այս գառնութիւնն ալ պիտի տանի հայ ժողովուրդը, քարը սրտին։ Պէտք է տանի։

Ց. ՊՈՒՒՆԱԶԵԱՆ

ԿՌՈՒԱԶԱՆ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԸ

Խեչափառներու մեծ ընտանիքին մէջ գոյութիւն ունի հսկայ ու այլանդակ խ՛չափառ մը, որ Զինաստանի եւ Ճափոնի ծովեզերեայ ջուրերուն մէջ կը գտնուի։ Իր կուասէր բնաւորութեան համար, անոր ռազմիկ խեչափառ անունը տուած են։

Այդ ողորկապատեան կենդանին, քալ պատերազմիկի մը նման, ոտքէն մինչեւ գլուխ զինուած ու պաշտպանուած է, եւ հաճոյքի համար մրայն կուի։ Ան ծովերու անկախ ու անհերկիւղ որսորդ ասպետն է, խաժաքար մը անոր ջիղերը թունդ կը հանէ, ալիքի մը շարժումը զայն կը բարկացնէ, հակառակորդի մը տեսքը կատաղութիւն կը պատճառէ անոր. ամէն վայրկեան կազմ ու պատրաստ, ան Թշնամիին ակնդետ կը սպասէ, կուռի ասպարէզ կանչելու համար զայն։ Իր խեցիէ պատեանը ամրակուռ իր մկրատանման ճանկերը նիզակ եւ դանակի դերը կը կատարեն։ Ցատկաւին կուռի չմտած, ծովերքը ասպետի մը նման մեկ քայլ ու խրոխտաբար կը ճակատ պատրաստ իր թշնամիին վրայարձակելու համար։

Իր ամենամեծ հակառակորդն իրեն ցեղակից խեչափառն է։ Հանդիպում մը կը բաւէ ծագելու կռիւը։ Զրահները իրար կը բախին, մահացու ճանկերով կը խաչաձեւեն, գիրկընդխառն կռիւը կը շարունակուի մինչեւ կատաղութեամբ, մինչեւ որ ըմ բիշներէն մէկը գետին փռուի, կռնակը աւազին խրուած, անշարժ ու կիսամիճակի մը մէջ։ Սակայն պահ մը ետքը վիճակը երբեք գումը չի շարունակեր յաղթական խեչափառին։ Ան բախութենէն ինքնիրմէ երկարատեւ պարտեալին ճանկերը կը բզկտէ, կը կոտրէ ու կը փրցնէ եւ աւար հետը կը տանի։ Մեռեալ չէ ան, այլ խեղանդամ ու սաստիկ մը, որ կը մնայ ոտքի դաշտին վրայ։ Կռուի ամենավայրկեանին երբ մէկը խեչափառին ոտքէն բռնէ, մկրատով կարէ կամ քաշելով կը փրցնէ առանց նշմարելու թէ ինքն է անձին դահիճը։

Թռչուններու աշխարհին մէջ գոյութիւնի բարձրասր Թռչուն մը (échassier), որուն կ ուսաէր բնաւորութիւնը մեծ նուիրեալ ունի ռազմիկ խեչափառին հետ. ամէն վայրկեան պատրաստ, ան կը սպասէ իր որսին սրածայր կտուցը սուրի դերը կատարէ, փետուրներով ծածկ իր լանջապահը իրը վահան ծառայէ, իր բարձր, դիւրաթ ու ջղուտ սրունքները դիւ թեամբ կը շարժին ու կը յա ջանան եզական արագութեամբ ուժգնութեամբ։ Ան իր նուրբ երկայն կտուցով կը յարձ Թշնամիին վրայ, անխնայ կը ծէ ու ի վերջոյ կը զգետնէ զ Իր ահարկու Թշնամին սովորա իրեն ցեղակից բարձրասր Թռչունն է։ Խեչափառներու նմ անոնց հանդիպումը կը բ կռիւն սկսելու համար։ կտուցն իրարու կը զարնուին, վահան իրարու կը բախին, եւ հարուա ներու աստակութեան տակ տուրները օդին մէջ կը Թռչին

Երբեմն կռուազան Թռչ անգոյ Թշնամիի մը առ կը սկսի ինքնիրեն յոխորտալ, գագաթին վրայ հոս ու հոն բ կութեամբ պտըտիր։ Երբ հակառակորդն ուշանայ կամ չգայ, կը տխրի ու յուզուած անհանգիստ վիճակ մը կը ստ նայ։ Այդ յուզումին մէջ, երբ մէկէն ի մէկ անծանօթ Թշնամ մը վրայ կը յարձակի, ու տեսնէ Թէ դիմադարձող մը չէ սպառնական դիրք մը կ'առ ետ առաջ կ'երթայ, կռուքը պարապութեան մէջ երկարի աչ ու ձախ կը շարժէ եւ Թոր իր անձին հետ կռուիլ կ'ուզէ։

Կռուելու եւ իրար բնաջնջելու բնազդը միայն կենդանի յատուկ չէ, դժբախտաբար

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԵՐ ՈՍԿԻ

ՍՂՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄՔ

Ծովային կազի, ջուր ի եւ երկ տրականութեան գիտնե ըուն վրայ ելելման բարձրացու մին դէմ ամէն կողմէ բողոքներ կը կը յայտնուին. Թագաւորական խնդիրը այսօր պիտի գրաւի տունջներով, եւ գիտնները իրենց լու հարցով։ կ'են Թագրուի այս առթիւ բուռն վէճեր պիտի ունենան։

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹԸ
(34)
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑՅԱԳԱՏԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ

ՎԵՑԱՑ ՁՈՒՈՒՑ ՍՈՒՐԲ ՀԱՅՐ

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՈՒ ՀԱՄԱՐ

Գրեց՝ Եղիշե Չարենց

Թիֆլիս, 22 մարտի (մարտ)— Հատուկ մեր թղթակցից։ Ինչպես հայտնի է մեր ընթերցողներին, Պուշկինի հայկական կոմիտեն ստեղծվել է Պուշկինի մահվան 100-ամյակի առթիվ։ Կոմիտեի նախագահ է ընտրված Ալեքսանդր Խատիսյանը, իսկ նրա անդամներ՝ Ալեքսանդր Ծատուրյանը, Ավետ Տերտերյանը, Գևորգ Աբովյանը, Գրիգոր Զոհրապը, Եղիշե Չարենցը, Թադևոս Ստեփանյանը, Լեո Կամսարը, Հակոբ Զավրիևը, Հովհաննես Թումանյանը, Մարիետա Շահինյանը, Մինաս Ավետիսյանը, Մկրտիչ Արմենը, Նիկոլ Ադոնցը, Պողոս Մակինցյանը, Սեդրակ Մեծարենցը, Սիրվարդ Կամսարականը, Վահան Տերյանը, Վահրամ Փափազյանը, Վարդգես Պետրոսյանը, Տիգրան Չուխաջյանը, Ռուբեն Զարդարյանը, Ռուբեն Սևակը, Ֆրիկը, Ֆելիքս Ոսկանյանը, Ֆրիդա Վարդանյանը, Ֆրիքը, Ֆրունզե Մովսիսյանը, Ֆրունզիկ Մկրտչյանը, Ֆրունզիկ Մուրադյանը, Ֆրունզիկ Սահյանը, Ֆրունզիկ Սարյանը, Ֆրունզիկ Ֆինոյանը, Ֆրունզիկ Ֆրունզիկյանը, Ֆրունզիկ Ֆրունզիկյանը, Ֆրունզիկ Ֆրունզիկ

Անդրէա Լ...ի՝ Սէյլանեանի քրոջ եւ նշանածին անմեղութիւնը հաստատուած ըլլալով, անոնք ոեւէ հետապնդումի չպիտի ենթարկուին։

Հինգշաբթի իրիկուն նոր խուզարկութիւն մը տեղի ունեցաւ Սէյլանեանի ավերնիւ Սիւֆրէնի բնակարանին մէջ, բայց կարեւոր բան մը չգտնուեցաւ։

Քարփանթիէի ձերբակալութեամբ, ամբաստանեալներու թիւը կը բարձրանայ 5ի։ Կը կարծուի թէ դեռ ուրիշ մեղսակիցներ ալ կան եւ թէ գողերը բացի Ֆրանսայէն և Ամերիկայէն գործած են նաեւ Անգլիոյ, Պելճիքայի եւ Սպանիոյ մէջ։

Ահա՛ Պուռպի քաղաքապետութեանց ցուցակը.— 1926 յունիս 4ին Ըրնէ-Լիւսիէն Պոթթիպլէնք անունով իբրեւ սպասաւոր մտաւ Կոտիյեոյի մօտ եւ անկէ թոցուց 400,000 ֆրանք արժէքով գոհարեղէն եւ դրամ։ Շատ չանցած հրեայ Լէվի-Պրիւլի ծառայութեան մէջ մտաւ. անկէ ալ գողցաւ 600,000 ֆրանքի գոհարեղէն, արծաթեղէն եւ թղթադրամ։ Տարի մը վերջ, 1927 յունիս 15ին, Միշել Պրինեոն անունով ծառայեց կանէյի մարքիզին մօտ եւ 3 միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն ու դրամ կողոպտեց անկէ։ 1928 յունիս 30ին ալ Անդրէ-Ժան Մարի անունով, կողոպտեց 600,000 ֆրանքի գոհարեղէն եւ դրամ կոմս Քէյթ-Թրէվորէն, ամուսին արուեստագիտուհի Ժան Մառնաքի։

Չիւանդապար Պարսկաստանի մէջ

«Թայմզ»ի թղթակիցը Թէհրանէն կը հեռագրէ թէ կառավարութիւնը յունիս 29ին երկու շաբթուան համար զինադուլ հռչակեց Շիրազի մէջ եւ հրաւիրեց ապստամբ ցեղախումբերը որ անձնատուր ըլլան։ Քանի մը ցեղապետներ արդէն բանակցութեանց սկսած են։ Արդիւնքը յայտնի չէ դեռ, սակայն Շահի զինուորները դադրեցուցած են կռիւները։

Հակառակ այս զինադուլին, յունիս 30ին Քաշկայիները կարեցին Քազըրունի արքայական պահակազօրքի ջուրը։ Շիրազի եւ Քազըրունի միջեւ հեռագիր չի բանիր, սակայն Պուշիրի հետ հաղորդակցութիւնը կը պահպանուի եւ Սպահանի ճամբան բաց է։

Հեղհեղ դանիմարկի փոխխութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ ներքին նախարար Զավիցիանոս կառավարութեան հետ անհամաձայնութեան մը հետեւանքով իր հրաժարականը ներկայացուց վարչապետ Վէնիզէլոսի։

Այս հրաժարականը պատճառ պիտի դառնայ որոշ փոփոխութիւններ մտցնելու դահլիճին մէջ։ Հաւանական կը նկատուի որ Միխալաքոփուլոս դահլիճին մէջ մտնէ իբրեւ փոխ-վարչապետ եւ արտաքին նախարար, սակայն առժամաբար ուրիշ նախարարութիւն մը պիտի վարէ՝ մինչեւ որ Պերիկլէս Արկիրոփուլոս — այժմու արտաքին նախարարը— վերջացնէ հելլենեթուրք բանակցութիւնները։ Միխալաքոփուլոս պիտի վարէ վարչապետութիւնը առաջիկային երբ Վէնիզէլոս ձեռնարկէ դէպի արեւմտեան Եւրոպա իր ճամբորդութեան։

Նատիր խանի յաջողութիւնը

Լահորէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ զօր. Նատիր խան նոր յաղթանակ մը տարաւ Պէչէի Սաքայի ուժերուն վրայ։ կարտէզ քաղաքը, որ յունիս 25ին գրաւուած էր այս վերջիններուն կողմէ, կրկին անցած է Նատիր խանի ձեռքը, որուն ի հաշիւ կը կռուին Ահմէտզայ, Թոթախէլ, Ղիլզայի եւ Մանկալ ցեղախումբերը։

Քապուլի էմիրը Քանտահար Նահանգի կառավարիչ նշանակեց իր աները՝ Ապտիւլ Գատիրը։

Կարմիր Խաչի հանաժողովը

Ժընեւի մէջ կը գումարուի Միջազգային դիւանագիտական համաժողով մը, զբաղելու համար կարմիր Խաչի վերաբերեալ գործերով, մասնաւորաբար վերաքննելու համար Ժընեւի ծանօթ պայմանագրութիւնը։

Վերջին Նիսային մէջ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ «պատերազմական գերի»ներուն մասին։ Թուրք պատուիրակը առաջարկեց որ փոխ-վրէժի դիմումի գերիներուն դէմ այն պատերազմիկ պետութեանց, որոնք մարդկային վերաբերում չեն ունենար գերիներու հանդէպ։ Այս առաջարկը ուժգին ընդդիմութեան բախեցաւ։

Որոշուեցաւ Ժընեւի պայմանագրութեան «հիւանդ եւ վիրաւոր» բացատրութիւնը վերաքննութեան չենթարկել։

Դատավարութիւն ի Պերլինի մէջ

Պերլինի մէջ սկսած է դատավարութիւնը երկու Ռուսերու՝ Օրլոֆ եւ Պաւլոնովսքի, որոնք կ'ամբաստանուին թէ խորհրդային կառավարութեան անունով կեղծ վաւերաթուղթեր կը պատրաստէին եւ կը ծախէին։ Իրականութեան մէջ ասոնք կը գործէին բոլշեւիկներու հաշուոյն։ Ասոնց ընծած ամէնէն կարեւոր վաւերաթուղթը — ա՛յն որուն մէջ կ'ըսուէր թէ ամերիկացի ծերակուտականներ Պորահ եւ Նորրիս դրամ ստացած են բոլշեւիկներէն — իրենց յանձնուած էր Մոսկուայի գործակալներուն կողմէ։ Ամերիկեան թերթի մը պերլինեան թղթակիցը, Նիքըր Պաքըր, որ զանազան վաւերաթուղթեր ստանալէ յետոյ, ոստիկանութեան մատնած էր երկու Ռուսերը, նոյնպէս բոլշեւիկեան գործակալ մըն էր։ Թղթակիցը իրեւ վկայ լսուելով, հերքեց իր դէմ եղած ամբաստանութիւնները։

Խնդիրը բոլորովին կենճռոտեցաւ ուրիշ յայտնութիւնով մը, ա՛յն թէ Պաւլոնովսքի իրեւ լրտես կը ծառայէր գերման քաղաքական ոստիկանութեան հաշուոյն։ Պաւլոնովսկի միաժամանակ կ'աշխատէր Զիվէրթ անուն Ռուսի մը քով, որ վարիչն էր Պերլինի խորհրդային տեղեկատու գործակալութեան։ Զիվէրթ իր կարգին կապ ունէր գերման գաղտնի ոստիկանութեան հետ եւ Պաւլոնովսկիի կը վճարէր 650 մարք։

Կ'ըսուի թէ 1924ին Պաւլոնովսկի տեսակցութիւն մը ունեցած է Չեկայի պետին հետ՝ Պերլինի խորհրդային դեսպանատան մէջ եւ իմացած է որ բոլշեւիկեան չորս լրատու գործակալներ, որոնք «լաւ չէին կատարած իրենց պաշտօնը», գնդակահարուելէ յետոյ թաղուած էին Պերլինի խորհրդային դեսպանատան նկուղներուն մէջ։ Այս յայտնութենէն սարսափած, Պաւլոնովսկի անմիջապէս զացած գտած է իր գերման պետը՝ ոստիկանապետ Հէլլէրը, անոր հաղորդելու համար իր լսածը։ Բայց գերման ոստիկանութիւնը չկրցաւ ոեւէ միջամտութիւն կատարել, քանի որ դեսպանատունը անձեռնմխելի էր։

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ Սէն Թ'Ընթուանի ենթակոմիտէն, վաղը կիրակի ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ ընկ. Ազգին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Պուլվար Օտտօի «Վոռամեան» ենթակոմիտէի ընկերները, սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ ընկ. Բ. Միլտոնեան։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները։ Կը խօսի՝ ընկ. Թադէոսեան։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Պուա-Քոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Գրադարանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ժասնաճիւղին կողմէ, վաղը կիրակի օր Արժանթէօյի մէջ։ *Կը նախագահէ՝ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ*
Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՄԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և ԿԱՐՕ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

Ճոխ պիւֆէ։ Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ Սէն-Լազարէն դոգեկառք, փորթ տը Քլիշիէն 40 թիւ ֆանրակառք եւ Gare d'Enghienէն օթօպիւս առնել եւիջնել կառ տ'Արժանթէօյ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Զարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղին եւ հովանաւորութեամբ կեդրոնական վարչութեան, ի նպաստ Միութեան «Աղետելոց Ֆօնտին», վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պուլվառ Բապաթօյի ընդարձակ պարտէզին մէջ։

Կը խօսի՝ ՏԻԿ. ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ։ Մուտք 2 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոց՝ *Քանըպիէրէն առնել 46, 84 եւ 82 թիւ թրամուէյները։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՔԻՍԻՐԻԿԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹԷՅԱՄԵՂԱՆԸ

վաղը Կիրակի իրիկուն ժամը 8ին, Bar Monumentalի մէջ, ի պատիւ Պ. Մարտիրոս Պարոնեանի որ նոր եկած է Ամերիկայէն։ Կը հրաւիրուին բոլոր Քէսիրիկցիները, եւ բոլոր փեսաները։

Հ. Յ. Դ.

Մարսէյլի *Պատասխանատու Միութեան անդամական ընդհ. ժողովը՝վաղըկիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին 63* Rue de la République, *Գրադարան ընթերցասրահին մէջ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Լիոնի *Զաւարեան խումբի վարչութիւնը ստիպողաբար խմբական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8ին ճանկէօղեանի ճաշարանը* 202 Rue Boileau։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎՐԻՊԱԿ.— Յառաջի երէկուան թիւին մէջ Ս. Թաթուլի յօդուածին Բ. սիւնակ 11րդ տողէն սկսեալ տպուած է. «ո՛չ. այլ անոր համար, որ անոնք նպաստեցին «ցառաջ»ին այն զոր չունէը եւն.»։ կարդալ՝ «ո՛չ. այլ անոր համար որ անոնք *սպասեցին* «ցառաջ»էն այն զոր չունէր»։

ՄԱՐՍԷՅԻ Հայ Լէգէոնական միութեան ժասնաճիւղի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին Պար Մոնիւմանթալի սրահը։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն կը համարուի։ Օրակարգ՝ Շրջաբերականի ընթերցում, ընթացիկ հարցեր եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ՓԱՐԻԶԻ Հաճնոյ Հայրենակցական միութեան վեցամսեայ ընդհ.անդամական ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, 131 Rue du Fbg. du Temple, *Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

ՊԻՅԵՒԱՆՔՈՒՐ եւ Իսի լէ Մուլինօ բնակող Տարոնցիները ստիպողաբար խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրուին վաղը կիրակի ժամը 3ին ընկեր Լորիս Պօլօեանի բնակարանը, 56 Av. du Bas Meudon.

ԼԻՈՆԻ Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի ժասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Տիկ. Տէօքմէճեանի բնակարանը 59 rue Rabelais: *Բոլոր անդամուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

ՓԱՐԻԶԻ Չ. Ե. Ո. Միութեան ժողովը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիա ճաշարանը։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ Հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ 9 յուլիս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Ֆլորիա ճաշարանի վերնայարկը, 61 Rue Mr. le Prince. Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՁԻՊՆՁԻԼԻ եւ Ալնթիւասի որբերու տարեկան հանդիպումը՝ 14 յուլիս կիրակի օր, ներկաները երիցս պիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն եւայլն։ Շաքաւավայրը պիտի յայտարարուի մօտ օրէն, Գիւղերէն եկող որբերէն կը խնդրուի նկատի առնել օրուան տարեդարձը։

Լիոնի բարձր Հայքի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր Լիոնաբնակ հայրենակիցները, անդամ եւ ոչ անդամ, վաղըկիրակի ժամը 2ին բարձր Հայք ճաշարանը, 4 Rue François Garcin։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԻԿ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, *Օ. Ֆ.— 128 ֆր.*
Մարսէյլ, *Գործ.— 750. 50*։
Պուրկուան, *Գ. Փ.— 70*։
Մարսէյլ, *Ի. Թ.— 35*։
Սէն Թ'Էթիէն, *Մ. Ա.— 65*։
Լա Թուր, *Տիկ. Մ. Ա.— 35*։
Մարսէյլ, *Զար. Հայր. Միու.—20*։
Ֆրանքֆորթ, *Խ. Վ. 100*։
Լիոն, *Պօղ. — 35*։
Լը Փուզէն, *Վ. Մ.— 35*։
Փարիզ, *Ա. Ջ.— 70*։
Քլաւառ, *Կ. Ա.— 35*։
Լանսէյ, *Գործ.— 75*։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունչ (Պիթլիսի Նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան սիջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Ցառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

Շավիլ Վիրոֆլէյ եւ Վէյիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիգի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ Կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ։ Կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

Կ'ուզուին ժէռսէ ոօպ կարող վարժ կարուհիներ։ Լաւ վճարում եւ տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ջինտքեանի, 5 Rue Bergère. Paris, 9e.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումն արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռատուռ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

Վ. ԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԵԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

ՔՆՆԵԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԱՉՔԵՐԸ
Գ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

36 Rue Polonceau, մէթրօ՝ Barbès կամ Château-Rouge
Վկայեալ Պերլինի ակնոցի արհեստանոցէն։ Ճոխ մեծերգերմանական ամէն տեսակ ակնոցներու։ Հայերու համար մասնաւոր գեղչ, փափաքողներու բնակարանը կը ներկայացուի առանց վճարումի։ կր բաւէ միայն հեռաձայնել Nord 33.32 (ժամը 10-12 եւ 2—7)։ Տեսողութեան քննութիւնը ձրի։

ՏՕՔԹ. Ն. ԹՌՆԱՄԵԱՆ

301 Rue Paul-Bert, LYON
Իր բազմաթիւ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ հաստատած է շողաքննութեան (Radioscopie) բաժանմունք մը, ուր պիտի դարմանէ իր հիւանդները արդիական միջոցներով։
ՁԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՒՐԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵԻԱՅԼՆ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։

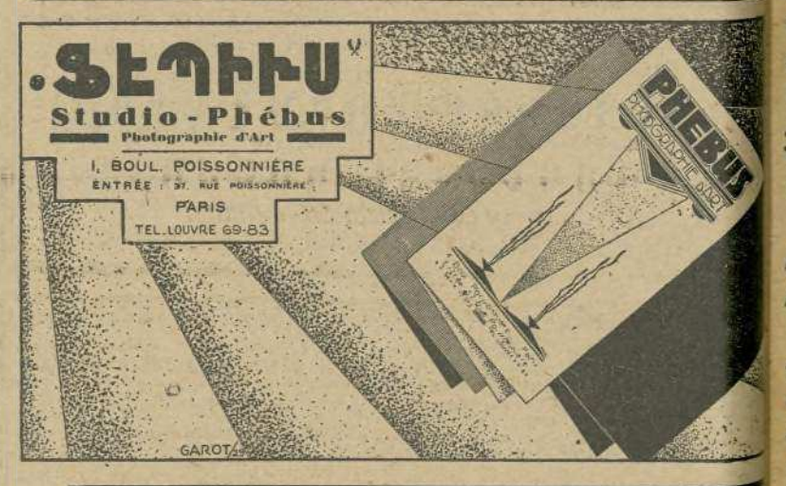
12 Rue de Nesles (Ռիւ Ֆոֆէն՝ մէջ), Մէթրօ Odéon

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ — POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԵՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ, (ընտրուած գիրք
Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլճէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկեր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անչէուտացած սերունդ 8, Դիւզաշխարհ 26, Քաղքի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գոհարները հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ճաքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթիման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Մեղ կազմուած) 60, Արսէն Լիւբէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) Պօսկոմպ Հովխտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուավէպը Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Մագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, Վէպոտի ժառանգ Մնացած մնուկը 4, Խոշանոցին գիրքը 5, Երազահան 8, Խօսակցութիւն 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Զայնագրի երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զօր, Անդրանիկի, Ա. Մխանիկեան Մեծն Մուրատի, Ամմահն Ժիրայրի եւն.)։
Պահանջեցէք մեր դրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքե
Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

J. PAPACHRISTO

44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործ իր արհեստանոցը զոր մ կէս տարիէ ի վեր փակած Նախապէս իր քով աշխա կամ այժմ աշխատիլ փափ գործաւորուհիները անմի դիմեն իր հասցէին։ Աշխա կը տրուի արհեստանոցի տուներու մէջ։ Գիներու բարձրացում եղած է։

Կ'ուզուին ձեռքով բուրդէ թրիքօ հիւսող

գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—6 Տիկին Մուքթեանի, 25 Rue Henri Chevreau, Paris (20e), *Մէթրօ՝* Couronne.

Կ'ուզուին ժէռսէ կարող գործաւորուհիներ։

Լաւ վճարում։ Դիմել՝ Mlle. Vaintrob, Hôtel du Sénat, 7 Rue de Tournon, սենեակ թիւ 10։ Մէթրօ Օտէոն։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

EMPIRE, Միգ ֆը-Շզ. 37 Av. W

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼՄ

Շետեւեալ չափաւոր գիներ
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capuc

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ՏՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
7
ՅՈՒԼԻՍ
1929

7 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1002

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

«ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԻՔԸ»

Շարունակենք ճակատ ճակատի խօսիլ «Արեւ»ին,— աւելի ճիշդ՝ բոլոր ռամկավար վարիչներուն եւ խմբագիրներուն հետ,—փոխ առնելով իր խորագիրը:

Անկեղծութեան բարիքը... Թող ներեն յայտարարելու, ամենայն ամբարտաւանութեամբ, թէ «անկեղծութիւն»ը, եթէ ռամկավարներուն համար գոյութիւն ունի իբրեւ բառարանի բառ, մեզի համար դարձած է միս ու ոսկոր: Նոյնիսկ ամէնէն պատկառելի ընկերներու հանդէպ: Իրրեւ յեղափոխականներ, մենք անկեղծութիւնը տարած ենք մինչեւ կոպտութիւն, եւ կ'ուզենք ամէն բան կոչել իր իսկական անունով: Մեր մէջ տեղ չունի այսպէս կոչուած փափկանկատութիւնը — քաղաքական կեանքի մասին է խօսքը: Այն արուեստական զարդը, որ կը վայլէ սալոնական պուպրիկներու,— վիզը՝ պիրկ վզնոցի մը մէջ օղակուած, հագուստ կապուտը՝ խնամով կոճկուած, քալուածքը՝ ոստոստուն, եւ խարդախ, դեղին ժպիտ մը՝ դէմքին:

Այսպէ՛ս է որ մենք հրապարակով կը պոռանք ինչպէս մեր ցաւերը, նոյնպէս մեր գնահատումները:

Յաճախ մեր բառերը կիրք եւ արիւն կը հատին ոչ թէ ուրովհետեւ արիւնարբու գազաններ ենք, այլ որովհետեւ արիւն կը հոսի մեր սիրտէն, տեսնելով այնքան վատութիւն, ծեծկռտուք, դասալքութիւն եւ անյատակ տգիտութիւն՝ ակներեւ չարիքներու եւ փաստերու հանդէպ:

Այսքան փլուզումներէ յետոյ, բնակա՞ն է, անհրաժե՞շտ է որ քով-քովի գան, ձեռք ձեռքի տան, այս ժողովուրդը առաջնորդելու կոչուած տարրերը, յեղափոխական թէ հայ լուսաւորչական ազգասէր:

Այո՛: Եւ շատ ուշ ենք մնացեր:

Արդ, բոլորս ալ կ'ընդունինք որ այսօրուան Հայաստանը չի համապատասխաներ մեր պահանջներուն, թէ՛ իր կարգ ու սարքով եւ թէ՛ իր տարածութեամբ: Մենք այս իրականութիւնը կը շեշտենք հրապարակաւ, թնդելով մանր-մունր նկատումներ, եւ եթէ կ'ուզէք՝ անողորմ կոպտութեամբ:

Ռամկավարներն ալ տարբեր չեն մտածեր — եւ չեն կրնար մտածել, ամէն բանէ առաջ ըլլալով բարի քրիստոնեաներ: Բայց, կը կեղծեն: Մետաքսէ քօղեր կը ծածկեն շարաւոտ վէրքերու վրայ, եւ կը կարծեն թէ վէրքը կ'աղէկնայ, չարը կը խափանուի, եթէ յուռութք մը կախեն քօղերու ծայրէն: Թէեւ, վերջերս քիչ մը համարձակ լեզու կը գործածէ նոյն իսկ տիրացու «Պայքար»ը: Պարզելէ յետոյ լեզուի, ուղղագրութեան, կրօնի սպառնացող վտանգը, Ամերիկայի ռամկավարներուն այդ սմսեղուկ օրկանը կ'ողբայ իր Մայիս 30ի խմբագրականին մէջ.

— «իրաւացի մտահոգութիւն կը յայտնուի Հայաստանի խորհրդային մամուլին եւ տեսաբաններուն հակազգային քարոզութեանց, ինչպէս նաեւ դպրոցներու մէջ եւ այլուր նոր սերունդին նոյն ոգւով տրուած դաստիարակութեան մասին, որովհետեւ կը թուի թէ, արդեօք այս կերպով ազգային աւանդութիւններ, զգացումն ու մշակոյթը հետզհետէ պիտի չնուազի՞ն ու կորսնցնեն իրենց ոյժն ու տիրական գոյնը, եւ վերջ ի վերջոյ Հայաստանի մէջ յառաջ պիտի չգա՞յ հայութիւն մը, որ Հայէ զատ ամէն բանի պիտի նմանի: Լուրջ խնդիր մըն է ասիկա, թերեւս ամէնէն լուրջը, որու հանդէպ կը գտնուի այսօր Հայ Ազգը»:

Ուշադրութիւն՝ բացատրութեան ձեւերուն,— «մտահոգութիւն կը յայտնուի», «դիտել կը տրուի», «լուրջ խնդիր մըն է, թերեւս ամէնէն լուրջը»:

Կուսակցական պաշտօնաթերթ է, կը տեսնէ «Ազգին» գլխագիր ազգին, սպառնացող վտանգը, բայց, հազար կտոր կ'ըլլայ որ իր բերնէն չելլեն այդ խօսքերը, այլ՝ երրորդ, չորրորդ բերնէ մը... կը տեսնէ չարիքը, ահաւոր ողբերգութիւն մը որուն հետեւանքով Հայաստանի հայութիւնը «Հայէ զատ ամէն բանի պիտի նմանի»: Եւ սակայն,—հարցուցէք թէ ի՞նչ կ'ընեն անոր հակազդելու, գոնէ իրենց դառնութիւնը պոռթկալու համար:

Ոչինչ եւ ոչինչ: Եւ ճիշդ հակառակը: Կ'անարգեն, կը վարկաբեկեն, կը ծաղրեն անոնք որ մատը վէրքին վրայ դրած՝ դարմաններ կ'որոճան եւ կը փնտռեն, կը տքնին եւ կը պայքարին: Անոնք մարդկային զգացում չունին մինչեւ անգամ զոհերուն հանդէպ:

Ոչինչ, բացարձակապէս ոչինչ, կը զգան, երբ կը նկարագրես թէ հայ կալանաւորներ եւ աքսորականներ, բանուոր, գիւղացի կամ ուսանող, «Մեր Հայրենիք»ով կը թնդացնեն Հայաստանի գնացքներուն քարերն ու դուռները: Կամ ամբողջ կովկասի փողոցներն ու կայարանները: Եթէ շատ նեղը մնան, «սո՛ւտ է», կը պոռան ու կ'անցնին, ինչպէս Պոլսոյ «Իգտամ»ներն ու «Ազշամ»ները:

Ահա թէ ո՛ւր կը բաժնուինք ռամկավարներու «անկեղծութենէն», յիշելով միայն մէկ երեւոյթ:

Այս տխուր գիծը աչքի կը զարնէ հանրային կեանքի միւս ասպարէզներուն մէջ ալ:

Եւ բնական է: Երբ մարդիկ այնքան վախկոտ, երկերես եւ շողոքորթ քաղաքականութեան մը կը հետեւին ամէնէն հիմնական հարցին, հայրենիքի ճակատագրին հանդէպ, ինչո՛ւ աւելի չգունաւորեն այդ գիծը, օրինակ, արտասահմանի ազգային կազմակերպութեան մասին:

Անգամ մըն ալ քրքրենք այդ խնդիրը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԷՊՔԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Թաւրիզէն կը տեղեկացնեն թէ գաղտնի ոստիկանութեան տեսուչ Իսմայիլ խան, որ թէհրան կանչուած էր յանկարծ, անձնասպան եղած է կէս ճամբան: Քովէն գտնուած են նամակներ որոնց բովանդակութիւնը գաղտնի կը պահուի:

Սաուջպուլաղի քրտական շարժումը զսպուած է, իսկ շիրազի ըմբոստութիւնը, որ աւելի ծանրակշիռ էր, քաղաքական դաւի մը ֆանգամանքն ունի:

Քննութիւններէն կը հետեւի թէ ձերբակալուած պաշտօնատարները նախկին վարչութեան, կուսակիցներն էին, եւ կ'ուզէին շանրապետութիւն հաստատել, նախագահ հռչակելով եւմտական նախարար Նուսրէթ-էտ-ցովլէն (ձերբակալուած):

Երեւանի մահեղաղարանապետը գող

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— *Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը յիշեալ քաղաքի հանրային Մատենադարանի տնօրէնին, որ իր պաշտօնավարութեան երկու տարիներու ընթացքին գողցած էր 1300 հատոր գիրք եւ բազմաթիւ խիստ թանկարժէք վաւերաթուղթեր:*

Գող մատենադարանապետը դատապարտուեցաւ եօթը տարի բանտարկութեան:

Նոր Երեւակ Զինակցութի՞ւն մը

Թրանսիլվանիոյ հունգարերէն թերթերը կը գրեն թէ Մրաքլախտ Փիլսուտսքի մօտ օրէն երբ «արձակուրդով» Ռումանիա այցելէ, ուղղակի բանակցութեան պիտի մտնէ ռումանական կառավարութեան հետ, երրեակ Զինակցութիւն մը կնքելու համար Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Չունգարիոյ միջեւ, ընդդէմ խորհրդային Ռուսիոյ:

Կ'ըսուի թէ Ռումանիոյ արտաքին նախարար Միրոնէսքուի եւ Չունգարիոյ վարչապետ կոմս Պէթլէնի վերջին յայտարարութիւնները պիտի դիւրացնեն այսպիսի համաձայնութիւն մը:

Պուլկարեւսերպ վէճը եւ Անգլիա

Տէյլի Թելէկրաֆի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ.

—«Անգլիականկառավարութիւնը ուշադիր կը հսկէ սերպեւպուլկար սահմանագլուխի միջադէպերուն վրայ: Պելկրատի եւ Սոֆիայի անգլիական դեսպանները տակաւին ոեւէ ձեռնարկ չկատարեցին, սակայն կրնան շուտով հրահանգներ ստանալ այս ուղղութեամբ՝ բարեկամական միջամտութիւն մը ընելու համար: Այս դիմումը անկողմնակալ հանգամանք մը պիտի ունենայ:

∴ ինչպէս կը յիշուի, անցած տարի նման միջամտութիւն մը կատարուեցաւ պուլկար կառավարութեան մօտ՝ անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութեանց կողմէ եւ որուն չուզեց միանալ Իտալիա:

Այդ դիմումին հետեւանքով ի վերջոյ հրաժարեցաւ պատերազմական նախարար Ջօր. Վոլքոֆ, որուն համար կ'ըսուէր թէ համակիր է Մակեդոնական ցեղափոխական կազմակերպութեան: Ջօր. Վոլքոֆ այժմ Իտալիոյ դեսպան է: Անգլիական այս նոր դիմումը շատ քաղաքավար պիտի ըլլայ եւ անցած տարուան պէս միջադէպերու տեղի չպիտի տայ:

Սէյրանեան եղեռնադատ ատեանին առջեւ

Ոստիկանութիւնը ուրբաթ օր վերջացուց իր քննութիւնները ու խուզարկութիւնները Սէյլանեանի, Պուռալի, փէմժանի եւ քարփանթիէի մասին: Որոշուեցաւ գրաւել ժուֆրուա փողոցի պանդոկը զոր կը բանեցնէին փէմժան եւ հովանուհին փօլէթ: Այս պանդոկին համար փէմժան եւ Պուռալ 500,000 ֆրանք վճարած էին՝ իրենց գողտնի արդիւնքէն: Պանդոկի վարձակալներուն հրահանգ տրուեցաւ շուտով ուրիշ բնակարան ճարել, որովհետեւ կառավարութիւնը պիտի գրաւէ փէմժանի սեփական բոլոր կարասիներն ու առարկաները:

Գրաւուած գոհարեղէնները առ այժմ կը մնան դատական ոստիկանութեան տնօրէն Պընուայի մօտ: Ասոնք իրրեւ փաստ պիտի ծառայեն Սէյլանեանի, Պուռալի, փէմժանի եւ քարփանթիէի դէմ, որոնք պիտի դատուին Սէնի եղեռնադատ ատեանին առջեւ: Ցիկ. ժան Մառնաք պիտի վերստանայ իր երկու ադուէսի մուշտակները, որոնցմէ մէկը Սէյլանեան տուած էր իր նշանածին, միւսն ալ՝ քրոջը Լիւսիի, 3000 ֆրանքի փոխարէն:

Ցակաւին լուր չկայ նիւ եորքի մէջ Սէյլանեանի քրոջ՝ Ցիկ. Սոնիա Սարգիսի մօտ կատարուած խուզարկութեան մասին: Կ'ըսուի թէ յիշեալ կնոջ յանձնուած քինքիլլակի մորթէ մուշտակը, որ Ցիկ. ժան Մառնաքի կը պատկանէր, կ'արժէ ո՛չ թէ 125,000, այլ կէս միլիոն ֆրանք:

Պուռալ եւ ընկերները վերջերս վիէննայի մէջ գնած էին նոր տուն մը, որուն 50,000 ֆրանքը վճարած էին արդէն: Այս տունն ալ խուզարկուեցաւ:

Դահլիճին տագնապը

Ամերիկեան պարտքի խնդրին առթիւ, դահլիճը ծանր տագնապներ կ'անցընէ, նեղը դրուած ըլլալով Երեսփ. Ժողովին կողմէ: Հախակողմեան երեսփոխաններուն ու կառավարութեան ընդդիմադիրները կ'ուզեն անվստահութեան քուէ տալ եւ տապալել Փուանքարէի «Հինադարի դահլիճը»:

Ուրբաթ օր Երեսփ. Ժողովին մէջ երկու հարցապնդումներ ուղղուեցան կառավարութեան: Ժան Կուա կը հարցնէր, թէ ամերիկեան կառավարութեան հետ ի՞նչ պայմաններու մէջ տեղի ունեցան վերջին բանակցութիւնները՝ մթերքներու վճարման պայմանաժամը յետաձգելու մասին: Երկրորդ հարցապնդումին հեղինակն էր երեսփոխան Տորմանն, պատերազմի անդամահատեալ յունիս 23ին նախկին պատերազմիկներու կատարած ցոյցին մասին: Այս երկու հարցապնդումներն ալ ոեւէ հետեւանք չունեցան եւ նախարարական բացատրութեամբ փակուեցան:

Ինչպէս գրեցինք երէկ, ամերիկեան պարտքին առթիւ Երեսփ. Ժողովի եւմտական յանձնաժողովը ընդունած էր բանաձեւ մը, որով Մ'էլլըն Պէրանժէ համաձայնագիրը պիտի վաւերացուի՝ որոշ վերապահումներով: Արտաքին յանձնաժողովը եւս այս բանաձեւը ընդունած ըլլալով, տեղեկաբեր Փիէթրի հրաժարեցաւ եւ իրեն յաջորդ նշանակուեցաւ Շափտրլէն:

Դահլիճը թէ՛ ուրբաթ եւ թէ շաբաթ արտակարգ նիստեր գումարեց՝ կացութիւնը քննելու համար: Օգոստոսը կը մօտենայ, տակաւին որոշ համաձայնութիւն չէ գոյացած զանազան խմբակցութեանց միջեւ՝ Մ'էլլըն-Պէրանժէ համաձայնագրի մասին: Բոլորն ալ կողմնակից են՝ կարգ մը վերապահումներով վաւերացնելու, միայն թէ ամանք կ'ուզեն այդ վերապահումը բուն իսկ բանաձեւին մէջ դնել, ուրիշներ՝ բանաձեւին կցել: Կառավարութիւնն ալ այս վերջին տեսակէտէն է: Եթէ բանաձեւին մէջ վերապահում դրուի, այն ատեն վախ կայ թէ ամերիկեան Վերակոյտը չվաւերացնէ համաձայնագիրը, որ այն ատեն չեղեալ պիտի նկատուի եւ նոր բանակցութեանց դուռ պիտի բացուի, Ֆրանսա պիտի ստիպուի Օգոստոս 1ին 10 միլիառ ֆրանք վճարել: Իսկ նոր բանակցութեանց պարագային, կը վախցուի որ Ամերիկա աւելի խստապահանջ ըլլայ եւ 1926ին ըրած 100ին 50 զեղչէն հրաժարի:

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը դեռ չէ լուսաբանուած եւ տագնապը կը շարունակուի:

Արեւելեան հանանգներու խարիւղի հաւիները

Քարիւղի հանքեր փնտռելու համար, Թուրքիոյ տնտեսական գործավարութեան եմտացոյցին մէջ 150 հազար ոսկի յատկացուած է: Թուրք կառավարութիւնը որոշած է այս տարի քարիւղի հանքերու մասնագէտ մը հրաւիրել Ամերիկայէն: Մասնագէտը քննութիւններ պիտի կատարէ նախ Արեւելեան նահանգներուն մէջ, ուր քարիւղ կը գտնուի արդէն: Ատալիոյ շրջանին մէջ ալ քարիւղ կայ:

Թուրքիոյ վերաշինութիւնը

Շուէտական կարեւոր խմբակ մը Թուրք կառավարութեան դիմելով խնդրած է իրեն յանձնել Ջրա-ելեկտրական կայաններու հաստատման գործը: Խմբակը պիտի օգտագործէ Ջրվէժները, եւ այս ձեւով միջոց պիտի տայ որ բազմաթիւ գործարաններ բացուին:

Շուէտական ուրիշ խմբակ մը, որ կէս միլիոն քուրօն դրամագլուխ ունի, հանքերու շահագործման մենաշնորհը ուզած է: Չանրօգուտ գործավարութիւնը սկզբունքով հաւանած է այս առաջարկին:

Էնկիւրի-Պոլիս հեռաձայնը

Էնկիւրի-Պոլիս հեռաձայնին շինութիւնը աւարտած և փորձերը լաւ արդիւնք տուած ըլլալով, յուլիս 1էն սկսեալ գիծը հանրութեան տրամադրութեան տակ դրուած է: Երեք վայրկեանի խօսակցութիւնը 115 ղրշ. է, յաջորդ երեք վայրկեանները՝ 100 ղրշ.: Առ այժմ վեց վայրկեանէ աւելի խօսիլ թոյլ չի տրուիր, գիծը մէկ հատ ըլլալուն եւ ուրիշները երկար չսպասցնելու համար:

Թուրքիա, Պարսկաստան եւ Իրաք

Թուրքիա Պարսկաստանի եւ Իրաքի հետ սահմանային խնդիրները կարգադրած ըլլալով, որոշած է առեւտրական լայն գործունէութեան մը պատեհութիւններ ստեղծել այս երկիրներուն հետ: Հիմակուընէ պատրաստութիւններ կը տեսնուին առեւտրական ընդարձակ գործերու համար:

«Կարմիր Օր»ը

Խորհրդային Միութեան գործավարներու խորհուրդը որոշեց որ Օգոստոս 1ին կարմիր օրուան առթիւ բոլոր գործարաններն ու պետական հիմնարկութիւնները պիտի փակուին: Ըստ Գ. Միջազգայինի որոշումին, «Օգոստոս 1ը պէտք է ըլլայ գօրանգքի օրը միջազգային յեղափոխական ուժերուն՝ քաղքենիութեան դէմ ապագայ պատերազմին համար»:

Հունգարիոյ եւ սերպիոյ սահմանին վրայ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ առջի գիշեր ժամը 11ին ատենները հունգարացի պահակ մը Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը տարաւ վեց անծանօթ մարդեր, զանոնք Եուկոսլաւիա ղրկելու յայտնի մտադրութեամբ: Եուկոսլաւ պահակը հրաւիրեց յիշեալ վեց մարդիկը կանգ առնել: Ասոր վրայ անոնք սկսան վազել զանազան ուղղութեամբ: Պահակը կրակ բացաւ եւ սպաննեց անոնցմէ մէկը: Քննութիւն կը կատարուի:

Փորոհիկ, կարկուտ եւ կայծակ

Դերմանիոյ զանազան շրջաններուն, մասնաւորապէս Պավարիոյ մէջ սաստիկփոթորիկներ տեղի ունեցան առջի օրերէն վրայ շրջեցան չորս նաւակներ, որոնք 14 դպրոցականներ կը փոխադրէին, երկուքը խեղդուեցան:

Նուրէմպուրկի շրջանին մէջ կարկուտ տեղաց՝ փճացնելով պտուղներն ու ցորենի ամբողջ հունձքը:

Վիննիխի մէջ դիւղացի մը կայծակահար մեռաւ: Ուրիշ մը կարկուտի զոհ գնաց: Տայնշմանկի մէջ կին եւ մը կով մը նոյնպէս կայծակէն մեռան: Ոչխարներու հօտ մը նոյն բախտին արժանացաւ:

Աւստրիոյ եւ Չուիցերիոյ մէջ եւս փոթորիկը մեծ աւերներ գործեց: Վիեննայի մէջ ժամը 20էն յետոյ քաղաքը դժոխային երեւոյթ ստացաւ: Հրշէջները 120 տեղերէ օգնութեան կանչուեցան: Բազմաթիւ տանիքներ եւ ծխնելոյզներ թռան: Վիրաւորներու թիւը մեծ է:

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ "ԱՆՁՐԵՒԸ,,

Մեր երիտասարդ գրողներուն բոլոր գործերն ալ հաւասար շունչով ու ոգեւորութեամբ երկնուած ու տաղանդի կայծով լուսաւորուած չեն։ Անոնք բոլորն ալ իրենց վրայ կը կրեն ժամանակի դրոշմը, դարաշրջանի կնիքը։ Կան որ մեզ կը տանին մեր երէկի ուրախութիւններուն, աշխատանքին ու ճիգերուն։ Կան, որ մեզի կը պարծին իրենց կեանքին տառապանքն ու առօրեայ մանրարտոնութիւնները։ Կան որ երեւակայութեան երիվարը հեծած, կ'արշաւեն անծանօթ հորիզոններ, դէպի ապագան, վաղուան կեանքը...։ Կան ալ որ իրենց ուշադրութիւնը կը դարձնեն շա՛տ հեռուները, մարդկութեան անցեալ օրերը, ու մեզ ուսուցանելէ առաջ, ինքնիրենք կը քաղեն իրենց դրական փեթակին մեղրն ու մեղրամոմը...։

Համաստեղ առաջին դասակարգին կը պատկանի, ու այդ դասակարգին արժանաւոր ու տաղանդաւոր ներկայացուցիչն է։ Ցաւակա՞նը կը փնտռէք։

— Երգել մեր գիւղերուն աշխատանքին օրհնութիւնը, բնութիւնն ու իր գեղեցկութիւնները. պատմել այն հոգերը, որոնք աւերակի կը վերածեն գիւղացիներուն սիրտերը, բանալ անոնց հոգիներուն թաքուն ծալքերը, ուր ծուարած կը գտնենք մարդկային հոգին տապալեցնող դժբախտութիւնը, հետեւիլ սովորական մարդոց առօրեայ քայլերուն, անոնց փոքրիկ ուրախութիւններուն ու սէրերուն։

Համաստեղի գիւղը, եւ վերջին հատորը, Անծրեւը, այս յատկանիշներով կը ներկայանան։

Եթէ մեր այսօրուան կեանքին ու անոր ելեւէջներուն, հոգերուն ու դժբախտութիւններուն հաշտեցնել ուզենք, յուսախաբ պիտի ըլլանք, որովհետեւ այս երկու հատորներն ալ մեր երէկը կը յատկանշեն։ Բայց ասիկա պատճառ մը չէ, որ անտարբեր գտնուինք անոնց հանդէպ։ Ընդհակառակն. նոյնիսկ լուրջ պատճառ մըն է, որ զինքը աւելի սիրենք, որովհետեւ այն ինչ որ կուտայ մեզի Համաստեղ, մեր երազ ու ոսկի օրերուն հէք. եաթն է, որովհետեւ ինչ որ կուտայ ցիլդ կուտայ, իրականութեան ի՛արազատ է, ու միեւնոյն ատեն գեղարուեստական է։ Տարօրինակ պիտի ըլլար անշուշտ արուեստի ոեւէ գործ տարբեր չափանիշով գնահատութեան ենթարկել, ըսելով թէ անոր նիւթը այսօրուան մեր կեանքէն քաղուած չէ։ Եթէ այդպէս ըլլար, եթէ հարկ ըլլար չափանիշներով մօտենալ գեղարուեստական ստեղծագործութիւններուն նիւթին ու ճարտարապետութեան, այն ատեն բազմաթիւ գործեր, նոյնիսկ գլուխգործոցներ, չպիտի դիմանային քննադատութեան։

Մեր փնտռելիքը պիտի ըլլայ կեանքի հարազատութիւնը, տիպարներուն ճիշդ ու իրական պատկերացումը, եւ ժարդկային հոգիին ցուցահանումը։ Այս տեսակէտով, Համաստեղի նոր գիրքը, Անծրեւը նոյնքան յաջողութիւն մըն է, որքան անոր Գիւղը։

Առաջին ակնարկով, Անծրեւը գիւղին շարունակութիւնը կը թուի ըլլալ, կամ շատ քիչ նոր բան կը գտնէ ընթերցողը անոր մէջ։ Աւէն պարագայի մէջ, ասիկա պատճառ մը չէ, որ չմըտերմանանք անոր բովանդակութեան։ Անոր գործը չի նեսմանար, երբ ըսենք նաեւ, որ անիկա շարունակողն է Թլկատենցինի գրական դպրոցին, ու անոր հարազատ աշակերտն է։

* * *

Գիրքը կը բաղկանայ տասներկու զրուածքներէ, որոնց մէկ քանին, տաղաչափուած, ազատ ոտանաւորի օրէնքներովն ու պայմաններովը գրի առնուած հէքեաթներ են, ինչպէս Ջոպան լերան ճէքեաթը եւ Սիմոն եւ կիրօն։ Մանաւանդ վերջինին մէջ Համաստեղ անմիսաս եւ ժողովրդական երգիծանքն է, որ կը փորձէ կիրարկել։ Թէեւ իր միւս գրուածքներուն մէջն ալ երբեմն կը յայտնուի այս տարրը։

Իսկ միւս պատմուածքներուն մէջ յաջող էջեր են Աղչի եղսիկը, Ցունը, Շամբոյրը եւ Ջրոյց շունի մը հետը։

Ծերունի Թորիկ Պետոյին սիրտը կը դողայ արթնցած, ուշ ննացած սէրով մը։ Եղսիկին ձայնը անոր հոգիին մէջ կ'արթնցնէ շատ յիշատակներ, որովհետեւ սիրոյին համար արեւը աւելի վառ կը թուի, ու հովին հետ Եղսիկին ձայնին արձագանգն է, որ կ'առնէ ան։ Սիրոյ յափրենական զգացումն է ու սարսուռը, որ ծերունի Թորիկ Պետոն կ'երիտասարդացնէ. «ինքզինքն էնպէս երիտասարդ ու ուժեղ զգացած չէ բնաւ։ Դուք տեսա՞ծ է ք, ի՛նչպէս բարկ ածելը վարուած արտին վրայ կը բացուի, արտքը կը սկսի քրքրիլ, հողերը կը շարժին կարծես, հողակոյտերը կը փլին առանց աղմուկի, ճիշդ այդպէս լուռ շարժուած ժը կը տարածուէր Թորիկ Պետոի ծերացած ոսկորներուն մէջ։ Թորիկ Պետո անհուն գոհունակութիւն մը զգաց։ Իր ժաշած ու քալքալուած մարմնոյն մէջ կեանքը կը խլրտար բաժակի սերմերուն պէս, որ սակայն չէր բուսներ, ա՛լ չպիտի բուսնէր...» (Աղչի եղսիկը)։

Ուրիշ տիպար մը ահաւասիկ՝ Ցունը պատմուածքին Պալիկ Չօրքուրը։ Անիկա հոգիով ու ժարմինով կապուր է իր տանը քարին ու փայտին, երդիքին ու դրան, որոնց համար աւելի հոգի կը հատցնէ, քան իր իսկ անձին համար։ Իր տան աւերածութիւնն ու կործանումը աւելի սրտմաշուք են իրեն համար, քան աշխարհին մէջ իր մինակութիւնը, անտէրութիւնը։ Ո՛վ չի ճանչնար Պալիկ Չօրքուրներ, որոնց ստուերները կը սահէին երէկ մեր գիւղերուն նեղ ու քարուտ ճամբաներուն վրայ, եւ որոնք առատաձեռն էին օրհնութիւններով ու մաղթանքներով, աղօթքով ու արցունքով...։

Մարուշը գեղի աղջիկ է, (Շամբոյրը) բայց սիրոյ սարսուռը անոր սիրտին հորիզոնին ալ հասեր է, ու անիկա այդ զգացումը, այդ դողը անով կը բացատրէ, որ ամէն բանի մէջ իր նշանածին ներկայութիւնը կը զգայ։ «Մուրատենցծառին մէջ նշանածին հասակը կը տեսնէր եւ զով տերեւներուն մէջ անոր ձայնը պահուած կ'ենթադրէր։»

Մարուշը գիւղի աղջիկ է, «լուսնեան մէջ էր, որ օրէ օր հասակ կը ձգէր, կուրծքը կը լայննար, երեսը վարդի կարմրութիւն կ'առնէր, աչքերուն ու թարթիչներու գոյնն աւելի կը սեւնար»։

Միայն քաղաքի աղջիկները չեն որ երազներով, երեւակայութիւնով կը տարուին, գիւղի աղջիկն ալ ունի այդ իրաւունքը։ Շամբոյրը պատմուածքին Մարուշը անոնցմէ է, որ կարօտով ու սիրով այրած հոգի ունին, երբ անակնկալը իր նշանածը դէմը կը հանէ օր մը, արտերու ճամբուն վրայ, անոնք իրարու դիրկ կը նետուին, գիւղի արեւովը եփած տղուն առաջին համբոյրը կ'առնէ, պինդ պինդ զայն իր կուրծքին կը սեղմէ, աղջկան հոգին խռովքին եւ անծանօթին դողովը կը սարսռայ, իբրեւ թէ խաղաղ լճակին վրայէն փոթորիկ մը անցած ըլլար...։

Ու փոթորիկ մը կ'անցնի նաեւ գիւղին մէջէն ու մարդոց լեզուներէն։ Ջրոյցն է որ կեանք կ'առնէ ու բերնէ բերան կը պտտի։ Մարուշը լանցաւոր է ամէնուն առջեւ, մանաւանդ հօրը, կարօ Մարտուպին առջեւ, որուն աչքէն կ'իյնայ այլեւս։ Բայց սէրը հզօր է մահուան պէս, նոյնիսկ գիւղական սահմանափակ աշխարհին մէջ։ Ու Մարուշը օր մը հօրը տունէն կը փախչի գաղտնի, նշանածին հետ։ Աւտանութիւնը տեղի կ'ունենայ, ու տարի մը յետոյ Կարօ Մարտուպ իր առաջին թոռնիկը կ'ունենայ։ Բայց անիկա անհաշտ է. հին գլուխ, աւանդապահ, գեղի հինաւոր սովորութիւնները յարգող, այսօրուան կեանքին դառնութիւնն ու հիասթափութիւնը։ Ա՛նիկա կ'երգէ նաեւ արեւին ու աշխատանքին գեղեցկութիւնը, որ նոր սերունդները պիտի կերտեն աւերակներուն վրայ։ Իր յոյսին ու հաւատքին ջերմութեամբը, Համաստեղ կը տաքցնէ մեր սառած հոգիները, վարկեան մը յոռետեսութեան թեւերուն վրայ տարուելէն ու զրելէն յետոյ, թէ «ի՛նչ լաւ է արջերու դրացի ըլլալ, ապրիլ ամայութեան մէջ ու դրացնանալ Աստուծոյ»։

Այս պատմուածքը ուշագրաւ է ժանաւանդ անով, որ կը խըտացնէ հեղինակին զրականութեան յատակագիծը, արուեստն ու բովանդակութիւնը։

— «Ինչպէ՛ս պատմեմ, կը գրէ, իմ գիւղին բարութիւնը հէքեաթային, աղջիկները իմ գիւղին, այգիները իմ գիւղին, սերը, քէնը, հարսնիքն ու պարը իմ գիւղին, ցանկապատէն լորդող պտուղները, երգերը երդիքներէն լսուող, շորոր քալող հարսներն իմ գիւղին։

«Ինչպէ՛ս պատմեմ, կալը, կուտը, ցանն ու ցանքը, ցուլն ու ցորեանն իմ գիւղին... արեւոտ օրերու թռիչքը աղաւնիներու, ժեղուներու պարը, տօնական օրերը, գոմէշներու կռիւը, լուժին վրայ ձգուած թաժը ձիուն։ Ինչպէ՛ս պատմեմ երկու աքաղաղներու կռիւը աղբանոցին վրայ, երկու ձիերու կռիւը արօրին մէջ, երկու ժանուկներու կռիւը կամուրջին ժօտ, երկու ծերերու հանգիստը արեւոտ պատին տակ, երկու աղջիկներու հնչուն ծիծաղը աղբիւրի ճամբուն, երկու եզներու սիլուէթը հորիզոնին ժօտ»։

Համաստեղ հաւատարիմ է իր ծրագրին ու իր գրականութիւնը արուեստով թրծուած, ամբողջ աշխարհ մըն է, ուր ժարդկային տարրը երբեք արհամարհուած չէ։

Անիկա օժտուած է ներհայեցողութիւնով ժը, որ զինքը կը տանի հի՛ն, բարի օրերուն, ու ժեր գիւղերու միջավայրին, անոր արեւին ու բնութեան, մարդոց հոգիներուն, անխարդախ ու ճիշդ վերարտադրելով այն ամէնը որ կ'իյնայ իր երեւակայութեան աշխարհին մէջ...

Բնազդը չի խաբեր զինքը։ Զօրաւոր լիշողութիւն ունի, երբ կը պատմէ իր մանկական ու պատանեկական կեանքին հետ կապուած բոլոր մանրամասնութիւնները, իբրեւ թէ երէկ եկած ըլլար իր հայրենիքէն, Խարբերդի Փէրչէնք գիւղէն, ուր ծնաւ ու ապրեցաւ, մինչեւ Ամերիկա մեկնիլը։

Կենդանիներուն ստուերը չի բաժներ ան մարդոց կեանքէն ու նիստ ու կացէն, անոնց դերեր կը վերագրէ, անոնց շունչը, կուիւն ու ձայնը ժոխ կ'ընէ ու կը սիրէ զանոնք։ Ո՛չ ժիայն կը սիրէ, այլ անոնց շարժուձեւերուն ներքին իմաստը կարդալու եւ հասկնալու շնորհն ունի։ Մոռցուած կենդանի չկայ անոր կենդանաբանական պարտէզին մէջ, եւ շունը անոր բարեկամն ու բախտակիցն է, ինչպէս տեսան անշուշտ ընթերցողները՝ Ջրոյց շունի մը հետ պատմուածքին մէջ։

Նոր գրողներուն մէջ Համաստեղ միակ արժանաւորն է, որ երէկուան անցած եւ սակայն «կաւուն գեղեցկութիւններուն տարազը» կը պահէ խնամքով։

Անիկա վարպետ է ժանաւորաբար իր տիպարներուն դիմագծութիւնը կերտելուն մէջ, ու մանաւանդ զանոնք ընտրելուն, գտնելուն ու ներկայացնելուն մէջ։ Այդ տիպարները կան երկու սեռերուն մէջն ալ, առանց տարիքի խտրութեան։

Ու երեւակայել, որ այս հանճար տղան, գիւղական աշխարհին ու ժարդոց հոգիներուն յաւիտենական ժեծ լուսնեանը մէջ, կը ստեղծագործէ շարունակ, անձայն, անշշուկ, առանց իր սերունդը յատկանշող ժեծխօսակցութեան, արհաժարհանքին ու ամբարտաւանութեան։ Այն սերունդին, որուն մէջէն մէկը յանդգնութիւնը կ'ունենար գրելու. «Եւ արդէն ի՞նչ կարելի է սպասել դիւղի միամիտ ու մինորինակ շրջապատէն, որուն պատկերացումին համար հեղինակը պիտի քալէ դէպի իրապաշտութիւն։ Այս իրապաշտութիւնը գրեթէ դուրս է արուեստի սահմանէն»...։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՆՈՐ ԶՈՀԻ ՄԸ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

(ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ՅԱՌԱՋ»Ի)

ԹԱՒՐԻԶ, 22 ՅՈՒՆԻՍ

ԹՄՐ.— կը հրատարակենք անփոփոխ, սրբագրելով միայն ուղղագրութիւնը, որ բոլշեւիկեան էր։

Խորհրդային Հայաստանում շատ շատերը —թէ պաշտօնեայ եւթէ քաղաքացի—ինձնից ճանաչում են։ Իսկ տարտգրուած իմ ընկերներից ու ծանօթներից շատերը, թեւում է, որ մոռացած չեն լինի ինձ։

Ես Երեւանի Պարսից Նախկին Հիւպատոսարանի իրաւագէտ-խորհրդատու Յովհաննէս Ցարութիւնեանն եմ։ Ութ տարի աշխատել եմ Պարսից հիւպատոսարանում ու մէկ տարի էլ ազատ գրաղել եմ բոլշեւիկեան արիւնոտ արդարադատութեան ասպարիզում, իբրեւ դատական պաշտպան։ Իմ ընկերային դրութիւնը. ծագումով գիւղացի, բանուորի որդի, անկուսակցական, ընչազուրկ՝ բառի բուն իմաստով պրոլետար։

Գրի առնելով իմ տպաւորութիւնները եւ յուշերը, — հակիրճ ու սեղմ— պէտք եմ համարում յայտնել, որ ես հնարաւորութիւն ստացայ ազատուել խորհրդային դժոխքից եւ Մայիս 21ին անցնել Ջուլֆա ու շունչ առնել ազատ Պարսկաստանում։

Նախ քան խորհրդային երկրում տեղի ունեցող դէպքերի ու իրական կացութեան մասին խօսիլը, պարտք եմ համարում պարզել իմ տանումէկ ամսւայ կրած տանջանքները արտասահմանի հայութեան։

*
* *

Խորհրդային երկրում, անհատը երբեք իրեն ազատ չի կարող զգալ, եթէ որեւէ աշխատանք չկատարէ կարմիր բռնակալների համար։

Որպէս Պարսից հիւպատոսարանի պաշտօնեայ. պիտի ասեմ, որ մեծ ծանօթութիւն ունէի Երեւանում։ Այդ հանգամանքը դուր չէր գալիս Չեկայի ղեկավարներին եւ ամէն կերպ աշխատում էին ինձ էլ իրենց ձեռքում կոյր գործիք դարձնել։ Իրենց նպատակներին հասնելու համար, անվերջ այս կամ այն էկկիստ ու պատասխանատու կոմունիստ պաշտօնեան առիթ էին փնտռում ինձ հետ տեսակցելու։ Եւ ահա մի օր սպանդանոցի երեք չեկիստները՝ Սուրէն Թովմասեան, Աշոտ Գրիգորեան եւ Ցակովբ Անտօնեան (Մահւան պարէտ), որոնք ապրում էին Լէնինեան փողոց, մի օր, գիշերը ինձ բռնում են փողոցում եւ խնդրում, մի քանի րոպէով անցնիլ իրենց բնակարանը եւ որպէս իրաւաբան հարթել իրենց միջեւ ծագած վէճը։

Ես չեմ մերժում եւ նրանց հետ գնում եմ իրենց բնակարանը։ Ընմիջապէս դռները բանալիով կողպում են ու սկսում ինձ հետ երկար ու բարակ հանաքներ անել եւ ապա հետեւեալն են ասում.

— Ցովհաննէ՛ս, մենք տեսնում ենք ու գիտենք որ դու բանական եռանդուն մէկն ես, դու արի մեզ համար աշխատիր, իսկ փոխարէնը մենք քեզ կ'ապահովենք ամսական 80-100 ռուբլի։

Ես մնում եմ ապշած, բայց եւ այնպէս հարց եմ տալիս։

— Հետաքրքիր է, ի՞նչ պիտի անեմ ձեզ համար.

— Դու մեզ կարող ես մեծ չափով օգտակար լինիլ եւ միշտ տեղեկութիւններ հաղորդել պարսկական հիւպատոսարանից, թէ նրա գործնէութեան եւ թէ ելք ու մուտք գործող անհատներից։

Այսքանը լսելուց յետոյ, ես կտրուկ հրաժարւում եմ այդ պաշտօնը ստանալու եւ առաջարկում եմ իրենց վէճի մասին խօսին, որպէսզի ես իմ կարծիքը յայտնեմ ու դուրս գամ։

Չեկիստները ինձ պատասխանում են, որ իրենց իրաւաբանական խնդիրը հէնց այդ է եղել, իսկ եթէ ես կը հրաժարւեմ իրենց առաջարկը ընդունելու, մի եւնոյն է, պիտի չարչարեն։

Ես այլեւս ոչինչ չեմ խօսում եւ խնդրում եմ դուրը բաց անել, որպէսզի դուրս գամ սենեակից։ Նրանք հանաքներ են անում եւ վերջը դուրը բացում են։ Դուրս եմ գալիս փողոց սարսափահար եւ առանց յետ նայելու քայլում եմ դէպի տուն։

Անցնում է մի քանի օր։ Աստաֆեան փողոցում «Նորք» կաթնատան նստած մի բաժակ թէյ էի խմում։ Նոյն երեք հոգին մտնում են կաթնատուն եւ շրջապատում իմ սեղանը ու պատուրում են կաթ բերել, ապա սկսում են զանազան հարցումներ տալ ու ակնարկել,

— Ընկեր Ցովհաննէս, անցեալ անգամ քեզ հետ մի խնդրի մասին խօսեցինք, անշուշտ չես մոռացել։ Այժմ կարիք չկայ կրկնելու, քեզ խղճում ենք, խելքի արի ու մեր առաջարկը ընդունիր, թէ չէ կ'ընկնես Չեկա եւ այլեւս մեր ձեռքիցը չես ազատւի. քեզպէս շատ շատերին ենք ճանապարհ դրել։ Ի՞նչ ես կարծում, քո պարսից հիւպատոսի՞ց պիտի վախենանք. քեզ էլ, քո հիւպատոսին էլ այնպէս կը գցենք, որ ձեր փոշին անգամ չի երեւայ։

Մի քանի րոպէ նման ձեւի ոպառնալիքներ կարդալուց յետոյ, թողնում են ինձ մինակ եւ հեռանում։ Այս բոլոր խօսակցութիւններից յետոյ, ես դիմում եմ Երեւանի Պարսից հիւպատոսի անգագրային բաժնի վարիչ՝ Սաֆարալի բէկ Սուլթան Զադէին եւ պատմում մանրամասնութիւնները. իսկ վերջինս էլ անմիջապէս տեղեկացնում է հիւպատոսին, որ առաջարկում եմ իրեց վէճի մասին խօսին, որպէսզի ես իմ կարծիքը յայտնեմ ու դուրս գամ։

Չեկիստները ինձ պատասխանում են, որ իրենց իրաւաբանական խնդիրը հէնց այդ է եղել, իսկ եթէ ես կը հրաժարւեմ իրենց առաջարկը ընդունելու, մի եւնոյն է, պիտի չարչարեն։

Ես այլեւս ոչինչ չեմ խօսում եւ խնդրում եմ դուրը բաց անել, որպէսզի դուրս գամ սենեակից։ Նրանք հանաքներ են անում եւ վերջը դուրը բացում են։ Դուրս եմ գալիս փողոց սարսափահար եւ առանց յետ նայելու քայլում եմ դէպի տուն։

Անցնում է մի քանի օր։ Աստաֆեան փողոցում «Նորք» կաթնատան նստած մի բաժակ թէյ էի խմում։ Նոյն երեք հոգին մտնում են կաթնատուն եւ շրջապատում իմ սեղանը ու պատուրում են կաթ բերել, ապա սկսում են զանազան հարցումներ տալ ու ակնարկել,

— Ընկեր Ցովհաննէս, անցեալ անգամ քեզ հետ մի խնդրի մասին խօսեցինք, անշուշտ չես մոռացել։ Այժմ կարիք չկայ կրկնելու, քեզ խղճում ենք, խելքի արի ու մեր առաջարկը ընդունիր, թէ չէ կ'ընկնես Չեկա եւ այլեւս մեր ձեռքիցը չես ազատւի. քեզպէս շատ շատերին ենք ճանապարհ դրել։ Ի՞նչ ես կարծում, քո պարսից հիւպատոսի՞ց պիտի վախենանք. քեզ էլ, քո հիւպատոսին էլ այնպէս կը գցենք, որ ձեր փոշին անգամ չի երեւայ։

Մի քանի րոպէ նման ձեւի ոպառնալիքներ կարդալուց յետոյ, թողնում են ինձ մինակ եւ հեռանում։ Այս բոլոր խօսակցութիւններից յետոյ, ես դիմում եմ Երեւանի Պարսից հիւպատոսի անգագրային բաժնի վարիչ՝ Սաֆարալի բէկ Սուլթան Զադէին եւ պատմում մանրամասնութիւնները. իսկ վերջինս էլ անմիջապէս տեղեկացնում է հիւպատոսին, որ առաջարկում է ինձ գրաւոր յայտնել իրեն։

Ես կատարում եմ հիւպատոսի առաջարկը։ Սակայն չանցած երկու օր, Չեկայի համար պարզուեցաւ որ ես գրաւոր մանրամասնութիւններ եմ յայտնել որեւէ յետոյ գործի է անցնում։

1928 թ. յունիս 20ի գիշերը ժամը 12ին, Չեկայի «դասաբերները (այսպէս եմ ասում, որովհետեւ «դասաբ»ի եւ չեկիստի միջեւ մեծ տարբերութիւնը նրանում է, որ «դասաբ»ը կենդանի մորթում, իսկ չեկիստը մորթում շրջապատում են մեր տունը (Աղաթեան փողոց) եւ ներս են խուժում ժամ ատձանակները ձեռներին։ Բանած։ Վաթսուն տարեկան ծերունի մայրս, ուշագնաց ընկնում է գետին։ Մօրս ուշքի բերելուց յետոյ կարմիր կոչուած յեղափոխականները սկսում են սպառնալիքներ կարդալ եւ պանապատ ձեւերով սարսափ տարածելը մտնում են ինձ ու գոռալով հանգում.

— Ովքե՞ր են ձեր ընկերները, որոնք մի ժամ առաջ այստեղ ժողովի էին. ի՞նչ կապ ունէք դուք նակցականների հետ. մենք չենք կիստներ ենք, առանց այլեւայլի կը գնդակահարենք, ասացէք ձեր դաշնակցական ընկերների անունները, տուէք արտասահմանից ստացուած գրականութիւնը «Հայրենիք», «Ցառաջ», «Դրօշակ», «Ցուսաբեր» եւ այլ թերթեր ամսագրեր եւ ձեզ մօտ գտնուող հրացանները, ատրճանակները, փամփուշտները։ Ամբողջ մի ժամ գոռում ու գոչում էին. սա գնդակահարելու է կը գնդակահարենք, մենք չեկիստներ ենք. անխնայ ենք շուտ տուէք այն ամէնը ինչ ունիք։

Իմ յայտարարութիւնը, կուսակցական չեմ ապա ուրեք եւ քաղաքականութեամբ չեմ զբաղուում, որ մեր տանը ժողով եւ որեւէ մէկը չի եղել, որ արտասահմանի մամուլի մասին գաղափար անգամ չունեմ, մեր տանը գէնք չկայ եւ այլն անցնում են ապարդիւն եւ չեկիստները աւելի են կատաղում ու ամբողջ մի ժամ էլ խուզարկութիւն կատարելուց յետոյ, երբ ոչինչ չեն գտնում, դառնում են դէպի ինձ եւ հրամայում.

«Պատրաստուիր, մենք քեզ հետ ուրիշ կերպ կը խօսինք»։ Ես սարսափահար վիճակում պատրաստւում եմ։ Մայրս սկսում լալ եւ աղերսել, որ ինձ չտանեն, քանի որ ես որեւէ բանի մեղք չունեմ եւ հազիւ աշխատում էի մեր ընտանիքի կարիքները հոգալու մասին մտածել։ Մօրս լացն ու կոծը քարսիրտ չեկիստների ուշադրութեանը չարժանացաւ։ Նրանք սկսեցին ծաղրել ու ծիծաղել։ Վերջը ատրճանակները վեր բռնած մօտեցան ինձ եւ հրեցին առաջ։ Իմ հարցումին, թէ ո՞ւր են տանում պատասխանեցին.

—Այդ ձեր գործը չէ, առանց ընկէք եւ առանց ձայն հանելու հետեւեցէք մեզ։

Ես լեղապատառ վիճակում մնաս բարեաւ ասացի մօրս եւ դուրս եկայ սենեակից։ Մայրս անվերջ լալիս էր։ Ինձ դուրս բերին մեր տնից։

ՑՈՎՀ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ՀԱՑԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Տէյլի Մէյլի Թղթակիցը Բերլինէն կ'իմանայ կը հեռագրէ թէ խորհրդային Միութեան առեւտրական գործակալ Վոյկով Միկոյեան արգիլած է մինչեւ ցնորինութիւն ցորեն եւ կարագի արտածումը Սովետական եղանակին։ Ան կ'ակնարկէ նաեւ թէ ռուսական մի քաղաքներու մէջ սնունդի տագնապը բաւական լուրջ է։

Թէեւ հունձքերը նպաստաւոր են, խորհրդային իշխանութիւնները մտադիր են անսահմանափակ ժամանակով պահել հացի քարտերը։

ԳՐԱԿՈՒՆԻՔԻ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԵՐ

«ՀԱՅԿՈՒՀ» ԳՐՔԱՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳՐՔԻ ՎԱՃԱՌՔԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Գին՝ 1 ռուբլի 50 կոպեկ

հեկեկալ, լսելիք մարդկանց ցցուցից ոտքերը շորերի տակից, ոտաբոբիկ ու գլխաբաց, ամեն մեկը մի բան ձեռքին, ամեն մեկը մի բան ասելիք, ամեն մեկը մի բան հարցնելիք, ամեն մեկը մի բան խնդրելիք, ամեն մեկը մի բան պահանջելիք, ամեն մեկը մի բան ուզելիք, ամեն մեկը մի բան տեսնելիք, ամեն մեկը մի բան լսելիք, ամեն մեկը մի բան իմանալիք, ամեն մեկը մի բան հասկանալիք, ամեն մեկը մի բան գիտենալիք, ամեն մեկը մի բան ճանաչելիք, ամեն մեկը մի բան ճանաչելիք, ամեն մեկը մի բան ճանաչել

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած պուա-ֆոլոնպի Սահակ Մեսրոպ Դպրադարանի եւ Շ. Մ. Ը. Մ-ի ժամնաձիւղին կողմէ, այսօր կիրակի օր Արժանթէօյի մէջ: *Կը նախագահէ՝ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ*
Կը խօսին՝ Պ. Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ և ԿԱՐՕ ՕՒՇԱԳԼԵԱՆ

Հոս պիւֆէ: Հաղորդակցութեան միջոց՝ կառ ույն-լազարէն շոգեկառք, փորթ տը փլիշիէն 40 թիւ ֆանրակառք եւ Gare d'Enghienէն օթօպիւս առնել եւիյնել կառ տ'Արժանթէօյ:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

Վկայեալ փարիզի բժշկական ֆակիւլթէին (Licencié ès Sciences)
նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի
եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60-46

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՁԱՇԻՒՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Հետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
39 Bld. de Strasbourg
Métro: Château d'Eau
Հեռ. Prov. 69 38
Մասնագէտ բժիշկներ ջերմամիզութեան, փրոսթաթի, անկարողութեան, ֆրանկախտի, մորթի եւ կանանց հիւանդութեանց: Արեան քննութիւն, ելեկտրաբուժութիւն: Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9-12:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
ԱՑՑԵԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ
Հասցէ՝ 48 Av. de l'Econome
Blanc-Mesnil (S. et O.)
կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:
Չափաւոր գին

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'ապագայ նորոգ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Եշ.էն 31 Rue Douai 1er étage à gauche, Métro: Blanche.

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ
Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:
Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e),

ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Ֆարագրութեանս մէջ, հիմնած եմ գրադարան մը «Մայիս 28» անունով, հայրենի գիւղս փոխադրելու (Բաշ Գառնի) նպատակով:
կը խնդրեմ բոլոր հայ գրողներէն եւ հրատարակիչներէն 1—2ական օրինակ նուիրել իրենց հրատարակութիւններէն, ճոխացնելու համար գրադարանս:
Հասցէ՝ K. Kotcharian, Rue Borissova 70. Roustchouk (Bulgarie).

Կ'ուզուին ժէտօէ ոսպ կարող վարժ կարուհիներ: Լաւ վճարում եւ տեւական գործ: Դիմել՝ Ն. Ջնաքանեանի, 5 Rue Bergère. Paris, 9e,

Ծախու է կօշկակարի ոտքով նոր մեքենայ մը գեղչուած գինով: Դիմել՝ Պ. Հիսաեանի 22 Av. Rouveyrol, Asnières (Seine):

Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վէլիգիի
ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵԱՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիգի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:
Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հաբիւր ֆրանքով,
63 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
73 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

Ուշադրութիւն
Ջէյթունի քաղաքի եւ հերոսներու մեծադիր նկարը, գին՝ 4 ֆրանք (կարելի է դրկել ֆրանք սակաւ նամակադրոշմ): Դիմել՝ նոր հասցէին՝ M. Ezeguiélian, 6 Rue Pierre Curie, Kr. Bicêtre (Seine): փոսթի ծախս չկայ:

J. PAPACHRISTO
44 Rue Fessart
Մէթրօ՝ Buttes Chaumont
Վերաբացած է նոր գործերու իր արհեստանոցը գոր մէկուկէս տարիէ ի վեր փակած էր: Նախապէս իր քով աշխատած կամ այժմ աշխատիլ փափաքող գործաւորուհիները անմիջապէս դիմեն իր հասցէին: Աշխատանք կը տրուի արհեստանոցի եւ տուներու մէջ: Գիներու վրայ բարձրացում եղած է:

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներոհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթոմա: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ
Ոինինռ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, թուրքերէն, հրէերէն, արաբերէն, սպաներէն, Ալժերիական, թունուզական եւ մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ. օրերը՝ կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հաղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96-70
կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսայի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ՁՐԱՆՍԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱՁԻՏԱՏՎԻԹ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

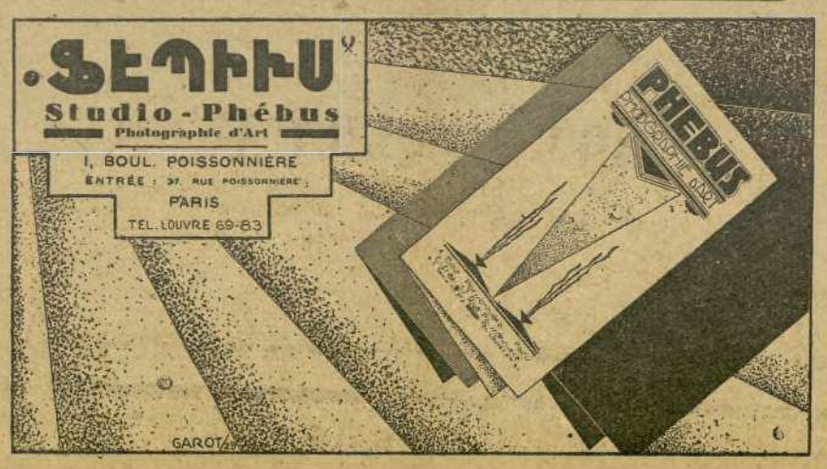
ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՒԻՒՐ, ՕՆՏԻՒԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ
Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն Թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը:
12 Rue de Nesles (Ռիւ ֆօֆէնի մէջ), Մէթրօ Odéon

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կօշիկի արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է: Ցանկացողները ժանրամանութեանց համար Յող դիմեն Գշ. եւ Դշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը՝ 2-4, 15 Rue Henri Murger, մանուկ նագաշեանի: Metro Bolivar. Paris (19e).

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49—31

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԾՐՆԵԻ ԴՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59-21
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու: *Ձոխ մթերք՝ Զննիթ, Լոնժին, Լէյքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոտէքս ժամացոյցներու, Քարիյեօն Ուէսթմինսթրներու,* ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)
50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,
Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլֆէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տաբագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Թուրեան) 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ֆաթման եւ Աատոը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլին 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (գօր. Սեպուհ, կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, Վէցուկէս պորտի ժառանգ Ռացած մնտուկը 4, Յոհաննոցին գիրքը 5, Երազահան 6, 8, Յօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Աբարատ երգարան 25, Զայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (գօր, Անգրանիկի, Ա. Մխոյեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.):
Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը:
Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒԻ եւ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն:
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:
Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր:
Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Դին ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.:

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66-64
Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական դրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն,* Առանց կանխավճարի:
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ-
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԻՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers
ՄԱՔՈՒՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐՁ
ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19:

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MARK
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.
Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամէնավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները:
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գինով,

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges ի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24 83
ՄԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒՆ
Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRESSIN JOLIVET *հացերը:*
Ուրիշ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր:
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՐԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Admiaistration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ՅՈՒԼԻՍ
1929

9 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1003

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿԵՂԾՆ ՈՒ ԱՆԿԵՂԾԸ

Իրական անկեղծութիւնը անշուշտ պիտի պայծառացնէր մթնոլորտը, ապահովելով փոխադարձ վստահութիւնը զոնէ հանրային գործերու մէջ։ Մանաւանդ կուսակցութիւններու միջեւ։

Փոխադարձ վստահութիւն...

—«Դժբախտաբարեայդ առաքինութիւնն ալ խեղդամահ չուած կամ շղթայակապ նահանջած է, շնորհիւ չափազանց թունաւոր մթնոլորտի մը, որ երթալով կը թանձրանայ»։ («Յառաջ», 5 յուլիս)։

Ցոյս կա՞յ որ վերահաստատուի։ Հարցնենք, նորէն, ռամկավար խմբագիրներուն եւ վարիչներուն։

Կիրակի օր պարզեցինք թէ անոնք ի՛նչպէս կը հասկնան անկեղծութիւնը ամէնէն հիմնական հարցին՝ Հայաստանի հանդէպ,— կեղծելով եւ շողոմելով, քծնելով եւ խաբելով։ Ու շեշտեցինք թէ նոյն գիծը կը տիրէ նաեւ ուրիշ ասպարէզներու մէջ։

Ահա միւս խնդիրը, գաղութներու կազմակերպութեան պահանջը, որ արդէն հրատապ հանգամանք է առած։

Ռամկավարները բռներ են ճամբայ մը որ ե՛ւ յոյս կը ներշնչէ ե՛ւ կը յուսահատեցնէ։ Իրենք իրենց մնալով, գէշ-աղէկ մատնանշումներ կ՚ընեն տիրող չարիքի մասին։ Երբեմն շատ լաւախտաճանաչում կը կատարեն, ղարման եւ ծրագիր ալ ներկայացնելով, ինչպէս ըրաւ եգիպտոսի «Արեւ»ը։ Բայց երբ կը տեսնես որ խօսքէն գործի անցնին, առջեւդ կը տեսնես երկու դէմք եւ երկու կերպարանք։ Երբեմն երեք եւ աւելի։

Նոյն կեղծիքը՝ անկեղծութեան գոռի տակ։

Այսպէս, «Արեւ»ը ծրագիր-սահմանադրութիւն մը ներկայացուց, որ խելքի մօտ էր։ Յետոյ գլխագիր «Մարդ մը» փնտռեց, որ վերածուեցաւ «աշխրէթապետ»ի, շատ չանցած յանգելու համար օտար, ոչ-հայ դիկտատորի մը։ Փոխանակ պատասխանելու շեշտակի տեղացող հարցումներուն, որոճաց, քրտնեցաւ, եւ առտու մը թելադրեց գաղութներու կազմակերպութեան ձեռնարկել Դաշնակցութենէն դուրս, «ուրիշ իրարու համախոհ ոչ-կուսակցական ևկուսակցականաւորներու հետ ընդհանուր, յառաջիկային Դաշնակցութիւնն ալ հրաւիրելու պայմանով։ («Արեւ»22 մայիս)։

Տաք-տաք պատասխանեցինք այս նոր գիւտին ալ, որուն յաջողութիւն մաղթելով («Յառաջ», 2 Յունիս)։

Անկէ ի վեր, աչ ու ձախ կը թիավարէ եգիպտոսի ռամկավար պաշտօնաթերթը, առագաստներուն վրայ կարկտելով բոլոր գիւտերը, սակայն՝ առանց ընթացք տալու անոնց ու ժկկին։

Եւ ահաւասիկ թատերական տեսարան մը,— եգիպտոսի ռամկավար օրկանը անհրաժեշտ կը գտնէ գաղութներու կազմակերպութիւնը եւ ի՛նչքան ալ պատէ պատ գարնուի, ձեռք չի քաշեր Դաշնակցութենէն։ Փարիզի պաշտօնաթերթը երբեմն կը բարեհաճի բացատրել թէ գաղութները պէտք ունին կազմակերպութեան, բայց «Միակ Արգելքը»... Դաշնակցութիւնն է։ Ամերիկայի պաշտօնաթերթը, փորը կուշտ, կռնակը տաք, կը զարմանայ որ մարդիկ ժամավաճառ կ՚ըլլան այսպիսի բաներով։

Կարելի՞ էր հարցնել թէ՝ այս կացութեան մէջ, ո՞րն է կեղծը եւ ո՞րը անկեղծը։

Որո՞ւն դիրքն է որ կը համապատասխանէ ռամկավար կուսակցութեան տեսակէտներուն կամ որոշումներուն։

Եւ երեք ռամկավար պաշտօնաթերթերը գատ գատ առնելով, անոնց երկուա՞ն խմբագրականն է բուն տեսակէտը, թէ այսօրուանը։

Ու վերջապէս Հայաստանի մասին երէ՞կ սուտ կը խօսէին թէ այսօր, հիմա որ լեզուները բացուեր են քիչ մը եւ ահաւո՛ր հարցումներ կ՚ուղղէ նոյն իսկ աներես «Պայքար»ը։

— «... եւ վերջ ի վերջոյ Հայաստանի մէջ յառաջ պիտի չգա՞յ ինքնաբերաբար կը սպասենք այս հարցումներու պատասխանին, եթէ ոչ հրապարակաւ, գոնէ կանանչ սեղանի մը շուրջը։

Իսկ եթէ կ՚ուզեն որ այս փափուկ խնդիրներէն ոչ մէկը քրքրենք ո՛ր եւ է սեղանի առջեւ, այն ատեն թող բարի ըլլան գործնապէս ապացուցանելու «անկեղծութեան բարիքը», առանց այլեւայլի ասպարէզ իջնելով գաղութներու կազմակերպութեան համար։

Մենք չափէն աւելի անհիշաչար պիտի ըլլանք, — միայն թէ յաջողի այդ գործը։

Մենք պիտի փարատենք «մենատիրութեան» մասին հիւսուած բոլոր հէքեաթները։

Մենք պիտի պահանջենք որ կուսակցութիւնները կարելի եղածին չափ զրկուին վարչական ձայներէ, գերակշռութիւնը ձգելով չէզոքներուն։

Նոյն իսկ յանձն պիտի առնենք յիտաձգել ընտրութիւնները եւ գործի ձեռնարկել, գործին հիմքը դնել վարչական եղանակով եւ լայն խորհրդակցութեամբ մը։

Պատրա՞ստ էք, պարոնայք ռամկավարներ։ Պատրա՞ստ էք ձեր ամբողջ կերպարանքով ատեան գալու, թէ կը նախընտրէք այն տխուր քաղաքականութիւնը որ քանդեց Եւրոպայի կազմակերպութեան առաջին ձեռնարկը։

Հաստատեցէք ձեր խօսքին, ձեր բռնած դիրքին կեղծն ու անկեղծը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋԸ

«Հայրենիք» դիտել կուտայ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (19 յունիս)։

— «Ամէն անգամ, երբ դաշնակցական մամուլի կողմէ կ՚արծարծուի ու կը շեշտուի համագաղութային կեդրոնական մարմին մը ստեղծելու պէտքը, հակառակորդ թերթերը իսկոյն մէջտեղ կը նետուին եւ ամէն տեսակ սոփեստութիւններով կ՚աշխատին ապացուցանել, թէ մեզ բնաւ պէտք չէ ազգային կեդրոն մը արտասահմանի մէջ եւ թէ անոր դերը կրնայ կատարել Հայաստանը։

Ոչ ոք կը վիճի այն մասին, թէ Հայաստանը միակ կեդրոնավայրն է, որուն վրայ մեր գաղութները պէտք է սեւեռեն իրենց աչքերը։ Բայց եւ ոչ ոք կրնայ պնդել, թէ Հայաստանի գլխուն այսօր նստած խորհրդային իշխանութիւնը հայկական ազգային կառավարութիւն մըն է, կը հետապնդէ ազգային նպատակներ ու կը պաշտպանէ ազգային շահեր ոչ միայն Հայաստանի, այլ եւ արտասահմանի մէջ։

Խորհրդային կառավարութեան ներկայացուցիչները իրենք ալ երբեմն որոշապէս կը խոստովանին այդ։

Աւելին. խորհրդային իշխանութիւնը ոչ միայն չուզեր կազմակերպել մեր գաղութները ազգային ինքնապահպանութեան կամ ազգային հաւաքման համար եւ ղեկավարել անոնց ազգային կեանքն ու գործունէութիւնը, այլ եւ ամէն ճիգ կ՚ընէ քայքայելու հայութեան ազգային կազմակերպուած կեանքը, բարոյապէս փճացնելու եւ ֆիզիքապէս ցրուելու հայկական բեկորները, «համաշխարհային» յեղափոխութեան նպատակներու համար։

Այսուհանդերձ ռամկավարներէն ոմանց մէջ երբեմն խիղճը կ՚արթննայ ու ողջմտութիւնը կը խօսի, եւ այն ատեն անոնք ալ կը խոստովանին, թէ ազգային կեդրոնի մը ստեղծումը արտասահմանի մէջ անհրաժեշտ է։

Սակայն, դժբախտաբար, խղճի եւ ողջմտութեան նման ձայները խիստ հազուագիւտ են, վաղանցուկ, պատահական եւ երբեք արձագանգ չեն գտներ ռամկավար որոշ շէֆերուն քով ու անմիջապէս կը խեղդուին անոնց անսահման կիրքի ու անբուժելի ցաւագարութեան աղաղակներուն մէջ։

Ըստ երեւոյթին, մինչեւ որ Հայաստանի վրայէն չվերնայ հակազգային ներկայ իշխանութիւնը կամ մինչեւ որ արտասահմանի հայութիւնը չկարողանայ չէզոքացնել այն չար կամքերը, որոնք ամէն գնով կ՚ուզեն խանգարել մեր գաղութներու ինքնամփոփման, ինքնակազմակերպման, ինքնահաւաքման եւ ինքնակառավարման հարցը, այս պէս դեռ երկար ատեն պիտի շարունակուի իրերու ներկայ քաոսական վիճակը, որ սկսած է արդէն յուսահատութիւն պատճառել շատերուն...։»

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Ֆուատ Թագաւորը, որ ծպտուած կը ճամբորդէ, Ժընեւէն Տիժոն հասաւ կիրակի իրիկուն։ Թագաւորը եւ հետեւորդները երէկ ճամբայ ելան դէպի Փարիզ։

ՍՎԱԶ ԷՐԶՐՈՒՄ երկաթուղիի գիծը մինչեւ երեք տարի Էրզրում պիտի հասնի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌՈՒՍԵԻԹՈՒՐՔ ՎԷՃԸ

«ՊՐԱՒԴԱ» ԵՒ «ՀԱՔԻՄԻՅԷԹԸ ՄԻԼԼԻՅԷ» ԴԷՄ ԴԻՄԱԳ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն։— *Կէս պաշտօնական «Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» թերթը երկար յօդուած մը կը հրատարակէ, թուրք շրջանակներու զայրոյթը արտայայտելով խորհրդային մամուլին, մանաւանդ բոլշեւիկ կուսակցութեան պաշտօնաթերթի «Պրաւդա»յի հակաթուրք պրոպագանդին դէմ։*

«Պրաւդա», հիմնուած սխալ տեղեկութեանց վրայ, վեր կը հանէ տեւական յառաջդիմութիւնները թուրք համայնավարութեան, որուն չափաւոր տարրերու վրայ մօտալուտ յաղթանակը կը նախատեսէ։ Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը շատ գէշ կը նկարագրէ և ատոր պատճառը կը վերագրէ բանուոր դասակարգի յարաճուն դժգոհութեան, եւ ծանր տուրքերուն, որոնք խոտոր կը համեմատին ժողովուրդին նիւթական կացութեան հետ։ Եզրակացնելով, «Պրաւդա» անխուսափելի եւ մօտալուտ կը համարէ տնտեսական տագնապ մը Թուրքիոյ մէջ։

«Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» զայրոյթ կը յայտնէ քաղաքական այս խաղերուն համար, որոնց նպատակն է Ռուսիոյ հանրային կարծիքը դարձնել արտաքին խնդիրներու վրայ՝ ծածկելու համար Ռուսիոյ ներկայ ողբալի վիճակը։

Փոխանակ պրոպագանդի այսպիսի դրութիւն մը ստեղծելու, կ՚ըսէ թուրք թերթը, Ռուսիա աւելի լաւ պիտի ընէր՝ եթէ յարգէր տրամադրութիւնները առեւտրական դաշնագրին, որուն չյարգուելուն հետեւանքով, վերջերս թուրք առեւտուրը մեծ վնասներու ենթարկուեցաւ։

«Պրաւդա» խօսելով Օսմ. Հանրային Պարտքի կտրոններուն մասին կնքուած համաձայնութեան շուրջ, Թուրքիոյ պարտքերուն ճանաչումը կը նմանցնէ օտար դրամագլուխին առջեւ ստանկութեան մը։

«Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» կը պատասխանէ թէ թուրքիա յարգեց իր ստորագրութիւնը, մինչ Ռուսիա ուրացաւ։ Ու եզրակացնելով կ՚ըսէ. «Պրաւդա» իրաւունք ունի համայնավարութեան դատը մեզի համար աւելի նուիրական է եւ մենք իրաւունք չենք տար Ռուսիոյ՝ միջամտել Թուրքիոյ ներքին քաղաքականութեան վերաբերեալ խնդիրներու»։

կը թուի թէ ռուսեւթուրք վէճը դուրս կ՚ելլէ տնտեսական գետնէն եւ կը մտնէ քաղաքական հողի վրայ, այսպէս մտահոգիչ դարձուածք մը առնելով։

Ջերբակալութիւններ Պոլսոյ մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ ձերբակալուած են տասը հոգի՝ գեղծարարութեան եւ սուտ զրպարտութեան ամբաստանութեամբ, որոնք կը վարկաբեկեն Թուրք Հանրապետութիւնը։ Ձերբակալուածները հրեայ մեծ վաճառականներ են, նախկին յանձնառուներ վաոոդի եւ պայթուցիկներու մենաշնորհին, որ ներկայիս ֆրանսական ընկերութեան մը տրուածէ։

Հաշիւները փոխանցելու համար կատարուած քննութեան առեն, ամբաստանեալները ծածկելու համար 300,000 թրքական ոսկիի անյայտացումը, յայտարարեցին թէ այդ գումարը իբրեւ կաշառք տուած են բարձրաստիճան պաշտօնատարներու։

Քննութիւնը հաստատեց թէ այս ամբաստանութիւնը հիմ չունէր։

Քննութիւնները կը շարունակուին։ Գրաւուեցան կարեւոր փաստաթուղթեր, որոնք ամբաստանեալներու մեղաւորութիւնը կը հաստատեն։

Քարիւղի թագաւորներուն ժողովը

Ամերիկեան Քարիւղի Ընկերակցութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը, որուն կը մասնակցին Ամերիկայի քարիւղի ամենամեծ ընկերութեանց ներկայացուցիչները, կիրակի գիշեր Նիւ Եորքէն ճամբայ ելաւ Եւրոպա գալու համար։ Ներկայացուցիչներ ունին Նիւ Ճըրզիի Սթանտարտ Օյլը, Վաքուում Օյլը, Ատլանտիք Րիֆայնինկ ընկ-ը, Նիւ Եորքի Սթանտարտ Օյլը եւ Սինքլէր ընկ-ը։

Ամերիկեան քարիւղի այդ իշխանները պիտի տեսակցին Ռոյլ Տըչ Շէլլի վարիչ-տնօրէն Սըր Հէնրի Տէթէրտինկի եւ Անգլօ-Փըրժիըն քարիւղի ընկերութեան տնօրէն Սըր Ճոն Քատժէնի հետ, հասկացողութեան մը գալու համար քարիւղի համաշխարհային արտադրութեան եւ գիներու ճշդման մասին։ Դժուարութիւններ ծագած են Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջեւ, քարիւղի արտածման գիներուն մասին, ատկէ զատ վէճ կայ նաեւ ռուսական քարիւղ գնելու խնդրին շուրջ։

Ամերիկեան ընկերութիւնները զանազան պատճառներով չեն կրցած իրարու միջեւ համաձայնիլ արտադրութիւնը սահմանափակելու համար։ Ամերիկայի մէջ քարիւղի արտադրութիւնը հետզհետէ կ՚աւելնայ՝ անցնելով սպառումի քանակը եւ կրնայ շուկայ գտնել Եւրոպայի մէջ։

։ Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, Ամերիկայի եւ Եւրոպայի քարիւղի ընկերութեանց ներկայացուցիչները խորհրդաժողովներ պիտի ունենան Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ՝ մանաւանդ սահմանափակելու համար քարիւղի համաշխարհային արտադրութիւնը եւ վերաքննելու համար նեռածուած գիները։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՐՈՑԿԻ

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ԿԱՆՉՈՒԻ?

Մորնինկ փոսթի Րիկայի Թղթակիցը, կը հեռագրէ թէ ներկայիս բանակցութիւններ կը կատարուին Ստալինի եւ Տրոցկիի միջեւ, այս վերջինը Ռուսիա կանչելու եւ կարմիր բանակին մէջ կարեւոր պաշտօն մը տալու մասին։

ՄԱՀ ՓՕԼ ՍՈՒՏԼՅԻ

Կիրակի օր Նէօյեի-Հիւանդանոցի մը մէջ մեռաւ «Թան»ի գրական քննադատ փօլ Սուտէ, որ միջազգային համբաւ կը վայելէր։ Ծնած էր Հաւը՝ 1869ին։ Փարիզի մէջ երկրորդական ուսում ստանալէ յետոյ, 18 տարեկանին լրագրութեան նուիրուեցաւ։ 1892ին իբրեւ խորհրդարանի քրոնիկագիր մտաւ «Թան»ի մէջ, ուր 1912ին իբրեւ գրական քննադատ յաջորդեց կասթոն Ցէշանի։ Ամէն հինգշաբթի «Թան»ի մէջ նոր հրատարակութեանց մասին իր գրած գրախօսականները հեղինակութիւն կը նկատուէին։

Իբրեւ թատերական եւ երաժշտական քննադատ աշխատակցած է նաեւ «Էքլէր»ի, «Փարիմիտի»ի։ կը գրէր նաեւ «Նիւ Եորք Թայմզ»ի, «Րըվիւ տը Փարի»ի, «Քանտիտ»ի, «Նուվէլ Լիթէրէր»ի եւ ուրիշ թերթերու մէջ։

Իրական պաշտամունք ուներ վիքթոր Հիւկոյի հանդէպ, ջերմ բարեկամ էր Անատոլ Ֆրանսի, նոյնպէս իր հիացումը կը յայտներ Մօրիս Բարէսի, փօլ Վալէրիի, Մարսէլ Փրուսթի եւ Պնտրէ Ժիտի։

1913 14ին գրած իր յօդուածները հրատարակուած են իբրեւ գիրք «Հիվրը տիւ Թան» անունով։ Անցած տարի իբրեւ գիրք հրատարակեց իր ուսումնասիրութիւնները փրուսթի, Ժիտի եւ վալերիի մասին։ «Լէ Րոմանտիք տը լ՚Ակադեմի» անունին տակ հրատարակած է ֆրանսական Ակադեմիային մէջ Լամարթինի, Նոտիէի, Հիւկոյի, Սէնթ-Պէօվի, Ալֆրէտ տը Միւսէի խօսած ընդունելութեան ճառերը եւ Ակադեմիայինտուած պատասխանները։ Իր գլխաւոր գործն է սակայն «Լա Սոսիէթէ տէ կրան՚գ էսփրի»ն, որուն մէջ կը ներկայացնէ Պլատոնը, Դեմոսթենէսը, Դանտէն, Րապլէն, Մոնթէնը, Տէքարթը, փասքալը, Սփինոզան, Միշլէն, Պայրընը, Պէրլիոզը, եւն. ընդամէնը 20 անմահներ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

"ԴՐՕՃԱԿ,, Ի

Յունիս Յուլիս միացեալ թիւը (6—7), հետեւեալ բովանդակութեամբ.— Աշխատաւորական կառավարութիւնը Անգլիայում (խմբագրական). ֆոթորկածային մարգարէն (Բաֆֆիի ժահուան 40ամեակին առթիւ), Մ. վարանդեան. Գաղութային խնդիրներ, Ս. Վրացեան. երիտասարդ սերունդի յեղափոխական դաստիարակութիւնը. Կ. Սասունի. Անդրկովկասի շրջանացումը Ս. Մասուրեան, Արեւելեան նահանգները Հրանտ-Սամուէլ, Թուրքիոյ շուրջ. Խմբապետ Խնկօն (նկարով), Թիւրք պարսկական սահմանավէճը, Ս. Վ., Երկու ժահ (Ժողէֆ Վոտերս եւ Տիկին Մենար Տորիան։

Գնուքէ թիւը 2.50 ֆր.։ Տարեկան բաժնեգին՝ 25 ֆր. կամ 2 տոլար։

ՆՈՐ ՋՈՀԻ ՄԸ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Բ.

ՉԵԿԱՅԻ ՉՆՏԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ուշ գիշեր էր, փողոցում միանգամայն լռութիւն էր տիրում. բացի քաղաքապահ մի լիիոնէրնեբիոզ ոք չկար դուրսը։ Աստիճան փողոցով տանում են Չեկայի շէնքը։ Ցերեկով Չեկայի փողոցով մարդ դժուարանում էր անցնել. իսկ գիշերը աւելի քան սարսափելի էր, որովհետեւ այդ ժամերին է որ Չեկայում մաքրագործումներ է տեղի ունենում։

Չեկայի դրան առաջ, ինձ յանձնում են հրամանատարին, որ առաջնորդում է ինձ եւ գնում է խիստ մեկուսարանը։

«Մեկուսարան» կոչածը մի փոքրիկ խցիկ է, ուր լոյս ասածդ գոյութիւն չունի եւ կալանաւորին դուրս չեն թողնում, անգամ իր պէտքերի համար եւ կողքին դրւած «պարաշա» թիթեղի ամանի մէջ է դուրս գնում, եւ որը մի ամսից յետոյ են դատարկում։ Դուռը բոլորովին չի բացում, միայն այն դէպքում է բացում երբ բանտարկեալի գործը վերջացած է լինում, այսինքն երբ պիտի տանին գնդակահարութեան կամ աքսորի։ Միւս կեդտոտութիւնների մասին չարժէ երկար խօսիլ, քանի որ պարաշայի պատմութիւնը բերին։

Մի քանի օր այդ մեկուսարանում մնալուց յետոյ, ինձ փոխադրում են Երեւանի կեդրոնական բանտը եւ պահում են «Կանացի Կորպուս» կոչուած զնտանում։ Երկու օր անց, ինձ մօտ են գալիս այն երեք հոգին, որոնք աշխատում էին ինձ համոզել որ իրենց համար աշխատիմ։ Կատաղած գլխին, թէ ինչո՞ւ եմ ես պարսից հիւպատոսին յայտնել իրենց առաջարկի մասին եւ պահանջում են որ մի թուղթ ստորագրեմ եւ հերքեմ, որ իրենք նման առաջարկ չեն արել ինձ։

Ես հրաժարւում եմ նման թուղթ տալուց եւ յայտնում եմ չեկիստներին, մինչեւ որ պարսկական հի պատասը կամ նրա պաշտօնեան ներկայ չլինեն, ես ոչ մի բացատրութիւն ձեզ չեմ տայ։ Չեկիստները աւելի են ջղայնում եւ սպառնալիքներ կարդալով ու հայհոյանքներ թափելով, հեռանում են։ Այս բոլորից յետոյ ինձ աւելի ուժեղ հսկողութեան տակ են պահում։

Բանտի դժոխային պայմանները մեզ հիւծել էին։ Իմ խցիկի դիմաց մեկ գիւղացի էր բանտարկւած, այդ մարդուն 7 ամիս տանջել էին եւ դեռ նրա գործով չէին հետաքրքրւել։ Խեղճի աղերսանքն ու բողոքները, որ իրեն ինչո՞ւ համար են բանտարկել — ապարդիւն են անցնում։ Վերջը թշուառ գիւղացին յուսահատւում է եւ իր ճերմակեղէնը ոլորում է եւ առաստաղից կապելով, իրեն համար կախաղան է պատրաստում ու վերջին անգամ հայհոյելով կարմիր բանակալներին, խեղդում է իրեն։

Այս դէպքը տեղի է ունենում 1928 յունիս 16ին։ Գիւղացու բղաւոցից բանտի մէջ իրարանցում է ընկնում։ Քիչ անց, բանտապետը, գատական բժիշկ Կրիժինեւսկին եւ մի քանի չեկիստներ, սխալմամբ ժանում են իմ խցիկը (կամերա), քիթերի տակ փսփսում են։ Երբ նրանք մտնում են խցիկը, մի րոպէ ես ինձ կորցնում եմ, եւ պատկերացնում եմ, որ խեղճ գիւղացուն սրանք են խեղդել, այժմ էլ հերթը իմն է։ Անմիջապէս չորեքս հագնում եմ։ բանտապետ Զախմախչեանը կատակ անելով հարցնում է.

— «Հէ՛յ, Ցովհաննէս, ինչո՞ւ ես շորերդ հագնում»։

Ես ջղայնացած պատասխանում եմ

— Ի՞նչ է, առանց շորերի էք ուզում գնդակահարել՝։

Զանգած երկու րոպէ, նրանք դուրս են գալիս եւ սանում գիւղացու խցիկը. երկար քննութիւն կատարելուց յետոյ, դիակը բանտի օթեմոպիլով տեղափոխում են. թէ ո՞ւր, այդ մինակ չեկիստները գիտեն։ Մինչեւ վերջն էլ, ինձ համար չպարզուեց, թէ բժիշկն ու չեկիստները ինչո՞ւ ժան իմ խցիկը. երեւի ուզում էին իմանալ, թէ ինձ վրայ ի՛նչպէս է ազդել գիւղացու դէպքը։

Այս դէպքը — գիւղացու կախաղան պատրաստելը ու ինքնասպան լինելը — բոլորին համար էլ բանտում պարզւեց։ բայց հազարաւոր դէպքեր, հազարաւոր գընդակահարութիւններ մութ միացին մեզ համար, որովհետեւ Չեկայի ոստիկանները այնպիսի միջոցներով ու ձեւերով էին բանտարկեալին բանտից հանում, որ ոչ ոք չէր իմանում. իսկ ձեւականութեան համար, երբեմն երբ տեսնում էին, որ բանտարկեալը հետաքրքրւում է իր հարեւանով, յայտարարում էին, որ նրան ազատ են թողել։ Բոլշեւիկների այս ձեւի սրիկայութիւնների մասին կ՝ըելի է հազարաւոր օրինակներ բերել, բայց որովհետեւ շատ է գրւել, ես չեմ երկարացնում։ Ամբողջ 6ուկէս ամիս տանջւում էի բանտում։ կարմիրները նոր-նոր միջոցների են դիմում ինձնից մի բան կորզելու։ Մի խումբ դարալագեազցիներ մեղադրւում էին Դաշնակցութեան գործերով զբաղւելու մեղքով։ Չեկան նրանցից չորսին որոշել էր գնդակահարել. իսկ միւսներն 3-10 տարի աքսոր։ Այդ չորս հոգից երեքը դարալագեազի Ռինդ գիւղից էին. իսկ մէկը, բոլորովին հիւծւած վիճակում, որը վերջին օրերին իմ կամերն էին բերել, Ուրամ Բաբայեանն էր, Մալիշկեցի։

Օգոստոս 4ի գիշերը, չեկիստները վերջին փորձերն են անում, որպէսզի ինձ իրենց ձեռքը գցեն։ Ո՛չ գիշերին ինձ արթնցնում են, որ շորերս հագնիմ ու գնամ քննութեան։ Ես այլեւս չեմ կասկածում. ինձ տանում են գնդակահարելու,— որովհետեւ գիշերով տանիլ քննութեան, այդ է նշանակում։ Մի րոպէ պատկերացնում եմ գնդակահարման գործողութիւնը եւ յիշում եմ, թէ ինչպէս մի շաբաթ առաջ նոյն պատրւակով մի շարք փարաքարցիների տարան ու գնդակահարեցին։ Սակայն առանց ծպտուն անելու հագնում եմ շորերս եւ հեռեւում եմ բանտապետին։ Բանտի միջանցքից դուրս ենք գալիս եւ իջնում ենք կամարակապ դրան մօտ, որտեղ կապկպում եւ բերանը բամպակ խցկելով խեղդում են բանտարկեալներին։

Երբ ինձ կանգնեցնում են դրան առաջ, անմիջապէս ուրիշ խցիկից առանձին առանձին բերում են Դարալագեազցիներին ու եւեկտրական թելերով ոտքերն ու թեւերը կապելուց յետոյ, բերանները բամպակ են լեցնում ու գնում օթեմոպիլի մէջ, իսկ Ուրամ Բաբայեանին քարշ տալով են բերում։ Վերջինիս աղերսանքը, գոռում. գոչումը մարդու սիրտն էր մաշում. իսկ քարսիրտ ու մարդակեր չեկիստների համար սովորական խաղ էր դարձել. որքան որ բանտարկեալը աղերսում, լացում ու խնդրում է, այնքան նրանք հրճւում էին։ Լպիրշ դէմքով դրան մօտ կանգնած քննիչը ցոյց է տալիս ինձ այդ գործողութիւնը եւ ասում

— Այժմ հերթը ձերն է, թէ չէք ուզում դուք էլ սրանց օրին ընկնել, առանց ուշացնելու ասէք, ովքեր են տեղիս Դաշնակցականները, եւ ի՞նչ ճանապարհներով են կապ պահում արտասահմանի հետ ու գրականութիւն ստանում»։

Մարդ-բորենիների արարքները ու խաբայեանի ձիչը, ուղղակի ինձ ողջ-ողջ մեռցրել էին։ Մահւան սարսափը չէր, որ ինձ թուլացրել էր, այլ այդ սրտաճմլիկ տեսարանը։

ՑՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

(Վերջը՝ յաջորդով)

ՆՈՒԷՐ
ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒԻՆ

ՀՄԲ.— Վերջերս վրաստանէն եւ Ադրբէջանէն վրացի, հայ եւ Թուրք գրողներ եւ բանաստեղծներ այցելեցին Երեւան, ամրապնդելու համար անդրկովկասեան գրողներու յարաբերութիւնները։ Այս առթիւ Թիֆլիսի «Պրոլետար»ը կը հրատարակէ հետեւեալ ոտանաւորը, որ լոյս տեսած է հանգուցեալ բանաստեղծին գործերու վրացերէն հաւաքածոյին մէջ.—

Չէ՛, չի լռել մեծ Շոթայի
Երգի ձէնը կաթոգին.
Ու դարաւոր ցաւն աւեհի
Չի խորտակել էն հոգին։

Թնդում է դեռ նոր ձեռքերում
Էն քնարը դովանի,
Խնդում է դեռ նոր երգերում
Վրաստանը գեղանի։

— Ողջո՛յն, ողջոյն ձեզ հին ու նոր

Արի, բարի ընկերներ,
Արարատի կողմից էսօր —
Եղբայրական երգ ու սէր։

Հին օրերի վերջալոյսին,
Արշալոյսին նոր կեանքի,
Երգենք սրտանց ու միասին
Երգը հանուր բերկրանքի։

Բարձր հնչի մեր երգը թող,
Զարի ձէնը խլացնի,
Հնչիւններուն իր կախարդող
Երկրէ երկիր թող անցնի։

Ամէն կողմից թող ամէնին
Հըրապուրի ու բերի
Բազմալեզու խըրախճանին
Մեր Կովկասի ազգերի։

Ելնենք՝ տեսով ու ճանաչով,
Ընկեր, ախպէր, մեր ու քուր,
Մեր քաժանչով, ուրախ կանչով
Գնանք դէպ կեանքն ընդհանուր։

Շա՛տ, շատ արցունք թափւեց տեղում

Մեն մի կաթիլն — մի խրատ,
Անլուռ, անձուլ են ասում —
Ճամբայ չունի գործը վատ։

Թող՝ ով կ՝ուզի՝ երկար բարակ
Չոռ տայ խելքին մինչեւ ժահ,
Մենք իմաստուն — սիրենք, խնդանք,

կեանքը էս է, ինչ որ կայ։

Չարկենք ուժգին մեծ Շոթայի
Էն քնարը ոսկեզար—
Մարդը ինչ տայ — էն կը շահի,
Թող իմանայ ողջ աշխարհ։

Տեսնի քանի նոր ձէնով է
Ասում մուսան էս երկրում,
Պատգամներով պայծառ ու վեհ,
Հազար ու մի երգերում։

Ողջո՛յն, ողջոյն ձեզ հին ու նոր
Արի, բարի ընկերներ,
Արարատի կողմից էսօր —
Եղբայրական երգ ու սէր։

ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Տօքթ. ԳԵՂԱՄ ԹԱՔԱՐԵԱՆ

(ԻՒԶ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Առջի օր յառաջի խմբագրատունը հին թերթերը թղթատելու առեն, շանթող ազդ մը կարդացի «Ցուսաբեր»ի մէջ։

Տօքթ. Գեղամ Թաքարեան մեռած։

Մեռած 50 60 օրերէ ի վեր, Անոր հեռաւոր հողակոյտը արդէն ծածկուած պէտք է ըլլայ կանանչով, ծաղիկներով, եւ ես նո՛ր, նո՛ր կ՝իմանամ...

Տօքթ. Գեղամ Թաքարեան (Իզմիթցի կամ շրջանէն) 1919ի երազ օրերուն եկաւ մեզի.— Զօրք Մարզուան։ Երիտասարդ էր եւ խանդավառ։ Եկած էր կարճ ժամանակի համար եւ կապուելով մեզ մինչեւ կիլիկիոյ պարպուելը։ Բարձրահասակ, նիհարակազմ, Ղուտ, թուխ եւ գեղեցիկ տղամարդ մըն էր։ Հազիւ քսանըչորս քսանըհինգ տարեկան։ Այն օրերուն այնպէս էր Զօրք Մարզուանը որ ամէն մարդ գործի պէտք էր լծուեր։ Տօքթ. Գեղամը արդէն մեր կազմի մէջն էր։ Զափազանց Ղուտ, ծայրայեղ Ղազնուեթիւն մտցուց մեր գործերուն մէջ, խանդավառութեան եւ հաւատցման այդ օրերուն։ Անչափ էր իր մէջ կիրքը գաղափարի, կիրքը հանրային անպարկեշտութեան, կիրքը գանցաուութեան, թալուութեան հանդէպ։ Ինք իբրեւ բժիշկ, գիտականօրէն կ՝ապացուցանէր որ օրուան 24 ժամերէն միայն 8 ժամը անձնական աշխատանքի, 4ը քունի համար է, իսկ 12ը հանրային աշխատանքի համար։ Բացառիկ կացութեան մէջ անձնական 8 ժամուան աշխատանքը ընկերային բնազդով եւ օրէնքով, պէտք է տրամադրուի հանրային գործի։ Հարկաւ կարելի կ՝ըլլայ ընկերոջ մը տունը պատառ մը հաց դնել, անօթի չսատկելու համար։ Որքան մէկը մեռած չէ, շունչը վրան է եւ շարժելու ըսղուսակ, պէտք է որ խելայեղ անձնուիրութեամբ փարի կեդրոնի գործի թուրքիոյ մէջ Հուկէս միլիոն էինք, վերապրողները միայն կէս միլիոն են. պարզ հաշիւի տեսակէտով իւրաքանչիւր վերապրող մեռած 4ի հանրային պարտականութիւնները պիտի վերցնէ։ կեանքը կարճ է, եթէ երկար ըլլար ինչո՛վ, ինչպէ՛ս պիտի լեցնէինք։ Փառք տանք որ կարճ է, արուեթեան, անձնուիրութեան, այլասիրութեան քանի մը գործերով կրցանք այդ կարճ կեանքի կէսը լեցնել։

Չեմ ճանչնար կեանք մը որ ամբողջապէս լեցուն ըլլայ։ Երիտասարդ այս տօքթորը, այս իր ինքնաժխտման հասնող, հանրօգուտ փիլիսոփայութեամբը վարակեց իր շուրջիններըը։ Իր բուռն, դիւրավառ խառնուածքով որքան անկեղծ բարեկամներ, զինք սիրողներ գտաւ, նոյնքան եւ աւելի թշնամիներու բանակ մը ստեղծեց շուրջը։ Ռամկավարները անունը «ռուսը» դրած էին։ Կ՝ուզէին այդ վտանգաւոր պայթուցիկէն ազատիլ։ Դիմեցին մինչեւ ժանտութիւն։ Դէշ ժուռնալ մը որ իր վատ ազդեցութիւնը Թողուց մեր բոլոր ընկերներուն վրայ։ Տօքթ. Ռօլանը (ինքնասպան Ատանայի մէջ) պետական եւ խնամատարական լայն իրաւունքներով եկած էր Զօրք-Մարզուան։ Տօքթ. Գեղամը կանչելով քաղաքավարի հասկցուցած էր որ հեռանայ Տ. Եօլէն։ Դացինք Տօքթ. Ռօլանին։ Մեր ազնիւ բարեկամը յայտարարեց.

— Լա՛ւ, Տօքթոր Թաթարեանը կուտամ ձեզի (Դաշնակցութեան) եւ 8 օր չանցնիր ան կը գառնայ այստեղ կառավարական բժիշկ։

Տօքթ. Ռօլանը իր խոստումը կատարեց։ «Ժուռնալճի»ները զարմացան։ Այնուհետեւ, Գեղամը դարձաւ բնիկ, եւ «ռուսը» ուժգ Տէօրթ Եօլի մէջ, անխնայ զարնելով, ձաղկելով եւ գործելով յօգուտ ժողովուրդի։ Ցերեկը հիւանդներուն հետ էր։ Այն հիւանդները որոնք կը վճարէին, երբ կանչէին այն առեն այթի կ՝երթար. իսկ այն հիւանդները որ չէին կրնար վճարել, օրը 2 անգամ անպայման առանց կանչուելու իրենց անարին կերթար կը գտնէին բժիշկը։ Այսպէս տարօրինակ էր Գեղամը, անձնուէր, այլասէր։

Հանրութեան առջեւ, կառավարութեան մօտ, ֆրանսական զինուորական իշխանութեանց մօտ նախանձելի դիրքի մը տիրացաւ։ Այդ բոլորը պատճառ չէին սակայն, որ սեւ աշխատանքներէ խուսափէր։ Ընդհակառակն անոնք զօրաւոր մղըրակներ հանդիսացան զինքը սեւ աշխատանքներու կապելու։ Քանի մը ամիս յետոյ, զինք ընտրեցինք քաղք. կոմիտէի անդամ։ 1919-1920 թուերուն Տ. Եոլի կոմիտէն սովորական կոմիտէ մը չէր։ Պաշարուած, չորս կողմէն կտրուած էին մեր յարաբերութիւնները կիլիկիոյ կեդր. կոմիտէին հետ։ Մեր կոմիտէն մինակը, առանց դուրսէն լուրի ևրաշանդի, կը վարէր ամբողջ Ամանոսի շրջանի պաշտպանողական եւ յարձակողական կռիւները։ Դուրսի աշխարհէն լուր չունէինք, այնքան մօտ ըլլալով ծովուն։ Երբեմն ծովէն զոնակ մը կը բացուէր, յետոյ ամիսներով կը գոցուէր։ Պէտք էր վարել, վարելու համար անհրաժեշտ էր զործ ստեղծել։ Ժողովուրդը խրամներու մէջ սուտիրաւ լուրի կը սպասէր։ Սկսանք ինք ու ես «Ամանոս» խմորատիպ թերթ մը հանել։ Ամբողջ վեց ամիս Զօրք-Մարզուանի մայր փողոցի խաչաձեւ մէկ անկիւնը բարձրացող գեղեցիկ տան մը ճրագը կը վառէր մինչեւ առաւտուան ժամը 3ը, ամէն հինդշաբթիէն շաբաթ գիշերները։ Եթէ ուղէինք պատուհանէն ներս նայիլ, պիտի տեսնէինք գեղեցիկ գլուխ մը, գրեթէ փակած սեղանին, որ գեղեցիկ ձեռագրով «Ամանոս»ը կը գրէր կամ կը տպէր։ Ժամը 3էն վերջը երբ գործը աւարտած էր, արկածէ շէշ զոնեակ գրպաններու մէջ, Գեղամը Սիամանթոյի կողմէ երգուած Զօրք-Մարզուանի դիրքերը կ՝երթար՝ «կրակներով եւ կտրիճներով հարուստ» նարնջենիներու երկու հերթապահ տղոց մէկ մէկ գաւաթ գոնեակ հրամցնելու։

Իրրեւ կոմիտէի անդամ, ինքնապաշտպանութեան կոմիտէի բժիշկ. խորհրդական, միջկուսակցական անդամ, կառավարական բժիշկ, Դաշնակցական զինամթերանոցի պահապան, ամբողջապէս կլանուած էր սեւ, սպառող այլ գաղջր աշխատանքով. իր կարճ կեանքի կէսը լեցնելու համար ազնիւ գործերով։

1920ի յուլիսի 22,23, 24ին Ամանոսի յաղթական կռիւները վերջացած էին, վեց թրքական գիւղերու բնակչութիւնը օրէ օր կը յուսահատին ու իրենց մէջ գործելու եռանդը պակսելով գործէ կը քաշուին։ Ուրեմն անոնք որ ունին ազգային գիտակցութիւն, թող իրենց կարողութեան չափով աջակցին ապահովելով պահանջած այնջնջին գումարը, որ շատ աւելին տուած են պէտք եղած ժամանակ։

Ցոյս ունինք թէ ուշ չէ այն օրը, ուր «Ցառաջ»ի սիւնակներու մէջ պիտի կարդանք (ինչպէս Մարսէյլինը) թէ այսինչ օր Պելվիլի մանկապարտէզի ամբողջ վերջին հանդէսը պիտի կատարուի։ Այն տաեն բոլոր անոնք որ մէկ մէկ անկիւն քաշուած են, ու բնաւ չեն հետաքրքրուիր այս խնդրով, ամէնէն շուտը պիտի վազեն ներկայ ըլլալու, ու իրենց փոքրիկներու հայերէն լեզուով արտասանութիւնները, հայկական երգերը ու մանկական գեղեցիկ խաղերը տեսնելու եւ լսելու համար։

Ծնողքի մը համար ազգի աւելի մեծ երջանկութիւն կրնա՞յ ըլլալ։

Ա. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ՊԵԼՎԻԼԻ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

Երբ «Ցառաջ»ի (29 յունի) մէջ կարդացինք կարգ մը տեղ կութիւններ պելվիլի մէջ բանուելիք մանկապարտէզի մասին, ոչ թէ միայն մենք մեծերս, այլ փոքրերը սկսան ուրախանալ մեկ մեկու աւետիս տալով թէ՝ «Մանկապարտէզը պիտի բացուի»։ Հարցումներու տարափ մըն է տեղայ,— «Ե՞րբ պիտի երթանք, ի՞նչ գիրք պէտք է առնենք եւայլն։

Ի՞նչպէս կարելի է որ ծնողք մը անտարբեր գտնուի տեսնելով իր զաւկին ոգեւորութիւնը, հանդէպ հայ դպրոցի, հայ ուսուցմին ու գաստիարակութեան։ Ամէն հայրենակցի պարտականութիւնն է կանգնիլ կողքին այն կազմակերպութեան, որ այնքան ցուկ պայմաններով ստանձնած գլուխ հանել այս նուիրական աշխատանքը։

Ա՛խ, շնորհաւորութեան արժանի է յանձնախումբի տարած աշխատանքը, սակայն միայն բառերով չգոհանանք. այլ գործն ալ մրցինք խօսքին. որպէս զի անոնք ալ աւելի քաջալերուին։

Անուրանալի ճշմարտութիւն մըն է թէ աշխատող եւ զոհաբերող անհատներ երբ կը տեսնեն իրենց շուրջիններու անտարբերութիւնը օրէ օր կը յուսահատին ու իրենց մէջ գործելու եռանդը պակսելով գործէ կը քաշուին։ Ուրեմն անոնք որ ունին ազգային գիտակցութիւն, թող իրենց կարողութեան չափով աջակցին ապահովելով պահանջած այնջնջին գումարը, որ շատ աւելին տուած են պէտք եղած ժամանակ։

Ցոյս ունինք թէ ուշ չէ այն օրը, ուր «Ցառաջ»ի սիւնակներու մէջ պիտի կարդանք (ինչպէս Մարսէյլինը) թէ այսինչ օր Պելվիլի մանկապարտէզի ամբողջ վերջին հանդէսը պիտի կատարուի։ Այն տաեն բոլոր անոնք որ մէկ մէկ անկիւն քաշուած են, ու բնաւ չեն հետաքրքրուիր այս խնդրով, ամէնէն շուտը պիտի վազեն ներկայ ըլլալու, ու իրենց փոքրիկներու հայերէն լեզուով արտասանութիւնները, հայկական երգերը ու մանկական գեղեցիկ խաղերը տեսնելու եւ լսելու համար։

Ծնողքի մը համար ազգի աւելի մեծ երջանկութիւն կրնա՞յ ըլլալ։

Ա. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄԱՎԵՊԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՆՈՒՇԱՂԵ ՈՍՍԱՆՑ ԲՈՂՔ

Թիֆլիս, Հայոց Ցարի հրապարակ, Ազգային Ընդհանուր Ժողովի շենքը

— 141 —

«Լա՛վ, Տալիթիթի մասին ես պատմելու շատ բան ունեմ ասելիք։

Տալիթիթի մասին շատ բան գրված է, բայց ես ուզում եմ ասել մի քանի խոսք այն մասին, թե ինչպես ես ծանոթացա նրան։

Մի անգամ ես ու իմ ընկերներից մի քանիսը հավաքվել էինք մեր ընկերներից մեկի տանը։ Ժամանակը անցնում էր շատ հաճելի։ Ուրախ զրույցներ, կատակներ, երգեր, պարեր։ Ամեն ինչ կար։ Ես ինքս էլ երգում էի։ Ինչ-որ մեկը ասաց, որ ես լավ եմ երգում։ Ես էլ ինձ շատ լավ զգացի։ Ինչպես միշտ, այդ երեկո էլ ես ուզում էի ինձ ցույց տալ։ Ուզում էի, որ ինձ ուշադրություն դարձնեն։ Ուզում էի, որ ինձ գովեն։

Ես ինձ շատ լավ էի զգում։ Ինձ թվում էր, թե ես ամենագեղեցիկ աղջիկն եմ, ամենախելոքը, ամենաերգիչը, ամենաերաժիշտը։ Ես ինձ համարում էի ամենաամենան

Թուրֆ ներքին գործավարը կարսի մէջ

Կարսէն կը հեռագրեն թէ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ յուլիս 1ին հոն հասած է, բանակի քննիչ իզմէտին եւ զօրաբանակի հրամանատար Սէտատ փաշաներուն հետ։ Հիւրերը Սէլիմ գիւղին մէջ դիմաւորուեցան կարսի ամրութեանց հրամանատարին, կուսակալութեան պաշտօնատարներուն, ժողովուրդի ներկայացուցիչներուն, զինուորական վարժարանի աշակերտութեան, արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչներուն ու մեծ բազմութեան կողմէ։

Գործավարը Սարըղամիշէն յետոյ Սէլիմ եւ Պէնլի գիւղերը հանդիպած ու դիմաւորուած է ժողովուրդին կողմէ։ Գործավարը գիւղերուն մէջ պահ մը կանգ առած եւ գիւղացիներուն հետ խօսակցութիւններ ունեցած է։

Թուրֆեւնեղիւն վհատ եւ Միխալոփուլոս

Յունաստանի արտաքին նախարար Միխալոփուլոս, որ լրագրողներուն յայտարարեց թէ Թուրքիոյ հանդէպ պիտի շարունակէ այն քաղաքականութիւնը որուն կը հետեւի վէնիզէլոս։ Աւելցուց թէ ամէն անգամ որ ինք արտաքին նախարար եղած է, յաջողած է համաձայնութեան քաղաքականութիւն մը Թուրքիոյ հետ։

Արտաքին նախարար Արկիրոփուլոս ներքին նախարար նշանակուեցաւ Զավիցիանոսի տեղ։

«Մակեդոնիոյ Օր»ը Սոֆիայի մէջ

Սոֆիայէն կը հաղորդեն թէ ամէն տարի, 24 յունիսին, Մակեդոնացիները կը տօնեն իրենց յեղափոխութեան տարեդարձը։ Այս տարի ալ բացառիկ հանդիսութեամբ տօնեցին։ Ա-ռաւօտուն Ալեքս. Նեվսքի եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստ տեղի ունեցաւ։ Այն րոպէին, երբ հաւաքաբար կ'երգուէր Մակեդոնիոյ արեւշատութեան մաղթանքը, հարիւր աղաւնիներ թռցուեցան, որոնք գանագան ուղղութեամբ սաւառնեցան, բազմահազար ցուցարարներուն վերեւ։ Յետոյ խանդավառ ճառ մը խօսեցաւ Պ. Բէնտով։ Ի վերջոյ, քսան հազարի հասնող բազմութիւնը, որուն մէջ կային մակեդոնական ազգային տարազով կիներ ու երիտասարդներ, ուղղուեցաւ դէմի մեծ հրապարակներն ու ցրուեցան։

Պուլկար մամուլը այս տարի համեմատաբար աւելի ազատ ու լայնօրէն կը խօսի Մակեդոնացիներու մասին։

Մահափորձ Պուլկարիոյ վարչապետին վրայ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկարիոյ վարչապետ Լիափչէֆի մահափորձի ենթարկուեցաւ։

Ընկերացած հանրօգուտ շինութեանց նախարարին և կարգ մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներու, Լիափչէֆ Սոֆիա կը վերադառնար պաշտօնական արարողութենէ մը, երբ Քրիչիմի եւ Ֆիլիպէի միջեւ իր ինքնաշարժը եւ եռեւէն եկող ուրիշ կառք մը ատրճանակով յարձակումի ենթարկուեցան աւազակներու խումբի մը կողմէ։ Արագութիւնը կրկնապատկելով, երկու վարիչները յաջողեցան խուսափիլ երկրորդ հարձակումէ մը եւ շուտով յարձակողներու հասողութեան սահմանէն դուրս ելան։

Լիափչէֆ եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարը թեթեւօրէն վիրաւորուեցան։ Իսկ իրենց ընկերակցող գաղտնի ոստիկան մը կուրծքէն գնդակ մը ստացած ըլլալով մեռաւ։

Մահափորձը կը վերագրուի քաղաքական պատճառներու։

*** *Լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, վարչապետ Լիափչէֆ Քրիչիմի կայարանէն շոգեկառք նստաւ եւ ուղղակի Սոֆիա գնաց, առանց Ֆիլիպէ վերադառնալու։ Հետեւաբար գիշերանց հանրօգուտ շինութեանց նախարարը Ֆիլիպէ տանող ինքնաշարժին մէջ չէր գտնուեր։ Այս ինքնաշարժը մէկ ժամ աւելի կանուխ անցաւ այն կառքէն, որ յարձակումի ենթարկուեցաւ։*

Քննութիւնները կը շարունակուին։ Դեռ կարելի չէ եղած որոշել թէ եղածը աւազակային պարզ դէպք մըն է թէ քաղաքական յարձակում մը։

*** *Քրիչիմի շրջանին մէջ հետազօտութիւններ կատարուեցան հեծելազօրքի գունդի մը կողմէն, սակայն աւազակներէն հետք չգտան։*

Սպաննուող ոստիկանն է Սիմէոն Ալեքսանտրոսի, որ կ'ուզէր իր մարմնով պաշտպանել հաղորդակցութեան նախարար Վասիլոֆը։

Ոճիր մը Անատոլուի մէջ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Թուրքիոյ անգլ. դեսպանատան զինուորական կցորդ հազարապետ Հէյվուտ եւ հնդկական բանակէն հարիւրապետ Կրիբը, որ Թուրքերէն կը սորվի, մազապուր ազատեցան ստոյգ մահէ մը, երբ վերջերս ինքնաշարժով կը ճամբորդէին Գարաժանի մօտ։

Հազարապետ Հէյվուտի ինքնաշարժը գիւղի մը մօտ ճախճախուտի մէջ ինկած էր։ Դուրս հանուելէ յետոյ, Անգլիացիները իրենց իրերէ առայնորդ առին Մուսթաֆա անուն մէկը։ Ուրիշ Թուրք մը փափաք յայտնեց նստիլ կառքին մէջ, սակայն մերժուեցաւ։ Քիչ ետք մուրը կոխեց եւ կառքը ճամբան կը շարունակէր, երբ հրազէնի երկու պայթիւններ լսուեցան։ Կառքին ապակիները ջարդուփշուր եղան, մինչ երկրորդ տրմտրմ գնդակ մը հանդիպեցաւ Մուսթաֆայի թեւին։ Հազարապետը կառքը կեցուց, սակայն ոճրագործին հետքը կարելի չեղաւ գտնել։ Մուսթաֆա, որ մահացու կերպով վիրաւորուած եւ շատ արիւն կորսնցուցած էր, տարուեցաւ մօտակայ գիւղ մը եւ մեռնելէ առաջ բսաւ թէ յարձակողը հաւանաբար այն Թուրքն էր, որ ուզած էր կառքը նստիլ։

Տեղեկութիւն տրուեցաւ ոստիկանութեան եւ յաջորդ առաւօտ յիշեալ Թուրքը եւ ուրիշ ընկեր մը ձերբակալուեցան։ Քննութիւնները ցոյց տուին թէ Մուսթաֆայի եւ այդ Թուրքերուն միջեւ փոխ-վրէժի խնդիր կար կնոջ մը համար։

Անգլ. դեսպանը ոեւէ բողոք չուղղեց Թուրք կառավարութեան, նկատելով որ յարձակումը անգլիացի սպաներուն դէմ չէր կատարուած։

Մահապատիժ քողչեւիկ դատաւորին

Մոսկուայի դատարանը մահուան դատապարտեց Թվէրի դատարանին դատաւոր Պաշկոֆը, որ կրկնակ կեանք մը կ'ապրէր։ Յորեկները իբրեւ դատաւոր վճիռներ կ'արձակէր, իսկ գիշերները՝ աւազակախումբի մը գլուխն անցած տուներ կը կողոպտէր կամ անցորդներուն վրայ կը յարձակէր։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,...

բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գին՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ Գումարի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՔԼԱՄԱՌԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Զ. Ը. Ռ. Միութեան կողմէ Յուլիս 28ին

Մանրամասնութիւնները ժօտ օրէն

ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԵՐ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼԸՆ Է
ԽԱՉԻԿ ՄԵԼՔՈՒՄԵԱՆ

(c/o Pharmacie Enezian), *որուն կարելի է դիմել թէ հատավաճառի եւ թէ բաժանորդագրութեան համար*

«ՅԱՌԱՋ»ը Լիոնի մէջ կը ծախուի 191 Cours Lafayette, եւ 35 Rue Dunoir, «Արարատ» անուշավաճառատունը։ Գործակալ՝ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ.

Հ. Յ. Դ.

Ռոստոմ կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի իրէ՝ կուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Չկոյց ներկայացուցչական ժողովի մասին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ձիպլէլի եւ Անդիլիասի որբերու տարեկան հանդիպումը՝ 14 յուլիս կիրակի օր։ Ներկաները երիցս պիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն եւ այլն։ Շաքաւավայրը պիտի յայտարարուի մօտ օրէն։ Գիւղերէն եկող որբերէն կը խնդրուի նկատի առնել օրուան տարեդարձը։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ատանալ փափաքողները կրնան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Խնդրել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռեմ քոյրս Էրզրումցի Վարդանուշ Կէօկիշեան եւ ամուսինը Գէորգ Սողոմեան (Կիւրինցի), որ թարգման էր Պոլսոյ անգլիական գրասէրի բանակին մէջ։

Կը փնտռուի նաեւ Յակոբ Զուլալեան որ կը գտնուէր Եգիպտոս։ Երկար ժամանակէ ի վեր լուր առնուած չէ իրմէն։ Իմացնել՝ Յարութիւն Աւետիս Կէօկիշեան, Usine Naéf frères, Saillans, (Drome). France.

— Կը փնտռուի Երզնկացի Սեպուհ Պօտիկեան որ Ամերիկա կը գտնուի։ Իմացնել իր հօրաքրոջ աղջկան Աննա Պօտիկեանի, Usine Naéf Frères, Saillans, (Drome), France.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Պրիւսել, Ա. Յ.— Chakatouny, 53 Rue du Fbg. Moutmartre։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մատենադարանը վերջնապէս հանրութեան պիտի բացուի յառաջիկայ սեպտեմբեր 15էն սկսեալ, կանոնաւոր ապտեմբեր, շաբաթը երեք օր։

Մինչեւ այդ սակայն, ստիպողական հետազօտութեանց պէտք ունեցողները կրնան օգտուիլ Մատենադարանէն, առաւժ լոկ երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրեր, ցերեկէ վերջ ժամը 3 6, եւ բացառիկ օրերու համար նախապէս ժամադրութիւն առնելով Գրադարանապետ Պ. Արամ Անտոնեանէն։

Վերատեսուչ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

Վաչանի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Աւետիս փերգիկեան, 26 Bld. Vauban.

Ամիէնի մէջ «ցառաջ» կը ծախուի 172 Rue des Bourguignons։

ՀԱՅ ՀԵԼԻՆԱԿՆԵՐՈՒՀԻ ՕՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ցարագրութեանս մէջ, հիմնած եմ գրադարան մը «Մայիս 28» անունով, հայրենի գիւղս փոխադրելու (Բաշ-Գառնի) նպատակով։

Կը խնդրեմ բոլոր հայ գրողներէն եւ հրատարակիչներէն 1—2ական օրինակ նուիրել իրենց հրատարակութիւններէն, ծոխացնելու համար գրադարանս։

Հասցէ՝ K. Kotcharian, Rue Borissova 70. Roustchouk (Bulgarie).

L'AVENIR DU FOYER
Լ'ԱՎԱՆԻՒ ՏԻՒ ՖՈՒԱՅԵ

Ձունի՞ք դեռ ձեր բնատնեկան տունը։ Դիմեցէ՛ք L'AVENIR DU FOYER Փոխադարձ Խնայողութեան եւ կանխատեսութեան ընկերութեան, միակ իրապէս իտէալ կազմակերպութիւնը, որ միջոցներ կուտայ ձեզի։

1.— Շինելու կամ գնելու ձեր տունը՝ վարկեր բանալով ձեզ՝ վճարելի 10, 15 կամ 20 տարուան մէջ։

2.— Կազմել գրամագլուխ մը կամ ժամիս մը ձեր պատահիներուն համար։

3.— Կ'ապահսէ ձեզ ձեր խնայողութիւնները շատ վստահ եւ շահաւէտ կերպով օգտագործելու հոգեն։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՆՇԱՆԵԱՆի, ժամը 10.30—12, l'Avenir du Foyerի կեդրոնը, 34 Rue Richer: կէսօրէն վերջ իր գրասենեակը՝ 51 Bld. Auguste Blanqui, (մէթրօ Corvisart):

ԿՈՒԶԷՔ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆի, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հասողակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒԻՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒԻՐԲ ԳՈՐՁ

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԿՕՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի դրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու Թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն եւ փափաքող պատանիներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակար շարժման։ կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները։

Արձանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Գրիգոր Քեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines, 4 թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12-2 եւ 7-8։

Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

Կը փնտռուի «Հավուրրս Գարակէօղեան Հօմի կողմէ վարժ հանդերձապահուհիներ։ Պայմաններուն համար դիմել՝ Foyer Howard Karagheusian, La Gaudinière, La Ville - aux - Clercs, (Loir et Cher).

Կ'ուզուին *ժէտսէ ոսպ, բող վարժ բուհիներ, Լաւ վճարում եւ ւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆ. եանի, 5 Rue Bergère. Paris*

Նավի վիրոֆլէյ եւ վէյիֆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն լիզի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը։ ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ։ կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ բնակիչներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայացի համար իրենց բնակարանը։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼՈ

Շետեւեալ չափաւոր գիներ

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Miche

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmar

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capu

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. W

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒՀԻ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ա եւ նոր մեթոտով դարմանում եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մամիլ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաբար ձուճամիտ եւ արու հրդակցութ. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տ.	10 տ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin
Խմբագ. եւ վարչութիւն PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒԼԻՍ 1929

10 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1004 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՈՂԼԻ՛Ք ԹՄԲՈՒԿԸ ԵԻ ՈՒԽՏԻ ԳԱՅԼԻՔ

Երեւանի տեղական օրկանէն կ'իմանանք թէ, Մոսկուայի արտօնութեա՛մբ, պատրաստներ սարքուած են դէպի խորհրդային երկիրները, որոնց կարգին եւ Հայաստան:

Մանրամասնութիւններ ալ կը տրուին ճամբորդութեան ձեւերու, ծախքի եւն. մասին: Հայաստան զացողները պիտի կրնան երեւան մնալ մէկ շաբաթ:

Անհատական թանկագին պատեհութիւն մը՝ անոնց համար որ կ'ուզեն Հայաստանը տեսնել ոչ թէ կտաւի կամ շարժանկարի վրայ, այլ իր բուն կերպարանքով: Իր աշխարհագրութեամբ, կարգ ու սարքով ու կենցաղով: Գեղեցիկ փորձութի՛ւն մանաւանդ անոնց համար որ կը սիրին տարփողել մեր հարեւնիքը էյֆէլի կատարէն կամ Ալպտեանի ափիրէն, յաճախ գաղափար չունենալով ոչ միայն անոր ներքին վիճակին, այլ եւ ֆիզիքական կազմի մասին:

Մենք, «ուխտեալ թշնամիներ», զրկուա՛ծ ենք այդ պատեհութենէն: Չէ՞ որ «վարչապետ»ին իսկ յայտարարութեամբ, Խ. Հայաստանի դուռները փակ են Դաշնակցականներուն առջեւ: Հոգ չէ. ուրեմն լայն տեղ կը մնայ բարելոյս տարրերուն, մանաւանդ չտեսնելով հաւատացողներուն, որպէսզի աւելի տուայտ թիւով այցի երթան, ուխտի երթան, եւ գան մեզի պատմեն:

Առաջին առթիւ ճամբայ պիտի ելլեն, անշուշտ, այն հարիւրաւոր մտաւորականները, որոնք անձնուի՛ր բար մունետիկի պաշտօն կը կատարեն տարիներէ ի վեր, փողով եւ թմբուկով: Ոչ այն իսկ «Երգ երգոց»ներ յօրինելով:

Երբ «Հիւրիւրիէմ» սարքուեցաւ Թուրքիոյ մէջ, մեր «ցեղ»էն ոմանք պարտք սեպեցին արշաւել դէպի Անատոլուի խորերը: Չէին մտածեր տեսնել ու ճանչնալ այսպէս կոչուած արեւելեան նահանգները: Զգալ սար ու ձոր: Շնչել եւ որոճալ:

«Դաշնակցական» Հայաստանի կարճատես ղրկանին ալ, ոմանք ոչ միայն գացին տեսան, այլեւ իրենց քրտինքը խառեցին հայրենիքի հողին ու ջուրին: Գոնէ տեսան թէ մարդիկ ինչպէս կը ճգնէին հոգի եւ մարմին տալ անձեւ քաոսին:

Մանաւանդ առաքինութիւն մը չէ այս, մեզի համար: Բայց ուզէինք որ, այսօր, մեզմէ վար չմնային մեր պատուարժան ակառակորդները, սա Հայաստանեա՛յց ասպետները, որ խժուր կոչնակ մը կը հնչեցնեն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի սալատակներուն վրայ:

Թո՛ղ երթան տեսնեն եւ գան մեզի պատմեն, ինչ որ պիտի տուգեն «աչօք բացօք»:

Թո՛ղ երթան հաստատեն, թէ սո՛ւտ է ինչ որ կը գրուի Հայաստանի բանտարկութեանց եւ աքսորներու մասին:

Թէ մեղր ու կարագի մէջ կը լողան հայ բանուորն ու գիւղացին:

Թէ հին-հին դարուց յիշատակ մըն է հոչակաւոր Զեկան, եւ գործունէութիւնը երբեք այսքան ազատ եղած չէր, ոչ ալ Հայաստանը այսքան անկախ:

Թէ միայն «դաւադիր Դաշնակները» են որ սեւ կը տեսնեն ամէն բան:

Թէ Հայաստանը Մոսկուայի աչքին բիբն է եւ ատով ալ նախանձը կը շարժէ հարեւան Վրաստանին եւ Ադրբէջանին:

Թէ ինչ որ լաւ բան կայ, իրենց հետ բերած են բոլշեւիկները, իսկ ինչ որ գէշ է, մնացած է նախորդէն (Զապէլ Եսայեան):

Այո՛, ի սէր Ալլահի եւ Լէնինի, մի՛ զրկէք ձեզ այս երջանկութենէն եւ մեզ՝ փոքրիկ մխիթարութենէ մը:

Միայն մէկ պայման,— եւ այս՝ «ի սէր ազգութեան»: Ինչ պիտի պատմէք վերադարձին, պատմեցէք լման, առանց պակացելու: Եւ հրապարակա՛ւ:

Որովհետեւ, ի՞նչ օգուտ իրական չարիքներ գիտնալ, տեսնել եւ գանձնք պատմել չորս պատի մէջ, իսկ հանրութեան համար, արտածման համար յօրինել բոլորովին հակառակը,— քեաֆիներ՝ նման հազարումէկ գիշերներու:

Եւ իրրեւ բարի քրիստոնեաներ, պարտք սեպեցէք հանդիլ նաեւ էջմիածին, ոչ միայն մոմ վառելու համար, այլ մանաւանդ հաստատելու թէ ինչպէս «սոցիալիզմ են կառուցել», անոց ձերմակեղէնի ձգելով բոլոր միաբանները:

Յետոյ, իրրեւ գրոց-բրոց, անշուշտ կը հանդիպիք նաեւ Հրագրատուններն ու ակումբները, կը թղթատէք թերթերն ու գրքերը: Որպէսզի, վերադարձին, կարենաք աւելի ուժգնօրէն հետել՝ թէ հրաշքներ գործուեր են 1921էն ի վեր, առանց հաց եւ անպատմելի:

Այսպէս կամ այնպէս, սրտանց կը բաղձանք որ չկորսնցնէք ձեր պատեհութիւնը: Ատո՛վ է որ պիտի ապացուցանէք ի՛նչպէս կը սիրէք Հայաստանը:

Մի՛ վարանիք, նորէն ձեզի պիտի մնայ փառքն ու շահը:

Աւելի ճիշդ՝ ժողովուրդը պիտի դահի այդ մէկ ուխտով, անի որ, վերադարձին, կա՛մ պիտի պատուէք ձեր մաշած թմբուկը, եւ կամ, աւելի ուժգին պիտի զարնէք զայն, արթնցնելով թերահաւատները:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՐ ԳԻՏԸ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը, պատասխանելով «Արեւ»ի կարգ մը ակնարկներուն, դիտել կուտայ (30 յունիս).

— «Արեւ եւ բոլոր Արեւները Թող վստահ ըլլան թէ 11րդ ընդհ. ժողովը զբաղած է հայ ժողովուրդի ֆիզիքական, քաղաքական ու տնտեսական վիճակով, կուսակցութեան ունեցած սխալ կամ ուղիղ գործունէութիւնով, մեր ներքին ցաւերով, վէճերով, ըսի ըսաւներով եւ համբերատար ոգիով քննելէ յետոյ բոլոր խնդիրները, խղճամիտ եզրակացութենանց յանգած եւ որոշումները տուած է: Եթէ գտնուած են սխալ գործողներ, գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար հայութեան դէմ հերուն ենթադրուած Դաշնակցականներ, եթէ եղած են անտեղի ըսի ըսաւներ տարածայնողներ եւ կուսակցութեան վարկը՝ յայս ժողովուրդին կոտրողներ գտնուած են, եթէ եւ կամ ծանր, համաձայն մեր կազմակերպական կանոնագրին պատժուած են:

Հայ ժողովուրդը պէտք է գիտնայ թէ ոչ մէկ ապգի, ոչ մէկ կազմակերպութեան մէջ չկայ այն աններող, քննադատող, խիստ եւ օրինապահ ոգին, որ Դաշնակցութեանն է: Ասիկա իբրեւ յոխորտ եւ փառասէր յայտարարութիւն մը չ'ընէինք: Բացարձակ ճշմարտութիւն է:

Դաշնակցութիւնը միշտ անները եղած է իր հետեւորդներուն Լանդէպ, անոնց պզտիկ կամ մեծ սայթաքումին աչք գոցած չէ, չէ պարտկած, մեծ կամ պզտիկ ընկերներու գործած ոեւէ սխալը:

Առանց դիրքի եւ տարիքի խտրութեան, անոր լսե՛ի ճարուածը ընդունած ենգիտակամ անգիտակցաբար, թիւրիմացութեամբ կամ ոչ թիւրիմացութեամբ ուղիղ ճամբէն շեղողները:

կրնանք ըսել թէ աիւսոր է Դաշնակցութեան դատարանը եւ վայ այն Դաշնակցականին, որ գործ կ'ունենայ անոր հետ: Արձակուած ոեւէ վճիռ մը— անպատա— ֆիզիքապէս եւ բարոյապէս կը մեռցնէ ենթական: Օրինակները շատ' անցեալէն ու ներկայէն:

Արեւ իրաւունք ունի ըսելու թէ ինչէ՞ն գիտնանք այսպէս ըլլալը: Վստահելով մեր խօսքին, որովհետեւ ստելու, կեղծելու կամ իրողութիւնները շրջելուն մէջ ոչ մէկ շահ ունինք. Դաշնակցութիւնը ամրողջութիւն չունի իր բոլոր գործերուն հաշուետուութիւնը ընելու հրապարակաւ: Ամէն կուսակցութիւն ընդունուած եւ օրէնքի կարգ անցած սովորութիւններ ունի: Մենք մեր մէջ կը վիճինք, գիրար կը քննադատենք, գիրար կը ճճեենք, բայց ի վերջոյ գլուխ կը ծռենք գերագոյն մարմնի տուած որոշման առջեւ, այն խորունկ հաւատովը ունենալով որ գերագոյն մարմինը— Շ. Ց. Դ. ընդհ. ժողովը— արդարութեամբ, խղճմտութեամբ եւ լայնախոհութեամբ կը քննէ, կ'եզրակացնէ եւ կ'որոշէ»:

ՅՈՒԼԻՍ 14ի ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԸ

Այս տարի յուլիս 14ի ազգային տօնը կը զուգադիպի կիրակիի: Այս պատճառով պետական եւ հանրային բոլոր պաշտօնատուները փակ պիտի ըլլան յուլիս 15ին, երկուշաբթի:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«Ռուսիա այլ ուրի մեզ ծովու ելքերին»

Պոլսէն կը հեռագրեն.— *Թուրք մամուլը կը շարունակէ իր բողոքի պայքարը՝ խորհրդային ժամուլին Թուրքիոյ դէմ կատարած յարձակումներուն առթիւ:*

Համաթրքական շարժումի յայտնի ջատագով Համտուլլահ Սուպհի պէյ «Իգտամ»ի մէջ յօդուած մը հրատարակելով, կը բողոքէ գործունէութեանը դէմ Ռուսերուն, որոնք, կ'ըսէ, կը ձգտին համայնավար վարդապետութեան գոյնին տակ, վտանգել Թուրքիոյ մէջ հաստատուած վարչաձեւը: Սուպհի պէյ կ'ըսէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը երկրէն ներս կը կիրարկէ ճնշումի եւ կեղեքումի քաղաքականութիւն մը, իսկ արտաքին մէջ կը զբաղի խռովարարական պրոպականդով:

Յետոյ կ'աւելցնէ թէ Ռուսիոյ հետապնդած նպատակը նոյնն է ցարական քաղաքականութեան հետ, որ աչք ունէր Սեւ ծովու ելքերքին: Սուպհի պէյ կ'ըսէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը կը ճգմէ ռուսական հողին վրայ ապրող այն բոլոր ազգերը որոնք Թրքական ծագում ունին: կը հրաւիրէ Թուրք հայրենասէրները՝ մօտէն հսկել Տրոցկիի վրայ, որուն համար կասկած կը յայտնէ թէ հաւանաբար գլուխն անցնի համայնավար շարժումի մը:

Յօդուածագիրը ի վերջոյ բացէ ի բաց գարմանք կը յայտնէ թէ ի՞նչպէս Թուրքիոյ մէջ կը հիւրընկալուի Տրոցկի, զոր կը մերժեն մինւ բոլոր ազգերը: Վերջացնելով, կը յորդորէ Թուրք հայրենասէրները, որ ինքնապաշտպանութիւն կազմակերպեն բոլոր անոնց դէմ, որոնք կը փորձեն խորտակել իրենց կուռքերը:

Դաւադիրներու ծրագիրն էր նախ գրաւել հեռագրի եւ հեռաձայնի կեդրոնները

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը երեւան հանեց դաւադրութիւն մը, որուն նպատակն էր սպանել ներկայ կառավարութիւնը եւ տեղը հաստատել զինուորական դիկտատորութիւն մը: ուրիշ հեռագրի մը համաձայն գահ պիտի բարձրացնէին իշխան Կարոլը:

Դաւադիրներու ծրագիրն էր նախ գրաւել հեռագրի եւ հեռաձայնի կեդրոնները. միջոցներ ձեռք առած էին նաեւ անմիջապէս գրաւելու համար զինարաններու բոլոր զէնքերն ու ռազմանիւթի մթերքը:

Դաւադրական շարժումը, որուն գլխավորն էր նախկին պատերազմ. նախարար զօր. Անկէլէսքու, պիտի պայթէր երկուշաբթի առաւօտ, սակայն կառավարութիւնը ժամանակին լուր առնելով սաղմին մէջ խեղդեց զայն: կը կարծուի թէ այս շարժումին ուժ կուտար ազատական կուսակցութիւնը, զինուորականներու եւս ապաստանած:

Ձերբակալուեցան աւէլն աստիճանի 200 սպաներ, որոնց մէջ են՝ զօր. Անկէլէսքու, զօր. Պրոսչեանու, գնդապետներ Օկիւսա Սթոյքա եւ Սթարցա, հարիւրապետ Ջամպրա, տեղակալ Շորվէսքու: Դաւառի մէջ ալ զանազան ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Ամբողջ երկրին մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ եւ կառավարութիւնը տէրն է կացութեան: Միայն թէ թերթերուն արգիլուած է ոեւէ բան գրել այս մասին:

Տրոցկիի Ռուսիա վերադարձին շուրջ

Երէկ գրեցինք թէ՝ Ստալինի եւ Տրոցկիի միջեւ բանակցութիւններ սկսած են, այս վերջինը Ռուսիա կանչելու եւ կարմիր բանակի վերին հրամանատարութիւնը կրկին իրեն յանձնելու համար: Այս առթիւ Մորնինգ Փոսթի բրիկայի թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ:

Տիկին Կամէնեւ, Տրոցկիի քոյրը՝ Պոլիս ղրկուած է այս նպատակով: Տիկինը ճամբան հանդիպած է Պերլին, ուր մասնակցած է կարեւոր բանակցութիւններու:

Վերջին առեններս, Ստալին ստիպուեր է տեղի տալ սկզբունքային հարցերու շուրջ, եւ Տրոցկիի կուսակիցներէն շատեր ետ կանչուած են Սիպերիոյ իրենց աքսորավայրէն: Ասկէ զատ համաչափ կուսակցութենէն արտաքսուած բազմաթիւ կարեւոր դէմքեր կրկին փարախ ընդունուած են:

Ստալինի այս զիջումները ուղղակի արդիւնքն են այն հակաբոլշեւիկ վտանգաւոր ձգտումներուն, որոնք վերջերս երեւցան կարմիր բանակին մէջ: Մասնաւորապէս վարակուած են Լէնինգրադի եւ Արեւելեան Սիպերիոյ շրջանները: Քանի մը օր առաջ, պատերազմական գործավար Վորոշիլոֆ յետս կոչած է զինուորական տողանցք մը, որ տեղի պիտի ունենար Լէնինգրադի մօտակայ գիւղի մը մէջ, վախնալով զինուորներու ստոյգ ապստամբութենէն: Իրրեւ հակաբոլշեւիկ վտարուած են զինուորական ակադեմիայի ուսուցիչներ եւ ուսանողներ: Վորոշիլոֆ կ'ամբաստանուի թէ կրկին գործ է: Այժմ անհրաժեշտ կը նկատուի երկաթեայ բռունցք մը՝ զինուորական կացութիւնը վերահաստատելու համար, ուստի եւ կը մտածեն Տրոցկիի մասին, զայն նկատելով իրրեւ միակ մարդը, որ պիտի կրնայ գործերը կարգի դնել, նախ անոր համար որ անիկա չընկրկիր ոեւէ խստութեան առջեւ, յետոյ կարմիր բանակին մէջ իր վայելած հմայքին եւ ազդեցութեան համար:

Տրոցկի տեղեակ է կացութեան եւ կը փորձէ գայն շահագործել կարելի եղածին չափ: Իր անկախութիւնը ցոյց տալու համար էր, որ անիկա դիմումներ կատարեց Անգլիոյ եւ ուրիշ կառավարութեանց՝ իրենց երկիրներուն մէջ ընդունուելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կալդալ Դ. էջ)

ՆԻՒ ԵՈՐՔԷՆ ՀՌՈՄ՝ ՄԷԿ ԹՈՒՂԹՈՎ

Ամերիկեան փէթֆայնտըր օդանաւը երկուշաբթի ժամը 13.40ին (եւրոպական ժամ) ճամբայ ելաւ Նիւ Եորքի մօտ Օյտ Օրչըրտի օդանաւային կայանէն՝ մէկ թռիչքով Հռոմ երթալու համար: Օդանաւին վարիչներն են Բոճըր Ուիլերմս եւ Լիւիս Եանսի, որոնք ինչպէս կը յիշուի, «Կանաչ Բոց» օդանաւով երկու անյաջող փորձեր կատարած էին ասկէ առաջ, վերջինը Յունուար: Լը Ֆէվրի եւ Լոթիի սեկնած օրը:

փէթֆայնտըրի ողջերթ ժամերուն ամերիկեան երեք օդանաւեր, որոնք մէկ ժամ ընկերացան անոր ովկիանոսին վրայ:

փէթֆայնտըրը միայն մէկ շարժիչ մեքենայ ունի, 200 ձիու ուժով: Անթէլի կազմած չունի: Առած է 2500 լիտր պէնզին, որ կը բաւէ 55 ժամուան համար: Ովկիանոսին մէջ պիտի նետուին ծաղկեպսակ մը, երբ եղերքէն 1600 քիլոմեթր հեռուն, իբ յիշատակ Օյտ կլորիի օդանաւորդներուն, որոնք երկու տարի առաջ ծով ինկած էին՝ Նիւ Եորք Հռոմ թռիչքը փորձած առեն:

Օդանաւորդները Նոր Ազովտիոյ վրայէն սաւառնելէ յետոյ, պիտի հետեւին 41րդ զուգահեռական գիծին եւ պիտի ուղղուին դէպի Օրթէկալի հրուանդանը, Սպանիոյ հիւսիս-արեւմուտքը: Սպանիոյ հիւսիսէն պիտի անցնին Ֆրանսա, ուսկից պիտի հետեւին Մէյերկրականի եզերքին՝ դէպի Հռոմ: Նիւ Եորքէն Հռոմ ճամբան է 4800 մղոն (6400 քիլոմեթր), զոր կը յուսան կտրել 50 ժամէն:

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԱԲԲԱՅՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վենետիկի մխիթարեան միաբանութիւնը կարգ մը պատճառներով չէր կրցած ընտրել իր Աբբահայրը եւ 6 7 տարիէ ի վեր կը կառավարուէր Հ. Թորոսեանի տեղակալութեամբ:

Այս անգամ Հռոմի կողմէ նոր Սահմանադրութիւն մըշակուած եւ Աբբահօր ընտրութեան արտօնութիւն տրուած ըլլալով, Պոլսէն եւ ուրիշ տեղերէ մեծաւորներ կը մեկնին Վենետիկ՝ կատարելու այս ընտրութիւնը: Հաւանական է որ Հ. Թորոսեան ընտրուի Աբբահայր, որու պաշտօնը ցմահ չպիտի ըլլայ, ըստ նոր Սահմանադրութեան, այլ 3 տարի միայն, վերընտրուելու պայմանով:

Աբբահայրը չպիտի կրնայ եպիսկոպոս ձեռնադրուիլ, որովհետեւ Աբբահայրը մինչեւ հիմա եպիսկոպոս կը ձեռնադրուէր իր պաշտօնը ցմահ տեւելուն պատճառով, իսկ շրջանաւոր Աբբահօր մը այդ իրաւունքը չի տրուիր:

ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԱՐՄԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Երկուշաբթի սաստիկ փոթորիկ մը պայթեցաւ Մարսիլիոյ վրայ: Բազմաթիւ գբօսանաւեր վտանգի ենթարկուեցան Լա Սիոթատի առջեւ:

Միջերկրականեան նաւատորմի մանաւանդները, որոնք ընտումի առջեւ խարսխած էին, էսքադր ապաստանեցան: Շատ տ՛ինի մօտ բնկղմեցաւ *Թոռնատ* շոգենաւակոյկը: Մէջի ինը նաւագները կրցան ցամաք ելլել:

Մարսիլիոյ շրջանի դաշտերուն մէջ պատահած ծառերը մեծապէս վնասուեցան:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԻ ԱՆԳԼԻԱՆ

Ե.

ԱՊԱԿԵՆԴՐՈՆԱՑՈՒՄԸ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՄԷՋ

Ապակեդրոնացման սկզբունքը ամէնէն տիրապետող յատկանիշն է բրիտանական քաղաքականութեան։ Այդ սկզբունքին գործադրութիւնը երեւան կուգայ ոչփայնգաղթավայրերուվարչութեան մէջ, այլ մանաւանդ Անգլիոյ ներքին կազմակերպութեան մէջ։

Իւրաքանչիւր վարչական շրջան՝ նահանգ կամ կոմսութիւն (county) կամ արուարձան (borough) անկախ է իր սահմաններուն մէջ, իսկ կեդրոնի կառավարութիւնը կը վարէ միայն ամէնէն կենսական եւ համազգային ՝արժէք ներկայացնող խնդիրները։ Անշուշտ այդպէս չէ եղած միշտ։ Ինչպէս պետական ամէն կազմակերպութիւն Անգլիոյ մէջ, տեղական ինքնավարութիւնն ալ (local government) զարգացած է աստիճանաբար։ Մինչեւ ութսունական թուականները, նահանգներու կամ արուարձաններու վարչական իրաւասութեանց սահմանումը, նոյնիսկ անոնց աշխարհագրական դիրքը, չափազանց անորոշ էր։ Միեւնոյն քաղաքին կամ միեւնոյն գիւղական համայնքին մէջ զոյութիւն ունէին բազմատեսակ տեղական իշխանութիւններ, իրարմէ բոլորվին անջատ իրաւասութիւններով։ 1883ին, օրինակ, 27,000ի կը հասնէր անոնց թիւը եւ սովորական երեւոյթ էր տեսնել գիւղ մը որ կը կառավարուէր քանի մը տեսակ հիմնարկութիւններու կողմէ միաժամանակ։

Այս անստոյգ վիճակը հետեւանք էր հին օրերու կամայական վարչական սիստէմին։ Ւաւատական շրջաններուն գիւղերը կամ քաղաքները կը կառավարուէին մեծահարուստներէն։ Դանդաղ բայց աստիճանական բաժանումներ տեղի ունեցան յաջորդող դարերուն, համաձայն շրջաններու տարածութեան եւ կարեւորութեան։ Ամէնէն առաջ հաստատուեցան թեմական խորհուրդները որոնք կերպով մը եկեղեցական հանգամանք ունէին։ Վարչական գործերու մատակարարութիւնը յանձնուեցաւ հետզհետէ տեղական Արդարադատական հիմնարկութեան։

Թեմական խորհուրդներու հաստատումը տեսակ մը հակակշիռ էր քմահաճ իշխանաւորներու վրայ։ Ժողովրդապետական սկզբունքներով ընտրուած խորհրդարանի մը գոյութիւնը, որ հիմնական գիծն է անգլիական Սահմանադրութեան, շատ խոշոր ազդեցութիւն ունեցած է նահանգային վարչական բարեկարգման ապագայ զարգացման վրայ։ Տրամաբանական չէր կրնար ըլլալ, ի հարկէ, երկրին կեդրոնական իշխանութիւնը ժողովուրդին կողմէ նշանակուած պատասխանատու իշխանութեան մը յանձնելէ ետք, թոյլ տալ որ նահանգները ունենային բոլորովին հակաժողովրդապետական վարչութիւններ։ Այնպէս որ, ներքին վարչութեան բարենորոգումը զուգընթաց է անգլիական խորհրդարանի զարգացման։

Բայց, ինչպէս յիշեցինք, նահանգային վարչութեանց աստիճանական բաժանումը՝ հեղինակութեանց տեսակէտէն, համարժէք չէր այսօրուան նուիրապետական սիստէմին մինչեւ 1883 թուականը։ 1888ի եւ 1894ի օրէնքները վերջնապէս կազմակերպեցին Անգլիոյ ներքին վարչութիւնը՝ ճշդելով իւրաքանչիւր տեղական իշխանութեան դիրքն ու հեղինակութեան սահմանը։

Իրաւ է որ կեդրոնական եւ տեղական կառավարութիւնները (Լոնտոն եւ նահանգները) կազմակերպուիլ սկսած են գրեթէ միաժամանակ, սակայն կեդրոնը խոշոր գերակշռութիւն չէ ունեցած նահանգներու ներքին ինքնավարութեանց վրայ։ այս երեւոյթը ապացոյց է թէ ապակեդրոնացման սկզբունքը որքան լայն կերպով գործադրուած էր։ Դատական խնդիրներու մէջ միայն, կեդրոնի կառավարութիւնը կրնար տեսակ մը իրաւարարի դեր կատարել նահանգներուն մէջ իր կողմէ նշանակուած դատաւորներով, եթէ ինատուած կողմը դիմում կատարէր իրեն։ Ծանօթ հեղինակ մը կ'ըսէ որ 17րդ դարու վերջաւորութեան, ո՛չ թագաւորը, ո՛չ ալ կառավարութիւնը կրնային ուղղակի իրենց հակակշիռին տակ առնել նահանգները։ Սակայն, պայմանները փոխուեցան վերջին հարիւր տարուան մէջ եւ Լոնտոնի կառավարութիւնը կարգ մը բարեփոխումներ մըտցուց ապակեդրոնացման վարչութեան մէջ։ Այսօր ներքին գործերու, առողջապահութեան, առեւտրական, երկրագործական եւ կրթական նախարարութիւնները ունին կարգ մը կարեւոր պարտականութիւններ եւ իրաւունքներ հանդէպ նահանգներուն։ Այդ նախարարութեանց հակակշիռը նահանգներու վրայ պարտաւորիչ հանգամանք չունի, այլ կը գործադրուի խորհուրդի եւ հրահանգներու ձեւին տակ։ Տեղական իշխանութիւնները կը պահեն դեռ ամբողջական հեղինակութիւնը իրենց տեղական գործերուն մէջ, բայց անյարմար չեն գտներ օգտուիլ աւելի փորձառու եւ հեղինակաւոր իշխանութեան մը խորհուրդէն։

Վարչաձեւը իր ժանրաժանութեանց մէջ միեւնոյնը չէ քաղաքային (urban) եւ գիւղական (rural) շրջաններուն մէջ, որովհետեւ առաջիններուն բնակչութիւնը աւելի խիտ է եւ հետեւաբար պայմանները տարբեր։ Վարչական բաժանման միաւորը թեմն է (parish)։ Մէկէ աւելի թեմեր կը կազմեն գիւղական շրջան՝ գիւղերու մէջ, եւ քաղաքացիական շրջաններ՝ քաղաքներու համար։

Նահանգը ամբողջութիւնն է այս ստորաբաժանումներուն։ Բացի 63 նահանգներէ՝ Անգլիոյ մէջ կան նաեւ 69 գլխաւոր կեդրոններ որոնք առանձին տեղական վարչութիւն ունին՝ յարեւ նման նահանգներու վարչաձեւին։ Նահանգներու վերին հիմնարկութիւնն է Նահանգային Ծորհուրդը (County Council), իսկ արուարձաններուն, Քաղաքային խորհուրդը (Town Council)։ Աշխարհագրական նահանգը չի համապատասխաներ անպատճառ վարչական նահանգին։ Վարչական ընդհանուր կազմակերպութեան այս գլխաւոր բաժանումները, ունին իրենց ստորաբաժանումները, համաձայն տեղական պահանջներուն։ Ամէն բաժանում ինքնավար է իր սահմաններուն մէջ ու ենթակայ՝ կեդրոնական իշխանութեան, միայն էական հարցերու մէջ։ Լոնտոն քաղաքը ինքն իր մէջ նահանգ մըն է եւ ունի նահանգային վարչութեան մը բոլոր իրաւասութիւնները։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՅԱՐԻՆ ՍՊԱՆԻՋԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԱԾ

Մոսկուա, 9 յուլիս։— Բոլշեւիկ կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրոյին հրամանով, խիստ հսկողութեան տակ Մոսկուա բերուեցաւ նախկին ներքին գործավար Բէլաբորոդոֆ, որ կազմակերպեց Նիկոլա Բ. ցարին եւ ընտանիքին սպանութիւնը։

Բէլաբորոդոֆ երկար հարցաքննութեան մը ենթարկուեցաւ՝ Չեկային կողմէ իբրեւ վարիչը տրոցկիական կազմակերպութեան մը եւ բանտարկուեցաւ մեկուսի խցիկի մը մէջ։

ՆՈՐ ՋՈՀԻ ՄԸ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՄԷԿ ՋԷԿԱՅԷՆ ՄԻՒՍԸ

Ես ի հարկէ ինձ չեմ կորցնում եւ շատ սառը պատասխանում եմ «ընկեր» քննիչին։

— *Ես մի քանի անգամ ասել եմ այժմ էլ կրկնում եմ որ ես ոչ մի ընկեր չունեմ կուսակցական չեմ եւ դաշնակցականների հետ էլ յարաբերութեան մէջ չեմ, հետեւապէս նրանց գործունէութեան մասին ոչինչ ասել չեմ կարող։*

Դեռ իմ խօսքը չվերջացած, հայ չեկիստը բղաւում է.

— *Ձարժէ նրա հետ (խօսքը իմ մասին է) երկար ու բարակ գլուխ դնել, դրան էլ կապեցէք։ Այդ րոպէին քննիչը մի քայլ տալիս է, ասելով։— Այս անգամ թողնենք, մի գուցէ խելքի գայ եւ յանձն առնէ։ Չեկիստը բարեգործութիւն է անում ինձ եւ հրամայում հերթապահ պահակին տանիլ ինձ իմ խցիկը, մինչեւ որ ես խելքի կը գամ։ Միաժամանակ ինձ զգուշացնում է, որ կատարածի եւ տեսածի մասին յետագայում որեւէ տեղ չխօսեմ։*

Իմ վերջին քննութիւնը այդ է լինում, որից յետոյ 1929 յունուար 1ին ինձ տեղափոխում են Անդրկովկասեան Չեկան՝ Թիֆլիս։ Այստեղ էլ աւելի քան տասը ժամանելի էր կեանքը։ Ինձ նետում են մի մութ խցիկ, որը ոչ լուսամուտ ունէր եւ ոչ էլ մաքրութիւն։ գիշեր ու ցերեկ ելեկտրական լոյսից բացի ուրիշ բան չէի տեսնում։ բնական պէտքերի համար անգամ թոյլ չէին տալիս դուրս գալ եւ այդպէս տանջւում էի գրեթէ մեթնոլորտի մէջ։

Այդտեղ էլ հանգիստ չեն թողնում ինձ չեկիստները եւ նորից են հարցաքննում։ Առաջին անգամ Անդրանիկ անուն մէկն է գալիս հարց ու փորձ անում։ Իսկ երկրորդ անգամը քննիչ Արգարեանն է գալիս։ Վերջինս, գազանի պէս աչքերը խոժոռած մօտենում է ինձ եւ հետեւեալն է ասում։

— *Սա ձեր Հայաստանի Չեկան չէ, սա Անդրկովկասի Չեկան է, առանց քննութեան էլ կարող ենք քեզ գնդակահարել, բայց խղճում ենք եւ ուզում ենք որ դու յանձն առնես քո մեղքերը, որից յետոյ քեզ կ'ազատենք։ իսկ թէ ցանկանաս մեզ մօտ աշխատել, այն ժամանակ քեզ այստեղ լաւ պաշտօն կը տանք ու լաւ էլ կը վարձատրենք։*

Ես նորէն նոյնն եմ կրկնում ինչ որ երեւան, բանտում եւ Չեկայում էի ասել։

Քննիչը առանց նոր հարցումներ տալու, հեռանում է։

Հինգ ամիս էլ այդտեղ եմ տանջւում։ Մի շարք դիմումներ եմ անում Անդրկ. Չեկային եւ պահանջում, որ իմ գործին ընթացք տան ու ասեն իրենց վերջին խօսքը, սակայն իմ դիմումները անհետեւանք են մնում, վերջը ստիպած եմ լինում մահուան հացադուլ յայտարարել։ Անցնում է եօթը օր. Անդրկովկասեան դատախազը, կանչում է ինձ ու հետաքրքրւում, իմ հացադուլ յայտարարելու պատճառով։ Ես յայտնում եմ դատախազին, որ իմ գործը քննեն եւ վերջնականապէս իմ մեղքը ասեն։ Դատախազը առաջարկում է հացադուլը վերացնել, որից յետոյ իմ գործին կը նային։

Հացադուլը վերացնելուց յետոյ երբ անցնում է մէկ շաբաթ, մէկ էլ եմ տեսնում Չեկայի նախագահը մտնում է իմ խցիկը եւ հրամայում է հաւաքել իմ շորերը եւ դուրս գալ. իսկ թէ ո՞ւր եւ ինչո՞ւ, ոչինչ չի ասում։

Որովհետեւ կէսօրւայ մօտ էր եւ յայգելութեան օր էրմայրս ճաշ պիտի բերէր. (խեղճ մայրս ինձ հետ Երեւանից եկել էր Թիֆլիս եւ մի բարեկամի մօտ էր ապրում)։ Ես խնդրում եմ նախագահին, որ թողնեն մայրս գայ տեսնեմ, յետոյ ուր ուզում են տանեն, բայց նա չի համաձայնում։ Միօրս տեսնելու գլխաւոր պատճառը այն էր, որ երբ գալու լինի ինձ տեսնի եւ ճաշը չվերադարձնեն. առհասարակ բանտի օրէնքն է երբ ճաշը վերադարձնում են, կը նշանակէ բանտարկեալը գընդակահարած է. իսկ ես չէի ուզում, որ ծերունի մայրս այդպէս կարծէր։ Իմ խնդրանքին արժէք չեն տալիս մարդ բորենիները եւ ուժով դնում են ներքոմոպիլի մէջ ու տանում կայարան, որտեղից խիստ հսկողութեան տակ գնագքով ճանապարհում են Երեւան։ Նախիջեւան-Ջուլֆա։

Ինձ համար արդէն պատկերը պարզ էր, որ աքսորում են Պարսկաստան։ Մի կողմից ուրախ էի որ դժոխքից դուրս էի գալիս, բայց միւս կողմից էլ ժտատանջութեան մէջ էի, թէ մայրս, քոյրս միւսները սովից անպաշտպան եւ չգիտեն թէ ինձ ուր աքսորեցին։

Ռուսական Ջուլֆայում երկու օր ինձ պահելուց յետոյ, պահակով յանձնում են պարսկական Ջուլֆայի նախագահին։ Դեռ պարսկական Ջուլֆա չանցած, ռուս պինդորներից մի քանի հոգի մօտենում են ինձ եւ արտասւաթոր աչքերով հետեւեալն են ասում.

— *Ընկեր, երանի՜ քեզ, որ դժոխքից դուրս ես գալիս եւ ազատ երկիր ես մտնում. երանի՜ թէ մենք էլ անցնէինք։ Եւ պարտականութիւն են դնում, որ ես ամէն տեղ պատմեմ կոմունիստական կուսակցութեան արարքների մասին, որ «ոչ թէ գիւղացու ու բանւորի շահերի պաշտպանն է, այլ մի շարք աւազակների խմբակ, որը բռնի ուժով իշխանութիւնը ձեռք է բերել եւ ճնշում է 130 միլիոն ռուս ժողովուրդին։ Մենք կարմիր բանակայիններս սպասում ենք որեւէ պատերազմի որպէս զի մեր սուինները դարձնենք մեր կարմիր բռնակալների դէմ։ Մենք ռուս ենք. ձիրդ է մեր ժողովուրդը քնած է, բայց մի օր նա պիտի արթննայ եւ իր վերջին հարուածը հասցնէ կարմիր կոչուած կեղծ յեղափոխականներին։*

Այս խօսքերի տակ ես համբուրւում եմ զինուորների հետ, որից յետոյ անցնում եմ պարսկական հողը։

*Նախիջեւանի պարսկական հիւպատոսը իմ աքսորման մասին հաւաստիացման կարգագրութիւն էր արել Ջուլֆա։ Ջուլֆայում ինձ հարցաքննելուց եւ փաստաթղթերս տեսնելուց յետոյ, գաւառ են թողնում։ Ես անցնում եմ Թաւրիզ։ Համառօտ կերպով պատմելով իմ անհատիս եւ աքսորման թուղթերի տեղեկութիւնները, պիտի աշխատիմ այսուհետեւ անգամ անօրէնտալ խորհրդային Հայաստանի **գաղտնի**, տնտեսական, քաղաքական եւ ընկերային արդի կացութեան պատկերը։*

ՅՈՎՀ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋԸ

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

(Պուքրէշի մեր թղթակցէն)

Հ. Մ. Ը. Մ.ի շուրջ.— Պուքրէշի մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ռումանիոյ շրջանի պատգամաւորական ժողովը, որ իր օրակարգին վրայ ունէր աշխատանքի ճշտուած գետին մը ստեղծել Հ. Մ. Ը Մ.ի մարզական եւ սկաուտական շարքերուն համար։ ժողովը տեղի ունեցաւ եւ վերջացաւ ջերմ մթնոլորտի մը մէջ, ի դեբեւ հանելով ամանց կասկածը թէ Ռումանիոյ պատգ. ժողովը պիտի գայ խրամատ մը բանալ մարդիկներուն եւ սկաուտներուն միջեւ, եւ տեսակ մը կրկնութիւնը ստեղծել փարիզի գաւալի դէպքերուն։ Այս կասկածները անոր համար էին որ կարծողներ կային թէ սոյն պատգ. ժողովը հիմնելու պիտի շրջէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կանոնագիրն ու աւանդութիւնները, անկախ գարձնելով սկաուտները։ Ռումանիոյ պատգ. ժողովը հաստատեց, ընդհակառակն, Հ. Մ. Ը. Մ.ի ամբողջականութիւնը, եւ միեւնոյն ատեն հռչակած եղաւ որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ոչ սկաուտական կազմակերպութիւն մըն է եւ ոչ ալ զուտ մարզական, եւ եթէ միեւնոյն դրօշին տակ համախմբած է թէ սկաուտական եւ թէ մարզական շարքեր, անոր համար է որ վաղուան հայ սերունդը հոգիով եւ միարմնով առողջ դարձնելու համար ան հիմ կ'ընդունի սկաուտական ոգին եւ մարմնակրթութիւնը։

Ի՞նչ լաւ պիտի ըլլար եթէ Ռումանիոյ պատգ. ժողովին այս ընթացքը հրահանգիչ դաս մը դառնար անոնց համար՝ որոնք այն միամիտ կարծիքն ունին թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը զուտ ֆութպոլի կազմակերպութիւն մըն է կամ զուտ սկաուտական ձեւակերպութիւն մը, որ եթէ քանի կը «կօլ» ընէ կամ եթէ լաւ սերտել տայ սկաուտական բարեւն ու քանի մը կապի ձեւեր, փրկա՜ծ կ'ըլլայ վաղուան հայ սերունդը։ Պատգ. ժողովը բաղձանք յայտնեց նոյնպէս որ հասկացողութեան գետին մը գտնուի հարթելու համար փարիզի վէճերը, եւ հնարաւոր դարձնելու համար որ նորէն Հ. Մ. Ը. Մ.ին գան միանան այն տղաքը՝ որոնք բաժնուեր էին վերջերս՝ զուտ սկաուտական կազմակերպութիւն մը ստեղծելով։ Պատգ. ժողովը ընտրեց նոր վարչութիւն, եւ քուէարկեց յառաջիկայ տարուան պիւտճէին։

Ա.իարոնեանի յոբելեանը.— Աւետիս Ա.հարոնեանի յոբելեանական կեդր. յանձնախումբին գիմումին վրայ՝ ռումանահայ թեմական իշխանութիւնը կազմեց յանձնախումբ մը որ պատրաստութիւն պիտի ունենայ նոյն յոբելեանը տօնել նաեւ Ռումանիոյ մէջ։ Յանձնախումբին անդամ կարգուած են տիկիններ Ագնաւուրեան, Ահարոնեան, Արսլանեան, Բարակեան, Գունտաքճեան, Մելիք, պ. պ. Սարգիս Ահարոնեան, Վարդան Բարակեան, Գրիգոր Գարագաշեան, Գերենիկ Դանիէլեան, Դրօ, Պարոյր Լեւոնեան, Արտաշէս Պիւրճեան, Գէորգ Հաճի Արթինեան, Երուանդ Հայրապետեան, Արամ Ճիմպիւշեան, Վ. Մէշտուտճեան, Գէորգ Ղազարեան, Արշակ Պարոնեան, Ց. Ճ. Սիրունի, Ս. Սրենց, Արտաշէս Տիրայեան։

Հրատարակութիւն մը.— Ռումէն հոգեւորական մը, հայր Կրիքորիոս Քրաչիանու, այս շաբթու հրատարակեց գրքոյկ մը որ կը խօսի հայ եկեղեցւոյ պատմութեան վրայ մինչեւ Դ. տիեզերական ժողովը։ Այս գրքոյկը ճեմարանական ուսումնասիրութիւն մըն է նոյն հոգեւորականին կողմէ ջերմ կարդացուած պուքրէշի Աստուածաբանական Համարանին մէջ։ Հայր Քրաչիանու ուսումնասիրութեան մէջ կ'ընդունի հայ եկեղեցւոյ դաւանութիւնները, այդ ձեւակերպութեան կանելով նահատակութիւններ։

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ ՄԷՋ

ՄՈՆԹԻՎԻՏԷՕ, 10 ՓԵՏ. (Սեփ. Թղթ.).— Գաղթականութիւնը մասնակցութիւն Հ. Մ. Ը. Մ.ի, հանդիսաւորապէս տօնեց Հայաստանի անկախութեան Հռչակման 11րդ տարեդարձը Salon Cristobal Coalanի մէջ մայիս 26ին կիրակի կէսօրէ։

Որոշուած ժամուն ամբողջ ծայրէ ծայր լեցուն էր սրահը տեղական ամենատարածուած թերթը «El Dia» իր առաջին վրայ հրատարակած էր օգտակար դասի մը հրաւիրեալներ, պատմական տեղեկութիւններ Հայաստանի մասին։ Խօսեցաւ նախ Խորէն Ամիրխանեան, բացատրելով մայիս 28ը վարդանանց տերազմին հետ։ «Ընանք ընդունիր մայիս 28ը՝ թող թէ ո՞րն է մեր տարեդարձը, ի՞նչպէս ունեցանք այսօրուան հայաստանը»։

Հանդէսը փակուեցաւ ֆորոտանյով, իրիկուան 8ին։ Գիշերուան ժամը 9էն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը վեհաշուքին մէջ սարքած գեղեցիկ երեկոյթ մը, ուր կային 200 հոգի։ Խրախճանքը եւ բաժակաճառերէն յետոյ առաւ ընկերական բարեգեղանիւ բոլոր մէկուկէս ժամ մասին տեղեկութիւններ Հայաստանի մասին։

Երեկոյթը վերջացաւ տուն ժամը 1ին։ Ներկայ բաժնուեցան՝ հնչեցնելով «Բանւորը»։

Գ. Վարդ.

ՊՈԼՍՈՅ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏ

Վերջին ամսուան ընթացքին 589 շոգենաւ մտած եւ ելած պոլսոյ նաւահանգիստը։ Այս թիւերէն 130ը թրքական էին, 130ը իտալական, 105ը անգլիական, մնացեալները մէկը եւ կէսը ալ լեհական էր։

ԱՍՏՂԱՅԻՆ ՈՒՂԻՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՀՈՒՇԵՐԻՑ

Թարգմ՝ Շուշան ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ

Ս. ՄԱՐՏԻՆՅԱՆ — «Յառաջ»ի հրատարակչատան խմբագիր, Ն. Շահազիզ իր հուշերում գրում է. «Յառաջ»ի խմբագրության հարևանությամբ էր գտնվում Ռուսական կայսրության ամենամեծ գրքավաճառանոցներից մեկը՝ Ա. Ֆ. Մարքսի գրախանութը։ Ես հաճախ էի այցելում այդ գրախանութ, և ինձ համար մեծ հաճույք էր ժամերով թափառել գրքերի միջև։ Մի անգամ, երբ ես գրքեր էի ընտրում, ինձ մոտեցավ գրախանութի տերը և հարցրեց, թե ինչ գրքեր եմ ուզում։ Ես պատասխանեցի, որ ինձ հետաքրքրում են ռուսական հին վեպերը։ Նա առաջարկեց ինձ Ա. Ֆ. Մարքսի հրատարակած «Ռուսական հին վեպերի գրադարան» շարքը։ Ես համաձայնեցա։ Գրքերը ինձ ուղարկեցին տուն։ Ես սկսեցի կարդալ շարքի առաջին գիրքը՝ Ի. Լաժեչնիկովի «Ճակատագրի զավակները»։ Վեպը ինձ այնքան հետաքրքրեց, որ ես չկարողացա քնել մինչև առավոտ։ Ես կարդացի ամբողջ գիրքը մեկ նստելու մեջ։ Հաջորդ օրը ես գնացի գրախանութ և խնդրեցի տալ ինձ շարքի մյուս գրքերը։ Ես կարդացի նաև Ի. Լաժեչնիկովի մյուս վեպերը՝ «Ռազումնիխա», «Պետրուշկա Սվետլով», «Ռազին և Ռոզան», «Ռուսական ազնվականներ», «Ռուսական ամուսնություններ», «Ռուսական ժողովրդական զվարճություններ», «Ռուսական ժողովրդական սովորություններ», «Ռուսական ժողովրդական հավատալիքներ», «Ռուսական ժողովրդական ավանդություններ», «Ռուսական ժողովրդական առակներ», «Ռուսական ժողովրդական ասացվածքներ», «Ռուսական ժողովրդական հանելուկներ», «Ռուսական ժողովրդական երգեր», «Ռուսական ժողովրդական պարեր», «Ռուսական ժողովրդական խաղեր», «Ռուսական ժողովրդական տոներ», «Ռուսական ժողովրդական ծեսեր», «Ռուսական ժողովրդական կենցաղ», «Ռուսական ժողովրդական զգեստներ», «Ռուսական ժողովրդական կերակուրներ», «Ռուսական ժողովրդական խմիչքներ», «Ռուսական ժողովրդական զենքեր», «Ռուսական ժողովրդական գործիքներ», «Ռուսական ժողովրդական նվագարաններ», «Ռուսական ժողովրդական պարեր», «Ռուսական ժողովրդական խաղեր», «Ռուսական ժողովրդական տոներ», «Ռուսական ժողովրդական ծեսեր», «Ռուսական ժողովրդական կենցաղ», «Ռուսական ժողովրդական զգեստներ», «Ռուսական ժողովրդական կերակուրներ», «Ռուսական ժողովրդական խմիչքներ», «Ռուսական ժողովրդական զենքեր», «Ռուսական ժողովրդական գործիքներ», «Ռուսական ժողովրդական նվագարաններ»։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — ասաց գրախանութի տերը։

— Ես կարդացել եմ, — պատասխանեցի ես։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երրորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես չորրորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իններորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իններորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես տասնիններորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա տասնիններորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսաներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսաներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսաներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսաներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսաներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսաներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քսանիններորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քսանիններորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես երեսնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա երեսնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես քառասնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա քառասնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հիսնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հիսնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես վաթսնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա վաթսնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես յոթանասնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա յոթանասնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես ութսնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա ութսնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսներորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսներորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսներկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսներկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսներեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսներեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես իննսնութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա իննսնութերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրմեկերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրմեկերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրերկուերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրերկուերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրերեքերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրերեքերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրչորսերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրչորսերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրհինգերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրհինգերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրվեցերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրվեցերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրյոթերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրյոթերորդ անգամ։

— Ես կարդացել եմ, — կրկնեցի ես հարյուրութերորդ անգամ։

— Ես չեմ հավատում, որ դուք կարդացել եք այդ բոլորը, — կրկնեց նա հարյուրութ

Ամերիկեան դրամագլուխը Ռուսիոյ մէջ

Նիւ Եորքի Ս. Ֆ. Սիպրուք բնկերութիւնը խորհրդային կառավարութեան հետ պայմանագրութիւն մը կնքեց՝ 150 միլիոն ոսկւոյ արժէքով ճամբաներ շինելու համար խորհրդային միութեան մէջ։

Աշխատանքները պիտի վերջանան վեց տարիէն. 10000 մղոն երկարութեամբ ճամբաներ պիտի շինուին Մոսկուայի նահանգին մէջ։ Քննութեանց ձեռնարկելու համար Յուլիս 7ին Նիւ-Եորքէն դէպի Ռուսիա ճամբայ ելաւ ճարտարագիտութեան փրոֆէսէօր Պրիտ։ Աշխատանքները պիտի սկսին յառաջիկայ գարնան։ Քանի մը միլիոն ոսկւոյ արժէքով առարկաներ պիտի գնուին Ամերիկայէն։ Իսկ աշխատանքն ու նախանիւթերը պիտի հայթայթուին տեղւոյն վրայ։

Պալքանեան կնճիռը լուծելու փորձեր

Թագաւորը Սոֆիայի Ծղոթակիցը կը հեռագրէ.

Արձակուրդի մեկնելէ առաջ, անգլիական դեսպան Սփէրլինկ այցելեց վարչապետ Լիափչէֆի եւ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ։ Խօսակցութիւնը դարձաւ քաղաքական կացութեան, մասնաւորաբար պուլկարեւսերպ սահմանային միջադէպերուն նւ Ռատոսլավոֆի ներժան մասին։

Լիափչէֆ մանրամասնօրէն պարզեց կացութիւնը, պուլկարական տեսակէտէ, ամբողջ պատասխանատուութիւնը վերագրեց Նէօյեվի դաշնագրին պարտադրած «անկարելի» սահմանագծման եւ ուժգնօրէն բողոքեց Եուկոսլաւիոյ այն ենթադրութեան դէմ, որուն համաձայն իբրեւ թէ Ռատոսլավոֆ կը վերստանայ իր քաղաքական նախկին դիրքը։ «Ռատոսլավոֆի քաղաքականութիւնը, ըսաւ, միշտ գարշելի եղած է պուլկար հանրային կարծիքի մեծ մասին համար»։ Կը կարծեմ թէ դեսպանը մեծապէս գոհ մնացած է վարչապետին բացատրութիւններէն։

Թագաւորը վարչապետին պաշտօնատունը երթալով, անոր հետ տեսակցեցաւ սահմանագլուխի խնդրին մասին։ Կ'ըսուի թէ նոր դիակներ գտնուած են սահմանին վրայ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐ ԴԻՄՈՒՄԸ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը յուլիս 7 Թուականով կը հեռագրէ Սոֆիայէն.—

Երէկ անգլիական եւ ֆրանսական գործակատարները՝ Տոտ եւ Էլիէ առանձին այցելութիւններ տուին վարչապետ Լիափչէֆի։ Երկուքն ալ բացատրեցին թէ իրենց կառավարութիւնները մեծապէս կը շահագրգռուին Պալքաններու մէջ խաղաղութեան պահպանման խնդրով, թէ Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ ներկայ ձգտումը եւ սահմանագլուխի խլրտումները կը մտատանջեն զիրենք, եւ իրենց կառավարութեանց կողմէ փափաք յայտնեցին որ կացութիւնը բարեկամաբար հարթուի, երկուստեք չափաւորութեամբ։ Միաժամանակ Լիափչէֆին յայտնեցին թէ Պելկրատի մէջ եւս դիմումներ կը կատարուին՝ սահմանագլուխի կացութիւնը բարելաւելու նպատակով։

Արժանահաւատ տեղեկութեանց համաձայն, Անգլիոյ գործակատարը հաւաստած է վարչապետին թէ՝ Անգլիա ուժգնօրէն խորհուրդ տուած է եուկոսլաւ կառավարութեան՝ վաւերացնել փիրոթի համաձայնագիրը, որուն շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ կազմել սերպեւպուլկար մարմին մը, որ ինքնաբերաբար պիտի միջամտէ ամէն անգամ որ միջադէպ մը պատահի սահմանագլուխին վրայ։

ՌԱՏՈՍԼԱՎՈՖԻ ՆԵՐՈՒՄԸ ԵՒ ՍԵՐՊ ՄԱՄՈՒԼԸ

Պուլկար մամուլը խստիւ կը քննադատէ Սերպերը, որոնք Ռատոսլավոֆի ներումը մատի փաթթոց ընելով, կ'ուզեն արդարացնել սահմանագլուխին վրայ տիրող սարսափի վարչաձեւը եւ սիստեմատիկ սպանութիւնները։

Թերթերը կ'ըսեն թէ Ռատոսլավոֆ բարոյապէս մեռած է բոլոր Պուլկարներու մտքին մէջ եւ իրեն շնորհուած ներումին նպատակն է պարզապէս թոյլ տալ որ վերջին օրերը իր հայրենիքին մէջ անցընէ։

Անկախ թերթ մը՝ «Զօրա» եւ կէս-պաշտօնական «Սլովօ» հեգնանքով դիտել կուտան որ, փոխանակ զայրանալու, Սերպերը արձան մը պէտք է կանգնեն Ռատոսլավոֆի, որովհետեւ առանց անոր յիմար քաղաքականութեան, զոր Պուլկարները բնաւ չպիտի ներեն, Եուկոսլաւիա երբեք չպիտի ունենար իր ներկայ ձեւը։

Ամանուլլահ Մարսիլիոյ մէջ

Ա.Ֆղանիստանի գահընկէց Թագաւոր Ամանուլլահ եւ Սիւրէյիա Թագուհին շաբաթ կէսօրէ վերջ Պոմպէյէն Մարսիլիա հասան «Մուլթման» շոգենաւով, ընկերակցութեամբ երկու նախկին նախարարներու, քարտուղարներու, իր երեք որդիներուն, հինգ աղջիկներուն, քրոջ եւ զոքանչին, ընդամէնը 24 հոգի։ Մեծ բազմութիւն մը եւ օրագրողներ քարափին վրայ կը սպասէին։

Ամանուլլահ օրագրողներուն յայտարարեց.

— Ժողովուրդի յետաշրջական ժամին զոհն եղայ։ Հիմա ամէն բանէ առաջ հանգիստի պէտք ունիմ։ յետոյ պիտի աշխատիմ։ Մարսէյլի մէջ երկու օր մնալէ յետոյ Հռոմ պիտի մեկնիմ։ Դեռ յայտնի չէ թէ հողագործութե՞մբ թէ ուրիշ բանով պիտի զբաղիմ։ Ատիկա ետքը պիտի որոշեմ։

Ֆրանսացի օդաւաւորդի մը վանը

Ֆրանսացի հարիւրապետ Քուտուրէ, որ իր «Ֆրանս» օդանաւով պիտի փորձէր Ատլանտեանը կտրել, Պուռժէյէն Սէվիլլա (Սպանիա) գացած էր, անկէ ճամբայ ելլելու համար դէպի Ամերիկա։

Սակայն ֆրանսական կառավարութիւնը արգիլեց այս թռիչքը։ Քուտուրէ ստիպուեցաւ լքել իր ձեռնարկը եւ Ֆրանսա վերադառնալ։ Կիրակի, երբ Սպանիայէն Փարիզ կը վերադառնար, իր հետ ունենալով երկու սպանիացի օդանաւորդներ՝ Լէոնթինօ եւ Լաքրիւ եւ Ֆրանչիսքօ Տուրան, Անկուլէմէն 30 քիլոմեթր անդին Սէն-Միէր-Սիւր-Պոնիէօրի մօտ 500 մեթր բարձրութենէն գետին ինկաւ՝ անծանօթ պատճառներով։ Անկումը այնքան արագ եղաւ որ Քուտուրէ եւ երկու Սպանիացիները ժամանակ չունեցան գործածել իրենց անկարգելը։ Օդանաւը չարդուփշուր եղաւ։ Քուտուրէ մեռաւ։ Սպանիացիները անկարեւոր սկրիւռնքներ միայն ստացան։

Քուտուրէ մեծ հերոսութիւններ գործած է Մեծ Պատերազմին՝ նախ ռուսական, յետոյ ֆրանսական ճակատին վրայ։ 33 տարեկան էր։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ

խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները ստիպողաբար կը հրաւիրուին ժողովի այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին La Petite Sourceի սառնայարկը, Métro Odéonի ճիշդ դէմը։Օրակարգ.— Շարունակութիւն նախորդ ժողովի օրակարգի նիւթերուն։

կարդացէ՛ք

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

„ԱՆՁՐԵԻ"Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Լ. Կévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՌՐԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵԻՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,...

Բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր Թուղթ։ Գինն՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր.. ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr, de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

Տեսիլի մէջ «Յառաջ» կը ծախուի Պ. Պ. ԴԻՆՈՄԵԱՆԻ եւ Ն. ՊՕՏՈՒՐԵԱՆԻ մօտ։

ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԵՐ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԿՍԸՆ Է

ԽԱՉԻԿ ՄԵԼՔՈՒՄԵԱՆ

(c/o Pharmacie Enezian), *որուն կարելի է դիմել թէ հատավաճառի եւ թէ բաժանորդագրութեան համար*

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ԴՐՕՇԱԿ„Ի

Յունիս Յուլիս միացեալ թիւը (6—7), հետեւեալ բովանդակութեամբ. — Աշխատաւորական կառավարութիւնը Անգլիայում *(խմբագրական).* փոթորկածայն մարգարէն *(Բաֆֆիի մահուան 40ամեակին առթիւ),* Մ. վարանդեան. Գաղութային խնդիրները, *Ս. Վրացեան.* երիտասարդ Սերունդի յեղափոխական դաստիարակութիւնը, *Կ. Սասունի.* Անդրկովկասի շրջանացումը *Ս. Մասուրեան,* Արեւելեան նահանգները, *Հրանտ - Սամուէլ,* Թուրքիոյ շուրջ. *Խմբագիտ Խնկօն (նկարով)' Թիւրք պարսկական սահմանավէճը, Ս. Վ., երկու մահ (մոզէք Վոտերս եւ Տիկին Մենար Տորիան։*

Չեռք թիւը 2.50 ֆր.։ Տարեկան բաժնեգին՝ 25 ֆր. կամ 2 տոլար։

Հ. Յ. Դ.

Ռոստոմ կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple. *բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Զօկոյց ներկայացուցչական ժողովի մասին։*

Մարսէյլի *Քրիստափոր* Ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, *Ս. Յ.— 10 ֆր.։*
Հիւնիէ. *Յ. Մ.— 70։*
փարէյ լը Մոնիալ. *Ն. Փ.— 35. սկսանք դրկել։*
Մարսէյլ. *Ա. Ն.— 70։*
Իսի լէ Մուլինօ, *Ա.— 15։*
Անիէռ, *Կ. Մ.— 70։*
Քան, *Յ. Ս.— 35. սկսանք դրկել։*
կրընոպլը, *Գ. Տ. Ղ.— 40։*
Լիոն, *Գործ.— 1000։*
կրընոպլը, *Վ. Մ.— 35։*
Թարար, *Գ. Մ.— 75։*
Թաւրիզ, *Գործ. Մ.— 500։*
փարիզ, *Մ. Գ.— 35։*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊՈՒՆՆՈՍ ԱՅՐԷՍ.— Թոյլ տուէք Թերթիդ միջոցաւ մեր խորին շնորհակալութիւնները յայտնելու, գաղութիս ծանօթ բարերար Պ. Երուանդ (Էտուառտս) խաչիկեանին, որ ինքնայօժար յանձն առաւ վճարել Մայիս 28ի տոնակատարութեան ամբողջ ծախքերը։

Ի դիմաց Մայիս 28ի տոնակատարութեան Յանձնաժողովի. Ս. Թորգոմեան։

EMPIRE, Միզ իթ-Շոլ. 37 Av. Wagram

Ֆարոնի վարդօ գաւառի Շասան Օվա գիւղէն սերոբ եւ խաչատուր Յովակիմեան սրտի ցաւով կը յայտնեն բոլոր ազգականներուն եւ բարեկամներուն, իրենց եղբօր՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ յունիս 29ին երկար հիւանդութենէ վերջ, 23 տարեկան հասակին մէջ։

Ցուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ յուլիս 1ին երկուշաբթի առաւօտ ժամը 8.30ին, մեծ բազմութեամբ։ Ծաղկեպսակ բերած էին Տ. Տ. Հայր. Միութեան մարսէյլի մասնաճիւղը, Շասան-Օվա գիւղական միութիւնը, ինչպէս նաեւ բարեսէր Հայրապետեան, Ռուբէն Յակոփանեան, Սուրէն Նազարեան եւ ուրիշներ։

Այս առթիւ մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք բոլորին։

Մարսէյլ

Վալաւսի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեսիս փերգիկեան, 26 Bld. Vauban.

Ուշադրութիւն

Ջէյթուն քաղաքի եւ հերոսներու մճճադիր նկարը, գին՝ 4 ֆրանք (կարելի է դրկել ֆրանք սական նամակադրոշմ)։ Դիմել՝ նոր հասցէին՝ M. Ezeguiélian, 6 Rue Pierre Curie, Kr. Bicêtre (Seine)։ փոստի ծախս չկայ։

կը փնտռուի «Հավուրբրա Գարակէօզեան Հօմի կողմէ վարժ հանդերձապահուհիներ։ Պայմաններուն համար դիմել՝ Foyer Howard Karagheusian, La Gaudinière, La Ville - aux - Clercs, (Loir et Cher).

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէլիգիի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիզի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շեռւ բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (Գոնոկոկիա, Չերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուար։ Ընդհատ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8. Կիրակի 9—12.*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՆԱՆԱԴԷՏ ԹՈՒՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական հիւանդութեանց։ Դարմանատան մէջ կը գործէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալճի, Անարիւնութիւն, Ոսկրանեցի (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7. կիրակի 9—12

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ յաւր
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ՔՆՆԵԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԱՁՔԵՐԸ

Գ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

36 Rue Polonceau, մէթրօ՝ Barbès կամ Château-Rouge

Վկայեալ պելճիկի ակնոցի արհեստանոցէն։ Հոս մթերք գերմանական ամէն տեսակ ակնոցներու։ Հայերու համար մասնաւոր գեղչ, փափաքողներու բնակարանը կը ներկայացուի առանց վճարումի։ կը բաւէ միայն հեռաձայնել Nord 33.32 (ժամը 10-12 եւ 2—7)։ Ցեսդութեան քննութիւնը ձրի։

ՏՕՔԹ. Ն. ԹՈՆԱՄԵԱՆ

301 Rue Paul-Bert, LYON

Իր բազմաթիւ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ հաստատած է շողաքննութեան (Radioscopie) բաժարան մը, ուր պիտի գարմանէ իր հիւանդները արդիական միջոցներով։

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամ'նավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Աբշին մալ ալանի բոլոր կտորները։

Ապրելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գիներ ուսած գինով.

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱ.ՔՈՒՆ

Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հաջի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRES SIN JOLIVET հացերը։

Ուտիճ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Այլ մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 12։

ԼԱԻ ՊԱՏԵՒՀՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կօշկարհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է։ ցանկացողները մանրամասնութեանց համար 9 դիմեն Գշ. եւ Դշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4, Rue Henri Murger, Մանուկ Նագաշեանի։ Metro Bolivar. Paris (19

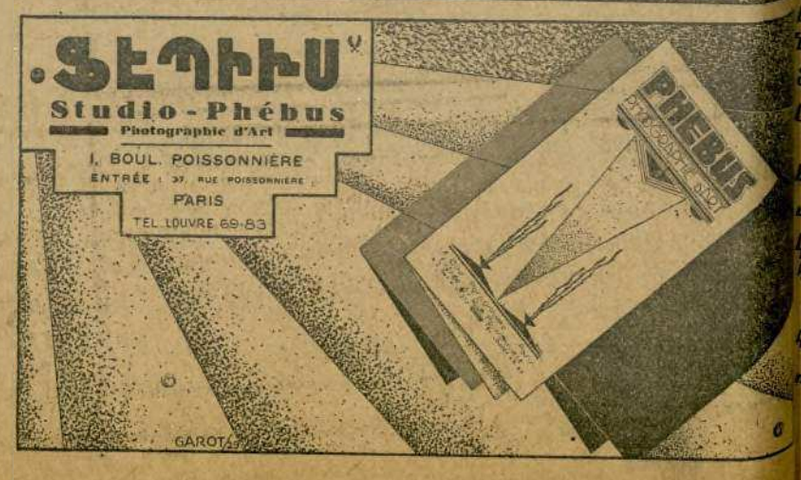
ՀԱՅ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՒՐԻՒՐ, ՕՆՏԻՒԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼՆ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։

12 Rue de Nesles (Ռիւ Նօֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
11
ՅՈՒԼԻՍ
1929
11 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1005 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՓՈՐՁԸ

Իշխանութեան անցնելէն ի վեր, Անգլիոյ աշխատաւորական դահլիճը ձեռք չզարկաւ ո՛ր եւ է ծրագրի որ խրտչեցնէր հակառակորդները։

Ընդհակառակն, կարծես կը քալէ կանխորոշ ծրագրի մը համաձայն, զգոյշ եւ հաշտ։ Իր խմբագրած գահաճառը մեծ տարբերութիւն մը չունէր նախորդներէն, իսկ իրրեւ աշխատաւորական ուղեգիծ՝ չափազանց տժգոյն է։ Պարապ տեղը չէր որ ազատականները դիտել տուին թէ իրենք ալ կրնային ստորագրել զայն։

Մաքտոնըլտ, որ միեւնոյն ատեն քարոզիչի համբաւ ունի, աշխատաւորական ամէնէն տարրական սկզբունքները գործադրելու փորձ մը պիտի կատարէ, եթէ կարենայ դիմանալ։ Իր դիրքը ամուր չէ տակաւին, եւ միւս տարրերը, ազատականներն ու պահպանողականները աչք եւ ականջ կտրած են, բուն ծրագիրները իմանալու համար։ Դեռ նոր բացուեցաւ խորհրդարանը, եւ ընդդիմադիրները զանազան հարցերով կը նեղեն դահլիճը։ Կան ալ որ կը գնահատեն, առ այժմ, եւ դ՚ուտել կուտան սուր հեգնութեամբ.— Ահա այսպէս. եթէ այս ճամբէն շեղիք, անմիջապէս կը ճամբենք ձեզ։

Նորընտիր երեսփ. ժողովի Յուլիս 3ի նիստին մէջ, այս ուղղութեամբ կոպիտ ճառ մը խօսեցաւ Զրչիլ, նախկին ծովային նախարարը, որ կատաղի հակառակորդ մըն է ընկերվարութեան.

— Որքան ատեն որ Ն. վեհափառութեան նախարարները գոհանան վարել եւ իրենց վարչութեամբ զօրացնել քաղաքակրթութեան ըրամապետական դրութիւնը, որուն հիման վրայ մեծցաւ այս երկիրը եւ որուն շնորհիւ աւելի կը մեծնան Մ. Նահանգները, պատճառ չկայ որ երկար պաշտօնավարութիւն մը չվայելեն, թէեւ զգալի փոքրամասնութիւն մը կը կազմէ այս երկրին մէջ։ Բայց այն վայրկեանէն երբ կը փորձեն գործադրել ո՛ր եւ է մէկը այն հիմնական մոլորութիւններէն եւ կեղծիքներէն որոնց վրայ հիմնուած են իրենց կուսակցութեան ամբողջ յօրինուածքը եւ յառաջդիմութիւնը, եւ որոնցմէ կ՚առնեն իրենց գլխաւոր ներշնչումը, պիտի աւլուին առանց այլ եւ այլի։

Այս կարգի կսմիթներ միշտ անպակաս են ժողովին մէջ, որ մեծ հետաքրքրութեամբ յառաջ կը տանի գահաճառին վիճաբանութիւնները։ Եւ Մաքտոնըլտ ու իր ընկերները արտակարգ ճիգ մը կը թափեն, յարմարելու համար օրուան պահանջին, ազատական ձեւերէն մինչեւ դիւանագիտական բոլոր նրբութիւնները։ Անոնք յանձն առին աջհամբոյրի երթալ թագաւորին, ինչպէս կը պահանջէ բրիտանական սահմանադրութիւնը։ Իրենց հեղինակաւոր մէկ ընկերը եւ միջազգային պատկառելի տեսաբան մը, Սիտնի Ուէպ, համակերպեցաւ ազնուականութեան տիտղոսին, դառնալով Լորտ։

Աշխատաւորական գահլիճին քաղաքականութեան ամէնէն հիմնական գիծն է խաղաղութիւնը ամրապնդելու ձգտումը։ Այս մտահոգութեամբ ալ, բանակցութիւններ կը կատարուին սպառազինութիւնները կրճատելու համար, իսկ Մաքտոնըլտ անձամբ Ամերիկա երթալ կ՚ուզէ, յատկապէս այս գործին համար։ Յետոյ, դահլիճը արդէն որոշած է բրիտանական զինուորները քաշել Չեհոսլովաքիոյ, որպէսզի միւս դաշնակիցներն ալ քաշեն եւ այսպէս փակուի մեծ պատերազմէն մնացած տխուր յիշատակ մը։ Այսինքն, վերահաստատուի վստահութիւնը յաղթականի եւ պարտեալի միջեւ, երկիրէ երկիր։ Այս մասին ալ բանակցութիւններ պիտի կատարուին բուն իսկ Լոնտոնի մէջ, երկնքի ծրագրին առթիւ։

Եւ վերջապէս, Մաքտոնըլտ որոշած է վերահաստատել յարաբերութիւնները Խորհրդային Միութեան հետ։ Միայն թէ՝ ուշագրաւ դիւանագիտութեամբ մը, կողմնակի ճամբաներով կը հետապնդէ այս խնդիրը, փոխանակ մէկ անգամէն վճռելու զայն։ Այստեղ ալ, բրիտանական կայսրութեան շահը կամ հակառակորդներուն դիրքն է որ տուն կուտայ իր քայլերուն։

Ցնցումներէ զգուշանալու այս քաղաքականութիւնը մասնաւորապէս կը շեշտուի ներքին քաղաքականութեան մէջ, որ գրեթէ ոչինչ ունի աշխատաւորական, գէթ առ այժմ։ Ութ ժամուան աշխատանքի պայմանագրութեան վաւերացումը առանձին արժէք մը չի ներկայացներ, որովհետեւ նախորդներն ալ տրամադիր էին հաստատելու զայն, որով վերապահութեամբ։ Իսկ հանքերու մէջ աշխատանքը 7 ժամուան զեղչելու ծրագիրը՝ մանակի միջոց մըն է՝ գործազրկութիւնը պակսեցնելու։ Նոյն նպատակին կը ձգտի կրթութիւնը մինչեւ 16 տարեկանը պարտաւորիչ դարձնելու միտքը։

Իսկ՝ ընթացիկ խնդիրներ։

Մեծն Բրիտանիան Տարուբինի հայրենիքն է, բարեշրջութեան օրրանը, իսկ Մաքտոնըլտի դահլիճը աւելի քան բարեշրջական է, քաղքենի-ազատական։ Կա՛մ այն է որ պիտի փորձէ մէկերկու աշխատաւորական սկզբունք օրակարգ անցընել, իշխանութիւնը կորսնցնելու գնով։ Եւ կամ, պիտի շարունակէ գործել այսպէս, թեթեւ, անզգալի պատուաստներով, մինչեւ նոր ընտրութիւն մը։

Այս երեւոյթը աւելորդ անգամ մըն ալ կ՚ապացուցանէ թէ երկիրէ երկիր, մարդիկ ի՛նչպէս ազատ կը զգան իրենք զիրենք, սկզբունքները պահելով հանդերձ, զանոնք պատշաճեցնելու որոշ կացութեան մը պահանջներուն կամ հայրենիքի գերագոյն շահերուն։

Միայն մեր ժժրախտ երկրին մէջ է որ, գիւղացին կը հաւկնայ, բայց վարիչը չըմբռներ թէ՝ — «էշով սոցիալիզմ կառուցել չի կարելի»։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱԽՏԱՒՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Ցուսաբեր կը նկատէ այս խորագրով խմբագրականի մը սկզբ (1 յուլիս).

— « Սերունդի մը դէմքը ճանչնալու համար, կը բաւէ դպրոցականին երեսը նայիլ։ Աշակերտութիւնը պատկերն է այսօրուան ընկերութեան, եւ դժբախտութիւնը հոն է, որ անիկա վաղուան ժողովուրդն ալ է։ կը բաւէ երկրի մը դպրոցները այցելել՝ ընկերութեան մէջ տիրող կարգերն ու բարքերը ճանչնալու եւ անոր շնչած մթնոլորտը ստուգելու համար։

Բայց, դպրոցէն դուրս ալ ելէք։ Ընդարձակ է խորհրդային կարգերու ճակատը։ Երթեթէք թղթակից՝ երուն հետ ճամբաներն ու փողոցները, ուր կը մեծնայ դպրոցական սերունդին ուղեկից ուրիշ սերունդ մը։

Կարելի է երեւակայել թէ ի՛նչ պատկեր կը պարզուի դուրսը. երբ դպրոցը փողոց դարձած է ո՛ւր հասած պէտք է ըլլայ փողոցը։

Բայց, Թող պատմէ Հայաստանի ներքին գործավարը, որ յատուկ հրամանագիր հանած է վերջերս սրիկայութեան «դէմ» պայքարելու համար։

Հրամանագիրը, լիշելով խուլիգանութեան ծաւալումը «վտանգաւոր կերպով», կը Թուէ հայհոյանքի, յարձակումներու, ծեծի, վիրաւորման եւ բռնութիւններու դէպքեր եւ կ՚աւելցնէ.

«Ցաւախ, կը պատահին դէպքեր, երբ սրիկաները կամ սրիկայական արարք գործողները, կը դիմեն անցորդ քաղաքացիներուն, գլխաւորապէս կիներուն, սրիկայական կեղտոտ առաջարկներով ու պահանջներով»։

Դպրոց ու փողոց ձեռք ձեռքի՝ ուրեմն մէկուն պակասը՝ միւսը լրացնելով, կը մեծցնեն խորհրդային հայ նոր սերունդը, գէթ անոր մեծագոյն մասը, որ կասկած չկայ թէ ծաղիկն ու պտուղը կը կազմէ տիրող կարգերուն եւ առհասարակ բարոյական ըմբռնումներուն»։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿՏՐՈՒԱԾ

Ամերիկացի օդանաւորդները Ուիլբըմ եւ Եանսէյ, որոնք երկուշաբթի կէսօրէն վերջ Նիւ Եորքէն ճամբայ ելած էին՝ մէկ Թռիչքով Հռոմ երթալու համար, երեքշաբթի ժամը 20.20ին ցամաք իջան Սպանիա Ալպերի՝ չիայի օդանաւային կայանը։ *Փէթֆայնտըր* 36 ժամուան մէջ կտրեց Ատլանտեանը, ու եթէ Սպանիա իջաւ, պատճառը պէնզինի հատնիլն էր։ Թռիչքը կատարուեցաւ շատ հիանալի պայմաններու մէջ։

Օդանաւորդները պաղ մը հանգստանալէ եւ պէնզին առնելէ յետոյ շարունակեցին իրենց ճամբան դէպի Հռոմ, ուր կը յուսան հասնիլ այս առաւօտ։

ԱՆՑԱՒՆԵՐ Կ՚ԱՅՐԻՆ

Մարսէյլ, 10 յուլիս.— Հակառակ ձեռք առնուած խիստ միջոցներուն, Մարսէյլի շրջանին մէջ տակաւին անտառի հրդեհներ կը պատահին։ Փէն-Միրպոի մէջ հեկտարներով մայրիներ այրեցան։ Հրշէջները մեծ ճիգեր թափեցին՝ ոստիկան-զօրքի եւ ժողովուրդին աջակցութեամբ։ Գիշերը կրակը շարունակեցաւ, սպառնալով բազմաթիւ կալուածներու, գոյս պաշտպանելու համար ջանքեր կ՚ըլլան։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԴԱՀԼԻՃԸ ՀՐԱԺԱՐԱԾ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն թէ դահլիճը հրաժարեցաւ՝ խնամակալ ժողովին հետ անհամաձայնութեան հետեւանքով։ Վարչապետ Մանիու կ՚ուզէր տեսակ մը ինքնավարութիւն շնորհել ռումանական նոր նահանգներուն։ Այս ծրագիրը լուրջ ընդդիմութեան բախեցաւ ազատական եւ գինուորական շրջանակներու, ինչպէս նաեւ խնամակալ ժողովին կողմէ։ Նախարարական տագնապը մեծ յուզում առաջ բերաւ ամբողջ երկրին մէջ, դաւադրութեան խնդիրն վերջ։

∴ *Դաւադրութեան մասին քննութիւնները հաստատեցին թէ՝ շարժումին բուն հեղինակն է նախկին գնդապետ Օկիւստ Սթոյքա, բախտախնդիր մը՝ որ երկու ամիսէ ի վեր կ՚աշխատի գաշիստ կազմակերպութիւն մը ստեղծել։ Ձերբակալուած են միայն 28 հոգի։*

Դպրի Առեւելեան Նաւեւանգները

Ցուլիս 4ին Պոլսէն Տրապիզոն մեկնեցան տնտեսական գործավար Բահմի պէյ, ոստիկան գինուորներու ընդհանուր հրամանատար Զէքի փաշա եւ մաքսային ընդհ. տնօրէն Իհսան Րիֆաթ պէյ։ Աւտնք Տրապիզոնէն պիտի անցնին Արեւելեան Նահանգները։ Բահմի պէյ աչքէ պիտի անցընէ այդ շրջանին տնտեսական կացութիւնը։ Զէքի փաշա՝ ոստիկան-գինուորներու կազմակերպութիւնը, իսկ Իհսան Րիֆաթ պէյ պիտի զբաղի թուրքեւռուս սահմանի մաքսային գործերով։

Առեւտ. Թրակիոյ Թուրքերը կը վտախչին

Իսքէյէի «Եէնի Ատըմ» թերթը կը գրէ թէ Իսքէյէի, Կիւմիւլճինայի եւ Տիմոթեքայի շրջակայքը գտնուող Թուրքերը մէկիկ մէկիկ Թուրքիա կ՚անցնին Մարիցա գետը կտրելով։

Թուրքերուն այս շրջաններուն մէջ ապրիլը անկարելի դարձած է։ Թուրք երկազործները խիստ ծանր տագնապ մը կ՚անցընեն. ծխախոտները չեն ծախուիր եւ արտերու աշխատանքը զգուանք կը պատճառէ տիրող դժուարութեան եւ անապահովութեան երեսէն։

∴ *Գաղթականներու զետեղման ընդհ. տնօրէն Չաճի Մէհմէտ պէյ որ քննութեան համար Սեւ ծովու քաղաքները գացած էր, յայտարարած է թէ այս տարի նոր գաղթական չպիտի հասնի Թուրքիա։*

Աֆղանական դեսպանատան ուրթ գործերը

Յունիսի սկիզբը Փարիզի մաքսատունը հասած էին չորս մնտուկներ՝ ուղղուած Փարիզի աֆղանական դեսպան Սէրտար Ալի Ղուլամ Նապի խանի հասցէին։ Մաքսատան տնօրէնը կասկածած էր անոնց պարունակութեան մասին, մանաւանդ որ դեսպանը իր հրեայ թարգմանին՝ Նաթան Խայիմի միջոցով քանիցս պահանջած էր անոնց անմիջական յանձնումը, յայտնելով թէ մէջը իր անձնականին վերաբերեալ հագուստեղէն կայ։ Այս յայտարարութիւնը գրաւոր ալ հաստատուած ըլլալով, մաքսատան տնօրէնը, արտաքին նախարարութեան արտօնութեամբ կը պատրաստուէր մնտուկները բեռնատար կառքով մը Հանրի Մարթէն փողոցի աֆղանական դեսպանատունը ղրկել, երբ յանկարծ մնտուկներէն մէկուն մէջէն ճերմակ փոշի մը սկսաւ Թափուիլ։ Մաքսատան աշխատանոցին մէջ տարրալուծուելով, անմիջապէս հասկցուեցաւ որ այդ փոշին Թմրեցուցիչ մըն էր՝ հերոյին։ Ասոր վրայ մնտուկները բացուեցան և բացի հերոյինէ, պզտիկ քանակութեամբ քոքային ալ գտնուեցաւ. չորս մնտուկներու պարունակութիւնը կ՚արժէր 832.000 ֆրանք։

Ոստիկանապետ Փրիոլէի յանձնուեցաւ խնդրին քննութիւնը։ Աֆղանիստանի դեսպանն ու թարգմանը իրրեւ պաշտպան փաստաբան ընտրեցին Թէատոր վալէնսին եւ Մորթոն։

∴ *Ղուլամ Նապի խան Մոսկուայի դեսպան նշանակուած ըլլալով, քանի մը շաբաթ առաջ մեկնած է Փարիզէն։*

Միայն ամառուան համար

Պոլսոյ թերթերէն առնելով գրած էինք թէ Թուրքիոյ ներքին գործավարութիւնը Պոլսոյ կուսակալին հաղորդած է գործավարներու խորհուրդին մէկ որոշումը, որուն համաձայն ոչխալաճները կ՚արտօնուին մինչեւ Պրուսա, եալովա եւ իզմիթ ճամբորդել՝ առանց մասնաւոր արտօնութեան։

«Միլլիյէթ» կէս-պաշտօնական թերթը կը սրբագրէ այս լուրը, ըսելով թէ խնդրի առարկայ արտօնութիւնը միայն անոնց համար է որ ամառուան առթիւ կ՚ուզեն յիշեալ քաղաքները արձակուրդի երթալ եւ թէ սեպտեմբերին վերջ կը գտնէ այս շնորհը։

Ռուսերուէ առեւտրական նոր դաշնագիր

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Խորհրդային Միութեան նախագահ Կալինին ընդունեց Թուրքիոյ դեսպան Հիւսէյին Րաղըպ պէյը, եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ երկու երկիրները շահագրգռող խնդիրներու շուրջ։ Տեսակցութեան ներկայ էր Էնկիւրիի խորհրդային դեսպան Սուրից։

Հիւսէյին Րաղըպ պէյ յուլիս 4ին Էնկիւրի մեկնեցաւ։ Թուրք դեսպանը կառավարութեան նոր տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Թուրքեւռուս առեւտրական յարաբերութիւններու մասին եւ պաշտօն ունի նոր հրահանգներ ստանալու, այն բանակցութիւններու շուրջ, որոնք տեղի պիտի ունենան առեւտրական նոր դաշինքի մը կնքման համար։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

ՈՒՇԱԳՐԱԻ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

Թաւրիզէն կը գրեն մեզի յունիս 27 Թուականով.—

Անվերջ փախստականները կուգան Հայաստանէն եւ միւս խորհրդային երկիրներէն, կանոնաւոր թէ անկանոն, եթէ այսպէս շարունակուի, մէկ տարուան մէջ տասը հազար մարդ եկած պիտի ըլլայ։ Իսկ թէ եկողներուն նպատակը ի՛նչ է,— մէկ մը Չեկան գիտէ, մէկ ալ իրենք, եկողները... Կուգան ոչ միայն Կովկասէն, այլ եւ Ռուսաստանէն։ Գլխաւոր պատճառներէն մէկն է սովը։

∴ *Բագուի մէջ բոլշեւիկները հակակազային փորձեր կատարած են։ Երեք օր շոգիի մէջ պահելով քաղաքը, ռմբակոծեր են կազային ռումբով։ Կ՚ըսուի թէ փորձը յաջող է անցած։ Կազը չէ թափանցած շոգիին, և հետեւաբար վնաս չէ պատճառած բնակչութեան։ Բայց գործողութիւնը շատ դէշ ազդած է ժողովուրդին վրայ, որ պատերազմի կամ խռովութեան նախանշան կը համարէ զայն։ Ո՛վ որ միջոց ունի, կը ձգէ կը հեռանայ։*

∴ *Ղարաբաղի դաշտային մասին եւ Արաքսի մօտիկ շրջանները մէջ ապրող թաթար բէկերէն մօտ հարիւր հոգի ձերբակալուելով, քանի մը հոգի գնդակահարուած, իսկ միւսները աքսորուած են Շուտախբի շրջանը։ Այս խնդիրը կապ ունի Սուլթանովի հետ, որուն մարդիկը շարունակ անցնելով գետը, կը հովանաւորուին այս կամ այն բէկին կողմէ եւ իրենց գործը տեսնելէ յետոյ կը վերադառնան։*

ԹՈՒՐՔ ՓԱՇԱ ՄԸ ՆԱՖԻՒ ԽԱՆԻ ԿՈՂՄԸ Կ՚ԱՆՑՆԻ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը կը հեռագրէ Լահորէն.

—Թուրք զօրավար Մահմուտ Սամի փաշա, որ Քապուլի էմիրին կողմէ 2000 զինուորով ղրկուած էր կռուելու համար զօր. Նատիր Խանի եղբօր՝ Սէրտար Հաշըմ խանի դէմ, իր ամբողջ ուժով սիացած է այս վերջինին։

ՖՐԱՆՔԵՒԹՈՒՐՔ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԸ

Ֆրանսական եւ Թուրք կառավարութիւնները երէկ միաժամանակ հրատարակութեան տուին հինգ մասէ բաղկացած ծանօթ համաձայնագիրը, որոնք յունիս 2ին կնքուեցան Էնկիւրիի մէջ՝ Թեվֆիք Րիւշտի պէյի եւ Ֆրանս-դեսպան կոմս տը Շանպէօնի միջեւ։

ՆՈՐ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ Պոլսոյ կողմը մանիֆաթուրայի մեծ վաճառական մը 60,000 ոսկիով սնանկացած է։ Հիւսուածեղէնի Թուրք Անանուն ընկերութիւնն ալ ամբողջովին սնանկացած է, իր դրամագլուխը կորսնցնելով։

∴ Պոլսոյ քաղաքապետարանը դրամական նեղութեան մէջ կը գտնուի։ կոյուղիներու ընկերութեան մեծագումար վճարում եղած ըլլալով, պաշտօնեաներուն յունիսի ամսաթոշակը դեռ չէ վճարուած։

ՀԱՅ ՄԸ ՓԱԽԱՒ

Սօն Սաաթի տեղեկութեան համաձայն, Լեւոն անուն Հայ մը, որ բերայի կողմերը կահագործարան մը կը բանեցնէր, հրապարակէն 20 հազար ոսկի քաշելով անհետացած է։ Ոստիկանութիւնը հաստատած է որ յիշեալը Պուկարիա փախած է։

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԸ ԱՐԴԱՐԱՑՎԱԾ ԵՆ

ՈՐ՝ ՊԱՏՃԱՌԻ, ՈՐ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎ

ՊԱՏԿԱՆՈՒ ՆԱՐԻՆ, 20 տարեկան, — Մ.Ղազարի տասը դասարանի աշակերտուհի, ասում է՝ ուսուցիչները մեզ ամեն ինչ անում են, որ մենք ոչ միայն լավ սովորենք, այլև ճիշտ դաստիարակվենք, հետաքրքրվենք մեր հայրենիքի անցյալով, ներկայով ու ապագայով, ինչպես նաև մեր ժողովրդի ավանդական սովորություններով։ Ես ու դասընկերներս ամեն տարի մասնակցում ենք «Ոսկեայ աստղ» մանկական տոնին, որը կազմակերպվում է Մանկավարժական ինստիտուտի կողմից։ Այդ տոնին մենք ներկայացնում ենք մեր ստեղծագործությունները, կարդում ենք մեր սիրած հեղինակների գործերը։ Ես ինքս էլ մի պատմվածք եմ գրել, որը կոչվում է «Ծաղկած ծառը»։ Այդ պատմվածքում ես նկարագրել եմ մեր գյուղի մի հին ծառի ճակատագիրը։ Ես ուզում եմ, որ մեր գյուղի մարդիկ ավելի հոգատար լինեն իրենց շրջապատի նկատմամբ։

ՄԱՐԻԱՄ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, 20 տարեկան, — Մ.Ղազարի տասը դասարանի աշակերտուհի, ասում է՝ ուսուցիչները մեզ ամեն ինչ անում են, որ մենք ոչ միայն լավ սովորենք, այլև ճիշտ դաստիարակվենք, հետաքրքրվենք մեր հայրենիքի անցյալով, ներկայով ու ապագայով, ինչպես նաև մեր ժողովրդի ավանդական սովորություններով։ Ես ու դասընկերներս ամեն տարի մասնակցում ենք «Ոսկեայ աստղ» մանկական տոնին, որը կազմակերպվում է Մանկավարժական ինստիտուտի կողմից։ Այդ տոնին մենք ներկայացնում ենք մեր ստեղծագործությունները, կարդում ենք մեր սիրած հեղինակների գործերը։ Ես ինքս էլ մի պատմվածք եմ գրել, որը կոչվում է «Ծաղկած ծառը»։ Այդ պատմվածքում ես նկարագրել եմ մեր գյուղի մի հին ծառի ճակատագիրը։ Ես ուզում եմ, որ մեր գյուղի մարդիկ ավելի հոգատար լինեն իրենց շրջապատի նկատմամբ։

ՊԱՏԿԱՆՈՒ ՆԱՐԻՆ, 20 տարեկան, — Մ.Ղազարի տասը դասարանի աշակերտուհի, ասում է՝ ուսուցիչները մեզ ամեն ինչ անում են, որ մենք ոչ միայն լավ սովորենք, այլև ճիշտ դաստիարակվենք, հետաքրքրվենք մեր հայրենիքի անցյալով, ներկայով ու ապագայով, ինչպես նաև մեր ժողովրդի ավանդական սովորություններով։ Ես ու դասընկերներս ամեն տարի մասնակցում ենք «Ոսկեայ աստղ» մանկական տոնին, որը կազմակերպվում է Մանկավարժական ինստիտուտի կողմից։ Այդ տոնին մենք ներկայացնում ենք մեր ստեղծագործությունները, կարդում ենք մեր սիրած հեղինակների գործերը։ Ես ինքս էլ մի պատմվածք եմ գրել, որը կոչվում է «Ծաղկած ծառը»։ Այդ պատմվածքում ես նկարագրել եմ մեր գյուղի մի հին ծառի ճակատագիրը։ Ես ուզում եմ, որ մեր գյուղի մարդիկ ավելի հոգատար լինեն իրենց շրջապատի նկատմամբ։

Մենք ուզում ենք, որ մեր գյուղի մարդիկ ավելի հոգատար լինեն իրենց շրջապատի նկատմամբ։ Մենք ուզում ենք

ԵԱՆՔԸ ԺՈՒԱՅԵԷՕԶԻ ՄԷՋ

ԺՈՒԱՅԵԷՕԶ, 3 յուլիս (Յեփ. գրք.).— Մեր գաղութին մասին ամանակին տեղեկութիւններ րուած են այս էջերուն մէջ։

1924 Թիւին հաստատուած յս գաղութը՝ որ ատեն մը կը ամբէր 400ի հասնող բազմութիւն մը, այսօր բոլորովին նօսացած՝ հազիւ կը հասնի քանի մը անեակի։

Ղոյն Թուականներուն հիմուած պէյլերեան հաստատութիւնը, հետզհետէ մեկնող հայ որձաւորութիւններուն թողած պասը լրացնելու համար, խնդրած փարիզի Դպրոցասէր Ցիկնանց արժարանի տնօրէնութենէն, որէզի մաս մը որքուհիներ ատկացնէ մետաքսի մանարանին գործի աշխատանոցներուն մէջ շխատելու։

Դպրոցասէրի տնօրէնութիւնը նդառաջ երթալով եղած առարկին, անցեալ նոյեմբեր ամուն 22 եւ վերջերս ալ 20, նդամլէնը 42 որքուհիներ ղրկած հոս։

Որքուհիներուն անունդի, բժշկան, եւայլն խնամքները աՀովուած էին հաստատութեան ղմէ, հայ պաշտօնեաներու հըսղութեամբ։

Ինչպէս միւս բոլոր հայ ու հնանոցի գործաւորուհիները, ինք ալ կ'աշխատին օրական 9.30 ամ՝ իւրաքանչիւր ժամուան հաալ ստանալով 1,50։ Ա՛հ հասարակ լորն ալ գոհ էին իրենց վինակէն, եւ վայելելով հոս հասուած քանի մը հայ ընտանքներուն հոգածութիւնը, կ'ապին շատ անդորր ու խաղաղ յանք մը։

Հաստատութեան տնօրէն Պ. էյլերեանի կարգ մը ներքին ճաձառներով հրաժարումը, սայն փոփոխութիւն մը յառաջ րաւ որքուհիներու կեանքին ը։

Նոր տնօրէնը, որ իբր աղնիանոցի արդէն ծանօթ էր բոին իր վարիչ պատուիրակի հանմանքով ունեցած յաճախակի ցելութիւններուն շնորհիւ, առաջին առթիւ ուզեց աւելի բարուօքել որքուհիներուն տրուած սընունդին քանակն ու որակը, ննջարանի հանգստաւէտութիւնը ու բժշկական խնամքը։ Ու արդէն, այս ուղղութեամբ, սկսած էր լուրջ քայլեր առնել։

Եւ սակայն, Պ. պէյլերեան՝ իր յաջորդներուն հանդէպ անբարեացակամ ոգիով լեցուած, ուզեց փակել տալ գործարանը՝ հոն աշխատող եւ աշխատաւորուհիներուն մեծագոյն տոկոսը կազմող որքուհիները անկէ հեռացնելու ջանքեր թափելով։

Ու այս նպատակին հասնելու համար, զանազան սուտ խոստումներով համոզեց այս հազիւ 14-16 տարեկան խեղճ աղջկունները, որոնք բոլորովին անտեղեակ իրենց շուրջ դարձած խաղերուն, ինկան պէյլերեանի ձեռքը։ Նախորդ վերիչը զանոնք փոխադրեց փոն տ'Օպլնա, ուր այսօր կ'աշխատին մուլինաժի մէջ անհամեմատօրէն գէշ պայմաններու տակ եւ աւելի նուազ վճարումով։

Դպրոցասէրի ցնօրէնութիւնը իմանալով խնդիրը, փութացած էր մասնաւոր նամակով մը գաստութեան հրաւիրել որքուհիները, որպէս զի ոեւէ անկախ ձեռնարկ չընեն եւ տեղ փոխելու նման ձախող փորձերու մասին չմտածեն, սակայն անօգուտ։

Փոն տ'Օպլնայի մէջ ունեցած իրենց 15 օրուան կեանքը համոզեց զիրենք որ խաբուած էին պ' պէյլերեանի հաւաստիքներէն։ Ու այսօր, բոլորն ալ գոյացած, արդէն դիմումներ կը կատարէն հոս՝ դարձեալ ընդունելու համար։ Հարց կուտանք այս առթիւ պ. պէյլերեանի թէ՝ կը զգա՞յ իր առած այդ պատասխանատու քայլին ծանրութիւնը։ Գոնէ պիտի ունենա՞յ խղճի խայթ մը՝ երբ խեղճ աղջիկներուն մեծ մասը կ'անիծեն գինքը այսօր՝ իրենց ներկայ անմխիթար վիճակին համար...

*** Որքուհիներէն Մին Օր. Զապէլ կարապետեան, 16 տարու, որ կը խնամուէր ֆուայէօզի հիւանդանոցին մէջ, անցեալ շաբթու մեռաւ եւ թաղուեցաւ տեղին գերեզմանատուն։

Տարաբախտ որքուհիին վերջին յարգանք մը ընելու համար, գերեզմանատուն փութացած էին հայ գաղութը ամբողջութեամբ եւ բազմաթիւ ֆրանսացիներ։ Դամբանականը խօսեցաւ պ. Ստեփան Մարկոսեան։

*** Շերամապահութիւնը, այս տարի տիրող նպաստաւոր օդին պատճառով, շատ արդիւնաւէտ եղաւ։ Բաւական թիւով հայեր՝ որոնք ֆրանսացիներու ընկերակցութեամբ այս գործին ձեռնարկած էին՝ նպաստաւորուեցան։

*** Երկու օր առաջ պետական նախակրթարանի ամավերջի քննութիւններու ընթացքին առաջնութիւնը շահեցաւ պ. Նուպար Մարկոսեան՝ 21 թեկնածուներուն մէջ։— Այս առթիւ քաղաքապետութիւնը դրամական նուէրով մը գնահատեց անոր յաջողութիւնը։ Անգեալ աարի.հայ օրիորդ մըն էր ստացած բարձրագոյն թիւը՝ իր 36 ընկերներուն մէջ։

Շահէն

ՊԵՂՈՒՄՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

4000 ՏԱՐՈՒԱՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մինչ թ էլ պայտայի եւ Ռես Շամմայի կողմերը կատարուած պեղումներու ընթացքին, երեւան եկան հնագիտական. արժէքաւոր առարկաներ։

Սթրազպուրկի նախապատմական թանգարաններու պետ Շէֆֆէդի ղեկավարութեամբ գործող ֆրանսական խմբակ մըն է որ ձեռնարկած է այս պեղումներուն, որոնց ծախքը կը հոգայ Ազէվինեռու պետութիւնը։

Այս վերջին ամիսներու ընթացքին կատարուած աշխատանքները Մինէթ-էլ-պայտայի մէջ երեւան հանեցին 4000 տարուան գմբէթաւոր դամբաններ։ Այս դամբաններուն շուրջ գետեղուած էին ընծաներ, որոնց մէջ կը գըտնուէին եգիպտական արձանիկներ, թանկարժէք մետաղներով գեղազարդուած անագապղինձէ, ոսկիէ լանջական մը, մանեակներ եւ խեցանօթներ։

Ուէս Շամմայի մօտերը, ընդարձակ նկուղներու մէջ, խմբակը գտաւ եգիպտական մեծ արձանի մը իրանը՝ շինուած կրանիտէ եւ փամփուշտներ՝ որոնց վրայ արձանագրութիւններ կային։

Ամէնէն կարեւոր գիւտը կը համարուի կաւէ պնակիտներ՝ սեպագրութիւններով։ Ցայտնի է թէ

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ. ԿՐԸՆՊԸԼԸ

ԿՐԸՆՊԸԼԸ, (Յապաղած).— Անցեալ կիրակի մեր ժարզիկներէն վազգէն, Իւժին (Սաւուա) քաղաքին մէջ տեղի ունեցած մրցահանդէսի մը միջոցին մասնակցեցաւ ոյժով բարձր ցատկելու մրցումին։ Տեղատարափ անձրեւի մը տակ կատարուած այս խաղին կը մասնակցէին քանի մօտ կարող մարզիկներ որոնց մէջ՝ Ալպեաններու շրջանին այս տարուան ախոյեանը եւ նաեւ Ժօրժ Տիւփօն, վազքի ֆրանսացի ծանօթ միջազգային ախոյեանը։ Մեր մարզիկը իր հասկնալուր մրցակիցներուն դէմ կրցաւ գրեթէ հաւասար արժէք մը ցոյց տալ եւ դասուեցաւ չորրորդ անսիջապէս վերջ Ալպեաններու շրջանի ախոյեանէն։ Վազգէն ցատկեց 1 մեդր 55, իսկ առաջին հանդիսացողը՝ 1 մեդր 58 միայն։

*** Ուրախ ենք որ աթլէթիսմը՝ այդ առաւելապէս օգտակար մարզանքը, մեր շրջանին մէջ տարածելու համար մեր կատարած ջանքերը ապարդիւն չանցան։ Բացի մեծերէն, այժմ ունինք նաեւ պզտիկներէ ալ կազմուած կանոնաւոր խումբ մը որ ամէն շաբաթ կը կատարէ փորձեր։ Նոր արձանագրութիւններ կ'ընդունուին միշտ։

Տիգրիս մասնաճիւղ

ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻԿ ՀԱՑ ՍՊԱՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Մեզի կը հաղորդեն թէ փարիզի մէջ կազմուած է Նախկին պատերազմիկ հայ Սպաներու Միութիւն մը (Amicale des Officiers Arméniens Anciens Combattants), նախաձեռնութեամբ հայկական բանակի նախկին սպաներուն։

Առաջին ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ յուլիս 6ին։ Ընտրուեցաւ Միութեան վարչութիւնը, հետեւեալներէ. Զօր. Գ. Ղորղանեան՝ նախագահ, փոխ-գնդապետ Ա. Շահխաթունի՝ փոխ-նախագահ, հարիւրապետ Հ. Գնդունի՝ գանձապահ, տեղակալ Կ. Խնձորեան՝ խորհրդական, տեղակալ Ց. Առաքելեան՝ ընդհ. քարտուղար։ Գրութիւնները ուղղել հետեւեալ հասցէին. 97 Rue de Paris (17·)։

ԳԻՒՏ ՄԸ

Պելճիքացի մը հնարած է գիւտ մը որ եթէ ստոյգ է, կոչուած է յեղաշրջելու ելեկտրական արհեստագիտութիւնը։

Հնարուած մեքենան եթկրի ձգողութեան ուժգնութիւնը ելեկտրականութեան կը ծառայէ շարժման մէջ պահելու գործիքը, ինչպէս կէսը կրնայ գործածուիլ օրեւէ կերպով, (լոյսի, ջերմութեան, շարժումի)։

Հնարիչը կը հաստատէ թէ մեքենան մեծ ուժ ունի եւ պիտի կրնայ իջեցնել ելեկտրականութեան գինը։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հոկտեմբերի սկիզբները, ԱԹԷՆքի մէջ գումարուելու հրաւիրուած է խաղաղութեան Միջազգային Համաժողով մը, կազմակերպուած, Համաշխարհային խաղաղութեան Միջազգային Դաշնակցութեան կողմէ։

Քսանեւհինգ պետութիւններ կը մասնակցին այս համաժողովին, որ նիստերը պիտի գումարէ ԱԹԷՆքի խորհրդարանին մէջ։

ՆՈՐ ԴԱՄԲԱՐԱՆ ԼԷՆԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդային իշխանութիւնները մօտ օրէն պիտի ձեռնարկեն շինութեանը նոր դամբարանիմը, որ պիտի փոխարինէ նախկին փայտաշէն դամբարանը, պիտի շինուի խորհրդային զանազան քարահանքերէն բերուած նրբատաշ քարերով, գոյց տալու ծամար խորհրդային միութեան զանազան ժողովուրդներու համերաշխութիւնը։

Կը յուսացուի որ նոր դամբարանին շինութիւնը աւարտն յառաջիկայ նոյեմբերին, ռուսական յեղափոխութեան 12րդ տարեդարձին։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՅՑԲԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԻԼ, 7 Յուլիս.— Անոնք որ կը շահագրգռուին Հայաստանի ներգաղթի խնդրով, եւ հարց կ'ուղղեն կեդրոնական վարչութեան թերթերու միջոցաւ, պատասխան ստանալու համար թող դիմեն հետեւեալ հասցէին.—Մարսէյլ, Place de l'Aix, թիւ 4, Յարութիւն Ջնդունեանին։

Ի գիտութիւն կը ծանուցանենք ձեզ, Սէն-Շամոնի մասնաճիւղի լուծումը։ Պ. Քերովբէ Կաբապետեան որ Միութեան ատենապետն էր, մասնաճիւղին դոյքերը եւ պատրաստ դրամները յանձնեց կեդր. վարչութեան։ Կը խնդրենք յարգելի հայրենակիցներէն այդ հարցի շուրջ մտքեր չպղտորել թերթերու միջոցաւ։

Ներկայիս կը մնան միայն երեք օրինաւոր մասնաճիւղեր Ֆրանսայի գաղութին մէջ։ 1.— Մարսէյլ, 2.— Սէն Թ'Էթիէն, 3.— Տևսին։

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք մեր յարգելի հայրենակիցներուն թէ՝ այս օրերս լոյս պիտի տեսնէ մեր հերոսներու լուսանկարը, նախաձեռնութեամբ կեդր. վարչութեան։ Գին 5 ֆրանք։ Ամէն հայրենակցի պարտքն է տարածել։

կեդր. վարչութիւն

ՄՄԲ.— «Յառաջ»ի յուլիս 4 թիւին մէջ, Գ. Նորոյեան ստորագրութեամբ մեղադրանքին ստացած ենք մանրամասն եւ փաստացի պատասխան մը՝ Պ. Ֆ. կարապետեանի կողմէ։ Այս յայտարարութենէն յետոյ, զանց առնելով անոր հրատարակութիւնը, աւելորդ անգամ մըն ալ խորհուրդ կուտանք Ցարօն-Տուրուբերանի մեր հայրենակիցներուն, առտնին վէճերով չզբաղեցնել մամուլը եւ մանաւանդ չարաչար չգործածել խմբագրութեան բարեացակամութիւնն ու վստահութիւնը։

ՍՏԱՑԱՆՔ

L'ENLUMINURE ARMÉNIENNE PROFANE, par Frédéric MACLER, Paris, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 13 Rue Jacob. 1928, Հոյակապ գործ մը՝ գեղարուեստական չքեղ տպագրութեամբ, քննագրէն դուրս 93 տախտակներով։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան Շահնուր

— 149 —

Յետոյ վազեց, վազեց, անձրեւին տակ, անցորդներուն զարնուելով։ Ամէն վայրկեան կ'ուշանայի, չէր համարձակեր. շատ մարդ կար ճանապրը. չէր համարձակեր.. Յանկարծ գտաւ ինքզինքը. միզարան. հոն առանձին պիտի ըլլար։ Դադար փողոց դարձաւ մինչեւ որ գտաւ հատ մը մտաւ ներս, նայեցաւ, նայեցաւ... ձեռքը տրաւ գրպանին բան մը առնելու համար, այց... երբոր դուրս ելաւ, իրեն այնպէս թուեր մարմինին սեղմած խաւաքարտը պէտք ածին պէս չէր կրնար ծածկել և անցորդները տեսնէին։ Կատրեց գայն ծունկին վրայ և ղեց, վազեց։

Սենեակ հասնելուն պէս, հանեց գրպանէն պզտիկ պատկերը որ Նէնէթին երիտասարթիւնը կը ներկայացնէր և զոր զողցեր էր ն-ժորժ ըրած վերջին այցելութեանը ընցքին։ Հիմա այլեւս կասկած չկար. մերկ ղիկը Նէնէթին էր. կասկած չկար, Նէնէթին էր։ է երբեք առաջին օրն իսկ Փիէռ չէր ճանչզայն ապակիին վրայ, պատճառը արտարդ retoucheն էր, այդպիսի աշխատութիւնու համար անհրաժեշտ։ Մինչդեռ հոս, ամղութեամբ լուացեր էին զայն, միտին բոլոր րամասնութիւնները ունենալու համար ազ։ Օհ Հրա՛շ, Հրա՛շ... ինչպէ՞ս, այո՛, Տիկնց, լուսնի՛ն կօշիկներ, ձուկին պոչը, «անծածելի»։ Բայց այն առեն ինչո՞ւ լէսթիւռ հներ էր այդ դեղնած ապակիներուն տուփը. շտ Նէնէթին կարենա՞լ սպառնալու համար... գործածելի», Նէնէթը, Նէնէթը... Բայց ան պզուած էր. դրամագլուխ չունէին առաջին իանները, երբոր ճոնին մերկ կնոջ պատկեր

— 150 —

ուղեց. և քանի որ չունէին, ինք եղաւ ևթանան... Միշտ այդպէս... այդպէս առանձի՞ն լուսանկարուեցաւ, թէ յետոյ... Ո՜հ, երբե՛ք, երբե՛ք ան միւսները... «Մափշիկներուն և Սևենկալցիներուն հետ, յետոյ Ամերիկացիները», զինուորներ, զինուորներ, կոպիտ, ագռաւ, կենդանացած կիրքեր, սպաննուածներու վրայէ Նէնէթի պատկերներ, ծակծկուած և արիւնոտ Նէնէթներ...անոնք խրամին մէջ անկիւն մը պիտի գոհանան...որոնք գոհացան Նէնէթով... Նէնէթով... ի՛ր Նէնէթով...

Ինկած էր մահճակալին վրայ իր ամբողջ երկայնքին ու կը ցնցուէր, կը ցնցուէր, կը ցընցուէր...

Դեռ այսպէս պիտի անձրեւէ երկա՛ր, երկա՛ր մթնշաղներ, և դեռ այսպէս պիտի անձրեւէ երկար, անվերջանալի տեսիլներ։

5

Դժուարին ոստում մը ընկերկում կը պահանջէ։ Պէտք է նախ խօսիլ, անդադար, անվերջանալիօրէն խօսիլ ու եւ մէկուն հետ, որպէսզի յետոյ լռութեան առջեւ մեր խօսքերը մենք չիմանանք։

Կարծես ճիշդ ատոր համար է որ Փիէռ դեպի Նէնէթը ընելիք իր ոստումին կարենալ պատրաստուելու համար, փախած էր իր պանդոկէն։ Երեք դիշեր Միսաքին սենեակը անցուց, այդ սիրելի ընկերոջ մտերմութեանը մէջ մոռնալու համար անցեալ օրերու տառապանքը և զովնալու քիչ մը ժպիտ՝ Մոնմարթրեան չէնշող բարձունքներէն։ Տանիքի մը քմահաճոյքներուն մէջ սեղմուած ծառայի սենեակ մըն էր

— 151 —

այն, աստղաբաշխութեան մօտիկ, Միսաքին անսպառ զուարթութեամբը ու զանէ ակռաներովը լեցուն։ Հոդ անցուած անվերջանալի և անմոռանալի երեք դիշերներուն գործը անմիջապէս քանդուեցաւ, կորսուեցաւ, չքացաւ սահկան, երբոր իրիկուան իրենց ընկերական հաւաքոյթին Հրաչ կնոջ մերկ պատկերը ցուցուց։ Պետրոս կրկին ինկաւ բրտօրէն իր պատեհանին, իր ցաւին մէջ, իրականութեան մէջ։ Երբոր կը խոյանար սանդուղներէն վեր, մտածումէն հալածուած, բաղրիկը դողացնելով, չլսեց բնաւ պանդոկապետին կանչը որ ծրար մը ձեռքին՝ իր անունը կը պոռար։ Խաւաքարտէ այդ չարաշուք շերտին հետ առանձնանալու տենչանքը գինքը կուրօրէն կրկին իր խուցը կը տեսէր քանի մը օրուան բացակայութենէ յետոյ, նորէ՛ն առանց Նէնէթի, նորէ՛ն Նէնէթով։

Դժուարին դիշերը անցաւ։ Յաջորդ առաւօտուն կանուխ պանդոկին սպասուհին անձամբ մինչեւ վեր բերաւ այդ ծրարը, պահարանով մը միասին։ Զուանը փրցնելէ վերջ, Պետրոս զարմացումով նայեցաւ ծրարին պարունակութեան, առանց բան մը հասկնալու։ Յետոյ ամապարանքով սկսաւ նամակը կարդալ։ Քանի մը տող՝ և արդէն իսկ բառերը դանդաղեցան, շրթունքները ակամայ շարժումը հալեցաւ և տղուն անհարկը գնաց իյնալ փիղերէն մէկուն կռնակին։ Հոն օրօրուեցաւ, տատանեցաւ, ցնցուեցաւ. մինչեւ որ այդ ցնցումներէն մէկը գինքը վար նետեց։ Զգուշութեամբ, շատ զգուշութեամբ, կարծես վախով դարձուց թերթը ու նայեցաւ այդ ստորագրութեան... այն ստորագրութեան որ այնքան անզօրներ բարձրացեր էր սա սան-

— 152 —

դուղներէն, որ այնքան անզօրներ եկեր էր հոս, իր առջեւ, որ նոյնիսկ գիշեր մը բախեր էր գոց դրան... Պետրոս նայեցաւ այդ պզտիկ, շատ պզտիկ ստորագրութեան ինչպէս ճերմակ ու անարիւն թաթիկի մը որ կ'ըսէ.— Փըթիթ Լիզ։

«... Հապա՛ Փիէռօ, մեր տարեդարձն է այսօր։ Ձի՞ս յիշեր երկու տարի առաջ ճիշդ այսօրն է որ առաջին անգամ... այն գիշեր ժանգի գոյն հագուստ մը հագած էի, միշտ քեզի հետ պարեցի, թէեւ այն առեն դեռ լաւ պարել չէիր գիտեր։ Մի՞տքդ է որքան ոտքերուս վրայ կոխեցիր... Հաւատա՛, Փիէռօս, ես քեզ սիրեցի ամբողջ իմ... Միշտ յուսացի որ պիտի վերադառնաս ինձ. քու փըթիթ Լիզդ չպիտի մոռնաս... անկեղծ եմ չէ՞, Փիէռօ... Ի՞նչպէր թէ իմ գլուխս պզտըլիկ է և սիրտս մեծ... Յուսացի... Ինայողութիւններ ըրի որպէսզի մեր տարեդարձին բան մը նուիրեմ քեզի, պզտիկ յիշատակ մը։ Երբոր՝ զիս լքեցիր, շարունակեցի խնայել, որովհետեւ վստահ էի թէ պիտի վերադառնաս... յուսացի... Չկրցայ ուրիշ բան ծախսել. այդ դրամը քեզի համար էր... Ձիշդ՛ զիս... նոյնիսկ եթէ հիմա ալ չգաս, վստահ եմիր որ լաւագոյն և անմոռանալի յիշատակով մըն է սը...»։

Մազերը խառնիխուռն, աչքերը անքնութեամբ ուռած և տակաւին գրեթէ մերկ, Պետրոս ինկած էր աթոռին վրայ, նամակը մէկ ձեռքին, բակուած ծրարը ծունկերուն։ Երկարօրէն, երկարօրէն կը նայէր պաղած աչքերով այդ Pull overին զոր կարենալ գնելու համար ով գիտէ որքան անասելի զոհողութիւններ է ըրած խեղճ աղջիկը, ով գիտէ որքան գրկումներու էին ենթարկուած իր պալլիկ ձեռքերը, ով գիտէ որքա՜ն էր քաշած...

Վաճիզելոսի ճամբորդութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Յունաստանի վարչապետը մօտ օրէն մեծ ճամբորդութեան մը պիտի ձեռնարկէ։ Վէնիզելոս պիտի այցելէ Լոնտոն, Փարիզ, Ժընեւ, Պերլին, Վարշաւա, Փրակա, Վիեննա, Փեշթ, Պլէտ եւ Պելկրատ։

Պարտերու խնդիրը եւ Խորհրդարանը

Նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց երեքշաբթի առաւօտ Էլիզէի պալատին մէջ՝ Պ. Տուժէրկի նախագահութեամբ։

Խորհուրդը զբաղեցաւ պարտքերու խնդրին մասին մօտ օրէն Խորհրդարանին մէջ կատարուելիք վիճաբանութիւններով եւ այս առթիւ որոշեց՝ նախ որ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը վաւերացուելու համար Խորհրդարանին ներկայացուած օրը, վիճաբանութիւնները սկսելէ առաջ, վարչապետ Փուանքարէ խօսք առնելով պիտի պարզէ այս խնդրին վերաբերեալ զանազան մանրամասնութիւններ, որոնք երեք շաբաթէ ի վեր Երեսփ. Ժողովի ելմտական եւ արտաքին յանձնաժողովներուն կը ներկայացուին ձեռնհաս նախարարներուն կողմէ։ Երկրորդ՝ նկատելով որ վարչապետին յայտարարութիւնները ամբողջութեամբ պիտի գրաւեն առաջին նիստը, կառավարութիւնը պիտի պահանջէ որ վիճաբանութիւնները սկսին անմիջապէս այսօր հինգշաբթի կէսօրէ վերջ։

Նախարարական խորհուրդը դարձեալ պիտի գումարուի այսօր եւ շաբաթ օր։

Գրաւուած հողերու պարպումին շուրջ

Դաշնակիցները տակաւին չկրցան վերջնապէս որոշել թէ ո՞ւր պիտի գումարուի միջդաշնակցային այն ժողովը, որ պիտի զբաղի Երնկի ծրագրով եւ Հենոսիոյ գրաւուած հողերը պարպելու խնդրով։

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ թէ այդ ժողովին մէջ առանձին պատուիրակութիւններ պիտի ունենան Մեծն Բրիտանիոյ բոլոր գաղթապետութիւնները (Տոմինիոն)։ Թէ՛ Անգլիոյ եւ թէ գաղթապետութեանց մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի վերոյիշեալ խնդիրներուն, հետեւաբար եւ աւելի սերտ գործակցութիւն մը անհրաժեշտ կը նկատուի։ Գաղթապետութիւնները իրենց ներկայացուցիչներն ունէին փարիզի հաշտութեան ժողովին մէջ եւ ներկայիս ալ ամէն տարի կը մասնակցին Ազգերու Դաշնակցութեան Ընդհ. Ժողովին։ Միայն թէ 1924ին չէին մասնակցած Տօուբսի ծրագրի կիճաբանութիւններուն։ Այս անգամ կը սպասուի որ գաղթապետութեանց ներկայացուցիչները զօրաւորագոյնութիւն մը գործեն Անգլիոյ պատուիրակութեան որոշումներուն վրայ։

Բացի անգլիական գաղթապետութիւններէն, յիշեալ ժողովին մասնակցելու պիտի հրաւիրուին նաեւ Գերմանիոյ մեծ ու պզտիկ բոլոր պահանջատէրները, ինչպէս Եուկոսլաւիա, Ռումանիա, Յունաստան եւ Փորթուկալ։ 1924ի խորհրդաժողովին այս չորս պետութիւնները ներկայացուած էին Լոնտոնի իրենց դեսպաններուն միջոցաւ, սակայն չկրցան որոշ դեր խաղալ։

∴ *Ֆրանսա կը պահանջէ որ ժողովը գումարուի օգոստոս 6ին չէզոք երկրի մը մէջ, մասնակցութեամբ փոքր դաշնակիցներու։*

∴ *Պերլինի մէջ կը խօսուի թէ խորհրդաժողովէն առաջնախապատրաստական գումարում մը տեղի պիտի ունենայ Պատէնի մէջ։*

∴ *Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնտէրսըն յայտարարեց թէ «պարպումը սերտօրէն կապուած է Երնկի ծրագրին հետ, ու կառավարութեանց խորհրդաժողովէն առաջ ո՛չ մէկ որոշում պիտի տրուի այդ մասին։»*

Ամերիկա եւ Խորհրդային Միութիւնը

Նիւ Եորքէն «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ ծրագիրը խորհրդային միութեան հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու մասին եւ այն վախը թէ Մ. Նահանգներու ներկայ դիրքը մեծապէս կը վնասէ իր առեւտուրին՝ մղեցին նախագահ Հուվերը նկատի առնել Մոսկուայի կառավարութիւնը իրաւապէս ճանչնալու խնդիրը։

Կացութեան այս փոփոխութիւնը հաղորդուեցաւ ամերիկեան ճարտարարուեստի եւ ղրամատուններու ներկայացուցիչներու կարեւոր խմբակի մը, որ այս ամառ մէկ ամսուան ալցելութիւն մը պիտի տայ Ռուսիոյ։

Նախագահ Հուվերը երբեք չի վախնար համայնավար քարոզութենէն, ինչպէս կը վախնային Հիւգ եւ Քէլլոգ։ Նախագահը կը փափաքի այժմէն բանակցութիւններ սկսիլ առկախ խնդիրներու մասին, ինչպէս ցարական պարտքերու վճարումը եւ Ամերիկացիներու սեփականութեան իրաւունքին ճանաչումը Ռուսիոյ մէջ։

Տարտանելի դաւնագողովին քաղաքը

Ինչպէս կը յիշուի, յունիս 6ին 35 իտալական ջրօդանաւեր հասան Պոլիս, ու պատյտ մը կատարեցին Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ եզերքներուն վրայ։

Լօզանի դաշնագրին համաձայն, ո եւ է պետութիւն նեղուցներէն ներս չի կրնար մտցնել նաւային կամ օդային այնքան ուժ, որ աւելի ըլլայ Սեւ ծովու եզերքի ամէնէն զօրաւոր պետութեան հաւապատասխան ուժէն։ Արդ, ամէնէն զօրաւոր պետութիւնը՝ Ռուսիա՝ միայն 21 չրօդանաւ ունի։ Այդ էր պատճառը որ իտալական 21 օդանաւեր Սեւ ծով մտանվոսփորի ճամբով, իսկ մնացեալ 14ը՝ Մարմարա ծովու եւ Իզմիթի թերակղզիին ճամբով։

Նեղուցներու յանձնախումբը այս առթիւ բողոք ներկայացուց Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարութեան, խնդրելով որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը մեկնաբանէ դաշնագիրը, որպէսզի յառաջիկային տեղի չտրուի նման դէպքերու։

Ամերիկայի Պոլիս պիտի հաստատուի

«Թայմզ»ի թղթակիցը Պոլսէն կը հեռագրէ թէ յուլիս 8ին հոն հասած է Աֆղանիստանի Սուրէյեա թագուհին մայրը Իչամիյէ Թարզի հանդ. աֆղան արքայական զերդաստանի ուրիշ անդամներուն հետ միասին։ Կ'ըսուի թէ Ամանուլլահ թագաւորն ու Սուրէյեա թագուհին ժամանակ մը յետոյ պիտի միանան անոնց եւ վերջնապէս պիտի հաստատուին Գատրգիւղ՝ Մոտա։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ

խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները ստիպողաբար կը հրաւիրուին ժողովի վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին La Petite Sourceի սառնայարկը, Métro Odéonի ճիշդ դէմը։Օրակարգ.— Շարունակութիւն նախորդ ժողովի օրակարգի նիւթերուն։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, 63 Rue Républiqueի սրահը։ Կը դասախօսէ՝ Ընկ. Պօղոս Չիւսեան։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Ազն Լու»ի ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7ին Դաշնակցութեան Տան մէջ։ Կը խօսի՝ Ընկ. Ազգին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն Պուլվար Օտտօի ընկերները դասախօսութեան կը հրաւիրէ այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խօսի՝ Ընկ. Տ. Թադէոսեան Հրայրի մասին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Թ'Անթուանի ընկերները այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին։ Կը խօսի՝ Ընկ. Բ. Միւտոնեան։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵԻՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,,...

Բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գին՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ Փոսթի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ողբացեալ Տօքթ. Երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ Հիճդինակի նկարով

Սահմանափակ թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համատան (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, Փարիզ եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ

ՃԻՊԼԻԻԻ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Այս կիրակի St. Cloudի անտառին մէջ։ Ներկաներըպիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ զանազան անակնկալներ։ Գիւղի որբերու ուշադրութեան կը յանձնենք այդ օրը։ Ներաւտուն ժամը 10—12 գտնուիլ սկսեն գլուխի կամուրջին քովը։

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Porte St. Cloudէն թրամուէյ թիւ 2 եւ 18, Porte d'Auteuilէն թիւ 25—16, Լուվրէն նաեւ եւ իջնել սկսեն գլուխ։

Հ. Ց. Դ.

Ռոստոմ կոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Հինգշաբթիին՝ կուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Չկոյց ներկայացուցչական ժողովի մասին։

Մարսէյլի *Բրիսատփոր* ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

Փոն տը Շէրիւիի *Ենթակոմիտէի* ընդհանուր ժողովը՝ այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. դրազարանի սրահը։ *Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Անիէր Պուա Քոլոնպի *Եռազոյն ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Փլաս Քոմէթ, Պիւբօ թաւպալի վերնայարկը։*

Առնուվիլ լէ կոնէսի *Ռազմիկ խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 55 Av. de l'Union, ընկեր Սինկէբեանի տունը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։*

Լիոնի *Բոռի խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Սէն ժէրմէնի (իսի լէ մուլինօ) մէջ նախածեռնութեամբ ընկ. Լորիսի կազմուած Մշոյի խումբի ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 64 Ավընիւ Վէրտօնի սրճարանը։ կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։ Ներկայանալ ինքնութեան թուղթերով։

Շ. ԳԱՐԱՃԻՍԱՐԻ եւ շրջանի «Ռազմիկ» Հայր. միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellevilleի սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՀՐԱՒԻՐ

ժողովի կը հրաւիրուին այս երեկոյ ժամը 8.30ին, La Petite Source սրճարանը Պ. Պ. կարօ Պասունի, Էեւոն Մոզեան, Օհան կարօ, Շաւարշ Նարդունի, բժ. Լեւոն Գրիգորեան եւ մկրտիչ Պարսամեան։

ՀՈԳԵՀԱՆԴԻՍՏԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

Յուլիս 14 կիրակի փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ պատարագէն ետքը Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պ. Մարկոս Նաթանեանի վաղամեռիկ որդւոյն Անուշաւանի մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ։

Բարեկամները կը հրաւիրուին իրենց ներկայութեամբ յարգել ողբացեալին յիշատակը։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Մարսէյլ, *Ազգին.*— *Ո՛ր եւ է կրճատում չէ եղած։* Բնագրին մէջ պակաս էին տեղը եւ ժամը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուի Ախլաթի Կարմունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անունն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան ժիջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Յառաջ» նուէր։*

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— *Կը փնտռեմ քոյրս Էրզրումցի Վարդանուշ Կէօկիչեան եւ ամուսինը Գէորգ Սողոմեան (Կիւրինցի), որ թարգման էր Պոլսոյ անգլիական դրասման բանակին մէջ։*

Կը փնտռուի նաեւ Յակոբ Զուլալեան որ կը գտնուէր Եգիպտոս։ Երկար ժամանակէ ի վեր լուր առնուած չէ իրմէն։ Իմացնել՝ Յարութիւն Աւետիս Կէօկիչեան, Usine Naéf frères, Saillans, (Drome). France.

— *Կը փնտռուի Երզնկացի Սեպուհ Պօտիկեան որ Ամերիկա կը գտնուի։ Իմացնել իր հօրաքրոջ աղջկան Աննա Պօտիկեանի, Usine Naéf Frères, Saillans, (Drome), France.*

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն եւ փափաքող պատանիներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակարշարժման։ կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները։

Արձանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Գրիգոր Քեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines. 4 թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12-2 եւ 7-8։

Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

փարիզի մէջ պէտք է տեսնել ԺԱՆ ՍՈՐՊԻԷՆ՝ *վիքթոր Ռուժէի «ԺՈՂՂԻՆ ԾԱՒ ՈՒԱՇ ԻՐ ՔՈՅՐԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ»* օփերէթ-քոմիքին մէջ։ կը ներկայացուի՝ Ba-Ta-Clanի *մէջ, 12 18 Յուլիս։ Յուլիս 14ին ցերեկոյթ եւ երեկոյթ։*

EMPIRE, Միայն իր-Շօլ. 37 Av. Wagram

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային Էնդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային ակամրութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը։

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր։

Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian. 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Գին Ֆրանսայի համար 20 Ֆրանք ուրիշ երկիրներ 50 Ֆր.։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՒՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բացէ մինչեւ օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի Համար (կազմուած) 35, Պէլճէկոր (417 էջ) 30, Իր Ընկեր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղ աշխարհ 26, Տ. բագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ Հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Դոհարներ Հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէոտորա 10, Ո. աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլշեւ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (գօր. Մեսրոպ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) Պօսկօմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոսի Հովուավէպը Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Մագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վերջին պորտի ժառանգ Մեացած մնուկը 4, Յոհաննոցին գիրքը 5, Երազշէն 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ջանֆագիի երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (գօր. Անդրանիկի, Ա. Մխանիկեան Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր դրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքե.

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

կը փնտռուի

«Հավո. Գարակ. ան Հօմի կողմէ վարժ հան. ձայպահուհիներ, Պայմանն. համար դիմել՝ Foyer Ho. Karagheusian, La Gaudin. La Ville-aux-Clercs, (Lo. Cher).

Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վէլիֆ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵ.

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն լիզի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը։ ստանձնէ չափի վրայ ա. պրանքներ։ կը նորոգէ ա. տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հ. բնակողներէ կը խնդրուի դ. իրենց հասցէն ներկայան. համար իրենց բնակարանը։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg

Métro: Château d'Eau

Հեռ. Prov. 69.

Մասնագէտ բժիշկներ ջեր. մամիզութեան, փրոսթաթի անկարողութեան, Ֆրան. կախտի, մորթի եւ կանանց հիւանդութեանց։ Արեան բննութիւն, ելեկտրաբոյ. ժութիւն։ Ամէն օր ժամը 8. 12 եւ 2 8։ Կիրակի եւ տ. օրեր 9 12։

ՀԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ

BOULANT

ՀԱՑԱՐԱՆ ՊՈՒԼՄ.

Հետեւեալ չափաւոր գիներ

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capuc.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵ.

96 r. Rivoli, մէթ. Շաբ. Ա. եւ նոր մեթոտով դարմանում. եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. ռաթուառ։ Հաշեմիտ եւ արագ հրաւիրութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9 12

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵ

ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵ

Հայագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS

Téléphone-Trudaine 95.2

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1929

12 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1006 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՆԱՐՈՅՍ ՇԻՆԱՐԱՐՆԵՐ

Անցեալ օր, եւրոպական թերթերէն առնելով, հաղորդեցինք թէ մեծ գողութիւն մը երեւան հանուած է երեւանի հանրային Գրադարանին մէջ։

Հազար երեք հարիւր կտոր գիրքեր եւ բազմաթիւ թանկագին վաւերաթուղթեր իւրացուած, գրադարանապետը 7 տարի բանտարկութեան դատապարտուած։

Արդէն ձեռքի տակ ունինք «Խորհրդային Հայաստան»ը, որ մանրամասնօրէն կը պարզէ այդ խոշոր դէպքին հանգամանքները եւ դատավարութիւնը։

Արագ ակնարկ մը այդ բոլորին վրայ՝ խորին կսկիծով կը լեցնէ մեր սիրտը։ Ոչ այնքան գողութեան ծանրութիւնն է որ ուշադրութիւն կը գրաւէ, որքան այն թափթփած, տնավարի եւ «պաշրպօզուք» վիճակը, որ երեւան կուգայ ամբողջ գործին մէջ։ Վիճակ մը, որուն շնորհիւ միշտ ալ կրնան գողնալ ու ապարի տալ խորհրդային կարգերուն մէջ որջացած սեւ ու ճերմակ բախտախնդիրներ։

Վազուընէ կը սկսինք հրատարակել դատին մանրամասնութիւնները, որոնք հետաքրքրութեամբ պիտի կարդացուին, ինչպէս արեւելեան հէքեաթ մը։

Ինչպէս կ'ապացուցանեն վկայութիւններն ու խոստովանութիւնները, գործին քաջ «մասնագէտ» մըն է եղեր գողը, Լեւոն Ուրեկլեան, Մատենադարանի «վարիչի տեղակալը» (Մատենադարանապետի օգնական կամ փոխանորդ)։ Անոր խնամքին են յանձնուած թանկագին հարստութիւններ, մասնաւորապէս Մոսկուայի Լազարեան Ճեմարանին գրադարանը, որ Հայաստան փոխադրուած էր։ Եւ ան տիրաբար, իբրեւ «գրասէր» կատարած է իր պաշտօնը, կանոնաւորապէս տուն փոխադրելով բազմաթիւ գիրքեր եւ ձեռագիրներ։ Կապ է հաստատեր գանազան յանձնակատարներու հետ, գողօնր ծախելու համար։ Ջնջեր է գիրքերու վրայ նշանակուած թիւերը, կնիքները, կողքերը, գրանիշերը եւն.։

Գողութիւնը տեղի ունեցած է գրադարանի նախկին վարտեսուչ Յ. Զօրեանի օրով։ Այս վերջինը, իր հարցաքննութեան ատեն, կը խոստովանի թէ գրադարանական գործը կը հասկնայ «այնքան որքան իւրաքանչիւր գիտական աշխատակից որ կ'օգտուի գրադարանի գիրքերէն» («Ժ. Հ.» 20 յունիս)։ Այս կնայ «այնքան որքան իւրաքանչիւր գիտական աշխատակից որ կ'օգտուի գրադարանի գիրքերէն» («Ժ. Հ.» 20 յունիս)։ Այս «մասնագէտ»ին կրթական գործավարութիւնը օգնական է տուեր բուն «մասնագէտ»ը, Ուրեկլեանը... Այս երկուքը եւ երրորդ մը, իրբեւ գրադարանի վարչութիւն, որոշեր են եղեր ցուցակագրել գիրքերը, բայց որոշումը մնացեր է թուղթի վրայ։ Յետոյ, հաստատուեր է տոմսերու այնպիսի դրութիւն մը, «որ մագաչափ անգամ հնարաւորութիւն չի տար ստուգելու գիրքերու անհետացումը»։ Զօրեանի խոստովանութեամբ, հակակշռի միակ երաշխիքը՝ «պաշտօնեաներուն վստահելիը ըլլալն է եղած»։

Երբ ընդհ. դատախազը կը հարցնէ թէ Զօրեանը ծանո՞թ էր գրադարանին մէջ եղած հարստութեան, մանաւանդ «Կավկազի վեստնիկ»ի դիւանին չափազանց արժէքաւոր ձեռագիրներուն, վկան բացասական պատասխան կուտայ։

Ու վերջապէս, «Լազարեան Ճեմարանի գրադարանի արկղները բացուած ատեն, ցուցակագրութիւն անգամ չէ կատարուած, եւ եթէ մնուկներէն գիրքեր գողցուէին, անկարելի էր ստուգել» (Ժ. Հ.)։

Ահա քանի մը գիծեր՝ այս նշանաւոր դէպքէն, որուն մանրամասնութիւնները պիտի կարդաք յաջորդով, ինչպէս ըսինք։ Իսկ եւ իսկ «չինարարական» գործ մը, այն ալ Հայաստան աշխարհի մայրաքաղաքին մէջ, գործավարներու, հին եւ նոր մտաւորականներու, գոնզագոն կոմիտէներու եւ Չեկայի աչքին տակ։

Անշուշտ, գողութիւնը խորհրդային մեղք մը չէ, եւ փարիզի եւ ուրիշ քաղքենի ոստաններու թանգարաններէն ալ անհետացումներ կատարուած են։ Միլիոնի արժէքով գողութիւններ։ Եւ գողեր կը գտնուին ամէն երկրի եւ ասպարէզի մէջ։

Ամբողջ գործին մէջ — ըսինք արդէն — մեզ հետաքրքրողը այն լայծուն, անկերպարան կարգ ու սարքն է, որ կը տիրէ խոշոր գրադարանի մը կազմակերպութեան եւ վարչութեան մէջ։

Խորհրդային իշխանութիւնը շռնդալից «ռէքլամ»ներ կը հրատարակէ Մշակոյթի ճակատի նուաճումներու մասին,— եւ ահա, բոլորովին պատահաբար, երեւան կուգայ որ պարզ գրադարան մը վարելու ձեւն ու մարդիկն անգամ չեն կրցեր գրտնել, եւ թանկագին հարստութիւններ աւարի տրուեր են ամբողջ երկու տարի։

Ո՛վ կ'երաշխաւորէ թէ նոյն քրէական զանցառութիւնը չի տիրեր ուրիշ ճակատներու վրայ եւս։ Օրինակ՝ երկրին պաշտպանութեան տեսակէտով...

Ամիներ առաջ, պաշտօնական ժողովի մը մէջ, օրուան տեղեկարերը զարհուրելի մերկացումներ կատարեց տնտեսական ճակատին վրայ կատարուած «խայտառակութեանց» մասին (իրենց բառով)։ Հաստատեց թէ ի՛նչպէս հարիւր հազարներ մսխուած, «ջուրը նետուած են», թէ դերձակը դարձած է ճարտարագործական մասնագէտ, կօշկակարը՝ հանքագէտ եւն։

Ահա վարագոյրը կը բացուի ուրիշ ճակատի մը վրայ, նոյնքան պերճախօս յայտնութիւններով։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՐ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

Հայրենիք վերլուծելով Հ. Յ. Դաշնակցութեան 11րդ Ընդհ. ժողովին յայտարարութիւնը, որ շատոնց հրատարակուեցաւ այս էջերուն մէջ, կ'եզրակացնէ (24 յունիս).

— «Ինչպէս կը տեսնէ ընթերցողը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ուղեգիծը խոշոր փոփոխութիւններու ենթարկուած չէ այս ընդհանուր ժողովին կողմէ, եւ չէր ալ կրնար ենթարկուիլ. որովհետեւ, երբ քաղաքական կուսակցութիւն մը հաւատարիմ կը մնայ իր հիմնական նպատակներուն եւ քաղաքական պայմաններն ալ հիմնապէս չեն փոխուիր, ի՞նչպէս կարելի է ակնկալել, որ այդ կուսակցութեան ուղեգիծը հիմնական փոփոխութիւն կրէ։

Ճիշդ է, երբեմն կը պատահի, որ քաղաքական ուղեգիծ մը, առանց նպատակի կամ պայմաններու փոփոխութեան ալ, հիմնական փոփոխութեան ենթարկուի։ Բայց այդ կրնայ ըլլալ այն պարագային միայն, երբ նոյն նպատակին տանող ուրիշ, աւելի խոստմնալից ուղեգիծ մը գտնուի։

Որքան ալ հիմեր ունենանք դժգոհ ըլլալու վերջին տարիներուն մեր վարած քաղաքականութեան արդիւնքէն, դժբախտաբար չկայ հիմնովին տարբեր ուղեգիծ մը, որ նուազագոյն չափով իսկ յոյսեր ներշնչէ, թէ կարող է ազգային տեսակէտով աւելի արդիւնաւոր ըլլալ, քան եղած է մեր մինչ այժմեան քաղաքականութիւնը։

Միւս կողմէ՝ ակներեւ է նաեւ որ կեանքը անշարժ մնացած չէ վերջին չորս-հինգ տարիներուն եւ որոշ փոփոխութիւններ տեղի ունեցած են թէ՛ ընդհանուր միջազգային պայմաններուն մէջ եւ թէ՛ մեր ժողովուրդի վիճակին մէջ։ Այդ փոփոխութիւնները անշուշտ նկատի առած է ընդհանուր ժողովը, ինչպէս նաեւ օգտուած է անցեալի փորձէն, եւ ըստ այնմ ջանացած է որոշ սրբագրութիւններ մտցնել մեր առաջիկայ տարիներու ուղեգծին մէջ՝ աւելի շօշափելի արդիւնքներ կարենալ ստանալու համար։

Ընդհանուր ժողովը հաշուի առած է մեր ժողովրդի քաղաքական այդ աւելի գործօն տրամադրութիւնները եւ ատոր համապատասխան սրբագրած է մեր առաջիկայ գործունէութեան ընթացքն ու թափը։

Որքան ալ մեր քաղաքական կեանքի մակերեսին վրայ թընդամոմութիւններ ըլլան Հ. Յ. Դաշնակցութեան դիմդէմ, կարելի չէ կասկածիլ, սակայն որ հայ ժողովրդական խոշոր զանգուածին քաղաքական կամքը հարազատօրէն արտայայտողը Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է, եւ անոր անվերապահ ու անսահման հաւատքը Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմն է, որովհետեւ ան է միակ հայ քաղաքական կազմակերպութիւնն եւ ուժը, որ ընդունակ է առաջնորդել մարտական հայութիւնը դէպի յաղթանակ...»։

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ ԼՈՆՏՈՆ Կ'ԵՐԹԱՅ

Տէյլի Էքսփրէս կը գրէ թէ իտալիոյ դիկտատորը 15 օրէն Լոնտոն պիտի հասնի, քանի մը ժամուան այցելութիւն մը տալու համար օդանաւային միջազգային ցուցահանդէսին։ Այս այցելութիւնը ո՛րեւէ պաշտօնական հանգամանք չի ներկայացներ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանկֆուրտ հաւանագրութիւնը

Երէկ գրեցինք թէ փարիզի եւ էնկիւրիի մէջ միաժամանակ հրատարակուեցան Ֆրանքեւթուրք համաձայնագրերուն պատճէնները։ Այս առթիւ Ժուռնալի մէջ Սէն Պրիս կը գրէ.

— Էնկիւրիի մէջ յունիս 22ին կնքուած համաձայնագրերը ամբողջացուեցան յունիս 29ին ստորագրուած պրոտոկոլով մը՝ սահմանազուրկի հսկողութեան մասին։ Փութանք արձանագրել այս համաձայնագրերը, որովհետեւ պատիժը կրած ըլլալով, գիտենք թէ նման գործերու մէջ կնքումէն աւելի գործադրութիւնն է կարեւորը։

Լաւագոյն ապացոյցն այն է որ նոր դաշնագիրը երրորդն է որ կնքուած է պատերազմի վերջանալէն ի վեր՝ կարգադրելու համար յարաբերութիւնները Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ՝ որուն վրայ հոգատարութիւն ունի Ֆրանսա՝ յանուն Ազգերու Դաշնակցութեան։

Առաջին դաշնագիրը կնքուեցաւ Ֆրանքլէն Պույեոնի կողմէ 1921 հոկտ. 20ին, երկրորդը տը Ժուվընէլի կողմէ՝ 1926 մայիս 30ին։ Երկուքն ալ չդիմացան՝ որովհետեւ հիմնուած էին երկբայութիւններու վրայ եւ բոլորովին կ'արհամարհէին քաղաքական տուեալները։

Մերձեցումը սկսաւ այն ատեն՝ երբ Ֆրանսա ցոյց տուաւ եղրակացութեան մը յանգելու իր հաստատ կամքը եւ երբ Թուրքերը Մուսուլի խնդրին մէջ գլուխ ծռեցին՝ Անգլիոյ կամքին առջեւ։ Էնկիւրիի մեր նոր դեսպանին արժանիքն այն եղաւ, որ գիտցաւ հաստատակամ լեզուի մը միացնել բարի շնորհ մը, որուն կարելի չէ դիմադրել։ Պէտք է շնորհաւորել Պ. տը Շանպրէնօնը, որովհետեւ յաջողեցաւ հո՛ն՝ ուր շատեր ձախողած էին։

Կարգադրելիք գլխաւոր խնդիրն էր սահմանավէճը։ 1921ի համաձայնութիւնը գծած էր ծրագիր մը։ 1926ի համաձայնութիւնը նախատեսած էր սահմանագծում մը, որ սկսած էր 1927ի աշնան եւ կանդ առած 1928 յունուար 10ին, երբ Ֆրանսա մերժեց ընդունիլ գօր. Էննոթի իրաւարարութիւնը վերին ճէզիրէի շրջանի Բաղին կառուցը կոչուած մասին համար։

Հաւաքական յայտարարութիւնով մը երկու պետութիւնները կը հաստատեն իրենց փոխադարձ կամքը՝ կարգը պահպանելու համար սահմանագուրկին վրայ եւ հսկելու համար վաչկատուն ցեղախումբերուն վրայ։ Այս նպատակը կը հաստատուի 29 յունիսի պրոտոկոլով, որ կը բաղկանայ 5 գլուխէ եւ 15 յօդուածներէ։ Այս պրոտոկոլը մանրամասնօրէն կը ճշդէ երկու պետութեանց կողմէ ձեռք առնուելիք միջոցները՝ արգիլելու համար սահմանագուրկի միջադէպերը կամ ի հարկին կարգադրելու համար զանոնք։ Հիմնական սկզբունքն է կազմութիւնը հակակշռի մնայուն յանձնախումբի մը։

Մէբսին-Ատանա գիծը, որ վերջերս գնուած էր Թուրքերուն կողմէ, յանձնուեցաւ յուլիս 7ին։ Թուրք կառավարութիւնը կ'երաշխաւորէ քաղաքացիներու ազատ երթեւեկը Տէրպիսիլի եւ Նուսէյպինի միջեւ։ Ֆրանսա իրաւունք կը ստանայ Նուսէյպինէն սկսեալ Պաղտատի գիծը երկարաձգել՝ սուրիական հողին վրայէն, զայն միացնելու համար Իրաքի սահմանագուրկին եւ Մուսուլի։

Սուրիոյ մարզպանը Փարիզի մէջ

Սուրիոյ Ֆրանսական մարզպան Պ. Հանրի Փոնսօ, որ յունիս 4ին Պէյրութէն ճամբայ ելած էր «Մարիէթ Փաշա» նաւով, չորեքշաբթի ժամը 11.30ին Մարսէյլ հասաւ։

Մարզպանը լրագրողներուն յայտնեց թէ կացութիւնը նպաստաւոր է ամբողջ Սուրիոյ մէջ, ուր կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ եւ թէ Թուրքեւսուրիական սահմանավէճի կարգադրութիւնը կատարուած իրողութիւն պիտի ըլլայ դեկտեմբերին։

Մարզպանը երէկ առաւօտ Փարիզ հասաւ։

Սուրիոյ Հայերուն տեղաւորումը

Պէյրութի «Լ'Օրիան» թերթը կը գրէ թէ՝ հայ գաղթականներու Սուրիոյ եւ Լիբանանի տեղաւորման մարմինին մէջ Ազգ. Դաշնակցութեան պատուիրակ ժորժ Պիւռնիէ, որ նոր վարկերով վերադարձաւ Ժընեւէն, յուլիս 2ին Դամասկոս մեկնեցաւ։

Պիւռնիէ հոն պիտի հսկէ այն աշխատանքներուն որոնք կը կատարուին գաղթականներու գետեղման համար մանաւանդ կերպով գնուած գետիններուն վրայ։

Պիւռնիէ Դամասկոսէն Հալէպ եւ Անտիոք պիտի մեկնի։

Պոլսոյ նոր ձերբակալութեանց շուրջ

Գրած էինք թէ կեղծարարութեան մը հետեւանքով Պոլսոյ մէջ ձերբակալուեցան կարգ մը վաճառականներ։ Այս մասին Թուրք Թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտան.

Կառավարութիւնը վերջերս կ'ուզէ վաոօդ գնել եւ այս գործը կը յանձնէ իր հին յանձնառուներէն Ասլան Ֆրէսքոյի։ Այս մարդը իրեն հետ կ'առնէ իր երկու եղբայրները՝ Ժիւլ եւ Լէոն Ֆրէսքօ, ինչպէս նաեւ Լութֆի պէյ անուն անձ մը, որուն հետ հինէն ի վեր կը գործէր։ Յետոյ «փասի» ընկերութեան պետերէն Նէսիմ եւ Ճոնթօֆ եղբայրներն ալ կ'առնեն իրր գործակից։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՄԵՐ ԽՄԲԱԳԻՐԸ ՔՐԻՔԱԿԱՆ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ԴԱԴՐԱԾ...

Էնկիւրիէն կը հետաքրքրեն Պոլսոյ Թուրք Թերթերուն (*Միլլիյէթ* եւ *Ճիւմհուրիյէթ*)։— Գործավարներու խորհուրդին որոշումով, Թրքական հպատակութենէ հանուած է Դաշնակ կովիտէին պետերէն *Ճակատամարտ* Թերթին խմբագրապետ Շուարիշ. որ այժմ փարիզ կը գտնուի եւ երկրին հակառակ շարժումներու կը մասնակցի։

«ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ»ԻՆ ԲԱՂԱՂՈՐՇՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թաւրիզ, 30 յունիս (Սեփ. Թղթ.).— Վերջերս իր վրայ շատ խօսիլ կուտայ Պարսկա-Հնդկաստանի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկ.— այն որ կամաւորական գունդերու զէնքերը կ'օրհնէր, 1915ին...: «Մագիստրոս»ը քար գայթակղութեան դարձած է Սպահանի Հայերուն եւ պարսկական կառավարութեան առջեւ։ Ոչ միայն արգելք հանդիսացած է Թեմական խորհուրդի ընտրութիւններուն, այլ եւ գացեր գանգատներ է Թէհրանի խորհրդային դեսպան Դաւթեանին Թէ Ատրպատականի առաջնորդ ներսէս արք. միացած՝ Դաշնակցականներուն հետ, պայքար կը մղէ խորհրդային իշխանութեան դէմ, Թէ Թաւրիզի եւ Թէ երկրի մէջ, եւ ապստամբութեան կը մղէ գիւղերը... Ռուս եւ Թուրք դեսպանները, ինչպէս եւ Թաւրիզի ռուս հիւպատոսը պահանջեր են պարսիկ պառավարութենէն հեռացնել ներսէս արք.ը եւ գոպել Դաշնակցականները։ Պարսիկ կառավարութիւնը պատասխանած է Թէ շատ լաւ կը ճանչնայ Թաւրիզի առաջնորդը եւ անոր շրջապատը, որոնք հակապետական ոչինչ ունին եւ Թէ առաջնորդը պիտի մնայ իր տեղը։

Այժմ Մեսրոպ եպիսկ. միացած՝ խորհրդայիններու հետ, կ'ուզէ ճնշել կաթողիկոսին վրայ որպէսզի կարգալոյծ հրըտչակէ ներսէս արք.ը։ երեւի կաթողիկոսին օրերը համրուած են եւ Մեսրոպ եպիսկ. գերագոյն ձիգեր կը Թափէ, խորհրդային իշխանութեան աչքը մտնելու եւ էջմիածնի գահը բարձրանալու համար...

Ժողովուրդը շատ վրդովուած է Թիֆլիսի նախկին առաջնորդին այս անորակելի ընթացքէն։

ՏՐՈՑԿԻ ԱՆԳԼԻԱ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻ

Լոնտոն, 10 յուլիս.— դաւիճը իր այսօրուան նիստին մէջ որոշեց մերժել Տրոցկիի խնդրանքը, Անգլիա ընդունուելու մասին։ երեսփոխան Սըր ձորճ փէննի վարը այս մասին հարցում պիտի ուղղէ ներքին նախարարին, որ պաշտօնապէս պիտի հաստատէ դաւիճին որոշումը։

ՊԱՏԻԺ ՅՈՅՆ ԴՊՐՈՑԻ ՄԸ

Պոլսոյ կրթական վերատեսչութիւնը 20 օր փակած է յունական դպրոց մը, կանոններու դէմ անսաստած ըլլալուն համար։ Ձիշեալ դպրոցին ուսուցչուհիները մայրապետի տարազով դասարան կը մտնեն եղեր, հակառակ կրթական մնօրէնութեան հրահանգին։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, դաւիճը չէ հրաժարած եւ կացութեան տէրն է ամբողջ Ռումանիոյ մէջ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԻ ԱՆԳԼԻԱՆ

(Ջ. եւ վերջին մաս)

ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐՈՒ ՎԱՐՉԱՁԵԻԸ

Ապակեդրոնացուժի ամէնէն պերճախօս արտայայտութիւնը երեւան կուգայ գաղթավայրերու վարչաձեւին մէջ։

Կայսրութեան իւրաքանչիւր բաղկացուցիչ երկրամասը — բացի կարգ մը մանր մունր վայրերէ — անկախ է ինքն իր մէջ։ Թագաւորը վեհապետն է Մեծն Բրիտանիոյ, Իրլանտական Ազատ պետութեան եւ բոլոր գաղթավայրերուն ու կայսրն է Հնդկաստանի։

Վարչական սիստէմի տեսակէտէն գաղթավայրերու Սահմանադրութիւնները կրնան բաժնուիլ քանի մը խումբի.

1.—Self governing Dominions (Ինքնավար Գաղթապետութիւններ).— Քանատա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Նոր Երկիր եւ Հարաւային Ափրիկէ ինքնավար գաղթավայրեր են։ Ունին ծերակոյտ եւ խորհրդարան որոնց կը պատկանի օրէնսդրական իշխանութիւնը։ Գործադիր իշխանութեան կը հսկէ Անգլիոյ թագաւորը՝ իր կողմէ նշանակուած կառավարիչին միջոցաւ։ Այս վերջինին դիրքը հանդիպ իր գտնուած գաղթավայրի կառավարութեան, նման է Լոնտոնի դահլիճին եւ վեհապետին միջեւ եղած դիրքին։

Քանատա եւ Աւստրալիա Դաշնակցային պետութիւններ են։

II.— Crown Colonies — (Արքունի գաղթավայրեր).— Այս խումբին պատկանող գաղթավայրերէն ոմանք ունին խորհրդարանական կառավարութիւն, ինչպէս Ճամայիքա, Նեղուցներ, Հոնկ Հոնկ, Արեւմտեան Ափրիկէ եւայլն, իսկ ոմանք չունին եւ կառավարիչին կը պատկանին թէ օրէնսդիր եւ թէ գործադիր իշխանութիւնները, ինչպէս Սէյլան, Ֆիճի, Ճիպրալթար։

Տարբեր ըլլալով գլխաւոր հինգ ինքնավար գաղթավայրերէն, այս հրկրորդ դասակարգին պատկանող բոլոր հողամասերուն վրայ Լոնտոնի կառավարութիւնը շատ լայն վարչական իրաւասութիւններ ունի։

Բրիտանական կայսրութիւնը կ'ամբողջացնեն բազմաթիւ-ամեր հողամասեր, ուր Անգլիա կը կատարէ հողատարի կամ խնամատարի պաշտօն — Պաղեստին, Միջագետք, Թանկանիքա — կամ թեւարկութիւն — Քէնիա, Ուկանտա, Սոմալի, Նիկերիա եւայլն։ Եղիպտոս, Հնդկաստան եւ Իրլանտա ունին անկախ պետութեան մը բոլոր տուեալները բացի արտաքին քաղաքականութենէն։

Այս հողամասերէն զատ, անգլիական մայր հայրենիքին անմիջապէս մօտը գտնուող քանի մը կղզիներ՝ Ճըրզի, Կէրնզի եւ Այլօվ Մէն, ունին բոլորովին անկախ վարչութիւններ եւ խորհրդարանի օրէնքները ի գործու չեն այնտեղ։

Հողային տեսակէտէն, բրիտանական կայսրութեան յարատեւ զարգացման ժանրամասնութիւնները պէտք է փնտռել Անգլիոյ գաղթային քաղաքականութեան մէջ որ դուրս է մեր նիւթէն։

Այս այլազեղ կայսրութեան հաստատուածներու միութեան գլխաւոր կապը հաստատամութեան այն ուխտն էր որ կը միացնէ զանոնք մէկ վեհապետի եւ մէկ դրօշակի շուրջ։ Երկրորդ կարեւոր պարագայ մըն է բրիտանական խորհրդարանին գերակշիռ հեղինակութիւնը գաղթավայրերու խորհրդարաններուն վրայ, ինչպէս նաեւ Արքայական Խորհուրդի Դատական Ատեանին վճռաբեկման իրաւասութիւնը գաղթային դատարաններու վրայ։ Այս փաստերը սակայն չեն ժխտեր այն բացայայտ իրողութիւնը թէ բրիտանական կայսրութեան իւրաքանչիւր հողամասը — մանաւանդ գլխաւորները — գործնականին մէջ իրապէս անկախ պետութիւն մըն է եւ աւրողջ կայսրութիւնը հաժադաշնակցութիւն մըն է այլատարր ժողովուրդներու Լոնտոնի խորհրդարանը մեծ հեղինակութիւն ունի կայսերական գործերու մէջ, սակայն իր որոշումները պարտաւորիչ չեն գաղթավայրերուն համար, եթէ մասնաւոր լիշատակութիւն չկայ այդ մասին։ Միւս կողմէ գաղթավայրերուն ոչ մէկը իրաւունք ունի փոխելու օրէնք մը որ քուէարկուած է Լոնտոնի խորհրդարանէն այս ինչ կամ այն ինչ գաղթավայրին համար, կամ քուէարկել բանաձեւ մը որ անհամապատասխան է կայսերական շահերու։ Ատկէ դուրս գաղթավայրերը լայն իրաւասութիւն ունին ներքին օրէնքներու պատրաստութեան մէջ։ Անգլիա վէթօի իրաւունք ունի գաղթավայրերու խորհրդարաններուն վրայ եւ կառավարիչը կրնայ մերժել իրեն ներկայացուած օրէնք մը, համաձայն իր ստացած հրահանգներուն։

Ելմտական խնդիրներու մէջ գաղթավայրերը նոյնպէս անկախ են Լոնտոնէն, այն աստիճան որ կրնան մաքս հաստատել անգլիական արտադրութեանց վրայ։ Լոնտոնի խորհրդարանը ելմտական օրէնք չի կրնար քուէարկել գաղթավայրերուն համար եւ չի կրնար տուրքի ենթարկել զանոնք, որովհետեւ, ըստ բրիտանական սահմանադրական սկզբունքի, տուրքի կրնան ենթարկուիլ անոնք որ պատգամաւոր ունին բրիտ. խորհրդարանին մէջ, մինչդեռ գաղթավայրերը չեն ներկայացուած այնտեղ։

Արտաքին քաղաքականութեան եւ կայսերական պաշտպանութեան խնդիրներու մէջ, Մեծն Բրիտանիա միակ հեղինակութիւնն է, թէեւ ամէն կարեւոր քայլ կ'առնուի գաղթավայրերու հետ խորհրդակցաբար։ Կայսրութեան ամբողջ ցամաքային ուժը եւ նաւատորմը տրամադրութեանը տակն են թագաւորին եւ մայր հայրենիքին։

Սերտ համագործակցութիւն բնական մեթոտներով Անգլիոյ եւ գաղթավայրերուն միջեւ, ամէնէն կարեւոր գրաւականն է բրիտանական կայսրութեան անվթար պահպանութեան։ Բրիտանական դիւանագիտութիւնը շատ ճկուն է եւ վարիչները շատ լաւ կ'ըմբռնեն պատակ ժողովուրդներու պահանջները։ Տիրապետողի եւ հպատակի տարբերութիւնը յաճախ զանցառելի աստիճանին հասած է կայսրութեան մէկ ծայրէնմիւսը։ Անգլիա կ'ածի ու կը տիրապետէ ամէնէն խաղաղ եւ անաղմուկ ձեւերով. կը կառավարէ եւ կը հսկէ առանց զգացնել տալու իր գերակշռութիւնը. խորամանկ է երկու պարագային ալ։ Այլապէս, չպիտի կրնար կանգուն մնալ բրիտանական կայսրութիւնը։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՆԳԼ. ՍՈՒԶԱՆԱԻ ՄԸ ԸՆԿՂՄԱՒ

Անգլիական H 49 սուզանաւը ընկղմեցաւ L 12 սուզանաւին կողմէ՝ Ֆիրըպըլս Հէտէ՝ 15 մղոն հեռու, ուր ծովուն խորութիւնն է 100 մեդր։ Ափրկածը պատահեցաւ այն պահուն, երբ գանազան տորմիլիկներ իրլանտական եզերքի բացերը կատարուած ռազմափորձերուն մասնակցելէ յետոյ փորթսմուճ կը դառնային։

H-49 սուզանաւի նաւագնեըէն 21, L-12ինէն 2 հոգի խեղդուելով մեռան։ Ապաֆինէն ազատեցան միայն հրամանատարը եւ անթելի պաշտօնեան։

ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ ԴԻՄԴԵՐ

ՓՕԼ ՍՈՒՏԷ

Ֆրանսայի գրական քննադատութեան ամէնէն հետաքրքրական եւ արժէքաւոր դէմքերէն մէկը, Փօլ Սուտէ մեռաւ 60 տարեկան հասակին մէջ, ինչպէս հաղորդեց «Յառաջ»։

Բացառիկ դիրք մը գրաւած է հանգուցեալը իբրեւ քննադատ եւ ֆրանսական լրագրական կեանքին մէջ հեղինակաւոր դեր մը կատարած է վերջին երեսուն տարուան ընթացքին։ «Թան»ի մէջ ամէն հինգշաբթի ունէր գիրքերու մասին քննադատականներ, որոնք բացառիկ հետաքրքրութեամբ կը կարդացուէին։

Փօլ Սուտէ եղած է գերազանցապէս գաղափարներու քննադատը, եւ դասական վարպետներու հանդէպ ունեցած է մեծ յարգանք։ Հիւկօ, Ֆլօպէռ, Մոլիէռ, Նոյն իսկ Զոլա իր գնահատանքին արժանացած են։ Մանաւանդ Հիւկոյի հանդէպ ունէր բացառիկ պաշտամունք եւ զայն կը հռչակէր 19րդ դարու մեծագոյն բանաստեղծը։ Ներելէն Փօլ Վալէրի, Մարսէլ Փրուստ եւ ընտրէ ժիտ իրեն կը պարտին մասամբ իրենց այս օրուան դիրքը։

Սուտէ դժուարահաճ եւ անաչառ էր իբրեւ քննադատ, թէեւ ունէր իր նախասիրութիւնները։ Կը պատկանէր պահպանողական-հանրապետական սերունդին։ Իր ոճը պարզ եւ սահուն, մեծ հաճոյքով կը կարդացուէր նոյնիսկ իր փիլիսոփայական տեսութիւններուն մէջ։ Սուտէ սիրած է մութ գըրուած քները, պայմանաւ որ արուեստի ոգին տիրապետէ եւ խորքը ըլլայ բացառապէս արժէքաւոր, նոյն իսկ եթէ հարկ ըլլայ քանի մը անգամ կարդալ։

Գրական եւ փիլիսոփայական հարցերու շուրջ վիճաբանելու տիրական ձգտումը ունէր Սուտէ իր կարծիքները պաշտօրէն, կրքոտ բայց խնամուած շեշտով մը կ'արտայայտէր։ Քննադատութիւն մը արտայայտելէ առաջ բարեվարուեցողութիւն մը կը դնէր իր վերլուծման մէջ, երբ կը տեսնէր իր մտածումներուն իրական խտացումը այս կամ այն գործին վրայ։ Ցաւ կը զգար, կը խռովուէր երբ իր գնահատած հեղինակները կը հալածուէին կամ չէին հասկցուեր։ Կը սիրէր հիները, կը սիրէր նաեւ նորերը. Պալզաք, Ստանտալ, Ֆլօպէռ երրորդութեան քով նորերէն Վալէրի, Փրուստ, Ժիտ երրորդութիւնը կըրերէր։ Կը հաւներ Ֆլօպէռի գրականութեան եւ ժամանակակից Ֆրանսի ոճին եւ կ'ատէր այն ոճը որ տրամաբանօրէն չէր արտայայտուեր։ Խստապահանջ էր քերականական կանոններու մասին։

Փօլ Սուտէ Ցէքարթի փիլիսոփայութեան պաշտպանն էր, եւ ախոյեանը գաղափարի հաստատուն եւ իրապաշտ ըմբռնումին։ Այդ էր պատճառը որ իր մտածումները որոշ կայունութիւն ունէին, իր գաղափարներուն մէջ թռիչքը կը պակսէր։ Կը սիրէր հասկնալ, սակայն երբ բան մը չհասկնար, չէր հետաքրքրուեր։ Ցեսակ մը պահպանողական անգիտակից թուլութիւն ունէր նոր, ինքնատիպ գաղափարներու առջեւ։ Գրականութեան մէջ կը նախընտրէր բանաստեղծութիւնը։ Որքան ալ զգայուն էր նուագին համար, սակայն միշտ եղած է ճշմարտութեան հետախուզողը ժամ աշխատանք կատարել օրուան կամ գիշերուան մէջ, ժամական 2 ֆր. 90 սնթ. հազիւ շահելով, այն ալ չարաչար աշխատելով, իւղի ու ճարպի մէջ թաթխուած։

Արտադրութիւնը շատցնելու համար, գեղչուած բանւորութիւնը իրապէս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած է։

Հիմա բանւորներու մեծ մասը Հայեր են, որոնք եթէ գործ ճարեն, օր առաջ պիտի հեռանան այդ գործարանէն։

2.— Բաւական թիւով իւղի գործարաններ կան, որոնք բոլորն ալ միօրինակ գործեր ու կանոններ ունին։

Անոնց ամէն մէկը կ'աշխատցընէ 150—200 բանւորներ, մեծ մասով Հայեր, երեք հերթով։ Առաջները (1924—1925) 4—5000 քիլօ թուրքօ (բլիթ) արտահանող գործարան մը այսօր դարձեալ ութ ժամ աշխատցնելով հանդերձ 7000-7500 քիլօ կը հանէ, ժամական առաւելագոյն 3 ֆր. 50 սնթ. վճարուի փոխարէն։

Սոյն գործարաններուն մէջ, տանելի գործերն են՝ աղօրեպանութիւն, ջրհանագործ-մեքենագործութիւն, տոպրակ լեցնել— եւ փուէնտուն մէջ շարել եւն.։ Ջափազանց յոգնեցուցիչ եւ անտանելի են «փուէս»ները քակել, տոպրակներու մէջէն բլիթները հանել, աշխատանք մը՝ որու միջոցին առատօրէն իւղով կ'օծուի մարդ եւ իր մարմինն վրայ դըժուարամարսելի ադտոտութիւն յառաջ կուգայ։ Տանելի գործերն ալ ազատ չեն այդ ադտոտութենէն, սակայն որոշ չափով։

3.— Թէեւ երեք շաբաթի գործարաններ կան, բայց անոնց ամէնէն անուոնին ու համբաւաւորը Սէն Շարլինն է։

Այս գործարանը չազդուեցաւ 1927ի գործազրկութենէն։ Սովորաբար ամէն տարի մարտ-ապրիլ ամիսներուն, իր բանւորները մուսամբ միայն կը զեղչէր. բայց երկու տարիէ ի վեր, այդ սովորութիւնն ալ չի գործադրեր, ընդհակառակն գրեթէ ամէն օր նորեկներ կ'ընդունի։ Այս տարի դուռը եկողներ միշտ ընդունուեցան։ Հեռացողներն ալ շատ են, մանաւանդ նորեկներ, ընդհանրապէս Հայեր։ Հաժբաւէն շլացած, կուգան, կ'ընդունուին, բայց քանի մը օրէն հաժը առնելով գործարանի ներքին կեանքին, կը ձգեն կ'երթան։ Բանւորներու գրեթէ կէսը Հայեր են։

Այս գործարանը, որ հում շաքարները կը գտէ, հազարումէկ գործողութիւններ կատարելով, գործերու խաւտաբղէտ տեսակներ եւ աշխատանքի զարմանադան բաժանումներ ունի։ Օրավարձերու կանոն մը՝ նաեւ նոյն ձեւերով։ Աշխատանքը կը բաժնուի չորս տեսակներու.— Ա. կտորի աշխատանք (փիէս), որ կը կատարուի տաք փուռերու առջեւ։ Կտոր մը աւելի հանելու համար, արիւն քրտինքի մէջ թաթխուած բանւորներ, կ'աշխատին բուռն թափով, կը շարժին շարունակ։ Օրավարձ՝ 40—50—60 ֆր.։ Բ. «փրէֆէ»ի գործեր կան, երբեմն ծանր, երբեմն տանելի, ուրկէ բանւորներ կը շահին 40 ֆր.։ Գ. աշխատանքներ ալ կան, որ «փրիմ»ով կը կատարուին, այսինքն «շանթիէ»ի սովորական օրավարձին վրայ գործ գլուխ պարգեւ մը կը վճարուի։ Ասոնք ալ կը շահին օրական 32—35—40 ֆր.։ Այս գործերը շատ գէշ չեն։ Դ. բոլոր «շանթիէ»ները ունին շարժուն գործերու յատուկ եւ պահեստի բանւորներ, որոնք կը ստանան 26.45—28—29 ֆր. օրավարձ, շատեր սակայն, երբեմն «փրէֆէ»ի եւ «փրիմ»ի վրայ աշխատողներու կողքին, նոյնչափ աշխատանք կատարելով հանդերձ։ Անոնց մեղքը, կամ նորեկ ըլլալն է եւ կամ գործարանի վարպետներու եւ «չէֆ»երուն մէջ տիրող խտրական ոգին, որմէ առանձնապէս կը մնասուին Հայերը միայն։

Կ. ՍԵՒԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ
ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 7 Յուլիս (Սեփ. թղթ).— Յաճախ գրուած է այս տեղի գործարաններու մասին, սակայն կ'արժէ միշտ հետեւիլ, մանաւանդ որ նոր երեւոյթներ կը պարզուին այսօր։

1.— Մարսէյլի գործարաններու եւ աշխատաւոցներու թիւը թէեւ շատ է, բայց առաջին առթիւ հետաքրքրութիւն կը շարժէ «Մուտնիէ» մոմի գործարանը, իր զարմանազան ձեւերովն ու պայմաններով։

Այս գործարանն էր, որ 1927 յունուար մէկին, առաջին առթիւ իբրեւ գործազրկութիւնը քաշալերող իր դռները փակեց։ Ան դուրս նետեց աշխատաւորներուն գրեթէ հարիւրին 80ը, որոնք կը բաղկանային ամէն ազգէ, եւ կը կազմէին 1 3.5 15 տարուան աշխատաւորներու արլազան բանակ մը։

Այդ օրերուն, իր 1200ը անցնող բանւորներէն, հազիւ 120 հոգիին գործ ուզեց հայթայթել, իսկ հետզհետէ մէկ մէկ վերընդունեց անոնց կէսէն աւելին, կ'երեւի որոշ նպատակի մը համար, ինչ որ յետոյ պարզուեցաւ։

Ընկերվարականներու նախորդ ընտրութիւններուն մէջ տարած յաղթանակներուն առջեւ, եւ մասնաւոր ճնշումներու տակ, այդ գործարանը, իր կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով, ութ ժամուան աշխատանքի կանոնը կ'ընդունէր եւ երեք հերթի կը վերածէր աշխատութիւնները,— առաւօտուն ժամը 5—13, 13—21, 21—5։ Բայց շատ չտեւեցին այդ նոր կարգադրութիւնները ու 1927 ժարտ ամսուն, արդէն կը վերահաստատուէր նախկին օրէնքը։ Աշխատանքի ժամը 9ի բարձրացաւ, այն ալ քմահաճ գործադրութեամբ։

Համաձայն գործարանի ներքին կանոններուն, աշխատանքը անուանապէս 9 ժամ է, բայց ամբողջ գործարանին մէջ, շատ քիչերն են որ, ճիշդ 9 ժամէ յետոյ դուրս կուգան։ Ընդհանրապէս աւելի ժամեր աշխատիլը պարտաւորիչ է։ Չեւականօրէն երկու հերթով ներկայացող բանւորը ստիպուած է 10—11—12 ժամ աշխատանք կատարել օրուան կամ գիշերուան մէջ, ժամական 2 ֆր. 90 սնթ. հազիւ շահելով, այն ալ չարաչար աշխատելով, իւղի ու ճարպի մէջ թաթխուած։

Արտադրութիւնը շատցնելու համար, գեղչուած բանւորութիւնը իրապէս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած է։

Հիմա բանւորներու մեծ մասը Հայեր են, որոնք եթէ գործ ճարեն, օր առաջ պիտի հեռանան այդ գործարանէն։

2.— Բաւական թիւով իւղի գործարաններ կան, որոնք բոլորն ալ միօրինակ գործեր ու կանոններ ունին։

Անոնց ամէն մէկը կ'աշխատցընէ 150—200 բանւորներ, մեծ մասով Հայեր, երեք հերթով։ Առաջները (1924—1925) 4—5000 քիլօ թուրքօ (բլիթ) արտահանող գործարան մը այսօր դարձեալ ութ ժամ աշխատցնելով հանդերձ 7000-7500 քիլօ կը հանէ, ժամական առաւելագոյն 3 ֆր. 50 սնթ. վճարուի փոխարէն։

Սոյն գործարաններուն մէջ, տանելի գործերն են՝ աղօրեպանութիւն, ջրհանագործ-մեքենագործութիւն, տոպրակ լեցնել— եւ փուէնտուն մէջ շարել եւն.։ Ջափազանց յոգնեցուցիչ եւ անտանելի են «փուէս»ները քակել, տոպրակներու մէջէն բլիթները հանել, աշխատանք մը՝ որու միջոցին առատօրէն իւղով կ'օծուի մարդ եւ իր մարմինն վրայ դըժուարամարսելի ադտոտութիւն յառաջ կուգայ։ Տանելի գործերն ալ ազատ չեն այդ ադտոտութենէն, սակայն որոշ չափով։

3.— Թէեւ երեք շաբաթի գործարաններ կան, բայց անոնց ամէնէն անուոնին ու համբաւաւորը Սէն Շարլինն է։

Այս գործարանը չազդուեցաւ 1927ի գործազրկութենէն։ Սովորաբար ամէն տարի մարտ-ապրիլ ամիսներուն, իր բանւորները մուսամբ միայն կը զեղչէր. բայց երկու տարիէ ի վեր, այդ սովորութիւնն ալ չի գործադրեր, ընդհակառակն գրեթէ ամէն օր նորեկներ կ'ընդունի։ Այս տարի դուռը եկողներ միշտ ընդունուեցան։ Հեռացողներն ալ շատ են, մանաւանդ նորեկներ, ընդհանրապէս Հայեր։ Հաժբաւէն շլացած, կուգան, կ'ընդունուին, բայց քանի մը օրէն հաժը առնելով գործարանի ներքին կեանքին, կը ձգեն կ'երթան։ Բանւորներու գրեթէ կէսը Հայեր են։

Այս գործարանը, որ հում շաքարները կը գտէ, հազարումէկ գործողութիւններ կատարելով, գործերու խաւտաբղէտ տեսակներ եւ աշխատանքի զարմանադան բաժանումներ ունի։ Օրավարձերու կանոն մը՝ նաեւ նոյն ձեւերով։ Աշխատանքը կը բաժնուի չորս տեսակներու.— Ա. կտորի աշխատանք (փիէս), որ կը կատարուի տաք փուռերու առջեւ։ Կտոր մը աւելի հանելու համար, արիւն քրտինքի մէջ թաթխուած բանւորներ, կ'աշխատին բուռն թափով, կը շարժին շարունակ։ Օրավարձ՝ 40—50—60 ֆր.։ Բ. «փրէֆէ»ի գործեր կան, երբեմն ծանր, երբեմն տանելի, ուրկէ բանւորներ կը շահին 40 ֆր.։ Գ. աշխատանքներ ալ կան, որ «փրիմ»ով կը կատարուին, այսինքն «շանթիէ»ի սովորական օրավարձին վրայ գործ գլուխ պարգեւ մը կը վճարուի։ Ասոնք ալ կը շահին օրական 32—35—40 ֆր.։ Այս գործերը շատ գէշ չեն։ Դ. բոլոր «շանթիէ»ները ունին շարժուն գործերու յատուկ եւ պահեստի բանւորներ, որոնք կը ստանան 26.45—28—29 ֆր. օրավարձ, շատեր սակայն, երբեմն «փրէֆէ»ի եւ «փրիմ»ի վրայ աշխատողներու կողքին, նոյնչափ աշխատանք կատարելով հանդերձ։ Անոնց մեղքը, կամ նորեկ ըլլալն է եւ կամ գործարանի վարպետներու եւ «չէֆ»երուն մէջ տիրող խտրական ոգին, որմէ առանձնապէս կը մնասուին Հայերը միայն։

Կ. ՍԵՒԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐՋԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս օրերս բեսփոխանական ժողովին մէջ ճարանութեան առարկայ է բեփոխումը առեւտրական սնանկութեան կամ վարձակալութեան օրէնքին։

1926. Յունիս 30ի օրէնքն համաձայն, կալուածատէրերը պատ չէին իրենց վարկալներուն քմահաճ վերքեր պարտադրելու եւ կամ իրենց պարագային պարագային դուրս հանելու, եւ մինչեւն ատեն պահելու պաշտօնապէս կը ճանաչուէր առեւտրական սեփականութիւնը անձեռնմխելիութիւնը տալով կողմէն։

Սակայն 3 անդող տարիներու ցոյց տուին որ 26ի օրէնքը անբաւարար էր եւ մութ կէսեր պարունակէր, որոնց անհրաժեշտ լուսաբանել, յարմարցնելով ուան պահանջներուն։

Վարձակալութեան օրէնքին աչքի զարնող յօդուածներէն 19րդ յօդուածն է որով՝ օրէնքէն չեն օգտուիր այն առեւտրականներն ու արդիւնաբողները, որոնք պատակ են երկիրներու, ուր գոյութիւն նման օրէնք մը յօգուտ վիգիներու։ Բացառութիւն կը մեն ֆրանսական եւ դաշնակիներու օտար գինուորներ ու ֆրանսահպատակ երախտածնողները»։

Մեզ՝ Հայերուս համար սական հարց է իմանալ թէ տուի՞նք այս օրէնքէն։ Մերքը եգակի է եւ այդ իսկ պատառ 19րդ յօդուածը երկար եւ մութ նշանակութիւն ունի։ Ոգի համար, Ֆրանսայի Հայաստանի մը կառավարութիւն չունի, որ նման օրէնք մը՝ յօգուտ Հայերու, մինչդեռ պէտք ուրանան որ պատերազմի ընթացքին մենք ազգովին Ֆրանսի դատին գործօն մասնակցութիւն բերած ենք, մեծ զոհողութիւններ գնով։ Ուրեմն մենք բոլորովին տարբերինք միւս բոլոր օտարերէն։

Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը երեք սահող տարիներու ընթացքին ժամանակ չունեցաւ ճշդելու Հայերու դիրքը հանդէպ այս օրէնքին։

Իսկ հիմայ, 1926 յունիսի օրէնքին բարեփոխման առիթով Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը ժամանակը յարմար չի՞ նկատեր Հայ յօդուածը լուսաբանել եւ բարեփոխել տալու յօգուտ Հայերու դիմելով ուր որ հարկ է, ազգութեան յանձնելով մեր բոլորիկ դիրքը։

Ց.

ԱՆՀԱՇԻՒ ՄՍԽՈՒՄ

Ամերիկացի մասնագէտներ հաւաստումով իսկ, եթէ կայ երկիր մը որ ամէնէն անփոյթ է, այդ ալ Միացեալ Նահանգներն են։ Երկրին տարարուեստին մէջ միլիոներ կորուստներ կ'ընդունի իսկ ատոնք ոչինչ են բաղդատմամբ ամէն տարի եղած կային կեանքի կորուստներու վերագրելի անհատին եւ հատներու անփութութեան։

Ճարտարարուեստի մէջ դիւելի մխալումներու գումարը կը հասնի տարեկան 10 միլիարդ տոլարի, այսինքն ամէն 700 միլիոն տոլարի մէն կ'ըլլայ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու ճարտարարուեստներուն մէջ։ Այս մխալումը այն կը կատարուի ճարտարագործման, այլ նաեւ ապրանքներու բաժանման ատեն։

Այս պարագան նկատի առնելով, երկաթուղիները գործատանքի լծուած են մեծ նուազագոյնին հասցնելու

Լուսանկարը Paul Overt-ի, խոհարարուհի Մարգարիտա Ռոզենթալի

— Ներողություն, տիկին Ռոզենթալ, ինչպե՞ս եք պատրաստում «Քաչափուռ» կամ «Քաչափուռ ալ Իսկեռ»։ Ասում են՝ ձեր «Քաչափուռ»-ը ամենալավն է։

— Ես չգիտեմ, թե ինչպես են ուրիշները պատրաստում, ես միայն գիտեմ, թե ինչպես եմ պատրաստում իմ «Քաչափուռ»-ը։ Ես ամեն ինչ անում եմ աչքով, ոչ թե չափով։ Ես ամեն ինչ անում եմ սրտով, ոչ թե ձեռքով։ Ես ամեն ինչ անում եմ հոգով, ոչ թե մտքով։ Ես ամեն ինչ անում եմ ինքնաբերաբար, ոչ թե հաշվով։ Ես ամեն ինչ անում եմ ինքնավստահությամբ, ոչ թե կասկած

Այս վեց հոգին դուրս գլխի կուտան, եւ կ'որոշեն վար տեսակի վաոօդ մը իբր առաջնակարգ ծախել կառավարութեան: Եւ որպէս զի իրենց գեշ ապրանքը իբր աղէկ ընդունուի, շահագրգռուող կարգ մը անձերու 150,000 ոսկի կաշառք առաջարկելու կ'երթեն:

Սակայն, պատերազմական գործավարութիւնը կ'իմանայ խնդիրը եւ քննութեան ձեռնարկելով կը հաստատէ կաշառք առաջարկելու պարագան: Ասոր վրայ կը գրեն դատական գործավարութեան, որ իր կարգին Պոլսոյ ընդհ. դատախազ Քէնան պէյի միջոցաւ ձերբակալել կուտայ յիշուած վեց անձերը:

Ձերբակալուածներուն հարցաքննութեամբ կը զբաղի հարցաքննիչ Նազըմ պէյ: Քննութիւնը կը շարունակուի:

Դէպի Արեւելեան Նահանգները

Թղթատարական եւ հեռագրական ընդհ. տնօրէն Ֆախրի պէյ, որ Պոլիս կը գտնուի, լրագրողներուն յայտնած է թէ մէկ շաբաթէն Արեւելեան նահանգները պիտի երթայ, քննութեանց համար: Գործավարը մինչեւ Վան եւ Էրզրում պիտի երթայ:

Գործավարը ըսած է թէ Անատոլուի նահանգներուն հեռաձայնի հաստատումը 6-7 ամիսէն պիտի աւարտի:

Թուրքիոյ ամերիկեան նոր դեսպանը

Նիւ Եորքէն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի կը հեռագրեն թէ նախագահ Հէրպերթ Հուվըր ժառդիր է Թուրքիոյ դեսպան նշանակել «տիպիկ գործի մարդ» մը՝ Ճոն Ն. Ուիլլիսը, նախագահ Ուիլլիս-Օվըրլէնտ Ընկերութեան, որ Ամերիկայի ինքնաշարժի ամէնէն մեծ ընկերութիւններէն մէկն է:

Ուիլլիս ծախած է այդ ընկերութեան մէջ ունեցած իր բաժինը, որպէսզի ազատ ըլլայ դիւանագիտական ասպարէզ ընդգրկելու: Յիշեալը ճանչցուած է իբրեւ հեղինակութիւնը տնտեսական եւ ճարտարարուեստական գործերու մէջ:

Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ Թրքական շուկային վրայ ինքնաշարժի ամերիկեան տուները բուռն մրցումի մէջ են իտալացիներուն հետ:

Կը կարծուի թէ Թուրքիոյ այժմու ամերիկեան դեսպանը՝ Ճողէֆ Կրիու՝ մօտ օրէն Հարաւային Ամերիկայի մէջ դեսպանական պաշտօնի պիտի կոչուի:

16 օր օդին մէջ.

Քըլվըր Սիթիէն (Քալիֆոռնիա) կը հեռագրեն յուլիս 10 Թուականով.

Առեւտրական երկու օդանաւորդներ՝ Մէնտէլ եւ Բայհարտ, որոնք երէկ կատրեցին տեւողութեան համաշխարհային մրցանիշը, դեռ կը շարունակեն իրենց միօրինակ թռիչքը այս քաղաքին վերեւ:

Արդէն 195 ժամէ ի վեր օդին մէջ են եւ ծրագրած են ցամաք չիջնել՝ մինչեւ որ շարժիչ մեքենան չխանգարուի: Իրենց նպատակն է օդին մէջ մնալ 400 ժամ, կամ աւելի քան 16 օր:

Թուրք առագաստանաւ մը ընկղմած

ՊՈԼԻՍ 10 յուլիս.— Իտալական «Բավէնա» շոգենաւը, որ Իզմիրէն Այվալըք կ'երթար, կէս գիշերին, Միտիլլիի բացերը ընդհարեցաւ Թրքական «Տէրվիշ» առագաստանաւին զոր ընկղմեց: Այս վերջինին նաւապետն ու նաւազ մը խեղդուեցան: «Բավէնա»յի նաւակները ազատեցին միւս նաւազները:

Իտալացի նաւապետը ուղղութիւնը փոխելով գնաց Միտիլլի, ուր ցամաք հանեց «Տէրվիշ»ի վերապրողները:

Թուրք իշխանութիւնները հրաման տուին գրաւել իտալական նաւը՝ անոր հանդիպած Թրքական առաջին նաւահանգիստին մէջ:

Բողոք ամերիկեան նոր մաքսի դէմ

Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը որոշած բլլալով բարձրացնել մաքսի սակացոյցը, 38 երկիրներու կողմէ բողոքագիրներ ուղղուած են ամերիկեան Ներակոյտի եվմտական յանձնաժողովին: Ներկայացուցչական ժողովը արդէն քուէարկած է այս նոր յաւելուածը եւ յառաջիկայ Նստաշրջանին պիտի քուէարկուի Ներակոյտին կողմէ:

19 Ամերիկացի ձերբակալուած Ռուսիոյ մէջ

Պերլինէն կը հեռագրեն.—

Մոսկուայէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն, Չեկայի հրամանով ձերբակալուած եւ արգելափակուած են 19 ամերիկացի համայնավարներ, որոնք վերջերս հասած էին՝ քննական պատյտի մը համար: Անոնք խստիւ քննադատած էին բոլշեւիկեան մեթոտներն ու հիմնարկութիւնները եւ յայտարարած թէ՝ անմիջապէս որ իրենց երկիրը դառնան՝ Ամերիկայի բանուոր դասակարգին պիտի պարզեն իրենց տեսածները: Ասոր վրայ Չեկան ձերբակալեց զանոնք՝ իբրեւ լրտես եւ պետութեան ապահովութեան դէմ դաւադրող:

Աւստրալիական Լոնտոն՝ 13 օրեն

«Սըտըրն Քրոս» (Հարաւային Խաչ) օդանաւը, որ յունիս 27ին ճամբայ ելած էր Աւստրալիայէն, Լոնտոնի մօտ Քրոյտրնի կայանը հասաւ յուլիս 10ին ժամը 15.20ին: Օդանաւին վարիչներն էին հարիւրապետ Քինկսֆորտ Սմիթ եւ իւլմ. օդանաւին մէջ կային ընդամէնը 6 հոգի:

Ասկէ առաջ օդանաւորդ Պէրթ Հինքլէր նոյն ճամբան կտրած էր առանձին՝ 15 օրէն:

Ամերիկացի օդանաւորդները Հռոմի մէջ

Ամերիկացի օդանաւորդներ Ուիլբըմս եւ Եանսէյ, որոնք Ատլանտեանը կտրելէ յետոյ Սպանիա ցամաք իջած էին, չորեքշաբթի գիշեր Հռոմ հասան եւ խանդավառ ընդունելութիւն գտան: Մուսոլինի եւ օդային նախարար զօր. Պալպօ անձամբ ընդունեցին «Փէթֆայնտըր»ի հերոսները:

Թուրք հանապետարիներու դատը

Թուրք համայնավարներու դատավարութիւնը կը շարունակուի իմմիրի եղեռնադատ Ատեանին առջեւ: Ամբաստանեալները իրենց լամբակներուն կարմիր ծաղիկով ներկայացած են ատեան: Երբ կը կարդացուի այն տեղեկագիրը ուր կ'ըսուէր թէ տ'բաստանեալ Էնվէր իր գլխանոցին վերեւ «Մուրճ-Մանգաղ» խորհրդանշանը բանիլ տուած էր, յիշեալը գրպանէն կը հանէ նոյն նշաններով Թաշկինակ մը եւ ցոյց տալով կ'ըսէ, «Արդիլուած բլլալը չէի գիտեր, փողոցը այս Թաշկինակներէն կը ծախուէին, ի՞նչ կ'ելլէ իմ ալ շինել տալէս»:

Հ. Յ. Դ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի բոլոր խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցիչները կը հրաւիրուին ժողովի այս իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին La Petite Source*ի սոորնայարկը, Métro Odéon*ի *ճիշդ դէմը: Օրակարգ.— Շարունակութիւն նախորդ ժողովի օրակարգի նիւթերուն:*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8:30ին, 63 Rue Républiqueի *սրահը, կը դասախօսէ՝ Ընկ. Պօղոս Շիւսեան:*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Սէն Լու»ի ընկերները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 7ին Դաշնակցութեան Տան մէջ: կը խօսի՝ Ընկ. Ագգին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն Պուլվար Օտտօի ընկերները դասախօսութեան կը հրաւիրէ այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին: կը խօսի՝ Ընկ. Տ. Թադէոսեան Հրայրի մասին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Թ'Անթուանի ընկերները այս. կիրակի իրիկուն ժամը 7ին: կը խօսի՝ Ընկ. Բ. Միլտոնեան: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՕՄՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինա՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԻՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Դին՝ Ֆրանսայի համար 20Ֆր.Ամերիկա եւ միւս. երկիրներ 1 տոլար: կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնել ուն միայն: Դիմել հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e):

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ-ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ, 21 Յուլիս կիրակի օր, Խանասորի Արշաւանքի տարեդարձին առթիւ: Մանրամասնութիւնները ժօտ օրէն:

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի *մէջ* (Porte St. Ouen)*, 21 Յուլիս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Սարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն:*

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 Ֆրանք: Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն:

(Դոց Թրիպիւններ արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

ՃԻՊԷՅԼԻ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Այս կիրակի St. Cloudի անտառին մէջ: Ներկաներըպիտի նկարուին: երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ զանազան անակնկալներ: Գիւղի որբերու ուշադրութեան կը յանձնենք այդ օրը: Ճաշատուն ժամը 10—12 գտնուիլ սկսի գլուխի կամուրջին քովը:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Porte St. Cloudէն Թրամուէյ Թիւ 2 եւ 18, Porte d'Auteuilէն Թիւ 25—16, Լուվրէն նաւ եւ իջնել սկսիլ գլուխ:

Հ. Յ. Դ.

Մարսէյլի Քրիստափոր ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8:30ին սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

Փոն տը Շէրիւիի Ենթակոմիտէի ընդհանուր ժողովը՝ վաղը շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. գրադարանի սրահը: կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է: Ներկայանալ անդամատետրով:

Ալնիէն Պուա Քոլոնպի Շրջ. ժողովն ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Փլաս Քլիչի, Պիւբօ Թափալի վերնայարկը:

Ասնուվիլ լէ կոնէսթ Ռազմիկ խումբի ժողովը՝ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 55 Av. de l'Union, *ընկեր Սինկէրեանի տունը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:*

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայանալ անդամատետրով:

Նավիլի Արդուենեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 28 Rue Anatole France, *Մոնփարնաս-Շեմփլ կայարանի քովի սրճարանը: կարեւոր Օրակարգ:*

Իսի-լէ-Մուլինոյի եւ Պիյանքուրի Վառմանն ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի քանի մը շաբաթ առաջ Պարտիզէն եկած Մշեցի երիտասարդը որ կը բնակի Մարսէյլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԱՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

Աբիսողոմ քհնյ Թորոսեանի ժահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պատարագ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Կէսօրէ ետք ժամը 3ին Փանթէոնի գերեզմանատան մէջ (14me division) *տեղի կ'ունենայ քառասունքի արարողութիւնը:*

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ վասպուրականի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Քուրճ Պէլգոնսի եւ ռիւ տ'Էքսի անկիւնը՝ Պառ տը լա փոստի մէջ: Օրակարգ՝ Նահիւ-էլ-Օմարիվ. ասպուրականցիները Մուսուլի շրջանը փոխադրելու հարց (պ. Լ. Շադոյեանի նամակը), Պարսկաստանէն ստացուած նամակներ, Հաշուետուութիւն վարչութեան եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան: Անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցներէ կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ այս կարեւոր ժողովին:

Սէն ժէրմէնի (Իսի լէ Մուլինօ) մէջ նախանձեռնութեամբ ընկ. Լորիսի կազմուած Մշոյի խումբի ժողովը՝ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին 64 Աւընիւ Վէրտօնի սրճարանը: կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները: Ներկայանալ ինքնութեան թուղթերով:

Ե. ԳԱՐԱՃԻՍԱՐի եւ շրջանի «Ռազմիկ» Հայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellevilleի սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊԻՅԵՆԲՈՒՐԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն ու համակիրները վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 18 Rue de Meudon: *Կարեւոր օրակարգ եւ անդամակցութեան քարթերու բաշխում:*

ԵՈՒԶԱՏԻ եւ իր շրջանի ընդհ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները այս կիրակի ժամը 3ին 164 Ave. de Verdun Issy les-Moulinaux*: Փորթ Վէրսալէն առնել 32 թիւ թրամուէյը: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն եւն.: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:*

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ֆրնսարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Այժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)*:*

ՏՕՔԹ. Ա. Ս Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ ԵՒ ՕՏԱՄՈՓԻՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտ. Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթ. ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ռախրիթ (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—11

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒԻՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒԻՐԲ ԳՈՐԾԻՔ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԱԺՆԱՊԵՏ ՓԻՖԼԻՋԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Ետ

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE

H. ARTINIAN, 26-28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարի նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ այլ բոլոր կտորները:

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուած գինի

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԵՐ եւ ՑՆՈՐԱՒՈՐ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՔՆՆԵԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԱՋՔԵՐԸ

Գ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

36 Rue Polonceau, մէթրօ՝ Barbès կամ Château-Rouge

Վկայեալ պերլինի ակնոցի արհեստանոցէն: Հոն մեծ գերմանական ամէն տեսակ ակնոցներու: Հայերու համար մասնաւոր գեղչ, փափաքողներու բնակարանը կը ներկայացուի առանց վճարումի: կը բաւէ միայն հեռաձայնել No. 33.32 (ժամը 10-12 եւ 2—7): Ցեսողութեան քննութիւնը ձրի

ԿՈՒՐԱՏՈՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՌՕՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՒՆԵՍ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հսկողութեան, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քով

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ դարդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50:

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵԱՆ

ՏԱՔՍԻԿ ՍԻՄԻԹՆԵԱՆ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS

Téléphone-Trudaine 95.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ա... եւ նոր մեթոտով դարմանում ... եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վ... հիւանդութեանց (ֆրանկախան, մամիզ.) եւ վարիսի: Մասն... ութեան: Աղճամիտ եւ ապրա... հրդակցութ. ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12.

Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վէրիկ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՐ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒՏ

2 Rue Pasteur, Virofla...

վիւի էնվալիտ կայարանէն

Լիոնի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը ստանձնէ չափի վրայ ... պրանքներ: կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ: Խնամուա... տուկուն աշխատանք:

Գիները՝ չափաւոր: ... բնակողներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայ... համար իրենց բնակարանը:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
13
ՅՈՒԼԻՍ
1929
13 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1007

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկու օրէ ի վեր արիւն քրտինք մտած է Ֆրանսայի երեսփ. ժողովը, պարտքերու խնդրին առթիւ։ Վարչապետ Փուանքարէ չորս ժամ խօսեցաւ առջի օր, եւ դեռ կը շարունակէր խօսիլ երէկ, ժողովը համոզելու եւ Ամերիկայի հետ կնքուած պայմանագիրները վաւերացնել տալու համար։

Երկու շաբաթ առաջ, հայրենասիրական նոպայի մը ազդեցութեան տակ, ժողովը ստիպեց կառավարութիւնը որ պայմանաժամի երկարաձգում խնդրէ։ Փուանքարէ եւ Պռիան, հպատակելով ժողովի կամքին, կատարեցին այդ անյոյս փորձը եւ քսանչորս ժամ չանցած, չոր պատասխան մը ստացան, Մ. Նահանգներէն։

Միամտութիւն էր ուրիշ բան սպասել աշխարհի սեղանաւորներէն, որոնք այնքան մասնագէտ են դրամագլուխի եւ տոկոսի հաշիւներու եւ իրենց քաղաքականութեան հետքերը կը ճշդեն սակարանի բարձունքէն։ Ֆրանսան որոշած է համակերպիլ. պիտի վաւերացնէ ու վճարէ, եւ պարզ ձեւականութիւն է որ կը կատարուի Սորհրդարանին մէջ, հանրօրակային պոռթկումներով։ Ամերիկայի ժխտական պատասխանէն յետոյ, շատ քիչ թերթեր կան որ կը պնդեն չվաւերացնել կնքուած համաձայնագիրը։ Վաւերացնեն թէ ոչ, պիտի չկրնանք մեր յանձնառութիւնները կատարել, կ'ըսեն անոնք. հետեւաբար լաւ է որ ազատ պահենք մեր ձեռքերը։

Վաւերացման կուսակիցներէն շատեր կ'առաջարկեն որոշ վերապահումներ դնել բանաձեւին մէջ, օրինակ՝ պարտքերու վճարումը կապելով Գերմանիոյ հատուցումներուն վճարման հետ։ Բայց ուրիշներ կը վախնան որ Ամերիկան մերժէ այդպիսի բանաձեւ մը եւ կացութիւնը աւելի բարդանայ։ Վաւերացման համոզուած կուսակիցներուն համար անօգուտ է ո'ր եւ է միջին ճամբայ, քանի որ տասը տարիէ ի վեր ամէն միջոց փորձուեցաւ եւ Մ. Նահանգները երբեք չհաւանեցան ջնջել պարտքերը։ Ընդհակառակն, աւելի քան երբեք պահանջկոտ են այսօր։ Երկար եւ տքնաջան բանակցութիւնները յանգեցան Մէլլըն-Պէռանժէ պայմանագրին (1926), որուն վաւերացումը եթէ ձախողի, Ամերիկացիները այս անգամ ալ կ'ըսեն՝ «երբ մէկը տասը տարի կը զարնէ դուռ մը եւ գոց կը գտնէ, կը նշանակէ թէ գոց է»,— կը գոռար, առջի օր, վարչապետը, սրտնեղելով զանազան հարցումներէ։

Կառավարութիւնը արդէն լռելեայն հաստատած է համաձայնագիրը, քանի որ ժամանակի վճարումներ կ'ընէ երկու տարիէ ի վեր։

Ի՞նչ են Ֆրանսայի վարանման գլխաւոր պատճառները։ — Նախ՝ յորդահոսան արիւն թափած ժողովուրդի մը ըմբռնումը՝ սեղանաւորական հաշիւներու հանդէպ։ Մեր գաւակներէն մէկուկէս միլիոն հոգի զոհ տուինք եւ տակաւին պարտական ենք...

Երկրորդ, Ֆրանսան ապահով չէ թէ Գերմանիա պիտի վաւերացնէ երէկի ծրագիրը եւ եթէ վաւերացնէ, պիտի գործադրէ։ Եթէ Գերմանիան մեզի վճարէ, մենք ալ ձեզի կը վճարենք, այլապէս...

Երկրորդ, եթէ վաւերացնեն Ամերիկայի հետ կնքուած պայմանագիրը, պիտի հաստատեն նաեւ Անգլիոյ հետ ստորագրուած համաձայնութիւնը։ Եւ ուրեմն պիտի վճարեն երկու պահանջատէրերու, առանց խտրութիւն դնելու մէկուն եւ միւսին միջեւ։ Կարգ մը շրջանակներ յոյս ունէին թէ Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութիւնը աւելի բարեացակամ պիտի գտնուի։ Մինչդեռ, տակաւին անցեալ օր, իրեւ պատասխան հարցումի մը, ելմտական նախարարը յայտարարեց թէ պիտի շարունակէ նախորդին գծած ճամբան՝ պարտքերու խնդրին մէջ։ Ինչ որ պիտի վճարուի Ամերիկայի, պէտք է վճարուի նաեւ Անգլիոյ։

Ուրեմն, ո'ր կողմ ալ ուզէ դառնալ, Ֆրանսան պաշարուած է ամուր օղակներով։

Տնտեսական գերութեան շղթան է որ կը զարնուի իր ձեռքերուն եւ ոտքերուն։ Արդի ժամանակներու մեծագոյն պատուհասը, որուն հանդէպ ոչ լեռնակուտակ ողջակէզները կը գօրեն, ոչ ալ հերոսական թոհուբոհները։ Կոպիտ եւ գեռնաքարշ վաշխառութիւնը՝ ամէն բանէ վեր։ Ոսկի հորթը՝ ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ։

Մեռելները չեն որ հաշուի կ'առնուին, այլ փոխ տրուած ապրանքներն ու տոլարները։ Եւ միայն առոնց համար մարդիկ պատրաստ են նոր պատերազմներ սարքելու։ Գոնէ տնտեսական պաշարում կազմակերպելու, ինքն իր մէջ հալեցնելու համար պարտախոյզը։

Նախկին վարչապետ Էրիօ, որ կուսակից է վերապահութեամբ վաւերացնելու, դիտել կուտայ թէ Ամերիկան չկրցաւ նշանակուած թուականին գործադրել Ֆրանսայի հետ կնքուած Ֆրանքլինեան պայմանագիրը, (1783 յունուար 22)· բայց Ֆրանսան չվշտացաւ։ Արգ. Ամերիկան ինչո՞ւ պիտի նեղանայ, եթէ վերապահումներ դնենք 60 տարուան պայմանագրութեան մը մէջ։

Ինչո՞ւ պիտի նեղանայ... Ձիրգ անոր համար որ, 1783ին եւ անկէ յետոյ, մարդիկ աւելի մարդկային, եթէ ոչ աստեղական զգացումներ ունէին. եւ ոչ թէ դրամն էր ամէն բան, այլ իտէալ մը, իր նախնական վիճակին մէջ։ Եւ թափուած արիւնը։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆՊԱՏԻՒ ՄԱՐԴԻԿ

Դէմագիր սրիկայ մը, որ թերթ կը խմբագրէ Ամերիկայի մէջ, ռամկավարներու պաշտօնաթե՛րթը, հետեւեալ տողերը կը սահեցնէ իր յունիս 26ի խմբագրականին մէջ.

— «Արդէն կասկածելի միութիւնները ու ծրագիրները ճանչնալու համար շատ անգամ յատուկ ջանք ընելու ալ պէտք չկայ։

Իբրեւ օրինակ յիշենք Սուրիոյ մէջ հայկական երկրորդական վարժարան մը հաստատելու շուրջ յուզուած խնդիրն ու եղած կոչը՝ Ն. Աղբալեանի եւ Լ. Շանթի, Աղեքսանդրիոյ վարժարանին նախկին երկու պաշտօնեաներուն կողմէ, որոնց անուան կապուած խնդիրները ճանաչած են ամէնուն։ Ցայտնի խմբակն ու թերթերը, որ կը փորձեն ուժ տալ այդ ձեռնարկին, փոխանակ պատիպատ խօսքերու, պէտք է որ շիտակէ շիտակ ըսէին թէ «Գործ կը փնտռուի Ն. Աղբալեանի եւ Լ. Շանթի համար»։ Ցարակոյս չկայ թէ այս ուղղութեամբ ամէն ծրագիր ու կոչ ապարդիւն պիտի մնայ, ինչպէս մնաց միեւնոյն մարդոց կողմէ, նման շարժառիթով, ցամագոյային իրատարակչական մը հիմնելու փորձը։

...Ուրիշ օրինակ մըն է կեսարիոյ որբերուն շուրջ յարուցուած աղմուկը։

Հրապարակաւ աֆագին աղմուկ շուրջ, եւ այդ աղմուկը յարուցանողներ ըսին թէ իրենք այդ որբերը ազատելու համար գործի ձեռնարկած եւ 8000 ֆրանք ալ հաւաքած են Մարսիլիոյ մէջ։ Այժմ, երբ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր պատրաստութիւններն ամբարած ու կեսարիոյ որբերուն հոգատարութիւնն ինք ստանձնած է, կ'արժէ հարցնել թէ ինչո՞ւ այդ որբերուն անունով հաւաքուած 8000 ֆրանքը— 320 տոլար— Հ. Բ. Ը. Միութեան չի յանձնուիր, փաստով ցոյց տալու համար թէ իրենք, եթէ կը քննադատեն, գիտեն նաեւ օգնել ու գործակցիլ։

Ուր որ հազար ֆրա՛նք... ի՞նչպէս կարելի է բաժնուիլ այդ գումարէն. աւելի դիւրին է սատանային ձեռքէն հոգի մը փրկել, քան թէ այդ դրամը կեսարիոյ որբերուն կարեկից այդ բուխսիրտ մարդոց ձեռքէն ազատել, եւ իր նպատակին ծառայեցնել բարեգործականի միջոցաւ»։

Երկու միտքի վաստակաւորներ, լեցուն տարիքով մշակներգրչի և դաստիարակութեան, տեղի տալով ընդհանուր պահանջի մը եւ պակաս մը լրացնելու մտահոգութեամբ, կ'որոճան, կը տքնին երկրորդական վարժարան մը հաստատելու համար, բայց կուսակցութեան մը պաշտօնաթերթը այդ ամէնը կը համարէ— հաց ճարելու միջոց։

Կարդացէք մէկ անգամ ալ.— «Գործ կը փնտռուի Ն. Աղբալեանի եւ Լ. Շանթի համար»։ Յետոյ, 8000 ֆրանքի պատմութիւնը, այնքան քօս եւ անպարկեշտ։

Այդ ութ հազարը, (իրականին մէջ 7010), ինչպէս եւ անկէ յետոյ ուրիշ գումարներ յանձնուած են «Յառաջ»ի խմբագրութեան, որ զանոնք փոխադրած է բուն հասցէին։ Եւ համապատասխան ընկալագիրն ալ շատոնց ստացած։

Բայց, ի՞նչպէս կը գիջանինք այս տողերն իսկ գրի առնել, այս պատիւն ընել անպատիւ մարդոց...»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարտքերու խնդիրը խորհրդարանին առջեւ

Պարտքերու խնդրին մասին վիճաբանութիւնները սկսան հինգշաբթի օր երեսփ. ժողովին մէջ։ Վարչապետ Փուանքարէ ամբողջ օրը յստակ ու պարզ ոճով մը ըրաւ խնդրին պատմականը եւ պահանջեց որ խորհրդարանը առանց վերապահութեան վաւերացնէ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը։

— Խնդիրը պարտքերը վաւերացնելու մասին չէ, ըսաւ։ Մենք ճանչցած ենք մեր պարտքերը։ Մեր պարտաւորութիւնները անուրանալի են։ Վաւերացուելիքը համաձայնագիրներն են, որոնք պայմանաժամեր կուտան մեզ՝ դանոնք վճարելու համար։ Կրնանք ցաւիլ որ այդ համաձայնագիրները վերապահումի յօդուածներ չունին։ Բայց մեր ցաւերը աւելորդ են, որովհետեւ երեք տարիէ ի վեր այդ համաձայնագիրները բարեփոխելու մասին եղած ջանքերը բացարձակ մերժումի բախած են, ու եթէ հիմա չվաւերացնենք, մեր պարտատէրները կրնան փոխել գանոնք՝ ի վնաս մեզի։

Վարչապետը աւելցուց թէ միայն Ֆրանսան չէ որ պարտք ունի Ամերիկայի։ Միւս պարտական ազգերն ալ Ֆրանսայի պէս նոյն վիճակին մէջ են. միայն թէ Ֆրանսա աւելի նպաստաւոր պայմաններ ձեռք բերած է տոկոսներու գումարին համար։

— Եթէ երէկի ծրագիրը գործադրուիլ սկսի, Գերմանիոյ վճարումները ուղղակի Ամերիկա պիտի երթան միջազգային պանքային միջոցաւ։ Ուղղակի շփում պիտի ստեղծուի մեր պարտականներուն եւ պարտատէրերուն միջեւ։

Փուանքարէ համոզուած է որ երէկի ծրագիրը պիտի գործադրուի՝ եթէ Անգլիա եւ Ամերիկա արգելք չըլլան։ Իսկ եթէ Ֆրանսա մերժէ վաւերացնել եւ կամ եթէ փոխանակ վաւերացնելու վճարէ 10 միլիառ ֆրանքը՝ (փոխարժէք ամերիկեան մէթերքներու), այն ատեն երէկի ծրագիրը կրնայ ի սպառ չուրը իյնալ։

— Վաւերացման հակառակորդները կը պահանջեն որ Ֆրանսա օգոստոս 1ին վճարէ 10 միլիառը, մինչդեռ Ամերիկա, ոչ ալ Անգլիա պիտի ընդունին ո եւ է վերապահում։ Պէտք է հրաժարիլ արհեստական ձեւակերպութիւններէ եւ ըսել «այո՛» կամ «ոչ»։ Եթէ չէք ուզեր 62 տարուան համար կապուիլ, ի՞նչպէս կը պահանջէք որ Գերմանիա նոյնը ընէ։

Վարչապետին ճառը տեւեց չորս ժամ։ Երէկ դարձեալ շարունակեց խօսիլ անգլիական պարտքին եւ Երէկի ծրագրին մասին։ Յուլիս 14ի Ազգային տօնին առթիւ եռօրեայ արձակուրդէ մը յետոյ, երեսփ. ժողովը վիճաբանութեանց պիտի վերսկսի երեքշաբթի։

Թուրքեւ հելլէն վէճը

Լինկիւրիէն կը հաղորդեն թէ թուրքհելլէն առկախ խնդիրներու մասին չէզոք ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ արտաքին գործավարութեան պաշտօնատան մէջ երկար խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցած են յուլիս 4ին եւ 7ին։

Հելլէնները իրենց վճարելիք 400,000 անգլ. ոսկիին փոխարէն հատուցում ձեռք ձգելու կ'աշխատին, եւ կարգ մը առաջարկներ կ'ընեն։ Այս առթիւ կը յուզեն նաեւ դրամարկղի խնդիր մը։ Կը պահանջեն որ վերադարձուի Իզմիրի վերագրաւումէն յետոյ ձեռք անցած դրամարկղներէն մէկուն մէջ գրտնուած 10,000 անգլ. ոսկին եւ ուրիշ դրամարկղի մը մէջ գրտնուած մեծ քանակութեամբ գոհարեղէնները։ Թուրք կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ լուր չունի այս պատմութենէն։

Ռումանիոյ դաւադրութեան շուրջ

Պուքրէշէն հեռագրի մը համաձայն, քննութիւնները հաստատած են թէ Ռումանիոյ կարոլ իշխանը անձամբ մասնակից էր Մանիուի դահլիճին դէմ սարքուած դաւադրութեան, որ քանի մը օր առաջ երեւան հանուեցաւ։

Առջի օր իբր մեղսակից ձերբակալուեցան 11 հոգի եւս, որոնց մէկը գնդապետ։ Հարցաքննիչ դատաւորը ձեռք անցուցած է խիստ կարեւոր վաւերաթուղթեր։

500 հոգի խեղդուած Տրապիզոնի կողմերը

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երկու օրէ ի վեր անդադար տեղացող անձրեւներուն հետեւանքով ծանր ողողումներ առաջ եկան Տրապիզոնի շրջանին մէջ, աւելի քան 500 հոգի խեղդուեցան։

Պոլսոյ ձերբակալութիւնները

Վերջին թղթակցութիւններով առնուած պոլսական թերթերը հետեւեալ նոր մանրամասնութիւնները կուտան Պոլսոյ հրեայ վաճառականներու ձերբակալութեան մասին։

Ձերբակալուածներն են Ասլան Քրէսքոյի որդիները՝ Լէոն եւ Ժիւլ Քրէսքօ, Ժաք եւ Ժան Պասթէ, Բէմալ Նասի եւ Թուրք մը՝ Լուֆթի եւ Նախկին օսմ. երեսփոխան Նէսիմ Մազլեան։

Ամբաստանեալները մաքսանենգութեան խնդրոյ մը առթիւ կալաւոք առաջարկած են խուսափելու համար մեծաքանակ տուգանքներէ։ Կը կարծուի նաեւ որ Քրէսքօ եղբայրները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ՍԵՂԱՆԱՒՈՐ ՄԸ ՄՆԱՑ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ՝ մնայուն հաստակուած է պօղոս Ա. Մոմճեան քոլէջթիփ ընկերութիւնը. Ֆօպուր Մոնմարթրը փողոց թիւ 8, որ կը զբաղէր դրամատան, սեղանաւորական եւ սակարանական գործերով։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄՇԱԿԵԼԻ ՀՈՂԵՐԸ

Լիբանանի մշակելի հողերէն 96,000 հեկտարը յատկացուած են արմտիքի, 16,800՝ գետնախնձորի, սոխի, ոսպի եւ շաքարեղէգի, 2200՝ ճարտարարուեստական մշակումի՝ վարդ, կանեփ եւ ծխախոտ, 10,000՝ բանջարեղէնի, 127,000՝ ձիթենիի, 10,000՝ որթատունկի, 17,500՝ թթենիի, 2600՝ նարնջենիի, 16,700՝ զանազան պտղատու ծառերու, ինչպէս սալոր, ծիրան, սերկեւիլ եւլն.։

ՊԱՅԹՈՒՄ ՄԸ ՕՏԵՍԱՅԻ ՄԷՋ

Օտեսայի մէջ ձգախէժի գործարան մը քար ուքանդ եղաւ՝ պէնզինի պայթումի մը հետեւանքով։ 11 բանուորներ մեռան։

Գործարանին տնօրէնը եւ կարգ մը պաշտօնեաներ ձերբակալուեցան՝ որովհետեւ պայթուցիկ նիւթերը պահպանելու մասնաւոր օրէնքին չէին հպատակած։

ԹՈՒՐՔԵՒՈՒՍ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Թուրք վաճառականները որոշած են այսուհետեւ առեւտրական ոեւէ գործառնութիւն չընել։

Այս բոյկոտին պատճառն է Ռուսերու յարուցած ծանօթ դժուարութիւնները Թուրք առեւտրականներուն։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Թայմզի.—

Վերջերս բեռնատար ինքնաշարժներով զինուորներ դրկուեցան Սպահան, պախթիարիներու խլրտումներուն հետեւանքով։

Կ'ըսուի թէ Շիրազի մէջ, քաշկայիներու եւ ուրիշ ցեղախումբերու հետ բանակցութիւնները նպաստաւոր կերպով առաջ կը տարուին։

Վրդովիչ լուրեր կան թէ Ֆազայի եւ Տուրապի շրջանին մէջ, Շիրազի հարաւ-արեւելեան կողմը՝ պահարլու ցեղախումբը փորձեր կ'ընէ միանգամ ընդմիշտ ներքաղաքականութենէն։ Այս ցեղախումբը քամսէի արաբ ցեղախումբերուն մէջ ամէնէն զօրաւորն է եւ անցեալ ապրիլին ապստամբական փորձ մը ըրաւ արդէն։

Պարսկաստանի պատերազմական նախարար քաֆար Խուլի, Սարտար Ասատ, դրկուած է հանդարտեցնելու համար պախթիարիները, որոնք կառավարութեան դիմելով խոստացած էին անոր աջակցիլ՝ զսպելու համար մամասէնէիի եւ Խուհիկիլու ցեղախումբերը, որոնք յունիսի սկիզբը մրացած էին քաշկայիներուն։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Անգլիոյ աշխատաւորական կառավարութիւնը այսօր կամ վաղը դիմում պիտի կատարէ Մոսկուա՝ հրաւիրելու համար խորհրդային կառավարութիւնը որ ազդեցիկ պատուիրակ մը դրկէ Լոնտոն՝ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու մասին բանակցութեանց սկսելու համար։ Կը կարծուի թէ մինչեւ այս ամսու վերջ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութիւն գոյացնել եւ Օգոստոսի սկիզբը անգլեւուս յարաբերութիւնները պիտի վերսկսին։

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՍՏԱՑԱԼ ՉԵՑ ԳԱՂԱՓԱՐՈՒՄ

Իսմայիլ Ալի Ալիի մասին ես արդեն մի քանի անգամ գրել եմ «Ազդակ»-ում, բայց ոչ մի անգամ չեմ ասել, որ նա ինձ համար ընկեր է եղել։ Ես նրան ճանաչում եմ 1867 թվականից, երբ նա ինձ հետ միասին ուսանում էր Ստամբուլի Գալաթասարայի լիցեյում։ Ես ավարտեցի լիցեյը 1873 թվականին, իսկ Իսմայիլ Ալին մնաց ևս մի տարի։ Ես ուսանում էի ֆրանսերեն բաժնում, իսկ նա՝ թուրքերեն։ Ես ուսանում էի հարուստների, իսկ նա՝ աղքատների համար։ Ես ապրում էի հոյակապ պալատում, իսկ նա՝ մի խղճուկ տնակում։ Ես ունեի ոսկեզօծ գրչատուփ, իսկ նա՝ մի պարզ եղեգնյա գրիչ։ Ես ունեի ոսկե ժամացույց, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե ժամացույց։ Ես ունեի ոսկե մատանի, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե մատանի։ Ես ունեի ոսկե ապարանջան, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե ապարանջան։ Ես ունեի ոսկե ականջօղ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե ականջօղ։ Ես ունեի ոսկե ամանեղեն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե ամանեղեն։ Ես ունեի ոսկե սպասք, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե սպասք։ Ես ունեի ոսկե զարդեր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե զարդեր։ Ես ունեի ոսկե գանձ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե գանձ։ Ես ունեի ոսկե հարստություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե հարստություն։ Ես ունեի ոսկե կալվածք, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե կալվածք։ Ես ունեի ոսկե տուն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե տուն։ Ես ունեի ոսկե ամրոց, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե ամրոց։ Ես ունեի ոսկե քաղաք, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե քաղաք։ Ես ունեի ոսկե երկիր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե երկիր։ Ես ունեի ոսկե աշխարհ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե աշխարհ։ Ես ունեի ոսկե տիեզերք, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե տիեզերք։ Ես ունեի ոսկե հավիտենություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե հավիտենություն։ Ես ունեի ոսկե անմահություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե անմահություն։ Ես ունեի ոսկե աստվածություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե աստվածություն։ Ես ունեի ոսկե Աստված, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Աստված։ Ես ունեի ոսկե Տեր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Տեր։ Ես ունեի ոսկե Հայր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Հայր։ Ես ունեի ոսկե Որդի, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Որդի։ Ես ունեի ոսկե Սուրբ Հոգի, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Սուրբ Հոգի։ Ես ունեի ոսկե Երրորդություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Երրորդություն։ Ես ունեի ոսկե Միություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Միություն։ Ես ունեի ոսկե Հավատ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Հավատ։ Ես ունեի ոսկե Հույս, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Հույս։ Ես ունեի ոսկե Սեր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Սեր։ Ես ունեի ոսկե Ողորմություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ողորմություն։ Ես ունեի ոսկե Խաղաղություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Խաղաղություն։ Ես ունեի ոսկե Ուրախություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ուրախություն։ Ես ունեի ոսկե Երջանկություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Երջանկություն։ Ես ունեի ոսկե Կատարելություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Կատարելություն։ Ես ունեի ոսկե Սրբություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Սրբություն։ Ես ունեի ոսկե Անմեղություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Անմեղություն։ Ես ունեի ոսկե Անարատություն, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Անարատություն։ Ես ունեի ոսկե Անապական, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Անապական։ Ես ունեի ոսկե Անմահ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Անմահ։ Ես ունեի ոսկե Հավիտենական, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Հավիտենական։ Ես ունեի ոսկե Ամենակալ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենակալ։ Ես ունեի ոսկե Ամենագոր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենագոր։ Ես ունեի ոսկե Ամենագետ, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենագետ։ Ես ունեի ոսկե Ամենատես, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենատես։ Ես ունեի ոսկե Ամենալսող, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենալսող։ Ես ունեի ոսկե Ամենազոր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենազոր։ Ես ունեի ոսկե Ամենակարող, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենակարող։ Ես ունեի ոսկե Ամենահզոր, իսկ նա՝ մի պարզ արծաթե Ամենահզ

մարդկանց հետ, որոնք ինձ ոչ մի վատ բան չէին արել, ոչ էլ ես ունեի նրանց դեմ որևէ անձնական բողոք։ Ես ուղղակի ուզում էի ինչ-որ բան անել, որ ինձ ավելի լավ զգամ։ Ես

յատկապէս անանկացած են, խոյս տալու համար նիւթական հատուցումներէ։

Ասյան Ֆրէնքօ որդիները երեք եղբայրներ են եւ իրր վկայ լսուած են եավուզի դատավարութեան ընթացքին։ Միջոց մը նոյնիսկ որոշուած է դիրենք ձերբակալել իրր սուտ վկայ։

Եավուզի դատավարութեան պահուն, ծովային գործավար Իհսան պէյ յայտարարած էր թէ Լէոն Ֆրէնքօ 10.000 անգլիական ոսկի կաշառք առաջարկած է իրեն։

Ոստիկանութիւնը խուզարկած է բոլոր ձերբակալուածներու տունները. գտնուած բոլոր թուղթերը, մուրհակները տոպրակներու մէջ դնելով կնքած եւ յանձնած է ընդհ. դատախազութեան։

Ոստիկանութիւնը կը հետապնդէ նաեւ երկու անձեր, որոնք կապ ունին այս խնդրին հետ։ Առոնցմէ մեկն է ժան Նասի, որ Եւրոպա մեկնած է, եւ ժան Ֆրէնքօ, որ գտնուած չէ տակաւին։

Արեւելեան աւանգներու Նահապետը

Արեւելեան Նահանգներու մարզպան Իպրահիմ Թալի պէյ Պիթլիս մեկնած է իր աղջկան հետ։ Ժողովուրդը մեծ խանդավառութեամբ ընդունած է զայն Մարզանի եւ Պոշիրի մէջ, ուր ուսումնասիրած է ժողովուրդին վիճակը։

Հիւսէյին փաշայի զաւակները որոնք հարաւային սահմանները փախուստ տուած էին, զղջում յայտնելով դիմած են Թալի պէյի որ հաւանած է անոնց կեսարիա բնակութիւնը։

Կովներ Պարեոնի մէջ

Պիրէոնէն կը հեռագրեն.— Պարարի գործարանի մը տնօրէնութիւնը ճամբայ տուած ըլլալով կարգ մը բանուորներու, շուրջ 100 բանուորներ փորձեցին յարձակիլ միւս աշխատող բանուորներուն վրայ։ Ոստիկաններ հասան կարգը պահպանելու համար։ Բանուորներուն եւ ոստիկաններուն միջեւ ընդհարման միջոցին երեք ոստիկաններ թեթեւօրէն վիրաւորուեցան։

Ձերբակալութիւններ կատարուեցան։ Կարգը վերհաստատուած է։

Պուլկարեւատերոյ սահմանին վրայ

Պուլկարիոյ եւ Սերպիոյ սահմանագլուխին վրայ միջադէպերը կը շարունակուին։ Քանի մը օր առաջ սահմանագլուխին այցելող պուլկար հարիւրապետ Տասքալոֆ յարձակումի ենթարկուեցաւ սերպ պահակներուն կողմէ։ Առջի առաւօտ ալ սերպ զինուորները պուլկար գիւղացի մը սպաննեցին Տրակոմարի մօտ։ Գիւղացիին դիակը գտնուեցաւ պուլկար հողի վրայ։ Որպէսզի քննիչ մարմնի ժամանումէն առաջ դիակը չանհետացուի, պուլկար ջոկատ մը, գնդացիրով մը պահակ կը սպասէ դիակին շուրջ։

Հակառակ Պելկրատի եւ Սոֆիայի կառավարութեանց ժօտ կատարուած անգլեֆրանսական դիժումներուն, կացութիւնը չէ բարւոքած։

Աֆղանական դեսպանատան մուր գործերը

Փարիզեան ժամուլը դեռ կը զբաղի Փարիզի աֆղանական դեսպան Ղուլամ Նապի Խանի ծանօթ խնդրով։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, թմրեցուցիչները Փարիզ ղրկուած էին 1928 հոկտեմբերին՝ երեք խոշոր մնտուկներու մէջ, վրան գրուած «դիւանագիտական ազատութիւն» եւ ուղղուած դեսպանի անունին ու հասցէին։ Կը կարծուի թէ ղրկողն է Միւլհուզ բնակող ալզասցի կամ գերման քիմիագէտ մը, որուն անունը գաղտնի կը պահուի։

Հոկտեմբերին դեսպանատան կողմէ մարդիկ դիմեցին մաքսատուն եւ ուզեցին առնել մնտուկները։ Տնօրէնը յայտնեց թէ արտօնագիր պէտք է բերեն արտաքին նախարարութենէն։ Յետոյ ամիսներով մարդ չեկաւ մնտուկները պահանջելու համար։ Ասոր վրայ, մաքսատան տնօրէնը կասկածներ ունեցաւ եւ հակողութեան տակ առաւ մնտուկները։ Ու ի վերջոյ երեւան հանեց 250 քիլօ ծանրութեամբ հերոյին, որ, ըստ Թերթի մը, կը ներկայացնէ հինգ միլիոն ֆրանքի արժէք։

Կարգ մը թերթեր այս առիթիւ զանազան ենթադրութիւններ ըրին։ Ոմանք խնդրին մէջ Գերմանիոյ մասը գտան, ուրիշներ Ռուսիոյ մասը, իբրեւ թէ ասոնք նպատակ ունեցած ըլլան թունաւորել Ֆրանսան։ Ըսուեցաւ թէ գործը միջազգային մեծ կազմակերպութեան մը ձեռքը կը գտնուի, թէ գանազան կասկածելի մարդեր կ'երթեւեկէին Փարիզի աֆղանական դեսպանատունը՝ իբրեւ թէ թմրեցուցիչ գնելու եւ զայն ծախելու համար Մոնմարթրի եւ Մոնփառնասի հաճոյքի շրջանակներուն մէջ։

Հաւանական կը նկատուի սակայն այն տեսակէտը թէ դեսպանին նպատակն էր թմրեցուցիչի մնտուկները ղրկել ուղղակի Աֆղանիստան՝ Եգիպտոսի եւ Հնդկաստանի ճամբով։

Հարցաքննիչ դատաւորը ամէնէն առաջ հարցաքննեց դեսպանատան թարգման Նաթան Խայիմը, որ կառ տիւ Նոռ գացած էր՝ մնտուկները առնելու համար։ Խայիմ ըսաւ թէ ինք պարունակութենէն տեղեկութիւն չունէր։

Քննութիւնները կը շարունակուին։

Ալ առակ լուսարուվ...

Յուլիս 8ի գիշերը Զինաստանէն Սան Ֆրանչիսքօ (Քալիֆոռնիա) հասաւ տեղւոյն չինական հիւպատոսին կինը՝ Տիկին Եինկ Քաօ, ահագին բեռներով։ Հակառակ կնոջ բողոքներուն թէ իր գոյքերը դիւանագիտական անձեռնմխելիութիւն կը վայելեն, մաքսատան պաշտօնեաները խուզարկեցին անոր մնտուկները եւ երեւան հանեցին մեծաքանակ ափիոն, հարիւրաւոր կտոր թանկարժէք մետաքսեղէն եւ սիրուն ժանեակներ, որոնց համար մաքս չէր վճարած։ Հարիւրաւոր թիթեղ ափիոն գտան՝ շուրջ մէկ միլիոն տոլար արժէքով։

Տիկինը յայտարարեց թէ ինք տեղեկութիւն չունի մնտուկներու պարունակութենէն, թէ Զինաստանէն կարգ մը բարեկամներ՝ օգտուելով իր դիւանագիտական անձեռնմխելիութենէն, նուէրներ տուած էին՝ Մ. Նահանգներու իրենց բարեկամներուն տանելու համար։

* * * Քուոմինթանկի ամերիկեան գործադիր մարմինը կը պահանջէ որ Տիկին Եինկ Քաօ Զինաստան դրկուի՝ հոն ազգայնական կառավարութեան նոր օրէնքներով դատուելու համար։ Այդ օրէնքը մահապատիժ կը տրամադրէ կառավարական այն պաշտօնեաներուն համար, որոնք ափիոնի առեւտուրով կը զբաղին։ Տիկինը դեռ չէ ձերբակալուած, բայց իր ամուսինը հրաժարած է հիւպատոսական պաշտօնէն։

Հ. Յ. Դ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի բոլոր ենթակոմիտէներու ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, 63 Rue Républiqueի սրահը, կը դասախօսէ՝ Ընկ. Պօղոս Չիւսեան։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Ազն Լու»ի ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 7ին Դաշնակցութեան Տան մէջ, կը խօսի՝ Ընկ. Ազգին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն Պուլվար Օտտօի ընկերները դասախօսութեան կը հրաւիրէ վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ կը խօսի՝ Ընկ. Տ. Թադէոսեան Հրայրի մասին։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Թ'Անթուանի ընկերները վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7ին։ կը խօսի՝ Ընկ. Բ. Միլտոնեան։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen), 21 Յուլիս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։ Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն։

(Դոց Թրիպիւններ արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

ՃԻՊԷՅԻ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Վաղը կիրակի St. Cloudի անտառին մէջ։ Ներկաներըպիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ զանազան անակնկալներ։ Գիւղի որբերու ուշադրութեան կը յանձնենք այդ օրը։ Ճաշատուն ժամը 10—12 գտնուիլ սէն Քլուի կամուրջին քովը։

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Porte St. Cloudէն թրամուէյ թիւ 2 եւ 18, Porte d'Auteuilէն թիւ 25—16, Լուվրէն նաեւ եւ իջնել սէն Քլու։

Հ. Ց. Դ.

Ընիէր-Պուա Քոլոնպի *Եռադրոյն ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր խումբերու ընկերները այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Փլաս Քոմէթ, Պիւրօ Թապալի վերնայարկը։*

Ասնուվիլ լէ կոնէսի *Ռազմիկ խումբի ժողովը՝ այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 55 Av. de l'Union, ընկեր Սիւնկէրեանի տունը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։*

Լիոնի *Քեռի խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Շավիլի *Արդութեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 28 Rue Anatole France, Մոնփարնաս-Շավիլ կայարանի քովի սրճարանը։ Կարեւոր Օրակարգ։*

Իսի-լէ-Մուլինոյի եւ *Պիյանքուրի Վոամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։*

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

Աբքիսողոմ քհնյ Թորոսեանի ժահուան քառասունքին առիթով հոգեհանգստեան պաշտօն պատարագ կը կատարուի վաղը կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին։

Կէսօրէ ետք ժամը 3ին Փանթէնի գերեզմանատան մէջ (14me division) տեղի կ'ունենայ քառասունքի արարողութիւնը։

* * *

Վաղը կիրակի փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ պատարագէն ետքը Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պ. Մարկոս Նաթանեանի վաղամեռիկ որդւոյն Ազնուշաւանի մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ։

Բարեկամները կը հրաւիրուին իրենց ներկայութեամբ յարգել ողբացեալին յիշատակը։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Մարսէյլ, Ազգին.— Հաւանութիւնը առնուած է։ Կը սպասէ յայտարարութեան (տեղ եւ թուական)։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լա Թուռ տիւ Բէն, *Պ. Հ.— 35 ֆր.։ Սկսանք ղրկել։*
վ.ալանս, *Դոթ.— 303.30։*
Նիս, *Ո. Պ.— 144։*
Քավիյեօն սու Պուա, *Ս. Տ. Մ.— 100 ֆրանք։*
Ցէսին, *Մ. Դ.— 50։*
Լա Թոշէլ, *Ա. Ս.— 35։*
Մարսէյլ, *Դոթ.— 782.80։*

Վաղաւնի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեքսիս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շ. Մ. Ը. Մ.ի փարիզի եւ շրջանի կեդր. վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ միութեան տարեկան պլիտճէին ի նպաստ եւ աղքատ սկաուտներ ճագուեցնելու համար եղած հետեւեալ նուիրատուութիւններուն առթիւ.— Պօղոս Նուպար փաշա 1000 ֆրանք, Պ. Պ. Տիգրան Քէլէկեան խան 5000, Գրիգոր Աղաթոն 500, Շ. Ը. Ը. Մ. (փարիզի մասնաճիւղ) 250 ֆրանք։ Գումար 6750։

(Կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԻ վասպուրականի Շայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին, Քուռ Պելզոնսի եւ ռիւ տ'Էքսի անկիւնը՝ Պառ տը լա փոսսի մէջ։ Օրակարգ՝ Նախր-էլ-Օմարիվ ասպուրականցիները Մուսուլի շրջանը փոխադրելու հարց (Պ. Լ. Շաղոյեանի նամակը), պարսկաստանէն ստացուած նամակներ, Շաշուեստուութիւն վարչութեան եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։ Ընդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցներէ կը խնդրուի անպայման ներկայ ըլլալ այս կարեւոր ժողովին։

Ե. ԴԱՐԱՀԻՍԱՐԻ եւ շրջանի «Ռազմիկ» Շայր. Միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellevilleի սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՊԻՅԵՆԲՈՒՐԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամներն ու համակիրները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 18 Rue de Meudon։ Կարեւոր օրակարգ եւ անդամակցութեան քարթերու բաշխում։

ԵՈԶՂԱՏԻ եւ իր շրջանի ընդհ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ հայրենակիցները վաղը կիրակի ժամը 3ին 164 Ave. de Verdun Issy-les-Moulinaux։ Փորթ վէրսալլէն առնել 32 թիւ թրամուէյը։ Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն եւն.։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հաստատուի։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Ափլաթի կարժունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կիկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան միջոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ Պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կիկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Ցառաջ» Նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

L' AVENIR DU FOYER

Լ'ԱՎԸՆԻՒ ՏԻՒ ՖՈՒԱՅԵ

Ձուն՛ք դէտ ձեր ընտանեկան տունը։
Դիմեցէ՛ք L'AVENIR DU FOYER Փոխադրութեան ընկերութեան, միակ իրապէս իտէալ կազմակերպութիւնը որ միջոցներ կուտայ ձեզի։

1.— Շինելու կամ գնելու ձեր տունը՝ վարկեր բանալով ձեզ՝ վճարելի 10, 15 կամ 20 տարուան մէջ։

2.— Կազմել գրամադլուխ մը կամ օժիտ մը ձեր զաւակները համար։

3.— Կ'ազատէ ձեզ ձեր խնայողութիւնները շատ վտանգ եւ շահ կերպով օգտագործելու հոգէն։

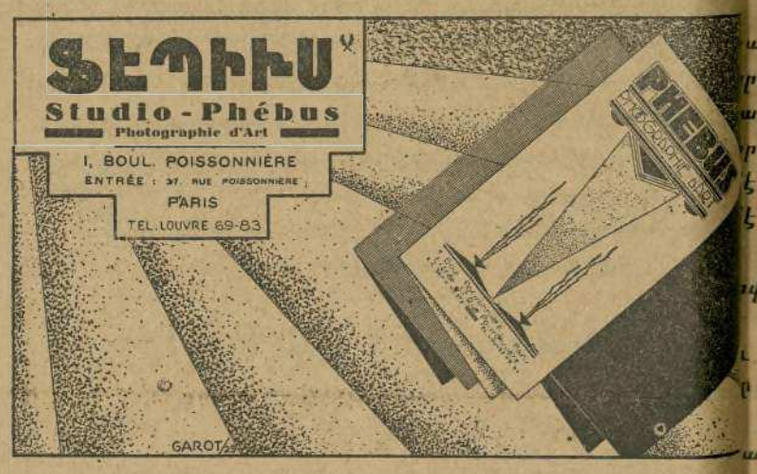
Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՆՇԱՆԵԱՆի, ժամը 10.30—12, l'Avenir du Foyerի կեդրոնը, 34 Rue Richer: կամ օրէն վերջ իր գրասենեակը՝ 51 Bld. Auguste Blanqui, (մէթրօ Corvisart):

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն ածան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ։
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԲՈՒՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար։
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն։

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆՒՔՒՒՐ, ՕՆՏԻՒԼԱՍԻՈՆ ԵՒԱՅԼ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ
Ընկերակցութեամբ ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿՑԱՆի, կը ծանուցանէ յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։
12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, ականջի կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՂՈՒԹԻՒՆ
Ծախու եւ վարձու տոզեր եւ տուներ Առնուվիլ լէ Կոնէսի հայկական թաղին մէջ, հայկական վարժարանին եւ եկեղեցիին մօտ։ Դիւրաժատելի պայմաններ։
Դիմել՝ S. Baravian, G. Topakian, 26 Rue de Lille, Arnouville-les-Gonesse. Շոգեկառք առնել Gare du Nordէն, Chantillyի գիծ եւ իջնել Villiers le Bel։

Գործ կը փնտռէ ֆրանսերէն գիտցող երիտասարդ մը։ Դիմել՝ Յառաջի խմբագրութեան։

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցք., փրոստաթ, մորթի, արիւնի, կառանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑՈՒ
BOULANT
ՁԱՑԱՒՐԱՆ ՊՈՒԼԿ
Շետեւեալ չափաւոր գիներ
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՈՒ
Ոիննինֆ Փոնոկրաֆներ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունական, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբական, Սպաներէն, Ալժերիական, Նուագական եւ մարդկային միակ ներկայացուցիչը Տ... սայի։ Գիմել՝ Jos. de Pa... 117 Passage du Caire, Paris
EMPIRE միգիք-շոլ՝ 37 Av. W...

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺՇԿՈՒՆ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ա... եւ նոր մեթոտով գարմանում... եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ... հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաբար՝ Հղճամիտ եւ արագ հղութիւն։ ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵԻՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
14
ՅՈՒԼԻՍ
1929

14 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1008

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

Ա. ՆՃՈՒՆԻ ՊԱՏԿԵՐ

Ամիսներ առաջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, տօնելու համար Ա. Ահարոնեանի գրական գործունէութեան քառասնամեակը, այս տարի աշնան:

Յանձնաժողովը ունի ներկայացուցչական կազմ: Անոր անդամ են, փարիզի մէջ, աւելի քան քառասուն հոգի, զանազան դաշտերէ ու խաւերէ: Եւ կը սպասուէր որ, գոնէ այս առթիւ գրական վաստակաւորի մը յօրելեանին առթիւ — մարդիկ իրի ժողովն ամէն քէն ու ոխ, պիտի թօթափեն քաղաքական պայքարի տպաւորութիւններ: Անբնական է բոլորին ալ աւազարապէս պարտադրել յարգանք եւ մեծարանք. բայց դարձ է եւ մարդկային՝ պահանջել գոնէ բարեկիրթ չէզոքութիւն: Այդպիսի կեցուածք մը միեւնոյն ատեն պիտի նպաստէր նօսրացնելու այն թանձր ու թունաւոր մթնոլորտը, որ կը ծանրանայ բոլորիս վրայ, խանգարելով հանրային կեանքի բնական ընթացքը:

Հանդիպեցա՞ք ո՛ր եւ է դաշնակցական թերթի կամ ընկերոջ, որ խծբծէր պրոֆ. Տօտոմեանցի, եղիշէ արք. Դուրեանի եւ Մեսրոպ Նուպարեանի յօրելեանները: Ընդհակառակն, բոլորն ալ սիրայօժար ձայնակցեցան, որպէսզի իրենց արդար յարգանքի տուրքը եւ անխառն հաճոյք մը վայելեն մտքի եւ ոչի երեք վաստակաւորները, տարիներու չարչարալից աշխատութիւններէն յետոյ: Նոյնը եւ Մինաս Զերազի հանդէպ, որ մեր ազգափարական հակառակորդն էր:

Ո՛ր եւ է ակնկալութիւն չկայ մեր այս դիրքին մէջ: Պարկանութեան եւ խղճմտանքի ձայնն է որ կը լսենք մենք, այսինչ պարագաներու մէջ: Արժանիքի մը, տաղանդի մը, կարուած աշխատանքի մը հանդիսաւոր գնահատումը, յօրելեանը ոչ բանակցութեան խնդիր է, ոչ ալ սակարկութեան հարց, պէտք է ըսենք — Մենք ձեզի շնորհ ընենք, դուք ալ մեզի...

Չիմա դիտեցէք մեր երիցս երանեալ հակառակորդներուն գնած դիրքը՝ Ահարոնեանի յօրելեանին առթիւ:

Նախ, անոնք իրենց թերթերուն մէջ տեղ չտուին ցանձնաժողովի կոչին: Կամ արձանագրեցին այնպիսի ձեւով մը, ուր մէկն բանէ առաջ դժկամակութիւնն է որ գլուխ կը վերցնէր: Ուրացութեան դաւադրութիւներ: Զանազան գաղութներու մէջ անձնախումբեր կազմուած են արդէն եւ գործը ձեւ ու մարդին կ'առնէ. կրնա՞ն հանդիստ մնալ փոքրոգիներն ու խառնիճներ:

Եւ ահա, փարիզի ռամկավար պաշտօնաթերթը, քունը խոցնելով, կը քակէ իր օձի լեզուն եւ, առանց բառ մը ըստասանելու յօրելեանի մասին, բայց պատրուակ բռնելով այն — կը պահանջէ որ Ա. Ահարոնեան կեսարիոյ որբերուն կրթութեան յատկացնէ իր տրաժադրութեան տակ գտնուած 5 միլիոն տոլարը կամ 30 միլիոն ֆրանք: (8 յունիս: Այս 5 միլիոնը յետոյ իջաւ 4, «ճշդում»ով մը):

Իր միւս լուսաղբիւրներէն «Պայքար»ն ալ, խանդավառութեամբ այս գիւտէն, կը ձայնակցի.

— «Արդարեւ, գործնական ու բանաւոր պահանջ մըն է ասիկա, եւ չկամուիենք զայն կարելի չէ ուրիշ պատճառ մը երեւակայել, որ այդ գումարը սպասէ ամուլ ու անօգուտ»: (27 յունիս):

Ակնարկը այն գումարներու մասին է, որոնք հաւաքուեցան Հայաստանի անկախութեան շրջանին, եւ ծախսուեցան չ. պատուիրակութեան միջոցաւ:

Քանի մը անգամ հաշուեքննութիւններ կատարուած են այդ գումարներու մասին, դեռ այն օրերէն երբ Չ. Չ. Պատուիրակութեան անդամ էին ո՛չ միայն Դաշնակցականներ, այլ եւ բոլորովին չէզոք, նոյնիսկ հակառակորդ կամ ուրացող մարդիկ: Վերջին հաշուեքննութիւնը կատարեց Չ. Յ. Դ. 10րդ Ընդհ. ժողովը, ժամանակ բանաձեւի մը մէջ արձանագրելով իր եզրակացութիւնները:

Իրողութիւնը այն է որ այս դրամները շատոնց գործածուած են արդէն, պետական նպատակներու համար, եւ բանակի եւն. անգանակութիւններէն ո՛ր եւ է գումար չկայ այսօր Չ. Չ. պատուիրակութեան մնտուկը: Ոչ ալ Ա. Ահարոնեանի տրաժդրութեան տակ:

Այս պարագան գաղտնիք մը չէ մեր հակառակորդներուն համար: Բայց, պաղ օձ մը կը սողոսկի անոնց ներսիդին, եւ սել կուտայ բաներ որոնց իրենք ալ չեն հաւատար: Ի՛նչ փոյթ. Ազատը կը քսեն ու կ'անցնին, Թոյնը կը սրսկեն ու կը կրծուին...

Կարելի է շատ բաներ ըսել Ահարոնեանի քաղաքական գործունէութեան մասին: Եւ մենք փափկանկատութիւններ չենք հնեցած, երբ առիթ է ներկայացեր:

Բայց այդ բոլորը ի՞նչ կապ ունին քառասուն տարուան գրական գործունէութեան մը վաստակին ու փառքին հետ, որ կը խոնարհեցնէ մեր գլուխները...

Դեռ ուրիշ պատկեր մը, նոյնքան անճոռնի:

Թիֆլիսի «Պրոլետար»ը, «Գայլերը ոռնում են» խորագրով յօդուածի մը մէջ, կատաղի յարձակողական մը կը փորձէ Ահարոնեանի գրականութեան դէմ, յօրելեանը վիժեցնելու ժամանակ:

Կ'արժէ առանձին խօսիլ այդ մասին:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱԿԱԿՐՕՆ ՀԱԼԱԾԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Տկլի Թելէկրաֆի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ (11 յուլիս).

Աշխարհի ամէն կողմը գտնուող Հայերը վրդովուած են՝ իրենց կրօնքին վրայ եղած ամենավերջին յարձակումին հետեւանքով: Սորհրդային կառավարութեան հրամանով հայկական բոլոր եկեղեցիները փակուած, ու սինէժայի կամ այլ զուարճութեան վայրերու վերածուած են: Ոեւէ եկեղեցի կարելի է փակել՝ եթէ այսպէս կոչուած քանի մը դիւղացիներ խնդրագիր ներկայացնեն՝ պահանջելով անոր փակումը:

Ո՛չ մէկ կառավարական պաշտօնեայ արտօնուած է կրօնքի դաս տալ իր տղուն: Եթէ տայ, պաշտօնէն կը զրկուի: Եթէ, կ'ըսեն, տղաքը կրօնք սորվիլ կ'ուզեն, ատիկա կրնան ընել իրենց ազատ ժամերով, երբ 16 տարեկան բլլան: Կ'ըսեն նաեւ որ, եթէ եկեղեցի երեք փափաքողներ կան, ազատ են ուրիշ եկեղեցիներ շէնել տալ իրենց ծախքով, բան մը որ, անշուշտ անկարելի է:

Ն. Ս. Օծութիւն Կաթողիկոսը (Գէորգ Ե) զրկուած է իր բոլոր պաշտօններէն:

Եկեղեցական Գերագոյն Խորհուրդը, որուն նախագահն է Ն. Ս. Օծութիւնը, չընդունած է բոլշեւիկներու կողմէ (որոնք նոյնպէս գրաւած են եկեղեցական ամբողջ ստացուածքները), Ն. Ս. Օծութեան եւ Գերագոյն Խորհուրդի պաշտօնները փոխանցուած են Խորէն արքեպիսկոպոսի, Երեւան, եկեղեցական մը՝ որ Մոսկուայի բարեկամը կը նկատուի:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի հոգաստարութիւնը

Հոգաստարութեան յանձնաժողովը ուրբաթ օրուան նիստին մէջ դրաւեցաւ Սուրիոյ հոգաստարութեան խնդրով: Մարզպանի նախկին ընդհ. քարտուղար Ռոպէր տը Քէ գիւկոյք տուաւ 1928ի ընթացքին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ պատահած դէպքերուն շուրջ: Մանաւանդ ծանրացաւ Սահմանադիր ժողովի անորոշ պայմանաժամով յետաձգման վրայ: Ասոր պատճառները ծանօթ են. Սահմանադիր ժողովը երբեք չէր ուզած նկատի առնել որ Սուրիա հոգաստարութեան տակ կը գտնուի, եւ ուզած էր դաշնագիր կնքել, արտասահմանի մէջ ներկայացուցիչներ նշանակելու, պաշտպանի վիճակ հռչակելու իրաւունք ձեռք բերել:

Ռոպէր տը Քէ տեղեկութիւններ տուաւ նաեւ Սուրիոյ տնտեսական կացութեան մասին: Երկիրը տնտեսապէս կը զարգանայ բնականոն կերպով. քաղաքական խլրտումները ոեւէ մտահոգութիւն չեն պատճառեր:

Անգլիա եւ Պաղեստինի հոգաստարութիւնը

Ժընեւի հոգաստարութեանց յանձնաժողովը այս օրերս նիստ կը գումարէ՝ լսելու համար հոգաստարութեան ենթակայ զանազան երկիրներու մասին ձեռնհաս մարմիններու կողմէ ներկայացուած տեղեկագիրները:

Պաղեստինի եւ Անդրյորդանանի անգլ. մարզպան Սըր ձոն Չէնսըլըր ներկայացուց 1928ի տարեկան տեղեկագիրը՝ Պաղեստինի մասին: Տեղեկագիրը քննութեան դրուելէ առաջ, մարզպանը կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ Պաղեստինի քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մասին:

Ըսաւ թէ անցած տարուան ընթացքին Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ յարաբերութիւնները բարւոքած են: Բացի երուսաղէմի Լացի Պատին միջադէպէն, ուրիշ ընդհարում տեղի չէ ունեցած: Արաբ բնակչութիւնը որ միշտ հակառակած էր Հրէական ցան մը ստեղծումին եւ կարգ մը առիթներով ցոյց տուած էր թէ չուզեր գործակցիլ հոգատար պետութեան հետ, որոշ չափով բարեփոխած կը թուի իր դիրքը: Մարզպանը ընդունած է Արաբական Շամաժողովին կողմէ ղրկուած կարգ մը պատուիրակներ, որոնք յայտնած են թէ կ'ուզեն գործակցիլ անգլիական վարչութեան հետ, եւ կը փափաքին որ հոգատար պետութիւնը ներկայացուցչական վարչաձեւ մը հաստատէ: Մարզպանը բացատրած է անոնց թէ զանազան պատճառներ արգելք կ'ըլլան այդ փափաքին իրականացման, նախ՝ Ազգերու Դաշնակցութեան Ուխտին, յետոյ այն իրողութիւնը թէ Պաղեստին որբանն է երեք տարբեր կրօնքներու: Աւելցուցած է սակայն թէ անգլ. կառավարութիւնը պիտի քննէ այդ խնդիրը՝ լաւագոյն լուծում մը գտնելու փափաքով:

Գալով տնտեսական կացութեան, մարզպանը ըսաւ թէ Պաղեստին տնտեսական շատ սուր տագնապի մատնուած էր, սակայն ճգնաժամային շրջանը արդէն իսկ անցած է եւ երկրագործութիւնն ու ճարտարարուեստը մեծապէս զարգացած են: Իր կարծիքով Հայֆայի նաւահանգիստին շինութիւնը մեծ զարկ պիտի տայ առեւտուրին: Ցնտեսական բարգաւաճումը կախում ունի ապահովութենէն, ու ինք ուրախ է յայտնելու թէ ապահովութիւնը կատարելապէս երաշխաւորուած է:

Խօսելով Հրէական Ազգային Ցան մասին, Սըր ձոն Չէնսըլըր ըսաւ թէ անոր զարգացումը կախուած է Հրեաներու ներգաղթէն եւ արտասահմանի Հրեաներուն աջակցութենէն: Ժամանակ մը արտագաղթը ներգաղթէն աւելի էր, սակայն այժմ հակառակը տեղի կ'ունենայ: Աւելցուց նաեւ թէ Երուսաղէմի Հրէական Համալսարանը հետզհետէ կը զարգանայ եւ կը դառնայ խիստ կարեւոր հրէական մտաւորական կեդրոն մը:

Հակահամաձեւավար ցոյցեր Պոլսոյ մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն.— *Թուրքիոյ մէջ համայնավար պրոպագանդի փորձերուն դէմ բողոքի շարժումը լայն ծաւալ կը ստանայ բոլոր շրջանակներու մէջ: Գրավէճի մը պատրուակին տակ, կարգ մը թերթեր յարձակած էին հայրենասէր գրագէտներու վրայ՝ ինչպէս Եաքուպ Քատրի, Ապտիւլհագ Համիտ եւ Մէհմէտ Էմին: Այս առթիւ 200 համալսարանական-ներ միտինգ մը գումարեցին անոնց դէմ, որոնք մեղսակից կ'ըլլան օտարներու խռովարարական արարքներուն: Միտինգի պահուն հռետոր մը խօսք առնելով բաղդատութեան դրաւ բոլշեւիկ և Թուրք ազգայնականութիւնը, նկարագրեց բոլշեւիկեան լուծին ենթակայ միւս Թուրք երկիրներու սարսափելի վիճակը և Թուրքիոյ ուշադրութիւնը հրաւիրեց մեքենայնութեանցը վրայ այն աշխարհակալ ժողովուրդին, որ սահմանին վրայ միջամտութեան կը սպասէ:*

Աստանտեանի կտրելու մրցում

Երէկ առաւօտ Պուրժէի օդանաւային կայանէն ճամբայ ելան երկու օդանաւեր, Փարիզ-Նիս երկար թռիչքը փորձելու համար: Ժամը 4.45ին մեկնեցան լեհ օդանաւորդներ Իցիքովսքի եւ Քուպալա՝ «Մարշալ Փիլսուտսքի» օդանաւով: Ժամը 5.50ին մեկնեցան Ֆրանսացիներ Տիէօտոնէ Քոսթ եւ Պէլլոնթ, «Հարցական Նշան» օդանաւով:

Այս վերջինը 5150 լիտր պէնզին առած է եւ կրնայ օդին մէջ մնալ 43 ժամ. կտրելով 8000 քիլոմեթր ճամբայ, ժամական 190 քիլոմեթր արագութեամբ: Ֆրանսական օդանաւը ժամը 9.30ին անցաւ Սանթանտէրի վրայէն ուղղուելով դէպի Ասորեան կղզիները:

Պուլկարիոյ վահափորձը

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է հինգ մարդեր, որոնք խոստովանած են թէ մասնակցած են անցեալ ուրբաթ օրուան դարանակալ յարձակումին, երբ նախարարական ինքնաշարժը կ'անցնէր Քրիչիմէն դէպի Սոֆիա:

Քատրիէ հաւերսի դատավարութիւնը

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ յուլիս 10ին իզմիրի մէջ սկսած է դատավարութիւնը Քատրիյէ հաւերսի եւ եօթը մեղսակիցներուն՝ որոնց մէջ են իր մայրը, քոյրը, ամուսինը, եղբայրը, Թուրք վաստակաւոր մը եւ հայ բժիշկ մը՝ Տոքթ. Արապեան: Ամենք բոլորն ալ կ'ամբաստանուին թէ ծրագրած էին սպաննել Մուսթաֆա Քէմալը:

Ռուս օդաչու տուին մը դէպի Իտալիա

Պոլսէն կը հեռագրեն որ մօտ օրէն ռուսական չրօգնաւերու տորմիղ մը փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ Իտալիոյ: Թուրք կառավարութիւնը արտօնեց որ ռուսական օդանաւերը անցնին Վոսփորի վրայէն:

Հնգամեայ ծրագիրը ձախողած

Թաշքենդի Թղթակիցը կը հեռագրէ Բիկովի յայտնի Սիրցովի նախագահութեան տակ մասնաւոր նիստ գումարեց ժողովրդային գործավարներու խորհուրդը, քննելու համար թէ խորհրդային կազմակերպութիւնները ո՛ր աստիճան յաջողած են գլուխ հանել հնգամեայ տնտեսական ծրագիրը, վերջին ութ ամսուան ընթացքին:

Սիրցով յայտարարեց թէ մեծ տարբերութիւն կայ ծրագրին եւ իրականութեան միջեւ: Ասոր գլխաւոր պատճառն է «կառավարական ծրագրին դէմ հաւատքի պակասը»: Սկեպտիկները չեն ուզեր հաւատալ թէ կարելի պիտի բլլայ յաղթել գիւղացիներու յարուցած վարչական դժուարութեանց: Դրամական դժուարութիւնները պիտի շարունակուին առնուազն մինչեւ ներկայ ելմտական տարւոյն վերջը, քանի որ ցորենահաւաքման կազմակերպութեան համար սպասուածէն աւելի շատ ծախք կ'ըլլայ: Ուստի յառաջիկայ հոկտեմբերին ելմտացոյցը հաւասարակշռել դժուար պիտի բլլայ:

Նշանակութեցաւ մասնաւոր մարմին մը որ պիտի քննէ դրամական տագնապէն դուրս գալու միջոցները:

Ռուսերը Ֆորտ գաղտնիքը կ'ուզեն ստրկի

Բիկայէն կը հեռագրեն.—

Ֆորտը ինքնաշարժի գործարան մը պիտի բանայ Նիժնի Նովկորոտի մէջ: Այս գործարանէն ելած կառքերը Ռուսիոյ մէջ պիտի ծախուին 1500 րուբլիի (750 տոլար):

Ռաբոչայա Մոսկւա (Մոսկուայի բանուոր) թերթը կ'արձանագրէ առեւտրական գործավարին մէկ խօսքը թէ՝ Ֆորտի հետ կնքուած պայմանագրութիւնը մասնաւորապէս արժէքաւոր է, անոր համար որ՝ Ռուսիոյ մէջ գործարան մը բանալով, Ֆորտ ստիպուած է իր շինութեան գաղտնիքները յայտնել Ռուսերուն, որոնք պիտի կրնան գանոնք գործադրել ուրիշ ճարտարարուեստներու համար:

Թերթը կը յիշէ թէ ինչպէս խորհրդային կառավարութիւնը երկու տարի առաջ 55 մեքենագէտներ ղրկեց Տիէրոյթի Ֆորտի գործարանը՝ շինութեան գաղտնիքները կորզելու համար: Սակայն անոնց Թոյլ չտրուեցաւ ամէն բան տեսնել:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԿԻՆ ելմտական նախարար եւ ձերակուտական Քլոց երկու տարի բանտարկութեան եւ 50 ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցաւ՝ կարգ մը մուրհակներ կեղծած բլլալուն համար:

ՓԱՐԻԶԻ փողոցներէն մէկը Սէվրիէնի անունով մկրտելու համար դիմում կատարուեցաւ Թաղապետական ժողովի նախագահին:

ՅՈՒԳՈՍԼԱՎԻԱ, Ռումանիա եւ Չեխոսլաւիա դժգոհ են Ելենկի ծրագրէն,— որ իրենց բաժինները կը գեղչէ, ու ծրագրած են պաշտօնական դիմում կատարել՝ անոր վերաքննութիւնը պահանջելու համար:

ՓՈԹՈՐԿԱԶԱՑՆ ՄԱՐԳԱՐԷՆ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

ԽՄԲ.— Բաֆֆիի մահուան քառասնամեակին առիթիւ, ընկ. Մ. Վարանդեան «Դրօշակ»ի համար ալ գրած է ամփոփ վերլուծում մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ հատուածները.—

Կեանքի ծանրախոհ փիլիսոփայ մըն է Բաֆֆի, եւ ոչ բնազանցական ոլորտներուն մէջ սաւառնող միտք մը: Հայկական շարժման փոթորկաձայն մարգարէն չի ներկայանար մեզ, որպէս իրականութեան հողէն կտրուած գաղափարամոլ զառանցող մը, որ ժոլեզնօրէն կը թափահարէ տոնքիշոտական յարդաճողը եւ տղայական անշրջահայեցողութեամբ կը խաղայ կրակին հետ...

Ո՛չ: Ռոմանտիկ լինելով հանդերձ, անոր միտքը գերազանցապէս իրապաշտ է, զգաստ ու շրջահայեաց: Ապացոյց՝ խոհականութեան այն գեղեցիկ հրահանգները, որ Բաֆֆին — յեղափոխական գործունէութեան տեսաբանը — կուտայ իր գաղափարախօս հերոսներուն:

Ամէնէն առաջ՝ ան կը հրահանգէ — լաւ ճանչնալ հայրենի երկիրը: Այդ առաջնագոյն պայմանն է, կ'ըսէ, անհատի մը զարգացման ու գիտութեան:

Եւ ինքը լա՛ւ էր ճանչցեր այդ հայրենիքը, անոր պատմութիւնը, աշխարհագրութիւնը, ժողովուրդը, դրացիները, այլեւ այլ ցեղերը, վարք ու բարքը: Եւ բաֆֆիական շարք մը վէպերը, նոյն ինքն «Կայծերը», հայ ըմբոստներու գործունէութեան յատակագիծը, մի մի ձեռնարկ են հայրենագիտութեան:

Հայրենիքը լաւ ճանչնալու է.. Այդ պատգամը, կարելի է ըսել, leit-motivն է, զեկավարող յանկերգը «Կայծեր»ու մէջ եւ վիպասանը անգամ մը եւս կը կրկնէ այն՝ գրքի երկրորդ հատորի վերջերը, երբ երկարատեւ քաղցրչութենէ յետոյ, կը հասնի Ասլանի հրաժեշտի ժամը, երբ ան պիտի մեկնի դէպի «Հնդկաստան»:

— «Լսի՛ր, Ֆարհատ, կ'ըսէ Ասլանը, երբ անոնք մէկտեղ կ'իջնէին Աստղաբերդէն, առանց հիմնաւոր գիտութեան *մարդ չէ կարող օգուտ բերել ոչ իր ազգին*... եւ ոչ *մարդկութեան*: Ես բերեցի քեզ այստեղ, որ այդ բոլորը պատմեմ քեզ, որովհետեւ մենք շուտով բաժանուելու ենք...

«Դու անցար մեր հայրենիքի... մի նշանաւոր մասը: Դու քո աչքով տեսար եւ տեղի վրայ ծանօթացար մեր ժողովրդի դրութեան հետ: Հայրենագիտութիւնը գլխաւոր ուսմունքն է այն անձանց համար, որոնք նւիրուում են ծառայելու հայրենիքին: Ով որ հայրենիքը չի տեսել, չի ճանաչել եւ կամենում է նրա համար մի ծառայութիւն անել, նման է այն դերձակին, որ մարդուն չտեսած, նրա չափը չառած, նրա համար հագուստ է ձեւում...

«Մի այդպիսի սխալի մէջ չընկնելու համար, ես ցոյց տւի քեզ մեր հայրենիքը. շատ տեղերի եւ եւ շատ ցեղերի հետ ծանօթացար դու: Ես ձգեցի քո մէջ ապագայ յառաջդիմութեան սերմերը միայն: Իսկ գիտութեան լոյսը կը ծլեցնէ, կ'աճեցնէ եւ պտղաբեր կը կացուցանէ նրանց...»

Հայրենագիտութիւնը նաեւ *անհրաժեշտ նախապայմանն է հայրենասիրութեան: Անհատի մը գործունէութիւնը կրնայ օգտակար լինել միմիայն այնպիսի միջավայրի մէջ, որու հետ կապուած է ան իր հոգու ամէնանուրբ թելերով: Ինչպէ՞ս կարող էք սիրել բան մը, որուն անծանօթ էք, սիրել հայրենիքը եթէ չէք ուսումնասիրած անոր բնութիւնն ու պատմութիւնը, ներկան եւ անցեալը...*

Բայց եւ ինչպէ՞ս սիրել հայրենիք մը, որ խորթ ու դաժան մայր մըն է եղած անհատին համար, ուր մշտապէս տիրեր է դժոխքի արհաւիրքը... Ի՞նչը կարող է կապել հայ անհատը իր հարազատ միջավայրին հետ, ուր անոր կեանքն ու գոյքը ամէն վայրկեան ենթակայ են բարբարոսներու կամայականութեան, ուր պատիւը, ընտանեկան սրբութիւնները մշտապէս կ'անարգուին...

Այստեղ Բաֆֆին կը բացատրէ հայրենիքի պաշտամունքը, հայրենասիրութեան ծագումն ու էութիւնը: Եւ, բնականաբար, Ռընանի ձեւով առաջնակարգ տեղ մը կուտայ պատմական անցեալին, աւանդութիւններուն, լուշերուն ու յիշատակներուն.

... «Հայը չէր ուզում բաժանուել իր հայրենիքից: Այնտեղ ամէն մի քար, ամէն մի աւերակ յիշեցնում էին նրան իր վաղեմի մեծութիւնը: Դեռ բոլորովին չէին անհետացել քերդերի, ամրոցների փլատակները, ուսկից մի ժամանակ նրա ազգի պետերը տարածում էին իրանց իշխանութիւնը: Դեռ մնում էին հին քաղաքների աւերակները, որոնց փշրանքների մէջ երեւում էր հայ մարդու արհեստն ու ճարտարութիւնը...

«Վանքերը ոչ միայն իբրեւ կենտրոն Հայերի կրօնական կեանքի, պահպանում էին ազգի սրբութիւնները, այլեւ ամփոփում էին նախնեաց մտաւոր վաստակները, հին մագաղաթների վրայ... վանքերի մէջ դրուած էին շիրիմները Հայոց մեծ մարդերի... Աշտիշատի եկեղեցին Մուշի մէջ կրում էր Պահակ Պարթեւի գերեզմանը... Աղթամարի վանքը ունէր Մովսէս Խորենացու գերեզմանը... Նոյն վանքումն էր դաւիթ «անյաղթ» փիլիսոփայի գերեզմանը... Վանքն Ոստանայ, Ռշտունեաց երկրում, ունէր Եղիշէի գերեզմանը... Վանքն Նարեկայ ունէր Գրիգոր Նարեկացու գերեզմանը.. Վարագայ վանքը ունէր Յեսենքէրիմ Աղբարունու գերեզմանը... Վանքն Բասենու — Գրիգոր Մագիստրոսի գերեզմանը... Ցաղոնի սուրբ կարապետի վանքը — Մուշեղ եւ Գայլ վահանների գերեզմանները»...

Բայց հայրենիքի գիտակցական պաշտամունքը սերտօրէն կապուած է ազատութեան պաշտամունքին հետ:

*Այդ վերջինն է, որ կը պակսի հայ ժողովուրդին եւ հոգ է *դժբախտութիւնը: Պէտք է անդուլ քարոզչութեամբ հասկցնել ժողովուրդին ազատութեան արժէքը:*

«Այս մարդիկը — կ'ըսէ Ասլանը Թիւրքահայ զանգւածի մասին — հասկանում են իրենց դրութեան բոլոր այլանդակութիւնը, բայց դարեւոր հարստահարութիւններու տակ ճնշւելով մինչ այն աստիճան հոգով ու մարմնով թուլացած են, որ շատ քնական են գտնում իրենց վիճակի բոլոր դառնութիւնները: Նրանք կարծում են, թէ այլ կերպ լինել կարող չէր, թէ իրենք ստեղծւած են ստրուկ լինելու համար»...

Մեր ժողովուրդի առաջնորդող դասակարգերը — կղեր ու վաճառականութիւն — երկուքն ալ ծանրաբեռնուած են արատներով, կ'ըսէ նոյն Ասլանը, երկուքն ալ «անպէտացած տարրեր», որոնցմէ ոչինչ կարելի է ակնկալել: Իսկ բուն ժողովուրդի մէջ... դեռ կան կայծեր, որոնց պէտք է շունչ տալ, բորբոքել մինչեւ նրանք բոցավառուին... Իսկ «դա լինում է տակուն, հիմնաւոր կրթութեամբ, որպէսզի ժողովուրդն ինքը հասկանայ թէ որքան լաւ է ազատութիւնը»...

Այստեղ, սակայն, ազատութեան գաղափարի շուրջը, երկու տարբեր մարդ կը խօսի Բաֆֆիի մէջ, երկու տարբեր հասկացողութիւններ: Մէկը կ'արտայայտուի կարօի բերնով միւսը՝ Ասլանի: Մէկը՝ տաք, կրակոտ, բուռն ու անհամբեր խռովածքի տէր՝ կը թելադրէ առանց երկար սպասելու «գործի» դիմել եւ ըստ կարելւոյն շուտ թօթափել օտարի լուծը: Վանդի, կ'ըսէ, միայն ազատութեան մէջ մարզուելով՝ ժողովուրդը պիտի սորվի ըմբռնել այդ ազատութեան արժէքը:

Մինսը, Ասլանը, աւելի պատարիւն, հաւասարակշռուած ու շրջահայեաց, կը հրահանգէ քաղել հանդարտ, զգուշութեամբ ու խոհեմութեամբ, կրթել, դաստիարակել ժողովուրդը, մինչեւ որ ան պատրաստ գտնուի ոտքի ելլելու:

Կարօն, բնութեան հարազատ ու ազատ զաւակը, կը պատճառաբանէ, որ ազատութիւնը մարդուն ընդաբոյս բնազդներէն մէկն է եւ կը մնայ մարդու հետ միասին: Մարդիկ կը հանդուրժեն ստրկութեան լուծը, բայց ակամայ ... Հեռացուցէք անոր գլխէն բռնութեան ճնշող ոյժը եւ կը տեսնէք, որ ան ազատ էակ մըն է, ազատութեան բոլոր ատորոգելիներով:

Ուշագրաւ է երկու Բաֆֆիներու այդ բանակռիւը: Նիւթը այնքան փափուկ է եւ ընդունելիք որոշումը այնքան ծանր ու պատասխանատու... Ի վերջոյ, կը թուի թէ «Կայծեր»ու հեղինակը սկսնթէզ մը կ'ընէ, կը համադրէ երկու տարբեր հասկացողութիւնները, կարօի մէջ եւս գտնելով ճշմարտութեան խոշոր բաժին մը:

Ասլանը կ'ըմբռնէ, անշուշտ, որ կարելի չէ, տուեալ պայմաններուն մէջ, սպասել տասնեակ ու տասնեակ տարիներ, մինչեւ որ կրթութեան, դաստիարակութեան խաղաղ ճամբով, ամբողջ ժողովուրդը հասնի իր իրաւունքին լիակատար գիտակցութեանն ու ոտքի կանգնի եւ զինու ոյժով պահանջէ իր ազատութիւնը: Յարաճուն հարստահարութիւնները, պարբերական սովն ու զաղթը եւ երկրի ամայացման հեռապատկերը չէին թոյլատրեր այդքան համբերատար կեցուածք: Եւ եթէ լիովին չի համաձայնիր կարօի հետ — որու ազատութեան հաւատամքը ներշնչուած է ժան Ժակ Ռուսօէն — եթէ կարօի յորդորները կ'ընդունի վերապահութեամբ ու վարանումով, պատճառն այն է, որ կը վախնայ անոր բուռն, հապշտապ գործելակերպէն, վասնզի անպատրաստ ժողովուրդ մը ոտքի հանելը կապուած է ահաւոր վտանգներու հետ...

«Ես մասամբ համաձայն եմ կարօի հետ, կ'ըսէ Ասլանը, այո՛, ազատութեանը մարդ ըմբռնում է ազատութեան մէջ: Բայց գլխաւոր բանն այն է, թէ ի՞նչ միջոցներով պէտք է տալ մի ճնշւած ժողովրդի ազատութիւն, երբ հազարաւոր զօրեղ ձեռքեր արգելք են լինում»...

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

114. — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

ՊԱՐԵՐԳ ՆՈՐ ԳԻՒՂԷՆ

(ԷՐԹՈՂՐՈՒԼ)

Զամլըխէն կուգայ ծուն ու մրրիկ,
Պայծառին կուգայ զուլում էրիկ,
Սէրթ հովը ոլոր մոլոր կը փչէ.
Գեղացին հարսնիքի խօսք կ'ընէ:
Է՛յ, էյ եա՛ր, եա՛ր, եա՛ր,եա՛ր:
Է՛յ, էյ եա՛ր, եա՛ր, եա՛ր,եա՛ր:
Ասէն մարդ գարուն կը սպասէ,
Պայծառը ձըմեռ կը սպասէ,
Տէրտէրը պըսակ կը սպասէ,
Թոփալը լաւ բախտ կը սպասէ:
Է՛յ, էյ եա՛ր. . . . :
Աղջիկ մըն ես շատ դէշ կուրացած,
Բան չե՞ս գիտեր թըշուառ արատած,
Նետէ բախտըդ կեղտոտ խորտված,
Էրիկ մի առներ լաւը տեսած:
Է՛յ, էյ եա՛ր. . . . :
Զամլըխին տորուխ ծուն կուգայ էյ,
Զալախներց թոփալ տուն կուգայ էյ,
Աղջիկ Պայծառ մարախ մ'ըներ էյ,
Խաչուկին տեղ թոփալ կ'առնես էյ:
Է՛յ, էյ եա՛ր. . . . :
Թոփալին տունը բարկ հարսնիք կայ.
Պայծառին սիտքը ա՛խ Խաչուկ կայ,
Ընչո՞ւ խաբուեցար է՛յ խեղճ Պայծառ,
Քառս հատին տեղ կըծու լեղի կայ:
Է՛յ, էյ եա՛ր. . . . :
Փայտ ու կըրակ չիկայ սէրթ ցուրտ կայ,
Երազիդ մէջ Պայծառ, սիրածդ կայ.
Խաչուկին տեղ, օղուլ, թոփալ Եավրում կայ:
Վերմակիդ տակ, ծուռ ոտք կայ:
Է՛յ, էյ եա՛ր. . . . :

Հաւաքեց՝ Կ. ՍԵՒԱՆ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏԸՐ

"ԱՂԲԻՒՐ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ,,

(Բ. ՀԱՏՈՐ)

Երիտասարդ քնարահարի մը հատորն ունիմ ձեռքս: Հեղինակը հայրենակիցս է. Ակնկն, որ ծընունդ տուաւ այնքան տաղանդաւոր բանաստեղծներու եւ դրագէտներու:

Քաղաքներ ու միջավայրեր կան, որոնց մթնոլորտին մէջ ապրած, Լուրը խմած ու օդը շնչած հոգիները քիչ մը ունին իրենց սիրտին մէջ այն կրակէն, որ մարդիկը սիրահար կը դարձնէ գեղեցկութեան, բնութեան իրերուն ու երգել կուտայ իրենց՝ երգերուն ամէնէն հոգեւինն ու սրտագրաւը:

Ակն քաղաքը այն կախարդական ծննդավայրն է որուն Լուրէն խմողները Անմահութեան Աղբիւրին ուխտաւորները դարձան:

Մէկ չէ, հինգ չէ թիւը անոնց, որոնք այդ սահմանափակ հորիզոնին մէջ ծնած ու ապրած, կանուխէն կրեցին իրենց սիրտին եւ հոգիին մէջ քնարահարի բովանդակ կրակն ու բոցը:

Հինէն կուգայ մեղի Քուչակի ձայնը, եւ մանաւանդ կախարդիչ ձայնը այն անհունօրէն արուեստագէտ, անանուն երգիչներուն որոնք Լուրերու ակերուն, աղբիւրներու կարկաչին ու Եփրատի եզերքը, ծառերուն տակ ու աւազանները եզերող ծաղիկներուն եւ թուփերուն զոգը, եւ ուխտատեղիներու ժառուռներուն մէջ, երկնեցին ու երգեցին այնքան զմայլելի ու աստուածային երգեր, ողբեր, անտունիներ ու դիւցազներգութիւններ:

Այդ անանուն երգիչներուն ձայնին արձագանգն է որ կը լսենք մենք Ազատունիի Աղբիւր Անմահութեան հատորներուն մէջ, պարզ ու ներդաշնակ, մանաւանդ արուեստագէտի վրձինով նկարուած:

Անիկա իր երգերուն ներշնչումը կ'առնէ հայրենի բնութենէն, ծաղկի բոյրէն, գեփիւռէն եւ աստղերուն առաջին փթթումէն ու ժանաւանդ երազի եւ երեւակայութեան այն սիրած էակէն, որուն կրակը շա՛տ կանուխէն այրեց ու մրրկեց սիրակարօտ ու երազուն տղոց հոգիները:

Քերթողը իր սիրտը օթեւան կ'ընէ, երկունքի պահուն, աստուածային այն շունչին, որ հայրենի աշխարհներէն կը հաւաքէ յուշեր ու երգեր, մեղի կը բերէ հին օրերու, խորունկ սէրերուն անձայն ու նուիրական Թրթռումները, ու այդ սէրերով կը հրդեհէ մեր կարօտաբաղձ սիրտերը:

*Ազատունիի Աղբիւր Անմահութեան Ի.շարքին ներշնչուժի աղբիւրն է բացառաբար անցեալը: Անիկա կաշկանդուած է անոր ցանցին մէջ, ու չի կրնար առաջմ ինքզինքն ու իր արուեստը ձերբազատել անոր շղթաներէն: Բայց այդ շղթաները ծանր չեն քնարահարին համար, որուն աչքերուն առջեւ յարութիւն կ'առնեն նախ իր հայրենի բնութիւնը, լուսաղբիւրը, որուն երգին շունչը կը հասնի ևանոր ամէն գարնան, ծառուղին, որ առաջնորդեր էր առենին անոր մանկական քայլերը: Անիկա կը յիշէ աղբիւրին գուռը, որուն առջեւ ծնրադիր, ափով բո՛ւռ բո՛ւռ խմեր է կարկաչուն ու պաղորակ Լուրէն: Կ'ոգեկոչէ հի՛ն հի՛ն դարերը, երբ շատերը, իրեն պէս, եկեր ու լսեր էին աղբիւրին յաւտակ երգը, ըմպեր ու գացեր, հոն թափելով իրենց անանուն եւ անբացատրելի վիշտերը, վիշտը սերունդներուն, արիւնի ու արցունքի մէջ հասակ նետած...: Ու բանաստեղծը, երազէ արթննալով, կը զգայ մերկ ու դատն իրականութիւնը, աչքերը կը սրբէ, որովհետեւ չկան այլեւս գիւղին ճամբաները, այն գուարթ օրերը չէնշող կեանքն ու մարդիկը: Հիմա լուսաղբիւրին Լուրն ըմպել կուգան, լեռներու մէջ հալածական, կաքաւներն ու եղնիկները...:

Կը դառնայ անիկա անցեալին, հոն լսելու համար անձայն նուագները, կը թափուի թաւուտներուն մէջ, առանց գիտնալու թէ ո՞ւր է: կը տեսնէ հեռո՛ւն, լուսնին անկումը, ծովին վրայ, անձայն ու խորհուրդով լի: Անհամար խոհեր թեւ կ'առնեն ու կը պարեն իր գանկին մէջ, եւ անբարբառ վիշտեր կը չարչարեն զինքը: Անոր սիրտը ողկոյզի կը նմանի այլեւս, որմէ կաթիլ-կաթիլ արցունք կը հոսի: Անիկա կը թուի լսել ձայներ ու վանկեր, դաշտերէն եւ բացատաններէն: անշունչ իրերէն գուրգուրանք ու սէր կը փնտռէ իր հոգիին խռովքը մարելու համար:

Անիկա կ'երգէ տրտմութեան, կարօտի ու վերջալոյսի երգեր, քնքուշ ու դողդոջ լարերով, բայց միշտ հպարտ, միշտ կենդանի ու գիտակից իր դերին: Որովհետեւ անոր հոգին կը վերանայ փիւնիկի մը պէս, փլած մեհեաններէն, որուն աճիւններուն վրայ պիտի բարձրանան նոր կեանքի մը բոլոր գեղեցկութիւնները: Վերելքն է այս քնարահարին, որովհետեւ

«Այսպէս, ո՛վ ցէր,
Միջոցէն վեր,
Ես անարգել
Կ'ուզեմ ըմպել
Շուրքն արեւուն
Ոսկի՛, իսո՛ւն...»

* * *

Այս գրքին Բ. մասը, առանց բացառութեան, կը պարունակէ սիրոյ երգեր, այնքան թարմութեամբ ու արուեստով գրուած: Հոն բառերն ու պատկերները քանդակուած են վարպետութեամբ: Ճիգ չկայ, կը թուի թէ բնութեան երգերու հարազատութեամբ, Ազատունի գիտէ երգել ժպիտին ու նայուածքին ինչպէս նաեւ մարմինին թրթռումները: Այս շարքէն ընտրենք, լաջող բանաստեղծութիւն մըն է:

«Ո՞ր հանճարին վրձինէն առիր
Դուն ձեւ ու մարմին:
Ո՞ր սարերուն գեփիւռէն առիր
Դուն հեւք ու թրթռում,
Լիճերուն ո՛րիէքեաթէն բըխեցաւ
Գեղդ այգային,
Ու տիրացաւ երազիս, դարձաւ
Իրըաշք մ'անպատում...:

Քու ձայնդ իմ մէջ ինչ եղուց
Երկնային բիւր նըւագներ,
Քու տեսքիդ գո՛ղն արփածիր
Փուրաստաններ գիս տարաւ,
Եւ արբեցա՛յ, արբեցա՛յ, մարգերուն մէջ, տարուբեր,
Քոյրերուն վառ բաժակէն, երանութեամբ մը անբան:

Ո՞ր կապոյտէն իջար դուն, հրեշտա՛կ անթե. հոգեգրաւ,
Երկրի վըրայ կը քալես, երկնի լոյսովն երազուն,
Կը թըւիս գի՛րկ մը շուշան, բոպիտակ ծի՛ղն աստղերուն...:

Ո՛վ չըքնաղ կոյս, կը տեսնե՛ն,
Հոգւոյս աչքերը ծարաւ,
Անմեղութեան եկած թառ կուրծքիդ՝ գերթ գոյգ մ'ադաւնի,
Որուն տակնո՛ր կ'արթընայ ծով ս'ըեշտութեան պարմանի...:»

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՍՏԱՑՈՒՄՆ ԳԻՐՔԵՐ.—Մեր պատմութիւնը եւ Նոր Սերունդը, հեղինակն է Կ. Խրայեան. տետրակը ձօնուած է երիք յոբելեարներու, Եղիշէ Արք. Դուրեանի, Ա. Ահարոնեանի եւ Գէորգ Մեսրոպի: Օտար ու ազգային պատմիչներու վկայութիւնները օգնութեան կանչելով, հեղինակը խոշոր քայլերով կը չափէ մեր քաղաքական ու գիտական երբեմնի կեանքը, հասնելու համար մեր օրերուն, խանդավառուելով ու ջանալով խանդավառել նոր սերունդը, եւ անոր «խաթարուած հոգին»:

Երկրորդ տետրակը գոր ունիմ սեղանիս վրայ, Աթէնքէն է, վահագնածնունդ, հազնեցուցիչ մը ազգային տարազի, Ս. Աստուածածնայ վանքի մէջ 7 յուլիս, առաջին նախ, 11րդ տող, կը պարծի տի ըլլայ կը պատմեն. Բ. նախ, 25րդ տող, յաւերժական պիտի ըլլայ յաւերժական

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Երկկ ներկայացուցինք Երեւանի Հանրային Գրադարանի տեսուչ Լեւոն Ուրեկլեանի «Բակեալ աֆերիստ»ին հարցազրոյցը նուիրուածը:

«Խորհրդային Հայաստանը կը գրէ Լեւոն Ուրեկլեան, նակ ոճրագործութիւնը պանգ մեծ յուզում պատճէ գրական-գեղարուեստական խաւողներու եւ գրադարանաշխատակիցներուն մէջ: խընթաց ոճիր մըն է այս:

Գողին բնակարանը խուզելով, գտեր են 1400 Հանրային Գրադարանէն մէջ բազմաթիւ հնագոյն արժէքաւոր գիրքեր, 92 մակներ եւ գանազան ձեռներ Ուրեկլեան գողցուած քերէն մաս մը նուիրած գրավաճառներուն հետ եւ առաջարկեր է գնել պատմական մեծ գէմքերու ձեռագիր նկարները, փորագրութիւնները, գուցակներ եւն.: Իր նամակներէկուն մէջ կը գրէ Մոսկուայի անձնակատարին թէ... գրանիշներ եւն: ունի տրեալի: Գրանիշները եւ փորագրութիւնները Հանելու համար նախ քերթած, փճացուցած շատ արժէքաւոր գիրքեր Հաւաքեր եւ ծախեր է եւ 1917 յեղափոխութեան ջաններու հրատարակութիւններ եւն.:

Քննութիւնը կը հաստատէ Ուրեկլեանի գողութեան այս Հետը շատ հին է. կը սկսի լիսէն եւ գանձակէն եւ անցեն եղած Հայաստանի եւ գրադարաններ: Գողը իր նպատակութեան տետրակով Հզեր է թէ գրադարանի մագետ է եւ այդ մասնագիթիւնը ստացած է Մոսկուայի բարձրագոյն գասընթացքներէ մէջ: Մինչդեռ կը Հաստատ ոչ միայն չէ Հետեւած գասընթացքներուն, այլեւ Հանրապէս Մոսկուա չէ գտնուած:

* * * Դատավարութեան ընթացքին, երկուպաշտօնակիցներ յայտնեցին թէ այնքան վտանգաւոր կը Համարէին Ուրեկլեանը գործի նոր ներկայութեանը չբացին անտուկ: Վկաներէն մէկը պատմեց թէ Ուրեկլեանը բռնուած է Մոսկուայի ձեռագիրներու մասին: Ցետոյ, Հաստատուեցաւ Ուրեկլեանը գող սենեակէն գողցած է Լազարեան ճեմարանի ձեռագիրները: Գրանի նոր տեսուչը յայտարարեց թէ շարունակ վէճի մէջ էր Ուրեկլեանի Հետ եւ ճարահատ կեց թանկագին գիրքերու

թէ յղացումով վահագնածնունդը ծանօթ առասպելին յղութիւնը չունի, խորհրդապաշտ շունչ մը կը տարածուի առաջին էջէն մինչեւ վերջ: Ուրկէ՞ անոր մութ, անորոշ չափազանց արուեստական թիւնը, որ կը վնասէ դիցաբանական հէքեաթին: Ազատ փով եւ արձակ բանաստեղծութեան մէջ եւս պէտք է պահպանել միութեան, չափի ու նման կուութեան տարրերը, անհրեւակայութեան թռիչքներ եւ զգացումներու հեղեղներ:

Մ.

Վրիպակ.— Նախորդ յօդուածիս մէջ՝ 7 յուլիս, առաջին նախ, 11րդ տող, կը պարծի տի ըլլայ կը պատմեն. Բ. նախ, 25րդ տող, յաւերժական պիտի ըլլայ յաւերժական

Տղաները մտան դասարան և տեսան, որ ամբողջ դասարանը լի է ծաղիկներով։ Ամենուրեք դրված էին ծաղկամաններ, ծաղկաման-ներ, շշեր, տարաներ, ամեն տեսակ անոթներ, որոնց մեջ դրված էին ծաղիկներ։ Ամենուրեք ծաղիկներ էին։ Ամենուրեք ծաղիկներ էին։ Ամենուրեք ծաղիկներ էին

ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen), 21 Յուլիս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյեանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Սարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։ Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն։

(Դոց թրիպիւնները արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

ՃԻՊԼԻՃԻ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒՄԸ

Այսօր կիրակի St. Cloudի անտառին մէջ։ Ներկաները պիտի նկարուին։ երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ զանազան անակնկալներ։ Գիւղի որբերու ուշադրութեան կը յանձնենք այդ օրը։ Ճաշաւոտուն ժամը 10—12 գտնուիլ սկսեն քիւղի կամուրջին քովը։

Հաւորդակցութեան միջոցներ՝ Porte St. Cloudէն թրամուէյ թիւ 2 եւ 18, Porte d'Auteuilէն թիւ 25—16, Լուվրէն նաւ եւ իջնել սկսեն քիւղ։

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷՆ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4 ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odéon — Tél. Danton 60-46

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél Trudaine 88-77

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

39 Bld. de Strasbourg
Métro: Château d'Eau
Հեռ. Prov. 69 38

Մասնագէտ բժիշկներ ջերմամիզութեան, փրոսթաթի, անկարողութեան, ֆրանկախտի, մորթի եւ կանանց հիւանդութեանց։ Ընդհան քննութիւն, էլեկտրաբուժութիւն։ Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2-8։ Կիրակի եւ տօն օրեր 9 12։

Գործ *կը փնտռէ փորձառու եւ կարող ժանկապարտիզպանուհի մը Թրանսուալի կամ արտասահմանի մէջ։ Դիմել՝* Mme A. Atamian, *80* Rue du Départ, Enghien - les - Bains. (S. et O.), France:

Գործ կը փնտռէ ֆրանսերէն գիտցող երիտասարդ մը։ Դիմել՝ *Յառաջի* խմբագրութեան։

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՂՈՒԹԻՒՆ

Ծախու եւ վարձու հողեր եւ տուներ Առնուվիլ-լէ-Կոնէսի հայկական թաղին մէջ, հայկական վարժարանին եւ եկեղեցիին մօտ։ Դիւրաւճառելի պայմաններ։

Դիմել՝ S. Baravian, G. Topakian, 26 Rue de Lille, Arnouville-les-Gonesse. Նոգեկառք առնել Gare du Nord էն, Chantilly ի գիծ եւ իջնել Villiers le Bel։

Ծախու է կօշկակարի ոտքով նոր սեղեակայ մը գեղչուած գինով։ Դիմել՝ Պ. Շիսաեանի 22 Av. Rouveyrol, Asnières (Seine)։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Նավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէյիզի ի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay Նավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիզի երկարող պողոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը։ կը ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒ ՀԱՆՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie
Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ։

Չափաւոր գին

ՃԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE Միւգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումը արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապորատորատ։ Ներճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12,*

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կանխաչուքէ ներկային մէջ, կը դուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի երկ.էն 31 Rue Douai 1er étage à gauche, Métro: Blanche.

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով։
63 Av. de Wagram մէթ. Ternes
73 Av. Gde. Armée » Maillot
149bis Bd. Villette, Aubervilliers

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

Վաղանսի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեոիս ֆերգիկեան, 26 Bld. Vauban.

Ալֆորվի մէջ «ցառաջ» կը ծախուի 172 Rue des Bourguignons։

ԵԹԷ Կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70

Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրաձանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ԹՐԱՆՍԱ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (ԱՁԻՏԱՒԻԹ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վիզա ամէն երկրի համար։*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեկնումի պատճառաւ կը ծախեմ լաւ կահաւորուած կօշիկի արհեստանոց, որ իր բոլոր գեղեցիկ յարմարութիւններով հազուագիւտ բան մըն է։ Յանկացողները մանրամասնութեանց համար Թող դիմեն Գշ. եւ Գշ. օրերը ժամը 5-7, իսկ կիրակի օրերը 2-4, 15 Rue Henri Murger, մանուկ Նագաշեանի։ Metro Bolivar. Paris (19e).

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ։

Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը։

Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր։

Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e)։ Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.։

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24-83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ *ՀԱՄՈՎ* *ՀՈՏՈՎ* *ՏԱՔՈՒԻԿ*

Երբ *կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հացի տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած* GRESSIN JOLIVET *հացերը։*

Ուտելիք *խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։*

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԿՈՒԻՐ ԱԺԱՆ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԱՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord 59 21

Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու։ Յոխ մեթոդ՝ *Ջհնիթ, Լոնժին, Էլէքսիոն, Օմէկա, Լիփ, Ռոտէքս* ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէններու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներու,

---

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)
50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլֆէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տառագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Բերթուածներ (Դուրեան) 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկէ աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթմանն եւ Աատը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկերը 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ, կազմուած) 60, Արսէն Լիւբէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հատոր) 7, Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոնի հովուավէպը 8, Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշընն մալ ալան 4, Վեցուկէս պորտի ժառանգ Միացած մնուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազահան 6, 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ձայնագրեալ երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զօր. Անդրանիկի, Ա. Մխոյեանի, Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ մեր ուզած բոլոր գիրքերը։

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux, (Seine), France.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

Կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր դարմանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մէկ շաբաթէն։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Գշ. եւ Եշ. օրերը՝ կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հաղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ՔՆՆԵԼ ՏՈՒԷՔ ՁԵՐ ԱՉՔԵՐԸ
Գ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ
36 Rue Polonceau, մէթրօ՝ Barbès կամ Château-Rouge

Վկայեալ պերլինի ակնոցի արհեստանոցէն։ Յոխ մեթոդ գերմանական ամէն տեսակ ակնոցներու։ Հայերու համար մասնաւոր գեղչ, փափաքողներու բնակարանը կը ներկայացուի առանց վճարումի։ կր բաւէ միայն հեռաձայնել Nord 33.32 (ժամը 10-12 եւ 2—7)։ Ցեսդութեան քննութիւնը ձրի։

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49—31

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՔՒԻՒՐ, ՕՆՏՒԼԱՄԻՈՆ ԵՒ ՅԱՅՏ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։
12 Rue de Nesles (Ռիւ Տոֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
18 ՖՐ.

COLUMBIA MARK REGISTERED TRADE MAR

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

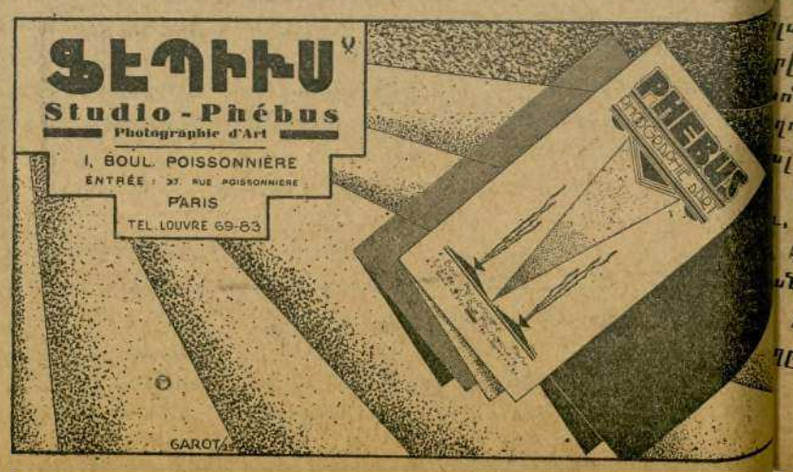
Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գինով.

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի՝ օրերը միայն ժամադրութեամբ

IMPRIMERIE MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔ ՇԱԲԹԻ
17
ՅՈՒԼԻՍ
1929
17 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1009

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԻՒՍ ԱՅԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Կիրակի օր պարզեցինք ռամկավար թերթերուն տմարդի ընթացքը՝ Ա. Ահարոնեանի գրական յորելեանին առթիւ։

Այդ օրուան թերթը մաժուլին յանձնելէ յետոյ, ստացանք ռամկավարներու փարիզի պաշտօնաթերթին նոր թիւը (13 Յուլիս), որ փոխանակ դարմանելու Յունիս 8ի կոպտութիւնը, նոր խմբագրականով մը կը նուիրագործէ զայն։

Այլեւս կասկած չկայ որ մարդիկը որոշած են պաղ ջուր լեցնել յորելեանի պատրաստութեանց վրայ։

Ուրիշ բան չսպասցուցաներ այս նոր քստութիւնը, «Լռութեան մը առիթով», որ կը կատարուի յանուն կուսակցութեան մը։ Ուրեմն, քանի մը հանրածանօթ անհատներ, բանաստեղծ-գրագէտ, վաշխառու եւ վարժապետ, ամէն դիւրութիւն կը վայելեն, այս առթիւ ալ յագեցնելու իրենց ասիական կիրքը։ Այս առթիւ ալ թոյն սրսկելու եւ միտք պղտորելու։

Յունիս 8ի եւ յուլիս 13ի խմբագրականները կը մրցին իրարու հետ, ծածկամտութեան եւ լրբութեան տեսակէտով։ Ինչ որ իրենց միտքէն կ'անցնի բայց ըսել չեն ուզեր, կ'ըսեն փողոցէն անցած մարդոց բերնով, իբրեւ «զրոյց»։

— «Այդ գումարը այժմ բոլորովին գոյութիւն չունի. ճալած է...» — «Այդ գումարը Շ. Ց. Դաշնակցութեան տրամադրութեան տակ գացած է, որու մէկ մասը գործածուած է ըստ կուսակցութեան կամեցողութեան, միւսը կը մնայ կուսակցական ֆոնտ։» եւ այլն։

Փոխանակ մէկ անգամէն, շեշտակի ամբաստանութիւն մը նետելու, քովէ քով կը շարեն հակասական ասէ-կոսէներ։ «կարելի է թուել աւտնց կարգին դեռ ուրիշ շատ մը ըսի-ըսաւներ»։ Եւ, ազնուաբա՛ր, անմե՛ղ միամիտի մը ծեքծեքումով, անունց չհաւատալ կը ձեւացնեն, սպասելով Ա. Ահարոնեանին պատասխանին։

Մեզի չի մնար Ահարոնեանի տեղը խօսիլ։ Բայց, կիրակի օր ըսինք եւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը կրկնենք,— ռամկավար բանգէտները ի զուր կը ճգնին թաղուած գանձեր փնտռել։ Իրենց ակնարկած ղրամը, որ իրենց ներկայացուցած գումարին կէսէն ալ պակաս է, գոյութիւն չունի ոչ մէկ տեղ, ծախսուած է պետութեան համար, եւ հաշիւները կրնայ պահանջել ապագայ ազգային կառավարութիւնը։ Եւ, կրկնենք նորէն, — այս իրողութիւնը գաղտնիք չէ մանաւանդ փարիզի ռամկավար «շէֆ»երուն համար, որոնք մինչեւ երէկ Հ. Հ. Պատուիրակութեան դուռները կը մաշեցնէին, եւ ամէն դիւրութիւն ունէին նոյնիսկ հաշիւներուն ծանօթանալու, եթէ ոչ ուրիշ միջոցաւ, գոնէ իրենց՝ նախկին ժողովրդական նախարար հանգուցեալ Լենիխէեանի բերնով։

Քննենք միւս այլանդակութիւնը։ Թիֆլիսի «Պրոլետար»ը, «Դալլերը ոռնում են» խորագրով շարադրութեան մը մէջ, բացէ ի բաց հրաւէր կը կարդայ պայքար մղել Ահարոնեանի յորելեանին դէմ։ Շատ հասկնալի պատճառաբանութեամբ.

— «Ահարոնեանը ոչ միայն փառաբանել է Արցունքի հովիտը, այլ եւ ստեղծել է այդ հովիտը, լիքը արիւնով եւ արցունքով։

... «երբեք չէ ցաւել Ահարոնեանը ոչ տաճիկ գիւղացու եւ ոչ հայ աշխատաւորի անմեղ արեան համար։ Հայ բուրժուազիայի արտական կուսակցութեան քաղաքականութիւնն է այդ։ Այդ քաղաքականութեան հետեւանքն է ամայի եւ աւեր «ցաճկահայաստանը», ծածկուած տաճիկ եւ հայ գիւղացիներու ոսկորներով։ Այդ քաղաքականութեան լաւագոյն եւ տաղանդաւոր ներկայացուցիչն է Ա. Ահարոնեանը» (22 Մայիս)։

Խոստովանինք որ հայ բոլշեւիկ պաշտօնաթերթը իր շնաան անպատկառութեան մէջ աւելի անկեղծ է, քան այլուսաւորչական ժամկոչներու օրկանը։ Ան կոպտօրէն մէջտեղ կը դնէ տեսակէտ մը,— շինծու. տմարդի եւ գարշելի հէքաթը՝ «ազգամիջեան կոտորածներու», ուր Թուրքն ալ Հայուն պէս կոտորուեր է շնորհիւ Ահարոնեաններու... Եւ անկեղծ է աեւ եզրակացութեամբ·— կոչ կ'ուղղէ արտասահմանի բանրութեան, որ պայքար մղեն յորելեանին դէմ։

Երկու պարագային ալ, մէկուն գռեհիկ ծածկամտութիւնը միւսին ապերասան լրբութիւնը զինաթափ կ'ընեն մեզ։

Տրամադրութիւն չունինք, մանաւանդ բանավէճի բռնուելու բոլշեւիկ շոշորթին հետ, որ, ահուսարսափի մատնուած՝ Ահարոնեանի գրականութենէն, կը պահանջէ նորէն չքէ անցընել Հայաստանի հանրային և դպրոցական գրադարանները եւ «ղէն շպրտել փտած ազգայնական գրականութիւնը»։

Միայն թէ, քիչ մը կամա՛ց, թշուառ տղա՛յ։ Ահարոնեանը ուսերէնի ալ թարգմանուած է, թերեւս ձեր վարպետները աւելի լաւ բան գիտեն անոր գրականութեան մասին քան դուք, թեւս շշակերտներդ։ Անոնք շատ լաւ գիտեն Բուշկինի կամ Լստոյի գրականութեան էութիւնն ալ, բայց, լսեցէք, անրթի խեղկատակներ, ձեր բառերէն ո՛չ մէկը բերան կ'առնեն անոնց հանդէպ։ Եւ յետոյ, անոնք շատ լաւ գիտեն նաեւ այս ղովուրդին պատմութիւնը. եւ կրնան ի հարկին, կծու դաս մը ալ ձեզի։

Այսպէս, ուրեմն, ճակատ մը կ'ուրուագծուի երկու ծայրեղ, դեղին եւ կարմիր տիրացուներու միջեւ, արի՛ն պայքարի համար նոյն իսկ մտքի, գրչի տօնի մը, քառասուն տարուան վաստակի մը գնահատման առթիւ։

Ճակատ մը, սակայն, որ պիտի փլի ինքն իր մէջ, մէջը ձգելով խայտառակ նահանջ եւ մաղձ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՐ ԴԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Է. Յ. Դ. Ամերիկայի 36րդ Պատգմ. ժողովին բացման առթիւ, «Հայրենիք» դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (29 յունիս).

— «Ամերիկայի շրջանի պատգամաւորական ժողովին եւս վիճակուած է խոշոր դեր մը մեր ամբողջ կուսակցութեան կեանքին մէջ, իբրեւ արտայայտիչը մեր ամէնէն լաւ կազմակերպուած, ամէնէն բարգաւաճ եւ ամէնէն երկար փորձառութիւն ունեցող շրջանի կամքին։

Արդարեւ, մեր ո՞ր շրջանը կրնայ պարծենալ, թէ կանոնաւոր կերպով եւ անընդհատ գոյութիւն ունեցած է եւ եռանդով ու արդիւնաւոր կերպով գործած 36 տարիներ։ Ո՞ր շրջանը կրնայ ըսել, թէ իր կազմակերպական մեքենան յաջողած է պահել ու զարգացնել այնքան զմայլելի նուիրումով ու տոկունութեամբ, որքան Ամերիկայի այս շրջանը։ Վերջապէս, ո՞ր շրջանը կրցած է այսքան երկար տարիներու ընթացքին անդուլ ու աննկուն կերպով յայտնաբերել նիւթական եւ բարոյական զոհաբերութեան այնպիսի անսպառ ոգի, որքան այս շրջանը։

Ձիշդ է, տարիները կ'անցնին, այս գաղութը աննկատելի կերպով դէպի ծերութիւն կը քալէ մեր այս շրջանի ընկերներու մեծագոյն մասին հետ միասին. բայց ո՞վ կրնայ ըսել, թէ մայր հայրենիքի կարօտը հետզհետէ կը բթանայ, եւ ո՞վ կրնայ ըսել, թէ գաղթականը տարուէ տարի աւելի բուռն թափով չի բաղձար վերադառնալ հոն եւ գէթ անգամ մըն ալ համբուրել նուիրական հողը իր ծննդավայրին. սակայն, ո՞վ չի զգար իր հոգիին խորքին մէջ անսահման ողբերգականութիւնը այն ցաւագին իրողութեան, որ հոս մեծցող մեր նորահաս սերունդը չի բաժներ մեզի հետ մեր մայր հայրենիքին կարօտը, չապրիր մեզի հետ ու մեզի պէս ազատատենչ հայութեան հոգերով ու իտէալներով։ Եւ ո՞վ կրնայ վերջապէս դիւրութեամբ, առանց պայքարի, հաշտուիլ այս դառն իրողութեան հետ եւ գերազոյն ճիգեր չընել՝ գտնելու համար ազդու միջոցներ, որով կարելի բլլար գէթ չափով մը այս գաղութին մէջ մեծցող մեր նորահաս սերունդը եւս մասնակից դարձնել մեր ազգային հոգերուն ու ձգտումներուն, անոր հոգիին մէջ եւս նետելով կայծեր մեզ այրող կրակէն, զոր բերած ենք մեզի հետ հեռաւոր հայրենիքէն։

Մենք կը խորհինք, թէ համազգային եւ համակուսակցական խնդիրներէն յետոյ, Ամերիկայի մեր կազմակերպութեան, ինչպէս եւ գաղութի, մեծագոյն մտահոգութիւնը պէտք է բլլայ մեր նորահաս սերունդին կապը մեզի հետ, մայր երկրին հետ, մայր ազգին հետ ամրացնելու գործը։ Ասիկա է մեր տեղական խնդիրներու խնդիրը, որուն համար, ուզենք թէ չուզենք, տարուէ տարի աւելի ժամանակ եւ միջոց պէտք է տանք»։

ԱԴՐԲԷՋԱՆԻ ՄԷՋ

Պոլսոյ Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ 60 Թուրք մտաւորականներ ձերբակալուած են Ադրբէջանի մէջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ք. ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՓԱՇԱ ԵՒ ՏՂԱՆ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

ՍՊԱՆՆՈՂՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՍՊԱՆՆՈՒԻՆ ԻՐԵՆՑ ԿԱՐԳԻՆ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Յունիս 20ին Քէօր Հիւսէյին փաշան իր զաւկին՝ Ապտըլահի եւ մէկ ծառային հետ Պարզանի շէյխին քովէն Ակրա կը մեկնի, Քիւրտիստան մտնելու համար։ Մուսա բէկի տղան, որ իր հօրեղբօր՝ նոյն բէկին հետ նոյնպէս շէյխին հիւրն է եղած նախապէս, կ'երեւի Թուրքերէն կաշառուելով, սահմանին վրայ կը կտրէ ճամբան, կը սպաննէ Հիւսէյին փաշան, տղան եւ ծառան։ Նոյն բէկը այդ ամբողջին կը յայտնէ շէյխին թէ ինքն ալ նոյնը պիտի ժանէ։ Շէյխը, անցուդարձէն անտեղեակ, քանի մը ամսէ ճամբու ծախք կուտայ, բայց քանի մը ժամ յետոյ կը լսէ Քէօր Հիւսէյինի սպանութիւնը եւ կը ստուգէ որ նոյնի դրդումով կատարուած է։ Շէյխը այս բանը անպատուութիւն համարելով իրեն համար, սպաննել կուտայ նոյն բէկը, քանի մը արբանեակներու հետ։ Մուսա բէկի տղան փախստական է եւ կը հետապնդուի։

Խմբ.— Քէօր Հիւսէյին փաշա եւ Մուսա բէկ, երկուքն ալ հերոսացած՝ հայաջինջ սարսափներու ընթացքին, իրենց ընտանիքներով կեսարիա աքսորուած էին, քրտական ապստամբութեան հետեւանքով։ Անցեալ տարի փախան եւ Հալէպ ապաստանեցան, ուր Մուսա բէկ մեռաւ, իսկ Հիւսէյին փաշա երեք զաւակներուն հետ Քիւրտիստան պիտի երթար կռիւը շարունակելու։ Առջի օր Թրքական հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ տղաքներէն երեքը անծնա։ուր եղած են եւ նորէն կեսարիա պիտի փոխադրուին։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Մարդկային կորուստը հազարի կը հասնի

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն Յուլիս 14 Թուականով.— *Վերջերս հաստած պաշտօնական տեղեկութեանց համաձայն, ողողումներու եւ փլուզումներու հետեւանքով 216 տուներ ամբողջովին քանդուած են Սիւրմէնէի մէջ (Տրապիզոն), 50 ալ մասամբ, ինչպէս եւ 24 ջաղացքներ եւ խանութներ։ Մինչեւ հիմա ճըշդուած զոհերու թիւն է 249, որոնց 50ը վիրաւոր։ Գիւղերու միջեւ հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են։ Տեղեկութիւն չկայ տասը գիւղերու կացութեան մասին։ Փլուզումները կը շարունակուին։ Տեղ-տեղ ժողովուրդը լեռները ապաստանած է։*

Իսկ Պոլսէն քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Հեղեղանման անձրեւներու հետեւանքով պատահած ողողումները ճշմարիտ աղէտ մը յառաջ բերին Տրապիզոնի շրջանին մէջ։ Հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են։ Մինչեւ հիմա հաստատուած է թէ 506 տուներ կործանած են 23 գիւղերու մէջ։ Մեռելներու թիւը հինգ հարիւրը կ'անցնի, իսկ նիւթական վնասը երեք միլիոն ոսկի կը հաշուուի։

Երրորդ հեռագիր մըն ալ կը հաղորդէ.— Երեք օրէ ի վեր որոտումները, կայծակը, ջրհեղեղը եւ երկրաշարժը խուճապի մատնած են Տրապիզոնի շրջակաները։ Մինչեւ հիմա ծանօթ են 425 մարդկային կորուստներ, բայց որովհետեւ տասը գիւղեր ջրասոյզ եղած են վերջին պահուն, կը կարծուի թէ առնուազն հազար հոգի խեղդուած են։

Պարսկաստանի մէջ ալ աղէտներ

Թէհրանէն կը հեռագրեն Յուլիս 15 Թուականով.— Երկրաշարժի ուժգին ցնցումներ զգացուեցան Խօրասանի մէջ։ Կ'ըսուի թէ Ֆերուխ գիւղը եւ ուրիշ քանի մը գիւղեր կործանած են։ Ցնցումը ցորեկ ատեն պատահած ըլլալով, շատ զոհ չկայ։

Ուրիշ հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ տեղատարափի եւ կայծակի հետեւանքով սարսափելի ողողումներ պատահած են Թաւրիզի մէջ։ Երկու հարիւր տուներ փլած են եւ ուրիշներ ալ վտանգուած։ Կարգ մը գիւղեր քար ու քանդ եղած են։ Մինչեւ հիմա 375 դիակ հանուած է։ Աղէտի պահուն մետէորա մէջ ալ ինկած է քաղաքին շուրջը։

Մոսկուայի վերջնագիրը Չինաստանի

Խորհրդային կառավարութեան անունով արտաքին փոխգործավար Քարախան չինական կառավարութեան ղրկեց վերջնագրի ձեւով ծանուցագիր մը՝ բողոքելու համար Արեւելեան Չինաստանի երկաթուղիի մանչուրիական իշխանութեանց «կամայական արարքներուն» դէմ։ Ծանուցագիրը կը մեղադրէ չինական կառավարութիւնը թէ չէ ուզած բարեկամական բանակցութեամբ կարգադրել իր վէճերը խորհրդայն իշխանութեան հետ, ու կ'առաջարկէ անյապաղ խորհրդաժողով մը հրաւիրել՝ ներկայ վէճին կարգադրութիւն մը գտնելու համար։ Ծանուցագիրը դիտել կուտայ որ եթէ չինական կառավարութիւնը մերժէ այս առաջարկը, հետեւանքը ծանր պիտի բլլայ։ Եթէ մինչեւ երեք օր պատասխան չստանայ, խորհրդային կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ իր շահերուն պաշտպանութեան համար։

Շաբաթ օր միտինգներ գումարուեցան Մոսկուայի, Լէնինգրատի, Կուրսկի, Նիժնի-Նովկորոտի, Վորոնէժի, Քիեւի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ, եւ բողոքի բանաձեւեր քուէարկուեցան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳԻՒՂԵՐ

Ինչ պէս գրեցինք անցած շաբաթ, Ազգերու Դաշնակցութեան Լիբանանի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչ Պ. Պիւռնիէ վերադարձած է Պէյրութ՝ նոր վարկեր ապահովելով հայ գաղթականներու տեղաւորման աշխատանքներուն համար։

Կը հաղորդուի թէ Պ. Պիւռնիէ հայկական նոր գիւղեր պիտի հիմնէ նաեւ Ալեվիներու երկրին մէջ, եւ հոն պիտի տեղաւորէ երկրագործ ընտանիքներ։ Միեւնոյն ժամանակ աւելի զարկ պիտի տայ հիւսուածոյ հայկական գիւղերուն եւ պիտի աշխատի նոր գիւղեր հիմնել։

Պէյրութի գաղթականական հայրենակիցներուն կը թելադրուի իրենց անուններն արձանագրել տալ տեղաւորման յանձնախումբի գրասենեակը, մաս առ մաս տեղաւորուելու համար գիւղերու մէջ, ուր իրենց պիտի տրուի բաւականաչափ հող եւ միջոց։

ԸՄԲԷՔ ՓԱՇԱ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ վարչապետ Ըսմէթ փաշա Պոլիս հասաւ յուլիս 9ին եւ ընդունուեցաւ սովորական ցոյցերով։ Վարչապետը փէնտիքի ապարանքը պիտի քաշուի մէկ ամիս, հանգստանալու համար։ Շոգեկառքով Պոլիս փոխադրուած են նաեւ իր չորս ձիերը...։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին նախարար Պ. Հէնտըրսըն հաղորդեց թէ յուլիս 14ին Ռուսիոյ ուղղած է խորհրդային իշանութեան, որպէսզի պատասխանատու ներկայացուցիչ մը ղրկէ Լոնտոն, խորհրդակցելու համար առկախ հարցերու մասին։ Հրաւէրը ղրկուած է Նորվեկիոյ կառավարութեան միջոցաւ։

ՕԴԵՐՈՒ ՀՍԿԱՆ

Պերլին, 16 յուլիս .— Do-X եռայարկ հսկայ ջրօդանաւը ուրբաթէն յետոյ, երէկ եւս փորձի խիստ յաջող թռիչք մը կատարեց։ Այս օդերու հսկան կը կշռէ 50,000 քիլօ, կրնայ փոխադրել 100 ճամբորդ, ունի 12 շարժիչ մեքենայ, իւրաքանչիւրը 500 ձիու ուժով, ինչ որ ընդհանուր շարժիչ ուժը կը բարձրացնէ 6000 ձիու ուժի, մեկնումը կատարուեցաւ շատ արագ, 28 երկվայրկեանի մէջ։ Օդանաւը թռաւ 600մեթր բարձրէն։ Թռիչքը տեւեց երեք ժամ։ Մեծ բազմութիւն ներկայ էր։ Ճամբորդները կը գանգատին թէ շարժիչ մեքենաները մեծ աղմուկ կը հանեն։

ԲԱՏԻԿԻ ԵՒ ԸՆԿ. ՅԵՏՍ ԿՈՉՈՒՄԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— Համայնավար կուսակցութեան վերստուգիչ կեդրոնական մարմինը կը հրատարակէ յայտարարութիւն մը — ստորագրուած տրոցկիական նախկին ընդդիմադիրներու կողմէ՝ Բատէկ, Սմիլգա եւ Պրէսբրայինսկի։

Ասոնք կը յայտարարեն թէ համաձայն են բոլշեւիկ կուսակցութեան հետեւած քաղաքական ուղղութեան եւ թէ բացարձակապէս խզուածեն ընդդիմադիրներուն հետ։ Կը պախարակեն տրոցկիի յայտարարութիւնները օտար մամուլին եւ կը հրաւիրեն իրենց նախկին կուսակիցները՝ հետեւիլ իրենց օրինակին։

Բազմաթիւ ուրիշ նախկին ընդդիմադիրներ ստորագրած են այս յայտարարութիւնը։

ՕՐՈՒԱՆ տօներուն առթիւ տպարանը երկուշաբթի եւս փակ ըլլալով, «Յառաջ»ը լոյս չտեսաւ երեքշաբթի օր։

ԳԱՂՏՆԻ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Փարիզի ռուս աջակողմեան միապետական «վօղրօժդէնիէ» Թերթը (N 1498) կը հրատարակէ Politicush խիստ շահեկան մէկ յօդուածը Թուրքիոյ եւ հայկական հարցին մասին: կը թարգմանենք անկէ ան նշանաւոր կրճատումներով:

Ա. Արամեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

(Հիմնուած ռուսական արտաքին գործերու նախարարութեան գաղտնի վաւերագրերու վրայ):

Մոսկուայի մէջ վերջերս բոլշեւիկները հրատարակեցին արտաքին նախարարութեան կարգ մը գաղտնի վաւերագրերը, որոնք կը վերաբերին Թուրքիոյ անդամահատման Պեծ Պատերազմին ընթացքին:

*Այլեւս գաղտնիք չէ որ հաւաշխարհային պատերազմի գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ այն վէճն էր, որ տեղի կ'ունենար «հիւանդ մարդու» շուրջը: Պէտք է պետութիւնները վերջ տային այդ հարցին, կամաւոր հաւաձայնութեամբ: Բոլորն ալ ունէին իրենց նախագիծը Մեծն Բրիտանիան եւ Ծրանսան զգոյշ կը վարուէին, իսկ Ռուսիան որոշած էր արագօրէն յառաջ երթալ ալ աւելի վճռեալ էր, որ տեղի կ'ունենար «հիւանդ մարդու» շուրջը: Պէտք է պետութիւնները վերջ տային այդ հարցին, կամաւոր հաւաձայնութեամբ: Բոլորն ալ ունէին իրենց նախագիծը Մեծն Բրիտանիան եւ Ծրանսան զգոյշ կը վարուէին, իսկ Ռուսիան որոշած էր արագօրէն յառաջ երթ

Ինչպե՞ս, ինչո՞ւ ամեն ինչ մեզ համար հասկանալի դարձրեց Ղևոնդ Ալիշանը, որ ամեն ինչ իր հոգեպատրաստ ընկալեցողության մեջ էր գտնում։ Ինչո՞ւ վարպետ նկարիչը, որ ամեն ինչ ունի ասելու, ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։ Ինչո՞ւ նա ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։ Ինչո՞ւ նա ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ հարցերը կարելի է անվերջ շարունակել, բայց պատասխանը միայն մեկն է։ Ղևոնդ Ալիշանը ինքնուրույն մտածող էր, ինքնուրույն մտածողությունը նրա համար ոչ թե ինքնանպատակ էր, այլ միջոց՝ ճշմարտությունը գտնելու համար։ Ինքնուրույն մտածողությունը նրա համար ոչ թե ինքնանպատակ էր, այլ միջոց՝ ճշմարտությունը գտնելու համար։ Ինքնուրույն մտածողությունը նրա համար ոչ թե ինքնանպատակ էր, այլ միջոց՝ ճշմարտությունը գտնելու համար։

Ինչո՞ւ նա ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։ Ինչո՞ւ նա ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։ Ինչո՞ւ նա ամեն ինչ ասում է ոչ թե ինքնին, այլ ուրիշների միջոցով։

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ հարցերը կարելի է անվերջ շարունակել, բայց պատասխանը միայն մեկն է։ Ղևոնդ Ալիշանը ինքնուրույն մտածող էր,

չինական գրգռիչ արարքներուն դէմ, պահանջելով խորհրդային կառավարութենէն որ անոնց արժանի պատասխանը տայ, աւելցնելով որ բոլոր քաղաքացիները խորհրդային կառավարութեան կողքին են՝ զայն պաշտպանելու համար։

Շանկայէն կը հեռագրեն թէ Չինաստան կը պատրաստուի խիստ հաշտարար ոճով պատասխանել Մոսկուայի վերջնագրին։ Կը հաստատուի թէ արեւելեան Չինաստայի երկաթուղիի խորհրդային պաշտօնեաներու վտարումէն լուր չունէր Նանքինի կառավարութիւնը։ Այս վերջինը լուրջ շփոթութեան մատնուած է։

ՅՈՒԶՈՒՄ ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ

Խորհրդային վերջնագիրը մեծ յուզում առաջ բերաւ Ճափոնի մէջ։ Կ'ըսուի թէ ռուսեւչին սահմանաձուխին վրայ գինուորական տենդոտ շարժումներ կը տեսնուին։ Ճափոնի արտաքին նախարարը կը յայտարարէ թէ իր կառավարութիւնը բացարձակ չէզոքութիւն պիտի պահէ ռուսեւչին ներկայ վէճին մէջ, ու կացութեան պիտի հսկէ ժամէն, թոյլ չտալու համար որ ճափոնական շահերը վտանգուին։

Պարսկաստանի խղճտուքները

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Թէհրանէն կը հեռագրէ.—

Շահր մայրաքաղաքին մէջ ունկնդրութեան ընդունեց Սովլէթ-էտ-Տովլէն, Քաշկայիներու իլ Խանը։

Այս վերջինը Շիրազէն օդանաւով եկաւ անցած չորեքշաբթի, տեսակցեցաւ կարգ մը ցեղապետներու հետ, տեսաւ նաեւ հանրօգուտ շինութեանց նախարար զօրավար Շայպանին, որուն համար կ'ըսուի թէ Քաշկայիներու երկիրը ղրկուած է՝ ապստամբութեան վերջ տալու մասին սկսուած բանակցութիւնները դիւրացնելու համար։ Քաշկայիներու ներկայ ցեղապետ Ալի Խան եւս փափաք յայտնած է տեսակցիլ զօրավարին հետ։

Շիրազէն զօրամաս մը մեկնեցաւ յուլիս 8ին՝ Նիրէզ լիճին ուղղութեամբ՝ գործելու համար Պահարլու ցեղախումբին եւ Ֆազայի ու Տարապի շրջանի ուրիշ արաբ ապստամբներուն դէմ։ 500 հոգինոց ուրիշ զօրամաս մը մեկնեցաւ ուրբաթ գիշեր եւ դանդաղօրէն կը յառաջանայ դէպի Քաղրուն, Քաշկայիներու երկրին մէջ, իր ճամբուն վրայ նորոգելով հեռագրաթելերը։

Պատերազմական նախարար Ճաֆար Քուլի, Սարտար Ասատ, որ Պախթիյարիներու իլ Խանն է, անոնց երկիրը գնաց՝ զանոնք հանդարտեցնելու համար, ու նոր ուժ ղրկեց Սպահան, ուր կ'ըսուի թէ ներկայիս 2000 գինուոր կայ։

Սուրիոյ հոգաստարութեան շուրջ

Հոգաստարութեանց յանձնաժողովը վերջացուց Ֆրանս. կառավարութեան 1928ի տեղեկագրին քննութիւնը, ի ներկայութեան կոմս Ռոպէր տը Քէի։ Յանձնաժողովը այս վերջինէն լրացուցիչ տեղեկութիւններ պահանջեց տեղեկագրի կարգ մը կէտերուն մասին, ինչպէս վաքֆներու, մենաշնորհներու, արտակարգ դատարաններու, առեւտրական սենեակներու, երկրագործութեան, տնտեսական կացութեան, Հիճազի երկաթուղիին, հաշիւի արտադրութեան եւ մաքսանենգութեան, ու զայն ջնջելու միջոցներուն մասին։

Արտագաղթի մասին եղած հարցումին պատասխանելով, Պ. տը Քէ յայտարարեց թէ Սուրիացին եւ Լիբանանցին կը գաղթեն մասնաւորաբար ընտանիքներու գաւակները որոնք կը հրապուրուին մեծ քաղաքներէ։ Ազգային տնտեսութեան տեսակէտէ, այս արտագաղթը մասամբ կը դարմանուի՝ արտաոհմանէն ղրկուած դրամով։

Խօսելով տղոց աշխատանքի մասին, Ֆրանսայի ներկայացուցիչը յայտնեց որ տղաքը կ'աշխատցուին միայն ընտանեկան աշխատանոցներուն մէջ, ուր իշխանութիւնները չեն կրնար հակակշիռ գործադրել։ Գալով կրթական վիճակին, իշխանութիւնները դժուարութիւն կը քաշեն ուսուցիչ ճարելու մասին։ Ակնկալուց թէ երկրագործական դպրոցները բաւարար չափով չեն հրապուրեր երիտասարդները, մանաւանդ բարեկեցիկ ընտանիքներու զաւակները։

Ստալինեանը չկրցան կտրել

Մեր վերջին թիւով գրած էինք թէ շաբաթ առաւօտ Պուրժէի օդանաւային կայանէն ճամբայ ելան երկու օդանաւեր՝ «Մարշալէք Փիլսուտսքի» եւ «Չարցական Նշան», առաջինը լեհ հազարապետներ իցիքովսքիի եւ Քուպալայի, երկրորդը Ֆրանսացի օդանաւորդներ Քոսթի եւ Պէլլոնթի դեկավարութեան տակ։

Ֆրանսացիները Ասորեան կղզիներուն բաւական ժամեցած էին, երբ սաստիկ հովին պատճառաւ չկրցան աւելի առաջ երթալ եւ ետ դարձան դէպի Ֆրանսա ու կիրակի առաւօտ ժամը 9.25ին իջան Վիլլաքուպլէի օդանաւային կայանը։ Քոսթ կը յայտարարէ թէ սկիզբը յաջողեցան ժամական 200 քիլոմեթր արագութեամբ երթալ, սակայն հազիւ Ֆրանսական եզերքէն հեռացած էին, երբ փոթորիկ մը սկսաւ եւ իրենց ժամական արագութիւնը մինչեւ 50 քիլոմեթր իջաւ։ «Չարցական Նշան»ը 28 ժամուան մէջ կարեց 2700 քիլոմեթր ճամբայ եւ իր ճամբորդութիւնը վերջացաւ անվտանգ։

Իսկ լեհ օդանաւորդներու վախճանը եղաւ ողբերգական։ Իցիքովսքի եւ Քուպալա արդէն իսկ Ասորեան կղզիները անցած էին, երբ շարժիչ մեքենան խանգարումի նշաններ սկսաւ ցոյց տալ։ Ասոր վրայ երկու հազարապետները վերադարձան դէպի Ասորեանները՝ փորձելով հոն ցամաք իջնել։ Շարժիչ մեքենան բոլորովին կանգ առաւ երբ գետնին մօտեցան, եւ օդանաւը ուժգին բախումով մը գետին իյնաւ։ Քուպալա յաջողեցաւ դուրս ցատքել՝ անկումի պահուն եւ թեթեւ վէրքով մը ազատեցաւ. մինչ Իցիքովսքի ածխացաւ օդանաւին մէջ, որ պայթելով բոլորովին այրեցաւ։

Անգործութիւնը Իտալիոյ մէջ

Ֆաշիստ կառավարութիւնը բուռն պայքար կը մղէ՝ արդիլելու համար քաղաքներու խճողումը եւ գիւղերու պարպումը։ Եօթը շաբթուան ընթացքին Հռոմի ոստիկանական տեսչութիւնը մայրաքաղաքէն դէպի գաւառները ղրկեց 748 հոգի, մեծ մասամբ գիւղացիներ, որոնք գործ գտնելու համար Հռոմ գացած էին, բայց չէին կրցած գտնել։

Ոստիկանութիւնը ասոնց բոլորին ալ փոխադրութեան ծախքերը հոգաց եւ հրահանգներ տուաւ տեղական նահանգապետներուն, որպէսզի հունձքի գործերուն մէջ աշխատցնեն զանոնք։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի Արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն սրճարան-ճաշարան պէլ Էռ, Ֆրանսայի անտառ կոչուած հռչակաւոր ուզեղատեսիլ պարտէզին մէջ։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ դեկավարութեամբ Պ. Ա. Աբալագեանի։ Կը մասնակցի Լիոնի «Գօվէտի տրամաթիք թատերախումբ»ը։ Ողիմպիական խաղեր եւ ֆութպոլի մրցում «Մերձաւոր Արեւելքի Որբերու Միութեան» կողմէ։ Ֆրանսական ճաշ պանտ, ճոխ եւ աժան պիւֆէ։

Տոմսերը կը ծախուին Ճանկէօղեան, Քէշնտիրեան, Բարձր Հայք, Տարօն ճաշարանները, Սափրիչ Թորիկեան 150 Rue Moncey եւ «Յառաջ»ի Լիոնի գործակալ Ն. Յակոբեանի մօտ։

ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՏՈՄՍ 4 ՖՐԱՆՔ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ Թ'ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն Ռօն Փուանի մարզադետինը։ Նուագ, երգ, արտասանութիւն։ կը խօսի Ընկ. Բաբգէն։ Փափաքողները կրնան ճաշը ժիասին բերել, պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen), այս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյեանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։ Այժմէն կարելի է հայթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն։

(Գոց թրիպիւններ արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

Հ. Յ. Դ.

Պէլվիլի Ռոստոմ ենթակոմիտէն սիրողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, Մէթրօ՝ Պէլվիլ։

Մարսէյլի Հրիստափոր ենթակոմիտէն սիրողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բաբգէն Սիւնի, վարուժան, Աւետ, Սիամանթօ եւ վահագ խումբերու ընկերները, այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. Շրջ. Պատգամաւորական ժողովը։

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն սիրողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Աղբիւր Սեբոբ, Եփրեմ խան, Շամազասպ, վարդգէս խումբերու ընկերները վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Անդրէասի եւ շրջանի Հայրենակցական միութեան հանգանակութիւնը սարսելի մէջ, ի նպաստ հայրենիքէն բերուելիք բեկորներու.—

Ս. Պաքրճեան, Խ. Խոյեան՝ 30ական, Պ. Պատէմեան, Կ. Մինասեան, Մ. Եղեան, Զափեան՝ 20ական, Լ. Մօզեան, Մանտիկեան, Բ. Մելքոնեան, Մ. Ձըլպըրեան, Շ. Հուլուճեան, Գասապեան, Դ. Ալաճեան, Մ. Մալխասեան՝ 10ական, Կ. Խաչիկեան, Ջուլճեան, Խ. Եգեկիէլեան, Ղմն, Ն. Քէլճեան, Ս. Ալաճի, Ս. Քրլըճեան, Ն. Քէօսէյեան, Պ. Ջաբարեան, Կ. Նազարէթեան, Խ. Ստեփանեան, Գ. Պետրոսեան, Մ. ընտանիք, Վ. Մինասեան՝ 5ական, գումար 290 ֆր.։ Ընդհ. գումար 2683 ֆրանք։

Տիկին Ամպեր Սարուխանեան շահած է ԺԱԳ ՄԷՆՇՈՒԻՐ Թոմպալայէն 82 թիւը։

Մարսէյլ

Ծախու է ֆանէլայի մեքենայ մը, որ կը հիւսէ սքանչելի թրիքոներ, վրգնոց, գլխարկ, գուլպայ եւ ամէն տեսակ բուրդէ հագուստեղէն։ Գինը դիւրամատչելի։ Դիմել Պ. Շամբարձում Սինանեանի, 5 Rue Capitaine Ferber, Issy les Moulineaux (Seine).

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Վէներական ախտերը 2 ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմամիզութենէ գերծ մնալու միջոցները 5, ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային ֆիւանդութիւններ 10, Բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, Սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մտերիմ զրոյցներ 30, Մատեան մանկանց 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50 ֆրանք։

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ԹԹԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle,Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց ֆիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10 – 12ե. 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ.ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

Ծախու է կօշկակարի ոտքով նոր մեքենայ մը գեղչուած գինով։ Դիմել՝ Պ. Շիսաեանի 22 Av. Rouveyrol, Asnières (Seine)։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Շրէերէն, Արաբերէն, Պպանիերէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մատենադարանը վերջնապէս հանրութեան պիտի բացուի յառաջիկայ սեպտեմբեր 15էն սկսեալ, կանոնաւորապէս, շաբաթը եօթը օր։

Մինչեւ այդ սակայն, ստիպողական հետազօտութեանց պէտք ունեցողները կրնան օգտուիլ Մատենադարանէն, առ այժմ լոկ երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրեր, ցերեկէ վերջ ժամը 3 6, եւ բացառիկ օրերու համար նախապէս ժամադրութիւն առնելով Գրադարանապետ Պ. Արամ Անտոնեանէ։

Վերատեսուչ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն Թէ իր ընդմանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մէկ շաբաթէն։

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹ. Ե Ա Ղ Ո Ւ Պ

Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։

Métro St. Denis — 15bis Boulevard St. Denis

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE MA

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-

Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ նուագած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ, ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալաի բոլոր կտորները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գինով

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georgesի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24.

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ — ՀՈՏՈՎ — ՏԱՔՈՒ

Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հատեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRE SIN JOLIVET հացերը։

Ուշիւ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիական պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին քնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 գեղչ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

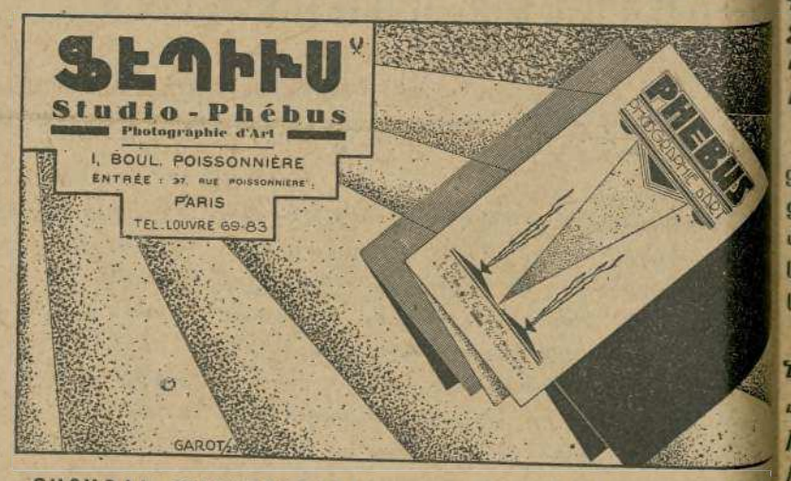
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի — Մ Ա Բ Ո Ի Բ — Ա Ժ Ա Ն

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ

Ծախու եւ վարձու հողեր եւ տուներ Առնուվիլ լէ Կոնէսթի հայկական թաղին մէջ, հայկական վարժարանին եւ եկեղեցիին մօտ։ Դիւրամատչելի պայմաններ։

Դիմել՝ S. Baravian, G. Topakian, 26 Rue de Lille, Arnouville-les-Gonesse. Շոգեկառք առնել Gare du Nordէն, Chantillyի գիծ եւ իջնել Villiers le Bel։

Գործ կը փնտռէ փորձառու եւ կարող ժանկապարտիզպանուհի մը Ֆրանսայի կամ արտասահմանի մէջ։ Դիմել՝ Mme A. Atamian, 80 Rue du Départ, Enghien-les-Bains. (S. et O.), France:

Գործ կը փնտռէ ֆրանսերէն գիտցող երիտասարդ մը։ Դիմել՝ Յառաջի խմբագրութեան։

Շավիլ-վիրոֆլէյ եւ վէլիզի

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay

վիլի էնվալիտ կայարանէն լիզի երկարող պողոտային կոզմի երկրորդ անկիւնը։ ստանձնէ չափի վրայ պատրաստութիւններ։ կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Հին բնակողներէ կը խնդրուի պրծիլ իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՐԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագրատ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒԼԻՍ 1929

18 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1010

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԱՌԵՐՈՒ ՏԱՐԱՓԻՆ ՏԱԿ

Վերջերս խմբական այցելութիւններ փոխանակեցին Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբէյջանի գրողները: Նախ Թուրք եւ վրացի գրողներ այցելեցին Երեւան, յետոյ Հայերու հետ միասին անցան Թիֆլիս, իսկ անկէ Բագու:

Այս առթիւ, սիւնակներ լեցուցին խորհրդային թերթերը: Գինարբուքին վերջին արձագանգները կը լսենք Բագուէն, հայկական պատուիրակութեան միջոցաւ, որուն գլուխը կը գտնուէր հոչակաւոր Շիրվանզադէն, ընկերակցութեամբ բանաստեղծ Ալետիք Իսահակեանի, նկարիչ Մ. Սարեանի եւ ուրիշներու:

Ջերմ գնահատման արժանի է այս ձեռնարկը, առանց վերապահութեան: Մեր դժբախտութեանց գլխաւոր մէկ պատճառն ալ այն է եղած, որ գրեթէ անծանօթ մնացեր ենք մեր շրջապատին, մեր հարեւան երկիրներու ներքին կեանքին, անոնց ընկերային եւ մտաւոր շարժումին: կամ գոհացեր ենք հարեւանցի տեղեկութիւններով, յաճախ թարգմանութիւններով: Սերտ կապ չէ հաստատուած, մասնաւորապէս, մտաւորականութեան հետ:

Ուրեմն, շնորհաւորելով ձեռնարկը, պիտի ուզէինք որ տեւական հանգամանք ունենար, գոնէ, գրողներու փոխադարձ մեկնեցումը:

Բայց, այս լուսաւոր կէտը բաւական չէ ծածկելու քաղբենի ողբերգութիւն մը, որ գուգադիպեցաւ այդ այցելութեան:

Մինչ կախէթու գինին գոլորշիներ կ'արձակէր ընդունելութեան դահլիճներուն մէջ, եւ հայ, վրացի ու թաթար պատգամաւորները — գրողները — կը ցնծային ծափերու տարափի մը տակ, այդ նոյն օրերուն Վրաստանն եւ Ադրբէյջանը անգա՛մ մըն ալ կը տրորէին Հայաստանը, յանուն Լէնինի եւ Մարքսի...

Արդարեւ, այդ գինարբուքին կը գուգադիպէր Անդրկովկասի վարչական նոր բաժանումը — «Հայոնացում» կամ շրջանացում! ինչպէս կ'ըսեն իրենք:

Խօսելով մեզ շահագրգռող կէտերու մասին, ըսենք որ, այդ նոր ծրագրին համաձայն, հայկական Ախալքալաքը կը կցուի ոչ թէ Հայաստանի, այլ վրացական Ախալցխայի, ուր Հայերը փոքրամասնութիւն կը կազմեն: Իսկ հայկական, «ինքնավար» լեռնային Ղարաբաղը կը պսակուի թաթարական Ղարաբաղի հետ: կարճ խօսքով, երկու հայապատկան հողեր անգամ մը եւս աւարի կը տրուին, իբրեւ թէ նկատի առնելով տնտեսութեան, մշակոյթի, հաղորդակցութեան եւլն. պահանջները:

Դանդա՛ղ կը շարժի խորհրդային, մանաւանդ կովկասեան մաքենան: Բայց այս «բարենորոգման» մէջ, անմիջապէս իրարու կը յաջորդեն խօսքն եւ գործը: Վրաստանի վարիչներէն Մրխա Ցխակայա իշխանավայել արարողութեամբ Ախալքալաք այցելեց յունիս 20ին, հանդիսաւորապէս հաղորդելով մեծ աւետիսը: Հայատառ թերթերը, որոնք միայն Մոսկուայի եւ Թիֆլիսի պատգամները, եղած չեղած բարիքները փառաբանելու պաշտօն ունին, բառ չեն գտներ տարփողելու համար նոր կարգաղրութիւնը: Թիֆլիսի «Պրոլետար»ը կը պարզաբանէ՝ վարչական նոր բաժանման առաւելութիւնները, քովէ քով շարելով զոյ եղած, անամէջ, թափծու բառեր ու խօսքեր: Նմոյշ մը, եթէ կը հաճիք.

— «Ի՞նչն է նոր ռայոնացման հիմնական նպատակը — մօտեցնել խորհրդային ապարատը մասսաներին, աշխատաւոր գիւղացիութեանը ներգրաւել խորհրդային ապարատի աշխատանքների մէջ, դնել ապարատի աշխատանքներն այնպէս, որ նա աւելի լայն կերպով կարողանայ ընդառաջել մասսաների կուլտուր-տնտեսական կարիքներին ու պահանջներին» (2 յուլիս):

Այս խնդիրը շատոնց հասունցած է եղեր: Յոյնզգոյն ժողովներու մէջ, մէկ մասը առաջարկեր է որ Ախալքաղաքի գաւառը միացուի Թիֆլիսի գաւառին, ուրիշներ յարմար գտեր են կցել Աշուրիի գաւառին, եւ վերջապէս ընդունուեր է Վրաստանի Խորհուրդներու համագումարին որոշումը, — Ախալքալաքի գաւառը կցել Ախալցխայի եւ ստեղծել «մի տնտեսական ուժեղ շրջան»:

Նոյն տնավարի ձեւով կարգաղրուած է, անշուշտ, լեռնային Ղարաբաղի ճակատագիրը:

Մինչեւ հիմա, այդ երկրամասը կը գտնուէր Ադրբէյջանի Թեւարկութեան տակ, իբրեւ ինքնավար հանրապետութիւն: Նոր կարգադրութեամբ, կը դառնայ պարզ գաւառ մը, եւ ուրեմն աւելի ծանր պիտի կշռէ Բագուի թաթը:

Ո՛չ մէկ խօսք՝ ազգային, ազգագրական եւ աշխարհագրական պահանջներու մասին: Ո՛չ մէկ մտահոգութիւն՝ «հաւասարազօր» Հայաստանի իրաւունքներուն պաշտպանութեան համար: Այլ միայն Թիֆլիսի եւ Բագուի օգոստափառ կամքը, որուն առջեւ գինի պարպելու եւ «Տաճրչորս» խաղալու մենաշնորհն ունին մեր իմաստուն եւ յեղափոխակա՛ն երեւանցիները...

Ու մինչ միամիտներ կան որ աւելի բաներ կը սպասեն, ահաւասիկ եղածն ալ վրայ կուտան մեր թշուա՛ռ մարզպանները:

Ժողով մը Թիֆլիս, ճառ մը Բագուի մէջ,— եւ «ռայոնացումը», կրնայ մինչեւ Երեւան հասնիլ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԸ

Եգիպտոսի «Արեւ»ը խմբագրականի մը մէջ կը նկատէ, Վ. Թ. ստորագրութեան տակ (6 յուլիս).

— «Մեզի՞ այնպէս կը թուի՝ Թէ իրօք գեղեցիկ լեզու մըն է արեւմտահայ աշխարհաբարը:

Այդ գեղեցիկ արեւմտահայ աշխարհաբարը, սակայն, ծանր վտանգէ մը կ'անցնի: Ջայն կազմող եւ խօսող երկու մեծ կեդրոններէն՝ Պոլսէն եւ Իզմիրէն, մէկը տկարացած եւ մրսը կրսուած է մեզի համար: Գաղութները չեն կրնար մեր այդ լեզուն իր մաքրութեան մէջ պահել եւ զարգացնել, չունենալով ուսեալ անհատներու բաւական իոճ Թիւ մը իրենց մէջ եւ ունենալով,ընդհակառակն, ամէն գաւառէ եկած եւ շրջափոխութեան ատեն չունեցած Հայերու ստուար քազմութիւն մը:

Միւս կողմէ, Հայաստանի մէջ ուր կ'ապրին եւ կ'ակնկալենք Թէ պիտի ապրին յառաջիկային ֆետզֆետէ աւելի մեծ Թուով Արեւմտահայեր, յոյս չկայ որ օր մը երբեք խօսուի մեր աշխարհաբարը, յոյս չկայ նոյնիսկ որ ան մասամբ ազդէ արեւելահայ աշխարհաբարին վրայ, ինչպէս կ'ընէր պատերազմէն առաջ ու կ'ընէ դեռ այսօր գաղութներու մէջ՝ արեւելահայ գրողներէ ոմանց լեզուն յղկելով, ճկելով եւ գունագեղելով: Հայաստանի ներկայ վարիչները սկզբունքով դէմ են արեւմտահայերէնին, գայն դատապարտած եւ փոսը դրած են՝ նկատելով որ գիւղացիին համար խորթ է ան եւ պէտք է ամէն ինչ խնարհեցնելով մտցելի ընել գիւղացիին, ոչ Թէ բարձրացնել գիւղացին դէպի այն ամէն բաները որոնք Թէեւ ուղղակի առնչութիւն մը չունին իր տնտեսական բարօրութեան եւ դասակարգային տիրապետութեան հետ՝ բայց գեղեցկութիւն, պայծառութիւն եւ լրջութիւն են ինքնին:

Վերադառնալով մեր արեւմտահայ աշխարհաբարին եւ կրկնելով անոր մասին մեր ջիացումը, ջերմօրէն կը մաղթենք— մաղթանքը յոյս չէ միշտ— որ ան իր յստակութեան ու մաքրութեան մէջ պահուի ընդ երկար եւ գայն խօսողները՝ Թուրքիոյ եւ գաղութներու մէջ, խօսեցնեն նաեւ նոր սերունդները՝ որպէսզի մտքի եւ հոգիի յստակութիւնը չնուազի հայութեան մէջէն եւ որպէսզի այսօրուան ինչպէս վաղուան հայ իրար հասկնալու աւելի հասանականութիւնունենանք...»:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

Անատոլուի գանագան մասերուն մէջ, փութով յառաջ կը տարուի երկաթուղիներու շինութիւնը: կեսարիա-Ուլու Գըշլա ֆէօթահիեա Պալըքէսիր գիծերու շինութիւնը ի մօտոյ պիտի սկսի:

ՀԱՑԸ ԿԸ ՍՂԷ

Այսօրուընէ սկսեալ հացին գինին վրայ 5 սանթիմի յաւելում պիտի ըլլայ: Քիլօն փոխանակ 2 ֆր. 10ի, պիտի ծախուի 2 ֆր. 15ի:

ԱՆԳԼԵՒՈՒԻՍ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մոսկուայի նորվեկեան դեսպանը երեքշաբթի օր արտաքին փոխ գործավար Քարախանի ներկայացուց անգլիական յանուգագիր մը, որով խորհրդային միութիւնը կը հրաւիրուի պատուիրակ մը ղրկել Լոնտոն՝ բանակցելու համար դիւանագիտական յարաբերութեանց վերակսուման մասին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարսկաստանի ապստամբութիւնը

Թէհրանէն հեռագրի մը համաձայն, Քաշկայիներու ապըստամբութիւնը գրեթէ վերջացած է: Ապստամբութեան գլխաւոր վարիչ Ալի խան իբրեւ պատանդ տուած է իր տղան:

Կառավարական զինուորներու գունդ մը մեկնեցաւ Քազբրուն:

Շիրազ-Պուշիր ճամբան մօտ օրէն բոլորովին պիտի բացուի:

Կը սպասուի նաեւ մօտալուտ անձնատուութեանը Պախթիարիներուն, որոնցմէ քանի մը ցեղախումբեր խլրտած են Սպահանի մօտերը:

∴ *Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, ընդհարում մը կատարուած է կառավարական զօրքին եւ ապստամբներուն միջեւ: Այս վերջիններէն գրաւած են Ուրուկ նը:*

Պուլկարեւսերպ սահմանին վրայ

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ առջի օր նոր միջադէպ մը պատահեցաւ Սիլիթի մէջ, պուլկար սահմանապուխին վրայ: Ոստիկանները երկու անծանօթներ նշմարելով, անոնց ինքնութեան թուղթերը հարցուցին: Փոխանակ թուղթերը ներկայացնելու, անծանօթները ատրճանակով յարձակեցան ոստիկաններու վրայ: Թէեւ ծանրապէս վիրաւորուած, ոստիկաններէն մէկը յաջողեցաւ սպաննել յարձակողներէն մէկը, իսկ միւսը փախաւ՝ շարունակելով գնդակ պարկել զինք հետապնդող ոստիկան. զինուորներուն վրայ:

Դիակին վրայէն գտնուեցաւ խոշոր ատրճանակ մը եւ պուլկարական բանակի մէջ գործածուած տեսակէն ձեռնառումբեր:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՐՏ. ՆԱԽԱՐԱՐԸ ՊՐԻԱՆԻ ՄՕՏ

Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆ առջի օր Փարիզ հասնելով տեսակցեցաւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարին հետ: Խօսակցութիւնը դարձաւ պուլկարեւսերպ սահմանագլուխի ներկայ վիճակին մասին:

Նախարարը Պրիանի պարզեց պուլկար տեսակէտը: Եւկոսլաւիա կը պահանջէր չէզոք ընդհանուր սահմանագլուխ մը առեղծել եւ ջնջել ներկայ ազգային սահմանները: Պուլկարիա կ'առաջարկէ սահմանագլուխին վրայ հակակշռի միջազգային յանձնաժողով մը կազմել: Այս առթիւ Անգլիա առաջարկած է, որ սահմանագլուխը պահպանուի՝ չէզոք բանակի մը պատկանող սպաներու կողմէ,

∴ *Պուլկարիոյ վարչապետը Լիափչեֆ առջի օր ընդունեց այցելութիւնը Սոֆիայի հելլէն դեսպան Տիամանտիսի եւ իտալական դեսպան Փիանչէնթինիի: Երկու դեսպաններն ալ տեղեկութիւն ուզեցին սահմանագլխի միջադէպերուն եւ պուլկար կառավարութեան ծրագիրներուն մասին:*

Ռուսերէն սահմանին վրայ

Նանքինէն կը հեռագրեն.—Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ 5000 չինացի զինուորներ ղրկուեցան՝ ամրացնելու համար Արեւելեան երկաթուղիի պահակազօրքը: Մանչուրի սահմանագլուխ-կայարանին մէջ կեդրոնացած են 30,000 չինացի զինուորներ:

Զրոյց կը շրջի թէ խորհրդային զինուորները իրենց կողմէ խրամներ կը փորեն:

Խարպինէն կը հաղորդեն որ 2000 ռուս զինուորներ կտրեցին սահմանը Պլակովիէշչենքի մօտ, սակայն անմիջապէս եւ քաշուեցան, երբ տեսան որ չինացի զինուորները կը յառաջանան դէպի իրենց կողմը:

Եօթանասուն զրահապատ ինքնաշարժներ անցան Խարպինէն՝ ուղղուելով դէպի հիւսիս, ուր կը կարծուի թէ չինական ուժերը ներկայիս կը հասնին 60,000ի:

Խարպինէն հասած ճամբորդներ կը պատմեն թէ ռուս զինուորներով լեցուն կառախումբեր անցան Զիթայէն, անդրպայքալեան երկաթուղիին վրայ: Այս կառախումբերը շատ շատ են եւ միաժամանակ ծանր հրեանի կը փոխադրեն դէպի չինական սահմանագլուխը:

Փէքինէն կը հաղորդեն որ 50,000 «սպիտակ» Ռուսեր, գրեթէ բոլորն ալ ցարական բանակի նախկին զինուորներ, որոնք կը բնակին Շանկայ, Մուքտէն, Թիէն-Ցին եւ Խարպին, չինական կառավարութեան դիմելով առաջարկած են զինուրագրուիլ Զինաստանի հաշուոյն՝ եթէ պատերազմ յայտարարուի բոլշեւիկներուն դէմ:

Չիւնաստան կը պատասխանէ Մոսկուայի

Զինաստանի արտաքին նախարարը Նանքինէն Մոսկուայի չինական ներկայացուցիչին հեռագրեց իր պատասխանը ռուսական վերջնագրին, որով կը պահանջուէր պատուիրակ մը ղրկել բանակցելու համար: Պատասխան-ծանուցագրին մէջ կ'ըսուի թէ չինական կառավարութիւնն ու ժողովուրդը միշտ բարեկամական վերաբերում ունեցած են Մոսկուայի հանդէպ, սակայն դժբախտաբար վերջերս խորհրդային գործակալները Զինաստանի մէջ տարածած էին հաճոյնավար պրոպագանդ մը՝ չինական կառավարութեան միտս հասցնելու ձգտումով: Մանչուրիայէն հասած լուրերու համաձայն, Արեւելքի չինական երկաթուղիի խորհրդային պաշտօնեաները ուղղամտօրէն չեն գործադրած 1924ի համաձայնագրին տրամադրութիւնները: Հետեւաբար ազգայնական կառավարութիւնը չէ որ հակառակ շարժած է այդ համաձայնագրին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

30 ԳԱՂԹԱԿԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ՓՈՂՈՑ ՆԵՏՈՒԱԾ

Մելանիկի «Հորիզոն» թերթը կը գրէ (5 յուլիս).

—Քաղաքիս Քալամարիա գաղթականական արուարձանի հայ գաղթականները մեծ խուճապի մը մատնուած են:

Ասկէ առաջ, իշրաիանգ տրուած էր անոնց պարպել իրենց բնակած տաղաւարները— որոնց փլուզումը որոշուած էր— եւ հեռանալ այլուր: Իշխանութիւնները կը պարպեն նաեւ այն տաղաւարները, ուր յոյն գաղթականներ կը բնակին եւ սակայն, զանոնք դուրս հանելէ վերջ, ցոյց կուտան նաեւ ուրիշ նոր բնակարաններ: Հայերը, իրաւունք չունենալով օգտուիլ այդ բնակարաններէն եւ նկատելով որ կառավարութիւնը ի մտոյ պիտի գործադրէ իր հրամանը, ի հարկին բունի պարպելով փարանկաները, անցեալ շաբթու, դիմած էին Գաղ. Խորհուրդին եւ պարզած՝ իրենց սպառնացող վտանգը:

Դեռ ընելիքի մը մասին որոշում մը չկայացուած, իշխանութիւնները արդէն անցած են գործի: Երէկ, հայ գաղթականները սկսած են դուրս նետուիլ իրենց բնակարաններէն:

Գաղ. Խորհուրդի, ատենապետ Գ. վարդան Պարճանքեան անմիջապէս դիմած է հարկ եղած տեղերը եւ այցելած՝ պաշտօնատունէ պաշտօնատուն, տագնապին դարման մը գտնելու համար: եւ սակայն զո՛ւր դիմում: կառավարութիւնը ոչ մէկ մասնաւոր աջակցութիւն կրնայ ընծայել հայ գաղթականներուն, *քանի որ անոնք հեղհեղ նահապատակներ չեն:* Ո՛չ կրնայ արտօնել քալամարիայի մէջ անոնց բնակութիւնը, կառավարութեան կամ էվքիքբմօսին պատկանող շէնքերու մէջ, ոչ իսկ կրնայ արտօնել անոնց փոխադրութիւնը Թումպա, իբրեւ քաղաքին մտիկ արուարձան մը:

— Հայ գաղթականները միայն Լէմպէթի եւ Շարմանգիւղի մէջ կրնան բնակութիւն հաստատել, իսկ աւելորդ է ըսել Թէ Լէմպէթի եւ Հաղմանգիւղի մէջ ալ ոչ մէկ փարանկա կամ հիւղակ կը տրամադրուի, այսօր, փողոցը մնացած հայ գաղթական ընտանիքներուն, որոնց Թիւը 30էն աւելի է:

Գաղթականները, բոլորն ալ չքաւոր եւ աւուր հացի կարօտ, շուարած մնացած են, որովհետեւ ոչ Թէ փարանկա, այլ գերան մը տնկելու անգամ ի վիճակի չեն:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Յուլիս 8ին Պոլսոյ Թուրք հայմալսարանի սրաքին մէջ բացուեցաւ պալքանեան ուսանողներու համաժողովը: Նախ խօսեցաւ հայմալսարանի տնօրէն Նէշէթ Էօմէր պէյ, որ բարի գալուստ մաղթեց ուսանող-պատգամաւորներուն: Ցետոյ խօսեցան Թուրք ուսանողութեան ներկայացուցիչներ, Իպրահիմ եւ Ֆէրուզ պէյեր:

Համաժողովի առաջին նախագահ ընտրուեցաւ Նաշիտ պէյ, երկրորդ նախագահ պուլկար պատուիրակ մը, ընդհ. քարտուղար՝ ռո-մէն պատուիրակ մը:

Նախնական խօսակցութիւններ եղան մտաւորական շարժման, գիրքերու փոխանակութեան, պալքանեան հայմալսարաններու փոխադարձ յարաբերութեանց շուրջ:

Իրիկունը հացկերոյթ մը տրուեցաւ պէպէք, Թիւրքուազի մէջ:

ԳԱՂՏՆԻ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Այսպէս կը դատէր Սայկսը՝ ի հարկէ իր ժառերուն մէջ ունէ ճշմարտութիւն չկար։ Պէտք է ցաւիլ, որ արտաքին նախարարութիւնը, ի դիմաց Սազոնովի, ընդունեց Սայկսի ծրագիրը «ի գործադրութիւն»։ Սայկսի առաջարկներու քննութեան համար հրաւիրուեցաւ ժամանակաւոր խորհրդակցութիւն՝ նախարարապետ Շտիւրմէրի նախագահութեամբ։ Եւ նոյնիսկ այդ խորհրդակցութեան մէջ Կովկասի փոխարքայի ներկայացուցիչ՝ Նիկսկի յայտնեց որ Հայաստանի բաժանումը առաջ կը բերէ բազմաթիւ դժուարութիւններ Հայերու կողմէ եւ կը վտանգէ Կովկասի խաղաղ վիճակը։ Սակայն Սազոնով պատասխանեց, որ նախագիծը կը համապատասխանէ Հայերու հողային եւ դաւանական առանձնայատկութիւններուն։ Եւ այսպիսով, Հայկական Հարցը վերցուեցաւ տեղւոյն վրայէն խիստ գաղտնի պայմաններու մէջ, իսկ գլխաւորական ճակատներու վրայ անկախ Հայաստանի գաղափարը շարունակ կ'ոգեւորէր հայկական կամաւորները եւ կը տանէր դէպի փայլուն գործեր... կամաւորները չէին գիտեր որ Սայկսը արդէն լուծած էր Հայկական Հարցը։

Ի հարկէ միաժամութիւն է Սազոնովի որոշումները վերադրել միայն եւ միայն Սայկսի ազդեցութեան։ Սազոնովը իր կողքին ունէր Փեթերսպուրկի հաժալոարանի արեւելեան լեզուներու մասնաճիւղը, լեցուն հոչակաւոր արեւելագէտ գիտնականներով, որոնք անմիջապէս կարող էին հերքել բրիտանական «արեւելագէտ»ի տեսակէտները։ Սակայն Սազոնովը ընդառաջ գնաց գնդապետ Սայկսին, որովհետեւ ռուս կառավարական որոշ շրջանակներու մէջ կը տիրէր նոյն տեսակէտը։ Այն քաղաքականութեան մէջ ալ կային գիծեր, որոնք կը կազմուին քանականութենէ դուրս։

Հիմնուելով Սայկսի պատմութիւններուն վրայ, որոնք կը վերաբերէին Հայերու յեղափոխականութեան, Ռուսիոյ նախարարը ծուլացաւ հարց տալու ինքնիրենէ՝ որո՞ւ շահերուն կը ծառայէ Սայկսի յուշագիրը։ Եւ իրօք խօսակցութիւն տեղի կ'ունենայ Հայաստանի բաժանման մասին. մէկ մասը իրեն կը սեփականացնէ Ֆրանսան, միւս մասը Ռուսիան. ի՞նչ գործ ունէր այդտեղ բրիտանական ճէնդլմէնը։ Ինչո՞ւ ան Հայաստանը այդքան կը հեռացնէ ռուսական սահմաններէն։

Ի հարկէ ան բնաւ չէր մտածեր ռուսական շահերուն մասին։ Մի թէ՞ արտաքին նախարարութեան մէջ չէին գիտեր անգլիական ժշտական տեսակէտը Հայկական Հարցի մասին։ Անգլիան միշտ հաշուեր է Հայերուն ի նպաստ ռուսական յառաջխաղացման մըդէպի Հարաւ։

Բրիտանական հիւպատոսներ Պելգրեվ եւ Տէյլըրը նոյն բանը կ'ըսէին դեռ վաթսունական թուականներուն։ Հայերու ռուսասէր ուղղութիւնը խանգարիչ դեր կատարեց։ Բրիտանիան ամէն կերպ կը փափաքէր Հայաստանի ազատագրումը, վախնալով, որ ան կամ կը միանայ Ռուսիոյ կամ կ'իյնայ անոր ազդեցութեան տակ։ Դեռ աւելին, Անգլիա շարունակ առաջ կը քշէ անկախ Քիւրտիստանի հարցը։ Եթէ պատերազմէն անմիջապէս յետոյ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի ազդեցութեան տակ Հայկական Հարցը ստացաւ իր լուծումը, այնուամենայնիւ Անգլիան կը գերադասէր միշտ Ռուսաստանին յանձնել Հայաստանի մէկ մասը՝ առանց Հայերու, իսկ Հայերու ազգային կեդրոնը հեռացնել ռուսական սահմաններէն եւ ենթարկել Ֆրանսային։ Սայկսի առաքելութեան բուն նպատակն ալ այդ էր։ Եւ յաջող տարաւ իր գործը։ Ռուս քաղաքագէտները ընդունեցին այն տեսակէտը որ ազատ Հայաստանը Ռուսիոյ համար երկրորդ Պուլկարիա պիտի դառնայ։ Անոնք հաճոյքով ընդունեցին այն միտքը, որ կարող են ստանալ Հայաստանի մէկ մասը՝ Հայերու նուազագոյն քանակութեամբ։

Ռուսական ծովային նախարարութիւնը Սայկսի յուշագրին կցեց նաեւ իր սեփական ծրագիրը, որով կը պահանջէր Ռուսիոյ կցել Սեւ Ծովի եզերքի հողամասերը մինչեւ Սինոպ, որով բաւական թիւով օսմանեան Թուրքեր կ'իյնային Ռուսիոյ իշխանութեան տակ։ Յուշագրին մէջ ըսուած է «անոնցմէ աւելի հեշտ է սպասել անդորրութիւն, քան Հայերէն, որոնց երակներուն մէջ արտակարգ անհանգիստ արիւն կը հոսի»։

Եթէ ցարը հաստատեց զրաւուած Տաճկահայաստանի կառավարման ձեւի նախագիծը, Սազոնով ուղղեց զայն Կովկասի փոխարքայ մեծ իշխան Նիկոլայ Նիկոլաեւիչին, ուր ի միջի այլոց կուտայ իր տեսակէտները։ Ան կը գրէ. «Թէպէտեւ հայ ազգայնականները կը ցանկան Հայաստանի համար բացարձակ ինքնավարութիւն, համաձայն 1913ի բարենորոգումներու ոգիին, զոր ինքը Ռուսիան է առաջարկած, ռուսական հովանաւորութեան տակ, մեր կառավարական շրջանակները սակայն այլ կերպ կը մտածեն. —անոնք կ'ուզեն Հայերու քաղաքական նշանակութիւնը հաւասարեցնել զէրոյի եւ անոնց տեղը դնել իսլամները»։ Ինքը Սազոնովը այդ երկու տեսակէտն ալ կը գտնէր անարդար։

Մեծ Հայաստանը չի կրնար ինքնավարութիւն ստանալ, որովհետեւ գրաւուած վայրերու մէջ Հայերը երբեք մեծամասնութիւն չեն կազմած, իսկ ահեղ կոտորածներէն յետոյ, իրենց՝ Հայերու վկայութեամբ, Հայերը կը կազմեն ազգաբնակութեան հազիւ 1/4ըդը։ Իրականին մէջ հայկական ինքնավարութիւնը կը դառնայ փոքր բաժանութեան բռնութիւն հանդէպ «մեծամասնութեան»։

Միւս կողմէ Սազոնով համաձայն չէ «հայկական տարրը զոհել իսլամներուն», որովհետեւ մեր այդ կերպ վերաբերումը Ռուսիան կը դնէ անյարմար վիճակի մէջ, որովհետեւ նոյն Ռուսիան էր, որ այդքան պաշտպաններ է հայկական բարենորոգումներու հարցը։

Ամէն գատ Հայերը ստիպուած կ'ըլլան իրենց աչքերը յառել դէպի Փոքր Հայաստանը՝ Ֆրանսական բաժինը, որուն Ֆրանսիացիք անշուշտ պիտի տան ազատ զարգացման հնարաւորութիւններ։ Ուստի Սազոնով կը գտնէ, որ գրաւուած Թրքական նահանգներուն մէջ մենք պէտք է հաւասար աչքով, օրէնքի եւ արդարութեան սահմաններուն մէջ նայինք բոլոր ազգութիւններու վրայ։

Պատերազմական նախարարութիւնն ալ իր կողմէ կը ներկայացնէ յուշագիր մը, որուն մէջ ըսուած է որ Ռուսիան ձգտող է եւ պէտք է ձգտի ծայրագաւառներու ռուսացման։ Եւ այդ տեսակէտէն Փոքր Հայաստանի ներկայութիւնը Ֆրանսական իշխանութեան տակ, մեծ անախորժութիւններ պիտի պատճառէ մեզ, որովհետեւ Ֆրանսա բնակչութեան պէտք է շնորհէ անկախութիւն, խիստ ազատական, վարչական եւ ընկերային կարգերով եւ աչքի առջեւ չպիտի ունենայ ռուսպետական շահերը։ Զինուորական նախարարութիւնը կը գտնէ որ Ֆրանսական Հայաստանը զարգացնելու է մեր Հայերու ինքնավար ձգտումները եւ դառնալու ձգողական ուժ ոչ միայն Հայերու, այլ եւ Քիւրտերու համար։ Ինչ կ'առաջարկէ ռուսական պատերազմական նախարարութիւնը Փոքր Հայաստանի վտանգին դէմ. տարօրինակ տրամաբանութեամբ մէկ սիլոց միայն.—Մեծ Հայաստանի ռուսացումը։

*Ի՞նչպէս ընել ատիկա։ Ատոր պատասխանը կուտայ երկրագործական նախարար Կրիվոշէյինը։ Ան կը գրէ Սազոնովին գաղտնաբար. «Արաքսի եւ Եփրատի աւազանը, որ սովորաբար կոչւում է Հայաստան, շատ յարմար է ռուս գաղթականներու համար»։

Այսպէս կը մտածէին ռուս նախարարները։ Որոշ ողբերգութիւն կայ ռուս հայկական յարաբերութիւններու մէջ։ Երկու դար է անցած այն ժամանակէն իվեր, երբ Հայերը որոշեցին իրենց ռուսական ուղղութիւնը։ 200 տարի առաջ Ղարաբաղի Մելիքները առաջին անգամ դիմելով Ռուսաստանին, նոյն բանի մասին կ'երազէին, ինչ որ կ'ոգեւորէր Հայերը Մեծ Պատերազմի օրերուն։ Եւ Ռուսաստանը ակնյայտնի կերպով կը պաշտպանէր Հայերու իղձերը։ Յեղափոխութիւնը խանգարեց, որպէսզի Ռուսիան իր վերջին խօսքն ըսէր Հաշտութեան վեհաժողովին մէջ։ Հայկական Հարցի յետագայ փուլերուն պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ բոլշեւիկներուն վրայ։

Գաղտնի վաւերաղրերու հրապարակիչը պարծանքով կը յայտնէ, որ խորհրդային Ռուսիան դուրս եկաւ Դաշնակիցներու շարքերէն, փրկեց Թուրքիան բաժանումէ եւ ընդունեց որ Հայաստանը զուտ Թրքական հողամաս է։ Եւ հետաքրքրականն այն է, որ խորհրդային իշխանութիւնը իր ծննդեան առաջին օրերուն իսկ յայտարարեց պաշտօնապէս Թրքահայաստանի անկախութիւնը եւ այդ կէտը մտցուց իր Սահմանադրութեան մէջ։ Եւ չնայած ատոր, բոլշեւիկները այսօր հնարաւոր կը գտնեն յայտնել, որ Թրքահայաստան գոյութիւն չունի, այլ կայ միաձոյլ Արեւելեան Անատոլու։

Այսպէս է հայ կեանքի ողբերգութիւնը։

POLITICUS

"ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

(Տեսակէտ մը)

«Հայաստանի Իշխանուհի» շարժանկարը հայ մամուլի մէջ կենդանի արձագանգ եւ մտքերի տարակարծութիւններ յառաջ բերեց, որը շարունակւում է մինչեւ այժմս էլ։ Ես, իրրեւ հանդիսատեսների մէկը, կ'ուզէի իմ տպաւորութիւնները յայտնել թէ՛ բանավէճի եւ թէ ներկայացուած նկարի մասին։

Անշուշտ իրաւացի է «Յառաջ»ը, երբ ուժգնօրէն բողոքում է այն ոչկլաժային ձեւին դէմ, որով յայտարարուեց շարժանկարը եւ որ չէր համապատասխանում իրականութեան։ Այն ձեւիւայտարարութիւնները. «Հայկական շքեղ պատմական ֆիլմ եւալն» բնականաբար ամէն մէկին պիտի հմայէր, որ նկարը բացառապէս վերցրուած է հայկական կեանքից, որ այնտեղ խօսւում է միմիայն՝ մեզ հայերիս համար, որնկարը վերաբերում է մեր պատմութեան եւլն՝ մինչդեռ թէ՛ ինքը նկարը եւ թէ այդ առթիւ եղած բացատրութիւնները ապացուցին որ այդ ֆիլմը եւրոպական է, ուր բանական խոշոր տեղ է տրուած և մեր — հայկական կեանքին։

Իմ կարծիքով, այդ ձեւի անհամապատասխան աշխատանքները եւ անտեղի ոչկլաժները վնասեցին նկարի յաջողութեան, որովհետեւ այն հասարակութիւնը, որ յաճախել էր թատրոն, ցանկութիւն ունէր տեսնելու մի պատկեր, ուր ամբողջապէս արտացոլւած է հայկեանքը եւ յանկարծ երբ նորա առաջ պատկերացան ուրիշ պետութիւնների եւ ժողովրդների կեանքը, այդ իսկ պատճառով բնականաբար պիտի վրդովւէր եւ յուսախաբ լինէր նկարի վերաբերմամբ։ Մինչդեռ իրապէս այդ ֆիլմը, եթէ չմոտենանք բացառապէս հայկական, պատմական տեսակէտից, մի յաջող ֆիլմ է, ինչպէս ճիշդ էր նկատել պ։ Ֆ. Ազոնցը։ Ֆիլմի մէջ երեւցած սքանչելի տեսարանները, բնութեան գեղեցկութիւնները, նկարների անվերջ փոփոխութիւնները ամրողջապէս կլանում էին հանդիսատեսին, որ կենդանի հետաքրքրութեամբ հետեւում էր երիզին. մանաւորապէս գրաւիչ էին մեր պատմութեան վերաբերեալ մասերը։

Սովորական հանդիսատեսի համար ոչ մի հետաքրքրութիւն չի ներկայացնում, թէ Աշոտ Ա. թագը յիշեցնում էր Տիգրան Մեծի թագը կամ որքա՞ն ճիշդ էին պատմական հագուստները եւլն։ Փնտռում է ընդհանուր տպաւորութիւններ եւ այդ կողմից որքան հնարաւոր էր յաջողել էր ֆիլմը։ Եւ երբ մեր աչքի առջեւից անցնում էին մեր պատմութիւնը յիշեցնող բազմաթիւ դրւագները, ակամայից մեր հոգին լցւում էր մի քաղցր զգացմունքով դէպի այն մարդիկ, որոնք պայքարել են մեր երկրի, մեր պետականութեան համար։ Ահա գլխաւորաբար այսպէս էր դատում հանդիսատեսների որոշ մասը, որոնց հետ ես առիթ ունեցայ մտքեր փոխանակելու։

Այդ իսկ պատճառով, պէտք է ցաւ յայտնել, որ նախաձեռնողների անտեղի ոչքլամի պատճառով, լաւագոյն տպաւորութիւնները փճացան, որովհետեւ եթէ հասարակութիւնը զար մի ներկայացման, ուր պիտի գտնէր եւրոպական ևարեւելեան կեանքի հետ եւ մի քանի դրւագներ մեր կեանքի վերաբերեալ, բնականաբար պիտի մեծ ոգեւորութեամբ հետեւար ներկայացումից. մինչդեռ նա եկաւ ոչքլաւիների աղդեցութեան տակ եւ տեսաւ հայկական պատկերների հետ այլ տեսարաններ։ Եւ բնականաբար պիտի հետաքրքրուէր։

Յուսով ենք, որ այդպիսի սխալ չեն կրկնելու միւս անգամ իրենք՝ նախաձեռնողները եւ դորանով չեն դնի հանդիսատեսին անորոշ դրութեան մէջ. որովհետեւ, կրկնում ենք, դորանից տուժում է միմիայն ֆիլմը, որը արժէքաւոր է եւ ցանկալի է որ հայ հասարակութիւնը ծանօթանար եւ ըմբռնէր այնպէս ինչպէս որ կազմուած է։

*** Շարժանկարի գործը մեր իրականութեան մէջ բոլորովին նորոյթ է եւ պահանջում է մեծ քաջալերանք։ Մեր դրամատէր դասը, դեռ եւս շարունակում է իր դրամագլուխը շահեցնել նախկին ձեւերով եւ խանութից այն կողմը չի անցնում իր ժառանգ հասկացողութիւնները։ Մեր մտաւորականներն էլ դժգոհ եւ անվերջ քննադատողի դերի մէջ են։ Այդպիսով այդ անհրաժեշտ եւ կարեւոր գործը մնացել է անուշադիր եւ սաղմնային վիճակում. մինչդեռ եթէ նախաձեռնողներ լինէին, շարժանկարի անվերջ նիւթեր պիտի ժամակարարէր մեր թէ անցեալ եւ թէ ներկայ կեանքը։ Դուցէ ոչ մի ժողովուրդ չկարողանայ երեւան բերել այնքան բազմապիսի եւ սքանչելի շարժանկարային նիւթեր, որքան մեր պատմութիւնը թէ անցեալում եւ թէ ներկայում։ Իմ համեստ կարծիքով, մեր շարժանկարը պիտիպարզանայերկու ուղղութեամբ,— մէկը մեր հին պատմականը, երբ մենք Փոքր Ասիայի տէրերիցն էինք եւ մեր պետութիւնը կազմակերպելու ու պաշտպանելու համար քաջաբար չափւում էինք այն ժամանակւայ բոլոր մեծ պետութիւնների դէմ, երբ տանում էինք յաղթականներ կամ պարտւում էինք, միեւնոյն հանդերձ մեր պատմական մեծ դերի մէջ։ Տիգրան Մեծ, Արտաշէս, Տրդատ, Վարդանանց պատերազմեւայլն խոշորագոյն շարժանկարներից կարող էին լինել, եթէ հետաքրքրող եւ նախաձեռնող լինէր։

Երկրորդ ուղղութեամբ, մեր շարժանկարը պիտի ներկայացնէ մեր նորագոյն պատմութիւնը իր բազմապիսի հերոսամարտերով եւ ժողովրդական աննման շարժումներով։ Իսկ քանի որ մեր տեղւոյն գործարանները, աշխատանքները այդ ուղղութեամբ չեն ընթանում եւ դժուար է ասել թէ շուտով լինելու է այդ բոլորը, բնականաբար օտարը իր ձեւով պիտի օգտւի մեր կեանքի գանազան դրւագներից եւ երեւան պիտի բերէ այնպէս ինչպէս ինքն է կամենում կամ ինքն է ըմբռնում։

Հաստատ տեղեկութիւններ ունինք որ գերմանական մի մեծ ընկերութիւն պատրաստում է մեր առասպելական հերոսներ «Դաւիթ» եւ «Մհերի» շարժանկարը։ Գիտեմ ի՞նչ կերպարանք կը ստանան մեր «Սասմայծոերը» գերմանական ժապաւէնի վրայ, արդեօ՞ք պիտի նրանք յիշեցնեն մեր «Դաւիթ»ին թէ գերմանական Զիգֆրիդը պիտի դուրս գայ Դաւիթի անուան տակ։ Բանի օտարներն են արտայայտելու մեր կեանքը, բնականաբար մեր Սաթենիկները ոչ թէ սեւաչեայ եւ սեւաներ կը լինեն, այլ այնպէս ինչպէս իրենք են կամենում։ Իսկ մենք դժբախտաբար այն վիճակի մէջ ենք, որ պիտի զոհ ւնանք եւ լաճախենք կարմրահեր եւ սեղմիրանովպճնուած Սաթենիկների շարժանկարները։

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆԵՐԻՑ ՄԻԿը

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐը

Քօտ օրէն պիտի սկսիմ յօդուածաշարք մը գերմանական ժամանակակից գրականութեան մասին։ Այսօր կ'ուզեմ վերլուծել յետպատերազմեան վիպական շարժման մէկ կողմը — խաղաղութեան նպաստող վէպերուն շարքը, որուն մէկ ցայտուն նմոյշն է «Արեւմուտքի ճակատին վրայ նորութիւն չկայ» վէպը (Im Westen nichts Neues) Էրիք Մարիա Ռեմարքի։ Այս գործը մեծ աղմուկ հանեց եւ վերջերս ֆրանսերէնի թարգմանուեցաւ «A l'Ouest rien de nouveau» վերնագրին տակ։

Վէպին վերնագիրը յատկանշական է, գերման պատերազմական զեկոյցներու կ'ակնարկէ «Արեւմուտքի ճակատին վրայ նոր բան չկայ» զեկոյցներու տակ ամբողջ գժոխային պայմաններ եւ հազարաւոր մահացու կորուստներ կը ծածկուին։ Վէպը նախ տպուած է որպէս թերթօն «Vossische Zeitung»ի մէջ եւ ունեցած աննախընթաց յաջողութիւն։

Պատերազմը եւ իր սարսափելի տառապանքներու շարքը դադրեցաւ եւ ահա անոր պզտիկ հերոսները գլուխ կը վերցնեն այս վէպին մէջ, թերեւս հոգեբանական վիրապրում մը ունին շատ շատեր ... Այս վէպին խանդավառ ընդունելութիւն գտնելուն գաղտնիքը դժուար է վերլուծել։

Թոմաս Ման, Վասերման, Քէլլերման, Հէնրի Ման եւն. եւն. վիպասաններու ոչ արժէքը եւ ոչ ալ հզօր տաղանդն ունի Ռեմարք եւ սակայն Շիքըլէէ վերջ սկսուած պատմողներու լաւագոյններէն է։

Ուժեղ կերպով կազմուած է իր նոր վէպին կառուցուածքը։ Ֆրանսական վէպերու ժօտենալու ձգտումն ունի եւ հոգեբանական պատկերաւորումներու մէջ արտակարգ ճկունութիւն ցոյց տուած է իր պարզ բացատրութիւններով եւ վերլուծումներով գերման վիպասանութեան մէջ Ռեմարք իր մտայնութեամբ հին դպրոցին կը պատկանի։ Ճարտարօրէն կազմաւորած է իր վէպը եւ ունի պատմելու արտակարգ տաղանդ։ Բացառիկ պարագաներու տակ հրապարակ նետուեցաւ եւ որովհետեւ ամբոխին ամէնէն զգայուն ջիղին կը դպչէր, մեծ փոթորիկ յառաջ բերաւ։ Իր քննադատները երկու մասի բաժնուեցան։ Կան որ զայն կը գտնեն գրական եւ գեղարուեստական որեւէ ժէքէ զուրկ գործ մը, ուրիշներ Հանրի պարպիւսի «Կրակը», Ժորժըլէսի «Փայտէ խաչ» վէպերուն հաւասար կը դասեն եւ կը տեսնեն նոյնիսկ Նոյնիսկ կ'ըսեն որ իր երկրին սահմանած ու անցած է, որպէս ամուժեղ գիրքը պատերազմին։

Erich Maria Remarque մանակի դինուոր մըն է, հազիւ երեսուն տարեկան պատմած է պատերազմը գրական մեծ յաւակնութիւններու։ Ոչ դատապարտութիւն եւ ոչ ալ դաւանանք մը կայացնէ այս գիրքը։ Փորձել պարզօրէն ճշմարտութեան դժոխային դրւագները նկարագրել պատերազմին։

Գերմանիոյ մէջ պատերազմէ վերջ գրուած գիրքերը գրեթէ նոյնի յայտնութիւններ գործ օրինակ Reunի «Պատերազմ» թէեւ չոր գրուածք մըն է, կայն անկեղծ եւ մտպարզութեամբ նկարագրուած գրականութիւն ընծայ երկու գործեր, որոնք արժէք կը ներկայացնեն կանչական եղած են. «Gի Հեղինակը անծանօթ եւ դասը» Ernest Glaeserի թը վէպը տեսակ մը խնդ նանք է վիրաւորուածի մը դինակը ամուր եւ ջղուտ մը բոլոր յատկութիւնները ւան բերած է, մարդկային գուներու խոր գիտակցուն եւ իր հերոսը տառ բովանդակ դատակնիքը ընդվզում ունի եւ չի հա իր դարաշրջանին հետ. Ռեմարք մեղաւոր դասն մը, վիրաւոր անտարբեր մը ունի բոլոր իր ապրում մէջ։ Կէկըլրի գործը աւելի աւելի խելագար շեշտ մը վշտագին ողբին մէջ սարսա կը փակչատակէ, իր գալ ները կը յուզեն մինչ նախ յետոյ պատանիի խոստով է որ չի վախնար դատապ իր պատմուածքը անկեղծ յուն հաղորդակցութիւն մը

Գալով Ռեմարքի վէպ ծայրայեղ խանդավառութի ոչ ալ ոխակալ արհամար պատճառելու չափ արժէք գիրք մըն է։ Պարզապէս ժա կին ոգին եւ իր դարաշ մտայնութեան կենդանի պ բացումն է։ Պատմութիւնը է. Հոն յայտնաբերուած քերն ու դէպքերը իրակ եւ մարդկային։ Իսկ իր հեր կենդանիի վախկոտութեամբ ճախ սարսափահար, դա ողբերգական։ Շատ մը դատներ կը դատապարտեն գիրքը վախնալով որ կը սրէ ման ամբոխին հայրենա թիւնը, ուրիշներ ընդհակ զայն մեռցնելու պիտի ծա կ'ըսեն։ Իմ տպաւորութի Ռեմարքի գործը թէեւ արուեստի տեսակէտով, իրրեւ վերապրում այն տարիին՝ պիտի խեղդէ ընդ ցողին մէջ բոլոր պատերազ ու իրենց յաղթանակները...

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՅՈՒԼԻՍ 14ին եւ 15ին բաներու վրայ ինքնաթ բազմաթիւ արկածներ պ հեցան։ 12 հոգի մեռան եւ վիրաւորուեցան։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԽՈՍԻ ՄԵԿ ՏԱՐԻՆԵՐԸ

ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

«Կոմունիստ»-ի ինչպես հայտնի է, Հոգեվոր հանդիպումը տեղի կունենա Մոսկվայում, Կրեմլում, Սուրբ Գևորգ Հաղթանակատար եկեղեցում, որտեղ կհավաքվեն Սովխոսի ամբողջ հոգևորականությունը՝ ներկայացուցիչներ Հայաստանի բոլոր ծայրերից։ Հանդիպումը կսկսվի ժամը 10-ին։

Հոգեվոր հանդիպման մասին լուրը մեծ ոգևորություն է առաջացրել Սովխոսի հոգևորականության շրջանում։ Հոգևորականները ոգևորված են հանդիպման կազմակերպման համար Սովխոսի ղեկավարության հոգատարությամբ։

Հոգևորականները հանդիպման ընթացքում կքննարկեն Սովխոսի հոգևոր կյանքի հարցերը, կանդրադառնան Սովխոսի հոգևոր կյանքի զարգացման ուղիներին։

Հոգևորականները հանդիպման ընթացքում կքննարկեն նաև Սովխոսի հոգևոր կյանքի զարգացման ուղիները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԽՈՍԻ ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

Հոգեվոր հանդիպման մասին լուրը մեծ ոգևորություն է առաջացրել Սովխոսի հոգևորականության շրջանում։ Հոգևորականները ոգևորված են հանդիպման կազմակերպման համար Սովխոսի ղեկավարության հոգատարությամբ։

Հոգևորականները հանդիպման ընթացքում կքննարկեն Սովխոսի հոգևոր կյանքի զարգացման ուղիները։

ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

«Կոմունիստ»-ի ինչպես հայտնի է, Հոգեվոր հանդիպումը տեղի կունենա Մոսկվայում, Կրեմլում, Սուրբ Գևորգ Հաղթանակատար եկեղեցում, որտեղ կհավաքվեն Սովխոսի ամբողջ հոգևորականությունը՝ ներկայացուցիչներ Հայաստանի բոլոր ծայրերից։ Հանդիպումը կսկսվի ժամը 10-ին։

Հոգևորականները հանդիպման ընթացքում կքննարկեն Սովխոսի հոգևոր կյանքի զարգացման ուղիները։

ՀՈԳԵՎՈՐ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

«Կոմունիստ»-ի ինչպես հայտնի է, Հոգեվոր հանդիպումը տեղի կունենա Մոսկվայում, Կրեմլում, Սուրբ Գևորգ Հաղթանակատար եկեղեցում, որտեղ կհավաքվեն Սովխոսի ամբողջ հոգևորականությունը՝ ներկայացուցիչներ Հայաստանի բոլոր ծայրերից։ Հանդիպումը կսկսվի ժամը 10-ին։

Հոգևորականները հանդիպման ընթացքում կքննարկեն Սովխոսի հոգևոր կյանքի զարգացման ուղիները։

Վերջացնելով, ծանուցագիրը կը պահանջէ որ խորհրդային իշխանութիւնները ազատ արձակեն ներկայիս Ռուսիոյ մէջ արգելափակուած Զինուժինները եւ յանձառու ըլլան ամէն յարձակումի դէմ պաշտպանել ռուսիաբնակ չինական քաղաքացիները։

∴ Միւս կողմէ, սակայն, Խարպինի իշխանութիւնները կը շարունակեն խստութիւնները Ռուսերուն դէմ։ Աճեստրական գրասենեակի խորհրդային պաշտօնեաներէն 75 հոգի ճամբուեցան՝ արտաքսուած պաշտօնեաներու թիւը բարձրացնելով 320ի։ Սահմանէն դուրս տարագրութիւնները կը շարունակուին։ 39 Ռուսեր սահմանագլուխի կայարանը տարուելան եւ չարտօնուեցան տեսակցիլ իրենց բարեկամներուն հետ։ Նոյնիսկ կեղանիներու յատուկ վակոններու մէջ դրին զանոնք։

∴ Մոսկուայի չինական դեսպանատունը զինուորական պահակներու հսկողութեան տակ առնուած է, արգիլելու համար բոլշեւիկեան ցոյցերը։

Պարտքերու բնաւուկը

Երեսփ. ժողովին առջեւ վարչապետ Փուանքարէ երեքշաբթի օր շարունակեց իր զեկոյցը պարտքերու խնդրին մասին։ «Փոխանակ արկածախնդրութեան մէջ նետուելու, ըսաւ, ջանանք մեր երկրի շահերուն համար ամենալաւ պայմաններով կարգադրել այն ահռելի խնդիրները, որոնք դրուած են մեր առջեւ»։

Յետոյ խօսեցաւ երկնկի ծրագրին մասին։ Նախկին վարչապետ Էռիօ դիտել տուաւ թէ երկնկի ծրագրին մէջ չկայ որեւէ յօդուած, որ թոյլ տայ Ֆրանսայի՝ դադրեցնել իր վճարումները հանդէպ Ամերիկայի եւ Անգլիոյ, երբ Գերմանիա չվճարէ Ֆրանսայի։ Ընդհակառակն եթէ Ամերիկա եւ Անգլիա ոեւէ զեղչ ընեն Ֆրանսայի պարտքէն, Գերմանիա կ'օգտուի այդ զեղչէն 2)3ի համեմատութեամբ։

Այս խնդրին շուրջ փոքրիկ խօսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ Փուանքարէի եւ Էռիօյի միջեւ։

Երկնկի ծրագրով, Ֆրանսա 138 միլիառ ֆրանք պիտի ստանայ Գերմանիայէն. այս գումարէն Անգլիոյ և Ամերիկայի պարտքերը վճարելէ յետոյ, Ֆրանսայի կը մնայ 42 միլիառ ֆրանք՝ դարմանումներու համար։ Անշուշտ ցարդ Գերմանիոյ բրած վճարումները այս հաշուէն դուրս են։

Փուանքարէ ըսաւ թէ երկնկի ծրագիրը կ'ընդունի առանց խանդավառութեան։ Վէրսայլի յոյսերէն շատ հեռու է անիկա։ Սակայն այդ ծրագիրը ունի իրատեսելիութիւնը, եւ եթէ գործադրուի, Գերմանիոյ վճարումներով պիտի կրնանք գոցել մեր պարտքերը։ Հետեւաբար պէտք չէ վարանիլ զայն վաւերացնելու համար։ Եթէ ամերիկեան համաձայնագիրը չվաւերացնենք, երկնկի ծրագիրը մեռեալ-ծնած երախայի պիտի նմանի։

Սէնի երեսփոխան Լուի Տիւպուա ներկայացուց բանաձեւ մը, պահանջելով անորոշ պայմանաժամով յետաձգել Մելլըն-Պէրանժէ համաձայնագրին վաւերացումը եւ նախքան այդ ընդհանուր կարգադրութիւն մը ընել արդարօրէն բաշխելու համար պատերազմի ծախքերը։ Այս բանաձեւին ուժ տուին Լուի Մարէն, Րէպէլ եւ կուա։ Վէնսան Օրիոլ յայտարարեց թէ ընկերվարականները պիտի քուէարկեն Լուի Տիւպուայի բանաձեւը, որ սակայն մերժուեցաւ 239ի դէմ 304 ձայնով։

Ժողովը յետոյ անցաւ Ֆրանքլէն Պույեռնի բանաձեւին, որով կ'առաջարկուէր վաւերացումը յետաձգել մինչեւ այն օրը, երբ Գերմանիա եւ բոլոր դաշնակից ու ընկերակից պետութիւնները արտայայտուին երկնկի ծրագրին մասին։ Թրքասէր երեսփոխանը ըսաւ որ Ֆրանսա պէտք չէ կապուի 62 տարի, նախ քան գիտնալը թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ երկնկի ծրագիրը։

Ֆրանքլէն-Պույեռնի պատասխանեց արտաքին նախարար Պրիան, որ ազդարարեց խորհրդարանին զգացումով չտարուիլ։ Մեր դիմաց կայ, ըսաւ, անողոք պարտատէր մը, որ բոլոր պարտականներուն ալ կը մերժէ անոնց պահանջած երաշխաւորութեան յօդուածը։ Ուրիշ միջոց չկայ, պէտք է վաւերացնել։

Ֆրանքլէն-Պույեռն եա առաւ իր բանաձեւը։

Յետոյ Լէոն Պլում ներկայացուց ընկերվարական տեսակէտը։ Ըսաւ որ գիճաբանութիւնները պէտք է յետաձգել, կառավարութեան հասկցնելու համար թէ խորհրդարանը կ'ուզէ հաշուետուէյարդարի ենթարկել պատերազմին ստեղծած խնդիրները և ընդունիլ իրապէս խաղաղասէր քաղաքականութիւն մը, որուն առաջին արտայայտութիւնը պէտք է ըլլայ Հռենոսիոյ պարպումը, երկնկի ծրագրին վաւերացուելէն անմիջապէս յետոյ։

Ըսելէ յետոյ թէ ընկերվարականները կուսակից են երկնկի ծրագրին, Պլում յիշեց որ առեղօք 25 միլիառ մարքի մասին կը խօսուէր, մինչդեռ հիմա 6 միլիառի մնացեր ենք. յստակ ու չոր. ա՛յս է կացութիւնը։ Ահա՛ արդիւնքը գործուած սխալներուն եւ կորսուած առիթներուն։ Նախ պարպեցէք Հռենոսը, յետոյ վաւերացուցէք երկնկի ծրագիրը։

Պրիան պատասխանեց Պլումի, որու ներկայացուցած բանաձեւին մասին վիճաբանութիւնները շարունակուեցան երէկուան նիստին մէջ։

Հայ երիտասարդ մը սպանուած

Անտիոքէն Պէյրութ հասնող ճամբորդ մը կը պատմէ.—

Սուրիոյ խորհրդարանի անդամ Ահմէտ պէյի անձնական շօֆէրը, բնիկ Տէօրթ Եօլցի 22 տարեկան Գրիգոր Պալեան, երբ իսկէնտէրունէն Պէյլան կը վերադարձէր Ահմէտ պէյի ընտանիքը, կէս ճամբան երկու դինուած անծանօթներ կը յարձակին եւ կը հրաժայեն կեցնել ինքնաշարժը։ Գրիգոր առանց կարեւորութիւն տալու տրուած հրամանին, կը շարունակէ ճամբան, բայց ոճրագործները կը կրակեն եւ կը հրաւիրեն վարիչը, որ այդ վիճակով մինչեւ Պէյլան կը քշէ ինքնաշարժը։ Հագիւ հոն հասած, շուներէ կը փչէ։

Խորհրդային օդանաւ մը Փարիզի մէջ

Առջի օր ժամը 18.50ին Պերլինէն Պուռժէի օդանաւակայանը հասաւ խորհրդային հսկայ օդանաւ մը, որուն մէջ տեղ գրաւած էին 11 հոգի, 5 լրագրող, 2 ճարտարագէտ, 2 մեքենագէտ եւ երկու վարիչ, բոլորն ալ Ռուս։ Օդանաւը ամբողջովին մետաղէ շինուած է Մոսկուայի մէջ։ Նոյն տեսակէն երրորդ օդանաւն է ասիկա։ Ունի երեք ֆրանսական շարժիչ մեքենայ, իւրաքանչիւրը 230 ձիու ուժով։ Տեղ ունի 12 հոգիի համար։

Ռահիականութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած էր՝ կարգապահութեան հսկելու համար։

ԳԻՒՂԱԳՆՈՅՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի Արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Շրջ. կոմիտէին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն արճարան-ճաշարան Պել-Էդո, Ֆրանսայի անտառ կոչուած հռչակաւոր ուզեղատեսիլ պարտէզին մէջ։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր՝ ղեկավարութեամբ Պ. Խ. Աբալագեանի։ Կը մասնակցի Լիոնի «Գոմէտի տրամաթիք թատերախումբը»։ Ողիմպիական խաղեր եւ ֆութպոլի մրցում «Մեր Ձաւոր Արեւելքի Որբերու Միութեան» կողմէ։ Ֆրանսական ճաշ պանտ, ճոխ եւ աժան պիւֆէ։

Տոմսերը կը ծախուին Ճանկէօզեան, Քէնտիրեան, Բարձր Հայք, Տարօն ճաշարանները, Սափրիչ Թորիկեան 150 Rue Moncey եւ «Յառաջ»ի Լիոնի գործակալ Ն. Յակոբեանի մօտ։

Մասնաւոր սպասարկութիւն օթօպիւսի.— առաւօտեան ժամը 9ին, Փլաս Կիշարէն. (Լիոն), ժամը 10ին Սուա Արթիֆիսիէլէն (Տէսին), կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Փլաս Կիշարէն (Լիոն)։

ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՏՈՄՍ 4 ՖՐԱՆՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Իսի-լէ-Մուլինոյի Վրամեան ենթակոմիտէի կողմէ Սէնի Քլուի անտառը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը։ կը նախագահէ՝ ընկ. Ա. Դիւլսանեանեան։ կը խօսի՝ ընկ. Վահան Համբարձումեան։ երգ, նուագ հայկական պարեր եւ անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ։ փափաքողները կրնան իրենց ճաշը միասին բերել։ Առաջնորդներպիտի սպասեն Pontde Sèvres եւ Pont de St. Cloud.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ ենթակոմիտէի կողմէ

11 Օգոստոս կիրակի օր — Մանրամասնութիւնները քանի մը օրէն

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ ԹՒԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն Ռօն Փուանի մարզադետինը։ Նուագ, երգ, արտասանութիւն։ Կը խօսի Ընկ. Բաբգէն։ Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen), այս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպլ, Սարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։ Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն։

(Գոց Թրիպիւնները արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի շրջ. կոմիտէի կողմէ այս կիրակի ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան 8ը Մալինարի անտառին մէջ։ Բանախօսութիւն, երգ, պարեր, արեւելեան նուագ եւ այլն։ կարելի է ճաշը միասին բերել։ Ճոխ պիւֆէ տեղւոյն վրայ։ Օթօյի սպասարկութիւն՝ 26 Bld. Vauban, Խորէն Շամախեանի սրճարանին առջեւ։

ԸՆԿԵՐԱԿՑԱԿԱՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Ալֆորվիլի Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 7էն յետոյ Հաճի Մկրիչ սրճարանը։ Ներկայ կ'ըլլայ *Ընկ. Ա. Ջամալեան։*

Հ. Ց. Դ.

Պէլվիլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 131 Fbg. du Temple, Մէթրօ՝ Պէլվիլ։*

Մարսէյլի *Քրիստափոր ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ* Բաբգէն Սիւնին, Վարուժան, Աւետ, Սիամանթօ եւ վաճառ *խումբերու ընկերները, վաղ ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ. Շրջ. Պատգամաւորական ժողով։*

Մարսէյլի *Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ* Ապամ, Աղբիւր Սեբոր, եփրեմ խան, Համազասպ, վարդգես *խումբերու ընկերները այս երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Լիոնի *Քեռի խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։*

Ռոստոմ *ենթակոմիտէի դաշնակցական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple: Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը խօսի՝ ընկ. Սամուէլ Մեսրոպեան։ Նիւթ՝ վասպուրականի հերոսամարտը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ա. ե. Հ. կ. Խ.ի մասնաճիւղին անդամական ընդհանուր ժողովը այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 5.7 Հաճի Մկրիչի սրճարանը։

կարեւոր օրակարգ ներկայ կ'ըլլայ տիկին Լ. Շանթ

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. միութեան դասախօսական ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին ետճնաղբարեաններու բնակարանը 41 Rue de Fontenay, Clamart. Ներկաները պիտի նկարուին։

Լիոնի «Գոմէտի Ցրամաթիք»ի վարչութիւնը ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ-անդամուհիները, վաղը ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին իր փորձատեղին 153 Rue Criqui։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ կը հրաւիրուին նաեւ արձանագրուիլ փափաքողները։

ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊՏՈՒՅՏ

կազմակերպուած փարիզի Հաճընոյ Հայր. Միութեան կողմէ այս կիրակի Moulin de la Terrasse՝ Sannoish ծառաստանին մէջ գեղարուեստական բաժին։ Շարդրդակցութիւն՝ փորթ տը Քլիշիէն Թրամուէյ Թիւ 40, իջնել Թէրմինիւս, առնել օթօպիւս եւ իջնել որոշուած վայրը։ կը հրաւիրուին Հաճինցիները եւ համակիրները։

Բժշկ. եւ վիրաբուժական Դարմանատուն,
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10–12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապորատուար։ Ինչ ճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9 – 12.

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. Դիմել
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծահանոց։

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱԻԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Գշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ ք. գործ
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը տանի ձեզ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ դորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Puteaux, Tel. Grésillons 14 50։

ՏՕՔԹ. **ՏԻՐԱՑ**
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՒԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Scien
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Malades
եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Mi
*Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ*
Métro St. Michel եւ Odéon — Tél. Danton 60

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին
CABINET **V. YARJANIAN**
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70
կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատ
*պաշտպանելով Ֆրանսացի Հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ,
չական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Ա
դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՍԱ մաս
համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (Աձի
վիթ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վ
ամէն երկրի համար։*
*Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պա
խանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։*
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord-Sud: N. D. de Lorette et Anvers
*ՄԱՔՈՒԻՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒԻՐԲ ԳՈՐ
ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ*

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՏՕՔԹ. **ԵԱՂՈՒՊ**
Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբ
օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։
Métro St. Denis — 15bis Boulevard St. Den

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVI
ՏՕՔԹ. **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-
*Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնա
ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ա
գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քի
կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը
2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։*

Կ'ուզուին ձերմակեղէնի վարժ գործա-
ւորուհիներ արհեստանոցին մէջ աշխատելու համար։
Դիմել՝ Lippé *քոյրերու*, 346 Rue St. Honoré։
EMPIRE միգիք-Շոլ · 37 Av.

ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՏԵՃԱՐԻՔԻՒՆ
Մախու եւ վարձու հողեր եւ տուներ Առնուվիլ լէ Կոնէսթ հայկական թաղին մէջ, հայկական վարժարանին եկեղեցիին մօտ։ Դիւրաժամչելի պայմաններ։
Դիմել՝ S. Baravian, G. Topakian, 26 Rue de Lille, Arnouville-les-Gonesse. Շոգեկառք առնել Gare du Nord էն, Chantilly գիծ եւ իջնել Villiers le Bel։

ՁԱՇԵՑՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵ
BOULAN
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼ
Շետեւեալ չափաւոր գի
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Mic
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montm
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Cap

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZ
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
*ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒ*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)
MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՈՒՐԲԱԹ
19
ՅՈՒԼԻՍ
1929
19 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1011

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԵՔ ՊԱՏԿԵՐ

Երէկ արտատպեր էինք լուր մը, Սելանիկէն. — երեսուն գաղթական ընտանիքներ փողոց թափուած Քալամարիայի կայանին մէջ, որուն տաղաւարները պիտի փլցուին:

Ցետոյ ուրիշ լուր մը՝ Հալէպէն.— Թուրքիայէն հեռանալով, Նիսիպիյնի մօտերը, սուրիական սահմանին վրայ հաստատուած են 50 քրտահօս ընտանիքներ:

«Մեր այս եղբայրներուն քանիցս կատարած դիմումները Հալէպի առաջնորդարանին եւ բարեգործականի մասնաճիւղին դեռ ոչինչ որին անոնց կացութիւնը բարւոքելու համար: Եւ ընդհակառակն խոշոր խոստումները խոշոր յուսալքումներ յառաջ բերին»:

Պատժողը՝ ռամկավար-պահպանողական օրկան մըն է, Հալէպի «Եփրատ»ը, Թուրք հակաղաշնակցական:

Եւ փախստականները, որոնք իրենց դիմագիծը պահեր էին Թրքական դժոխքին մէջ, յուսակտուր՝ որոշեր են... կաթոլիկ ըլլալ:

— Այս քրտահօս Հայերը սակաւապէտ են, եւ իրենցմէ աղքատները գոհ պիտի ըլլան նոյն իսկ մէջիտ օրավարձով: Անօթի չմնալնուն համար է որ ուրիշ փարախի կը դիմեն..., Ջանունք տեղաւորելու համար կը բաւէ 300 սմ· ոսկիով հող մը գնել եւ հետզհետէ 3 400 ոսկիով ալ զանոնք աշխատանքի պայմաններու (լծկան եւն·) տէր դարձնել: Ատամնաբոյժ մը՝ Պ· Գրիգոր Սարգիսեան, դպրոց մը հաստատելու համար հող մը գնած է ազնուաբար, եւ եթէ 30 ոսկի կարենայ ձեռք բերել, տեղին վրայ հանգանակութեամբ եւ իր անձնական խոշոր մասնակցութեամբ, պիտի կրնայ 50-60 ոսկի գոյացնելով շէնք մը կառուցանել դպրոց-եկեղեցիի համար:»

Երրորդ պատկեր մը.— Աթէնքի «Նոր Օր»ը, նկարագրելով Սինկրուի գաղթականացին զարհուրելի թշուառութիւնը, որ քով քովի խռնած է «առողջն ու հիւանդը, լուանոտն ու բորոտը», կը պատմէ.

— «Բարեգործականի շրջուն գործիչ վեր. Խանդամուրի այցելութենէն օգտուելով, պարզեցինք Սինկրուի ադէտը, եւ ըսինք թէ հազար սղերլինով կարելի է հող գնել եւ տեղաւորել հինգ հարիւր ընտանիք: Գաղթականները եթէ հող ունենան, հիւղը կրնան շինել իրենց միջոցներով: Ցետագային, մաս մաս հողին փոխարժէքն ալ կրնան վճարել:» (9 յուլիս)·

Արդի՞նքը.— «Վեր. Խանդամուր ոգեւորուեցաւ մեր առաջարկով եւ խոստացաւ գրել Բարեգործականի կեդրոնին: Անցաւ մէկուկէս ամիս: Ոչ մէկ ձայն, ոչ մէկ լուսատու նշան»:

Կարելի է, տակաւին, ուշադրութեան յանձնել ուրիշ իրողութիւններ, Յունաստանէն, Սուրիայէն եւ Միջագետքէն: Մէկը միւսէն աւելի դժոխային դրուագներ, որոնց առջեւ քարերն անգամ պիտի սարսռան:

Արդ, ի՞նչ կը բանինք մենք, որ ոչ քար ենք, ոչ ալ հող, այլ միս ու ոսկոր:

Ոչինչ եւ ոչի՛նչ: Երկու սրտցաւ խօսք և բուռն վրդովում: Կամ ափսոսանք եւ հառաչանք:

Եւ դեռ աւելին — կը վիճինք իրարու հետ, գաղթային ընդհ. կազմակերպութեան մը արժէքը բացատրելու կամ ժխտելու համար...

Եօթը հարիւր հազար Թրքահայ տարագիրներու հարիւրին 75ը միջոց է գտեր իր գլուխը պահելու, առանց մեր աջակցութեան կամ իմաստութեան. իսկ մենք մնացած 100ին 25ին հոգն անգամ նեաեր ենք մէկդի, տաղտկալի բեռի մը պէս: Նեաեր ենք մէկդի, եւ կ'ուզենք որ ուրիշները ղրաղին, այն միւսները, օտարնե՛րը...

Ի՞նչ է մեր արդարացումը: Ի՞նչով կրնաք չքմեղանալ, աղաներ, էֆէնտիներ եւ ազգասէրներ:

Նիւթական հո՞գը: Սուտ կը խօսիք, պարոններ: Գաղութներուն մէջ ունինք այնպիսի հարստութիւններ, որոնք բաւական են ամբողջ պետութեան մը ելեւմուտքը ժամակարարելու: Ունինք հանրային եւ անհատական գանձեր, որոնց շնորհիւ քաղաքներ կրնայինք շինել:

Իսկ ի՛նչ ողորմելի գումար կը ներկայացնէ սա երեք պատկերներով պարզուած հաշիւը.—

1.— Սելանիկի մէջ, հողի կտոր մը հիւղակներով՝ 30 ընտանիքի համար, որոնք «գերան մը տնկելու անգամ ի վիճակի չ'ն»:

2.— Աթէնքի մէջ հազար սղերլինի հող՝ հինգ հարիւր ընտանիք տեղաւորելու համար: «Եթէ հող ունենան, հիւղը կրնան շինել եւ մաս մաս, հողին փոխարժէքն ալ վճարել»:

Հազար սղերլին =124,000 ֆրանք, Բարեգործականի վարչին մէկ տարեկան ռոճիկը:

3. Նիսիպիյնի մօտ, Քամըշլըի մէջ (Սուրիա), 300 օսմ. ոսկի՝ հող գնելու համար = 33,000 ֆրանք: Նոյնքան՝ ալ աշխատանքի գործիքներու համար: Եւ 30 ոսկի = 3300 ֆրանք՝ դպրոց եւ եկեղեցի շինելու համար:

Կլոր հաշուով, 200,000 ֆրանք, 580 ընտանիք փրկելու համար = 3-4000 մարդ:

Չէ՞ք սարսափիր, բարեկամներ, այս պատկերին առջեւ: Անճարներու քստմնելի թշուառութեան եւ մեր հոգեկան չքաւորութեան առջեւ: Ժողովրդական հանգանակութեամբ, հինգտասը ֆրանքներով, 200,000 ֆր. արտադրեց միայն «Յառաջ»ը, որոշ նպատակներու համար: Եւ ուրիշ աղբիւրներ ալ հոսեցան, միեւնոյն առիթներով:

Անպատճառ աղէ՞տ մը պէտք է պայթի, որպէսզի քակուին կղպանքները:

Իրական աղէտէ մը ի՞նչ տարբերութիւն ունին պարզուած երեք պատկերները: Ա՛յն ալ դեռ պատահաբար առնուած...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՁԷԶՈՔ ՏԵՍԱԿԷՏ ՄԸ

Քալիֆոռնիոյ անկուսակցականն «Մշակ»ը դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (21 յունիս).

— «Երբ ակնարկ մը նետենք մեր ազգային ու քաղաքական կեանքին վրայ, պիտի տեսնենք թէ մեր ամբողջ ազգային ու քաղաքական խմբաւորումները եւ կուսակցութիւնները բաժնուած են երկու գլխաւոր մասերու:

Այդ երկու ուղղութիւնները (օրիէնտացիա) են.— ազգայնական եւ միջազգայնական կամ խորհրդային:

Մեր ամբողջ քաղաքական ու յեղափոխական կուսակցութիւնները, մէջն ըլլալով շնչակեաներն ու Դաշնակցականները, որքան ալ իրենց ծրագրին մէջ իբր հեռաւոր նպատակ ցոյց տան ընկերվարութիւնը, իրենց էութեան մէջ ազգայնական են, եւ կը հետապնդեն ամէնէն առաջ հայ ազգի ազատագրութեան գաղափարը եւ շահերը: Այս տեսակէտով անոնց հետ հասարակաց գաղափարի մը շուրջ կը միանան վերակազմեալները ու դամկավարները, ինչ չէ թէ արտաքնապէս գաղափարական հակառակորդներ ըլլան:

Վերոյիշեալ հատուածներէն բաղկացած այս մեծ խմբաւորումը իրեն նշանաբան ունի ազգայնականութիւնը եւ կը համախմբուի ազգային *հեռագոյնին* առակ: Եւազգոյնն է անոնց առաջին ու վերջին եւ կամ միակ խորհրդանիշը: Երկրորդ ուղղութեան, այսինքն *միջազգայնութեան* կամ պոլշեւիկու. թեան գլուխը առանձին եւ մինակ կը կանգնի խորհրդային հայ կառավարութիւնը՝ կռնակ ժողովուրդի վոքրամասնութեան վրայ: Բոլշեւիկներու խորհրդանշանն է *կարմիր* դրօշակը, իսկ վարդապետութիւնը՝ միջազգայնականութիւնը:

Հայ ժողովուրդի մեծամասնութեան կը մնայ բիւրեղացնել իր քաղաքական համոզումները, հաւատամքը եւ հասկացողութիւնը, եւ համախմբուիլ որոշ գաղափարի եւ ուղղութեան շուրջ: Ապերդ պայքարները կը սպառեն մեր ուժերը եւ կ'առաջնորդեն մեզ քառսի եւ փճացումի:

Դարերու ընթացքին հայկական ապրուած իրականութիւնը եթէ չափանիշ առնենք անոր իրական զգացումներուն, պիտի համոզուինք թէ՝ Հայերու ստուար մեծամասնութեան հաւատամքը ազգայնականութիւնն է, իր չափաւոր եւ արդիական ձեւին մէջ»:

ՊՈԼՍՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ ՎՏԱՆԳԻ ՏԱԿ

Պոլսահայ Թերթերը կը գրեն թէ ազգին պատկանող կալուածներու սեփականութեան խնդիրը, վերջերս կարեւորութիւն ստացած ըլլալով, քաղաք. ժողովը սկսած է խորհրդակցութիւն կատարել իրագեկ անձերու հետ եւ յարմար դատած այս խորհրդակցութիւնը ընդարձակել եւ ուրիշ ձեռնհաս անձերու կարծիքն ալ ստանալէ յետոյ յարմար նկատուած կարգադրութեան ձեռնարկել:

Այս գործերը կանոնաւոր եւ օրինական եղանակով հետապնդուած չըլլալով, կորուստներ եւ վնասներ յառաջ կուգան: Քաղաք. ժողովը վերահասու եղած է որ տարիներ առաջ ձեռնարկուած գործեր կան որոնք տարիներէ յետոյ ո եւ է ելքի չեն յանգած:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Շիրազի եւ Սովոյբուլաղի խրտուվիլները

Պարսկաստանէն կը գրեն մեզի·—

Շիրազի ապստամբական շարժումը դեռ կը շարունակուի: Ապստամբ ցեղերը թէեւ կը կռուին, բայց հաւանական է, որ շուտով պարտուին եւ քաշուին իրենց վայրերը, որովհետեւ կառավարութիւնը մեծ թիւով զօրքեր կեդրոնացուցեր է ռազմաճակատներու վրայ:

Ինչպէս գրած էր «Յառաջ», Շիրազ՝ ապստամբութեան պատճառով թէհրանի մէջ ներքակալուեցան՝ ելմտական նախարար Նոսրաթը-Տովլէն, Շիրազի նոր Նահանգապետ Սարիմը-Տովլէն եւ Շիրազի զինուորական նախկին հրամանատարը, որոնք ծանր մեղադրանքի տակ են Շիրազի ապստամբական շարժումներուն պատճառով:

Նոսրաթը-Տովլէի ձերբակալութեամբ կը սպասուի, որ հիմնական փոփոխութիւններ կատարուին պետական գործերու մէջ:

Սովոյբուլաղի եւ շրջակայ սահմաններու վրայ քրտական շարժումները այժմ գրեթէ թուլցած են եւ նախկին թափը չունին: Կառավարութիւնը յաջողեցաւ զսպել ապստամբութիւնը, որ ոչ թէ քաղաքական՝ այլ տնտեսական պատճառներով ծնունդ առած էր: Իբր թէ պետութեան որոշած տուրքերը ծանր երեւցած են եւ այդ իսկ պատճառով քիւրտ ցեղերը ապստամբեր են: Տարազի եւ գլխարկի բռնի փոփոխութիւնն ալ բաւական դեր խաղացած է ապստամբութեան ծագման մէջ:

Մոսկուայի սահմաններուն վրայ հրիւրները հանդիստ են եւ առհասարակ ո՛ եւ է վատ տրամադրութիւն չի նկատուիր անոնց մէջ Պարսկաստանի հանդէպ:

Վերջերս Սալմաստի եւ Մակուի սահմաններուն վրայ ապրող քիւրտ ցեղերը հանդիստ ու խաղաղ են եւ բարեկամ Պարսիկներուն:

Համաշխարհային շարժումը Թուրքիոյ մէջ

Արտահանի երեսփոխան եւ «Վագրթ»ի խմբագիր Մէհմէտ Ասըմ պէյ Թիւրք Օճաղըի ծանօթ խնդրին մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

Գոնիայի մէջ լոյս տեսնող «Խալքա Տօղրու» (Դէպի ժողովուրդ) հանդէսը գրգռիչ բանաստեղծութիւն մը հրատարակեց: Պոլսոյ «Չարէքէթ»ը արտատպեց այս բանաստեղծութիւնը որուն հրատարակութեան նպատակն էր Թուրքիոյ մէջ համայնավարական յեղափոխութիւն մը պատրաստել, ինչպէս կը հասկցուի անոր պարունակութենէն:

Նշաններ կան թէ ձեռնարկներ կատարուած են երկրին մէջ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւն մը յառաջ բերելու համար: Ահա այս կարծիքին վրայ է որ Համտուլլահ Սուպհի պէյ յօդուած մը գրեց, եւ ասոր հետեւանքով է որ տեղի ունեցաւ Թիւրք Օճաղրի հաւաքոյթը:

Այս շարժումներուն վրայ, հիմա ոստիկանական քննութիւն մը պիտի սկսի, երեւան հանելու համար համալսարանի ուսանողներուն մէջ կատարուած բոլշեւիկեան քարոզութիւնը: Արդէն, աւելի առաջ քննութեան ձեռնարկուած է, քանի որ Գոնիայի մէջ հրատարակուած եւ յետոյ Պոլսոյ մէջ արտատպուած գրգռիչ բանաստեղծութիւնը գրաւած էր պատկանեալ իշխանութեան ուշադրութիւնը:

∴ «Րէսիմլի Այ» պարբերաթերթին խմբագիրը, Սապիհա Զէքէրեա հանըմ, նամակով մը կը գանգատի որ բոլշեւիկեան գոյն կը տրուի իրենց գրական մէկ դիտողութեան: Ամբողջ խնդիրը — կ'ըսէ,— հինի եւ նորի պայքար մըն է: Նոր երիտասարդները չեն հաւնիր հին կուռքերուն եւ կ'ուզեն փշրել զանոնք:

Սապիհա հանըմ յետոյ ցաւ կը յայտնէ որ համալսարանի ուսանողութիւնը իրենց հետ չէ, այլ հիներու կողքին կը գտնուի:

∴ «Վագրթ» խմբագրականով մը կը պատասխանէ Սապիհա հանըմի նամակին: Ապտիւլ Հադգ Հաւիտի գրութիւններէն հաւ առնելու համար, կ'ըսէ, պէտք է ազգայնական ըլլալ: Մինչդեռ, մեծ բանաստեղծին չհաւնող երիտասարդը դեռ վերջերս հրապարակաւ յայտարարած է թէ ինք հաւոզումով համայնավար է:

Սապիհա հանըմ ըսած էր նաեւ թէ «ժողովրդավար վարչաձեւի մը տակ ամէն գաղափար կրնայ պաշտպանուիլ»: «Վագրթ» կը հարցնէ թէ ներկայ Ռուսիոյ մէջ կարելի՞ է տող մը բան հրատարակել ի նպաստ ազգայնական բանաստեղծութեան մը:

"ԻՄԱՆԻԹԷ,,Ի ՃԵՆՔԸ ԽՈՒՋԱՐԿՈՒԱԾ

ՀԻՆԳ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Օգոստոս 1ը կը մօտենայ եւ համայնավարները բոլոր երկիրներու մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնեն «կարմիր Օր»ը տօնելու համար: Ֆրանսական իշխանութիւնները այս օրերս խստացուցած են իրենց հսկողութիւնը համայնավար կազմակերպութեանց շուրջ:

Զորեքշաբթի իրիկուան դէմ գաղտնի ոստիկանները համայնավար պաշտօնաթերթի «Իւմանիթէ»ի խմբագրատան մօտերը ձերբակալեցին մարդ մը, որ կը մերժէր պատասխանել իրեն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՍԵՒԶԻՆ

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԽԶՈՒԱԾ

Վերջին հեռագրերու համաձայն, դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզուած են Զինաստանի եւ Մոսկուայի միջեւ: Զորեքշաբթի իրիկուն կարախան Մոսկուայի չինական գործակատարին յանձնեց նոր ծանուցագիր մը, որուն մէջ կ'ըսէ թէ Զինաստանի պատասխանը անգոհացուցիչ է իր պարունակութեամբ եւ կեղծաւոր խօսքերով: Խորհրդ. կառավարութիւնը որոշած է դիմել հետեւեալ միջոցներուն, ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով չինական կառավարութեան վրայ: 1. Ետ կանչել Զինաստանի իր դիւանագիտական, հիւպատոսական եւ առեւտրական ներկայացուցիչները: 2. Ետ կանչել չինական արեւելեան երկաթուղիի խորհրդային բոլոր պաշտօնեաները: 3. Երկաթուղային ամէն հաղորդակցութիւն կտրել Խորհրդային Միութեան եւ Զինաստանի միջեւ: 4. Շրաւիրել Խորհրդային Միութեան չինական դիւանագիտական եւ հիւպատոսական ներկայացուցիչները ամիջապէս մեկնիլ Խորհրդային հողամասէն:

Փէքինէն կը հեռագրեն թէ ռուսեւզին պատերազմի մը պարագային, ռուս զինուորները ծրագրած են չինական սահմանը մտնել փոկրանիչնայայէն: Այս պատճառաւ կարմիր բանակի երեք զօրագունդեր համախմբուած են ներկայիս յիշեալ վայրը:

Ձափոնական «Ռոհօ» գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ Խորհրդային ուժերու տենդոտ գործունէութիւն կը տեսնուի սահմանին վրայ, սպառազինուած զինուորներ, օդանաւերով, ինքնաշարժներով, Թունաւոր կազի գունդերով եւ այլ պատերազմական կազմածներով՝ կազմ ու պատրաստ կը սպասեն:

Փոկրանիչնայայէն դէպի Խարպին, Յունկարի գիծին վրայ, ճամբան շատ կարճ է եւ բոլշեւիկները կրնան 24 ժամէն Խարպին մտնել, եթէ դիմադրութիւնը Թեթեւ ըլլայ: Զինաստան չպիտի կրնայ դիւրութեամբ օգնական ուժեր ղրկել դէպի հիւսիս, քանի որ Մուքտէնէն մինչեւ Ջանկ-Ջուն գիծը ճափոնական հակակշիռի ենթարկուած է:

ՏԱՔԸ

Շաբաթէ մը ի վեր անտանելի տաք կ'ընէ փարիզեան շրջանին մէջ: Սէնի բաղնիքները խճողուած են: Օդափոխութեան գացողներու Թիւը ամէն օր կը շատնայ: Փարիզի հանրային պարտէզներն ու շրջակայ անտառները կը լեցուին զով օդի կարօտը քաշողներով:

Գաւառի եւ արտասահմանի մէջ եւս տաք կ'ընէ, ինչպէս կը հաստատեն օրերէ ի վեր հասած հեռագիրները:

ՕՏԱՐ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ

Իզմիրի Առեւտ. Սենեակին ուսկվիճակաղրութեամբ, տեղւոյն մէջ 2224 օտար բանուորներ կան: Ասոնց 578 հոգին իտալացի, 885ը պուլկար, 148ը հունգար, 78ը անգլիացի, 84ը աւստրիացի, 28ը ֆրանսացի, 118ը գերմանացի, 11ը ամերիկացի, 2ը հոլանտացի, 114ը ռուս, 106ը պարսիկ, 7ը սպանիացի, 23ը չեխոսլովաք, 10ը ռումէն, 5ը ճափոն, 8ը զուիցերիացի, 5ը պելճիքացի, 18ը եգիպտացի եւ մէկն ալ ուքրանացի են:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՊԱՐՏՔԵՐՈՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԻՆ
ՎԱԽԵՐԱՑՈՒՄԸ

Ստիպուած ենք անգամ մը եւս անդրադառնալ Ֆրանսայի պարտքերու կարգադրման խնդրին։

Յուլիս 31ի վճարօրն յետաձգելու համար Ամերիկայի տուած բացատրական պատասխանէն ի վեր, ամբողջ աշխարհի աչքերն յառած են Ֆրանսական խորհրդարանի վիճաբանութեանց եւ ամէնքն ալ անձկութեամբ կը սպասեն վերջնական քուէարկութեան։

Նախքան թիւերով զբաղիլը, քննենք անգամ մը այդ տալիքներն իրաւական տեսակէտէն։

Շատ շատեր, մանաւանդ ոչ-վաճառական տարրեր բացարձակապէս իրաւացի կը գտնեն որ Ֆրանսան չվճարէ Ամերիկային— նոր դարերու «Շայլոքին»...

«Յառաջ»ի պատուական խմբագիրն ալ «կոպիտ եւ գետնաքարշ վաշխառութիւն» կոչած չէր Ամերիկայի պահանջը՝ շաբաթ օրուան իր «Երկու խօսքով»։ «Մեռելները չեն որ հաշուի կ'առնուին, այլ փոխ տրուած ապրանքները ու տոլարները»։

Եթէ սակայն, աշխարհի վաճառականութիւնը զգացումով պիտի դատե՛նք միայն, ոչ մէկ աղքատ իր տալիքը վճարելու չէ հարուստներուն։ Իսկ եթէ մեռելներն ալ պէտք է նկատի առնուին եւմտական կարգադրութեանց մէջ, Հայ ազգը աշխարհի ամենամեծ պահանջատէրն է համեմատաբար իր քանակին...

Ճի՞շտ է արդեօք այս տրամաբանութիւնը, որուն անխուսափելի հետեւանքը կ'ըլլայ այն թէ որ ոեւէ յանձնառութիւն վաւերական է այն պարագային միայն, երբ երկու կողմերը համաձայն են իրարու. տակրը միշտ իրաւունք կ'ունենայ խզելու պայմանագրութիւնը, եթէ պայմանագիրը միւս կողմը աւելի հարուստ կամ աւելի զօրաւոր է։

Չեմ կարծեր թէ ընկերվարական ժտայնութեամբ իսկ կարելի է արդարացնել այսպիսի գաղափար մը։ (Ականջը խօսի ընկեր Վ. Շ.)։

Քննենք այժմ իրականութիւնն այնպէս ինչպէս որ տեղի ունեցած է։

1914ի օգոստոսին կը ծագի մեծ պատերազմը. իսկական պատասխանատուները մինչեւ հիմա կարելի չէ եղած ճշդել եւ երբեք ալ կարելի պիտի չըլլայ ճշդել, որովհետեւ անոր պատճառները աղակներն են ահագին շղթայի մը որու ծայրը շատ հին դէպքերու հետ կապուած է։

Պատերազմը կ'երկարի. ահագին դրամի պէտք կայ եւ Ֆրանսա ու իր Դաշնակիցները կը դիմեն Ամերիկային, սնունդ եւ ռազմամթերք գնելու ապառիկ։ Ամերիկան պէտք էր տա՞ր թէ ոչ։ Մեր նպատակէն դուրս է միջազգային չէզոքութեան պայմանները քննել— Ամերիկան տուաւ եւ լաւ ըրաւ որ տուաւ։ Առանց այդ օգնութեան, Դաշնակիցներն ապահովաբար չպիտի կրնային յաղթական դուրս գալ (մեզի՝ Հայերուս համար գաշնակիցներու յաղթութիւնը փափաքելի էր այն ժամանակ, թէեւ ոմանք այժմ կը կարծեն թէ աւելի լաւ կ'ըլլար, եթէ ճնշմամբ խաղաղութիւն մը կնքուէր առանց յաղթողի եւ յաղթուողի)։

Մինչեւ Ամերիկայի պատերազմին մասնակցիլը, ամերիկեան պետութիւնը չէր որ փոխ կուտար Ֆրանսային, այլ ամերիկեան անհատ քաղաքացիներ— Մորկընի միջնորդութեամբ — կը գեղչէին ֆրանսական գանձատոմսերը եւ այդ գումարներով է որ Ֆրանսան կը գնէր իրեն պէտք եղած ապրանքները։ Ֆրանսան երբ ստացաւ այդ գումարները, պայման չդրաւ թէ պիտի վճարէ եթէ յաղթական դուրս գայ եւ իր թշնամիէն հատուցում ստանայ։ Տղայական եւ ծիծաղելի կ'ըլլար այն տեսնայպիսի պայմանի մը մասին խորհիլ, մինչդեռ հիմայ հայրենասիրական կը համարուի այդպիսի մտածում մը։

Այսպէս՝ Ֆրանսա փոխ առաւ մօտ 775 միլիոն տոլար՝ կարճ պայմանաժամերով։ Ո՞վ կրնայ պնդել թէ Ֆրանսան պէտք չէ վճարէ այս պարտքը. բոլշեւիկէ մը գատ ոչ ոք, կարծեմ։ Այս պարտքը պետական պարտք չէ. պետութենէ պետութիւն կնքուած չէ. Տարուստ անհատներ են որ տուած են Ֆրանսայիին, բնականաբար քիչ մը խիստ պայմաններով, քանի որ Ֆրանսա ի վիճակի չէր պայմաններու մասին մանրակրկիտ դիտողութիւններ ընելու։

Եթէ Ամերիկան պատերազմին չմասնակցէր, Ֆրանսա, մինչեւ իսկ յաղթական, շատ դժուարութիւններ պիտի ունենար պայմանաժամին վճարելու համար այս գումարը. բարեբախտաբար Ամերիկան 1917 ապրիլին պատերազմին մասնակցեցաւ եւ Ֆրանսա սկսաւ ուղղակի ամերիկեան պետութենէն փոխառնել. 1918ի վերջը այդ տալիքներու գումարն հասաւ երեք միլիառ տոլարի։ Շրոռնան սակայն թէ Ամերիկան իրը պատերազմիկ պետութիւն լիաբուռն կը ծախսէր իր բանակին համար։ Իր գրամով Ֆրանսայի մէջ չինեց երկաթուղիներ, հիւանդանոցներ եւայլն եւայլն եւ ասոնցմէ դուրս փոխ տուաւ նաեւ Ֆրանսային, որ բնականաբար կը շարունակէր կռուիլ եւ աւելի մեծ թափով։

Զինադադարէն վերջ Ֆրանսան իր յօժար կամքով գնեց նաեւ Ամերիկայի Ֆրանսայի մէջ ունեցած զինամթերքները՝ 407 միլիոն 341,145 տոլարի, վճարելի տասը տարիէն, այսինքն այս ամսի 31ին։ Այս տալիքն ալ աւելտրական է եւ ոչ թէ պատերազմական եւ մանաւանդ չմոռնանք թէ այս բոլոր տալիքներն ալ խորհրդարաններէն վաւերացուած են իրենց ժամանակին եւ այժմ իսկապէս խնդիրն ոչ թէ այդ տալիքներու էութիւնը, այլ ստացուած գեղչերն եւ ճնշագեալը վճարելու ձեւերը վաւերացնելուն մէջ է, ինչպէս դիտել տուաւ փուանքարէ։

1925 յունիս 15ին հաշուեյարդարի ժամանակ, Ֆրանսայի տալիքին գումարն որոշուեցաւ 4 միլիառ 25 միլիոն տոլար եւ ըստ Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագրին՝ վճարելի 62 տարիէն, տարեկան 30էն մինչեւ 125 միլիոն տոլար։

Այս համաձայնութեամբ եւ տոկոսի սակին գեղչումով Ամերիկան ահագին զոհողութիւններ ըրած եղաւ, որոնք ըստ թուաբանական հաշիւներու կը հասնին իրը թէ 60 առ 100ի, պայմանաւ որ Ֆրանսական խորհրդարանը վաւերացնէ այդ համաձայնութիւնը ներկայ տարուան օգոստ. 1էն առաջ։ Եթէ չվաւերացուի, Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը կը ջնջուի, եւ Ֆրանսա պէտք է 15 օրէն վճարէ չորս հարիւր միլիոն տոլար (տասը միլիառ ֆրանք) եւ այնուհետեւ ալ մտածէ ճնշագորդ երեքուկէս միլիառ տոլարին եւ անոր տոկոսներու վճարման վրայ։ Տոկոսները միայն 5 առ 100էն կ'ընեն տարեկան չորս միլիառ ֆրանք։

Վերջնական քուէի արդիւնքն որոշ է. խորհրդարանի վիճաբանութիւնները պարզ ձեւակերպութիւններ են. չոր սրտի մխիթարանք... Իբր թէ ճերմակերես պիտի ելլեն զիրենք ընտրողներուն առջեւ, հոգ չէ թէ երկրին գերագոյն շահերը կը վտանգուին..

Անգլիան տիպարն է խորհրդարանական վարչաձեւին եւ սակայն չունի ֆրանսական Սշտական Ցանձնաժողովները, որոնցմէ երկու հատ կան Երեսփ. Ժողովին մէջ (եւմտական եւ արտաքին գործերու), երկու հատ ալ Ծերակոյտին մէջ եւ ուրիշ բանի չեն ծառայեր, բայց եթէ գժտեցնել դահլիճ ու խորհրդարան։

«Ամերիկան, Անգլիան եւ մենք յառաջիկային ալ իրարու պէտք կրնանք ունենալ, ըսաւ փուանքարէ եւ անխոհեմութիւն է մեր գժտութիւնը։ Վաւերագումը մէկն է այն սիւներէն որոնց վրայ պիտի հիմնենք յառաջիկայ խաղաղութեան յուշարձանը»։

Եթէ ես Ամերիկա ըլլայի, կը հրաժարէի այդ պահանջներէս. իսկ եթէ Ֆրանսա ըլլայի ոեւէ առաջարկ չէի ըներ ջնջելու կամ մինչեւ իսկ զեղչելու յանձնառութիւններս։

Ջանազան վերապահումներով տալիք ընդունիլը վերջի վերջոյ հաւասարէ՛ն ընդունելու եւ Ամերիկա ալ կը մերժէ ընդունիլ բնականաբար։ Վերապահումներ առաջարկող երեսփոխանները կը մոռնան թէ այդպիսով իրաւունք կուտան Գերմանիային մերժելու եըկի ծրագիրը եւ այդչափ յոգնաբեր աշխատութեանց արդիւնքը ջուրը ձգելու։

Մ. Տ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՕՇԱԿԸ ՀԻՆՑԵ՞Ր ԷՐ

Հրաւիրագրի մը վրայ, կը փութանք Ազէքսանդրիոյ եկեղեցւոյ շրջափակը Նորաշէն Մելքոնեան մանկապարտէզի բացման հանդէսին։

Կը հասնինք մանկապարտէզ, երբ Թորգոմ արքեպիսկ. գովքը կ'ընէր բարերարին, որ ներկայ էր։

Իմ եւ ինծի նման ուրիշներու ուշագրութիւնը գրաւած էր Հայկական դրօշակին բացակայութիւնը։ Եգիպտական փառաւոր դրօշակներ կը ծածանէին ամէն կողմ եւ Հայկականը կը պակսէր։

Բարեբախտաբար մանկապարտէզի շէնքէն քիչ մը անդին, խոնարհ անկիւն մը, «կամք»ի մարզարանին վրայ, կը ծածանէր մինինիկ Հայ դրօշակ մը, որ իր վրայ կը գալարուէր, հոգեկան տագնապի մատնուած Հայրենաբաղձ քաջորդիի մը նման եւ իր անշուք խրճիթէն հեգնական ակնարկներ կը նետէր փարթամ մանկապարտէզին վրայ։

Կը հարցուփորձենք։ կ'ըսեն թէ պատասխանատուութիւնը — նո՛ր եւ չքնա՛ղ գիւտ մը — կ'իյնայ գիւանապետին վրայ, որ ուզած չէր պարզի դրօշակը՝ հինգած րլլալը պատրուակելով։ Ուրիշներ կ'ըսեն թէ՝ պէօքճիները բացարձակապէս արգիլած են Հայկական դրօշակին պարզումը։ Ըսողներ ալ կան թէ՝ Հայկական դրօշակին պարզումը սանկ մէկդի, առենէ մը ի վեր անիկա ծաղրանքի եւ անարգանքի կ'ենթարկուի նոյնիսկ եկեղեցւոյ բարապանին կողմէ։

Խղճաքելով ես եւ լնծի հետեւրիշներ կը հեռանանք սրահէն, առանց գոյցի, առանց պոռչտուքի, առանց Հանդէսի խանգարման փորձեր ընելու։

Կը խորհրդածենք։

Ա՛ժ էնքս ալ, փոքրով մեծով, Հայրենիքի մը անհրաժեշտութիւնը կ'ընդունինք, բայց չենք կրնար հաշտուիլ, այն դրօշակին հետ որ վեց Հարիւր տարիներէ ի վեր կորսուած եւ տասը տարի առաջ վերագտուած ազատ եւ անկախ Հայրենիքի վեհափառ մէկ խորհրդանիշն է։

Գիշեր գերեկ մի՛ր կուրծքերը պայթեցնելու աստիճան Հայրենիք կը պոռանք եւ նորահաս սերունդներու ներշնչարանը, Հայրենիքը անձնաւորող դրօշակը կ'ուրանանք։

Դրօշակ մը, որ եթէ գոյութիւն իսկ չունենար, պէտք էր ստեղծուէր, քանի որ ազգերը այլեւս, առանց Հայրենիքի, կը դադրին ազգ ըլլալէ եւ իրենց գոյութիւնը աւելորդ կը նկատուի երկիր մոլորակին վրայ։

Մելքոնեան մանկապարտէզը կը շինուէր ասկէ առաջ ազատ եւ անկ՛ախ Հայաստանի յատկացուած կտակի մը գումարով, եւ այսօր, այդ Հայաստանի դրօշակը անարգուելով մեր ազգային սուգը անգամ մը եւս կը ծանրանար։

Թորգոմ արքեպիսկոպոս, որ Հոգելոյս Խրիմեանի հիացողներէն է, նման անարգանքի մը առջեւ ի՞նչպէս եւ ինչո՞ւ կը լռէր։

Ինչպէ՞ս Իրաւունք ունէր Համբարձում Երամեան, երբ կ'ըսէր թէ՝ Թորգոմ արք. լեզու ունէր, բայց ոչ Հոգի։

Ինչո՞ւ Որովհետեւ նման ձեռնարկի մը քսջալերումը բարեհնչ մըն էր իրեն Համար իշխանաւորներու աչքին առջեւ։

Այս ի՞նչ փոքրոգութիւն է եւ ի՞նչ ամօթալի կացութեան մը ենթարկուած է մեր ազգը։

Հայրենիք մը՝ առանց դրօշակի, Հայկական յղացում մը, նորաձեւութիւն մըն է առաւելապէս։ Արդէն ո՞ր բանին մէջ մենք արտաքոյ կարգի յղացումներ չենք ունենար։ Ինչո՞ւ Հայրենիքը բացառութիւն պիտի կազմէր։

Իսկ դրօշա՛կ մը՝ առանց Հայրենիքի պիտի բացագանչեն վայբերանները։ Ո՛վ ըսաւ թէ Հայրենիք չունինք։ Ա՛յո՛, չունինք Հայրենիք՝ ազգային ըմբռնումով եւ ճիշդ այդ պատճառով է որ տարագիր ենք Հայրենիքէն։ Եւ դրօշակին ալ տարագիր մեզի նման։ Եւ գարձեալ ճիշդ այդ պատճառով է որ աւելի ամուր փարելու ենք մեր դրօշակին, որ ազգային է, Հայկական է։

Ձեզի կ'ուղղեմ խօսքը, Հայ վեղարաւորներ, «չաթալ թաղ»ով եպիսկոպոսներ եւ արքեր։ Արժեցուցէք ձեր թագն ու վեղարը, որուն վրայ Հայ բանաստեղծը փոքր Մասիսի գլխանոցին ձեւը կը տեսնէր։

Սթափեցէ՛ք փոքր Մասիսեան թագով ա՛յ Հայ կղերականներ։ Դուք որ կոչուած էք առաջնորդ ըլլալ այս ժողովուրդին, ղեւոնդ Երէցներու, Շնորհալիներու ուղղութեամբ վար պահեցէք Հայրենիքի կտակը ձեր ժողովուրդին սրտին մէջ։

Այլապէս մենք պիտի չքաշուինք ձեզի գամել անարգութեան սիւնին, իբրեւ սեւ փակեղով սեւսիրտ սատանաներ։

ՍԵՊՈՒՀ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

ԼԵԶՈՒԻ ԽՆԴԻՐը
ԽՈՐՀՐԴ. ԹԵՐԹԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

«Խորհրդային Հայաստան»էն նոյնութեամբ կ'արտատպենք այս յօդուածը, որ բողոքի առաջին ձայնը չէ, թէեւ միշտ ամենէն դատապարտուած (31 Մայիս).

Վերջերս Երեւանում տեղի ունեցած թէ «Մ. Է.» ընթերցողների կոնֆերենցիաները եւ թէ բանգիւղթղթակիցների համահայաստանեան 2րդ խորհրդակցութիւնը հանդամանօրէն կանգ առան մեր թերթերի լեզուի վրայ եւ մեծապէս ցանկալի համարեցին, որ այդպիսին աւելի եւս յղկուի, պարզեցւի եւ մատչելի դարձւի ընթերցողների լայն զանգուածներին։

Այս պահանջը միանգամայն բնական պիտի համարել, եթէ մենք յիշենք, թէ իրօք, որքան աղճատուած եւ աւելորդ, անտեղի ու անհասկնալի բառերով ծանրաբեռնուած է մեր, այսպէս կոչուած, լրագրական լեզուն։ Մոսկուայում հրատարակւող «Ժուռնալիստ» երկշաբաթաթերթը, ահա, մի քանի տարի է, որ ակտիւ եւ վճռական պայքար է մղում այդ «բարբարոսական» (ինչպէս թերթն է ասում) լեզւի դէմ։

Մեզանում, սակայն, այդ ուղղութեամբ գրեթէ ոչ մի կոնկրետ եւ պլանային աշխատանք չի կատարւում։

Դեռ ընդհակառակն, շնորհիւ այն հանգամանքի որ մեր թերթերում խոշոր տեղ են բռնում թարգմանական նիւթերը, որոնց ռուսերէն տեքստերը գրուած են հէնցայդ բարբարոսական լեզուով —մենք յաճախ՝«Տարազատօրէնս» թարգմանած լինելու համար, ուղղակի որդեգրում ենք նրանց ոճերի բոլոր «գոհարները» եւ լեզուական այլանդակութիւնները։ Ապա՝ այդպիսի գրելաձեւը, այդ բիւրոկրատիկ լեզուն դառնում է մեր սովորական լեզուն, որպիսին, քանի գնում այնքան աւելի է աղաւաղւում եւ աղճատւում։

Սակայն հազիւ թէ կարիք կայ ուշեցնելու խորհրդային մամուլի գործիչներին, որ մեր թերթերն աշխատաւորականայն մասսաների թերթեր են եւ որ, հետեւաբար նրանց լեզուն պրիմիտիւ չլինելով հանդերձ՝ պէտք է լինի պարզ, հասկանալի եւ դիւրընթեռնելի։ Մանաւանդ որ այստեղ կայ երկու կարեւոր մոմենտ, որոնք բնաւ չպիտի մոռացութեան տրւեն մեր ժուռնալիստների կողմից, երբ որ նրանք գրիչ են վերցնում յօդուած գրելու համար։

Առաջինն այն է, որ մեր մասսաների հսկայական տոկոսը շատ յաճախ լրագիր կարդալով է լեզու սովորում եւ ուրեմն՝ գրողների վրայ չափազանց պատասխանատու պարտականութիւն է դրւում՝ աջակցելու մասսաներին այդ ասպարիզում։

Երկրորդն այն է, որ մեր լեզուն էլ այսօր իր վերստեղծման եւ աճման հզօրագոյն շրջանն է ապրում եւ հետեւաբար՝ անհրաժեշտ է, որ այդ պրոցեսը հենց սկզբից եւեթ դրւի կանոնաւոր հունի մէջ։

Մեր լրագրական լեզւի մէջ կայ երկու հաւասար չափով սխալ տենդենց, որոնք վերջին հաշւով տալիս են նոյն չփոթ հետեւանքները։

Այդ տենդենցներից մէկը — բոլոր օտար բառերն անպայմանօրէն հայացնելն է եւ յաճախ՝ այնպիսի բառերի որոնք առանց թարգմանելու արդէն մասսայական եւ հասկանալի են, իսկ անյաջող թարգմանութիւնից յետոյ դառնում են հանելուկային։ Այս տենդենցը չի նպաստում ոչ մեր լեզուի զարգացման եւ ոչ էլ աջակցում է մասսաներին, որ նրանք դիւրութեամբ իւրացնեն թերթերում տպւած նիւթերը։

Միւս տենդենցը — բոլոր օտար բառերի պահպանումն է, որը նոյնպէս սխալ պիտի համարել։

Կան բազմաթիւ օտար բառեր, որոնք ոչ միայն քանի անգամ ենք ասել, որ կարելի լինի թէ առանց թարգմանելու հասկանալի են, եւ ոչ միայն քան պարզ կառուցուածքով ընթերցողը կարդալով կարող է ընկնի, թէ ինչումն է։

Միւս կողմից՝ շատ նման բառերի հայերէն յայտութիւնը եւ՛ աւելի է եւ՛ աւելի մատչելի։

Կարծում եմ, որ այդպէս է կարողանալ վերգտնել այն անհրաժեշտ գիծը, որ հնարաւորութիւն տայ մեզ աւելի եւս մասսաներին մեր թերթերը հասկանալի դարձնել։

Մեր թերթերում տպւած նիւթերի լեզուն անժամանելով հանդերձ՝ յաճախ բիշ բացասական հետեւութիւն է ունենում։ Վարակւելով թերթերի մշտական հաճախորդների բանեցրած լեզուի բանգիւղթղթակիցների զարմանք բանակն էլ է հրաժարւել ամէն մի պարզ եւ առողջ լեզուական տարրից եւ նախում է ստեղծւորը լիստների լեզուն։

Իսկ եթէ այստեղ էլ կենք նաեւ այն հանգամանքը որ բանգիւղթղթակիցների շատերը յաճախ սխալ կառակ իմաստով են գործածում այս կամ այն բառն ապա կարելի է պատկերել թէ այստեղ ինչպիսի նեալի սիւրպրիզներ եւ կարող են ծագել։

Նման սխալ, աղաղակ միանգամայն հակառակ նաբանութեամբ՝ այդ ոճերը յաճախորէն գործում նաեւ առօրեայ բանակցական լեզուի մէջ, մանաւանդ գաւառներում եւ գիւղերում այսպիսով հիմք են դնում նոր եւ աղճատուած լեզուի դէմ անհրաժեշտ է վարել պայքար մղել։ Այդ պայքարում կարեւորագոյն վիճակուած մեր պարբերականներին, մանաւանդ՝ մեր մամուլին, մանաւանդ՝ մեր մենօրեայ կենտրոնական թերթին։

Այստեղից էլ բղխում է հրամայական պահանջը, թերթերը պէտք է, վերմէկ պարզորոշ լեզուական դիմնոմիա ունենան։ Տերմէ՛ դիմայի այն չափոթը, որ թիւն ունի մեր բոլոր բրում, միեւնոյն թերթի էջի վրայ, միեւնոյն դուքթիւնը տարբեր ձեւով եւ թարգմանելը,— որ լորը հէնց այն մոմենտն որ խոշոր չափով ինսաընթերցողի ուղեղում կայ հաստատ պատկերացնելուն։

Իւրաքանչիւր թերթի պէտք է իր որոշ եւ վրայ ֆիզիոնոմիան եւ բնոյթ նայ։ Այս ասպարիզում կարեւորագոյն խառնաշփոթութիւնն ծագէս նպաստում է մեր թերթերի լեզուի անմատչելի դժուարամարս լինելուն։

*«Ժուռնալիստը» բերում օրինակ, որից երեւում շնորհիւ երկարաշունչ րութիւնների, աւելորդ եւ աննպատակ կերպով դացուած ոճերի եւ ֆրա«Պրաւդա»ն կորցնում է քանչիւր համարում միջին 4ից 5 սիւնակ տեղ։ Այնակում է, որ նոյն «Պրւ, եթէ յօդուածագրի աւելի խնամքով վերլեզուին եւ դրերու ձեւերի րելի է իւրաքանչիւր համբացի գետեղուած նիւտեղ տալ եւս 750—900 նոր նիւթերի։ Ի՛լ չեմսում այն աւելորդ տոնորմասին որ վճարում են յօդուածների համար։ Դանանտնտեսավարական է, որ ամէն օր եւ ամէն կատարւում է մեր բոլոր բազրութիւններում՝ շնորհլեզուական անփութութեան

— Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի բան չեմ հասկանում ձեր գործերից, ոչ էլ ուզում եմ հասկանալ: Ես ինձ համար ոչ մի օգուտ չեմ տեսնում ձեր գործերի մեջ, ուրեմն ինչո՞ւ պիտի ես ինձ տանջեմ: Ես ձեզ ասացի, որ ես ոչ մի բան չեմ ուզում ձեր գործերից, ոչ էլ ձեր ընկերությունից: Ես ուզում եմ միայն մի բան՝ որ ինձ թողնեք հանգիստ: Ես ուզում եմ ապրել ինձ համար, ինչպես ուզում եմ, ուրեմն ինչո՞ւ պիտի ես ինձ ստիպեմ ձեր ընկերությանը, որ ինձ համար ոչ մի օգուտ չունի

ուղղուած հարցումներուն: Ոստիկանատուն տարուելով, վրայէն գտնուեցան թուղթեր՝ «Իմանիթէ»ի աշխատակից կասիօ եւ Ցայար անունով, ինչպէս նաեւ գինուորական իշխանութեան պատկանող գաղտնի վաւերաթուղթեր:

Այս ծանրակշիռ պարագան անմիջապէս հաղորդուեցաւ Սէնի դատական իշխանութեան, որ հրամայեց խուզարկութեան ենթարկել «Իմանիթէ»ի խմբագրատունը: Ժամը 19.30ին, կ'ըսէ «Իմանիթէ», 60 գաղտնի եւ 50 համազգեստով ոստիկաններ պաշարեցին Մոնմարթրը փողոցի շէնքը: Մինչ համազգեստով ոստիկանները դիրք բռնած էին շէնքի մուտքերուն առջեւ, գաղտնի ոստիկանները խուժեցին սենեակներէն ներս, հեռաձայնի թելերը կտրեցին եւ գրաւեցին մեծ քանակութեամբ թուղթեր, գորս պարկերու մէջ լեցուցին:

Խմբագրատան մէջ ձերբակալուեցան երկու օտարականներ Սալոմոն Էրտէնպէրկ անուն լեհ հրեայ մը եւ Լէոն Պէռնարտօտի Պէլլի անուն իտալացի մը, երկուքն ալ հաժայնավար գործիչներ, որոնց վրայէն գտնուեցան կուսակցական թուղթիկներ եւ հրահանգներ: Ասոնք անմիջապէս սահմանէն դուրս պիտի հանուին:

Միեւնոյն ժամուն 80 ոստիկաններ խուժեցին երիտասարդ հաժայնավարներու կեդրոնէն ներս, 120 լաֆայէթ փողոցը: Շէնքը վերէն վար ժանրակրկիտ խուզարկութեան ենթարկուեցաւ եւ գրաւուած թուղթերը կնիքի տակ առնուելով յանձնուեցան հարցաքննիչ դատաւոր Փէյրի:

Ասկէ զատ Լիլի հարցաքննիչ դատաւորի հրահանգին վրայ, խուզարկութիւններ կատարուեցան նաեւ Փարիզ եւ արուարձան բնակող կարգ մը երիտասարդ համայնավարներու բնակարանին մէջ: Խուզարկուեցաւ նաեւ Օպերվէլիէի Փրոկրէ գործակցական ընկերութեան կեդրոնը:

Նոյն իրիկունը տունէն ելած ատեն ձերբակալուեցաւ «Իմանիթէ»ի պատասխանատու-տնօրէնն Նոէլ, 71 տարեկան, որ կը հետապնդուի գինուորները անհնազանդութեան հրաւիրող յօդուածներու համար: Նոյն պատճառներով ձերբակալուեցաւ նաեւ հաժայնավար «Ափան-կարտ» թերթի պատասխանատու տնօրէնը:

«Իմանիթէ» կը գրէ թէ խմբագրատան մէջ ձերբակալուածն են երկու երիտասարդ բանուորներ եւ Նիքոլ Քաթից՝ օտար մամուլի թղթակից թէ, որ հոն գացած էր միջազգային լուրեր ստանալու համար:

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԷՆ ՎԷՃԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՅ

«Ագգամ» կը գրէ «Յունաստանի հետ կարելի չէ ֆամաձայնիլ», «Բանակցութեանց դիմակին տակ կատակերգութիւն կը խաղան», *խորագիրներուն տակ·— Աթէնքէն եկած վերջին լուրերը ցոյց կուտան թէ Թուրքեւհելլէն համաձայնութիւնը նորէն ձախողած է: Հ'ելլէն արտաքին նախարարութեան շրջանակներուն համաձայն, լուրջ տարակարծութիւններ կան հիմնական կէտերու շուրջ: Միւս կողմէ Յունաստան յամառօրէն կը պնդէ օսմ. անցագրով մեկնող Յոյներու Պոլիս վերադարձին վրայ:*

Ցետոյ, Հելլէնները մեզ կ'ամբաստանեն թէ իզմիրի եւ Պոլսոյ մէջ կարգ մը կալուածներ գրաւած ենք:

Այդ բոլորը կը ցուցնեն թէ, կ'ըսէ, Յունաստան պարզապէս կատակերգութիւն կը խաղայ: Այնպէս որ ճիշդ այն միջոցին երբ Էնկիւրիի բանակցութիւնները վերջնանալու վրայ էին, արտաքին նախարար ըրին Միխալաքոփուլոսը, որ կիսապաշտօնական «Էսթիա»յի մէջ բուռն կերպով հակառակած էր Թուրքեւհելլէն համաձայնութեան:

Քանի մենք համաձայնասէր կ'ըլլանք, Հելլէնները այնքան անհաշտ կը դառնան: Հետեւաբար պէտք է գրաւենք Պոլսոյ մէջ գտնուող բոլոր հելլենական կալուածները:

Գալով փախստական Յոյներուն, չենք կրնար հաւանիլ որ անոնցմէ մէկ հոգի իսկ վերադառնայ:

Հելլէններուն բռնած այս դիրքին հանդէպ մեր միակ պարզ ընթացքը պէտք է ըլլայ փոխադարձութիւն...: Ազգ· Մեծ ժողովը շատոնց այս որոշումը տուած եւ օրէնք մը ընդունած է արդէն: Բանակցութիւնները դիւրացնելու համար, կառավարութիւնը այս օրէնքին գործադրութիւնը յետաձգած է:

Հիմա կը հասկցուի, սակայն որ կառավարութեան այս ընթացքը բանակցութիւնները ոչ թէ դիւրացուցած, այլ դժուարացուցած է: Յունաստան, մեր կառավարութեան համաձայնասիրութենէն համարձակութիւն առնելով, իր աներեսութիւնը հետզհետէ կ'աւելցնէ: Բացորոշ է որ եթէ կառավարութիւնը այս օրէնքը գործադրել սկսի, Հելլէնները գառնուկներու պէս ճամբու պիտի գան:

Թուրքեւհելլէն բանակցութիւններուն այսքան երկարաձգումն ու Հելլէններուն ակներեւ անբարեացակամութիւնը հանրային կարծիքը իրաւացիօրէն գրգռած է»:

Պարսից խնդիրը

Երեսփ. ժողովը կը շարունակէ իր վիճաբանութիւնները պարտքերու խնդրին: Առջի օրուան նիստէն կը բացակայէր վարչապետը: Ընկերվարական բանաձեւը — նախ Հռենոսի պարպումը — զոր ներկայացուցած էր Լէոն Պլում, թեր ու դէմ վիճաբանութեան դուռ բացաւ: Խօսեցան Քասթէլլան, Պլում, Պրիան, Րէպէլ, Լուի Մարէն, Ժան Ցայրի: Արմատական ընկերվարականներու կողմէ Պլումի բանաձեւին ուժ տուաւ Տալատիէ: Կառավարութիւնը վստահութեան խնդիր յարոյց Պլումի բանաձեւին վրայ, որ մերժուեցաւ 238ի դէմ 350 քուէով:

Երկար ճառ մը խօսեցաւ Էռիօ: Խօսեցան նաեւ ուրիշ եւս երեսփոխաններ:

Վիճաբանութիւնները շարունակուեցան երէկուան նիստին մէջ:

Տրապիզոնի ողողումներուն շուրջ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ՝ Տրապիզոնի շրջանի ողողումներուն մասին հասած լրացուցիչ տեղեկութեանց համաձայն, խեղդուած են 700 հոգի եւ առանց ապաստանի մնացած 3500 հոգի:

Տեղ տեղ փլուզումները կը շարունակուին, սարսափի ենթարկելով բնակչութիւնը:

Միայն Սիւրմէնէի շրջանին մէջ, վնասները կը հաշուուին 700,000 թրքական ոսկի:

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ - ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի Շրջանային կոմիտէին կողմէ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՄՈՒՇԵՂԻ ԲԱՐՁՈՒՆԴԸ, ՊԼԷԼՅՈ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ ՀԱՅԿ. ԵՒ ԵՒՐՈՊ. ՊԱՐԵՐ, ԱՃՊԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ Պ. ԷԶՆԱՒԷՏ, ՃԱՇ ՊԱՆՏ ԵՒԱՅԼՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն օթոպուսի.— առաւօտեան ժամը 9ին, Փլաս Կիշարէն (Լիոն), ժամը 10ին Մուա Արթիֆիշըլ (Տէսին), կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին դարձեալ Փլաս Կիշարէն (Լիոն)։ *ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՏՈՄՈՒ 4 ՖՐԱՆԿ*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՓԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. իսի լէ-Մուլինոյի վաղամեան ենթակոմիտէի կողմէ, Սէն Փլուի անտառը, այս կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը, կը նախագահէ՝ ընկ. Ա.Փիլխան. Դանեան: կը խօսի՝ ընկ. Վահան Համբարձումեան: երգ, նուագ հայկական պարեր եւ անակնկալներ:

Ձոխ պիւֆէ: փափաքողները կրնան իրենց ճաշը միասին բերել: Ճաշատեղներ պիտի սպասեն Pontde Sèvres եւ Pont de St. Cloud.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Հրայր խումբին կողմէ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն Hotel Beauséjourի պարտէզը

կը նախագահէ՝ *Լ. Գեւոնեան*, կը խօսին՝ *Թ. Մեծատուրեան* եւ *Մ. Գուլյուժեան*: Սկաուտական խաղեր փարիզի արիներու կողմէ, երգ, պար եւայլն: Ձոխ պիւֆէ:

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ ԹՒԷԹԻԼԻՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն Ռօն Փուանի մարզադետինը: Նուագ, երգ, արտասանութիւն: Կը խօսի Ընկ. Բաբգէն: Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով:

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen). այս կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Մարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն:

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք: Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն:

(Դոց Թրիպիւնները արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու ֆամար)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Շ. Ց. Դ. Վալանսի շրջ. կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան 8ը Մալինարի անտառին մէջ: Բանախօսութիւն, երգ, պարեր, արեւելեան նուագ եւայլն: կարելի է ճաշը միասին բերել: Ձոխ պիւֆէ տեղւոյն վրայ: Ծիօյի սպասարկութիւն՝ 26 Bld. Vauban, Թորէն Շամախեանի սրճարանին առջեւ:

ԸՆԿԵՐՈՒՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ալֆորվիլի Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի կողմէ, վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 7էն յետոյ Հաճի Մկրին սրճարանը: Ներկայ կ'ըլլայ *Ընկ. Ա. Ջամալեան:*

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Դատեմի Լուս. Ուսումն. ընկերութեան Լիոնի մ.ճիւղին կողմէ, իր տարելիցին առթիւ, վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Դ. Թաղապետարանի սրահը: Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, եւ ԵՐԿՈՒ ԱՆՎԱՐՏԻՆԵՐԸ: Մուտքը ազատ է:

Հ. Յ. Դ.

Պէլվիլի *Ռոստոմ ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին 131* Fbg. du Temple, *Մէթրօ՝ Պէլվիլ:*

Մարսէյլի *Հրիստափոր ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ* Բաբգէն Սիւնի, վարուժան, Աւետ, Սիամանթօ եւ վահագ *խումբերու ընկերները, այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ. Շրջ. Պատգամաւորական ժողովը:*

Ռոստոմ *ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Ռոստոմի սրահը, 131* Fbg. du Temple: *Մէթրօ՝ Պէլվիլ: Կը խօսի՝ ընկ. Սամուէլ Մեսրոպեան: Նիթ՝ վասպուրականի հերոսամարտը: Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները:*

ՁՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆորվիլի Ա. Ե. Հ. Կ. Խ.ի մասնաճիւղին անդամական ընդհանուր ժողովը վաղը շաբաթ երեկոյ, ժամը 5.7 Հաճի մկրի սրճարանը:

կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Տիկին Լ. Շանթ:

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան դասախօսական ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Թոթենեդը-յրեան ներու բնակարանը 41 Rue de Fontenay, Clamart. Ներկաները պիտի նկարուին:

Լիոնի «Դոմէտի Տրամաթիք»ի վարչութիւնը ստիպողաբար ընդ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամ-անդամուհիները, այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին իր փորձատեղին 153 Rue Criqui: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: կը հրաւիրուին նաեւ արձանագրուիլ փափաքողները:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, *Ս. Պ. 70,*
Վիէն, *Կ. Կ.— 30,*
Աթէնք, *Գ. Տ. Մ.— 200,*
Թէհրան, *Ա. Յ.— 5 տոլար,*
Մարսէյլ, *Դորձ.— 925.50,*
Հարն, *Պարս.— 35,*
Լանէմէզան, *Կ. Գ.— 70,*
Սէն Թ'Ոպան, *Ա. Օ.— 35,*
Մարսէյլ, *Տօքթ. Ռ.— 70,*
Նէօյեի, *Վ. Տ. Օ.— 140,*
Պէյրութ, *Անան.— 100,*
Աթէնք, *Յ. Մ.— 50,*
Պէյրութ, *Զ. եւ Պ.— 75,*
Լիոն, *Գ. Ն.— 35,*
Մէշէտ, *Մ. Ա.— 100,*

ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊՏՈՑՑ

կազմակերպուած փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ այս կիրակի Moulin de la Terrasse՝ Sannoisի Ծառաստանին մէջ: գեղարուեստական բաժին: Հաղորդակցութիւն՝ փորթ տը Քլիշիէն Թրամուէյ Թիւ 40, իջնել Թէրմինիւս, առնել օթօպիւս եւ իջնել որոշուած վայրը: կը հրաւիրուին Հաճընցիները եւ համակիրները:

Վաղաւնի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեքս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Ա. Ս Լ Ա Ն

կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն Թէ իր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն:

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԱԺՆԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) ՄԷՏՐՕ՝ Ե
կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՆՕՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹ. Ե Ա Ղ Ո Ւ Պ

կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շ
օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6:
Métro St. Denis 15bis Boulevard St. De

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEV
ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96.
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը հան ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Ք կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

Ա Յ Յ
ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ
Père Lachaise
Շ. Գարաֆիսարի հերոսամարտի 14րդ տարեդարձին առթիւ
Նախաձեռնութեամբ Շ. Գարաֆիսարի եւ շրջանի «Դազմիկ» Հայր. Միութեան, այս կիրակի ժամը 3ին: Բանախօսութիւններ եւ ուղերձներ: Հրաւիրուած են Ազգ. բոլոր կազմակերպութիւններն ու կուսակցութիւնները:

ԿՈՉ
Ընդբէսի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը մեռնարկած է Ընդբէսի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին: կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը: Որեւէ վճարում չկայ: Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի: Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.
կը խնդրուի արտասահմանեան Թերթերէն արտատպել:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու միութեան Մարսէյլի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու Թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը:
Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ Մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն եւ փափաքող պատանիներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակար շարժման: կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները:
Ազդանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Գրիգոր Թեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines, 4 Թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12.2 եւ 7-8:
Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

EMPIRE Միգիք-Շօլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վ
ՀԱՅ ԿՕՉԻԿԱԿԱՐ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒ
2 Rue Pasteur, Viro
վիլի էնվալիտ կայարան
լիզի երկարող պողոտա
կոմի երկրորդ անկ
ստանձնէ չափի վրայ
պրանքներ: կը նորոգէ
տեսակ կօշիկներ: Խնամ
տուկուն աշխատանք:
Գիները՝ չափաւոր:
բնակողներէ կը խնդրու
իրենց հասցէն ներկա
համար իրենց բնակարան

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹ
Շացագործ LA GA
1 Rue St. Lazare, PAR
Téléphone-Trudaine

Ծախու է Ֆանէլայ
նայ վր
հիւսէ սքանչելի Թրիքոն
նոց, գլխարկ, գուլպայ
տեսակ բուրդէ հագու
Գինը դիւրամատչելի:
Շաբաթավճարում սինանեանի
Capitaine Ferber, Issy-
lineaux (Seine).

Գործ կը փնտռէ փ
եւ կարող մանու
տիզպանուհի մը Ֆրանսա
արտասահմանի մէջ: անդ
Mme A. Atamian, 80 ներք
Départ. Enghien - les
(S. et O.). France:

Գործ կը փնտռէ Ֆր
գիտցող երիտասա
դիմել՝ Ցառաջի խմբագրո

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱ
'ՈՒՆԻՆՔ Ֆոնոկրաֆ
յայտնի արուեստագէ
փլաքները՝ Հայերէն, Ֆ
Թուրքերէն, Հրէերէն, Ար
Սպաներէն, Ալժերիական
նուագական եւ մա
միակ ներկայացուցիչը
սայի: Դիմել՝ Jos. de
117 Passage du Caire, P

ՍԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաբէ
եւ նոր մեթոտով գարմանու
եւ կանանց մորթի, արիւնի
հիւանդութեանց (ֆրանկո
մամիզ.) եւ վարիսի: Մա
ռաթուառ: Խզճամիտ եւ
հրդակցութ. ամէն օր 9—
Կիրակի 9—12:

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 20 ՅՈՒԼԻՍ 1929

20 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1012

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

ԱՏԵՐԱԶՄ ԹԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական աշխարհը յանկարծակիի եկաւ ռուսեւչինաներ յարաբերութեանց խզումէն:

Իսկապէս ծանր է կացութիւնը, բայց վախ չկայ որ պատերազմի յանգի: Երկու կողմերն ալ իրար ահաբեկելու փորձեր կատարեն, զօրացնելով ռազմական պատրաստութիւնները: Ու կողմերն ալ կը պնդեն իրենց տեսակէտներուն վրայ: Այն թէ՝ այդ բոլորէն մինչեւ պատերազմ շատ երկար է տրան, մանաւանդ ներկայ պայմաններուն մէջ:

1914էն առաջ, այսպիսի դէպքեր դիւրաւ կը յանգէին պատերազմի: Այն ատեն ուրիշ էր աշխարհը եւ մարդիկ կը հասկնային շատ մը բաներու, ինչպէս եւ իրենց վարիչներուն, եւ ընդհանուր երեւոյթ: Ժամանակակից ամէնէն զարհուրելի արիւնհեղութիւնէն, ամբողջ պետութիւններու փլուզումէն նորերու ստեղծումէն, աշխատաւոր բազմութիւններու յառնէն զարգացումէն եւ ռուսական յեղափոխութենէն յետոյ, հասած են թէ մի՛ջազգային քաղաքական եւ ընկերային յանձնները եւ թէ մարդոց հոգեբանութիւնը:

Ճիշդ է, այսօր դէմ դիմաց կանգնած երկու պետութիւնը, խորհրդային իշխանութիւնն ու չինական կառավարութիւնը, իրենց կարգ ու սարքով շատ չեն համապատասխաններ միմեանց: Առաջինը, խորհրդային իշխանութիւնը, օրէնքէ դուրս կը համարուի մինչեւ այսօր, եւ իրրեւ յանցաւոր սակաւապետութիւն, կրնայ գլխիվայր նետուիլ հոսանքին մէջ: Միւսն ալ, Նանքինի ազգայնական կառավարութիւնը, որ դեռ նոր կը կազմակերպուի, տրամադիր է անհամաձայնութեանց, դիրք եւ պատուանդան շահելու համար: Բայց, մինակ չեն ո՛չ Մոսկուան, ոչ ալ Նանքինը: Իրենց դուրս եւ իրենցմէ վեր կան ազդակներ, որոնք պիտի ուզեն արգիլել պատերազմը, իրենց իսկ շահերուն համար:

Ո՛րքան ալ ատեն խորհրդային իշխանութիւնը եւ անոր յանցանումը ուզեն, քաղքենի-աշխարհակալ պետութիւնները գիտեն որ, չինական յաղթանակ մը՝ եւրոպական կառավարութեան մը դէմ, կրնայ սրել ախորժակները եւ վերակենդանացնել դեղին վտանգը:

Արդարեւ, վերջին տարիներու չինական դէպքերը բացարձակապէս կը մատնեն մէկ ձգտում — թօթուել եւրոպական գերիշխանութեան լուծը, որ կը ճնշէր 1840էն ի վեր, շնորհիւ արշաւանքներու, գրաւումներու, մենաշնորհներու եւ դաշնագիրներու: Չինական հզօր կազմակերպութիւնը, բնականութեանկ, զօր եւ իվիները ի գուր գտնաւորել ուզեցին, յառաջապահն է քաղաքականութեան: Անոր Ազգային Ուխտը իրականացած է մեծ մասով, եւ աշխարհակալ պետութիւնները աստիճանաբար համակերպեցան նոր կացութեան, ապահովելով իրենց տերը, բայց հրաժարելով շատ մը մենաշնորհներէ եւ յատկութիւններէ: Եթէ Չինացիները Ռուսիան քշեն չինական հողէն, վաղը կրնան աւելի խոստանալ եւ խրոխտանալ, ասպարկրզալով միւս եւրոպական պետութիւններուն:

Իսկ Մոսկուան, հակառակ իր կարմիր յոխորտանքներուն, լաւ գիտէ որ մեծ պատերազմ մը, նոյնիսկ Ծայր. Արեւելքի մէջ, կրնայ սարսել իր ամբողջ կարգ ու սարքը: Առաջն հասցնել այն օրուան ուր ինկաւ ցարական բռնապետութիւնը, 1905ին, ռուսեւճապոնական պատերազմին հետեւանքով:

Մանաւանդ, որ, մեր ժամանակներուն մէջ, դժուար է սահմանափակել պատերազմները, որոշ կէտի մը մէջ ամփոփել շարունակութիւնները: Վերջին համաշխարհային պատերազմը կրակ առաւ տեղական դէպքէ մը, Սէրպոյովայի անկախութենէն, իր կարգին կրակի տալով վեց մեծ պետութիւններ վաղօրեանները: (Առանց հաշուելու փոքրերը եւ «աջակիցները», Ամերիկան եւ Ճափոնը): Կարճ,— եթէ կայ իշխանութիւն մը որուն գոյութիւնն իսկ խաղաղութիւն կը պահանջէ այդ ալ խորհրդային կառավարութիւնն է:

Միւս կողմէ, կան ուրիշ ազդակներ: Այն պետութիւնները որ դեռ կրնան կատարել պատերազմը խափանելու կամ արձակելու հարցին մէջ, կապուած են Ազգերու Դաշնակցութեան պայմանագիրներով եւ Քէլլոգի դաշինքով:

Առաջինը փորձուած է քանի մը անգամ. իսկ վերջինը ծանր դաշինք մը կ'ենթադրկուի ահաւասիկ: Եթէ արժէք ունի այդ մասնաթիթը, որ ստորագրուած է նաեւ Մոսկուայի կողմէ, այսօր պիտի ապացուցուի: Եւ անշուշտ ստորագրողները, մանաւանդ իրենց շահերուն եւ աւարին վրայ դողացող պետութիւնները մասնաւոր ճիգեր պիտի թափեն, գործը անուշի կատարելու համար:

Ի հարկէ անակնկալներ միշտ ալ հաւանական են քաղաքական կեանքի մէջ: Բայց, ներկայ վէճը կրնայ դիմանալ սովորական անակնկալներու, ճիշդ այն պատճառներով զորս բացատրեցինք:

Արդէն իսկ շարժման մէջ դրուած է դիւանագիտական մեքանը, եւ այսօր-վաղը կ'իմանանք արդիւնքը: Չինաստան յանապէս խախտած ըլլալով ռուսեւչինական պայմանագիրը, անական է որ ամբողջ խնդիրը դրուի միջազգային ատեանի առջեւ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՏԵՍԱԿԷՏ ՄԸ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՄԱՍԻՆ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը բացատրէ խմբագրականի մը մէջ (11 յուլիս).

— «Ուրիշ առիթներով ալ ըսած ենք, ներգաղթի գաղափարը քանի մը հազար հայութիւն Հայաստան փոխադրելու պահանջէն ծնունդ առած չէ, կամ գաղութահայ աշխատաւորութեան սպառնացող բազմապիսի վտանգները կանխելու մտահոգութեան հետ կապ չունի:

Հայութեան համար գերազանցապէս քաղաքական խնդիր է ներգաղթը: Ան կապ չունի— գոնէ մեզի համար— Հայաստանի տնտեսութեան զարգացման, արտադրական միջոցներու ճիւղաւորման եւ տիրող կարգերու փոփոխութեան հետ:

Ան ծնունդն է ուղղակի մեր քաղաքական պահանջներուն եւ հոգային իրաւունքներուն, որոնք խլուած են մեզմէ:

Պարտաւոր ենք տարին տասներկու ամիս պահանջել երեւանէն որ դուռները բանայ, ձար մը խորհի բազմահազար անտուն բազմութիւններու տեղաւորման համար: Պարտաւոր ենք մինչեւ Մոսկուա լսելի ընել մեր ձայնը եւ յայտարարել թէ ութ հարիւր հազար հայրենադարձ հայութիւն անհամբեր կը սպասէ օտար ափերու վրայ՝ օր մը երկիր վերադառնալու յոյսով:

Պարտաւոր ենք ոչ թէ միայն կրկնել այս պահանջը, այլ գործնական քայլերով աջակցիլ, ուժ տալ ներգաղթի ձեռնարկներուն եւ բազմութիւն փոխադրել Հայաստան, որպէսզի սահմաններու ընդլայնումը օրակարգի առաջին խնդիր դառնայ նաեւ հայ համայնավարներու համար:

Ներգաղթին դէմ արտայայտուելով, կամովին ձեռք քաշած կ'ըլլանք մեր քաղաքական իրաւունքներէն: Ներկայ Հայաստանը, այսպէս թէ այնպէս, կ'ապրեցնէ իր բնակչութիւնը: Սահմաններու ընդլայնումը ստիպողութիւն պիտի դառնայ, եթէ բնական աճումով եւ նոր բազմութիւններու ներմուծումով, բնակչութեան եւ արտադրական միջոցներու հաւասարակշռութիւնը խախտուի եւ տնտեսական հաշիւը իր տեղը տայ քաղաքական մտածումներու:

Եթէ պէտք պիտի ըլլայ աժբողջ սերունդ մը զոհել այդ նպատակին համար, պէտք չէ խղճահարուիլ: Քաղաքական նպատակները առանց զոհողութիւններու չեն իրականանար»:

ԵՐԿՈՒ ՆԱՒ Կ'ԸՆԿՂՄԻՆ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՄԷՋ

Կոստանցայէն կը հեռագրեն թէ սեւ ծովու մէջ ընկղմած է ռուսական շոգենաւ մը: 17 նաւազ եւ 14 ճամբորդ խեղդուած են: Ընկղմած շոգենաւն է «վոլկա», որ յուլիս 16ին մեկնած էր Նովորոսիսկէն:

*** Նոյն օրը պաթումէն ճամբայ ելած եգիպտական շոգենաւ մը, որ քարիւղ կը փոխադրէր, յանկարծակի պայթումի մը հետեւանքով վայրկեանապէս բոցերու մէջ մնացած է: Նաւազները սարսափահար չեն ճնագանդած տրուած հրամանին եւ շատեր ողջ ողջ այրած, ուրիշներ խեղդուած են:

Ազատուած են միայն նաւապետն ու քանի մը նաւազներ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌՈՒՍԵԻԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽԵՐ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԶՕՐԱՇԱՐԺ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ

Ռուսեւչին դիւանագիտական յարաբերութեանց խզումը օրուան խնդիրն է: Նոր պատերազմի մը վախը սարսափ կը պատճառէ: Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները մտահոգութեամբ կը հետեւին դէպքերուն:

«Էքսչէյնճ Թելէկրաֆ»ի Րիկայի թղթակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Ռուսիոյ ղինուորական ծրագիրներուն մասին.—

Զօրավար Բուդիէննի, որ արձակուրդով մեկնած էր, անմիջապէս Մոսկուա հրաւիրուեցաւ: Որոշուեցաւ՝ 1. Օդանաւի զօրաւոր տորմիղ մը կեդրոնացնել Մանչուրիոյ սահմանագլուխին վրայ, 2. Սահմանի հետեւակազօրքի, հեծելազօրքի եւ հրասայլի զօրաբաժինները ուժեղացնել, այս նպատակով տրամադրելի բոլոր փոխադրական միջոցները գրաւել, 3. Զօրացնել Մոսկուայի եւ Լէնինգրադի պահակախումբերը, 4. Շարժման մէջ դնել խորհրդային միութեան արեւմտեան եւ արեւելեան կողմերը խարսխած նաւային ուժերը:

Միւս կողմէ Մանչուրիոյ կառավարիչը հրաման ստացած է Մուքտէնի երթալ եւ ամէն միջոց ձեռք առնել սահմանագլուխի պահպանութիւնը ապահովելու համար: Մուքտէնի զինարանը գիշեր ցորեկ կ'աշխատի:

*** *Փէքինէն կը հեռագրեն թէ Ճամբորդի եւ Թղթատարի երթեւեկը դադրեցաւ Չինաստանի եւ Եւրոպայի միջեւ, անմիջապէս որ ստացուեցաւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելու եւ սահմանագլուխը բոլոր հաղորդակցութեանց համար խզելու մասին խորհրդային ծանուցագիրը: Փէքինի, Թէնցինի, Մուքտէնի, Խարպինի եւ այլ քաղաքներու ռուսական հիւպատոսարաններու պաշտօնեաները կազմ ու պատրաստ են՝ անմիջապէս դէպի Ռուսիա ճամբայ ելլելու համար: Փէքին բնակող Ռուսերը կը կեդրոնանան առանձնաշնորհեալ հողամասին մէջ:*

Չինաստան ո՛չ մէկ ռազմական պատրաստութիւն կը տեսնէ: Հակառակ Նանքինի կառավարութեան այն զեկոյցին թէ սահմանագլուխի պաշտպանութեան համար միջոցներ ձեռք կ'առնուին, Մանչուրիոյ հարաւակողմը ոչ մէկ զինուորական շարժում կը տեսնուի: Չինաստան բոլորովին անպատրաստ է օտար պետութեան մը հետ պատերազմելու համար, մանաւանդ որ միաբանութիւն չի տիրեր նոյնիսկ Մանչուրիոյ մէջ:

*** *Զօր. Կուիբիշեւ, հրամանատար կարմիր բանակի սիպերիական պահակազօրքին, հրամայեց զօրաշարժի ենթարկել Մոնկոլիոյ բանակը: Մոնկոլիոյ հեծելազօրքը եւ Սիպերիոյ կազակ զօրագունդերը կեդրոնացուած են Ուրգայի, Պետրովսկի, Հաբարովսկի եւ Բլագովէշչենսկի մէջ: Զօր. Կուիբիշեւ առջի օր մասնաւոր կառախումբով Բլագովէշչենսկ հասաւ եւ խանդավառ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ «Ամէն մարդ պէտք է կատարէ իր պարտականութիւնը՝ պաշտպանելու համար խորհրդային միութիւնը»:*

Հեռագրի մը համաձայն, Մոսկուա 378 միլիոն րուպլի դրած է Արեւելեան Չինաստանի երկաթուղիին մէջ եւ վճռած՝ամէն գնով պաշտպանել իր շահերը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ՌՈՒՍԵԻԶԻՆ ՇԱՀԵՐԸ

ՊԵՐԼԻՆ 19 յուլիս. — Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ գերմանական կառավարութիւնը ընդունած է պաշտպանել չինական շահերը Ռուսիոյ եւ ռուսական շահերը Չինաստանի մէջ, ինչպէս խնդրած էին Մոսկուայի եւ Նանքինի կառավարութիւնները:

Այստեղի դիւանագիտական շրջանակները այն կարծիքն ունին թէ ո՛չ Չինաստան, ո՛չ ալ Ռուսիա պիտի երթան մինչեւ ծայրը եւ թէ երկու կողմերն ալ պատերազմ չեն ուզեր:

Ցունաստանի նոր բողոքը Էնկիւրիի դէմ

Թայմզի թղթակիցը Աթէնքէն կը հեռագրէ.

Հելլէնեւթուրք բանակցութիւնները կը թուի թէ ճգնաժամային փուլէ մը կ'անցնին վերջին օրերս: Աթէնքի մամուլը յոռետես է յաջող ելքի մը մասին, քանի որ հակառակ հելլէն կառավարութեան զիջումներուն եւ չէզոք անդամներու առաջարկները ընդունելուն, Թուրքերը հիմա մէջտեղ դրած են նոր պահանջներ, որոնք կ'ըսուի թէ կը գլեն կ'անցնին Հելլէններու հաւանական զիջումներու սահմանը եւ առակս կը ձգեն կարգ մը խնդիրներ, որոնք կենսական կարեւորութիւն ունին Ցունաստանի համար:

Մինչ այդ, հելլէն կառավարութիւնը դարձեալ բողոքեց Էնկիւրիի մօտ, Թուրքերու կողմէ Պոլսոյ մէջ գրաւուած յունական կալուածներու ցարդ չվերադարձուելուն համար: Այս պարագան կասկած կը ներշնչէ թէ Թուրքիա անկեղծ չէ բանակցութիւնները յաջող ելքի յանգեցնելու իր վախճանին մէջ:

Թուրք համայնավարներու դատը վերջացած

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երեքշաբթի իրիկուն մէջ վերջացած է Թուրք համայնավարներու դատը: Ամբաստանեալներէն 24

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԷՔՐՕՆ 30 ՏԱՐԵԿԱՆ Է

Փարիզի մէթրօն (ստորերկրեայ երկաթուղի) երէկ թեւակոխեց իր ծննդեան 30րդ տարին: Առաջին մէթրօն, այսինքն թիւ 1 գիծը (փորթ տը վէնսէն-փորթ Մայեօ) սկսած էր բանիլ 1900 յուլիս 19ին:

Գիծը բացուած էր շատ յոռետես գուշակութիւններու մէջ: Շատեր կ'ըսէին թէ ճամբորդները շնչահեղձ պիտի ըլլան գետնին տակ, եւ թէ ուրիշ աղէտներ պիտի պատահին:

Առաջին օրը մէթրօն բանեցաւ կէսօրէն վերջ ժամը 1էն մինչեւ 7.30. 30,000 յանդուգն մարդիկ ճամբորդեցին այդ օրը: Հետեւեալ օրը բանեցաւ առտուան ժամը 8էն մինչեւ գիշերուան 11.30ը: Ժամանակ մը կը բանէր նաեւ մինչեւ առտուան ժամը2ը, բան մը՝ որ այսօր շատ կը փնտռուի:

Տոմսակները կ'արժէին՝ բ. կարգ 15 սանթիմ, ա. կարգ՝ 25. մինչեւ առտուան ժամը 9երթուդարձի բանուորական տոմսակ՝ 20 սանթիմ: Նկատի առնելով ֆրանսական դրամին 5 անգամ անկումը, այսօր տոմսակները աւելի սուղ չեն արժեր:

ՋՕՆԿՈՒԼՏԱՔԻ ԱՇՈՒԻՆ

Ճօնուս Նատի ձիւմիւրիյէթի մէջ խմբագրականով մը դիտել կուտայ թէ Ջօնկուլտաքի նաւահանգիստը անապատի մը պատկերը կը պարզէ: Ամենափոքր շարժուն մը անգամ չի տեսնուիր հոն:

Պատճառը այն է որ էրէյլերի հանքերու ընկերութիւնը հանքածուխ չի ծախեր, այլ կը սպասէ որ օր մը կարենայ իւրաքանչիւր թոնայի գինը մէկ ու կէս ոսկի աւելցնել:

Ճօնուս Նատի այս քայլը կը նկատէ շահադիտութիւն, եւ նոյնիսկ «դաւ երկրի ճարտարուեստին դէմ», ու կը պահանջէ միջոցներ ձեռք առնել: Երբ անդին Տօնի ռուսական ածուխը 800 քիլոմեթր հեռաւորութենէ մը Սեւ ծով կը փոխադրուի եւ յետոյ Պոլիս բերուելով աւելի պակասի կը ծախուի, ի՞նչ պատճառ կայ որ Էրէյլերի ընկերութիւնը գանգատի իր ածուխին գինն պակասէն եւ աւելցնելու աշխատի:

ԱԻԵԼՑԱՆ ԴՐԱՄԸ

Վերջին հաշիւներուն համաձայն, թղթադրամներու փոխանակութենէն 5,000,000 ոսկի աւելցած է: Այս քանակութենէն դուրս կը մնայ գեղծումի առարկայ դարձած գումարը:

*** Ելմտական քննիչներէն մարմին մը էնկիւրիէն Պոլիս հասած է, հանրային պարտքի վարչութեան մէջ պատահած թղթադրամներու գեղծումի մասին կարգ կը կէտեր ճշդելու համար:

ՏՐԱՊԻԶՈՆի ողողումներուն հետեւանքով ամբողջ այդ շրջանի հունձքերը փճացած էն, կը հաստատուի թէ մեռոզնեբու թիւը 1000ը կ'անցնի:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ աւետարանական 87 հոգինոց պատուիրակութիւն մը հասաւ առջի օր Մոսկուա:

ԱՄԵՐԻԿԱՅի ներգաղթ վարչութիւնը կը հաղորդէ որ անցեալ ելմտական տարուան ընթացքին միացեալ նահանգներու սահմաններէն ներս չընդունուեցան 12,008 հոգի:

ՓԱՐԻԶի մէջ ճնշիչ տաքը երէկ ալ շարունակուեցաւ, աւելի սաստիկ կերպով:

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ԾԱՐԺՈՒՄԸ

ԻՍՄԱՅԻԼ ՊԷՅ ԳԱՍԲՐԻՆՍԿԻ ԵՒ ԻՐ «ԹԷՐՃԷՄԱՆ»Ը

«ԼԵԶՈՒԻ, ՄՏՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ՄԷՋ ՄԻՈՒԹԻՒՆ»

Թէրճիման մեծ կարեւորութիւն կուտար մանուկները եւրոպական դրութեամբ կրթելու խնդրին։ Այդ եղաւ պատճառը որ ամբողջ Հիւսիսի Թուրքերուն համար Ուսուլը ձէտիտ (նոր դրութեամբ) դպրոցներ ստեղծուեցան։ Ուսուլը ձէտիտ բացատրութիւնը Օսմանցի Թուրքերէն առնուած է։ «Նոր դրութիւնը» դպրոցէն ու գիտութենէն դուրս տարածուեցաւ նաեւ բուն կեանքին մէջ, ուի վերջոյ հոմանիշ դարձաւ «եւրոպականացման»։ Իսմայիլ պէյ ամբողջ Թրքական աշխարհին, մասնաւորապէս Հիւսիսի եւ Արեւելքի Թուրքերուն մէջ եւրոպականացման ամէնէն գործօն քարոզիչն եղաւ։ Այն համոզումն ունէր, որ եթէ Թուրքերը առանց իրենց ժայրերի լեզուն կորնդնելու եւրոպականանան, Թուրք ազգի զոյութիւնն ու ապագան կ'երաշխաւորուին։

Թէրճէմանի, նոյնիսկ Թէրճէմանէն առաջ իբրեւ նախակրապետ իր հրատարակած «Թոնկուճ», «Շաֆաք», «Այ», «Ելտըզ», «կիւնէշ» եւ այլ ոչ-պարբերականներու բոլորին մէջ ալ Իսմայիլ պէյ Գասբրինսկի մեծ կարեւորութիւն կուտայ լեզուական խնդրին։ Ջառասուն ակէ ջուր բերելով բազմաթիւ յօդուածներ գրած է Թուրք ազգի զարգացումի ընդունակութեանց, Թուրք լեզուին մէջ օտար բառեր խառնելուն անպէտք ու վնասակար ըլլալուն, Թուրք բարբառներու միջեւ քիչ տարբերութիւն գտնուելուն, վերջապէս ընդհանուր Թուրք լեզու մը գտնուելուն մասին։ Սկիզբները քիչ մը գոց, ետքէն աւելի բաց կերպով կը գրէր իր յօդուածները։ Օրինակ, իր առաջին Թուրքերէն գործին՝ «Թոնկուճ»ի յառաջաբանին մէջ — որ Մէսճիտի մէջ կը հրատարակուէր վիմատիպ՝ չկարդացուելու աստիճան զէշ տպագրութեամբ—, Իսմայիլ պէյ ազգին ուղղուած իր առաջին խօսքերուն մէջ կ'ըսէ Թէ «Թուրք ազգին լեզուն Թէեւ գրականօրէն չէ զարգացած, սակայն ընդունակ է կրթուելու եւ կանոնի մտնելու։ Այդ լեզուն կը հասկցուի Թաթար Թուրքերէն, որոնք շատ նուրբ են, Նուղայիջէքերէն, Քըրկըզ և Թուրքմէնճիրեներէն, այնպէս որ եթէ մեր լեզուին վարպետ մը գտնուի, գրի առնուի ու բանեցուի, հիմակուանէն շատ աւելի փայլուն եւ գործածական կրնայ ըլլալ... մեր նպատակն է զարգացնել մեր լեզուն»։

Չեղինակը գրաքննութենէն վախնալով, չէ համարձակած արեւմտեան եւ արեւելեան Թուրքերէնները յիշել։ Իսմայիլ պէյի համաթրքական գաղափարները առաջին վայրկեանէն իսկ որոշակի կ'երեւան։

Իր երկրորդ գործին Շաֆաքի (Արշալոյս) մէջ — անունին խորհուրդը հանգամանքը լայտնի է աւելի առաջ երթալով, Թուրքերէն ծանօթ երգի մը (Թիւրքի Կազանի եւ Խրիմի մէջ իրենց տեսակ երգուիլը գրած է եւ անոնց մօտիկութիւնը փաստացի օրինակներով ցոյց տուած։ Միեւնոյն ժամանակ կը քննադատէ Կազանի Թուրքերը, որոնք բառեր փոխ կ'առնեն օտար լեզուներէ։ Իր գլխաւոր նպատակն է դատափետել ռուսերէնէն եղած փոխառութիւնները, սակայն գրաքննութենէն վախնալով, ատիկա բայէ ի բաց չէր կրնար ընել. «Կազանցիները իրենց լեզուին չուվաշ, մորտվա բառեր խառնելու վարժուած են. վինչգեր գրչղզոյն (ալացա պուլացա) լեզու չըլլար. գոնզզոյն գործ չըլլար... եթէ օղի պիտի խմես, բայէ իբաց պէտք է խմես. երբ բարեւ, աստծու բարիները կայ, ի՞նչ պէտք կայ «քաղ փոժիվայ»ի (1), երբ զըրպանդ դրամ ունիս, ուրիշին ի՞նչ բերան կը ծռես։ Երբ Թուրքեստանի, Կովկասի, Թուրքեստանի, Կազանի, Քասիմի եւ Լիթվայի Թուրք-Թաթար մեծամեծներուն, ազնուականներուն, դիտնականներուն, հարուստներուն եւ աղքատներուն հետ՝ իր համաթրքական խնդիրներուն մասին։ Ու նոյն հարցերուն շուրջ Թղթակցութիւններ կ'ունենար Զինաստանէն մինչեւ Գերմանիա, Սառուցեալ ովկիանոսէն մինչեւ Ափրիկէ եւ Հնդկական ովկիանոս՝ Թուրք եւ իսլամ աշխարհի բոլոր մտաւորականներուն հետ։

Ռուսիոյ 1905ի յեղափոխութեան ատեն, երբ հանրային կարծիքն ու ժամուլը մեծ ազատութիւն գտան, Իսմայիլ պէյ Գասբրինսկի Թէրճէմանի ճակատը աւելցուց հետեւեալ նշանաբանը՝

«Լեզուի, մտքի եւ գործի մէջ միութիւն»։

Ըստ իրեն, այս ձեւով միայն պիտի կրնար Հկորսուիլ Թուրք ազգը մեծ ազգերու զոյութեան պայքարին մէջ, ինչպէս կ'ըսէր Զէրտապլին։

1905ին, երբ այդ նշանաբանը ձեւակերպեց, Իսմայիլ պէյ այդ երեք մեծ սկզբունքներու իրականացման համար 20-25 տարիէ ի վեր կ'աշխատէր արդէն։ Բոլոր Թուրքերուն լեզուի, մտքի եւ գործի մէջ միութիւնը ապահովելու համար, բացի իր յօդուածներէն, Թուրք մանուկներու համար նախնական եւ երկրորդական դպրոցները այդ ձեւով բարեկարգելու Ջանացած էր։

Համաձայն իր Ջատագոված «Նոր դրութեան», եւրոպական ձեւովկազմակերպուածնախակրթարաններուն մէջ՝ առաջին տարիները դասերը պիտի տրուին տեղական բարբառներով. սակայն շուրջ երեք տարի նախակրթարաններու մէջ ուսանողները, անպայման պիտի սորվին «ընդհ. Թուրք լեզուն», զոր գրական լեզու կը կոչէ, իսկ Չորրորդ տարիէն սկսեալ դասերը այլեւս այդ ընդհանուր Թուրքերէն լեզուով պիտի կատարուին։

* * *

Իսմայիլ պէյի «գրական լեզու» կամ «ընդհանուր Թուրք լեզու» կոչածը բոլորովին պարզաբանուած պոլսական Թուրքերէնն է։ Դպրոցներուն մէջ լեզուական միութեան հետ միաժամանակ «մտքի եւ գործի միութիւն»ն ալ պիտի ուսուցուէր։ Գասբրինսկի կը յուսար որ «լեզուի, մտքի եւ գործի մէջ միութիւն»ը պիտի իրականանայ Հիւսիսի եւ Արեւելքի Թրքութեան մէջ, շնորհիւ՝ 1. դպրոցներու, 2. մամուլի, 3. բարեգործական, դիտական ու գրական միութեանց եւ ազգային իրարօգնութեան հիմնարկութեանց։

Իսմայիլ պէյ ազգին ծառայելու սկսած ատեն, նախ հրապարակ նետած էր «արեւմտականացում»ի նշանախօսքը. յետոյ «իսլամութեան արդիականացում». իսկ կեանքի վերջին օրերուն իր ամբողջ ժառանգութիւնը ամփոփեց «լեզուի, մտքի եւ գործի միութիւն» նշանախօսքին մէջ։ Իմ կարծիքով, այս նշանախօսքը իր մէջ կը պարունակէ ամբողջ հասարակական շարժման լեզուի, գրականութեան, ընկերաբանութեան, նոյնիսկ քաղաքականութեան առաջնորդները մէջ ցարդ գտած սկզբունքներուն գրեթէ բոլորը։ Եթէ կրկին Թիւրքճիները աշխատած են այս սկզբունքները վերլուծել, պարզաբանել եւ զօրացնել։ Այնպէս որ հոս նոյնութեամբ պիտի կրկնեմ ինչ որ ըսած էի 15 տարի առաջ, համաթրքութեան մասին գրած մէկ յօդուածիս մէջ.

«Ըստ իս, ամբողջ համաթրքականութեան վարդապետութիւնը ամէնէն առաջ մէջտեղ դնողն եղած է փոքրիկ շաբաթաթերթ մը, որ կը հրատարակուէր հին Խրիմի խաներուն պատիկ մայրաքաղաքին մէջ, որ այսօր լքուած է ու մոռցուած, եւ կ'ապրի գրեթէ աշխարհէն հեռու ու մեկուսի։ Երեսուն տարի առաջ Պաղչէ Սէրայի մէջ հրատարակուիլ սկսած այս փոքրիկ թերթը «Թէրճէման»ն է։ «Իսկ Թէրճէման»ի խմբագիրն ու հրատարակիչը Խրիմի մէրզաններէն Գասբրացիսմայիլպէյն Իսմայիլ պէյ, ամբողջ Թրքական աշխարհը աչքի առջեւ ունենալով, ըստ այնմ աշխատեցաւ։ Ըստ Թէրճէմանի, չկան կազանի Թաթարներ, Միլլին Ասիոյ Սարթեր, Թարանճըներ եւայլն. կան միայն «Թուրքեր», որոնք մէկ կրօնք կը դաւանին եւ մէկ լեզու կը խօսին...»։

15 տարի հնութիւն ունեցող այս վճիռին վրայ, հիմա մէկ վերապահում կ'ուզեմ ընել. կրկնելով հանդերձ Թէ Իսմայիլ պէյէն առաջ չէ եղած ոեւէ մէկը, որ ամբողջ Թրքութեան նպատակը իրրեւ սիստեմ գործնապէս իրականացնելու եւ իրեւ վարդապետութիւն ձեւակերպելու աշխատած ըլլայ, սակայն համոզուած եմ Թէ եղած են մարդիկ, որ այդ նպատակը ատեն ատեն հեռուէն ընդհնշմարած են. ատոնք են՝ վերեւ յիշուած վէֆիք փաշա, Շէյխ Սիւլէյման էֆէնտի, Մուսթաֆա Ճէլալէտտին փաշա, որոնք Ա-րեւմուտքի Թուրքերուն մէջ աշխատած են։ Սակայն ատոնցմէ ո՛չ մէկը Խրիմցի Իսմայիլ պէյի պէս յստակօրէն եւ հաստատամտութեամբ կրցած է այս միտքը տեսականօրէն հետապնդելու եւ գործնապէս իրականացնելու աշխատիլ։

Մէկ խօսքով, համոզուած եմ որ ճիշդ է Իսմայիլ պէյ Գասբրինսկին իմաստել իմաթրքական շարժման կեդրոնական դէմքը։

(13) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱՔՉՈՒՐԱ

ԱՆԱՐԺԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Հայ մամուլը շատ քիչ անգամ առի՛ծ կ'ունենայ զբաղելու Պարսկաստանի Նոր-Ջուղա քաղաքի հայկական-ազգային կեանքով ու գործերով։ Այստեղ անշուշտ մեղքը մեր Թերթերուն չէ, այլ այն մտաւորականներուն կամ ուսուցիչներուն, որոնք տարիներ շարունակ ապրելով Նոր Ջուղայի պէս հայաշատ կեդրոնի մը մէջ, քար անտարբերութեամբ կը դիտեն այնտեղ կատարուած հակազգային եւ ժողովրդական շահերուն վնասակար գործերը եւ կը լռեն, (Խմբ.— վերջերս Յառաջ շարք մը Թղթակցութիւններ հրատարակեց այդ նիւթերու մասին)։

Վերջերս Նոր Ջուղայէն հասած նամակներն ու եկող բանիմաց ճամբորդները շատ տխուր իրողութիւններ եւ փաստեր կը պարգեւն այդ Թեմի ազգային գործերու եւ առաջնորդի ապիկարութեան մասին։

Թող փաստերը խօսին.

Երրորդ տարին է, որ (1926-1929) Մեսրոպ արքեպ.ը կը վարէ Պարսկա Հնդկաստանի առաջնորդութեան պաշտօնը։ Իր գալուս օրէն ի վեր, փոխանակ պարսից բարեացակամ պետութեան եւ հիւրընկալ ժողովուրդի հետ բարեկամական յարաբերութիւն պահելու, ընդհակառակն սրտագին կապեր կը պահէ Թէհրանի բոլշեւիկեան դեսպանատան եւ Նոր-Ջուղայի (Սպահանի) բոլշեւիկեան հիւպատոսարանին հետ։

Այս իսկ պատճառով Մեսրոպ արքեպ.ը պարսից պետական շրջանակներուն հետ յարաբերութիւն չունի եւ որեւէ պաշտօնական պատուի արժանացած չէ։

Շատ վստահելի անձնաւորութիւն մը կը յայտնէ, որ Թէհրանի բոլշեւիկ դեսպանն ու Սպահանի հիւպատոսը Մեսրոպ արքեպ.էն «պահանջներ ունին եւ նրան նեղ են դնում»։ Թէ ի՞նչ են այս «պահանջներ»ն առայժմ ծանօթ չենք. միայն պարզ է, որ Մեսրոպ արքեպ.ը ջրու ձախ յայտարարած է, — «Դիմել եմ Էջմիածին կաթողիկոսին եւ գերագոյն խորհրդին, որ ատպատակի առաջնորդ ներսէս արքեպ. Մելիք-Թանգեանի կարգալուծութեան հրամանը բերել տամ»։

Այս յայտարարութենէն զատ, միշտ կը հարցնէ Թէ «ինչո՞ւ Մելիք-Թանգեանը Թաւրիզից չի հեռանում, շատ մնաց» եւայլն։

Ամենայն հաւանականութեամբ բոլշեւիկ դեսպանի եւ հիւպատոսի «պահանջներու մէջ Մելիք-Թանգեանի կարգալուծութեան» հարցն ալ կայ եւ տարաբախտաբար Մեսրոպ արքեպը իր վերոյիշեալ յայտարարութեամբ՝ իր անուան, դիրքին եւ տարիքին անվայել եւ ծանր պատասխանատուութեան մը տակ կը մտնէ։

Նամակագիր մը կը գրէ, որ Մեսրոպ արքեպ.ը «գերագոյն վիջոգնեգի է գիմում իրեն անձնազոհութիւնն ու նուիրաւորութիւնը բոլշեւիկներին ապացուցանելու, որպէսզի հայրապետական գահը բարձրանայ»։ Հոս տեղը չէ ըսել Թէ «հաւը երազում կորեկ է ուտում»։ Նամակագիրը կ'աւելցնէ, որ «Թեմականի եւ Թեմի գործերի խնդրով նամակներ են Թափում. այդ մարդը (Մեսրոպ արքեպ.ը) սոսկալի ֆդրութիւն է ստեղծել Թէ իր եւ Թէ Թեմի համար, ամբողջ ջուղան դէմ է դուրս եկել եւ ամէն օր սպասում է որ կը լցւեն առաջնորդարան եւ դուրս կը վռնտեն։ Վերջերս իր անկարութեան եւ վասամբ սաբոտաժի պատճառով ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ ընդհ. ժողովը ցրեց»։

Թեմականի համար այս ծանր կացութիւնը ստեղծուած է իր հակազգային քաղաքականութեան եւ հակաժողովրդական ընթացքի պատճառով. մանաւանդ որ դաշնակցականներն ալ գաղութին մէջ մեծամասնութիւն կազմելով, խստիւ բողոքած են Թեմականի հակազգային եւ եթէ կ'ուզէք դաւաճանական ընթացքի դէմ եւ յառաջիկայ ընտրութեանց ժամանակ հաւանաբար Թեմական մարմիններու մէջ գրաւեն մեծագոյն ձայները։

Վերջերս շատ տգեղ դէպք մը պատահեր է Նոր Ջուղայի մէջ։ Հայ քահանայ մը կը դառնայ կաթոլիկ։ Առաջնորդը «ստորագրած խօսքով կաթոլիկներին վիրաւորում է», կը գրէ նամակագիրը։ Եւ ահա ոստիկանը առաջնորդարան գալով կը փորձէ առաջնորդը տանիլ ոստիկանատուն. «Մի քանի ամիս են եւ հանում այդ յիմար գրութիւնից»։

Եթէ Մեսրոպ արքեպ.ը պարսից կառավարութեան մօտ յարգանք եւ պատիւ վայելէր, միեթէ պետութիւնն այդ քայլին կը դիմէր. այսպիսի բան լսուած ու տեսնուած չէ երբեք, պարսկաստանի առաջնորդներու հանդէպ։

Էջմիածնի տօնին օրը (2 յունիս) առաջնորդը ստիպուած կը քարոզէ եւ գովքեր կ'ընէ Էջմիածնի մասին եւ կը պարզէ ներկայ վիճակին պատճառները։ Այս քարոզը ժողովուրդին մէջ ահագին ազմուկ յառաջ կը բերէ։

Ուրիշ նամակագիր մը, որ Մօտէն տեղեակ է Նոր Ջուղայի ազգային գործերուն եւ առաջնորդի ընթացքին, յունիս գ[illegible]կիր նամակով կը յայտնէ, Թէ առաջնորդը «Թելադրել է Թէհրանի բոլշեւիկեան դեսպանին, Թէ ներսէս արքեպ.ը Թաւրիզի մէջ իր գլխին հաւաքած հակախորհրդային տարրեր, պայքար է մղում խորհրդային իշխանութեան դէմ, գաղտնի յարաբերութեան մէջ լինելով Հայաստանի հակաբոլշեւիկ տարրերին հետ»։

Այս գաւաճանութիւնն [illegible] եօք։ Նամակագիրը կը նակէ։

— «Ժողովուրդը չգայթակղած է սրա վրայ հանդէպ։ Ամբողջ գիւղերում են, գիւղացիներ ասում են լալիս, ոչ մի ուրաջնորդը ոչ մի գործ տարում եւ ամբողջ այս ձակ Թեմի բոլոր գործերը վրայ ձգած է»։

Անցեալ տարի Մեսրոպ արքեպ.ը Թեմական այցելութեան գնաց Հնդկաստան եւ մի քանի դրամներ հանգանակեց Մրածնի համար։ Այդ դրամները Մրածնի, այլ դրամներ փոխադրեց։

Դեռ կան ուրիշ փաստեր։ Մենք կը [illegible] որ նոր Ջուղայի մէջ մտաւորականներն ու հայ բնակիչները Մեսրոպ արքեպ.ի գործունէութեան դէմ [illegible] ժողովրդականգործունէութեան պատիւ չի բերեր ոչ միայն էջմիածնին եւ հեղեցականութեան։

ՊԱՐՈՒՅ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 11ՐԴ ՏԵՐ - ՋՕՐԻ ՄԱ

ՏԵՐ-ՋՕՐ, 6 յուլ Թղթ.)։— Այստեղ, տասան տարիներ առ ժողովուրդի աքսորական դին բնաջնջման գաղան տանքը կը տանէր Թուրք արիւնէն կարմրած եւ կորներու այս անապատափ մը ժողովուրդ Մոտնեց։

Հանդէսը բացուեց «Հայրենիք»ով յոտնկայս խօսք առաւ Պ. Մ. Ս. եւ կանն ըրաւ 1917ի ռուսզափոխութեան, կովկասքայքայման, մանաւադարապատի եւ գարյաղթական հերոսամարտորոնց շնորհիւ ունեցանհայրենիք վերհանդէս 28ի վսեմ իմաստը եւ որ միշտ յոյսի, հաւակենդանի գործի լոյսկորովը վառ մնան «Վարչաձեւերը վաղանցուկ են, ազգերու եւ Թեանց պատմութիւններմինչդեռ հայրենիքը Մասիսը նոյնն է մնացեկեր ու անցեր են, կայ փոթորիկներու դէմ ծիծաղ ունի. անկարժողովուրդի Թիւն ու ոգապրելու անպարտելի Ցիշեց մեր պապերու կամքը եւ Թելադրեց հատքով եւ կամքով գոհորիզոններու տակ, եւ նոր սերունդ մը հասցնել

«Քամ Փորտան»էն հանդէսը փակուեցաւ Պխաչատուրեանի պահպժողովուրդը բաժնուեցաւհաւատքով լի տրամադ

* * * Յունիսի վերջին տեղի ունեցաւ այս փոքմայրին Ազգ. վարժարրեվերջի հանդէսը՝ աշբրու, ծնողներու եւ ազգրիշ անհատներու եւ ընբրու ներկայութեամբ։

Աշակերտութեան զան յաջող արտասան

երգուեցան մեներգներ եւ խմբերգներ։ Զ. Սիսիսեան արտասանեց Դանիէլ Վարուժանի «կարմիր Հողը», իսկ Ս. Թէրխանեան՝ Ե. Դուրեանի «Ընառակը»։ Երտասանուեցան նոյնպէս Ֆրանսբէն կտորներ։

Մանկապարտէզի փոքրիկները կողմէ տեղի ունեցան խաղեր, արտասանութիւններ եւ պարեր։ Ցետոյ աշակերտներուն կողմէ ներկայացուեցաւ «Պզուճի վաճառականը», մէկ արար։ Վարժարանի ուսուցչութիւնը լուսանկարել տուած էր աշակերտութիւնը։ Այդ խմբանկարները վիճակահանութեան դրուեցան։ Այս առթիւ եւ Հանդէսէն վերջ դասը գրուած պնակէն գոյացաւ 30 մէճիտի հասոյթ մը։

Ուսուցիչ Պ. Մ. Ս կարդաց վարժարանին 1928-1929 շրջանի կրթական տեղեկագիրը եւ հաշուետուոյը, որմէ կը հասկցուէր թէ հոգաբարձութիւնը 9ուկէս թրք. ոսկի բացով մը կը վերջացնէր այս շրջանը, ինչ որ բան մը չէ, մանաւանդ երբ նկատի ունենանք թէ այս տարի, մանկապարտէզի համար ուսուցչուհիի մը եւ արաբերէնի դասին համար այցելու դասախօս մը աւելցած էին։

Ուսուցիչ Պ. Մ. Մխիսեանի թէեւ կ'ուզէր հեռանալ, բայց հոգաբարձութիւնը կրկին պաշտօնի հրաւիրեց զայն, յունիսէն իսկ։

Թող քիչ մը խրատ առնեն մեծ ոստաններու ազգային մարմինները եւ հոգաբարձութիւնները այս փոքրիկ գաղութին կրթական հասկացողութենէն։ Մեծ կեդրոններու ուսուցիչները յաճախ կը սպասեն մինչեւ սեպտ. տեսակ մը հոգեհատնումով, որպէս զի հոգաբարձութիւններ բարեհաճին պայմանաւորուիլ։

Ուսուցիչին պաշտօնական դիմումին վրայ, Պէյրութի Ֆրանսարգպանութենէն եւ Դամասկոսի կրթական նախարարութենէն ճանչցուեցաւ վարժարանը, յատուկ պաշտօնագրերով։

Մ. ՈՒԼՆԵՑԻ

ՀԱՋԱՐԵԻՄԷԿ ՀԱՅԵՐՈՎ ՏՈՒՆԸ

Paris-Midi *թերթին մէջ կը կարդանք.— Փարիզի այն թաղին մէջ է, որ իրաւամբ ամէնէն նկարագեղ անունը կը կրէ — կութ տ'Օր (ոսկիէ կաթիլ) թաղին մէջ։*

Ցան տէրը Հա՞յ է եւ կամ տան բոլոր յարկաբաժինները պարա՞պ էին ձիշդ այն օրը՝ երբ գաղթականներու ամբողջ խումբ մը կը հասնէր Փարիզ։

Իրողութիւնն այն է որ առաջին յարկէն մինչեւ վեցերորդը՝ տուները բռնուած է Հայերու կողմէ։

*
* *

Թաղին մէջ, առաւսպէլական դարձած է։ Եւ ահա անոնց բարքերէն քանի մը գծեր, գորս քաղեցի անկիւնի նպարավաճառէն, անկիւնին դէմի ծխավաճառէն եւ ծխավաճառին դրացի կօշկակարէն։

— Հայ բանուորները ճշմարիտ աշխարհիկ մարդեր են։ Ամբողջ վեցին, աշխատանքէ դարձին, միրար կը հրաւիրեն թէյ առնելու։

Վեցերորդ յարկաբաժնի բնակիչը կ'ինայ երրորդ յարկաբաժնին մօտ։ Առաջիր յարկինը կ'երթայ հինգերորդին։ Եւ Հազար ու մէկ ձայնագիրներ կը սկսին նուագել։

«Հազարու մէկ ձայնագիրները կը նուագեն Հայկական եղանակներ։ Ցստակ է։ Բայց այս Հազար եւ մէկ Հայերը ի՞նչ կրնան ըսել իրենց այնքան տարօրինակ լեզուով։ Գաղտնիք մըն է որ կութ տ'Օրի բոլոր տղաքը կ'արգիլէ գիշերը քնանալէ։

*
* *

«Հայերը կը պաշտեն գորգերը։ Գժբախտաբար, չեն կրցած իրենց հետ գորգ բերել իրենց երկրէն, իսկ Փարիզի գորգերը սուղ են։

«Բայց Հնավաճառները որոնք իրենց ծախած են անկողիններ, տուած են վիանգամայն, ծածկոցներ եւ բազմոցներ։ Ցան վեց յարկերու 24 բնակարաններուն մէջ, տախտակամածները ծածկուած են կակուղ ծածկոցներով։

«Շրեը, անկողնին վրայ կը դնեն վերարկուները, այս Արեւելքցիներուն համար, պերճանքը Հանգստաւէտութենէն նախընտրելի է։

*
* *

Վերջապէս, Հայերը էապէս ընկերային մարդեր են։ Նախնական գեղախուզմբերու անդամներուն պէս, կը սիրեն իրար փակիլ։ Երեք սենեակնոց յարկաբաժնի մը մէջ կը բնակին 12 Հոգի։

Եւ դեռ, կ'ըսեն թէ··· եւ թէ···.

53 ԱՍՏԻՃԱՆ ՁԵՐՈՅԷՆ ՎԱՐ...

Բայց Հարաւային բեւեռի մէջ, ուր պըրաի արշաւախումբը կ'աշխատի լրիկ ճիչիկ, անշուշտ կարօտը քաշելով մեր տաքերուն։ Արշաւախումբէն Հասած Հեռագրալուր մը կը Հաղորդէ թէ դեռ անցնող կիրակի օրը, Հովը այնքան ցուրտ ու սաստիկ էր որ, պատսպարաններէն դուրս գըտնուողներուն շունչը կը սառէր։ Պատսպարանին մէջ օդը բարեխառնուած էր զերոյէն վեր 17 աստիճան ջերմութեամբ։ Դուրսը 53 զերոյէն վար։ 70 աստիճանի չնչին տարբերութիւն մը։

ԻՍԿ ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ

Ջերմաչափը Փարիզի մէջ կը վարանի 31 32ի շուրջ։

Քէրմաճո - Ֆէրրանի մէջ՝ բարձրացած է մինչեւ 36ի։ Ցեղ տեղ, ինչպէս Հավը եւ պրըթանները չափաւոր։

Փարիզի Համար, օգաբաններու գուշակութիւնները շատ ալ մխիթարական չեն.— Ցաք. տկար եւ փոփոխական Հով, երկինքը յաճախ ամպամած, տեղական փոթորիկ»։

Այս փոթորիկները սակայն, շատոնց է որ կը գուշակուին եւ եւ Հետզհետէ կը յիշեցնեն Ազգ. Հիւանդանոցի օրագոյցներուն «փոթորկաբեր Հողմուն քը», այն օրերուն Համար, երբ ամէնէն Հանդարտ ու Հաճելի օրը կը վայելէինք։

Իսկ նիւ Եորքի մէջ, տաքութիւնը բարձրացած է 60ի։

Այս տաքերուն առթիւ, առնական զգեստներու թեթեւագման ի նպաստ պայքարը կը շարունակուի խստօրէն։

Առջի օր, բազմաթիւ նիւ Եորքցիներ փողոց ելեր էին գիշերնոցով եւ Հողաթափով, ու ոստիկանութիւնը յարմար նկատեց չմիջամտել։

Այրերը կ'առարկեն թէ երբ ամէնէն շատ Հագուած կինը Հագիւ կը կրէ 2 քիլօ ծանրութիւն կօշիկի եւ զգեստի, իրենք՝ բռնադատուած չեն ձնշուելու նուազագոյն 6 քիլօ ծանրութեան տակ։

ԿԵԱՆՔԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

(Քաղուած խորհրդ. Թերթերէն)

ՍԻՐԱԼԻՐ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հայ գրողներու Ադրբեջան այցելութեան առթիւ, ի պատիւ անոնց, Բագուի մէջ կազմակերպուած է Թուրք արուեստի երեկոյ մը։

Ցայտնորդաբար խօսք առնողները «չեշտած են այն, ազգային հակամարտութեան մասին, որ Թշնամացուցեր էր երկու հարեւան եղբայրական ժողովուրդները եւ անպատմելի արիւնահեղութիւններու պատճառ դարձեր»։

«Այսպէս չէ այժմ, երբ կ'իշխէ աշխատանքն ու աշխատաւորը, երբ իշխանութիւնն անցեր է աշխատաւորութեան, որուն, միանգամայն խորթ է քաղքենի գաղակարգերու ազգայնական նեղ մոլեռանդութիւնը»։

«Անդրկովկասը անբաժան տնտեսական միաւոր մը կը ներկայացնէ։ Այստեղ ապրող ազգութիւններն ալ Թէ կենցաղի, Թէ Հոգեբանութեան տեսակէտէն գրեթէ չեն տարբերիր իրարմէ։ Ոչ մէկ տարբերութիւն կայ Հայ եւ Թուրք գիւղացիին միջեւ, նոյնպէս ո'չ մէկ տարբերութիւն Հայ եւ Թուրք բանուորին միջեւ»։

Այսպէս փչեց Անդր. կոմ. կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի քարտուղարը՝ «ընկեր» Ալի Հայտար կարայեւը։

Հայ գրողներու կողմէ պատասխանած են «ընկերներ» Շիրվանզատէն որ մինչեւ իր 60ը էր եւ ապրած է իբր կատարեալ պարոն, Վազանն ու Գեմիրճեանը։

Հանելուկ.— Երկու կողմերէն ո՞րը կոտրեց կեղծաւորութեան չափանիշը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՏՈՓԱՄՈԼ ՀՐԻԶ ՄԸ.— Ա-ջի իրիկուն, Քլիչի ոստիկանութեան դիմելով.կին մը կը յայտնէր անհետացումը իր 4 տարուայ աղջկան։

Յաջորդ օրը, նոյնպէս իրիկուան դէմ, երիտասարդ անգլի մը դիմելով նոյն ոստիկանութեան, կը պատմէր յուզուած շեշտերով,

— Երէկ հեծանիւով աղջնակ մը տապալեցի. գայն անմիջապէս սենեակս տարի դարմանելու. բայց Հոն սարսափով նշմարեցի որ արդէն մեռած էր։ Վախէս՝ շփոթեցայ եւ անգիտակցաբար տարի գայն ջրանցքը նետեցի։

Պատմութիւնը կասկածելի թուեցաւ ոստիկանին, որ ջրանցքին մէջ մարմնի հետքն անգամ չգտաւ. խուզարկեց անգլիացիին սենեակը, ուր տեղ տեղ արեան հետքեր կային։ Աղջկան մարմինը Հոն ալ չկար սակայն. իսկ Անգլիացին կը պնդէր իր պատմութեան վրայ, երբ դիպուածաբար, անցորդ մը, Անիէռի լճակին եզերքն ի վեր կը գտնէր պայուսակ մը, որուն մէջ դրուած էր աղջնակին դիակը։

Անգլիացին այս անգամ ստիպուած խոստովանեցաւ։

Ջանգան խոստումներով, իր սենեակը տարեր էր աղջնակը որ պահ մը սկսեր էր պոռալ. ասոր վրայ՝ Անգլիացին զայն խեղդելէ յետոյ, բռնաբարեր էր ու պայուսակի մը մէջ դնելով անոր մարմինը, տարեր, ձգեր էր ճլակին եզերքը։

Հրէշը ամուսնացած է եւ գաւակի տէր։ Իր ընտանիքը ուրախութեան Համար զրկեր էր Ամիէն։ Առհասարակ, պարկեշտ մէկը կը նկատուէր։ Բայց մարդուն սիրտը Հով. Չես դիտեր, ինչ կը փչէ···։

ԹՈՒՐՔ ՍՊԱՑ ՄԸ.— Այրի տիկին մը, անգեալ շաբթու մէջ, կը Հանդիպէր երիտասարդի մը որ ինքզինքը կը ներկայացնէր իբր Թուրք բանակի գնդապետ Տինօ (.°) պէյ։ Երիտասարդը Համակրելի էր. լեզուանի եւ սիրուն Տիկինը՝ այրի եւ Հարուստ ու գայն կը հրաւիրէր իր տունը։ Սպան Հազիւ տուն մտած, Տիկինը անոր առջեւ կը դնէր շիշ մը ըմպելի. իսկ սպան, առանց նշմարուելու, Տիկնոջ գաւաթին մէջ կը լեցնէր Թմրեցուցիչ մը, որմէ յետոյ, կը կողոպտէր անոր 400 Հազար ֆր.ի գոհարեղէնը ու կը չուէր։

Ոստիկանութիւնը պելճիքայի մէջ ձերբակալեց այս Թուրք սպան որ յոյն մըն է, Ալեքսանդր Աքուրլօգիս անունով

ՓԱՐԻԶԻ ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ

Նկատի ունենալով փարիզի մէջ, կառքերու յարաճուն Թիւը եւ երթեւեկի դժուարութիւնները, փարիզի մէջ նոր բացուող փողոցներն ու ճամբաները ասկից յետոյ պիտի ունենան 25 մեդր լայնք, քաղաքապետական ժողովի որոշումով։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՀԱՇԻՒԸ

Լոնտոնի բանակումի հայիւը.— *Մուտք՝ 1928 Ապրիլ 1ին «Յառաջդիմութեան» ֆոնտին դուժարը (սկաուտներ) 905.50 ֆրանք, Հ. Բ. Ը. Մ.ութենէն 1500, 4ին՝ յառաջի հանգանակութենէն 4620, Սկաուտներու վճարուած 3000, Հ. Մ. Ը. Միութիւն (Ժուանվիլ) 100։ Գումար՝ 10,125.50 ֆրանք։*

Ելք՝ Ապրիլ 1ին անցագիր եւ վիզա 1502.90 ֆրանք, 4ին ճանապարհածախս (Փարիզ-Լոնտոն երթուղարձ) 3528 20։ Քսան սկաուտիվերարկու 1700, Հագուստեղէն եւ սկաուտական գնում 1208·65, նախապատրաստական աշխատանքներու ճանապարհածախս 76.40, մնացեալ դրամը անգլիականի վերածուած 16 սղերլին 19 շիլին 6 բէննի (տես Հաշիւ F) 2109.35 ֆր.։ Գումար 10,125.50 ֆրանք։

Լոնտոնի բանակումի ծախքեր.— Մուտք՝ Ապրիլ 2-3-4ին 2109 ֆր. 30 ս. գնուած անգլ. ոսկի 16 սղերլին, 19 շիլ. 6 բ., 4ին նուէր տօքթ. Տինճեանէ 1 սղերլին, 14ին Պ. Շահինեանէ 30 սղերլին։

		Ելք		
Ապրիլ	5	£ 0	16	6½
	6	»	7	1
	7	2	2	2
	8	»	13	4
	9	1	6	6
	10	»	14	2½
	11	1	19	4
	12	»	7	11
	13	»	9	11
	14	2	11	7
	15	»	13	4
	16	1	18	10
	17	2	7	9½
	18	»	8	6½
	19	4	12	2½
	20	2	10	2½
սղերլին	23	19	6	

Լոնտոնէն վերադարձէն սկսեալ մինչեւ Հ. Մ. Ը. Մ.էն իրաժարիլը.— *Մուտք՝ Անգլիայէն «Յառաջ» (Զաքարեան, Ճրճրեան եւ Բէչիշեան) 25 սղերլին, «Յառաջ»էն ուղղակի 24, գումար 49։ Ֆրանքի վերածուած 29 սղերլին 3571.15 ֆրանք։*

Ելք՝ սկաուտական Հագուստեղէն 664.70, սկաուտական գոյք 600.05, տպագրական ծախք եւ թղթեղէն 1430.80, սկաուտական բանակում եւ Հաւաքոյթ 700.60, եղբ. օգնութիւն Աթէնքի «Նոր Սերունդ» թերթին 200 ֆրանք։ Գումար՝ 3596.15 ֆրանք։

Մնացուկը պատրաստ 20 սղերլ.։

Ի դիմաց վարչութեան
Գ. Մեծատուրեան, Ա. Զաժալեան

կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (43)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Նահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 173 —

կը նահանջեն ծնողք, որդի, քեռի, փեսայ, կը նահանջեն բարք, ըմբռնում, բարոյական, սէր։ Կը նահանջէ լեզուն, կը նահանջէ լեզուն, կը նահանջէ լեզուն։ Եւ մենք դեռ կը նահանջենք բանիւ և գործով, կամայ և ակամայ, գիտութեամբ և անգիտութեամբ, մեղա՛յ, մեղա՛յ Աբարատին։

«Եղան Հայեր որոնք իրենց մորթը փրկելու համար վճարեցին ոսկի. եղան ուրիշներ որոնք տուին հաւատք, կուսութիւն. եղան անոնք որոնք լքեցին տուն, տեղ, երկինք. եղան դեռ վաճառք՝ որ ուրացան ազգ ու լեզու, և հերոսներ՝ որ տուին արիւն, կեանք, օր ու արեւ։ Իսկ մե՛նք, կը վճարենք իրրեւ վերջին փրկագին այն որ պիտի գայ։ Իրրեւ վերջին փրկագին՝ մանուկներ որոնք կրնային մեծնալ, ապագայի սերունդներ որոնք մեզմէ վերջ պիտի գային։ Որովհետեւ այն որ պիտի գայ, պիտի ըլլայ օտար, բանիւ և գործով, կամայ և ակամայ, գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, մեղա՛յ, մեղա՛յ Աբարատին։»

Ահա այսպիսի նահանջող ազգակիցներու մէջ ինկաւ Փիէռ։ Ոչ սակայն անմիջապէս։ Այն առաջին խուճապէն ի վեր տարիներ անցեր էին և հիմա այս աշխարհ-գործարանը պարպուեր էր հայ պատահական բանուորներէն։ Անոնք մեծ մասամբ տեղին, միջավայրին ու լեզուին մտերմանալով, կամաց կամաց կրցեր էին փախչիլ մեքենաներու կենսակուռ երախէն և նուիրուիլ աւելի նպատակայարմար արհեստներու։ պաշտօններու։ Կը մնային բացառութիւններ, Փիէռին աշխատած անկիւնը ոչ մէկ Հայ կար. ձախ կողմինը քառասուններոց ճաղատ մարդուկ մըն էր, որ ամառ կիրակիները գետեզերք կ'երթար ձուկ որսալու, իսկ ամբողջ ձմեռը այդ ձկնորսութեան պատմութիւնները ընելով կ'անցնէր։ Մեքենաները իր լրացուցիչն էին, ինք անոնց մէկ մասն էր և երկաթի այդ առեղծուածէն հեռանալուն պէս կը դադրէր արժէք մը ունենալէ։ Ատոր համար է որ ձուկ չէր կրնար բռնել և այնքան շատ բան կ'ունենար պատմելիք։ Իսկ աջ կողմինը առաջին օրն իսկ մահերամայաւ Փիէռին ու անոր սիկառէթներուն։ Այս շիկահեր և յաղթանդամ երիտասարդը որ անխոնջ ընթերցող մըն էր մարզական օրաթերթերու, Փիէռին առաքինէն դատելով կարծեց գաղափարակից մը դտած ըլլալ, և ամէն օր սկսաւ գրաւի դալ սա կամ նա մարզիկին յաղթութեանը ի նպաստ։ Բայց երբոր տեսաւ թէ ամէն օր ալ կորսնցնողը ինք է, հասկցաւ որ Փիէռ բնաւ մարզական թերթ չէր կարդար և չէր հետաքրքրուեր այդպիսի բաներով։ Անմիջապէս իր բարեկամութիւնը կխօսով խզեց։ Կխօսով միայն՝ քանի որ շաբաթական դեռ բարեկամ մնալ սիկառէթներուն։

Խաղաղութի՛ւն, խաղաղութի՛ւնը հոգիի։ Փիէռ այն հաստատ համոզումն ունէր թէ պիտի կարենայ գայն գտնել հոս, պիտի կարենայ տիրանալ անոր այս կեանքին մէջ, որ հակառակ յոգնեցուցիչ ըլլալուն, միօրինակ էր, անփոփոխ ու անվերջանալի։ Այդ փափաքին հասնելէ առաջ սակայն, նախ երեք փուլերէ անցաւ։ Առաջին այն քանի մը օրերը սահեցան կատարելապէս անդիտակից, անբան և անզգայ տպաւորութեան մը տակ։ Փարիզէն իր փախուստը, կրկին մութ ու նեխուռ պանդոկ մը խմնալը, գործ փնտռելը

— 174 —

— 175 —

և անոր անգամ մը ևս վարժուելու ճիգը, անդրադարձումի ամէն կարողութիւն ջնջեցին իրմէ։ Անմիջապէս յետոյ ինկաւ անսահման, անզուսպ կատաղութեան մը մէջ. օրերը, գիշերները, իր բոլոր պահերը անէծքով, աստղութեամբ ու թոյնով լեցուեցան։ Կ'ատէր, սարսափելիօրէն կ'ատէր իր նէնէթը, ակռաներուն մէջէն անէծքը անվերջ կը սուլէր, այլեւս առանց ինքզինքը զսպելու։ Դեռ սաստիկ, սաստիկ կը տառապէր։ Գիշերները ճաշէն վերջ անկարող կ'ըլլար սենեակ վերադառնալ և այն մութ ու անծայր փողոցներու երկայնքին ցուրտին հետ կը տանէր իր տենդը, գրեթէ բարձրաձայն կրկնելով. «Անիծուի՛ս, անիծուի՛ս դուն, Նէնէթ, տառապի՛ս դուն. կ'ուզեմ որ տառապիս և փնտռես գիս. ինչպէ՛ս, ինչպէ՛ս տարուեցայ ես, խաբուեցայ անկէ։ Ի՞նչ էր որ. միւսներուն պէս «հաւ» մըն ալ ինք. բացառիկ ի՞նչ ունէր որ. ոչինչ։ Նախ որ ինձմէ շատ տարեց էր. քանի մը տարիէն ալ պիտի ծերանայ. արդէն խարտեաշները շուտով կը խամրին։ Որքա՜ն տղայ եւ եղեր. չկրցայ բաց աչքերով իրականութիւնը տեսնել. համայուեցայ իր շպարէն, վայելչութենէն, գեղեցիկ զգեստներէն, նուրբ ճերմակեղէններէն։ Իրաւունք ունին եղեր Ժրանսպացիները զանոնք կոչելու. «Կնոջ ծանր հրեատնին»։ Այո՛, հով ունէր, արտաքին տեսք մը ունէր, բայց արդէն կիրքը ի՞նչ է որ. անճկելի հպարտութիւն մը բռնաբարել է. գօրաւոր անհատականութեան մը տիրանալ ու տիրապետել է. կիրքը կարող և ուշիմ դաստակներ անշարժեցնել, կապել է, խելացի գլուխ մը թմրեցնել, ցաւի եւ հեշտութեան արտայայտութիւնը անոր վրայ վայելելն է. այո՛, կիրքը կեցուածք մը բռնաբարել է։ Խեղճ Լիզ, խեղճ Լիզ, ինչպէ՛ս քեզի չճանչցայ... անիծուի՛ս դուն, այո՛ քեզի եմ նէնէթը, քեզի՛...

Եւ օրերը դարձան, դարձան։ Մեքենաները անկապ բառեր և թերի նախադասութիւններ կրկնեցին իրեն անվերջ, որոնց բացատրութիւն մը կամ երբեմն ալ պատասխան մը գտնելու իր ճիգին մէջ երիտասարդը մոլորեցաւ, ինկաւ հակասութիւններու զիրկը, մինչեւ որ լսեց։ Հեռաւոր խարտոց մը կը փշշար իր ականջին — «Խօլ շուայտ, խօլ շուայտ, խօլ շուայտ, խօլ շուայտ ..» կամ ասդին, ադմկաբար մեքենայ մը իր բռժոժները կը հնչեցնէր կրկնելով.— «Ինչո՞ւ չբերինք չարիք. ինչու չբերինք չարիք. ինչու չբերինք չարիք. ինչու չբերինք չարիք...»։ Փիէռ լսեց, որովհետեւ նախ աւելորդ ու անօգուտ գտաւ աւելութիւնը որ միայն իր հոգին մրուտելու պիտի ծառայէր, իսկ ուրիշ պահու մը վախցաւ անկէ, որպէս թէ անէծքին ազդեցութիւնը անխուսափելի ըլլար։ Ինք իր անէծքէն վախցաւ ու հեռանալով գոհացաւ արտասանել մեղմաձայն, ազօթքի մը պէս.

Grands yeux dans ce visage
Qui vous a placés là ?
De quel vaisseau sans mâts
Et-es-vous l'équipage ?
Depuis quel abordage
Attendez vous ainsi
Ouverts toute la nuit ?

Եւ երբոր Նէնէթին անուան անմիջապէս յաջորդող այն երկու բառերը, «Chérie» եւ «անիծուիս» դարձեցան արտասանուելէ, երիտասարդը էապէս փոխուեցաւ։

հոգի, որոնց դէմ փաստեր կային թէ գաղտնի ընկերութիւն մը կազմած եւ ներկայ կառավարութեան դէմ խռովարարական պրոպագանդ ժղած էին, 18 ամիսէն չորս տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան։

Ամբաստանեալներէն մէկուն անունն էր Տրոցկի-Մէհմէտ։

Մանապահիժ խրուաք վարիչներուն

Երկու խրուաթ ազգայնական վարիչներ՝ Տոքթ. Անթէ Փավէլիչ եւ Փէրիշէց, որոնք անցեալ ապրիլին Սոֆիա եւ Վիտին այցելած էին՝ իբրեւ հիւրեր Մակեդոնական Ցեղափոխական Կազմակերպութեան, Պելկրատի մէջ դատուեցան իբացակայութեան, Մասնաւոր Ատեանին կողմէ, ու մահուան դատապարտուեցան։

Դատարանը մեղադրեց զանոնք՝ որ 1.— Դաւադրական գործունէութեան լծուած էին, Եուկոսլաւիոյ մէջ տիրող կարգերը փոխելու համար. 2.— Ամբաստանած էին Եուկոսլաւիոյ դիկտատորական վարչութիւնը թէ ծրագրած է մաքրագործել Սերպուաթիոյ և Մակեդոնիոյ ղժգոհ բնակչութիւնը, 3.— Դաշինք կնքած էին Մակեդոնական Ցեղափոխական Կազմակերպութեան հետ՝ քայքայելու համար Եուկոսլաւ պետութիւնը եւ այսպէսով ջնջելեր ած էին Մակեդոնացիները։

Ուստի, դատարանը, ազգային պաշտպանութեան օրէնքի առաջին յօդուածին համաձայն, երկու ամբաստանեալներն ալ դատապարտեց մահուան ու 500ական տինար (230 ֆրանք) դատական ծախքի հատուցման։

Մակեդոնացիները կը գործեն

Սոֆրուկաէն կը հեռագրեն.— Ալպանական հողէն եկող 17 զոմիթաճիներու հրոսախումբ մը չորեքշաբթի օր սահմանագլուխը անցաւ Րէսսանի շրջանին մէջ։ Ասոնք անմիջապէս նշմարուեցան եւ ոստիկան-զինուորներու պահակախումբեր սկսան հետապնդել հրոսակները։ Գիւղացի կամաւորներ միացան ոստիկան-զօրքին։ Զոմիթաճիները աշխատեցան կրկին ալպանական հող անցնիլ, սակայն հետապնդողները հասան անոնց ետեւէն եւ երկուստեք սկսաւ ընդհարում մը, որուն արդիւնքը յայտնի չէ։ Կը կարծուի թէ այս հրոսախումբը ութ օր առաջ Սելանիկէն ճամբայ ելած էր նաւով։

*** Սոֆիայէն կը հեռագրեն.— Իտալական գործակատարը դիմում կատարեց վարչապետ Լիափչէֆի եւ անոր հետ խօսեցաւ նոյն ոճով ինչպէս խօսած էին անգլիական եւ ֆրանսական դեսպանները։

Սոֆիայի անգլիական դեսպանը կրկին այցելեց վարչապետին։

Ինչո՞ւ Անգլիա չընդունուեցաւ Տրոցկի

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ ներքին նախարար Քլայնս, հարցումի մը պատասխանելով, հետեւեալ բացատրութիւնները տուաւ Տրոցկիի Անգլիա չընդունուելու պատճառներուն մասին.

— Տրոցկի իր խնդրագրին մէջ յայտնելով որ Անգլիոյ մէջ կը փափաքի բժշկական դարմանումի մը հետեւիլ, գիտական ուսումնասիրութիւններ կատարել եւ հակել իր ինքնակենսագրութեան հրատարակութեան, հաւաստիքներ կուտար թէ այս երկրի ներքին գործերուն չպիտի խառնուի, չպիտի մասնակցի ոեւէ հրապարակային ժողովի եւ ո՛չ մէկ առիթով պիտի աշխատի հրապարակի վրայ տեսնուիլ։

Կառավարութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ որ եթէ Տրոցկի հոս գայ, չարամիտ մարդիկ պիտի աշխատին անկասկած շահագործել անոր ներկայութիւնը՝ իրենց հաշիւներուն համար եւ որ եթէ իր անձը ծանր տաղտուկներու պատճառ դառնայ, կառավարութիւնը ոեւէ ապահովութիւն չունի թէ պիտի կրնայ սահմանէն դուրս հանել զայն։

Գալով ապաստանարանի իրաւունքին, Անգլիա միշտ ապաստան տուած է այն բոլոր մարդոց որոնք արժանի կը նկատուին ընդունուելու՝ իբրեւ քաղաքական տարագիր։ Միւս կողմէ ո՛չ մէկ օտարական իրաւունք ունի երկրի մը մէջ ընդունուելու պահանջ ներկայացնել, եթէ անոր ներկայութիւնը հակառակ է այդ երկրի շահերուն։»

Գնդապետ Վէճվուտ հարցուց թէ այս մերժումը ոեւէ կապ ունի՞ Մոսկուայի հետ ներկայիս կատարուած բանակցութեանց հետ, եւ եթէ այս դժուարին բանակցութիւնները փակուին, Տրոցկին Անգլիա ընդունելու խնդիր պիտի ծագի՞ դարձեալ։

Նախարարը երկդիմի պատասխան մը տուաւ։

Ձերբակալուած հաւատացեալ արհեստաւորները

Դատական իշխանութիւնը կը շարունակէ իր հետապնդումները համայնավարներուն դէմ։ Հարցաքննիչ դատաւոր Փէյր երկարօրէն հարցաքննեց Լուի - Կասիոն, կօշկակար եւ աշխատակից «Իւմանիթէ»ի, որուն վրայէն գինուորական գաղտնի վաւերաթուղթեր գտնուած էին։ Գրաւուած թուղթերէն մէկը զօրաշարժի կատարեալ յատակագիծ մըն է եւ գողցուած է «պատերազմական նախարարութեան Ա. գրասենեակ»էն։ Կասիօ կ՛ամբաստանուի իբրեւ լրտես։

Հարցաքննիչ դատաւորը պիտի խնդրէ պատերազմական նախարարէն որ սպայակոյտի անդամներէն քանի մը մասնագէտներու քննել տայ բռնուած թուղթերը ազգային պաշտպանութեան տեսակէտէն անոնց կարեւորութիւնը ճշդելու համար։

Համայնավար թերթի խմբագրատան մէջ մասնաւոր գրասենեակ մը կար «Զինուորական գրասենեակ» անունով, զոր երեք ամիսէ ի վեր միայն կը վարէր Կասիօ։ Դատաւորը այժմ կը փնտռէ այն բոլորը որոնք նախապէս վարիչն եղած են այդ գրասենեակին։

Միւս կողմէ համայնավար կուսակցութիւնը Լաֆայէթ փողոց 120 թիւի իր կեդրոնին մէջ ստեղծած էր «Գաղթական ճիւղ» մը, նպատակ ունենալով խռովութիւններ յարուցանել ֆրանսգանազան գաղթավայրերու մէջ՝ ընդդէմ մայր հայրենիքին։ Վկրջերս այս «Գաղթական ճիւղ»ին բոլոր վաւերաթուղթերը ինկան ոստիկանութեան ձեռքը։

Հարցաքննիչ դատաւորը բանտարկել տուաւ նաեւ համայնավար Քալզանը, նախկին ուսուցիչ եւ այժմ պատասխանատու տնօրէն «Ժուռնէ Ռուժ» (կարմիր Օր) պարբերաթերթին։ Քալզան կ՛ամբաստանուի թէ գինուորականները անհնազանդութեան հրաւիրող յօդուածներ հրատարակած է։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ - ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Լիոնի Շրջանային կոմիտէին կողմէ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ՝ ՄՈՒՇԱՅԻ ԲԱՐՁՈՒՆՔԸ, ՊԷՏ ԷՔ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՅԿ. ԵՒ ԵՒՐՈՊ. ՊԱՐԵՐ, ԱՃՊԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ Պ. ԷԶՆԱՒՒԷ, ՃԱՇ ՊԱՆՏ ԵՒԱՅԼՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն օթոպիւսի.— առաւօտեան ժամը 9ին, Փլաս Կիշարէն (Լիոն), ժամը 10ին Սուա Արթիֆիսիէլէն (Տէսինն), կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին դարձեալ Փլաս Կիշարէն (Լիոն)։ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՏՈՄՍ 4 ՖՐԱՆՔ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Իսի-լէ-Մուլինոյի վաճառեան ենթակոմիտէի կողմէ, Սէն Քլուի անտառը, վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը։ կը նախագահէ՝ ընկ. Ա. Գիւլխանեան։ կը խօսի՝ ընկ. Վահան Համբարձումեան։ Երգ. նուագ հայկական պարեր եւ անակնկալներ։

Ձոխ պիւֆէ։ փափաքողները կրնան իրենց ճաշը միասին բերել։ Ճաշասնորդները պիտի սպասեն Pontde Sèvres եւ Pont de St. Cloud.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Էրայր խումբին կողմէ

վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն

Hotel Beauséjourի պարտէզը

կը նախագահէ՝ Լ. Գեւոնեան, կը խօսին՝ Թ. Մեծատուրեան եւ Մ. Գուլումճեան։ Սկաուտական խաղեր փարիզի արիներու կողմէ։ Երգ, պար եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԷՆ ԹՒԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Վաղը Կիրակի առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն Իօն Փուանի մարզադետինը։ Նուագ, երգ, արտասանութիւն։ Կը խօսի Ընկ. Բաբգէն։ Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, պիւֆէ՝ ժողովրդական գիներով։

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի մէջ (Porte St. Ouen), վաղը կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Սարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։

Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։ Այժմէն կարելի է հալթայթել հայ ճաշարաններէն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերէն։

(Դոց Թրիպիւններ արեւէն կամ անձրեւէն պաշտպանուելու համար)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Խանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Վալանսի շրջ. կոմիտէի կողմէ, վաղը կիրակի ժամը 8էն մինչեւ իրիկուան 8ը Մալինարի անտառին մէջ։ բանախօսութիւն, երգ, պարեր, արեւելեան նուագ եւայլն։ կարելի է ճաշը միասին բերել։ Ճոխ պիւֆէ տեղւոյն վրայ։ Օթօյի սպասարկութիւն՝ 26 Bld. Vauban, Թորէն Շամախեանի սրճարանին առջեւ։

ԸՆԿԵՐԱ-ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Ալֆորվիլի Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի կողմէ, այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 7էն յետոյ Հաճի Մկրին սրճարանը։ Ներկայ կ՛ըլլայ *Ընկ. Ա. Ջամալեան։*

ԱՅՑ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ Père Lachaise

Շ. Գարահիսարի հերոսամարտի 14րդ տարեդարձին առթիւ։ Նախաձեռնութեամբ Շ. Գարահիսարի եւ շրջանի «Ռազմիկ» Հայր. միութեան, վաղը կիրակի ժամը 3ին։ Բանախօսութիւններ եւ ուղերձներ։ Հրաւիրուած են Ազգ. բոլոր կազմակերպութիւններն ու կուսակցութիւնները։

Հ. Ց. Դ.

Ռուստոմ *ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին «Ռոստոմ»ի սրահը, 131 Fbg. du Temple: Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը խօսի՝ ընկ. Սամուէլ Մեսրոպեան, Նիւթ՝ Վասպուրականի հերոսամարտը։ Կը հրաւիրուին ընկերներն ու համակիրները։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ալֆորվիլի Ա. Ե. Հ. Կ. Խ.ի մասնաճիւղին անդամական ընդհանուր ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյ, ժամը 5.7 Հաճի մկրի սրճարանը։

Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ՛ըլլայ տիկին Լ. Շանթ։

ՓԱՐԻԶԻ Ուրֆայի Հայր. Միութեան դասախօսական ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին Եօթնեղբայրեաններու բնակարանը 41 Rue de Fontenay, Clamart. Ներկաները պիտի նկարուին։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ե. Ո. Միութեան ժամանաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիալի վերնայարկը։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՊՕՄՕՆ-ՍԷՆ ԺԻԼԻԷՆԻ (Մարնէլլ) *ժանկապարտէզին ամաւերջի հանդէսը՝ վաղը կիրակի կէսօրէն յետոյ ժամը 2ին, Պուլվար Վիքթոր Հիւկօ, Պոտը լա Շոմիէռի մէջ։ Ճոխ յատագիր։ Մուտքը ազատ է։*

ՔԱՆի մը սրտցաւ ազգային-ներ Փարիզի հարաւի շրջանի Պանեէօ, Գաշան, Մօնրուժ եւ Պուրկլարէնի ցրուած հայութիւնը իրմէ հաւաքելու, անոր ժողովրական մակարդակի բարձրացման եւ ժամադրաշատ ներունդի ազգային դաստիարակութեան ատարելու համար նախաձեռնած են կազմելու եկեղեցական «Յարութիւնի Միութիւն» մը։ Կը հրաւիրուին հիշեալ արուարձաններու Հայերը ընդհ. ժողովի վաղը կիրակի ժամը 3ին 56 Route d'Orléans (Bagneux) միութեան հաւաքատեղին։ Ներկայ Թրաժուէյ թիւ 88ը եւ իջնել Arrêt Bagneux։

Առաջադեալ յանձնախումբը

Կ՛ուզուի վարպետ խոհարար մը արեւելեան կերակուրներու համար։ Դիմել՝ Restaurant Telgadin- 14 Rue François Garein, Lyon.

ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ

Կազմակերպուած փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան կողմէ վաղը կիրակի Moulin de la Terrasse՝ Sannoisի ծառաստանին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Հաղորդակցութիւն՝ փոթ տը Քլիշիէն Թրամուէյ թիւ 40, իջնել Թէրմինիւս, առնել օթոպիւս եւ իջնել որոշուած վայրը։ կը հրաւիրուին Հաճընցիները եւ համակիրները։

Բժշկ. եւ վիրաբուժական ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10 – 12ու 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

L' AVENIR DU FOYER

Լ'ԱՎԸՆԻՒ ՏԻՒ ՖՈՒԱՅԵԷ

Ձունի՞ք դուն ձեր ընտանեկան տունը։

Դիմեցէ՛ք L'AVENIR DU FOYER *Փոխադարձ Ապահովութեան եւ կանխահոգութեան ընկերութեան, միակ իրապէս իտէալ կազմակերպութիւնը, որ միջոցներ կուտայ ձեզի։*

1.— Շինելու կամ դնելու ձեր տունը՝ վարկեր բանալով ձեզ՝ վճարելի՝ 10, 15 կամ 20 տարուան մէջ։

2.— Կազմելէ դրամագլուխ մը կամ օժիտ մը ձեր զաւակներուն համար։

3.— Կ՛ապահովէ ձեզ ձեր ապահովութիւնները շատ վստահ եւ շահաւէտ կերպով օգտագործելու հոգեն։

Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՆՇԱՆԵԱՆի, ժամը 10.30—12, l'Avenir du Foyerի կեդրոնը, 34 Rue Richer: կէս օրէն վերջ իր գրասենեակը՝ 51 Bld. Auguste Blanqui, (մէթր. po Corvisart):

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ՛ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԴԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ԼԱՒ ՊԱՏԵՒՈՒԹԻՒՆ Կ՛ՈՒԶՈՒԻ

լաւ ափիէսէօր (appiéceur) *մը մօտակայ քաղաքի մը ներձակատան մէջ աշխատելու համար։ Գրաւոր երաշխաւորութիւն տարեկան 25,000 ֆրանք շահելու համար։*

Մանրամասնութիւններու համար ներկայանալ «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ

Կ՛ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։

Métro St. Denis 15bis Boulevard St. Denis

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

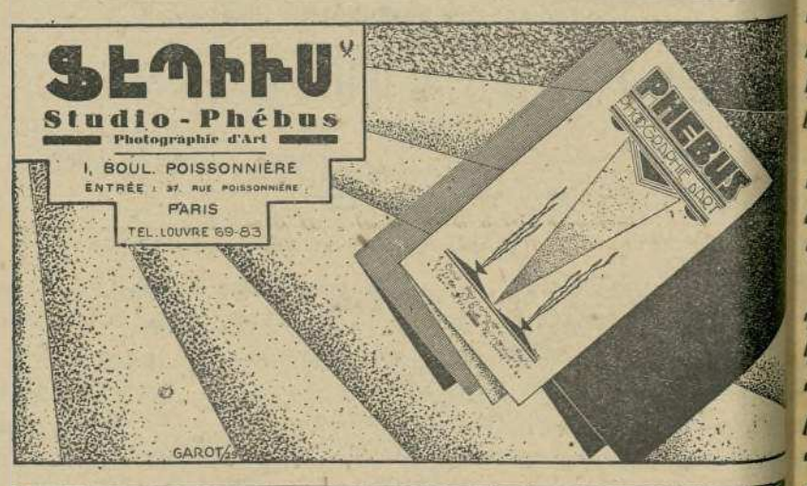
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱՎԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար

Կ՛ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ակնբի մասնագէտը կ՛ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE Սիգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Ծախու է Ֆանէլայի մեքենայ մը, որ կը ֆիւսէ սքանչելի թրիքօներ, վիզոններ, գլխարկ, գուլպայ եւ այլ տեսակ բուրդէ հագուստեղէններ։ Գինը դիւրամատչելի։ Դիմել՝ Համբարձումի Սինանեանի, 5 Rue Capitaine Ferber, Issy les Moulineaux (Seine).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ Ամէն օր եւ նոր մեթոտով դարմանումի արուեստ եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չիրմախիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Ազատամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—4 կիրակի 9—12։

ՀԱՐԱՉ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 21 ՅՈՒԼԻՍ 1929

21 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1013 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Այսօր, «Փարիզի Մարզարան»ին մէջ, տեղի կ'ունենան Նաւասարդեան խաղեր, ինչպէս յայտարարուած է թերթերու մէջ։

Անշուշտ խաղերու յայտագիրը չէ որ պիտի քննենք այստեղ։ Կ'ուզէինք օգտուիլ առիթէն, քանի մը խորհրդածութիւններ հրապարակ դնելու համար, առանց վերապահութեան, Նոր չէ որ, այս բեմէն, գնահատելով հանդերձ զանազան ճիգեր, մենք ի հարկին մեղադրած ենք Հ. Մ. Ը. Մ.ի եկող-գացող վարիչները, շարք մը պատճառներով։

Առաջին,— Անոնք չկրցան, գոնէ Փարիզի մէջ, ստեղծել առողջ, ներդաշնակ եւ տիրական կազմակերպութիւն։ կազմակերպութիւն մը, որ ոչ միայն ամուր ցանցով մը կապէր Ֆրանսայի եւ առհասարակ արեւմտեան Եւրոպայի մարզական խումբերը, այլեւ արժէք եւ հեղինակութիւն ունենար միւս գաղութներուն համար։ Որդ մը ինկած է, կարծես, Պոլսէն փոխադրուած այս միացորդներուն մէջ, եւ մայրը մանուկը չի ճանչնար։ Բարեփոխումներ ալ, եթէ փորձուեր են, տեւած են շատ կարճ։

Եւ իրօք, հետեւանք, ոչ միայն գլուխը առնողը անյատ խումբ մը կազմած է, այլեւ Փարիզի վարչութեան ձայնը մէկ թաղէն միւսը կամ արուարձաններն անգամ չի հասներ։

Երկրորդ,— եկող-գացող վարչութիւնները իրենց եռանդը վատնած են գնդախաղի մրցումներու վրայ, որոնք շատ բան կորսնցուցած են իրենց սկզբնական արժէքէն։

Արդարեւ, ֆութպոլը դարձեր է տեսակ մը վճարովի արհեստ, եւ ճիշդ ատոր համար ալ կոուախնձոր։ Որքան գիտենք, այսօր այդ միակ ասպարէզն ալ կորսուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի կեդրոնին համար, եւ մասնակի կամ անյատ խումբեր են որ կը շարունակեն գնդախաղեր սարքել։

Երրորդ,— Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչները — եւ այս՝ քիչ մը ամէն տեղ — կարծես նոր կը հասկնան թէ մարզական ամէնէն առողջ եւ նպատակայարմար շարժումը արիներու կազմն է, մանաւանդ մեր ներկայ պայմաններուն մէջ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ը Պոլսոյ մէջ ունէր 1200 կազմակերպուած արիներ, որոնք արդար հպարտութիւն կը պատճառէին ե'ւ մասնակցողներուն ե'ւ դիտողներուն։ Եւ եթէ Պոլիսը մնար այնպէս ինչպէս 1919-1922, պիտի ունենայինք շատ աւելի կազդուրիչ պատկեր մը։ Պոլիսը պարպուեցաւ, և ահաւասիկ եօթը տարի է որ կը գտնուինք միջազգային պողոտաներու վրայ։

Չենք ուրանար.գնահատելի ճիգեր թափուած են,ապրուստի հոգէն անմիջապէս յետոյ, ձեռք ձեռքի տալու եւ կորուստը դարմանելու, չեղածէն բան մը ստեղծելու։ Ուր որ Հ. Մ. Ը.Մ.ի անդամ մը, մարդիկ մը իներ, իրեն պարտք սեպեց կորիզ մը կազմել։ Այդպէս է որ, այսօր մասնաճիւղեր կը տեսնենք մինչեւ իսկ Հարաւ. Ամերիկայի մէջ, չյիշելով Պալսկաստանը։

Բայց, եթէ ներելի էր առաջին օրերու թարթափումը, եօթը տարի յետոյ, մարդիկ իրաւունք ունին աւելի խստապահանջ ըլլալու։ Մանաւանդ Փարիզի եւ առհասարակ Ֆրանսայի մէջ, ուր բաղդատաբար կայուն վիճակ է ստեղծուած։ Մինչդեռ, իրականութիւնը ցոյց կուտայ որ աւելի մխիթարական է պատկերը խոնարհ գաղութներու մէջ, Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան եւն.։

Չորրորդ,— Փարիզը, որ ուռուցիկ յաւակնութիւններ կը սնուցանէ ամէն բանի մէջ, մարզական գետնի վրայ եւս աւելի օրինակ առնելու պէտք ունի, քան տուն տալու կարողութիւն։

Մինչեւ հիմա, մենք չտեսանք որոշ ծրագիր եւ հետեւողական աշխատանք։ Իսկ ներքին վէճերու, փոխադարձ վարկաբեկումներու եւ խաչաձեւումներու պատմութիւնը ոչ սկիզբ ունի, ոչ ալ վախճան։ Շատ կ'ուզէինք որ չարաչար սխալած ըլլայինք այս կէտին մէջ, եւ այսօր, Նաւասարդեան խաղերուն առթիւ, մեզի աւետէին թէ այլեւս փարատած են բոլոր ամպերը եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի կրնայ շնչել ու գործել պայծառ, եղբայրական, իսկապէս մարզական մթնոլորտի մը մէջ։

Հինգերորդ,— բայց երկարեցաւ շարքը։ Ամիսներէ ի վեր բերնէ բերան կը պտտի Հայ Արիներու անյատման պատմութիւնը։ Տխուր իրողութիւն մը, որ սակայն կը բխի ուղղակի այն պայմաններէն որոնց մէկ մասը պարզեցինք։

Կիրքերը մեղմացնելու համար, մենք դադրեցուցինք ո'ր եւ է բանավէճ՝ այս մասին, եւ նոյն բարեացակամութեամբ տեղ կուտանք երկու կողմերուն ալ ճիգերուն։ Եւ այս՝ միշտ այն վստահութեամբ թէ ելք մը պիտի գտնուի, այս չարաբաստիկ խնդիրը լուծելու փոխադարձ բարեացակամութեամբ, առանց լրագրական հակաճառութեանց։

Այդ անյատումը մանաւանդ երեւոյթ մըն է, որ արժէք չունի ուրիշ գաղութներու համար։ Իսկ նման վէճերու դուռը ամուր փակելու համար, միջոցներ չեն պակսիր, կը բաւէ որ լաւ հասկնանք իրար, բաց խօսինք բոլոր մութ եւ վիճելի կէտերու մասին, եւ ըմբռնենք, վերջապէս, Հ. Մ. Ը. Մ.ի իսկական կոչումը։

Խօսինք այդ մասին ալ։

Ա՛ռ այժմ, ողջո՛յն Նաւասարդեան խաղերուն, այն վստահութեամբ թէ անոնք պիտի նպաստեն արթնցնելու մեր հեթանոսական տօներու ոգին, որ ոչ Հրէի եւ հեթանոսի խտրութիւն կը ճանչնար, ոչ ալ, մանաւանդ, քէն՝ եղբայր եղբօր դէմ հանելու աստիճան։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՌՈՒՍԵԻԶԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՍԿՍԱ՛Ի

ԴԻԻԱՆԱԳԷՏՆԵՐԸ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ՄԻՋԱՄՏԵԼ

Խարպինէն, Շանկայէն եւ Թոքիոյէն հասած զանազան հեռագիրներ կը հաղորդեն թէ կարմիր գինուորները չինական սահմանագլուխը մտած եւ թշնամութեանց սկսած են, առանց պաշտօնապէս պատերազմ յայտարարուած ըլլալու։ Թոքիոյի «Ազաքի» թերթին Խարպինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Ռուսերը յարձակողականի ձեռնարկեցին Մանչուրիոյ սահմանագլուխի երկու կողմերէն, մէկը Մանչուլիէն՝ հիւսիս-արեւմտեան կողմը, միւսը Բոգրանիչնայայէն՝ Վլատիվոսթոքի մօտ։ Բոլշեւիկները գրաւած են այս երկու քաղաքներն ալ, որոնց առաջինին մէջ Արեւելեան Չինաստանի երկաթուղին կը միանայ անդրսիպերիական գիծին հետ, իսկ Բոգրանիչնայայէն գիծը կ'ուղղուի դէպի Վլատիվոսթոք։

Ուրիշ հեռագիրներու համաձայն, Չինացիները քանդած են երկաթուղիի փապուղիները։ Բոգրանիչնայայի մօտ, չինական կրակներու տակ ստիպուած են նահանջել ռուսական ուժեր, որոնք կը փորձէին Ամուր գետը անցնիլ՝ Բլագովէչէնսկի մօտ։ Ամուր գետի ռուսական տորմիղը կեդրոնացած է Բլագովէչէնսկի մէջ, ուսկից զինուորական ուժ ր պիտի կրնան դրկուիլ դէպի Մանչուրիա Սունկարի գետի երկայնքը։

Չինացիները ական դրած են այդ կողմերը, ինչպէս նաեւ Սան Ֆէն-Չօ Չրանցքին մէջ,դէպի ուր կ'ուղղուին ռուսական մարտանաւերը։

Թոքիոյէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ռուսական երկու զօրագունդեր յարձակած են սահմանագլուխի կարգ մը չինական գիւղերուն վրայ, սակայն չինական գնդացիրներու կրակով ետ մղուած են ամէն կողմէ։

**** Ֆրանսայի արտաքին նախարար Պրիան առջի օր ընդունեց Փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեւսկին եւ չինական դեսպան Քաաօ-Լուն, որոնց խորհուրդ տուաւ բարեկամաբար կարգադրել իրենց վէճը։ Չինաստան իրրեւ անդամ Ազգերու Դաշնակցութեան, Խորհրդային Միութիւնն ալ իրրեւ ստորագրող կողմ Քէլլոգի ծանօթ դաշինքին, պարտաւոր են իրաւարարութեամբ կարգադրել իրենց առկախ խնդիրները։*

Միացեալ Նահանգներու արտաքին նախարար Սթիմսըն եւս դիւանագիտական միջամտութեան կողմնակից է։ Առջի օր Ուաշինկթընի մէջ ընդունեց անգլիական, ֆրանսական եւ ճափոնական դեսպանները, որոնց հետ տեսակցեցաւ միացեալ դիմում մը կատարելու մասին։ Սթիմսըն յայտարարեց որ թէեւ իր կառավարութիւնը ստոյգ տեղեկութիւն մը չունի չինական երկաթուղիի վէճին մասին, սակայն նախագահ Հուվըրի կարծիքով այդ վէճը դատական հանգամանք ունի եւ կրնայ կարգադրուիլ իրաւարարութեամբ։ Թէեւ Քէլլոգի դաշինքը ռեւէ զսպողական միջոց չի նախատեսեր, սակայն 1921ին կնքուած Խաղաղականի դաշինքը կը տրամադրէ որ Մ. Նահանգները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ճափոն խորհրդակցին եւ կարծիքներ փոխանակեն՝ երբ Խաղաղականի խաղաղութիւնը վտանգուի։

Հեռագրի մը համաձայն, Սթիմսըն խնդրած է Պրիանէ՝ որ յանուն չորս պետութեանց ինք միջնորդէ երկու հակառակորդ պետութեանց մօտ։

**** Նիւ Եորքի համայնավարները ուրբաթ օր խաղաղ ցոյց մը կատարեցին չինական հիւպատոսարանին առջեւ։ Ցուցարարները կը կրէին նշանատախտակներ, որոնց վրայ բողոքի խօսքեր արձանագրուած էին Չինաստանի դէմ, որ պատերազմ ընելու կը գրգռէ խորհրդային Միութիւնը։*

Գ. ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ ԿՈՉԸ

Մոսկուա, 20 յուլիս.— Գ. Միջազգայինը ամբողջ աշխարհի ընչազուրկներուն ուղղուած կոչի մը մէջ կ'ըսէ.

— Միացե՛ք բոլորդ՝ արգիլելու համար հակաշխարհային պատերազմը՝ զոր աշխարհակալները կը պատրաստեն խորհրդային միութեան դէմ։ Չինաստան պէտք է վերածուի ռազմադաշտի։ Առաջին հարուածը տրուած է արդէն, քանի որ Չինաստանի մէջ պատերազմ կերտողները գրաւած են երկաթուղի մը»։

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուա, 20.— Պաշտօնական զեկոյցները բացարձակապէս կը հերքեն կարմիր բանակի զօրաշարժ յայտարարուած ըլլալու զրոյցները։ Երէկ Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցաւ կարեւոր Չինուորական Խորհուրդ մը, որուն մասնակցեցան գործավարները, ցամաքային եւ նաւային սպայակոյտները, ինչպէս նաեւ Խորհրդային Միութեան մեծ քաղաքներու զինուորական կառավարիչները։ Խորհրդակցութեանց գլխաւոր նիւթն էր Մանչուրիոյ սահմանագլուխի երկայնքին ռուս հակայեղափոխական զինուորներու ներկայութիւնը. կարծիքի փոխանակութիւններ կատարուեցան թէ ինչպէս կարելի է արգիլել անոնց խորհրդային հողէն ներս մուտքը։

Չինուորական Խորհուրդը փակուեցաւ՝ քուէարկելէ յետոյ բանաձեւ մը, որով պատերազմական նախարարը կը հրաւիրուի ամէն միջոց ձեռք առնել՝ ազգային հողի պաշտպանութեան համար։

Կէսօրէն վերջ արտաքին փոխ գործավար Կարախան ընդունեց ճափոնական դեսպանը, որուն հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

Մոսկուայի մէջ երկու հոսանք կայ, պատերազմի հակառակ եւ կողմնակից։ Առաջինին գլուխը կը գտնուի Կարախան, որ կ'աշխատի ամէն կերպով արգիլել պատերազմի պայթումը եւ այս առթիւ տրամադիր է իրաւախոհութեան մը գալ Նանքինի կառավարութեան հետ։ Պատերազմի կողմնակիցներու գլուխը կը գտնուի պատերազմական գործավար Վորոշիլոֆ, որ բացարձակապէս կը հակառակի Մոսկուայի ո եւ է կերպով ընկրկումին։ Վորոշիլոֆ յայտարարած է թէ «Կարմիր բանակը թէկնիսի գնդակ մը չէ որ կարելի ըլլայ նետել ամէն ուղղութեամբ։ Կարմիր բանակը շարժման մէջ դրուած է ու հիմա պէտք է որ զարնէ։»

ԷՆԿԻՒԻՐԻՆ Կ'ԱՅՐԻ

Էնկիւրի 19 յուլիս.— Այս առաւօտ ժամը մէկին ատենները սաստիկ հրդեհ մը ծագեցաւ քաղաքին կեդրոնը։ Երեք ուղղութեամբ կը շարունակէ իր աւերները։ Կորուստները խիստ մեծ են։

Լոնտոն, 20 յուլիս.— Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Էնկիւրի քաղաքի մեծ մասը այրած է հրդեհէ մը, որ ծագեցաւ ուրբաթ առտուան դէմ։

Ութ ժամուան կատաղի աշխատանքէ յետոյ, հրշէջները կրցան առջեն առնել հրդեհին, սակայն գրեթէ ամբողջ հին քաղաքը եւ շուկան մոխիրի վերածուեցան։

Զոհերու թիւը յայտնի չէ դեռ։ Մինչեւ հիմա փլատակներուն տակէն գտնուած են միայն վեց ածխացած դիակներ։

Հակահամայնավար շարժումը

«Իւմանիթէ» կը բողոքէ իր խմբագրատան եւ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնին խուզարկութեան դէմ։ Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն պաշտօնական երկար յայտարարութիւնով մը կ'ըսէ թէ «Իւմանիթէ»ի խմբագրատան մէջ գտնուած «զինուորական գաղտնի վաւերաթուղթերը» սովորական բաներ են, որոնց նմանները, թերեւս աւելին կը գտնուին *Լէքօ տը Փարի* եւ *Ազբիոն Ժրանէգի* պէս թերթերու, ինչպէս նաեւ ուրիշ զինուորական լրագիրներու մօտ։ Այդ վաւերաթուղթերը հրատարակուած են *Ժրանս Միլիթէր*ի կամ պատերազմական նախարարութեան պաշտօնաթերթին մէջ։ Բացարձակապէս կը մերժէ թերթերու այն վերագրումը թէ ոստիկանութիւնը լրտեսական ընդարձակ կազմակերպութիւն մը երեւան հանած է *Իւմանիթէ*ի մէջ։ Կ'աւելցնէ թէ այս բոլորին նպատակն է *Իւմանիթէ*ն խափանել եւ համայնավար կուսակցութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակել տալ։

Ֆրանսական կառավարութիւնը, կ'ըսէ, կը գործէ այն միջոցին, երբ աշխահակալական պատերազմի մը համար նիւթական ու բարոյական պատրաստութիւններուն ուժ կուտայ, երբ բանակն ու նաւատորմը կը համախմբուին եւ մասնակի զօրաշարժի փորձեր կը կատարուին. երբ ռազմափորձի պատրուակին տակ, 40,000 գործօն եւ պահեստի զինուորներ կեդրոնացուած են մայեիի բանակետներին մէջ, աիւելիօրէն սպառազինուած եւ պատերազմելու կազմ ու պատրաստ, Պրզանսոնի շրջանի զինուորները պիտի մասնակցին Միջերկրականի շրջանի ռազմափորձերուն, «Սիւֆրէնի 200ամեակը տօնելու» պատրուակին տակ, Միջերկրականի եւ Ատլանտեանի նաւատորմիղները բոլորովին կը կեդրոնացուին. երբ անդին ռուսերէն պատերազմի վախեր կան։ «Մանչուրիոյ մէջ սկսած պատերազմը կրնայ բռնկած վառօդի պէս տարածուիլ Եւրոպայի մէջ։ Արդ, միայն համայնավար կուսակցութիւնն է որ կը հրաւիրէ գանգուածները ցցուիլ այս պատերազմին դէմ»։

Ու կոչ կ'ուղղէ բանուորներուն ցոյցեր կատարել գործարաններու մէջ, համախմբուիլ *Իւմանիթէ*ի շուրջ եւ զայն տարածել։ Ցող այդ ցոյցերէն իւրաքանչիւրը նախաքայլ մը ըլլայ «Օգոստոս Մէկ»ի մեծ ցոյցին։

*** Այսօր՝ կիրակի փարիզեան շրջանի բանուորա-գիւղացիական համաժողովը պիտի գումարուի։

Ֆուատ թագաւորի գրօսանաւը ընկղմած

Եգիպտոսի թագաւորին գրօսանաւը «Նազ Փէրվէր», որ սկանդինաւեան ջուրերուն մէջ կը լածէր, մէկն ունենալով թագաւորին եղբայրը իշխան Իպրահիմ եւ շուրջ 40 բարեկամներ եւ հայրենակիցներ, Թրոնտհէյմի բացերը խուճի մը զարնուելով ընկղմեցաւ առջի օր։ Ճամբորդները, որոնք բոլորն ալ ծով նետուեցան աղէտին առեն, ազատուեցան, բացի նաւի առաջնագործէն։

Թուրեցուցիչներու խնդրին ճնշուիլը

Դատական իշխանութիւնը կը շարունակէ իր քննութիւնները՝ Փարիզի ազգանական դեսպանին անուան հասած թմրեցուցիչներու մասին։ Միլհոյզ դրկուեցաւ գաղտնի ոստիկան Մարթէն՝ ստուգելու համար թէ թմրեցուցիչները գործարանէն գնողը ո՞վ էր։ Մարթէն Մորշվիլլէր-լը-Պա երթալով, Ռէօսլէր գործարանի տնօրէնին հետ տեսնուեցաւ, քննեց հաշիւները եւ արտածման թուղթերը։ Հաստատուեցաւ թէ գնումները կատարողն է Ռուս մը՝ Ժոզէֆ Բասքին։ Այս վարդը հանրածանօթ դէմք մըն է նման առեւտուրի համար։ 1925ին երբ առաջին անդամ ֆրանսական դատարանին հետ գործ ունեցաւ, 21 միլիոն ֆրանք շահած էր. կ'ըսուի թէ անկէ ի վեր հարստութիւնը կրկնապատկած է։

Բասքին շարունակ կը ճամբորդէ եւ մեծ պանդոկները կ'իջնէ. երբեմն կը տնօնուի Յուրիխ, երբեմն Պալ, Միլհոյզ, Եգիպտոս, Չինաստան՝ թմրեցուցիչներու միջազգային բոլոր ճամբաներուն վրայ։ Իր մասնագիտութեան շնորհիւ, գացած տեղերէն շուտով կը հեռանայ՝ առանց ամենադոյզն կասկած հրաւիրելու իր վրայ։ Երբեմն՝ հետապնդումներէ խուսափելու համար սպասաւորի հագուստով կը ծպտուի։ Իր գլխաւոր մեղսակիցն է կոնցալէս անուն սպանիացի «պարոնուհի» մը, իր բարեկամուհին։ Բասքին 1925ին Ֆրանսայէն վտարուած էր, սակայն 1928ին յաջողեցաւ կրկին ներս մտնել՝ 200 քիլօ թմրեցուցիչ դրկելու համար Պոմպէյ, ուր

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՋԱՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԱՏԱՐԱԿԸ
ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՇՐՋԱՆԻ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՎԱՀԱՆՅԱՆՍԱՀՈՄԻ «ՈՋԽԱՏԱՆՔԻ ԵՒ ՊԱՏԻՎԻ»

28 փետ. 1928։

Ս.ՅՈՎ ՎԻՐՁԱՅՈՒԹԻՒՆ

«Ոջխատանքի եւ պատիւի» մասին իմ ելոյթիս մէջ ես ոչ մի անձնական նկատողութիւն չարի, ոչ մի մարդու հասցէին։ Ես խօսեցայ ընդհանրապէս, ինչպէս կ՚ընդունուի ամէն տեղ, ամէն ժողովի մէջ։ Ես ոչ մի անձնական նկատողութիւն չարի, որովհետեւ ես գիտէի, որ մեր գիւղում ոչ ոք չունի ոջխատանքի եւ պատիւի զգացում։ Ես գիտէի, որ մեր գիւղում ոչ ոք չունի ոջխատանքի եւ պատիւի զգացում, որովհետեւ ամէն մարդ գիտէ, որ ամէն մարդ

*
* *

Նպատակս չէ անշուշտ Հանճարեղ ու հոգեբան Դոստոյեւսկիի արուեստին ու գրականութեան մասին քանի մը էջ գրի առնել, սակայն պիտի փափաքէի, որ մեր հայ նորահաս երիտասարդութիւնը, այն որ մեր նոր գրականութեան երկնակամարին վրայ յայտնուիլ կը սկսի, սերտէ դիմագիծը այս անզուգական վիպասանին, որ հոգեբանական ամէնէն բարդ ու կնճռոտ հարցերը իր վէպերուն նիւթ ըրած պահուն իսկ, կը մնայ հասկնալի ամէնուն համար, կը գրէ ու կը խորհրդածէ պարզութեամբ, առանց ծանր ու բարդ նիւթի մը տալու ծանր, բարդ, մութ ու անթափանցելի գաղտ մը, ընթերցողները կախարդելու համար։ Այլեւս գասական ճշմարտութիւն մը կը դառնայ, որ բոլոր խորիմաստ, հանճարեղ, իմաստասէր ու խորհող հեղինակներուն ոճը, լեզուն ամէնէն պարզն է, ամէնէն հասկնալին, յստակն ու մեկինը։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Վրիպակ.— Նախորդ յօդուածիս մէջ՝ 14 յուլիս, երկրորդ սիւնակ, 6րդ տող կը թափուի պիտի ըլլայ կը թափառի. նոյն սիւնակի ոտանաւորին մէջ փուրաստաններ եւ քոյրերու պիտի ըլլան *բուրաստաններ* եւ *քոյրերուն*։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆԱԻԱՅԻՆ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Ճիմհուրիէթ» խօսելով Յունաստանի նաւային սպառազինութիւններու վրայ, կը հարցնէ թէ գերմանիա ի՞նչպէս կրնայ Յունաստանի յանձնել «Սալամին» զրահաւորը, քանի որ վէրսայլի դաշնագիրը բացորոշ կ'արգիլէ իրեն զէնք, ռազմանիւթ, ական, թորփիլ եւ ամէն տեսակ պատերազմական իրեղէններ պատրաստել եւ արտածել։ Թուք արտաքին գործավարութիւնը անշուշտ նկատողութեան պիտի առնէ այս հանդիսը եւ ի հարկին դիմում պիտի կատարէ։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

ԹԱՒՐԻԶ, 13 Յուլիս 1929 (Սեփ. Թղթ.) — Պարսից խորհրդարանի Ընդհանուր պատգամաւոր Զօրա խան Սագինեանը կը հաղորդէ, որ Հայոց ազգային դպրոցներուն յատկացուած օդիի պետական տուրքի (Նպաստի) հարցը սկզբունքով ընդունուած է ի նպաստ ազգային դպրոցներուն։ Այժմ կը մնայ միայն որոշել քանակը։

*
* * Յունիս 21ին տեղի ունեցաւ Թաւրիզի Ուրմեան ազգային դպրոցի հոգաբարձական ընտրութիւնը։ Բերդաթաղի հասարակութեան ձայնով, Հ. Յ. Դաշնակցութեան ներկայացուցած ութը թեկնածուներն ընտրուեցան Ուրմեան դպրոցի հոգաբարձուներ։ Բոլշեւիկներն ու հնչակեանները, վախնալով որ պիտի պարտուէին ընտրական պայքարի մէջ, չմասնակցեցան ընտրութեան։

Ուրմեան դպրոցի նոր հոգաբարձուներու ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ համաձայն թեմական-ծիսական կանոնագրութեան եւ օրինական սահմաններու մէջ։ Ընտրուած հոգաբարձուներն են.— Պ. Պ. Մարտին Շահիրեան, Մարտիրոս Բաղդասարեան, Բժ. Ռուբէն Տէր Ստեփանեան, Բժ. Արմենակ Ափթանդիլեան, Զարեհ Պետրոսեան, Աշոտ Ափթանդիլեան, Հմայեակ Ղազարկեան եւ Կարապետ Վարդանեան։

Յունիս 23ին ալ կատարուեցաւ Հայկազեան - Թամարեան դպրոցի հոգաբարձութեան ընտրութիւնը։ Ծիսական ժողովին ներկայ հասարակութիւնը իր ձայնը տուաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան թեկնածուներուն.

Լիլաւայի Հայկազեան Թամարեան դպրոցին հոգաբարձու ընտրուեցան Պ. Պ. Տիգրան Ոսկանեան, Դիմիտրի Գուլմասեան, Փանոս Թամհարեան, Սմբատ Շահբուդաղեան, Յովսէփ Յարութիւնեան, Երուանդ Ափթանդիլեան, Բաղդասար Շահգեալդեան եւ Մարգար Տէր Եղիշեան։

Այս ընտրութիւնները հաստատուեցան Թեմական Խորհուրդի կողմէ եւ հոգաբարձական մարմիններն արդէն գործի անցած են։

ՄԱՍԻՍ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՆԱՊԱՏԻ ՓԱՐՈՂ

Ց. Օշական կը շարունակէ խորհրդածել «Ազեւ»ի մէջ։

Ասդին, այսինքն այն գաղութներուն մէջ ուր իմացական կեանքի բոլոր կարելիութիւնները չեն պակսիր, ուր ի զօրու չէ մանաւանդ «տեգրէթը», մեր գրականութիւնը չի ներկայացներ աւելի բախտաւոր պատկեր մը։

Մեծագոյն վէրքը գաղութներու գրականութեան, կազմախօսական «անարիւնութիւն» մըն է, որ մօտաւոր անցեալին մէջ սպառեց պոլիսը եւ զոր դարմանել ջանացին գաւառէն հետզհետէ հասնող նոր արիւններ, փափկացած, մայր հողին անփոխարինելի աւիշէն կտրուած, ու նետուած օտար տափաստաններու օտար հոգիին, այդ գրականութիւնը վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին կը շահագործէ իր գերագոյն պահեստը։ Պարպուած պոլիսէնետքը ուր աւազանուած էր մեր ցեղին ամէնէն կենսունակ բխումը,— մեր որբերուն հեքեաթային սերունդը— ինչ որ տեսանք Եւրոպա ու Ամերիկա, գեղեցիկ էր մեզի յոյսեր ներշնչելու աստիճան։ Բայց պիտի կրնա՞յ սպառումը դիմակալել։

Հոս է որ տարակոյսը կը ներկայանայ, հեգնող ու դաժան։

Վասնզի այդ սերունդին ալ կը պակսին ուխտուածները։

Հասնող սերունդը— ինչ ալ ընենք, կայ անիկա, հակառակ մեր լռութեան, հեգնութեան, ուրացման կամ հայհոյանքին, հակառակ նոյնիսկ մեր երբեմնակի շողոքորթի ու հաշուբեր հիացումին— հազիւ ուժ կը գտնէ իր տագնդը քանի մը տարիներ գոնէ իր հետ կրելու։ Ան կը յոգնի շատ կանուխ։ Մտցուցէք՝ այս տկարագումը փրկելու համար՝ ձեր բոլոր անհերքելի համոզկեր փաստերը, ու անոնց մէջ ամէնէն առաջ փորին հարցը։ Մտքէս չանցնիր կասկածի ենթարկել անոնց արդարութիւնը։ Միւս կողմէն սակայն չէ կարելի ծածկել թռիչքին խորտակումը գրեթէ բոլորին քով։ Զարտուղումի քանի մը յախուռն փորձերէ վերջ ան— այդ սերունդին ընդունակ նկատուածը— ճիտը ծուռ, կը մտնէ, մտած է, պիտի մտնէ նախիրին հեղգ ոչ լայն ճամբան։ Թող փաթթուի անիկա չքմեղանքի վատ պատրանքներուն։ Շաղատիր։ Հոն պիտի ընտելանայ արաւանին ու աւնոր բռժոժաւոր պետերուն։ Ու ցաւարիթ է այս վրիպանքը։

Օտար հորիզոններու անսովոր անդոհին տակ անոր ջիղերը տարածուած էին անսովոր խուզարկութիւններու դէպի բաւիղները ու լոյս բերած որոշ հոգեվիճակներու պահկերացումներ, յաճախ խոր ու անակնկալ, միշտ նոր։(*) Մեղք որ հեղգացումը արդէն իսկ վարակած է մեծ մասը պատուական այդ տղոց։

Ու վրիպանքը կը յամառի մտքիմէջ նոյնանալ երկրի աղէտին հետ։ Անփութութիւն։ Ցեւտոյ, քիչ մը շատ ունկնդրուած սխալ առաջնորդներ։ Ցետոյ Postulatները արեւելահայ օգտապաշտութեան։ Զարմանալէ աւելի գաւիլ։ Ինչպէս եւ ինչո՞ւ մեր մտաւորականութեան ղեկը իյնար հրապարակագիրներուն ձեռքը ու կուսակցական առաքեալներ — բոլոր գոյներուն տլ կ'ուղղուի վերագրումը— գատէին, վճռէին, դատապարտէին կամ օրհներգէին մեր գրողները, երբ գրելու արուեստը այդ մարդերուն հետ գրեթէ չունէր առնելիք ու տալիք։

(*) Աւելի քան խանդավառող բան կար այդ սերունդին մօտ որ վերջին տասնամեակին բացուեցաւ արուեստին։ Գուցէ կանխահաս է զայն վրիպած տեսնելու այս փորձը։ Բայց արդէն իսկ կարելի է շարժումին մեծ գիծերը սեւեռուած նկատել։ Այսպէս՝ եթէ մեր քնարերգութիւնը աւադելու անուններ չունի այս մասնութեան մէջ, մեր վէպը խորապէս պիտի ազդուի այս ընկերումէն։ Վասնզի բացի իրենց պակասէն, մենք ինչին տակն ենք ողբալու սոնքալը ուրիշներու, մեծ մասով խառնածին, որոնք արեւելահայ վէպին ամէնէն տափակ թերթօնները կը հրամցնեն մեզի, անքաւ պատրանքով մը ու շիրվանզատէի դպրոցին թերութիւնները միայն կ'արժեւորին։

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Գաղուած խորհրդ. Թերթերէն)

ՀՆԱՐԻՔ ԲԱՆՈՒՈՐԸ

Երեւանի հիւսուածեղէնի գործարանին բանուորներէն Մովսիսեան հնարած է շարք մը գիւտեր։ Անոր հնարած սղոցող փոքրիկ, շարժական մեքենան այժմ յաջող կերպով կը գործէ հիւսուածեղէնի գործարանին մէջ ու շնորհիւ անոր, մեծ խնայողութիւն կը կատարուի ժամանակի եւ ծախքի։ Անոր կառուցած փայտաշղակման գործարանը որ գրեթէ չորս անգամ պակաս արժած է նոյն չափով միւս գործարաններէն, նոյնպէս կը գործէ յաջողութեամբ։ Մովսիսեան պատրաստած է շարք մը գիւտերու նախագիծերը եւ վստահ է որ անոնք եւս յաջող արդիւնք կուտան։ Մովսիսեան գտած է ճաշարաններու մէջ սպասարկումը մեքենայացնելու միջոց։ Ճաշասեղանին վրայ զետեղուած են էլեկտրական կոճակներ՝ իւրաքանչիւր ճաշողի համար առանձին։ Ճաշացուցակի վրայ նշանակուած պայմանական նշանի համաձայն՝ ճաշողը կը կոխէ էլեկտրական կոճակին վրայ եւ անմիջապէս կը ստանայ իր պահանջած կերակուրը։ Ճաշողը իր դնած մետաղեայ յատուկ դրամը կը ձգէ ճաշի կափարիչէն ներս, կափարիչը կը բացուի. յաճախորդը կը ճաշէ, յետոյ ամանները մեքենաբար կը վերադառնան խոհանոց։

Մովսիսեան հնարած է նաեւ ամառնային փայտաշէն տուն, բաղկացած մէկ սենեակէ, խոհանոցէ, պատշգամէ եւ այլ յարմարութիւններով տունը կը կշռէ 46 փութ։ Կարելի է արագօրէն քակել եւ տեղափոխել։

Հնարած է նաեւ կիսաշարժ փայտաշէն մեծ տուն կառուցանելու միջոց ալ, մինչեւ 50 մեղր երկարութեամբ եւ 15 մեղր լայնութեամբ։ Հիւթեղէնը առաջուց կը պատրաստուի եւ ուղուած տեղին վրայ, 5 բանւորներ՝ մէկ շաբթուան մէջ կրնան կանգնեցնել տունը։ Այս տան կառուցման գաղտնիքը տախտակներու միացման մէջ է, անոնց վրայ գամ չի գործածուիր։ Այս տունները կը դիմանան քանի մը տարի եւ տախտակները չեն փճանար։

Սակայն, հնարիչ բանուորը պէտք եղած քաջալերութիւնը չի գտներ։ Անբարեացակամ եւ անուշադիր վարմունքի միայն արժանացած է բանուորներու, մասնագէտներու եւ նոյնիսկ գործարանին վարչութեան կողմէ։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՋՐՄՈՒՂԸ

Երեւանի նոր ջրմուղի կառուցման նախապատրաստական աշխատանքներն սկսած են։ Շինութեան նախահաշիւը տեսնուած է 1,400,000ր.ի վրայ, որուն 1,100,000ը պիտի տայ Համամիութենական համայնական դրամատունը. մնացեալը պիտի հայթայթուի տեղական միջոցներով։

Այս տարուան աշխատանքներուն համար, դրամատուն Երեւանի վստահուիղէն ստացուած է 360,000 ր., իսկ տեղին վրայ հայթայթուած է 150,000ր։

Այս տարի պիտի կատարուի Քըրքըլուլաքի Ջուրերու հաւաքման եւ աւազաններու կառուցման աշխատանքները. ամբողջ ցանցին համար խողովակներ պիտի յանձնարարուին։

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԹՈՒՄ

Տարիներ ամբողջ իր ամուսնին հետ, նոյն բարձին վրայ քնանալէ յետոյ, օր մըն ալ Նիւ Եորքի տիկին Սամուէլս նշմարեց թէ իր ամուսինը գէր էր՝ զինքը նեղելու աստիճան։

Տիկինը կ'ուզէր նիհարցնել իր ամուսինը, որ ամուսնութեան պահուն արդէն, պատկառելի փոր մը կը ներկայացնէր՝ գլխագիր «Ս»ի գոռոն անպատկառութեամբ։

Տիկինը ռէժիմ պարտադրեր էր իր գերաշնորհ ամուսնին, որ սակայն ընդհակառակն, միշտ վրայ կը դնէր։ Տիկինը սկսաւ կասկածիլ եւ հետապնդել տուաւ իր ժարդը։ Խորհրդութիւնը շուտով երեւան ելաւ։ Պարոն Սամուէլս ծոմ հաւպահք կը բռնէր իր խստապահանջ տիկնոջ ներկայութեան. բայց ամէն օր ցերեկ եւ իրիկուն, հազիւ անկէ բաժնուած, դուրս կ'ելլէր, կը մտնէր ճաշարան մը ու փառաւորապէս կը գոհացնէր իր անյագուրդ ստամոքսը։

Ամուսնին այս խաբէութիւնը խորապէս զայրացուց տիկինը որ դիմեց դատարան, ամուսնալուծման պահանջով եւ շահեցաւ։

Իսկ պ. Սամուէլս, որ խաբելով մէկտեղ իր կինը կը սիրէր զայն, հանդարտութեամբ լսեց վճիռը, ժտաւ ճաշարան եւ պնակ մը իւղոտ ու համեղ կերակուրի առջեւ, դառնօրէն ու բարձրաձայն խորհրդածեց.— Եթէ ես կ'ուտեմ արգիլուած կերակուրներ, կինս, անյագօրէր կը լափէր բազմաթիւ վէպեր։

Ես ուտելով բան չեղայ. ան կարդալով խենդեցաւ ըլլալու է»

ԱԿՈՒԱՅԻ ՅԱՒ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայրենակիցները Clinique de l'Ecole Dentaire Françaiseի (29 Boulevard Saint.Martin) մէջ ամէնէն խնամք պիտի գտնեն։ Ցիշեալ ատամնաբուժարանը կը վարեն յայտնի փրոֆէսէօրներ, գիտական վերջին կատարելագործութիւններով։ Ակռայ քաշելը ծրի, ակռաներու եւ ատամնաշարի շինութիւն՝ չափաւոր գիներով։ Ցամելը ապահովուած։ Թարգման՝ ամէնէն լեզուներու համար։ Ամէն օր ժամը 9 —12։ Հեռաձայն Archives 55-09, Ց.

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (44)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Գրեց՝ Շահան ՇԱՀՆՈՒՐ

— 177 —

Նոր հանդրուան մը կը հասնէր։ Կարծես ան կը հաւաքուէր ինքն իր վրայ, կը կծկուէր, կը ստանար։ Կզակը եղաւ բռունցք և ակնարկը պէս։ Երիտասարդին մէջ մարդն է որ կը կազմուէր, կը կաղապարուէր, մարդոցմէ և ընկերութիւններէ հեռու։ Պատանի մը ոգեւորող պղտիկ երգերը, սիրուն և քնքուշ աւելորդութիւնները դադրեցան զինքը հետաքրքրելէ և զգաց որ կեանքին ու իրերուն կը նայէր արհամարհանքով, սակայն բարձրէն, բոլորովին նոր ակնարկով մը։ Կը կարծէր թէ հիմա կը քալէ առանց քշուելու, կ'ապրի առանց կառչելու։

Ահա այս շրջանին է որ Հայերուն խառնուեցաւ։ Անոնք կէսօրները մօտակայ ճաշարան մը կը հաւաքուէին, յետոյ խմբովին երթալ գրաւելու համար արձարանի մը նոյն անկիւնը։ Անոնց մէջ կային նաև յաւիտենական մանուկները, թեթեւսօլիկներն ու կնամոլները, որոնք աշխատութենէն վերջ տաբատ կը փոխեն և կը մտնեն պարասրան։ Կային իրենց պատճանին մէջ կծկատած, անտանելի զգուանները և քանի մը տարեց գաւառացիներ։ Անոնց մէկը, հակառակ Ընթանալիի մը և անոր կնոջը հետ «երեքնոց պատանիք» մը կազմած ըլլալուն, գլուխը կախ կը խորհէր, կը խորհէր, անթափանց կնճիռներ հակին։ Կարծես թէ աղիւսակը արձակի կը վերածէր։ Ուրիշ տարեցի մը շուրջ տղաքը դեղին շրջազգեստ մըն էին քաշած։ Մեծ նախազգուշութեամբ կը մօտենային անոր, այսինքն բնաւ էին մօտենար։ Առենը անգամ մը կ'ըսէր. «Նոյն կենդիկս նամակ եկաւ, հոս գալ կ'ուզէ կոր

— 178 —

կոր։ Ես ինտո՛ր բերել տամ...»։ Պատճառը չէին հարցներ բնաւ. ամէնքն ալ գիտէին թէ ան ահաւոր ախտէ մըն է վարակուած։ Կային դեռ երկու նախկին վարժապետներ, հազիւ երեսունոց, որոնց մէկը դեռ կը յամառէր յանգերը զբաղցնել իր գիւղին հարսերուն, և ոտքեր՝ եղներուն։ Իսկ երկրորդը անդադար նամակ ու խնդրագիր կը տեղացնէր ամէն կողմ, աղաչելով որ զինքը շուտով փրկեն այս դիւրաննչն, ապա թէ ոչ անձնասպան պիտի ըլլայ. այո՛, անձնասպան պիտի ըլլայ։

Պետրոս կրցաւ բարեկամանալ՝— անշուշտ պղտիկ հայերու նոյն ընկերային խաւին պատկանելուն — նուրբ, տկարակազմ, քիչ մըն ալ բծախնդիր Սկիւտարցիի մը՝ Խնտամեանին հետ։ Այս վերջինը սաստիկ կը տառապէր. կը չարչարուէր, կը խաչուէր իր ընկերային դիրքը կորսնցնելով գործարանի մը աղտեղութեան մէջ ինկած ըլլալուն համար։ Կ'ըսէր. «Ես քիչ մը դրամով եկայ Փարիզ. ընկերոջ մը հետ բաստըրմայի մը գործ սկսանք. վիճակս լաւ էր այն առեն. տակ գացինք. տասնոց չմնաց. և հիմա... բայց իրաւո՛ւնք ունիմ զժգոհ ըլլալու, իրաւո՛ւնք ունիմ այս կեանքը ատելու. անիկա ամէն երեսով իմ խառնուածքիս հիշդ հակառնեան է։ Ես կը սիրեմ լոութիւնը, երկա՛ր լոութիւնը և այդ լոութեան մէջ խորունկ ձայները. գանգատկը, էվանը, գորտերը, էշը... Ես, ես կը սիրեմ բնութիւնը, դմայլելի արշալոյսները, որոնց մէջ թլփատուած լակոտ մը իր եարէ՛յը կը նետէ։ Ես կը սիրեմ վարդ միսերը կնոջ, մաքուր, մաքուր կուրծքերը, բոլորները, գեղեցիկ ճերմակեղէնները... ի՛նչ ադէկ էր ան բաստըրմայի գործը, մհ՛ղք, մե՛ղք...»

— 179 —

Սակայն կար ուրիշ մը զոր Պետրոս անմիջապէս սիրեց։ Սիրեց՝ առանց սակայն անոր շատ մօտենալու, առանց մտերմանալու, առանց մտերմանալու. ոչ թէ որովհետեւ աւելի կարեկցութիւն և արգահատանք կար այդ զգացումին մէջ, այլ որովհետեւ այդ տղան բուռն և արտասովոր նկարագիրը շատ հեռու էր դիւրահաղորդ ըլլալէ։ Նախկին կեղրոնականցի մըն էր, քահանայի տղայ, և զինքը կը կոչէին Լոխում։ Անոր դասընկեր Խնտամեանը կը պատմէր թէ մանուկ եղած ատեն ճեփ ճերմակ մին, կակուղ նկարագիր և քաղցր բնաւորութիւն մը ունենալուն զայն այդպէս են անուաներ։ Խիստ անխնամ արտաքին մը, միշտ ծխող բարակ շրթունքներ, պղտիկ աղտոտ ակռաներ, իսկ խարտեաշ ու գանգուր մազերուն շրջագիծը՝ հարցական նշաններով, փակագիծերով, կախման կէտերով։ Ի՛նչ հակասութիւն սակայն իր կրած մակդիրին հետ։ Հիւանդագին ըլլալու աստիճան չափազանցուած ջղայնոտութիւն մը կը թրթռացնէր զինքը։ Չէր խօսէր, այլ կը փըրփրէր, կ'ոռնար, կը կռուէր։ Արդէն միայն կռիւի արժանի նիւթերով կը զբաղէր, իր նախազգուշութիւնները հայհոյութեամբ ստորագծելով։ Պետրոս անգամ մը ներկայ եղաւ անոր այսպիսի մէկ յորդումին։

— «Ի՛նչ, ի՞նչ, կը գոռար ան, նորէ՛ն ֆրանսերէն թերթ, նորէ՛ն ֆրանսական թատրոն. ատոնց հայերէնը չկա՞յ։ Զպիտի ըլլայ որ դուք անկ մէյ մը ցնցուիք, գիտակցիք մեր վիճակին. չպիտի՞ ըլլայ որ կռուիք, մաքառիք ձուլումին ու այլասերումին դէմ։ Մարած մոխիրներ բոլո՛րդ ալ, կաշխի վաճառականներ բո-

— 180 —

լո՛րդ ալ. միայն ձեր պղտիկ շահերուն կը նայիք, միայն ձեր մատներուն վրայ կը դողաք։ Մե՛նք ալ հայրենիք մը ունինք. պէտք է պատրաստ կենանք հոն երթալու։ Զբաղեցէ՛ք անով. պէտք է որ ճահիճները չորցնենք, պէտ՛ք է որ ջրանցքները բանանք որպէսզի... վատե՛ր, թոյլեր... Պոլիս ալ այսպէս էիք, ձեր հայրերն ալ այսպէս էին։ Երբոր հոն մէկը փողոցէն անցնէր վազելով, սարոափի ու ցաւի արտայայտութիւնը դէմքին՝ գիտէի թէ մէկը չէ սպաննուած, խարուած ամուսին մը իր հակառակորդը չէ բզքտած, կին մը իր մանուկները չէ խեղդած, սիրահարներ անձնասպան չեն եղած ինչպէս որ հոս կ'ըլլայ, այլ պարզապէս արեւելքցի մը գտնուեր է ինկած՝ կաթուածահար։ Հարիւրին իննսունն այսպէս կը մեռնէին. փտածութեամբ, անշարժութեամբ։ Իսկ դո՛ւք, հոս... ինչպէ՛ս ձեզմէ կայծ պիտի հանենք երբոր ժամը հնչէ, դուք որ մարած մոխիրներ էք հիմա։ Ուրկէ՞ կրակ պիտի գտնենք երթալու համար կուիւի. որովհետեւ այո՛, կուիւ պիտի ունենանք, մենք, որքան ատեն որ տակաւին ոտքի կաթողիկէ մը ըլլայ եւ ձիւնազարդ գագաթ մը լեռնէն, որքան ատեն որ մեր երակներուն մէջ արիւնին հետ եռացող «մեր հայրենիք» մը ըլլայ, որքան ատեն որ մեր հայրենիքը չըլլայ...»

Պետրոս չէր խնդար։ Իսկ անոնք որ կը նեղուէին և կը բարկանային, լաւագոյն կը համբերէին մեկնիլ, անգամ մը եւս տեղի չտալու համար ասկէ առաջ պատահած այնքան ցաւալի վէճերու, կռիւներու։ Այս խօսքերուն պատճառած անբացատրելի անհանգստութենէն դատ, Պետրոս խորունկ ցաւ մը կը զգար ի տես այն

բոլշեւիկները կանոնաւոր պայքար կազմակերպած են անգլ. ազդեցութեան դէմ։ Անտուկները գործարանին կողմէ Մարսիլիա ղրկուեցան. Մաքսի վարչութիւնը ետ ղրկեց զանոնք։ Ասոր վրայ Բասքին գնաց դատ։ Աֆղանիստանի դեսպանատան թարգման հրեայ Խայիմ Նաթանը եւ Պոլսեցի Քոհէն անուն ուրիշ հրեայ մը, որոնք Բասքինը ներկայացուցին դեսպան Ղուլամ Նապիլ խանին։ Այս վերջինը՝ շլացած իրեն առաջարկուած կաշառքէն, ընդունեց որ անտուկները իր անունով ղրկուին։

Բասքին չէ վճարած թմբեցուցիչներուն հաշիւը եւ անհետացած է։

*** Առջի օր խուզարկութիւն կատարուեցաւ Բասքինի փարիզի բնակարանին մէջ, Քոնվանսիոն փողոց թիւ 19։ Տան մէջ կար միայն Բասքինի 16 տարեկան աղջիկը՝ Նատիա, որ յայտնեց թէ հայրը մէկ ամիսէ ի վեր ճամբորդութեան մէջ է եւ հասցէն չի գիտեր։ Տունէն գրաւուեցան մեծ քանակութեամբ թուղթեր։*

կացութիւնը Աֆղանիստանի մէջ

Փեշաւարէն կը հեռագրեն թէ Ամանուլլահ թագաւորի խորթ եղբայր Ինայէթուլլահ եւ ուրիշ երեք կուսակիցները խեղդամահ եղած են։ Աֆղրտիներու խմբակ մը միացած է Նատիր խանի եղբայր Սէրտար Հաշըմ խանի եւ կը քալէ Կարտէզի վրայ։

Տաքը եւ ջուրի պակասը

Օրերէ ի վեր սպասուած փոթորիկը պայթեցաւ առջի օր ժամը 16·45ին եւ տեւեց մինչեւ ժամը 18։ Աւելի քան մէկ ժամ անընդհատ կայծակն ու որոտումը եւ ըրկեղեղը յիշեցնող անձրեւը սարսափ տակ պահեցին Փարիզի եւ արուարձանի բնակչութիւնը։ Հակառակ յորդառատ անձրեւին, ջերմութեան աստիճանը երբեք չիջաւ ու երկչոտ նոյն սաստկութեամբ շարունակուեցաւ տաքը։ Եթէ այսպէս շարունակուի, ջուրի պակասէն կը վախցուի։ Առջի օր 735.000 խորանարդ մեդր ջուր գործածուեցաւ Փարիզի մէջ՝ կոտրելով բոլոր մրցանիշերը։ Ջուրի պակասը զգալի դարձած է հարաւային արուարձաններու մէջ՝ Ժանթիյեի, Արքէօյլ եւ Մոնրուժ։

*** Անգլիոյ մէջ աւելի զգալի է ջուրի պակասը։ Վեց շաբաթէ ի վեր երաշտութիւն կը տիրէ։*

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél Trudaine 88-77

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ

կը քացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երկ.էն 62 Ruede la Rochefoucauld բակին խորը, Բ. յարկ, ձէ կողմ. Nord Sud: Pigalle.

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու տարուր ֆրանքով։
63 Av. de Wagram մէթ. Ternes
73 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
39 Bld. de Strasbourg
Métro: Château d'Eau
Հեռ. Prov. 69 38
Մասնագէտ բժիշկներ ջերմահիւանդութեանց, փրոսթաթի, անկարողութեան, ֆրանկախտի, մորթի եւ կանանց հիւանդութեանց: Արեան քննութիւն, էլեկտրաբուժութիւն: Ամէն օր ժամը 9-12 եւ 2 8: Կիրակի եւ տօն օրեր 9 12:

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէյիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay Շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէյիգի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապրպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:
Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց ձասցէն ներկայանալու ձամար իրենց բնակարանը:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք
BOULANT
ՁԱՇԻՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

Կ'ուզուի ձերմակեղէնի վարժ գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու ձամար:
Դիմել՝ Lippé *քոյրերու*, 346 Rue St. Honoré:

Կ'ուզուի վարպետ խոհարար մը արեւելեան կերակուրներու ձամար: Դիմել՝ Restaurant Telgadin 14 Rue François Garein, Lyon.

Ծախու է ֆանէլայի մեքենայ մը, որ կը ձիւսէ սքանչելի թրիքօներ, վրզնոց, գլխարկ, գուլպայ եւ ամէն տեսակ բուրդէ ձագուստեղէն: Գինը դիւրամատչելի: Դիմել Պ. Շամբարձում Սինանեանի, 5 Rue Capitaine Ferber, Issy-les Moulineaux (Seine).

Գործ կը փնտռէ ֆրանսերէն գիտցող երիտասարդ մը:
Դիմել՝ *Յառաջի* խմբագրութեան:

Ծախու է կօշկակարի ոտքով նոր մեքենայ մը գեղչուած գինով: Դիմել՝ Պ. Շիսաեանի 22 Av. Rouveyrol, Asnières (Seine):

EMPIRE Միւգիք-Հոլ· 37 Av. Wagram

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ
Ունինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e):

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատորեան քննութիւն եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Իսի-լէ-Մուլինոյի Վռամեան ենթակոմիտէի կողմէ, սէն ֆլուի անտառը, այսօր կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8ը։
Առաջնորդներ պիտի սպասեն Pont de Sèvres եւ Pont de St. Cloud.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ
կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Հրայր խումբին կողմէ
Այսօր կիրակի առաւօտ ժամը 10էն մինչեւ իրիկուն
Hotel Beauséjourի պարտէզը

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական ախոյեանութեան տարեկան մրցումները (7րդ տարի), կազմակերպուած Փարիզի եւ շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, Stade de Parisի *մէջ* (Porte St. Ouen), *այսօր կիրակի ժամը 2ին, մասնակցութեամբ Փարիզի, Պիյանքուրի, Իթալիի, Պուա Քոլոնպի, Սարսէլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու մարզիկներուն եւ սկաուտներուն և Դպրոցասէրի սանուհիներուն։*
Տոմսեր՝ 5, 10 եւ 25 ֆրանք։

ԱՅՑ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ Père Lachaise

Շ. Գարաֆիսարի ձերոսամարտի 14րդ տարեդարձին առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Շ. Գարաֆիսարի եւ շրջանի «Թազմիկ» Հայր. Միութեան, այսօր կիրակի ժամը 3ին: Բանախօսութիւններ եւ ուղերձներ: Հրաւիրուած են ազգ. բոլոր կազմակերպութիւնները ու կուսակցութիւնները:

Եթէ կ'ուզես ուտել միշտ յաւը
ու վճարել միանգամայն ածան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET V. YARJANIAN
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97-39 եւ 96.70
Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Արկածի դատերու մասնաւոր ձիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅԱՐԱՆՍԱՆ մանելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։* (*ԱՅԻՏԱՎԻԹ*)։ *Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ Վերջ ամէն երկրի համար։*
Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ
Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6:
Métro St. Denis 15bis Boulevard St. Denis

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր ձայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet
Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր ձայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի բոլոր քսակներու:

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ· ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ· ԹԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶՈՒՍԵՒԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՆՇԱՆ ԳԱՀԿԻՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord-Sud: N. D. de Lorette et Anvers
ՄԱՔՈՒՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՕՐԱՒՈՐ
ՄԱՅՐԱՊԵՏ
ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
Կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր դուստր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր ձասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն։

ԿՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական ձակակշռի, ձանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստաձելին, կ'ապաձովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քո
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաձրդեղի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապաձովագրութիւններ: Նամակով կամ ձեռաձայնով կարելի է միշտ ցորդակցիլ ձետեւեալ ձասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՒԻԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Scienc
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Malades
եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին ձիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Mich
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton 60

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՍՏ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49-

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bi
միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մ
ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:
Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային կեդրոնական դրութի
արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային
բութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը
ռանց վնասելու, որովձետեւ toxique չի պարունակեր:
Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandj
115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին ֆրանսայի ձամար 20 ֆր
ուրիշ երկիրներ 50 ֆր.:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVI
Ցերը եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու։ Աչքի մ գէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԷԿԱ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 հեռ. Nord
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկանե
ձոխ մթերք՝ *Ջենիթ, Լոնժին, Էլգին, Օմէկա, Լիփ, Ռոմ*
ժամացոյցներու, *Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու*, ակնեղէ
րու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկանե

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.
POLYDOR
REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil.
Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տար
նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմ
գուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլա
ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ա
բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները:
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղչուած գի

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges ի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, թել. Trudaine
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ Տ
Երէ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած SIN JOLIVET *հացերը։*
Ուսինէ խաշխաշով, շուշմայով, ճապաւոով եւ քիմ պատրաստուած հացեր։
Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակար Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 գեղ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՅՈՒԼԻՍ 1929

23 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1014 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Վէճերը Լուծելու Ջեւ Մը

Չի բաւեր մատնանշել ո՛ր եւ է թերութիւն։ Հարկ է նաեւ ցուցնել դարմանները։

Այդպէս եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասին։ Կիրակի օր պարզեցինք շարք մը ցաւեր։ Կարելի՞ է դարմանել զանոնք, եւ քիչ-շատ ներդաշնակ ու աւելի արդիւնաւոր ճամբու վրայ դնել այդ կազմակերպութիւնը։

Մեր կարծիքով, լուրջ դժուարութիւններ չկան, պայմանաւ որ վերահաստատուին փոխադարձ վստահութիւնն ու բարեացակամութիւնը։ Եթէ չենք սխալիր, սկզբունքի խնդիրներէն աւելի, մանր-մունր վէճերն ու քէներն են որ միտք ու սիրտ կը պղտորեն։

Ամէնէն առաջ, անհրաժեշտ է ունենալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդր. վարչութիւն մը։ Գործօն ու հեղինակաւոր մարմին մը, որ կարենայ վարել ամբողջ շարժումը, փարիզէն մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա։

Գիտենք որ զանազան միջոցներ փորձուած են այդ վարչութիւնը կազմելու համար, բայց գործը մնացած է կէս ճամբան։ Ցիր ու ցան՝ երկիրէ երկիր, աշխարհէ աշխարհ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերը նիւթական հնարաւորութիւններ չունին ընդհ. պատգմ. ժողով գումարելու։ Տեղէ տեղ ճամբորդելու ղրժուարութիւններն ալ առանձին։

Այս կացութեան մէջ, կը կարծենք թէ գործնական միջոց մըն է սկզբունքով համաձայնիլ փարիզը կեդրոն հռչակելու, եւ անտեղ նշանակելու կեդր. վարչութեան մը անդամները։ Իւրաքանչիւր կազմակերպուած մասնաճիւղ իր պատգմ. ժողովին կամ Շրջ. վարչութեան քուէով կ'ընտրէ թեկնածու մը այդ վարչութեան համար։

Մանրամասնութիւնները մէկդի ղնելով, այդպիսի շրջաններ կր հաստատենք հետեւեալ գաղութները.—1. Արեւմտեան Եւրոպա, 2. Ռումանիա, 3. Պուլկարիա, 4. Յունաստան, 5. Կիպրոս, 6. Եգիպտոս. 7. Սուրիա, 8. Միջագետք, 9. Մ. Նահանգներ, 10. Հարաւ. Ամերիկա, 11. Պարսկաստան (Թաւրիզ)։ Համաձայն իր թուական եւ բարոյական սակին, իւրաքանչիւր մասնաճիւղ կ'ընտրէ մէկ կամ երկու թեկնածու։

Այս ձեւով նշանակուած 12—15 թեկնածուները իրենց մէջէն կ'ընտրեն հինգ կամ եօթը հոգինոց կեդր. վարչութիւն մը, իրրեւ գործադիր իշխանութիւն, մնացեալները համարելով խորհրդականներ։

Ի՞նչ հիմնաւոր առարկութիւն կարելի է ընել այսպիսի լուծումի մը դէմ։

Վէճերը կարճ կապելու համար, կարելի է թեկնածուներու երկպատիկ ցանկ մը պատրաստել փոխադարձ համաձայնութեամբ, խոյս տալով բոլոր վիճելի անուններէն։ Պայման չէ որ անպատճառ մարզական մասնագէտ ըլլայ կեդր. վարչութեան անդամը։ Աշխատելու ընդունակութիւնը, ուղղամտութիւնը եւ գործին սէրը լաւագոյն վկայականները պիտի ըլլան ոեւէ թեկնածուի համար։

Որպէս զի կարենանք մեքենան շարժման մէջ դնել եւրոպական հասկացողութեամբ, ոչ թէ պատահական եւ տնավարի ձեւերով, անհրաժեշտ է որ կեդր. վարչութիւնը ունենայ գրասենեակ մը։ Մէկ ընդհ. քարտուղար կամ գործավար կրնայ վարել այդ գրասենեակը։

Իսկ ամէնէն հիմնականը,— որպէս զի այս վերակազմութիւնը նպատակին ծառայէ, հարկ է որ կեդր. վարչութիւնը, առաջին օրէն իսկ ունենայ որոշ ծրագիր մը, համապատասխան մեր ներկայ պահանջներուն։ Շատ գեղեցիկ առաջադրութիւններ կան Հ. Մ. Ը. Մ.ի ծրագրին մէջ, բայց թուղթի վրայ կը մնան, եւ իւրաքանչիւր շրջան իր հասկացողութեամբ կը գործէ։ Ձկայ կեդրոնական ուղեգիծ մը, ոչ ալ վարիչ միտք։

Առանց մասնագիտական խնդիրներ յուզելու, ըսենք, մէկ անգամէն, որ այսօր աւելի քան երբեք ուժ պիտի տանք արիներու կազմակերպութեան։

Գնդախաղը եւ ուրիշ մարզանքներ իրենց կարգին. բայց ո՛րեւէ կեդր. վարչութիւն իր եռանդին եւ նիւթական աղբիւրներուն հարիւրին 75ը պիտի յատկացնէ «սկաուտ»ներու։ Ամէնէն առաջ՝ 10-20 տարեկան պատանիներն են վտանգի ենթակայ, օտարացման յորձանքին մէջ, ուրեմն անոնք պիտի գրաւեն մեր ուշադրութիւնը։ Անոնց ֆիզիքական եւ հոգեկան առողջութիւնը՝ ամէն բանէ վեր։ Եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը այնքան արժէք ունի, որքան կրնայ ուժ տալ իր ծրագրի այս ճիւղին, բոլորովին ինքնավար եւ ինքնաբաւ դարձնելով զայն, եւ պահելով միայն իր վերին հսկողութիւնը։ Առանձին կանոնագիր, առանձին ելեւմուտք, եւ եղբայրական հոգածութիւն։

Կ'ըսեն թէ արիներու միջազգային կեդրոնը չի կրնար ճանչնալ արիներու խումբ՝ մարզական Միութեան մը կողքին։

Եթէ հիմնաւոր իսկ ըլլայ այս առարկութիւնը, կարելի է հարթել, պարզելով մեր ինքնուրոյն կացութիւնը։ Ինչպէս ամէն բանի մէջ, այստեղ ալ «օրէնքէ դուրս» կը համարուինք եւ հասկցողը կը հասկնայ։ Մնաց որ, Հ. Մ. Ը. Մ.ը «մարզական» չէ, բուն մասնագիտական առումով, այլ «Հայ Մարմնակրթական Միութիւն» (Culture Physique)։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամ կամ ոչ, հին կամ նոր, տարէց կամ երիտասարդ, Փարիզի մէջ թէ այլուր,— պատրա՛ստ են հասկացողութեան գալու եւ ձեռք ձեռքի տալու այս տեսակ ծրագրի մը շուրջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՏԺԳՈՅՆ ՊԱՏԿԵՐ

ցուսաքեր *կ'ողբայ խմբագրականի մը մէջ (12 յուլիս)*.

—«Ի՞նչ ըրինք իբրեւ հաւաքականութիւն, մեր հանրային վէրքերը դարմանելու համար, մեր աղէտները մեղմացնելու եւ մեր ներքին ու արտաքին ճակատագիրը թեթեւցնելու համար։

Գերմանիա, ատեն մը, իր պատմութեան մթին մէկ թուականին, իրաւունք ունէր հաւժայնավար ըլլալու, եւ առա՛նց մեծ վտանգի, տրուած ըլլալով իր ցեղային ուժը։ Ոչ միայն չեղաւ, այլ եւ փշրեց այդ շարժումը եւ մնաց առողջ ու անխոցելի։ Մենք, չկրցանք դեռ,— չխօսինք խոշոր բառերէ— *գոնէ բարոյապէս* մէկ ճակատ կազմել մեր անկախութիւնը խորտակող, մեր ժողովուրդը այլասերող այդ անբարոյական շարժման դէմ, անոր հայանուն եւ հայրենաքանդ ծառաներուն դէմ։ Ընդհակառակն, ազգայնակա՛ն հոսանքներ ու քաղքենի՛ կազմակերպութիւններ ունինք դեռ, որոնք ստրկօրէն խունկ կը ծըխեն եւ փա՛ռք կը սեպեն ծառաներուն ալ ծառայել...։

Ընդուշտ արտասահմանի մէջ, չենք կրնար մեզի պարտադրուած քաղաքական ճակատագիրը փոխել. չենք կրնար վերցնել *այսօր* մեր ժողովուրդին եւ մեր հայրենիքին վրայ դրուած լուծը եւ մեր դարաւոր ոսոխը հեռացնել մեր հողերէն։ Բայց, կրնայինք *վաղուան* համար պատրաստուիլ, կրնայինք՝ բարոյական մէկ ճակատ ունենալ գոնէ թուրքին դէմ, եւ նպաստել՝ մեր բոլոր միջոցներովը եւ օժանդակութիւններով, մեր թշնամիին տկարացման։ Ի՞նչ ըրինք սակայն։ Մինչեւ իսկ այս կէտին շուրջ, կոչ ումն ունեցող կազմակերպութիւններ ունինք, որոնք թուրքին բերած աղէտն իսկ կ'ուրանան եւ կը ջանան հայ յեղափոխութիւնը մեղադրել, գետնաքարշ համակերպութիւնը պանծացնելով։

Նոյն պատկերը մեր ներքին կեանքին մէջ։

Աշխարհի բոլոր ծովերուն եւ բոլոր հովերուն ցրուած բազմահազար զանգուածներ ունինք եւ կարեւոր գաղութներ։

Ոչ միայն գաղութէ գաղութ կապ չկրցանք ձգել, ոչ միայն համագաղթային մարմին չկըրցանք ստեղծել, այլ եւ եղան ու կան կազմակերպութիւններ՝ որո՛ք իրենց վերջին ձիգը կը թափեն եղած փորձերն իսկ ձախողեցնելու։ Աւելին. անջատ գաղութներն ալ բաժնուած ու պառակտուած են իրենք իրենց մէջ եւ չկայ ձեռնարկ մը, որուն շուրջ հայամզգային շարժում մը իրականացած ըլլայ։ Շարունակե՞նք այս մութ պատկերացումը»։

ՌՈՒՍԵԻԶԻՆ ՎԷՃԸ

Մոսկուայի Ֆրանս. դեսպան Ժան Հերպէթ կարախանի մօտ երթալով յայտնեց թէ միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը կը փափաքի միջնորդել, լուծելու համար ռուսեւէին վէճը։

*** Չինաստանի ազգայնական հանրապետութեան նախագահ Ջանկ Քայ Շէք հրամայեց որ 10 զօրաբաժիններ դրկուին Մանչուրիոյ սահմանը՝ ռուսական յարձակման մը դէմ պատրաստ գտնուելու համար։

Հակառակ զանազան հաշտարարական ցուցերու, Չինաստանի պաշտօնական շրջանակները վստահ են թէ խնդիրը խաղաղօրէն պիտի լուծուի։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԽԱՆԻ ԴԱՏԸ

ՎՃՌԱԲԵԿ ԱՏԵԱՆԸ ԲԵԿԱՆԵՑ ՆԱԽԿԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Էսկիշէհիրի վճռաբեկ Ատեանը զբաղեցաւ Սանասարեան խանի դատով։ Ներկայ էին կուսակալութեան չորս փաստաբանները, ինչպէս նաեւ Նարոյեան պատրիարքի երկու փաստաբանները, Նէճաթի պէյ եւ Պ. Մ. Նարլեան։

Ամէնէն առաջ խօսք առաւ Նէճաթի պէյ եւ երկարօրէն փաստեց թէ իր փոխանորդեալը օրինական ամէն հանգամանք կը ներկայացնէ տէր կանչելու Սանասարեան խանին եւ անոր համար դատ բանալու։ Հետեւաբար, խնդրեց բեկանել Քաղաքային Բ. ատեանին որոշումը, որով կը մերժուէր Նարոյեան պատրիարքին դատ բանալու իրաւասութիւնը։ Անկէ յետոյ ըսաւ թէ իրենք կատարեալ իրաւունք ունին դատ բանալու իրենց մէկ ստացուածքին գրաւման դէմ։ Անկախ ամէն բանէ, ըսաւ, կայ «տիրացող»ի («զիլլէեէտ») հանգամանքը, որ ինքնին բաւական է, որպէսզի մէկը կարենայ դատ բանալ։

Խօսեցան նաեւ կուսակալութեան փաստաբանները եւ յայտնելով թէ օրինական է Քաղաքային Բ. ատեանին տուած որոշումը, անոր վաւերացումը պահանջեցին։

Վճռաբեկ ատեանը բեկանեց Պոլսոյ Քաղաքային Բ. դատարանին տուած վճիռը, Սանասարեան խանի մասին։ Վճիռը յուլիս 16ին պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Պոլսոյ դատական իշխանութեան։ Քաղաքային Բ. դատարանի նախագահ Մէմտուհ պէյ, որ իբրեւ փոխանորդը նախադատ Ա. դատարանի նախագահին, ստացած է վճիռը, այս մասին հետեւեալը յայտարարեց լրագրողներու.

— «Սանասարեան խանի մասին տրուած վճիռը բեկանուեցաւ։ Պատճառը՝ նախնական քննութեանց մէջ տեսնուած թերին է։ Նոր դատավարութիւն պիտի կատարուի»։

Բեկման պատճառներէն մէկն ալ «թէվճիհր ճիհաթ»ի կանոնագրին սխալ կիրառումն է։ Վճռաբեկ ատեանը ըսած է որ այդ կանոնագիրը միայն անհատներու համար գործադրելի է, իսկ չի կրնար կիրարկուիլ այս տեսակ բարոյական մարմիններու նկատմամբ։ Երկրորդ պարագան է պատրիարքի հանգամանքին խնդիրը, որուն ուսումնասիրութեան եղանակը թերի նկատուած է։ Ուրեմն բեկանումը հիմնական տրամադրութիւններ կը շօշափէ։

Հեղինէ Արքուհի քանակցութիւնները խզուած

Էնկիւրի, 21 Յուլիս.— Փոխանակութեան խնդրին առթիւ համաձայնութեան մը գալու համար ամիսներէ ի վեր տեղի ունեցող բանակցութիւնները ձախողեցան։ Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները խզուեցան։

Թանի Թոթակիցը կը հեռագրէ Աթէնքէն.

—Հելլէնեւթուրք բանակցութիւնները կարծես թէ անելի մը մէջ կը մտնեն, քանի որ Թուրքիա կը շարունակէ գրաւել յունական գոյքերը եւ Թուրք կառավարութիւնը հեռու է ընդունելէ Պոլսոյ խառն յանձնաժողովին թելադրած լուծումները։

Այս կացութեան հանդէպ, Թուրք մամուլը իբրեւ անհաշտ կ'ամբաստանէ Յունաստանը եւ կը փորձէ սպառնալիքի քաղաքականութեան մը հետեւիլ։ Երկու կողմերէն որո՛ն անհաշտ ըլլալը կարելի է հասկնալ՝ երբ իմացուի թէ վէճի առարկայ խնդիրներէն մէկն այն է որ Թուրքիա պէ՞տք է ընդունի կամ ոչ սուլթանին օրով տրուած անցագիրները, որոնցմով Թուրքիոյ Յոյները մեկնեցան Պոլսէն, կայսերական վարչաձեւի անկումէն առաջ։

Անտրամաբանական է Թուրքերուն մերժուելը այս անցագիրները ճանչնալու մասին, որպէս զի արգիլեն Յոյներու Թուրքիա վերադարձը, քանի որ Յոյները այդ թուականին Պոլսոյ մէջ նիւթապէս եւ բարոյապէս անկարելիութեան մէջ կը գտնուէին զինուորական ճակատը ճեղքելով, դիմել քէմալական յեղափոխական պետութեան՝ անցագիր ստանալու համար։ Յունական տեսակէտին այս եւ ուրիշ կէտերու մասին հիմնաւորեալ ըլլալը այնքան ակներեւ է որ, ո՛չ մէկ սպառնալիք կրնայ գլուխ ծռել տալ Աթէնքի կառավարութեան։

Քաղաքական շրջանակները նոյնիսկ այն կարծիքէն են թէ Յունաստան պէտք է լքէ ներկայ բանակցութիւնները, որոնք դատապարտուած են վիժելու եւ խնդիրը յանձնել Ազգերու Դաշնակցութեան, միակ հեղինակաւոր պաշտպանը փոքրամասնութեանց իրաւունքներուն եւ որ արդէն միջամտած է Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ նման գործերու համար։

Պարտերու հաւասարակշիռը վաւերացուած

Երեսփոխանական ժողովը երկար վիճաբանութիւններէ, գիշեր-ցորեկ շարունակուող նիստերէ յետոյ, վերջապէս վաւերացուց ամերիկեան եւ անգլիական պարտքերու համաձայնագրերը։

Վերջին ժողովին մէջ խօսք առին զանազան երեսփոխաններ, որոնց մեծամասնութիւնը հակառակ էր վաւերացման։ Ի բացակայութեան վարչապետ Փուանքարէի, որ քանի մը օրէ ի վեր հիւանդ պառկած է, արտաքին նախարար Պրիան ճարպիկ խօսքերով եւ վստահութեան խնդիր յարուցանելով,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԲԵԿՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Պերլինի գաղթ. միութեան վարչութենէն ստացանք երկու չէքեր, The Equitable Trust Co. of New York No. 267,393,—59 տոլար 35 սէնդ, Անատոլուի բեկորներուն համար, միւսը՝ No. 267,394, նոյնպէս 59 տոլար 35 սէնդ, տէր Զօրի բեկորներուն համար։

Առաջին չէքը նոյնութեամբ փոխադրեցինք համապատասխան հաստէին, ինչպէս նախորդ գումարները։ Իսկ երկրորդը կը մնայ մեր քով, մինչեւ որ տէր Զօրէն տեղեկութիւն ստանանք անմիջական պէտքի մը համար։

Այս առթիւ վարչութիւնը կը գրէ իր յուլիս 16 թուակիր նամակով.

— «Կը փափաքէինք որ յատուկ մարմին մը կազմուէր այս գործին համար։ Հանգանակութիւնը չէ վերջացած դեռ եւ կը յուսանք այս գումարը աւելցնել։»

Պերլինի գաղթ. միութենէն տոլար 59,35 (հաշուելով 20.50էն)	1513.40
Նախորդ գումար	10,828.80
Ընդհ. գումար	Ֆր. 12,342.20

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ԱՂԵՏԱԼԻ ՀԵՂԵՂԸ

Տրապիզոնի աննախընթաց հեղեղին մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը տրուին.

Հեղեղմանժան անձրեւները սկսած են յուլիս 7ի կիրակի օրը եւ երբեմն կարկուտի փոխուելով տեւած են ամբողջ 40 ժամ։ Բարձունքներէն թափուող ջուրերը իրենց ճամբուն վրայ գտնուած բոլոր իրերը, մարդ, անասուն, հունձք, տուն, կամուրջ, ծառ, քար եւն. տապալած եւ դէպի ծով սկսած են քշել։

Հեղեղներուն հետեւանքով, Օֆ գաւառակին Քատահոր գիւղախմբին մեծ ու բարձրադիր մէկ գիւղը տեղահան եղած է։ Ջուրերը ահաւոր ուժգնութեամբ խոյացած են վար եւ բազմաթիւ գիւղեր թաղած։ Օֆ գաւառակէն մէկ ժամ դէպի վեր գտնուած 5-6 գիւղեր ամբողջութեամբ ոչնչացած են։ Ճամբաները փակ ըլլալուն, կորուստներու մասին հաստատուտ տեղեկութիւններ կը հասնին։

Միայն Օֆի կրած վնասը շատ կարեւոր է։ Հեղեղը կը շրջունակուի դեռ։ Այս շրջանակի տեսարանը բոլորովին կերպարանափոխ եղած է կազմուած նոր բլուրներուն եւ գետակներուն պատճառով։ Ջուրերը բարձր բլուր մը շրջապատած են, կղզիի երեւոյթը տալով անոր։ Այս բլուրին վրայ ապաստանած բնակչութիւնը, օրերէ ի վեր անօթի եւ անճար օգնութեան կը սպասէ։

Սիւրմէնէ գաւառակին 25 գիւղերու սեփական հունձքը ամբողջութեամբ փճացած է։ Այս շրջանակին մէջ կործանած են 20 քարաշէն մեծ կամուրջ, Ագռաւուի գիշերօթիկ դպրոցին մէկ մասը, 20 չաղացք, 20 տուն, 25 վաճառատուն եւ շուկան պահպանող քարափը։

Մարդային կորուստները աւելէն Օֆի մէջ են։ Սիւրմէնէի մէջ միասը մէկ միլիոն ոսկի կը գնահատուի։ Հեռաձայնի եւ հեռագրի հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են։ Ծովը այնքան լեցուն է քշուած ծառերով եւ զանազան առարկաներով որ նաւերու երթեւեկը խիստ դժուար տեղի կ'ունենայ։ Սիւրմէնէի ծովեզերքը լեցուած տունի աւերակները 300 քառ. մեղր շրջանակ մը ձեւացուցած են։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ԽՈՇՈՐ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՎԻԺԱԾ

Ղաչարներու մէկուկէս դար տեւող տիրապետութիւնը ստեղծած եւ զարգացուցած է այնպիսի բարքեր, մասնաւորաբար պաշտօնական ու պետական բարձր դասերու մէջ, որ հին Պարսիկներուն յատուկ բոլոր դրական գիծերը տեղի էին տուեր ամէնէն այլանդակ յոլութիւններու առջեւ։ Մեքենայութիւնը, «շանթաժ»ը, կաշառքը եւ հայրենադաւութիւնը սովորական երեւոյթներու շարքն էին անցեր քաղաքական բոլոր ասպարէզներու մէջ։ Մէկ դար շարունակ գոյութիւն ունեցող «կապիտիւլասիոն»ներու շնորհիւ, իւրաքանչիւր քաղաքական բախտախնդիր պետական կարեւոր պաշտօնի գլուխ անցած եւ հայրենիքի շահերը օտարներուն վաճառող ամէն դաւաճան հայրենասէրի շապիկ հագած, օր ու գիշեր կ'ոտնակոխէին երկրին ամէնէն ժիջական շահերը, յօգուտ իրենց ուխտամիներուն անձնական գրպանի եւ դիրքի։

Ղաչար թագաւորները, ինչպէս եւ անոնց հովանաւորած կառավարութիւնները ոչ միայն չէին պատժեր հայրենիքի դաւաճանները, այլեւ կը խրախուսէին։ Միւս կողմէ երկրին մէջ քիչ էր թիւը այն իսկական հայրենասէրներուն, որոնք կը տեսնէին այս բոլորը, բայց չէին կրնար ձայն անդամ հանել։ Մանաւանդ անկարելի էր որոշ տարրեր իրենց շուրջ ժողվել, հաւաքական ուժ ստեղծել պայքարելու վերջն վար կազմակերպուած քաղաքական դաւադիրներու զօրաւոր խմբակին դէմ։ Մանաւանդ կարեւ աւերող Թոքերով կը շնչէր այդ բարքերուն ձեւ ու գոյն տուող յենարանը, կազմուած հոգեւոր ու յետադէմ տարրերէ։ Չկար վարձատրութիւն — բարոյական թէ դրամական — մաքուր, անշահախնդիր գործիչներու, որոնք իբրեւ անմերձենալի բացառութիւններ պարբերաբար կ'երեւիէն քաղաքական հորիզոնին վրայ եւ յաճախ իբրեւ զոհեր ստորին դաւադրութիւններու, իրենց «մեղքեր»ը կը քաւէին մութ բանտերու մէջ կամ կախաղաններու վրայ, նոյնիսկ Թնդանօթի բերանը։ Չկար այնպէս պատիժ — ծանր թէ թեթեւ — բոլոր այն բախտախնդիրներու համար որոնք իբրեւ օրէնք «ապրանք» նախարարական աթոռներու վրայ, կամ դեսպանական ծիրանի հագած ամէն օր նոր պատասխանատու պաշտօնով մը մերթ ռուսական, մերթ անգլիական ոսկիներ կը ժողվէին թէհրանի կամարտասանհինգ արքայավայել կեանք անցընելու համար։

Ինկաւ Ղաչար տունը, բայց իր ստեղծած բարքերը կ'երեւի տակաւին կ'ապրին, հակառակ նոր իշխանութեան ձեռք առած վճռական միջոցներուն, կ'երեւի տակաւին նախարարական աթոռներու վրայ կը շնչեն մարդիկ, որոնք հին օրերը կ'երազեն, առանց անդրադառնալու թէ երիտասարդացող այս երկիրը երես է դարձուցած ամէն տեսակի դաւադիրներուն։

Յունիս 18ին Շահ Փէհլեւիի հրաժանով պաշտօնանկ եղաւ եւմտական նախարար Ֆիրուզ Միրզան՝ տխրահռչակ միապետական Ֆարսան Ֆարմանի տղան եւ անմիջապէս բանտարկուեցաւ խիստ հսկողութեան տակ։ Ի դէպ ըսեմ, որ դաւաճանութեան մէջ բռնուած այս հերոսին իւնտրիգներուն շնորհիւ հրաժարեցաւ եւմտական խորհրդական ամերիկացի Միլսփօն, ինչպէս եւ վերջին ընտրութիւններու ժամանակ խորհրդարան մտան իրեն հաւատարիմ քանի մը պնակալէզներ, որոնց շարքին նաեւ հարաւային պարսկահայութեան ձանօթ քաժէէնը (նախ սպառնալով և ապա պաշտօնանկ ընելով պարսկահայութեան հարազատ թեկնածուն, որ եւմտական նախարարութեան մէջ կարեւոր պաշտօն ունէր)։ Իր գաղտնի թէ բացարձակ հակօրինական միջամտութիւնները, առանց հայ քուէարկուներու դիտութեան ու ներկայութեան քուէներ տեղաւորել տալը, մասնաւորաբար գիւղացիական շրջաններու մէջ, տեղական իշխանութիւններուն ուղղած իր նամակ-հրահանգները ի նպաստ իր թեկնածուին, ժամանակին ընդհանուրի արդահատանքին արժանացան, որու հետեւանքով հարաւային պարսկահայութիւնը ընտրութիւնները լուռ բօյկոտի ենթարկելու հարկաղրանքին տակ զտաւ ինք զինքը։ Նոյն վերաբերմունքը ցոյց տուին նաեւ պարսիկ քուէարկողները այն շրջաններուն մէջ ուր կը տարածուէր Ֆիրուզ Միրզայի ազդեցութիւնը։

Թագաւորը յայտարարեց վարչապետին.

— «Եւմտական նախարարը կը հրաժարեցնեմ իր պաշտօնէն, վստահութիւն չունիմ անոր վրայ»։

Միաժամանակ պաշտօնանկ ու բանտարկուած նախարարին պարտականութիւնները առժամապէս փոխանցելով վարչապետին, Րիզա Շահ կ'երթայ եւմտական պաշտօնատուն եւ անձամբ կը խօսի բոլոր պաշտօնեաներուն, կը բացատրէ թէ իրենք պարսիկ պետութեան պաշտօնեաներն են եւ ոչ թէ այս կամ այն նախարարին, հետեւաբար արժանաւորները գնահատանք եւ դաւաճանները պատիժ միայն կարող են ակնկալել։

Նոյն եւ յաջորդ օրը Թէհրանի մէջ ձերբակալուեցան նաեւ երկու ուրիշ կարեւոր անձնաւորութիւններ՝ Աքպէր Միրզա Մասուդ (նախկին Սարբազ Դովլէ) Ֆարսի ընդհանուր նահանգապետը, որ օդանաւով Շիրազէն նոր էր հասած կառավարութեան հրահանգով եւ Սարթիպ Զահրդի, Պարսկաստանի «Ասնիէ»ի ընդհանուր կառավարիչը։ Այս վերջին երկուքը Ֆիրուզ Միրզայի հետ միասին կը հաժարուին Շիրազի վերջին դէպքերուն գլխաւոր հեղինակները, ապստամբներուն գաղտնի հովանաւորողները, իբրեւ ծրագիրը ունենալով հակապետական հատուած ստեղծել Թէհրանի մէջ և երկիրը անիշխանութեան մատնել։ ուրիշ խօսքով երկրորդ Աֆղանիստան ստեղծել յօգուտ օտարշահագրգռուածպետութիւններուն։ Բարեբախտաբար ինչպէս միշտ, նոյնպէս եւ այս անգամ կառավարութեան արթուն աչքը կրցաւ դիտել վարպետօրէն սարքուած դաւադրութիւնը եւ գլխաւոր դաւաճանները ձերբակալելով կանխել անակնկալները, որոնք վերածուող այս երկրի եւ զարթօնքի օրեր ապրող այս ժողովուրդին առջեւ չտեսնուած դժբախտութիւններու դուռ պիտի բանային։

Մայրաքաղաքի կարեւոր թերթերը արձանագրելով դաւաճաններուձերբակալման լուրը, երեւան կը հանեն Ֆիրուզ Միրզայի տարիներ առաջ կատարած մէկ դատապարտելի յանցանքը։ Արտաքին նախարար եղած միջոցին, Անգլիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ կատարուած բանակցութիւններու առիթով, Ֆիրուզ Միրզան, անգլիական կառավարութենէն հայթիւր հազար սդերլին կաշառք է առած։ ճիշդ է թէ ձու զողացողը ձի ալ կը զողնայ։ Այդ խոշոր կաշառքէն յետոյ, այս անգամ փորձեց ամբողջ երկիրը վրայ տալ, հաւանաբար հանրապետական կարգեր երազելով եւ Հանրապետութեան նախագահի աթոռին վրայ նստելու մարմաջով, ինչպէս կը պնդեն շատերը։

Ըստ վերջին լուրերու, դաւաճանները պիտի դատուին եւ իրենց արարքին արժանի պատիժը պիտի ստանան։ Նոյն լուրերու համաձայն, արտաքին նախարարը պիտի անուանուի եւմտական նախարար, իսկ «Յառաջ»ի ընթերցողներուն ծանօթ Թաղիզադէին պիտի յանձնուի արտաքին նախարարութիւնը։ վերջինս Խորասանի ընդհ. նահանգապետի պաշտօնով Մշէդ կը դտնուէր, եւ հրաւիրուած էր Թէհրան ձերբակալութիւններէն առաջ Լոնտոն մեկնելու, իբրեւ պարսկական դեսպան։ կը հետեւի թէ ոչ միայն դաւաճանները կը պատժուին, այլեւ կը գնահատուին իսկական հայրենասէրները։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

ՄՈՍՈՒՆ - ՋՕՌԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Յուլիս 21ի լուսաբացին, Ռէսի զօրերի բլուրին վրայ կը ծածանէին երկու Դաշնակցական դրօշակներ։ Ինչպէս ըսի, այս մեր վերջին կայանն էր, ուր տեղի պիտի ունենար զինուորական խորհուրդ։

Բլուրէն դէպի հարաւ, դեղեցիկ եւ տափարակ դաշտին վրայ կ'երեւային հայկական գիւղերը, Մոսուն եւ Քոռուն։ Մոսունի մէկ ծայրը կը գտնուէր զօրանոցը, իսկ դէպի արեւելք, բլուրին ստորոտը՝ Զօռի պահակոնոցը։

Քիչ մը հեռուն դրօշակներէն մէկուն տակ կը կատարուէր մեր զինուորական խորհուրդը, որուն կը մասնակցէին երկու խմբապետներ, երկու օդնականներ, եւ տասնապետներ։

Իրիկուան ժամը 7ին շարժեցանք դէպի յառաջ։ Քիչ յետոյ բլուրի ստորոտն էինք, ուր խումբը բաժնուեցաւ երկուքի, «Արտաւազդ» խումբը բռնեց Մոսուն տանող ճամբան, իսկ «Մասիս»ը Զօռի ճանապարհը։

Երբ հասանք Մոսուն, գիւղէն քիչ հեռու գերեզմանատան մէջ հանգիստ առինք։

Մեւնոյն ատեն քանի մը տղաներ ուղարկեցինք որոնք հեռադրի թելերը կարեցին, Պայազիտ — Մոսուն գծին վրայ։

Երբ զինուորները վերադարձան, խումբը յառաջ խաղաց եւ նշանակուած երկու փէշտայիները զատուելով զացին ուժր նետելու զօրանոցին մէջ։

Խմբապետը բաժնեց տասնեակները, իրենց բռնելիք դիրքերը ցոյց տալով իւրաքանչիւրին։ Աղօթարանը նոր էր բացուած, բոլորս մեր դիրքերուն վրայ, շրջապատած էինք զօրանոցը, ու կը սպասէինք ռումբերու պայթելու ձայնին, բայց ամբաձիգ զինուորները նշմարուած էին պահականոցին կապուած շունի մը կողմէ որ սկսաւ հաչել։ Շան ձայնէն պահակը իրար անցած, դանդաղ քալերով դէպի մեզ կը մօտենար։ Երբ մեզ տեսաւ հարցուց։ «Քի՞մ օ»։ Վալաղը ինձ ժօտ էր։ Առանց պատասխանելու ուղղեց հրացանը. ես իմ տասնեակովս նոյնպէս լարեցինք հրացանները եւ համազարկ տուինք դէպի զօրանոցի դուռը (օդի տաքութեան պատճառով դուռը բաց էր ձգուած)։ Կռիւը սկսաւ, միաժամանակ որոտացին ռումբերը։ Մէկ ժամ տեւող կռիւէն յետոյ զօրանոցը մայրուած էր թուրք զինուորներէն եւ մեր ձեռքը անցած։

Լոյսը բացուեցաւ։ կռիւը դադրած էր։ Ձգեցինք գիւղը՝ եւ դիրք բռնեցինք դերեզմանատանքարերունեւնուիւղացիները ձգելով գիւղը, սկսան գաղթել։ քիչ վերջը հասաւ Քոռուն գիւղի գաղթականութիւնը։

Կռիւը երթալով կը սաստկանար։ Արեւածագին ձգեցինք դերեզմաննոցի դիրքերը, ու կռուելով նահանջեցինք դէպի սարը, ուր «Մասիս» խումբը դիրքեր գրաւած կը կռուէր։

Մինչեւ սարի ստորոտը հասնելը ունեցանք մէկ սպաննուած եւ մէկ վիրաւոր։

Երբ հասանք լերան լանջը, նոր դիրքեր գրաւելով վերսկսանք կռիւը։ Թշնամին նոր եւ թարմ ուժեր ստանալով կ'աշխատէր շրջապատել մեզ, Քոռուն, Մոսուն եւ Արծափի ուղղութեամբ։

Նէյխ մը առաջ ընկած «սալաւաթ» քաշելով, փրփուրը բերնին, Արծափի կողմէն կը յառաջանար դէպի Գայլ Վահանի եւ իր օգնական կօլեայի դիրքերը (իմ եւ ասոնց միջեւ տարածութիւնը հազիւ100 քայլ էր)։

Մենք ուժեղ կրակ թափեցինք թշնամիին գլխուն, օգնելու համար խմբապետին եւ միւսներուն, որպէս զի կարենային դուրս ելլել իրենց դիրքերէն, բայց չյաջողեցանք։ նոյն վայրկեանին ինկան Վահան, իր օգնական կոլեան, Համօն, Գարեգինը եւ ուրիշներ։

Երբ հասանք Զնկլի դիրքերը, նորէն սկսաւ ուժեղ կռիւ, Արծափ հայ գիւղի կողմէն եկած Քիւրտերու եւ կառավարական զօրքերու հետ։ Ասոնք գաղտնի կերպով սպրդած էին մեր ետեւի կողմէն եղէգնապատ ձորակի մը մէջ, որպէսզի մեր նահանջի ուղին փակեն, բայց այս փորձը սուղի նստաւ։

Զնկլի դիրքերը հասնելէ յետոյ, երկու խումբերու զինուորները միացած էինք։ Կռուի տաք վայրկեանին յանկարծ մեր թիկունքէն սահմանի ուղղութեամբ եւս սկսաւ գնդակներու տարափը մեր վրայ։ Պահ մը շփոթեցանք թէ թշնամին ո՞ր կողմէն եկած է. քանի մը վայրկեան յետոյ խնդիրը պարզուեցաւ։

Ռուս սահմանապահ զօրքերը սահմանը անցնելով տասը քիլոմեդրի չափ ներս մտած էին թրքական հողը եւ այնտեղէն սկսան կրակել մեր վրայ, խլեղլով բազմաթիւ զոհեր։ Միւս կողմէ Համիա բէգը Արարատի մեր նահանջի լեռնաշղթան՝ բռնած՝ փակեր էր մեր ուղին։

Մեղի արգիլուած էր Ռուսներու վրայ կրակ բանալ, ուստի սպիտակ դրօշ պարզեցինք։ Բոլորը ապարդիւն անցաւ, բաւական զոհեր տալէ յետոյ, ստիպուեցանք կրակել դէպի Ռուսերը, բայց օդի մէջ։

Իրիկուան դէմ, կռիւը տակաւին կը շարունակուէր ուժեղ թափով։

Մօտ էինք սահմանին, ունէինք ծանր վիրաւորներ։ Քանի մը ժամ վերջը, հրացանադադարը դադրեցաւ։

Վիրաւորներու վէրքերը կապելէ յետոյ, սկսանք սահմանը անցնիլ, երբ մութը պատեր գետինը։ Թշնամին կը շարունակէր հատ հատ հրացաններ արձակել։

Մեր կողմէ միայն սուլոցի ձայներ, որով իրար կը կանչէինք եւ ուղղութիւն կուտայինք, առողջ թէ վիրաւոր իւ տասնեակէս։

Երբ սահմանը անցանք, սահմանապահ զօրքերը, դէպի մեզ կուգային։ Մենք չանացինք խօսա տալ, բայց չյաջողեցանք։ Տասը բուբլիով ռուս զինուորներն մեզ ազատ ձգեցին։ Այդ իրարանցումին մէջ, վիրաւորներէն մէկը (Մարտիրոսը) անյայտացաւ։

Մենք լուռ ու անխօս կը յառաջանայինք, առանց գիտնալու թէ ուր կ'երթանք։ Նշան էինք առած ալեւոր Մասիսը ու անոր ուղղութեամբ կը քալէինք։

Հանգիստի պէտք զգացինք ճամբուն վրայ. տեսանք ցորենի արտ մը, թաղուեցանք եւ բաւական քնանալէ յետոյ երբ արթնցանք, լոյս էր։

Մեր դիմացը սար մը կար, որ ինձի ծանօթ էր։ Հաժոզուեցայ որ ռուսական հողի վրայ ենք։ Ճնշող տպաւորութեան տակ շարունակեցինք մեր ճամբան։ Արդէն կ'երեւային Իգդիրը, Խոշխաբարը եւ շրջանի բոլոր գիւղերն ու այգիները։

Դուրս եկանք շիտակ ճամբան, որ կ'երթար դէպի Իգդիր։ Յանկարծ տեսանք ձիաւոր մը զոր ճանչցայ։ Իգդիրցի էր եւ դաշնակցական, Մուսանեան Աբրահ։ Յանկարծ գոչեց.

— «Էյ տղերք, սպասեցէք, ձեզանից եմ, աչքալոյս, բորենին սատկեցաւ այս գիշեր», (խօսքը Բոզալաւսկու հաժար էր, Իգդիրի գաւառապետը)։ Մեղ ուղղութիւն ցոյց տուաւ ու բաժնուեցանք։

Երրոր հասանք Խոշխաբար գիւղի այգիներուն մօտ, Իգդիրի կոմիտէի կարգադրութեամբ, պահակներ էին նշանակուած, ֆէտայիները մէկտեղ հաւաքելու։ Ուրախութեամբ տեղեկացանք որ, մեր քանի մը ընկերները ազատուած էին թուրքերէն եւ Ռուսներէն։

Իսկ Քոռուն եւ Մոսունի հայ գաղթականութիւնը, սահմանապահ զօրքերուն կողմէ քշուած էր Զօռ, ռուսական պահակոնոցը։

Յաջորդ օրը Պայազիթուրք փաշա մը գալով, Ռայներն իրենց երաշխաւորութեամբ կրկին արիւնի երդ քշեցին անտէր ու անպաշտպան ժողովուրդը։ Եւ խեղճ թուրք ասկէրներու հսկողութեան տակ վերադարձան իրենց դիւղերը։

Երկու խումբերը բաղկացած էին 112 հոգիէ։ Նախ քան մեր մասնակցութիւնը բերող տարիներու թիւը 106 հոգի, Աւոնցմէ պատերազմի զոհ դացին եւ անհետ կորսուած հոգի, 30 ձերբակալուեցան եւ ցածները զանազան տեղեր թեամբ խոյս տալով կրցան պատիլ։

ՂԱՉԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ Մ

Վերջերս տեղի ունեցաւ վրաստանի համայնավար կուսակցութեան ճրդ համագումարը եւ այդ առթիւ ունկնդրուեցան ծուլածոյ ճառերն ու զեկուցումները։

Թիֆլիսի Պրոլետարէն կ'ամփոփենք ազգային քաղաքականութեան վերաբերեալ զեկուցումը (4 յուլիս).—

Ընկերներ, ազգային քաղաքականութեան գործին մէջ մենք կը ղեկավարուինք Լենինի առաջադրութիւններով, որոնք կ'ըսեն, թէ նախ եւ առաջ մարքսիզմը երբեք չի հաշտուիր ազգայնականութեան հետ, որքան ալ այդ ըլլայ մաքուր, քաղաքակիրթ եւ կոկուած։ Մարքսիզմը ազգայնականութեան փոխարէն կ'առաջարկէ միջազգայնականութիւն, բոլոր ազգութիւններու ձուլումը։ Այդ բանը Լենինը գրած է դեռ 1913ին եւ այդ բանը բացարձակ ճշդութիւն է նաեւ այժմ, երբ մեր կուսակցութիւնը մեծ չափանիշով կը վարէ մեր ազգային քաղաքականութիւնն առհասարակ, իսկ մասնաւորապէս՝ Վրաստանի, Ադրբէջանի եւ Հայաստանի մէջ։

Սխալներ եղած են, բայց ընդհանուր առմամբ մեր քաղաքականութիւնը տուած է իր արդիւնքները եւ մենք կրնանք ըսել, թէ ունինք միջազգայնական ճիշդ քաղաքականութիւն, ազգութիւններու համերաշխութիւն՝ անոնց մշակոյթի եւ քաղաքական վերելքի հիման վրայ։

Բայց պէտք է կանգ առնել առանձին հարցերու վրայ, որոնք կ'որոշեն այդ աշխատանքը։ Անդրիստանի խուլոյի գաւառին մէջ դեպք տեղի ունեցաւ, բայց շուտով հաշուեյարդարի ենթարկուեցաւ խաղաղ կերպով։ Ցետոյ մենք քննեցինք այդ հարցը, ես կը կարծեմ թէ ճիշդ վերլուծեցինք կատարուած իրողութիւնը եւ ըրինք ճիշդ աւելորդութիւններ։

Ադրեջան, ելոյթի գլխաւոր պատճառը կրօնական մոլեռանդութիւնն էր, վարչական շեղումները այդ հարցին մէջ, հոգեւոր դպրոցներու փակումը, հաւատացեալներու զգացումներու վիրաւորումը, եւայլն։ Ի հարկէ, մենք իրրեւ մարքսիստներ, երբ նման հարցի մը մօտենանք, պէտք է երեւան հանենք տնտեսական բոյթ ունեցող պատճառներ, բայց օրեւէ կերպով կարելի չէ հասկնալ որ տնտեսական նկատումները չէին ապստամբութեան պատճառները եթէ չըլլային կրնօական-կենցաղային բնոյթ ունեցող պատճառները, այդ ելոյթները տեղի չէին ունենար։

Մէկ քանիներ այնպէս կը դատեն թէ մարքսիզմը կը սորվեցնէ որ նախ եւ առաջ պէտք է փնտռել տնտեսական պատճառնե-

Յաջորդ օրը Պայազիթուրք փաշա մը գալով, Ռայներն իրենց երաշխաւորութեամբ կրկին արիւնի երդ քշեցին անտէր ու անպաշտպան ժողովուրդը։ Եւ խեղճ թուրք ասկէրներու հսկողութեան տակ վերադարձան իրենց դիւղերը։

Երկու խումբերը բաղկացած էին 112 հոգիէ։ Նախ քան մեր մասնակցութիւնը բերող տարիներու թիւը 106 հոգի, Աւոնցմէ պատերազմի զոհ դացին եւ անհետ կորսուած հոգի, 30 ձերբակալուեցան եւ ցածները զանազան տեղեր թեամբ խոյս տալով կրցան պատիլ։

ՂԱՉԱՐ

ինչ-որ բան ասելու համար։

— «Ծո՛ւռ իմ հնդաստանյան, տխրամիտ և...

Ես ուզում էի ասել՝ «գեղեցիկ», բայց ո՞ր գիտեմ ինչու, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառը ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «հոգեկան», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «ազնիվ», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «սիրելի», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «հարազատ», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «ջան», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «հոգի», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «սիրտ», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «աչք», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «ձեռք», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «ոտք», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «գլուխ», բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ինձ թվաց, որ այդ բառն էլ ինձ համար չի հնչի։ Ես ուզում էի ասել՝ «մարմին

յաջողեցաւ փրկել կացութիւնը եւ երեսփ. ժողովը 292ի դէմ 300 քուէով վաւերացուց Մէլլըն-Պէրանժէ համաձայնագիրը։ Նախապէս քուէարկուեցաւ վերապահումներու բանաձեւ մը, որուն մէջ կ'ըսուի.

«Երեսփ. ժողովը այն պահուն ուր իր առջեւ դրուած է Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի համաձայնագրերուն վաւերացման խնդիրը, ու վաղորդայնին այն օրուան երբ կառավարութիւնը մասնակցի միջազգային խորհրդաժողովի աշխատանքներուն կը կրկնէ իր եղբայրական զգացումները հանդէպ այն ազգերուն որոնք Ֆրանսայի կողքին կռուեցան համաշխարհային պատերազմին մէջ,

Նկատելով որ Ֆրանսա, առանց ծանրօրէն խանգարելու իր ազգային տնտեսութիւնը, 1926 ապրիլ 29ի եւ յուլիս 12ի համաձայնագրերու գործադրութեան համար անհրաժեշտ միջոցները պիտի կրնայ գտնել միայն Գերմանիոյ պարտաւորութեանց՝ կանոնաւոր գործադրութեան մէջ։

կը յայտարարէ թէ՝ յիշեալ համաձայնագրերու երեսէն պարտադրուած պարտքերը պէտք է փակուին միմիայն այն գումարներով, զորս Գերմանիա պիտի վճարէ Ֆրանսայի, բացի անոնցմէ՝ որոնք սահմանուած են դարմանումներու»։

Յետոյ ուրիշ բանաձեւով մը՝ Հանրապետութեան նախագահին բացէ ի բաց արտօնութիւն կը տրուի վաւերացնել 1926 ապրիլ 29ի համաձայնագիրը՝ կնքուած Ուաշինկթընի մէջ Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու միջեւ եւ որ Ֆրանսական պարտքի վճարման համար 62 տարի պայմանաժամ կ'որոշէ։

Ձեռնարձակ քուէարկութեամբ վաւերացուեցաւ նաեւ անգլեւ Ֆրանսական համաձայնագիրը։

Հայ տղայ մը խեղդուած

Մեզի կը հաղորդեն թէ՝ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Փարիզի արուարձան Շաթու-Քրուազի բնակող քանի մը հայ տղաներ կը լողային Սէն գետին մէջ։ Պատանի լուղորդներէն մէկը՝ Մխրիճան Ճըրըկեան, Մեծ Նոր գիւղցի, 14 տարեկան որը մը, որ կը բնակէր Շըմէն տէ Մարոն, հոսանքէ մը տարուելով կը խեղդուի։ Ընկերները ի զուր կ'աշխատին ազատել խեղճ տղան։

Տեղական իշխանութեան կը հաղորդուի խնդիրը եւ քանի մը ժամուան փնտռտուքներէ վերջ, կարելի կ'ըլլայ գտնել խեղճ որբին դիակը, որ կը տարուի տունը՝ մօրը քով։

Հազար տուն վառած Լինկիւրիի մէջ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ հազար տուն եւ խանութ վառած է Լինկիւրիի վերջին հրդեհէն, որ ծագած էր կիրի գործարանէ մը։ Միայն այս գործարանին վնասը մէկ միլիոն ոսկին կ'անցնի։ Երկու թաղեր ամբողջովին մոխիր դարձած են։ Աղետին վայրը փութացած է նաեւ Մ. Քէմալ։

96 հաւասլուավարներ ձերբակալուած

Օգոստոս 1ի «կարմիր Օր»ուան առթիւ համայնավար կուսակցութեան եւ փարիզի ոստիկանութեան միջեւ բուռն պայքարը սկսած է։ «Իւմանիթէ» մայիս 7էն ի վեր, Մոսկուայի հրաժանին վրայ, քաղաքացիական պատերազմի հրաւէր կը կարդայ Օգոստոս 1ի համար։

Վերջերս ոստիկանական խստութիւնները սաստկացած ըլլալով, համայնավարները ճարպիկ միջոցներու դիմած են՝ ոստիկանութեան ուշադրութիւնը ուրիշ կողմ շեղեցնելու համար։ Այսպէս՝ կիրակի օրուան համար յայտարարած էին թէ բանուորա գիւղացիական հաւաժողով մը պիտի գումարուի Քլիշիի մէջ, մինչ անդին գաղտնի ժողով մը հրաւիրած էին Վիլնէօվ-Սէն-Ժորժի ժողովրդային Տան մէջ։

Ոստիկանութիւնը իմացած ըլլալով, Պ. Քիափի գլխաւորութեամբ կարեւոր ոյժ մը պաշարեց ժողովրդային Տունը, ուր 95 հոգի հաւաքուած էին, մէկն ըլլալով քանի մը համայնավարեւոփոխանները եւ ականաւոր վարիչներ։

Բոլորն ալ մեծ ինքնաշարժներու մէջ դրուելով բերուեցան Փարիզ՝ ոստիկանական տեսչութեան շէնքը, ուր գիշերը հարցաքննուեցան եւ երէկ առաւօտ դատական իշխանութեանց յանձնուեցան։ Բոլորն ալ ամբաստանուած են թէ մասնակցած են գաղտնի հաւաքոյթի մը, որուն նպատակն էր խռովութիւն յարուցանել երկրին մէջ, ստեղծել «ինքնապաշտպանութեան» խմբակներ, որոնց նպատակն էր «Օգոստոս մէկ»ին ապստամբիլ վարչական զինեալ ուժին դէմ ինչ ալ ըլլան հետեւանքները։

Ներքին նախարարութիւնը արգիլած էր Քլիշիի գումարումը։ Ոստիկաններ թաղապետական շէնքին առջեւ դիրք բռնեցին, ու ժողովին մասնակցելու համար ներկայացող շուրջ 150 հոգիին անունները առնելէ վերջ անոնց յայտնեցին թէ ժողովը տեղի չպիտի ունենայ։ Ո՛չ մէկ միջադէպ պատահեցաւ։

Շուրջ 500 համայնավարներ հաւաքուեցան Սէնթ Ուէնի՝ գումարելու համար բանուորագիւղացիական համագումարը։ Ճառ խօսեցաւ միայն Տորիօ։

Կացութիւնը Պալքաններու մէջ

Զաղրէպի «Նովոսթի» թերթը կը գրէ թէ պուլկար կառավարութիւնը ստիպողաբար Սոֆիա կանչած է Հռոմի դեսպան զօրավար Վոլքոֆը, նախկին պատերազմական նախարար, որ վերջերս տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մուսոլինիի հետ։

Դիւանագիտական շրջանակները մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասեն վարչապետ Լիափչէֆի եւ Վոլքոֆի տեսակցութեան արդիւնքին։ Կը կարծուի թէ այս տեսակցութիւնը վճռական ազդեցութիւն պիտի ունենայ երկու երկիրներու յարաբերութեանց վրայ։

*** Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆի Փարիզի մէջ Պրիանի հետ տեսակցութիւնը յաջող արդիւնք չտուաւ, կը գրեն սերպ թերթերը։ Եուկոսլաւիա կը շարունակէ անհաշտ մնալ կալուածները հաշուեյարդարի ենթարկելու եւ սահմանագուխի երկայնքը արգելիչ գօտի մը ստեղծելու խնդրին մասին։ Պուրոֆ Փարիզ պիտի մնայ մինչեւ որ յաջողի վէճի կարգադրութեան համար եղանակ մը գտնել։*

*** Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ Մակեդոնիոյ մէջ ցոյցերը կը շարունակուին Պուլկարիոյ դէմ։ Քոչանայի մէջ գումարուած միտինգի մը մասնակցեցան հազարաւոր մարդիկ. ճառեր խօսուեցան Պուլկարիոյ, մակեդոնական կոմիտէինեւ պուլկար վարչապետ Լիափչէֆի դէմ։ Քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ մակեդոնական նահանգները պէտք է ինքնապաշտպանութեան դիմեն՝ որեւէ յարձակումի դէմ։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՔԼԱՄԱՌԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Զ. Ե. Ռ. Միութեան կողմէ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն սկսեալ իրիկուն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի ընտուց միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 14էն 20՝ վարժարանին պարտէզը, 3 bis Avenue Thiers, Le Raincy-Pavillons.

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ։

Ճաշպատառ, պար. գոհ պիւֆէ *Մուտք 5 ֆրանք*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Առնել Օփէրային եւ ժան ժորէսէն 21 A թրամուէյը եւ կար տը լ'Էսթէն կարկանի գիծը։*

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳԱՐԾԻՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գին՝ Ֆրանսայի համար 20 ֆր. Ամերիկա եւ միւս երկիրներ 1 տոլար։ Կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքներուն միայն։ Դիմել, հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e)։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,,...

Բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գին՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ Փոսթի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre, 5 Rue des Gobelins, Paris. Կը ծախուի նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Ողբացեալ Տօքթ. Երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ հեղինակի նկարով

Սահմանափակ թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համատան (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ եւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը։*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ

կարդացէ՛ք

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

,,ԱՆԶՐԵԻ,,Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՄ ԿԱՆԽԻԿ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ախալթի Կարժունջ (Պիթլիսի նահանգ) գիւղէն Մանաս Կրկօեան, հօր անուն՝ Արեւշատ։ Տարագրութեան ժիլոցին ողջ մնացած է։ Կը կարծուի թէ պաղտատի կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Համբարձում Կրկօեանի, 6 Rue Blanqui, K.— Bicêtre. (Seine), France. Լուր տուողին 300 ֆր. եւ մէկ տարեկան «Ցառաջ» նուէր։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ԿՈԶ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակից երու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ Կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը կուգայ յայտարարելու թէ բացուած է սկաուտական շարքերու արձանագրութիւնը։

Այս առթիւ կոչ կ'ուղղէ մարսէյլի եւ արուարձաններու մէջ բնակող բոլոր հին ու նոր սկաուտներուն գալ մասնակցիլ այս գերազանցապէս օգտակարշարժման։ Կրնան սկաուտ ըլլալ 12 20 տարեկան երկսեռ հայորդիները։

Արձանագրութիւններու եւ մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել՝ Դրիգոր ֆեստիկեանի, Hôtel Verdun, 12 Rue des Dominicaines, 4 թիւ սենեակը, ամէն օր ժամը 12-2 եւ 7-8։

Ֆրանսահայ Արիներու Միութեան Մարսէյլի Մասնաճիւղի Վարչութիւն

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e)։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

COLUMBIA MARK

18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85.

Այս երեք աշխարհիճանաճ ընկերութիւններու այս տարուան նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ երգուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքներ ինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ալանի բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուած գինով,

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ

Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։

Métro St. Denis 15bis Boulevard St. Denis

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մոր հիւրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գինները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

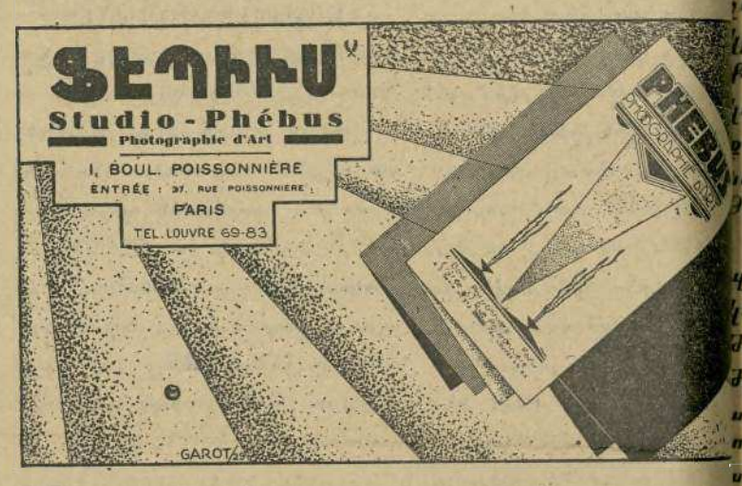
MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱՎԱՒ ՄԱԿՈՒՐ ԱԺԱԿԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար կը կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ
(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին Ֆարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլգիկոր (417 էջ) 30, Իր (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, բագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ Հայրենի 20, Քերթուածներ (Դ 5), Դոշարներ Հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէոտորա 10, աքաղաղ 10, Արտիստը, Ծաթիման եւ Աստուը 25, Ապրիլ 11, 15, 15, Բօլհն 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զոր. Մ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շերլօք Հօլմս (4 հա Պօսկոմպ հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնդոնի հովուապե Նամուռը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կատակը 3, մագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, պորտի ժառանգ Մացած մնտուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազ 8, Խօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ձայնագ երգեր Սրուանձտեանցի, Քարտեր (զոր, Անգրանիկի, Ա. Միասնի Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիր

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les Moulineaux (Seine), France.

ՁԱՇԵՂԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

Վաղանայի մէջ «Ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեքս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Կ'ուզուի վարպետ բար մը արա կերակուրներու համար։ Restaurant Telgadin François Garein, Lyon.

Ծախու է Ֆանէլայի նայ մը, ճիւսէ սքանչելի թրիքոն նոց, գլխարկ, գուլպայ տեսակ բուրդէ հագուս գինը դիւրամատչելի։ Համբարձում Սինանեանի Capitaine Ferber, Issy lineaux (Seine).

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹ

Շաքագործ LA GAR 1 Rue St. Lazare, PARI Téléphone-Trudaine

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ եւ նոր մէթրոով դարմանում եւ կանանց մորթի, արիւնի հիւանդութեանց (ֆրանկոմամիզ·) եւ վարիսի։ Մասնաւոր։ Խղճամիտ եւ հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ՅՈՒԼԻՍ 1929

24 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1015 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՏՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՅՈՅՆԵՐԸ

Գ. Միջազգայինը հրամանագիր մը ուղղած է իր բոլոր հեռուորդներուն, ղղրդադին ցոյցեր կատարելու համար Օգոստ. 1ին, որ տարեդարձն է Մեծ Պատերազմին հռչակման:

Համաձայն տրուած ազդանշանին, պատրաստութիւններ կը նեն ամէն կողմ, մասնաւորապէս այն երկիրներուն մէջ ուր գործառոյթ կազմակերպութիւններ ունին համայնավարները: Ներքինի ոստիկանութիւնը արտօնած է ցոյցերը, պայմանաւ համայնավարները առանձին տեղ մը հաւաքուին, իսկ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները՝ տարբեր տեղ: Անցեալ մայիսի խռովութիւններէն յետոյ, այս կարգադրութիւնը անհրաժեշտ համարուած է, որպէս զի ընդհարումներ չծագին, քանի որ համայնավարները նոյնքան կ'ատեն ընկերվարականները որքան քաղքենի դասը: Բոլոր կարմիրներու աչքին, ընկերվարականները պարզապէս դաւաճաններ են, քաղքենի-աշխարհակալ դասերուն ծառաները: Այս որակումը Մոսկուան մէջտեղ նետեց, եւ թութակաբար կը կրկնուի ամէն տեղ ու ամէն լեզուով, մինչեւ անգամ հայերէն:

Արտասահմանի բոլշեւիկներուն երկրորդ խարիսխը, փոխադրութեան եւ կարմիրներուն միջեւ: Մէկ շաբաթ մնացած Օգոստոս 1ի համար, ու թէեւ «Իւմանիթէ»ն ամէն օր ապարէզ կը կարդայ, բայց կը թուի թէ օրուան իշխանութիւնը արդէն խափանած է խլրտումի ամէն հնարաւորութիւն:

Երեւութապէս, խոտելի բան մը չկայ ծրագրուած ցոյցերուն մէջ,— աշխատաւոր բազմութիւններու բողոքը՝ պատերազմի, պատերազմ սարքողներու, շահագործողներու եւ աշխարհակալներու դէմ: Զոհերու ազգակը՝ միջազգային դրամատիրութեան դաւերուն եւ նախճիրներուն դէմ: Եւ բնկերվարութիւնն ալ տարբեր չի խորհիր այս ճամբուն վրայ:

Բայց, ինչպէս ամէն բանի մէջ, ինչպէս ամէնէն տարրական իրաւունքներու պաշտպանութեան առթին, այստեղ ալ, նմմեղ նշանախօսքի մը շուքին տակ, աւելի շատ քաղաքակարութիւն կը խաղան բոլշեւիկները:

Նախ որ, իւրաքանչիւր երկրի համայնավար կազմակերպութիւն պարտաւոր է սարկօրէն հպատակիլ Մոսկուայէն արտակուած «ուքազ»ներուն, առանց նկատի առնելու տեղական պայմանները: Վարդապետն ասաց,— եւ գլուխները կը խոնարհին, աչքերը գոց:

Միայն այս պարագան ինքնին կը համարուի միջամտութիւն ներքին գործերու՝ օտար ձեռքերով: Եւ որովհետեւ իւրաքանչիւր քաղքենի պետութիւն չափազանց կը զղայ իր ներքին ապահովութեան եւ բարեկարգութեան վրայ, մանաւանդ Մեծ Պատերազմէն ի վեր, հակազդեցութիւնը չուշանար, ահմանադրութիւնը ոտքի տակ առնելու աստիճան:

Երկրորդ, բոլշեւիկները այսպիսի ցոյցեր կատարած ատեն, հշտ կը մոռնան բուն առիթը եւ կը ձգտին իրենց գլխաւոր պատակին,— տապալել տիրող կարգ ու սարքը եւ հաստատել անուորա-դիւզացիական իշխանութիւն:

Այսպէս է որ, թշուա՛ռ Հայաստանի մէջ ալ, 1920 Մայիս ոմն յանգեցաւ իշխանութիւնը տապալելու ձեռնարկին: Ա-ջին եղբայրասպան ընդհարումը:

Ու վերջապէս, դասակարգային շահերու գիտակցութիւնը մղէ կառավարութիւնը խափանել ինչ որ կը սպառնայ այդ շահերուն, նախ թափօրի, ժողովի եւ ճառի ձեւով, յետոյ զինուորութեամբ: Միեւնոյն ատեն դիտուած է որ օտարները չքի կը զարնեն այս տեսակ ցոյցերու մէջ:

Այս բոլորէն կը հետեւի որ, մեր ամէնէն տաքարիւն աշխատաւորն ալ ո՛ր եւ է մասնակցութիւն չպիտի ունենայ ոչ Օգոստոս 1ի, ոչ ալ նման ցոյցերու մէջ:

Դաշնակցութիւնը այս մասին ալ ունի շատ յստակ ուղեծ մը, — Հնչակեան օտար երկիրներու քաղաքական պայ-

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ

Այս խորագրով խմբագրականի մը ժէջ, Պոլսոյ «Ազգապար»ը գիտել կուտայ (17 յուլիս).

— «Յունիս 23ին, Պէյօղլուի մէջ յարգանքի հանդէս մը կը սարքուի կոմիտաս քհնյ. Գէօմիւրճեանի համար, որ ինչպէս յայտնի է, վերջերս սուրբերու կարգը դասուեցաւ Հռոմի մէջ, մասնաւոր արարողութիւններով:

Մինչեւ հոս, ամէն ինչ բնական է: Մեռելներ յարգելը՝ մարդկային տարրական պարտականութիւն մըն է, որուն կը մտենան անխտիր բոլորը՝ անկախ իրենց սկզբունքէն եւ դաւանանքէն:

Ընթնականը՝ յետագայ մասն է, այն որ կը վերաբերի ծառերուն: Առանց նկատի առնելու պարագաները եւ բուն իսկ անձը զոր կ'ուզէին պանծացնել, Նագլեան Գերապայծառ սուր քարեր կը նետէ Հայերու հասցէին, այն ժողովուրդին որուն ծնունդն է ինք, հակառակ իր հոռովմէական դաւանանքին եւ ուրացման բոլոր փորձերուն:

Աւելի անվայելը կայ, սակայն: Մասնաւոր կերպով հրաւիրուածներուն կը բաժնեն գրքոյկ մը որ կարծես մելանով չէ գրուած, այլ խտացած թոյնով: Այնքան սանձարձակ թաղուած են հոն կոյր կիրքը եւ հասարակ գռեհկութիւնը: Եւ որո՞ւ դէմ. — Շաբաթ եկեղեցիին, անոր պատրիարքներուն եւ վարդապետներուն: Ջկարենալով մարսել այն անարգանքը, որով կոմիտաս քհնյ-կը թողու մայր եկեղեցին եւ կաթոլիկութեան կը յարի, օրուան պատրիարքը երեք քահանաներով գիշերանց կ'երթայ եղեր անոր տունը եւ «ահռելի ապտակ մը կ'իջեցնէ ցէր կոմիտասի երեսին ու երկու ակռաները կը փշրէ...»:

Շատուած մըն է այս այդ երանելի գրքոյկէն, որ պատրաստուած է հայ հռոմէական կղերականի մը, Շաբ Մրսրլեանի կողմէ: Ուրիշ ակնարկութիւններ ալ կան, աւելի տգեղ եւ քսու, բայց միայն այս մէկը մէջ բերինք, ցոյց տալու համար թէ միջնադարեան մոլեռանդութիւնը ի՛նչ այլանդակ սուտեր թխել կուտայ մարդուս:

Կը հարցնենք Պոլսոյ հայ կաթոլիկ նախկին պատրիարքին, ինչպէս նաեւ իր մեծաւորներուն ու փոքրաւորներուն. — ցանուն ինչի՞ կը քրքրէք — այն ալ այնքան այլանդա՛կ խեղաթիւրումով, — դէպք մը որ տեղի ունեցած է աւելի քան երկու դար առաջ, 1707ին: Քրիստոնէութեա՞ն: Բայց մեզմէ՞ պիտի սորվիք որ քրիստոնէութեան գլխաւոր հիմնաքարերէն մէկը՝ անյիշաչարութիւնն է, ներողամտութիւնը: Որո՞ւ պատուէրն է թէ «երբ ձախ երեսիդ ապտակ մը իջեցնեն, ա՛յը դարձուր»: Պետրոս առաքեալը, զոր կ'ընդունիք իբր ձեր եկեղեցիին հիմնադիրը, ձեզ չէ՞ հաղորդած նաեւ վարդապետին այն խօսքը թէ «սիրեցէ՛ք ձեր թշնամիները»:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԸ ՍՆԱՆԿԱՑԱԾ

Վառնայէն կը հաղորդեն թէ տեղւոյն հայ վաճառատուններէն Լեւոն Միքայէլեան եւ Թեքէնեան տունը սնանկացած է 7 միլիոն լեվա բացով:

Այս վաճառատան տէրերը նախապէս գլխաւոր պաշտօնեայ էին Իբրանոսեան եղբայրներու մեծ հաստատութեանց մէջ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ԽԱՆԸ "ԼՔԵԱԼ,, ԳՈՅՔ ?

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ՝ Լքեալ գոյքերու տնօրէնութիւնը յուլիս 17ին պաշտօնագիր մը ղրկելով Պոլսոյ կուսակալութեան, պահանջած է որ Սանասարեան խանը իրեն յանձնուի, քանի որ «լքեալ» կալուած է եւ հետեւաբար իրեն կը վերաբերի եւ ոչ թէ Նահանգային վարչութեան:

Կուսակալութիւնը դեռ չէ պատասխանած այս պաշտօնագրին:

Լքեալ գոյքերու տնօրէնութիւնը այս պահանջը ըրած է այն հիման վրայ, թէ ինք արդէն նախապէս քննութիւն կատարած եւ հաստատած էր թէ Սանասարեան խանը «լքեալ» գոյք է: Բայց մինչեւ որ ինք գրաւման ձեռնարկեց, կուսակալութիւնը արդէն տիրացաւ անոր:

∴ Միւս կողմէ, թրքական շրջանակներու մէջ կ'բսուի թէ կուսակալութեան փաստաբանները այս անգամ ալ իրաւասութեան խնդիր պիտի յարուցանեն, պնդելով թէ Քաղաքային Բ. Ատեանը իրաւասու չէ Սանասարեանի դատով զբաղելու: Պատճառաբանութիւնն ալ այն է որ, Ազգ. Մեծ ժողովին կողմէ տրուած վերջին մեկնութեան վրայ, դատարանները չեն կրնար լքեալ գոյքերու վերաբերեալ ոեւէ դատով զբաղիլ, եւ միայն Պետական Խորհուրդն է որ ունի այդ իրաւունքը:

Այնպէս որ, կուսակալութեան փաստաբանները պիտի առաջարկեն Պետական Խորհուրդին յանձնել Սանասարեանի դատը:

Լքեալ գոյքերու տնօրէնութիւնն ալ կը յայտնէ որ, եթէ նոյնիսկ կուսակալութիւնը կորսնցնէ դատը, խանը Պատրիարքարանին չպիտի յանձնուի, այլ իրեն, քանի որ Պատրիարքարանը չի լրացներ «միւթէվէլլի»ութեան պայմանները:

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ գրած էինք թէ Մոսկուայի ֆրանսական դեսպան ժան Հէրպէրթիմածէ արտաքին փոխ-գործավար Կարախանի՝ յայտնելով որ ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ուզէ միջնորդել՝ խաղաղօրէն կարգադրելու համար ռուսեւչին վէճը:

Կարախան յուլիս 22 թուակիր ծանուցագրով մը պատասխանեց դեսպանին թէ՝ մեծապէս կը գնահատէ ֆրանսական առաջարկը, սակայն խորհրդային կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ այդ առաջարկը գոյութեան իրաւունք չունի, քանի որ չինական իշխանութիւնները կը մերժեն վերահաստատել բռնաքարուած իրաւական խարիսխը, որ համաձայնութեան անհրաժեշտ պայմանն է, ըստ խորհրդային կառավարութեան յուլիս 13ի ծանուցագրին:

«Գալով յառաջիկայ բարդութեանց խնդրին, խորհրդային կառավարութիւնը հարկ կը դատէ դիտել տալ թէ իրեն չափ ո՛չ մէկ կառավարութիւն կը ժառանգուի խաղաղութեան պահպանումով, եթէ ատիկա իրմէ կախուած ունի:»

Թուրքիա եւ Յունաստան ինչո՞ւ խզեցին

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը հաստատէ թէ Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները խզուած են անոր համար որ Թուրքերը կը մերժեն վերադարձը այն Յոյներուն, որոնք Զինադադարի շրջանին Թուրքիայէն մեկնեցան, Պապր Ալիի տուած օժանեան անցագիրներով:

∴ Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է փոխադարձ միջոցներ ձեռք առնել: Վճռական հրահանգ տրուած է շահագրգռուող մարմիններուն հիմնական միջոցներու ձեռնարկել, փոխադարձելու համար Յունաստանի ձգձգումի քաղաքականութեան: Այսպէս, պիտի գրաւուին փոխանակելի Հելլէններու կալուածները, որոնք 300,000 անգլիական ոսկիի արժէք ունին: Եթէ 150,000 ոսկիի կալուած ալ գրաւուի, Յունաստանի 450,000 անգլիականի հատուցումը ապահովուած պիտի ըլլայ: Ասոր փոխարէն, հաւանական է որ Յունաստան ճնշէ Թրակիոյ Թուրքերը, զորս կը նեղէ երկար ատենէ ի վեր:

Այս պարագան ալ նկատի առնուած է կառավարութեան կողմէ, որ ազգու միջոցներու պիտի դիմէ, եթէ հարկ ըլլայ:

Հիմա որ բանակցութիւնները խզուած են եւ կարելի չէ եղած լուծման եղանակ մը գտնել, հաւանական է որ շահագրգռուղ կողմերէն մէկը իրաւարար ատեանի դիմէ: Բանակցութեանց խզումով կարելի չէ որ պատերազմ հռչակուի, քանի որ խնդիրը կապ ունի փոքրամասնութեանց եւ նիւթական հաշիւներու հետ, կ'ըսէ Թուրք Թերթ մը:

Անգլեւուս յարաբերութիւնները

Անգլիոյ արտաքին նախարար Հէնտերսըն Մոսկուայէն խնդրած էր պատուիրակ մը ղրկել Լոնտոն՝ անգլեւուս դիւանագիտական յարաբերութեանց վերսկսումին մասին բանակցելու համար: Կարախան պատասխանած է թէ ներկայ պայմանները թոյլատու չեն պատուիրակ մը ղրկելու, ուստի եւ խնդրած է որ այդ մասին բանակցութիւնները յետաձգուին մինչեւ ռուսեւչին վէճին կարգադրութիւնը:

Նոր ձերբակալութիւններ

Պերլինի ռուսերէն «Ռուլ» թերթին հաւաձայն, գինուորական կէֆէուն վերջին ատեններս բազմաթիւ կարմիր գինուոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՀԵԼԼԷՆԻ ԱԻԵՐՆԵՐԸ

Տրապիզոնէն կը հաղորդեն. — Հեղեղը կը շարունակուի ծիի մէջ: Տասը հազարէ աւելի անձեր անօթի են, անտուն եւ օգնութեան կարօտ: Քանդուած տուներուն թիւը երկու հազարէ աւելի է, այս շրջանին մէջ 500 հոգի մեռած են. ծորերը լեցուն են մարդկային մարմնի բեկորներով եւ հագուստներով: Ժողովուրդը գաղթելու մտադրութիւն ունի այս մեծ դժբախտութեան առջեւ:

Բաբերդէն օգնութեան յանձնախումբ մը եւ ուտելիք ղրկուած է: Տրապիզոնի մէջ ալ օգնութեան կազմակերպութիւններ կ'ըլլան: Բազմաթիւ գիւղեր ամբողջութեամբ ոչնչացած են, կամուրջներ փլած եւ անասուններ քշուած են դէպի ծով, դաշտերու հունձքը փճացած է, ծովը լեցուն է արմատախիլ ծառերով որոնք ժողովուրդին կողմէ կը հաւաքուին: Բոլոր գետակները յորդած են եւ կամուրջները քշուած:

Հեղեղը մեծ վնասներ պատճառած է նաեւ Բիզէի կեւկէյլի գիւղին մէջ: Եօթը հոգի ջուրին մէջ մնալով խեղդուած են:

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԱՎԱՐԸ ՎԱՆԻ ՄԷՋ

Պուլանըզէն կը հեռագրեն թէ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ և Արեւելեան Նահանգներու մարզպան Իպրահիմ Թալի պէյ, որոնք Մուշի շրջանը այցելելէ յետոյ յուլիս 15ի առտուն Հարաքէօզէն ճամբայ ելած էին, Փէթինիչ եւ Մանազկերտ հանդիպելէ վերջ, նոյն իրիկունը Պուլանըզ հասած են:

Յաջորդ իրիկունը ներքին գործավարն ու մարզպանը Վան հասան:

ՄԵԾ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

«Սօն Սաաթ»ի տեղեկութեանց համաձայն, Պոլսոյ հրապարակին վրայ յայտնի ժանիֆաթուրայի վաճառական մը 1 միլիոն 250 հազար ոսկի բացով սնանկութեան դուռը հասած է:

Յիշեալը իր պահանջատէրերուն հետ կը խորհրդակցի քոնքորտաթօ կնքելու համար: Համաձայնութիւն չգոյանալու պարագային, այս սնանկութիւնը կարեւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ հրապարակին վրայ:

ԼԵՓՍԻՈՒՍԻՈՒ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Հալէպ ժամանած են Ղազիրի (Լիբանան) բլուիֆի գործարանի վարիչ պ. եւ տիկին եաքոպ Քիւնցլէր, որոնք Ամերիկա, Քէսապ եւ Լաթաքիա գացած են՝ Ղազիրի Լէփսիուսեան որբանոցին 106 որբերուն համար գտնելու այնպիսի վայր մը, ուր անոնք պըզտիկուց կարենան վարժուիլ հողային աշխատութեանց:

Առաջ, Ղազիրի մէջ գործի 118 հոր կար, բայց անցեալ ձմեռէն ի վեր անոնց մէկ մասը Պէյրութ փոխադրուեցաւ, այնպէս որ այժմ Ղազիրի մէջ կան 44 հորեր եւ Պէյրութի մէջ՝ 74, որոնց 40ը Շիւղաւանին եւ 34ը քաղաքի տուներուն մէջ:

ԳԵՐՄԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Գերմանիոյ վարչապետը Հէրժան Միւլլէր որ քանի մը օրէ ի վեր ծանր հիւանդութենէ մը կը տառապի, սկսած է բարւոքիլ: Այսուհանդերձ, բժիշկները կը մերժեն, մինչեւ երեք օր կատարեալ ապաքինում խոստանալ: Վարչապետը չպիտի կրնայ մասնակցիլ պետութիւններու խորհրդաժողովին:

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան գուժարին մէջ (Պերլինի հանգանակութիւն), տոլարի սակը պիտի ըլլայ 25.50 եւ ոչ թէ 20.50, ինչպէս գուժարէն ալ կը հասկցուի:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ՏՕՆԸ

ՅԻՍՈՒՆ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻՆՈՑ ՓԱՌԱՒՈՐ ՑՈՅՑ ՄԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն)

ՎԻԵՆՆԱ, 18 Յուլիս,— Բոլոր երկիրներու ընկերվարական երիտասարդներու բազմութիւն մը հաւաքուած էր Վիեննա, միջազգային մեծ ցոյցի մը համար, որու նմանը մինչեւ այսօր տեղի չէ ունեցած։

Աւելի քան 50,000 խանդավառ երիտասարդներ եւ աղջիկ-ներ ամէնազգէ՝ հանդիսաւորապէս երդումը կրին հաւատարմութեամբ ծառայել ընկերվարութեան եւ սարքեցին ցոյցեր ընկերվարական գաղափարներու իրականացման համար։ Անոնց բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ կ՚երեւար այն զիտակցութիւնը թէ իրենց մատաղ ոյժերը բաւական չեն դեռ եւս իրականացնելու ընկերվարութեան մեծ գաղափարները, եւ միայն մեծերու, ծանր պայքարներէ անցած փորձառու ընկերներու կողքին կանգնելով կարելի է յառաջանալ դէպի յաղթանակ։ Ա-նոնք նախ կ՚ըմբռնէին թէ մօտիկ ապագային պիտի անցնին կռուին առաջին շարքերը, եւ այն ժամանակ իրենց ուսերուն վրայ կ՚իյնայ ընկերվարական գաղափարներու գործնական իրականացումը։ Գիտակից ընկերվարական երիտասարդութիւնը համոզուած է որ իրեն կը պատկանի յուսալից ապագան և ինք պիտի ըլլայ բարձր գաղափարներու մշակը։

Տասնեակ շոգեկառքերէ առտուն կանուխ Վիեննայի բոլոր կայարանները կը թափէին սըրտաբաց, արի երիտասարդներ, որոնք մեծ զոհողութիւններ են կրած, իրենց կարողութեան չափով, ժամանակցելու այս հոյակապ, անմոռանալի տօներուն։ Եւ իրենով կառախումբերէն, կ՚ըմբռնէին թէ կը մտնեն ընկերվարական Վիեննան, որու մասին շատ բաներ լսած են։ Վիեննան իր 2.000,000 բնակչութեամբ միակ ընկերվարական քաղաքն է, ուր աշխատաւորութեան ներկայացուցիչները անցած են խնդիրներու զործնական լուծումին։ Եւ ճիշդ այս պատճառով, ընկերվ. երիտասարդութիւնը կը դիտէր այս նոր եւ մեծ Վիեննան, ուր ան պիտի ծառայութեան աշխատաւոր բազմութեան հակայական յառաջդիմութիւններուն։ Հիւրերը դիմաւորելով Վիեննայի երիտասարդութեան եւ աշխատաւորութեան կողմէ, նուագախումբերով առաջնորդուեցան դէպի հաւաքավայրերը։

Յուլիս 12ը տօներու բացման օրն էր։ 26 ազգերու երիտասարդներ իրենց դրօշներով կուգային դէպի Հելդէնպլաց, Վիեննայի մեծ հրապարակը, ըսելու իրենց ողջոյնը ընկերվ. Վիեննային։ Հակիւ թէ լեցուած էր հրապարակը բազմագոյն տարազներով եւ դրօշներով՝ հանդէսը բացուեցաւ հակայ երգչախումբի մը համերգով։ Յետոյ բոլոր ազգերու ներկայացուցիչները մէկը միւսի ետեւէն, իւրաքանչիւրը իր լեզուով, յայտնեց բացակայ ընկերներու ողջոյնները։ Հիւրերը ողջունեց քաղաքապետ դկտ. Սայց՝ Վիեննայի կողմէ։

Նոյն եւ յաջորդ երկու օրերը նուիրուեցան Վիեննայի հին եւ նոր քաղաքամասերու ծանօթութեան։ Քաղաքի բոլոր մասերուն մէջ, ի պատիւ հիւրերուն տեղի ունեցան ժողովներ եւ դասախօսութիւններ, ինչպէս եւ արշաւներ՝ ծանօթանալու քաղաքին, հաստատութիւններուն եւ նորակառոյց շէնքերուն։ Իսկ իրիկունները տեղի կ՚ունենային երեկոյթներ եւ նուագահանդէսներ։

Այս առթիւ տեղի ունեցան նաեւ համագումարներ Ընկերվ. Երիտ. Միջազգայինի եւ Ուս. Ընկվ. Միջ., Երիտ. Ուսուցիչներու Միջ. Երիտ. Առեւտրական ծառայողներու, Սկաուտներու եւայլն։

Երկրորդ օրուան իրիկունը, ընդարձակ մարզադաշտի մը մէջ կատարուեցան մարզանքներ եւ մրցումներ, որոնց վերջաւորու, Թեան Ընկ. Երիտ. Միջ. դրօշը յանձնուեցաւ ամենայառաջադէմ անդամին՝ աւստրիական Ընկ. Երիտ. կազմակերպութեան։ Հանդէսէն յետոյ երիտասարդներու թափօրը ուղղուեցաւ դէպի քաղաքի կեդրոնը ջահա. գնացութեամբ։ Փողոցները լուսաւորուած էին ցերեկուան պէս։ Մայթերը լիքն էին մարդկա. յին բազմութեամբ, որ կ՚ողջունէր երիտասարդները, զանազան ձևերով։ Յաջորդ օրը առտուան թերթերը, թէ՛ ընկերվարական եւ թէ ոչ-ընկերվարական, միաբերան իրենց հիացումը կը յայտնէին աննախընթաց ջահադնացութեան առթիւ։

Տօնակատարութեան հանդիսական երթը կատարուեցաւ կիրակի առտուն։ Բոլոր ազգերը խումբ խումբ հաւաքուեցան քաղաքապետարանի հրապարակին վրայ, ուր խօսուեցան ճառեր չորս մեծ կազմակերպութիւններու կողմէ։ Առաջին խօսքը առաւ ընկ. Ֆրիդրիխ Ադլէր՝ Բանուորական Ընկերվ. Միջազգայինի անունով։ Յետոյ խօսեցան ընկ. Վ. Սիտրին՝ Արհեստակցական Միջազգայինի կողմէ, ընկ. Օթթօ Բաուէր Աւստրիական Սոցիալ.-Դեմոգրատ կուսակցութեան կողմէ։ Ամէնէն վերջը խօսեցաւ ընկ. Հայնց, այս տօնախմբութիւնները կազմակերպող Ընկ. Երիտ. Միջազգայինի անունով։

Այնուհետեւ ճամբայ ելան խումբերը։ Թափօրը կ՚երթար Վիեննայի ամէնէն զեղեցիկ պողոտային՝ ծառազարդ Ռինգի վրայով դէպի Պրատէր։ Առաջամասը կը կազմէին զերմանական Հանրապետութեան բոլոր մասերէն եկած 15,000 երիտ.խումբերը, բաժնուած ըստ քաղաքներու եւ շրջաններու։ Ասոնց կը հետեւէին Չեխոսլովաք Հանրապետութեան երկաք ժողովուրդներու՝ չեխ, զերման և լեհ խումբերը, որոնք օտար հիւրերու թիւին մէջ կը գրաւէին երկրորդ տեղը։ Յետոյ կուգային Շուէտ, Հոլանտա, Ֆինլանտիա, Ֆրանսա, Զուիցերիա, Անգլիա եւլն.։ Հիւրերէն վերջը Աւստրիական Հանրապետութեան խումբերը, որոնց կարգապահութիւնը եւ քալուածքը մասնաւոր ուշադրութիւն կը գրաւէին։ Գրեթէ բովանդակ Վիեննա հաւաքուած էր լայնատարած պողոտաներու հսկայ երկարութեան վրայ և կ՚ողջունէր այս կենսունակ եւ առողջ երիտասարդութիւնը։ Մօտ չորս ժամ տեւողութեամբ քալեց 50 հազար երիտասարդներու այս բանակը, ծածկելով լայն փողոցները ծիսուն դրօշակներով եւ ցուցանակներով, որոնց վրայ կը կարդացուէին զանազան նշանախօսքեր։

Գունդագունդ կ՚անցնէին ազատ ժողովուրդներու զաւակները, խառնուելով եւ եղբայրակցելով իրարու հետ։ Ցուցանակներէն մէկուն վրայ կը կարդայի. «Հանրապետութիւն դեռ բաւական չէ, մեր նպատակն է ընկերվարութիւնը»։ Ու կը խորհէի. որքա՜ն հեռու են մնացեր հայ ժողովուրդը եւ անոր ընկերվարական երիտասարդութիւնը, որու հեռաւոր նպատակն է դեռ ստեղծել ազատ Հանրապետութիւն, սեփական հայրենիք։ Միայն ազատ Հանրապետութիւնը պիտի տայ հնարաւորութիւն համախմբելու աշխարհի ցիր եւ ցան հայութիւնը եւ անոր երիտասարդութիւնը հայրենի հողին վրայ, այնուհետեւ կազմակերպելու համար բուն աշխատաւորական ոգիով երիտասարդութիւն...

Մինչ այդ, հայ երիտասարդութեան կը մնայ սերտ կապ հաստատել Եւրոպայի երիտասարդ ընկերվարականներուն հետ, ծանօթանալ անոնց գործունէութեանց եւ կազմակերպչական փորձառութեան եւ օգտագործել զանոնք սեփական նպատակներու, սեփական ապագային վրայ։

Յ. ԱԿԻՆԵԱՆ

ԱՀՌԵԼԻ ՀԵՂԵՂ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԶՈՀԵՐ ԵՒ ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ ՎՆԱՍ

ԹԱՒՐԻԶ, 10 յուլիս (Սեփ. Թղթ.).— Յուլիս 8ին կէսօրէն յետոյ, ժամը 4ի մօտերը մը-Թագնեցաւ Թաւրիզի Հորիզոնը քաղաքի Հարաւ-արեւելեան մասին մէջ, սահնդ լերան ուղղութեամբ կը տեսնէինք անձրեւ եւ փոթորիկ։ Կէս ժամ չանցած, քաղաքին մէջ անձրեւ ու կարկուտ սկսաւ, որ տեւեց մօտ մէկ ժամ։ կարկտահասն անձրեւը այնքան ուժեղ էր, որ ծառերու բարակ ճիւղերը կը կոտրէին, իսկ փողոցները մարդ-մարդասանք չկար։ Սահանդի եւ շրջակայ լեռներուն մէջ տեղացող կարկուտն ու անձրեւը մեծ հեղեղ յառաջ բերին։ ժամը 5ին հեղեղի ծայրը հասաւ նոր բացուած խիաբանի (պողոտայ) ծայրը ու ապա հետզհետէ սաստկանալով լեցուց մարդոյ խիաբանի լայնքը (մօտ 30 մեդր) եւ մօտ կէս մեդր խորութեամբ յառաջացաւ դէպի կայարան։

Հեղեղը դեռ քաղաքի կեդրոնը չհասած, խիաբանի ծայրէն խուճապը սկսաւ։ Բոլոր խանութները փակուեցան։ Շատ մարդիկ հազիւ կրցան իրենց զգեստները առնել, վտանգի ենթակայ տուներու բնակիչները լիզապատառ դուրս թափեցան։

Իր գլուխն աղատող ամբոխը, կառատուններէն դուրս թափած օթոները եւ այս ու այն ուղղութեամբ սուրացող կառքերը պահ մը իրար խառնուգան, սրընթաց հեղեղի աղմուկին հետ կազմելով աննկարագրելի տեսարան մը։ Կառքերը կը մնային օթոներուն տակ, իսկ մարդիկ կը կռնկռտուէին երկուքէն ալ։ Շատ չանցած, հեղեղը աւելց իր ճամբուն ամբողջ տարածութիւնը եւ հասաւ մինչեւ խիաբանի ծայրը գտնուիլ կոչուած նախկին պարսկական գերեզմանատունը, ուր երկու բաժնուելով, ալ կողմէն թափեցաւ օղիի գործարանն ու մօտակայ քարվանսարայներն ու գած տարածութիւնները, իսկ ձախ կողմէն՝ նոր շինուող շէնքերու ներքնայարկերը լեցնելով; անցաւ գերեզմանատան կապած փոսը եւ կազմեց հսկայական լիճ մը։

Հեղեղը բացի խիաբանի կողմերը պատճառած աւերումներէն, ճամբու կէսին կը բաժնուի երկու ուղղութեամբ, մէկը դէպի մաքսատան փողոցը, իսկ միւսը՝ դէպի փակ շուկան։ Մաքսատան ու գըլխաւոր նամակատան ներքնայարկերը, ինչպէս նաեւ այդ փողոցի վրայ ինկած բաղնիքներն ու քարվանսարաները ամբողջովին լեցուեցան ջուրով եւ աւազով։

Այդ շրջանին, բացի նիւթական խոշոր վնասներէ, եղած են նաեւ մարդկային զոհեր, մեծ մասով փոքրիկ երախաներ։ Հեղեղի մէկ ճիւղն ալ կ՚անցնի գէօյ Մէչիտի (մզկիթի) շրջակաները, ուր կը քանդէ քանի մը տասնեակ տուներ ու տակն ու վրայ կ՚ընէ ամէն ինչ։

Սկզբնական շրջանին օգնութիւն հասցնելու գործը կը կաղար. բայց վերջին պահուն ձիաւոր եւ հետեւակ զինուորներ հասան իրենց սպաներու առաջնորդութեամբ եւ

նեն ջրասոյզ տուներէն մարդիկ ազատեցին, միաժամանակ ոստիկանութեան հետ պտըտելով փողոցները։ Բարեբախտութիւն էր, որ քաղաքի միւս նեղ փողոցներէն հեղեղ չկար եւ յետոյ գիշեր չէր, այլապէս ամբողջ թաղեր եւ բազմաթիւ մարդիկ պիտի փճանային։

Այս մեծ հեղեղին գոհ պիտի երթար Լիլաւա Հայկական թաղը, եթէ 1922-23 թուականներուն Ամերիկեան Նպաստամատոյցի կողմէ քաղաքի ծայրը շինուած խոշոր ամբարտակ պատնէշը չըլլար։

1918 թուականին, ճիշդ այս ամսուն, նման այդպիսի հեղեղի մը ենթարկուեցաւ Լիլաւա-թաղի մէկ մասը, երբ դեռ այդ պատնէշները չէին շինուած։ Այս թաղը փրկուեցաւ նաեւ *1925ի* հեղեղէն, մինչ միւս թաղամասերուն մէջ 300է աւելի տուներ կործանած էին։

Լուրերու համաձայն, հեղեղը մեծ աւերներ գործած է նաեւ շրջակայ գիւղերու մէջ։ Թաւրիզ քաղաքին վնասը քանի մը միլիոն թուման կը հասնի։ ՔԻՒ

ՑՈՒՇԵՐ ՈՒ ՓՈՒՇԵՐ

Մեռելոց պաշտամունքը հասարակաց է բոլոր արիական ցեղերու մէջ։ Հին Ցոյները, Հռոմայեցիները, ինչպէս վեդական շրջանի արիաները իրենց աստուածներ կը յարգէին իրենց նախահայրերը։ Նոյնը կ՚ընէին նաեւ Հայերը։

Շապուհի զինուորները դէպի Պարսկաստան գերի տարին նաեւ Հայ Թագաւորներու ոսկերոտին, որպէսզի հնազանդեցնեն Հայերը, եւ երբ Սանատրուկի գերեզմանին ուղեցին բանալ, Հայոզողեցան, անոր հաստատուն շինուածքին պատճառով պէտք է գիտնանք թէ կրօններն ուրիշ բան չեն, բայց եթէ պաշտամունք մեծ մեռելներու։

Մեռելներու յարգանք եւ պաշտամունք չունեցող ժողովուրդները բարբարոս են եւ անարժան՝ ազատ եւ անկախ հայրենիքի։

Յաղողութեանց ժամանակ պէ՞տք է թաղենք ամէն սրբութիւն եւ դատապարտենք մեր փառաւոր անցեալը։

Պատմութեան մէջ մեր դժբախտութեանց եւ տառապանքներու շարժառիթները բազմակողմանի են։ Ցիշենք գլխաւորներէն մէկ քանին միայն։ Մեր երկրի աշխարհագրական դիրքը, մեզի անպաստ եղեր է, մինչեւ այսօր ծառացած ըլլալով ուժեղ ազգերու մրցակցութիւններու թատերավայր։ Պատմական ճշմարտութիւն մըն է դարձեալ թէ գեղերը արտաքին ազդակներէ աւելի չեն փճանար որքան ներքին պատակութիւններով, անիշխանութեամբ եւ անկազմակերպ վիճակով։ Զգաշուին ենք խոստովանելու թէ՝ ոչ մէկ ազգի անհատներուն մէջ անհատականութիւնը, եսը այնքան չէ զօրացած, այնչափ չէ շեշտուած օրքան մեր մէջ։ Այս եւ նման կարգ մը արմատական թերութիւններ մինչեւ այսօր կարելի չէ եղած սրբագրել եւ կամ արժատախիլ ընել։

Մինչեւ այսօր ալ կեղծ տրամաբանողներ եւ կարճամիտներ չըմբռնեցին ու չեն ալ ուզեր ըմբռնել թէ պատմութեան մէջ, տառապանքն է որ առաջ երեւցած է եւ ոչ թէ յեղափոխութիւնը։

Ուշադրութեամբ քննենք Հայոց պատմութիւնը, պիտի տեսնենք եւ համոզուինք թէ հայրենիքը գերեզմանել եւ ամէնէն նուիրական ու կենսական հանրային շահերը անարգել եւ ապգային կեանքի կազմալուծում յառաջ բերել ճգնող «լաքէ»ներ վրնտտած են։ Ցեղին գոյութեան թշնամի այդ ներքին որդերը սերունդ հասցուցած, մինչեւ այս օր իսկ, աչքէն, ձախէն կը կոկտան, եւ մեզմէ ու թուղթ կը սպառեն խեղդելու համար ցեղին ազատատենչ ոգին։

Այո՛, կը վխտան ազգութիւնը հեգնող եւ ապազգայնացումը քաջալերող ճպուռներ։

Մարդ երբ կը հանդիպի այսպիսի տիպարներու եւ համ կը կարդայ ցեղը անարգող այնպիսի մգլոտած յօդուածներ, որ կը տարուի յաճախ խորհելու թէ, կեանքի իմաստն ու ըմբռնումը կորսցուցած ենք չարչարանքներու դժոխքին մէջ եւ վերածնութեան անհրաժեշտ պէտք ունեցող ցեղին երակներէն քամուած է արիւնը։

Մենք կը հասկնանք դարձեալ հոգեկան վիճակը անոնց, որոնք տարակոյսի նոպաներէ բռնուած, ցեղին անանկութիւնը կը հռչակեն եւ ունայնութիւնը ամէն նոր ճիգի եւ աշխատութեան։ Հոգիով տկար մարդիկ դժուարութեամբ կը տոկան ձախողանքի եւ հարուածներու, եւ ձախողանքի պահուն պատրաստ են հրաժարիլ հին աստուածներէն։

Ինչո՞ւ չենք ուզեր հասկնալ թէ այսօրուան պատմական ամէնէն զօրաւոր ցեղերն անոնք են, որոնք դարերու սաստիկ դժուարութեանց ենթարկուելով կրցած են իրենց գոյութիւնը պահել։

Հայ տառապանքը դարերու արհաւիրք ունի եւ մարտիրոսներ։ Խոլ ենք եւ չենք ուզեր հասկնալ թէ թուրքը իր համբաւաւոր «Ազգային Ուխտ»ը գլխաւորապէս Հայաստանի եւ Հայ ժողովուրդի գլխուն վրայ երդուելնգաւ Լոր-նաշուրթն չսղոսկինք եւ Հայ ժողովուրդը սին յոյսերով չսրսրենք։ Լաւ գիտենանք թէ բոլոր թուրք մտաւորականներու համար Հայկական Հարցը փակուած է՝ անգամ մը եւս «չբացուելու համար»։

Ցեղին խաչուած իրաւունքը փնտռել, անխտիր բոլորին գործն է։

Թուրքերու կողմէ կազմակերպուած ջարդերը աւելի կամ նուազ 500 տարիէ ի վեր գոյութիւն ունին, իսկ յեղափոխական կոմիտէներ *1887ի* տեւողները սկսած են։ Ինչ են ուրեմն կարգ մը թերթերու առօրեայ Հայհոյութիւնները ու պոչտուքները՝ ուղղուած մեր նահատակ յեղափոխականներու եւ նահատակ ժողովուրդի Հասցէին։

Ցեղային վերածնութեան փափաքող ժողովուրդ մը պէտք է յարգէ իր յեղափոխական զաւակները եւ գնահատէ անոնց կեցուածքը։

Ուզեցինք եւ տակաւին կը յամառինք ուզել որ մեր ժողովուրդը միայ յաւէտ ոչխար, պատրաստ ընդմիշտ մորթուելու թուրք սպանդանոցներու մէջ։

Եթէ կան մարդիկ, որ տակաւին կը յամառին յեղափոխութիւնը յանցանք մը նկատել, այդ յանցանքին պատասխանատուութիւնը թող երթան փնտռեն թուրքերուն եւ Եւրոպագիներուն մօտ, որովհետեւ անոնց գոյգ տուած տմարդի վերաբերումէն ծնաւ այդ շարժումը։

Հակառակը պնդողներէն պէտք չէ խաբուիլ, նոյնիսկ եթէ բարբանջողները Հանճարեղ կարծուած մարդիկ ըլլան։

Հայ չեն ամէն անոնք որ գրչի մէկ հարուածով թքնել կ՚ուզեն անհամար նահատակներու արեան վրայ եւ գեղին խժող արիւնկզակ գայլաորդ թշնամիին մահացու մատ փաթթել հայ յեղափոխական սակգութեանց ճիտը։

Հայկական զուլումներու ջարդերու մասնակցած ամէն անոնք որոնք այս կերպով չեմ եղագնելու կ՚ընեն հայ արիւնով սնած գարար գեղ մը, հայութեան սած զարհուրելի աղէտը, մոռթիւն չտեսած տեղ թիւնը, վանգուածային կոտ ու ջարդը, հարուստ ու չքաղքներուն եւ գիւղերուն նուիմը դժուար թէ կարենանք նալ հայ սերունդը։

Հայ ժողովուրդի ներկ տեսուր վիճակի մէջն անփոճակատներ ստեղծել եւ մեթեան գուբը նետել մեր մեծ դատը, կը նշանակէ րել բնաջնջումի ծրագրին։

Մեր մէկ միլիոն զոհերը եւ խիղախ կեցուածք կը ջեն մեզմէ։ Լռելն ու տիկ նստիլը առնուազն յականութիւն է։

Գ. Գ

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

Գոհացում տալու համամիթիւ ընթերցողներու մին, ստորեւ կ՚ամփոփենք ձակալութեան նոր օրէնքի խաւոր տրամադրութիւն

1929 յունիս 29ի կարգ մը տրամադրութիւ սահմանէ վարձակալութեւունքի հրկարաձգման համաձայն նախապատեր վարձքերու գիներուն նոքը զանազանութիւն կը գնութեան, առեւտուրի, տի եւ խառն գործածութեւտուկ շէնքերուն միջեւ։

Բացի այն պարագաներ դատական վերջնական ձեռք ձգուած է վարձակզային հանել տալու համբաւ գրաւած շէնքէն, երկարաիրաւունքէն կ՚օգտուին բոլձակալները, երկարատեւ պայմանագրութիւն (պեղնողները, նոյնիսկ եթէ երկարաձգում մը կամ պայմանաժամ մը լրացած *10* յունիս *1929*ին։

Երբ վարձակալ մը երկարաձգման իրաւունքը խանգուի իր ընտանիքին դաւիներուն, որոնք սովորաբնակէին իրեն հետ։

Ո՞րոնք զուրկ են այս իրաւկարգ մը վարձակալներ են երկարաձգման իրա

1.— Օտարականները պատերազմած կամ ծաչեն, կամ որոնց տղաքները ֆեսեաները չեն պատերազմած կամ դաճառած Ֆրանս. կամ դաբանակներու զանազան կողմէ։ բացառութիւն կը ֆրանս. հոգատարութեան վանաւորութեան տակ երկիրներու հպատակներն որոնց զաւակները ընդունֆրանս. հպատակութիւնը։

2.— Շաճոյքի վայրերձակալները, ենթավարձակ ու արտօնատէրները։

3.—Բազմաթիւ բնակունեցող վարձակալները, վարձակալներն ու արտոնները։ Երկարաձգման իրաայս կարգի վարձակալներտուին, նախ իրենց գլխաւորքին, երկրորդ այնշէնքերժար, որոնց մէջ կը բնիրենց կամ իրենց կնոջ ներն ու ազգականները։

4— Այն վարձակալ

րանք առանց կալուածատիրոջ հաւանութեան, շէնքին մէկ մասը վարձու կուտան։

5.— Այն վարձակալները, որոնք բնակութեան նոյն շրջանակին մէջ, իրենց տրամադրութեան տակ ունին, կամ պայմանագրութեան մը շնորհիւ կրնան ունենալ ուրիշ շէնք մը որ իրենց եւ իրենց ընտանիքին պէտքը կրնայ գոհացնել։

6.— Այն վարձակալները՝ որոնք հանրային օգտակարութիւն ունեցող ժիւթեան մը շէնքին մէջ կը բնակին։

7.— Անոնք որ առանց օրինական պատճառի, վեց ամիս չեն բնակած իրենց վարձած տան կամ շէնքին մէջ երկու տարուան վարձակալութեան մը ընթացքին։

8.— Այն վաճառականները որոնց առեւտուրի յատկացուած շէնքերը ենթ. կայ են 1926 յունիս 30ի օրէնքին։

9.—Այն վարձակալները, որոնց վարձքերը՝ 1914 օգոստոս 1ին կ'անցնէին վերը ցոյց տրուած գիները։

ՈՐՊԷՍ ԿՐՆԱՆ ՋՐԿՈՒԻԼ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒՄԷՆ

կարգ մը վարձակալներ, երկարաձգման իրաւունք ունենալով մէկտեղ, կրնան անկից զրկուիլ, երբ կալուածատէրը կ'ուզէ իր վարձու տուած շէնքը ետ առնել, ինքն իսկ հոն բնակելու, կամ ղայն քանդելով՝ նորը կառուցանելու համար։

ՎԱՐՁՔԵՐ

Վարձքերը սահմանուած են 1914ի գիներուն համաձայն։ Նոր օրէնքով արտօնուած յաւելումները հետեւեալներն են.—

Բնակութեան շէնքերուն համար, 100ին 150 յաւելում նախապատերազմեան գինին վրայ։

Արհեստի կամ խառն գործածութեան յատուկ շէնքերուն վրայ՝ 175 առ 100։

Առանց կալուածատիրոջ գրաւոր հաւանութեան, գլխաւոր վարձակալին կողմէ մասամբ կամ ամբողջովին ուրիշներու վարձու տրուած շէնքերու վրայ 180 առ 100։ Ընդուազն 9 տարուան երկարատեւ վարձակալութեան (պայ) տրուած շէնքերուն վրայ՝ հարիւրին 250։

Նոյն պայմաններով արհեստի յատուկ շէնքերուն վրայ՝ 275 առ հարիւր։

1929 յուլիս 1էն կսկսի ամէն կալուածատէր իրաւունք ունի նախապատերազմեան գինին վրայ աւելցնելու հարի րին 150։ Հետեւաբար յառաջիկայ Հոկտ. 1ին ինկող վարձքերը, այս տրամադրութեամբ պիտի կրեն հարիւրին 150 յաւելում մը, որ պիտի տեւէ մինչեւ 1 յուլիս 1931։ Այս թուականէն սկսեալ մինչեւ 939 ամէն տարի, վարձքերը պիտի կրեն 15 առ 100ի յաւելում մը։

Օրէնքի այս տրամադրութիւնները կը կիրարկուին այն շէնքերուն համար, որոնք շինուած ու լրացած էին 1914 օգոստոս 1էն առաջ, միւս բոլոր շէնքերը կրնան վարձու տրուիլ օրեւէ գինով, բացի այն շէնքերը որոնք 1919 Հոկտ. 24էն յետոյ յատկացուած են բնակութեան.այս շէնքերուն համար, հաշտարար դատաւորը կրնայ վարձքի գին որոշել, երկարաձգման պայմանաժամի ընթացքին։

ՏՈՒՐՔԵՐԸ

կալուածատէր եւ վարձակալ կրնան իրարու հետ համաձայնիլ տուրքերու վճարման համար, որոշելով սակ մը, որ պէտք չէ անցնի վարձային արժէքին 30 առ հարիւրը։ Եթէ համաձայնութիւն չէ գոյացած, վարձակալը պարտաւոր է վճարել տուրքերը։

ԱՅՑ ՄԸ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Կիրակի կէսօրէ վերջ այց մը տեղի ունեցաւ Անդրանիկին գերեզմանին, փէր-Լաշէզի մէջ, Շապին Գարահիսարի հերոսամարտին 14րդ տարեդարձին առթիւ, նախաձեռնութեամբ Ռազմիկ Հայրենակցական Միութեան։ Դժբախտաբար շատ քիչ թիւով հայրենակիցներ եւ ազգային մարմիններու ներկայացուցիչներ պատասխանած էին Շապին Գարահիսարի հիւսարգիներու հրաւէրին։

Անդրանիկի հայրենակից գրեգին քահ. Ցվղէթեան իր բազման խօսքով բացատրեց օրուան ուխտագնացութեան նպատակը։

Ցետոյ խօսեցաւ պ. Ա. Շահխաթունի, իրրեւ մէկը որ պատերազմի ճակատին վրայ կռուած է Անդրանիկի հրամանին տակ։ Ցաւ յայտնեց որ հերոսին յիշատակը յարգելու համար շատ քիչ հայրենակիցներ եկած են։ Վերջացնելով, մաղթեց որ նոր սերունդը ներշնչուի Անդրանիկի յիշատակէն՝ չայլասերելու եւ հայրենիքի ծառայութեան պատրաստուելու համար։

«Ցառաջ»ի կողմէ Հրանտ Սամուէլ յարգանքի խօսքեր ըրաւ։ «Քու կեանքիդ պատմութիւնը, ըսաւ, պատմութիւնն է մեր ազգի դարաւոր մարտնչումներուն եւ օտար ափերու վրայ քու մահդ՝ մեր չիրականացած իտէալին խորհրդանշանը։ ... քու անխոցելի մարմինդ, ալծուենման սաւառնումներդ, սար ու ձոր ոգորումներդ թունդ կը հանէին մեր հոգիները, եւ սերունդը որ մեծցաւ քու շունչիդ տակ քու հոգիդ տակ, որ հէքեաթներ կազմեց քու հերոսական խոյանքներուդ շուրջ, այդ սերունդը արժանի զինակից եղաւ քեզի, ու տուաւ Շապին Գարահիսարի հերոսամարտն ու այլ դիւցազնական էջերը։ կայծը՝ զոր վառեցիր անոնց հոգիներուն մէջ, անթեղուած է այսօր, բայց ո՛չ երբեք մարած։ Ու պիտի շարունակուի այն ճամբան, որ կեանքիդ գերբագոյն նպատակն եղաւ։»

Շապին Գարահիսարի Ռազմիկ Հայր. Միութեան կողմէ պ. Լեւոն Եարտըմեան ուղերձի մը մէջ ըսաւ.

— «Շ. Գարահիսարը փառաւորուեցաւ իր հերոս զաւակով եւ հերոս զաւակը փառաւորուեցաւ հերոսաբնակ իր ծննդավայրով։ Մոխիրներ ծնագին մէկէն՝ այնտեղ, իսկ աճիւն մը միւսէն՝ այստեղ, բայց փառապսակը ծնագ մեր սիրտերուն մէջ անթառամ»։ Ու վերջացուց հայրենասիրական խօսքերով։

Քահանան աղօթքներ կարդաց եւ ուխտաւորները ցրուեցան։

Երջուն Թոթաքից

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ԹՈՒՐՔ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱ՞Ր ԵՆ

Պոլսոյ Թուրք հաւաքատարանի ուսանողները յուլիս 15ին նոր ժողով մը գումարեցին Թիւրք Օճաղըի կեդրոնին մէջ։ Նպատակն էր ցրուել նախորդ ժողովին շուրջ գոյացած թիւրի լացութիւնները եւ ըսի ըսաւները։

Վիճաբանութիւնները տեւեցին երեք ժամ եւ եղան շատ բուռն։ Այնպէս որ քանի մը անգամ ընդհարում տեղի ունեցաւ։

Ուսանողական Միութեան նախագահ Ֆէյրուզ պէյ (իրաւաբանականէն), ճառ մը խօսելով շեշտեց միութեան անհրաժեշտութիւնը։ Դարձեալ նոյն վարժարանէն Ալթալայ պէյ, որ նախորդ ժողովէն դուրս հանուած էր, ճառով մը փորձեց փարատել իր հին խօսքերուն գործած յոռի տպաւորութիւնը։

Բժշկական վարժարանէն Թալաթ պէյ պատասխանեց, դիտել տալով թէ նախորդ ժողովին մէջ անոր ըսածները բոլորովին տարբեր բաներ էին եւ անհաշտ Թուրք երիտասարդութեան զգացումներուն հետ։

Ուրիշներ ալ խօսք առնելով յարձակեցան Ֆէյրուզ պէյի վրայ, ամբաստանելով զայն որ զեկոյցով մը թեթեւութիւն նկատած էր նախորդ ժողովին գումարումը, Ֆէյրուզ պէյ փորձեց պատասխանել, բայց հնարաւորութիւն չունեցաւ։ Ամէն կողմէ բողոքի ձայներ կը բարձրանային։ Ոմանք ալ կը պահանջէին որ քաշուի Ուսանողական Միութեան նախագահութենէն։

— Ես համաձայնաւոր չեմ, եւ ոչ ձեզի պէս ղէմ եմ այդ շարժման ու ամբողջ հոգիովս ազգայնական, պոռաց Ֆէյրուզ պէյ։ Սակայն ժողովը մտիկ չըրաւ եւ որոշեց որ հրաժարի։

Միւլքիէէն ուսանող մը եւս յայտնեց թէ դպրոցին ընկերները այնքան տգէտ չեն որ համաձայնաւոր դառնան։

Ի վերջոյ, ժողովը այն եզրակացութեան եկաւ թէ տեսակէտի ոեւէ տարբերութիւն չկայ Թուրք երիտասարդութեան միջեւ, եւ թէ ան բացարձակապէս ոեւէ կապ չունի համաձայնաւորութեան հետ։

*** Ընդհ դատախազութիւնը դատ բացած է Հարէքէթ Թերթին դէմ, անոր զրպտիչ հրատարակութիւններուն համար։

«ԽՐՈՆԻՔԱ»ՅԻ ՏՆՕՐԷՆԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ

Պոլսոյ եղեռնադատ առեանը վերջացուց յունարէն խրոնիքա Թերթին պատ. տնօրէն Տիկ. Էլէնայի դէմ բացուած դատը։ Դատարանը իր որոշումին մէջ կ'ըսէ թէ Տիկինը խրոնիքան միջոց դարձուցած էր Թրքութիւնը անարգելու, ինչպէս որոշակի կը տեսնուի վերջին Թերթօնէն։ Մասնաւորաբար յատկանշական է աղրիօթէրա բառը, որ վայրենի կը նշանակէ եւ գործածուած է Թուրքերու համար։ Այս պատճառաւ Տիկինը կը դատապարտուի երեք տարուան ծանր բանտարկութեան։

Դատարանին որոշումով, տիկնոջ մինչեւ հիմա անցուցած բանտարկութիւնը, մօտաւորապէս երեք ամիս, նկատի պիտի առնուի 3 տարուան բանտարկութեան շրջանը բոլորելու մէջ։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՅԻՐԻՒՅԱՆ ՀԱՅԵՐ

ՎԻՐԻԷՕ ՍԻՒՈ ՊՈՒՐՊՈՐԸ 19 յուլիս.— Ասկէ երկու տարի առաջ, «Ցառաջ»ի Հարցարանին առթիւ տեղեկութիւններ տրուած էին Վիրիէօի մասին։ Այս փոքր գիւղաքաղաքին մէջ, որ կը գտնուի Լիոն-Կրընոպլը երկաթուղիին վրայ, 1925ի վերջերը հաստատուած էին 100ի մօտ հայեր, մետաքսեայ կտաւի գործարանը եւ մետաքսի մանարանը աշխատելու համար։ Հաստատուած հայերու մեծամասնութիւնը Սեմոնոզգիներ էին (Գաղատիա), բացի մէկ երկու ընտանիքէ։

Դժբախտաբար մինչեւ հիմա օրավարձքերու վրայ որեւէ յաւելում եղած չըլլալով, մեր հայրենակիցները հետզհետէ հեռացան փոն-տը Էբրիւի եւ փարիզ, իրենց ազգականներուն քով։ Մնացածները հազիւ կը հաշուուին 40-50 հոգի։

Ինչպէս շատ մը ուրիշ տեղեր, հոս ալ հետզհետէ կը ծաւալի այլասերման վտանգը։ 8-10 տարեկան մանուկներ, տեղական դպրոց կը յաճախեն, գրեթէ բոլորովին մոռնալով մայրենի լեզուն։ Իրենց տան մէջ ալ ֆրանսերէնով խառն կը խօսին։ Ցաւալին այն է որ, մեր հայրենակիցներու Թիւը նուազ ըլլալով, այս վտանգին դէմ պայքարելու յոյս չկայ, թէեւ քանի մը ծնողներ շատ կը հետաքրքրին այս խնդրով։ Մինչեւ հիմա տեղի ունեցան բազմաթիւ նշանախօսութիւններ, հարսնիք եւ 4 ծնունդ։ Հալանիքի եւ կնունքի պարագային նախ քահանայ կը բերուէր Վալանսէն, իսկ այժմ քանի մը ամիսէ ի վեր կը հրաւիրուի փոն տը Էբրիւէն, Ազգ. Մրութեան հրամանով։

Այս հազիւ 10-12 ընտանիք հայերուն 5ը իրենց տան մէջ ձայնագիրներ ունենալով, միշտ կը թնդացնեն հայկական երգերը, («Հայաստան», «Բաժ փսրոտան» «Մեր Հայրենիք» եւայն), ինչ որ մեծ հաճոյք մըն է մեզի համար։ կը ստանանք «Ցառաջ»։

*** Վերջերս Հեծելանիւի ընկերութեան մը կողմէ կազմակերպուած էր մրցում մը, որուն կը մասնակցէր պուրկուանէն պոլուժի Բարսեղ Բարսեղեան անուն հայ երիտասարդ մը։ Բոլորս իմանալով հայ երիտասարդին ժասնակցութիւնը, փութացինք ներկայ ըլլալ։ Առաջինէն հազիւ 1-2 երկվայրկեան տարբերութեամբ, հայ երիտասարդը երկրորդ մըցանակը շահեցաւ, մեծ ոգեւորութիւն պատճառելով։

կարապետ կէօտէեան

Ն ԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՁԵԿՈՅՑ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Մարկոսեան ընկերակցութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ յունիս 27ին, ուր վարչութիւնը կարդաց իր տեղեկագիրը 1928 տարեշրջանին վերաբերեալ։

Դրամագլուխ.— Ընկերակցութեան դրամագլուխը կը ներկայացնէ, ըստ 1928 դեկտ. 31ի գնահատման, 7,618,410 ֆրանքի ընդհանուր գումար մը, որ շուրջ 300,000 ֆրանքի յաւելում մը ցոյց կուտայ նախորդ տարուան վրայ։ 1928ին ընկերակցութիւնը մուտք ունեցած է 336,484 ֆր. և ելք 493,987 ֆր. (Արհեստից դպրոցի շինութեան 425 հազար, սաներու 35 հազար, որբերու 2,500, աղքատախնամի 1500, դրամատանց 8000 դրասենեակի եւ պաշտօնէից 9000, զանազան ծախքեր 11,000 կլոր հաշուով)։

Արհեստից դպրոց.— Մարկոսեան դպրոցին շինութիւնը աւարտելու վրայ է Երեւանի մէջ։ 1928 տարուան ընթացքին այդ շինութեան համար ղրկուած է Հայաստանի կառավարութեան 3712 անգլ. ոսկի, եւ ներկայ տարուան սկիզբը այդ գումարը ամբողջացուած է 4500 ոսկիի, ըստ նախապէս կնքուած պայմանագրութեան։ Դեռ կայ վճարելիք կահաւորման եւ մեքենաներու ծախքերը 1500 ոսկի, կեդրոնական ջեռուցում հաստատելու ծախքը՝ 300 ոսկի։ Իսկ դպրոցի բացման օրէն սկսեալ ընկերակցութիւնը Հայաստանի կառավարութեան պիտի վճարէ տարեկան 600 անգլ. ոսկի, իբրեւ մասնակցութիւն վարչական ընդհանուր ծախքերուն։ Կը յուսացուի որ բացումը կատարուի յառաջիկայ աշնան։

Սաներ.— Մարկոսեան ընկերակցութիւնը ունեցած է 1923էն սկսեալ 19 սաներ, որոնց հինգը շրջանաւարտ եղած են արդէն։ 1928ի շրջանաւարտներն են վարդգէս Կաքաւեան վանեցի, որ ստացած է հանրային շինութեանց վկայական Շարլերուայր Աշխատութեան հաստատարանէն, Վաչէ Եկարեան, նոյնպէս վանեցի, ժետաղագործական վկայական՝ Վէրսայլի արհեստից դպրոցէն։ Եղած են քանի մը թերաւարտներ զանազան պատճառներով։ Իսկ 8 սաներ շարունակած են իրենց ուսումը 1928-29 տարեշրջանին։

Որբերու գրամագլխին հաշուոյն ընկերակցութիւն պահած է նաեւ երեք որբեր, որոնց երկուքը ղրուած են անցեալ տարեշրջանին Վէրսայլի արհեստից դպրոցը։

*** Մարկոսեան ընկերակցութիւնը յառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանին պիտի ընդունի երկու աշակերտ Սէվրի նորաբաց Մխիթարեան վարժարանին համար, իբրեւ դիշերօթիկ։ Այդ աշակերտները պիտի ընտրուին հայ որբերէն կամ չքաւոր ընտանիքի գաւակներէն։ Պէտք է ըլլան քաջառողջ, 12-14 տարեկան, ուսման մէջ բաւականաչափ յառաջացած, կարենալ ընդունուելու համար դպրոցի առաջին կարգը յետ քննութեան։ Խնդրագիրները, ստորագրուած իրենց պարագաներու կողմէ եւ պարունակելով հարկ եղած բոլոր ծանօթութիւնները (ծննդավայր, տարիք, ուսում, առողջութիւն եւլն)· պէտք է ղրկուին մինչեւ հոկտ. 31 Մարկոսեան ընկերակցութեան, ուր պիտի ներկայանան նաեւ թեկնածուները։

Հասցէ՝ Association Raphaël Margossian. 10 rue Chauchat. Paris (9e.).

կնիք

կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋԸ

ԼՔԵԱԼ ԳՈՅՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

1915ի (1331) Լքեալ գոյքերու օրէնքը շատ կարեւոր մեկնաբանութեան մը ենթարկուեցաւ Ազգ. մեծ ժողովի 2 Ցունիս 1929ի նիստին։ Մեկնաբանութիւնը որ կը վերաբերի այդ օրէնքի 7րդ յօդուածին, — հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթի 8 Ցունիս 1929ի թիւին մէջ։

Ինչպէս ըսինք մեկնաբանութիւնը շատ կարեւոր է։ Գաղափար մը տալու համար. ըսենք որ նախագահ ատեաններ վերջերս անխիր մերժած են լքեալ գոյքերու մասին իրենց ներկայացուած դատերը, իրենց իրաւասութենէն դուրս նկատելով զանոնք, եւ պետական Խորհուրդի նկատումն յանձնած։ Իսկ արդէն վերջացած դատերու վճռագրերն ալ ճնագած են անգործադրելի։

Ինչպէս կը յիշուի անգեալ տարի Մայիս 29ին օրէնք մը հրատարակուեցաւ, որ կը ճշդէր թէ փոխանակուած եւ ոչ փոխանակուած գաղթականներուն յանձնուած լքեալ գոյքերը ինչ պայմաններու տակ կրնան սեփականագործել անոնց կողմէ։

Այդ օրէնքի 7րդ յօդուածին համաձայն, իրենց տէրերուն չեն կրնար վերադարձուիլ այն կրաւուած կամ գրաւուելիքլքեալ գոյքերը, որոնք փոխանակուած գաղթականներուն տրամադրուած կամ սեփականացուած են եւ կամ պետական գանձին փոխանցուած։ Իսկ եթէ որոշուի թէ բուն տէրերը իրաւունք ունին, այն ատեն կալուածին փոխարժէքը պետական գանձէն կը վճարուի անոնց։

Ինչպէս կը տեսնուի, յիշեալ յօդուածին մէջ կը գտնուին այնպիսի տրամադրութիւններ, որոնք իսկապէս մեկնաբանութեան կը կարօտին։

Նախ, «որոշում»ի մասին կը խօսուի։ Բայց որո՞ն կողմէն պիտի տրուի որոշումը։ Ցետոյ, վճարման ձեւն ու եղանակը ինչ պիտի ըլլայ։

Ահա այս եւ նման հարցերը բաւական լուսաբանուած են Ազգ. Մեծ Ժողովին կողմէ տրուած վերջին մեկնութեամբ։

Այս մեկնութեան համաձայն, պետական գանձին փոխանցուած կը նկատուին այն բոլոր լքեալ գոյքերը, որոնք գրաւուած են կամ պիտի գրաւուին, համաձայն 13 Սեպտ. 1925ի եւ 15 Ապրիլ 1923ի օրէնքներուն։

Այսպէս գրաւուած կալուածը եթէ մէկուն յատկացուած (Թախսիս) կամ տրուած ըլլայ. ծախուի եւ կամ պետական գանձին պատկանի, երբեք չի կրնար նոյնութեամբ վերադարձուիլ բուն տիրոջը։ Ասոր համար օրինական կարելիութիւն չկայ։ Միայն, երբ պետական Խորհուրդը հաստատէ որ յիշեալ օրէնքները սխալ կիրարկուած են, այն ատեն կալուածները կրնան ետ տրուիլ։

Նոյնպէս, 28 Մայիս 1928 Թուակիր օրէնքին հրատարակութենէն առաջ կամ վերջը, գատական վճիռ առնող կամ առնելիք սեփականատէրերն ալ չեն կրնար նոյնութեամբ վերստանալ իրենց կալուածը. այլ 15 Ապրիլ 1925 Թուակիր օրէնքով գոյց տրուած փոխարժէքը, որ ելմտական գործավարութեան կողմէ պիտի յանձնուի երկրագործական դրամատան, եւ որ իր կարգին իրաւատիրոջ պիտի տայ զայն։

Համառօտակի վերլուծենք այս հարցին շուրջ կատարուած վարչական տնօրինութիւնները։

Գոյք մը այն ատեն լքեալ կը նկատուի, երբ պատկանեալ մարմնոյն կողմէ ընդարձակ քննութեամբ հաստատուի թէ տէրը փախստական է, գոյքին սեփականութեան արձանագրութիւնն ալ թափուէն ստացուելէ վերջը գրաւման որոշումը վերջնական-օրէն տրուի, եւ իսկոյն գործադրուի։

Վերջին մեկնաբանութեամբ, Ազգ. Մեծ Ժողովը լուծած է խընդիրը, որով երբ Լքեալ Գոյքերու տնօրէնութեան կողմէ գրաւելու (վազը եէտ) որոշում տրուի, այլեւս կարելի չէ գատական հետապնդում կատարել։ Նոյնիսկ վերստացման վճռագիրները (իլամ) անգործադրելի կը մնան։

Աւելի պարզ խօսելով, ասկէ առաջ մէկը կրնար իր գրաւած կալուածին համար գատ բանալ եւ գատարանը ընթացք կուտար գատին։ Եւ եթէ իրաւունք շահէր գատախազը, կրնար իր կալուածին փոխարժէքը ստանալ։

Հիմա գատարանները այլ եւս չեն ընդունիր այս տեսակ գատեր։ Անոնց համար, պէտք է ուղղակի դիմել պետական Խորհուրդին, որ լքեալ գոյքերու խնդիրը քննող միակ իրաւասու մարմինը նկատուած է։

Նոր կազմակերպութեան համաձայն, պետական Խորհուրդը ունի գատական յանձնաժողով մը, որ գատավարութիւն կ'ընէ եւ երբ հաստատէ թէ ենթական իրաւունք ունի, կ'որոշէ որ անոր վճարուի իր կալուածին փոխարժէքը։

«Ա.»

ՍԱՐԷՆ ՁՈՐԷՆ

Շէյքսպիրի Համլէթը 1569 տող ունի խօսելիք, մինչ Լէյդի Մաքիէթ 261 տող։

*** Բալթիմորի մէջ արձան մը կայ որ... Ադամինն է։

*** Ռուսիոյ տարածութեան 2/5ը անտառ է։

*** Պրազիլիոյ տարածութիւնը եւրոպայի չափ է։

*** Ջինական եանկ-ցէ-քիանկ գետը յաճախ մէկ գիշերուան մէջ տասը մեդր աւելի կը լայննայ։

Ներ ձերբակալած է՝ Ուկրայինայի պահակազօրքին մէջէն, մանաւանդ Քիեւի, Բիլացերքվայի, Եիթոմիրի եւ Կամէնէց-Պոտոլսկի մէջ։ Բոլոր ձերբակալուածները բանտարկուած են Խարքովի մէջ։

Կ'ըսուի թէ այս ձերբակալութիւնները կատարուած են անոր համար, որ երեւան հանուած է գինուորական ու գիւղացիական կազմակերպութիւն մը, որուն նպատակն էր ահաբեկուիներ գործել տեղական խորհրդային գործակալներուն դէմ եւ հակակառավարական խռովութիւններ յարուցանել բանակին մէջ։

Ձերբակալուած գինուորները ամբաստանուած են թէ՝ զէնք, փամփուշտ եւ ձեռնառումբ հայթայթած են գիւղացիներուն։

Ուզարկութեանց պահուն ձեռք անցուած թուղթերը կը հաստատեն թէ լիշեալ կազմակերպութիւնը ծրագրած էր խորհրդային գործակալներու մուտքը անկարելի դարձնել գիւղերու մէջ, գիւղացիական հաւաքական ստացուածքները պիտի այրուէին, տեղական համայնավար անդամները պիտի ջարդուէին, անհատական մահափորձեր պիտի կատարուէին քաղաքներէն գիւղերը ղրկուած խորհրդային ներկայացուցիչներուն դէմ։

Դիտելի է, որ այս ձերբակալութիւնները կը զուգադիպին Ուկրայինայի՝ մանաւանդ Կոնոտոպի, Գլուխոֆի, Նիժինի շրջաններուն մէջ հրդեհներու շատնալուն։

Յորեւի տագնապը Ռուսիոյ մէջ

«Թայմզ»ի Րիկայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ խորհրդային կառավարութիւնը հրահանգներ ուղղեց ցորեն հաւաքող բոլոր կազմակերպութեանց, որ ժամանակաւորապէս՝ մինչեւ օգոստոսի վերջը՝ 69 բուբլի բարձրացնեն ցորենի թոնոյին գինը եւ գիւղացիներուն յայտնեն թէ յառաջիկայ սեպտեմբեր 1էն սկսեալ գինը պիտի իջեցուի ներկայ սակին։

Այս բարձրացումին պատճառն է ուտեստեղէնի շահագործութիւնը որ ընդհանուր դարձած է, նոր պատերազմի մը վախին պատճառաւ։ Մաս մը գիւղացիներ, մանաւանդ Ուկրայինայի մէջ, դադրեցուցած են ցորենի իրենց բոլոր յանձնումները։

**** Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Խորհրդային Միութեան նախագահ Կալինին ճառ մը խօսելով պարզած է կառավարութեան տեսակէտը պարենաւորման խնդրին մասին։*

Ըստ իրեն, թէեւ ամէնէն տաժանելի ժամանակը անցած է եւ յառաջիկայ տարին կը ներկայանայ աւելի նպաստաւոր հեռանկարներով, սակայն խորհրդային կառավարութեան ձեռք առած խիստ միջոցներուն պատճառաւ առաջ եկած տագնապը խիստ մեծ է եւ գիւղացիները մեծապէս դժգոհ։

Կալինին ըսաւ թէ անցեալ տարի ցորեն գնուեցաւ արտասահմանէն, իսկ այս տարի խորհրդային միութիւնը գտնուեցաւ երկրներանքի մը առջեւ, կամ շարժման մէջ դնել գոյութիւն ունեցող ամբողջ ցորենը եւ կամ 50-60 միլիոն բուբլի արժէքով օտար ղրամ գտնել նոր գնումներու համար։

Երկար ու բուռն վիճաբանութիւններէ յետոյ, ընդունուեցաւ առաջին լուծումը, յետոյ ցորենի սպառումին մէջ խնայողութիւն մտցուեցաւ, այնպէս որ, ներկայիս հացի քարտերու սկզբունքը կիրարկուելէն ի վեր, Մոսկուայի մէջ օրական առնուազն 20,000 փութ ցորեն նուազ կը սպառի։

Ասպէս ուրեմն, Կալինին կը խոստովանի թէ՝ խորհրդային կառավարութիւնը օտար ղրամ գտած չըլլալով, որոշած է շարունակել քաղաքներու բնակչութեան պարենաւորումը եւ խստացնել հունձքերու գրաւումը, ինչ որ անշուշտ չպիտի մեղմացնէ գիւղացիներու դժգոհութիւնը։ Հետաքրքիր է դիտել տալ նաեւ թէ Կալինին ներկայ տագնապը մասամբ կը վերագրէ հողի արտադրութեան պակասին, արդիւնք հողերու բաժանման եւ հողագործական մեծ շահագործումներու անհետացման։

Սելանիկի գործադուլը

Սելանիկի ծխախոտի բանուորները գործադուլ հռչակեցին։ Բանթողները խռովութիւններ յարուցին ծխախոտի իտալական գործարանին առջեւ։

Բանթողներու յարձակումին հետեւանքով, ոստիկանները ստիպուեցան կրակ բանալ։ 15 բանուորներ վիրաւորուեցան։

Կարգը վերահաստատուեցաւ։

Կացութիւնը Աթենքի մէջ

Հնդկական սահմանէն ստացուած լուրերու, համաձայն զօր. Նատիր խան, որ ներկայիս կը հրամայէ Ամանուլլահի հաւատարիմ ցեղախումբերուն, կը պատրաստուի ընդհանուր յարձակողականի ձեռնարկել Էմիր Հապիպուլլահի դէմ։

Երեք կարեւոր զօրասիւներ կը պատրաստուին ուղղուիլ Քապուլի վրայ՝ առաջին պատեհ առիթին։

Ասկէ զատ, իր կուսակիցներուն ուղղուած նամակի մը մէջ, զօր. Նատիր խան կը հաստատէ թէ Էմիրին զինուորները պարտուած են բուռն կռիւէ մը վերջ, որ 16 ժամ տեւեց եւ որու միջոցին անոնք կորսնցուցին 600 հոգի եւ ռազմապաշարին վրայ ձգեցին մեծ քանակութեամբ ռազմանիւթ եւ զէնք։

Ստալինեանի մրցանիշը կոտրուած

Գերմանական Լոյտ ընկերութեան նոր անդրատլանտեան շոգենաւը՝ «Պրէմէն» Շերպուրկ-Նիւ Եորք ճամբան կտրեց 4 օր, 17 ժամ, 42 վայրկեանէն և այսպէս 8 ժամ 52 վայրկեանով կոտրեց անգլիական «Մաւրիտանիա» անդրատլանտեանին մրցանիշը՝ հաստատուած անցեալ սեպտեմբերին (5 օր, 2 ժամ և 34 վայրկեան)։ Վերջին 24 ժամուան ընթացքին «Պրէմէն» 713 ծովային մղոն ճամբայ կտրեց, ժամական միջին հաշուով 29-ու կէս հանգոյց, ինչ որ կը համապատասխանէ 54 քիլ. 634 ի։

«Պրէմէն» 49,984 թոնօ տարողութիւն ունի։ Արտաքին և ներքին երեւոյթը բոլորովին տարբեր է միւս շոգենաւերէն։ Երկայնութիւնն է 280 մեդր. ունի կարճ երկու ծխնելոյզ, 20 կաթսայ՝ իւրաքանչիւրը 1100 քառակուսի մեդր ջեռուցիչ մակերեսով, շարժիչ մեքենաները 100,000 ձիու ուժ ունին եւ կրնան շոգենաւը հասցնել ահռելի արագութեան։

«Պրէմէն» կրնայ փոխադրել 2450 ճամբորդ եւ 1000 նաւազ։ Հրամանատարը 36 տարեկան է միայն։ Այս մրցանիշը կարելի պիտի ըլլայ բարւոքել եւ չորս օրէն կտրել Շերպուրկ-Նիւ Եորք ճամբան։

ՔԼԱՄԱՌԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Կազմակերպուած Զ. Ե. Ո. Միութեան կողմէ այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն սկսեալ Իրիկուն։

Նախագահութեամբ Պ. ՆԻԿՕԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ

Երգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկ. եւ եւրոպ. պարեր եւն., Պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի Սանուց Միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 14էն 20՝ վարժարանին պարտէզը, 3 bis Avenue Thiers, Le Raincy-Pavillons.

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ։

Հազպանտ, Պար. Հոխ պիւֆէ *Մուտք 5 ֆրանք*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Առնել Օփէրայէն եւ ժան Ժօրէսէն 21 A Թրամուէյը եւ կար տը լ'Էսթէն Կարկանի գիծը։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Ա. Ե. Հ. Կ. Փարիզի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը օգոստոս 4 կիրակի օր St. Cloudի անտառին մէջ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

Մանրամասնութիւնները շուտով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Խանասօրի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնէի շրջ. կոմիտէն կողմէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն երեկոյեան 9ը, Էսթրապլէնի անտառին մէջ (անցեալ տարուան վայրը)։ Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնճեան։

Կը ներկայացուի «Գիւղական հեռախօս»ը զաւեշտ։ Երգ, արտասանութիւն, հայկական պարեր, ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։ Մեկնում առաւօտուն ժամը 7.30ին։

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՄՆԷ

ԱԻԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳԱՐՁՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գին՝ Ֆրանսայի համար 20 ֆր. Ամերիկա եւ միւս երկիրներ 1 տոլար։ Կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնե՛ուն միայն։ Դիմել, ղեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e)։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱՒՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,...

Բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գին՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ Փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ողբացեալ Տօքթ. Երուանդ Ֆրանգեանի գիրքը

"ՄԵՐ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅԵԱՑՔԸ,,

Ս. Վրացեանի յառաջաբանով եւ հեղինակի նկարով

Սահմանափակ Թիւով տպագրուած

Ստանալու համար դիմել՝ Տիկին Ա. Ֆրանգեանի, Համաստան (Պարսկաստան). Տպարան Navarre, 5 Rue des Gobelins, *Փարիզ եւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։*

Գին 1 տոլար կամ 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ

կարդացէ՛ք

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

"ԱՆԶՐԵԻ"Ը

Ֆրանսա եւ Պուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Ց. Դ.

փարիզի «Քրիստափոր» խումբի հերթական ժողովը կարեւոր օրակարգով այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի *սրահը* Métro Odéonի *ճիշդ դէմը։ Օրակարգ 1. Հերթական կարեւոր խնդիրներ, 2. Շարունակութիւն դասախօսութեան։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Ժողովի կը հրաւիրուին ընկերներ Բժ. Լեւոն Գրիգորեան, Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Մասունի, Օհան Կարօ, Շ. Նարդունի եւ Լեւոն Մոզեան այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի *սրահը։*

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Վեներական ախտերը 2 ֆրք., Թոքախտը 3, Նորածիններու առողջապահութիւնը 3, Ջերմամիզութենէ գերծ մնալու միջոցները 5, Ինչ է սիֆիլիսը 6, Ամուսնական առողջապահութիւն եւ սեռային հիւանդութիւններ 10, Բժիշկին գիրքէն փրցուած էջեր 10, Սերնդագործում եւ սեռական առողջաբանութիւն 10, Մտերիմ զրոյցներ 30, Մատեան մանկանց 40, Սեռային առողջապահութիւն (կազմուած) 50 ֆրանք։

Դիմել՝ Madame A.V. SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

Կ'ուզուի վարպետ խոհարար մը արեւելեան կերակուրներու համար։ Դիմել՝ Restaurant Telgadin, 14 Rue François Garcin, Lyon.

EMPIRE Միգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,

ԿՈՉ

Անդրէասի եւ իր շրջանի Հայրենակցական Միութիւնը ձեռնարկած է Անդրէասի եւ իր շրջանի 22 գիւղերու վերապրող հայրենակիցներու մարդահամարին, որուն ցանկը պիտի կցուի իր պատրաստած 1930ի օրացոյցին։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն փութով տեղեկացնել անուն, մականուն, հօր եւ մօր անուն, տարիք, ծննդավայր եւ իրենց ամուրի կամ ամուսնացած ըլլալը։ Որեւէ վճարում չկայ։ Մէկ օրինակ օրացոյց պիտի ղրկուի իւրաքանչիւր հայրենակիցի։ Հասցէ՝ H. Kéfélian, 368 Rue de Vaugirard, Paris 15e.

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

Կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն։

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

Տօքթ. ԵԱՂՈՒՊ

Կ'ընդունի երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ եւ Շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։

Métro St. Denis 15bis Boulevard St. Denis

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ձաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՑՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

Փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մատղաշ ընաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօքէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՁԱԻԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, ոչ ճանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ Եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հաղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tel. Grésillons 14 50։

ՀԱՑԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ

MAISON JOLIVET

17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)

Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine 24 83

ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏԱՔՈՒ

Երբ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք հաղ տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած GRES SIN JOLIVET *հացերը։*

Ուտիճ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քիմիոնով պատրաստուած հացեր։

Փարիզի մէջ ապսպրանքները կը յանձնուին բնակարան Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղչ

ՆՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ

39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)

Nord-Sud: N. D. de Lorette et Anvers

ՄԱՔՈՒՐ ՁԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻԶ SALON DE COIFFEUR

ՄԱՆԻՒՐԻՒՐ, ՕՆՏԻՒԼԱՏՈՒՈՆ ԵԻԱՅԼՆ

ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ*, կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նախկին խանութին դիմացը։

12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆէնի մէջ), մէթրօ Odéon

Կ'ուզուի վարպետ խոհարար մը եւ կամ *խոհարարուհի մը երկու աստուան համար, լաւ վճարում։ Դիմել Զ. Բարսեղեանի,* 41 Bld. Montmorency, *մէթրօ՝* Jasmin *կամ* Porte d'Auteuil։

Ծախու է Ֆանէլայի մեքենայ մը, որ կը ձիւսէ սքանչելի թրիքոներ, վրգնոց, գլխարկ, գուլպայ եւ ամէն տեսակ բուրդէ ձագուստեղէն։ Գինը դիւրամատչելի։ Դիմել Պ. Շաւթարձումի Սինանեանի, 5 Rue Capitaine Ferber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

Վաչաեանի մէջ «Յառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեսիս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ Վէյիճի

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻԶԵԱՆ

2 Rue Pasteur, Viroflay

Վիւի էնվալիտ կայարանէն վ լիզի երկարող պողոտային կոդմի երկրորդ անկիւնը։ ստանձնէ չափի վրայ ապ պրանքներ։ կը նորոգէ ամ տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ Շնո բնակողներէ կը խնդրուի դրկ իրենց հասցէն ներկայանալ համար իրենց բնակարանը։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITION
208bis, Rue Lafayette Paris (
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒՃԵԱՆ

Rédaction & Administration Խմբագ. եւ վարչութիւն 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ՅՈՒԼԻՍ 1929

25 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1016 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐ

Յուլիս 19ին, կը ներկայացնէինք երեք պատկերներ, պահաբար առնուած.—

1.— Անատոլուի խորերէն 50 քրտախօս ընտանիքներ հաած են Հալէպի շրջանը եւ ուրիշներ ալ կ'ուզեն հեռանալ: որեկները երեսի վրայ ձնալով, կը խորհին հոռմէական փախը ապաստանիլ:

2.— Սելանիկի Քալամարիա կայանէն երեսուն հայ ընտաքներ փողոց նետուած են: Սեւ թշուառութեան զոհեր, որոնք երան մը տնկելու իսկ ի վիճակի չեն»:

3. Աթէնքի մօտ, Սինկրուի գաղթակայանին մէջ, կը իւծին հինգ հարիւր ընտանիքներ: «Հազար սղերլինով կարելի հող գնել եւ տեղաւորել այս ընտանիքները, որոնք հիւղեր րնան շինել եւ յառաջիկային վերադարձնել հողին փոխարէքը»:

Կլոր հաշուով, 200,000 ֆր.ի գումար մը պէտք է, այս արիքները զարմանելու համար: Միջակ հարուստի մը ամէնէն ովորական չէքը:

Եւ սակայն, ոչ կը շարժին, ոչ կը լսեն, ոչ ալ կը կարդան: թէ ունենայինք ազգային կեդրոնական վարչութիւն մը, կարելի ր միջոց գտնել աշխատիլ այսպիսի ցաւերու համար: Եթէ իսկապէս հայական իշխանութիւն ըլլար այն ինչ որ Երեւանի կառավարութիւն կը կոչուի, կարելի էր Հայաստան փոխադրել, կամ վարկ ը բանալ:

Երկուքէն ալ զրկուած ըլլալով, ստիպուած ենք պատահան միջոցներ փնտռել: Գոնէ չարիքը սահմանափակել:

Այդ կարգի միջոց մըն է, ներկայ պարագաներուն մէջ, որոշ ործեր յանձնել որոշ գաղութի մը կամ հաստատութեան մը:

Ուրիշ առեն ալ մէջտեղ դրած ենք այս թելադրութիւնը, երեւ անապատի քարոզ: փորձենք նորէն ուշադրութիւն հրաւիրել: Թերեւս մէկ-երկու հունաւոր իյնան յուսատու հողի վրայ:

Ամէկ առաջ, կը թելադրէինք որ Բարեգործականը ստանձ կարգ մը գաղութներու նոր սերունդին հոգատարութիւնը, ամ գոնէ որբերու հոգը (այս վերջինները հետզհետէ Հայաստան փոխադրելու պայմանով): Մանաւանդ որ, իր ծրագրին աս կը կազմէ կրթական խնդիրը: Եթէ Թրքահայաստանը անգուն մնացած ըլլար, Բարեգործականը դպրոցներ պիտի ննար զանազան վայրերու մէջ, ինչպէս, ժամանակին, Միացեալ-Ազգանուէրը: Նոյն Թրքահայաստանի բեկորներն են որ անկապարտէզի մը կարօտը կը քաշեն այսօր, օտար երկնքի ակ, նոյնիսկ Ցրանսայի մէջ:

Սրտի եւ մտքի տէր հինգ մարդ չկա՞ն Բարեգործականի ղրոնին կամ փարիզի մասնաճիւղին մէջ, որ բան գործ ընեն թացք տալ այսպիսի ծրագրի մը: Մանրամասնութիւնները ենք թող որոշեն: Էականը՝ սկզբունքն է:

Ահա ուրիշ թելադրութիւն մը.— Այն գաղութները որ գաղականի հոգ չունին, բայց պարբերաբար կ'աջակցին հանրօգուտ գործերու, չե՞ն կրնար ստանձնել օրուան անմիջական գերէն մէկն ու մէկը: Իբրեւ հոգատար: Եթէ կ'ուզէք, իբրեւ քահայր:

Աւելի պարզ խօսինք.— Պելժիոյ գաղութը չի՞ կրնար յանձնութեան տակ մտնել, Քալամարիայի (Սելանիկ) երեսուն ընտանիքներուն համար հող մը վարձելու եւ հիւղակներ շինելու համար: Անհրաժեշտ գումարը այնքան ողորմելի բան է որ, եթէ իւսէլի եւ Անվէրսի զանազան միութիւնները ձեռք ձեռքի ան, կրնան պակսեցնել այս հոգը:

Նոյն ձեւով, Լոնտոնի գաղութը կրնար ճարել Սինկրուի ղին արժէքը, հազար սղերլին, հինգ հարիւր ընտանիքներ կելու համար:

Այսպէս եւ Պերլինը, որ միշտ կը հետաքրքրուի հանրային ւերով, եւ դեռ անցեալ օր 59ական տոլար ղրկած էր Անալուի եւ Տէր Զօրի բեկորներուն համար: (Հանգանակութիւնը շարունակուի տակաւին): Այս գաղութը կրնայ, օրինակի մար, հոգալ քրտախօս Հայերու պահանջները (Տես «Յառաջ», Յուլիս): կամ նկատի առնել Տէր Զօրի անմիջական պէտրը.

— «Իննսուն ընտանիքնոց գուտ լուսաւորչական հայութիւն կը բնակի այժմ Տէր Զօրի մէջ: Այս ափ մը հայութիւնը չունի նիսկ իր սեփական եկեղեցին եւ դպրոցի շէնքը: Թուրքի մը տուն վարձած է եւ հոն կ'ընէ ժամն ու պատարագը: Բարեկեցիկ գաներէն մէկն ու մէկը չէ՞ր կրնար, իբրեւ յիշատակ Տէր Զօրի կորսուած սիրելիներու, կանգնել տալ փոքր եկեղեցի մը եւ մեստ կրթարան մը: (*Յառաջ*, 7 Մայիս):

Եւ սրտառուչ աղաղակ մը.

— «Այս դժբախտ բեկորները հաց չէ որ կ'ուզեն, ոչ ալ գուստ, այլ ափ մը հող, շինելու համար եկեղեցի, դպրոց եւ ռեզմանատուն: Այս փոքրիկ գաղութը, նստած մահուան անատին մէջ, իրաւունք ունի այսքան մխիթարութեան»:

Մեր կարծիքով, սկզբնարկուած բախտաւոր գաղութները տք է մրցումի ելլեն իրարու հետ, այսպիսի գործերու կրնհայրութիւնն ստանձնելու համար:

Մենք մատնանշումներ կատարեցինք, նկատի առնելով իքանչիւր գաղութի թիւն ու կարողութիւնը: Նոյնիսկ, այս մ այն գաղութէն անհատ մը կրնայ ստանձնել որոշ հոգ ինչպէս ըրած է, Պուէնոս Այրէսի մէջ, սրտցաւ հայրենաը, հայկական դպրոց կառուցանելով:

Հաճոյքով պիտի լսէինք ուրիշ թելադրութիւններ, այս ղութեամբ: Բայց մանաւանդ արձանագրել գործնական յներ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՐԱԿԱՆԸ ԵՒ ԵՐԱԶԸ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը գրէ խմբագրականի մը մէջ (12 Յուլիս).

— «Հայաստանի անկախութիւնը 1920ին չկորսնցուցինք: 1920ը Թուական փաստ մըն է, ուրիշ ոչինչ. Այլ, կորսնցուցինք այն օրը՝ երբ Աիարոնեան եւ Պոդոս փաշա ծովէ ծով Հայաստանի պահանջը ներկայացուցին դաշնակից պետութեանց: փոխանակ մեր ամբողջ ուշադրութիւնը մանուկ Հայաստանի վրայ կեդրոնացնելու, մեր ուժերը, տնտեսական եւ քաղաքական, երկու տարի անշարժութեան մատնեցինք, սպասելով որ մեծ Հայաստանը նուէր տրուէր մեզի մեծ պետութեանց կողմէ:

Մեր նորագոյն պատմութիւնը ասկէ աւելի մեծ ողբերգութիւն արձանագրած չէ:

Տարիներ անցան:

Գոնէ այսօր կը գնահատե՞նք մեր ունեցածը, գոնէ կ'ըմբռնե՞նք թէ միակ չօշափելի իրականութիւնը ներկայի ծագրանկար Հայաստանն է, տնտեսապէս խեղճ, քաղաքականապէսանապահով եւ ենթակայ՝ անդարմանելի հետեւանքները կրելու վարչածեւի մը, որ չի հաշտուիր մեր տոհմային դաստիարակութեան, աւանդութիւններուն եւ ըմբռնումներուն հետ:

Շնորհիւ խորհրդայիններու, Հայաստանի կեանքը անանելի դարձած է: Ասիկա գիտեն բոլորը. բայց այդ իրողութիւնը երբեք պատճառ չէ որ մեր ամբողջ ուշադրութիւնը չդարձնենք այդ հողամասին վրայ, ուր կ'ապրի հոծ հայութիւն: Գիտնանք զանազանել քաղաքականութիւնը իրականութենէն:

Քաղաքականութիւնը կոմունակի ճամբաներու կը տանի մեզ ու եթէ խորունկ հասկացողութիւնը չունինք մեր հետապնդած նպատակներուն, կը մոլորինք եւ կը հեռանանք խարիսխէն:

Քաղաքականութիւնը մեզ ըսել կուտայ թէ Հայաստան տնտեսապէս խեղճ է, ժողովուրդը դժգոհ է իր վիճակէն, թէ վարչածեւը անընդելի դարձուցած է օդը, թէ շատեր կը խորհին լքել իրենց տունն տեղը եւ հաստատուիլ Ռուսաստանի արդիւնաբեր շրջաններուն մէջ: Ու այսպէս ալ է: Բայց նոյն քաղաքականութիւնը երբեք չըսեր որ պէտք է ձեռք քաշել այդ Հայաստանէն, կամ գայն ձգել իր բախտին, իր ճակատագրին, կամ ներգաղթով չզօրացնել անոր քաղաքական դիրքը, մինչեւ որ պայմանները փոխուին:

Իրապաշտ քաղաքականութիւնը ցոյց կուտայ չարիքը, կը խարանէ յանցաւորները, կը մերկացնէ դաւերը, վէրքին բերանը լայնօրէն կը բանայ, որպէս զի նպաստաւոր պահու նշդրակը խաղցնէ:

Ահա մեր ընելիքը, Հայաստանին հետ եւ Հայաստանին շուրջ: Այսօրուան Հայաստանը չդիմել վաղուան ցնորքներուն հետ: Ու գիտնալ որ վաղուան ամէն կարելիութիւն պիտի հասնինայ ներկայ Հայաստանի ծոցին կէջ:

Ամենէն խեղճ կեանքը իրաշալի երազէն աւելի կ'արժէ:»

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ Քրէական Յանձնախմբի յուլիս 15ի վիճակահանութեան մէջ 50,000ական ֆրանք շահած են հետեւեալ երկու թիւերը.— 101,749 (1886ի պարտաթուղթերէն) եւ 791,377 (1903էն): 100,000 ֆրանք շահած է թիւ 278.876ը և 5000 ֆր. թիւ 129,648ը, երկուքն ալ 1911ի պարտաթուղթերէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻԾ

Քանի մը տեղեկ Օգոստոս 1ը, Ֆրանսական իշխանութիւնները ա՛յնքան կը պրկեն օղակը համայնավարներուն շուրջ: ինչպէս որ Մայիս 1ի նախօրեակին հազարաւոր համայնավարներ ձերբակալելով յաջողեցան կարգը պահպանել,— մինչ անդին Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ օրերով արիւնալի ընդհարումներ տեղի ունեցան,— այս անգամ եւս նոյն մեթոտին հետեւելով, նախօրոք կը ձերբակալեն համայնավար բոլոր կասկածելի տարրերը:

Երեքշաբթի կէսօրէն վերջ կարեւոր խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ դատական նախարարութեան շէնքին մէջ: Ներկայ էին դատական նախարար Պարթու, ներքին նախարար Թարտիէօ, ընդհանուր դատախազներ Տոնա-կիկ եւ Փրէսար, Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէն Րոքէր, ոստիկանական տեսուչ Քիափ, Քաղաքապետական ոստիկանութեան տնօրէն կիշար եւ դատական նախարարութեան ոճրային գործերու տնօրէն Մուճոն: Ժողովը տեւեց շուրջ երկու ժամ: Խօսակցութիւնները դարձան Օգոստոս 1ի համայնավար շարժումները զսպելու մասին: Որոշուեցաւ լայն հարցաքննութիւն մը բանալ պետութեան ներքին ապահովութեան դէմ դաւադրութեան մը մասին: Այս առթիւ հարցաքննիչ դատաւոր Սթէֆանինիի պաշտօն յանձնուեցաւ խմբագրել ամբաստանագիր մը եւ Պատժական Օրինագիրքի 87րդ եւ յաջորդ յօդուածներուն հիման վրայ ամբաստանել կիրակի օր վիլնէօվ Սէն Ժորժի մէջ ձերբակալուած 96 համայնավարներն ու «բոլոր միւսները»:

87րդ յօդուածը (խմբագրուած 1853 յունիս 10ին) կ'ըսէ թէ «Ամէն եղեռնափորձ, որուն նպատակն է՝ ըլլայ կործանել կամ փոխել կառավարութիւնը, ըլլայ կառավարութեան դէմ զինուելու գրգռել քաղաքացիները կամ բնակիչները, կը պատժուի ամրոցի մը մէջ արգիլափակման պատիժով»:

Եօթը հարցաքննիչ դատաւորներ երեքշաբթի ժամը 8ին սկսան հարցաքննել 96 ձերբակալուածները, որոնք աւելի երկար չէին կրնար մնալ բանտին մէջ՝ առանց դատական իշխանութեան կողմէ որոշ ամբաստանութեան եւ հետապնդուժի ենթարկուելու: Հարցաքննութենէն յետոյ, այրերը Սանթէի, կիներն ալ Սէն Լազարի բանտը ղրկուեցան:

Հարցաքննիչ դատաւոր Փէյր ոստիկանական տեսչութեան յանձնեց ձերբակալման հրամանագրեր կարգ մը համայնավարներու դէմ, որոնք գլխաւոր կազմակերպիչները պիտի ըլլային յեղափոխական շարժման, ինչպէս հաստատած էր քննութիւնը: Դատաւորը պահանջեց նաեւ խուզարկութիւններ կատարել կարգ մը հաւայնավար կազմակերպութեանց մօտ, գրաւելու համար Օգոստոս 1ի պատրաստութեան վերաբերեալ բոլոր վաւերաթուղթերը:

Հակառակ ժամանակը ուշ ըլլալուն, ոստիկանութիւնը գործադրեց ձերբակալման եւ խուզարկութեան հրամանագիրներէն մէկ մասը: Ձերբակալուեցան չորս յայտնի գործիչներ. Լիւսիէն Միտոլ՝ անդամ Քաղաքական Բիւրոյի եւ ընդհ. քարտուղար երկաթուղիի բանուորներու դաշնակցութեան, Կուրտօ՝ անդամ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին եւ Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան (համայնավար) գործադիր մարմնին, Մէզրիէր՝ քարտուղար կուսակցութեան փարիզեան շրջանին, եւ Մաթիէօ՝ անդամ կեդր. կոմիտէի եւ քարտուղար մսագործ բանուորներու սէնդիկային: Զորսն ալ դատական ոստիկանութեան առջեւ տարուելով հարցաքննուեցան:

Մինչ այս ձերբակալութիւնները կը կատարուէին, ուրիշ ոստիկաններ խուզարկեցին Կրանժ-օ-Պել՝ փողոց թիւ 33 շէնքին մէջ Համայնավար Սէնդիկաներու Դաշնակցութեան եւ Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեան գրասենեակները: Գրաւուեցան մեծ քանակութեամբ թուղթեր, որոնք երկու բեռնատար կառքերու մէջ դրուելով տարուեցան:

Երէկ խուզարկուեցաւ նաեւ Միջազգային կարմիր Օգնութեան կեդրոնը, Մաթիւրէն Մորօ փողոց:

Ոստիկանութիւնը երեքշաբթիէն չորեքշաբթի լուսնալիք գիշերը շարունակեց իր տենդոտ գործունէութիւնը: Երէկ կրկին խուզարկուեցաւ Լաֆայէթ փողոց 106 թիւ երիտասարդ համայնավարներու կեդրոնը, ուր երեք ատրճանակ եւ մեծ քանակութեամբ թուղթ գրաւուեցաւ: Խուզարկութիւններ կատարուեցան նաեւ Աշխատանքի ընդհ. Դաշնակցութիւն (համայնավար) ընդհ. քարտուղար Տիւտիլլէօի, «Իւմանիթէ»ի ընդհ. քարտուղար Չէրմանի, մեծաղագործներու Սէնդիկային քարտուղար Մօվէի, «Իւմանիթէ»ի աշխատակից Պերլիոզի, Իվրիի Քաղաքապետական խորհրդական Հավէզի, Իվրիի քաղաքապետ եւ գիւղացի-բանուորական դրամատան տնօրէն Մարնի տուներուն մէջ: Զանազան թուղթեր գրաւուեցաւ: Ձերբակալուեցաւ Տիւտիլլէօ բայց միւսները կր բացակայէին իրենց տուներէն:

«ԻՒՄԱՆԻԹԷ» ՑՈՑԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ

Ոստիկանական այս խստութեանց առթիւ կատաղած է համայնավար պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ», որ կը հրաւիրէ իր կուսակիցները վայրկեան չկորսնցնել, այսօրուընէ սկսեալ ցոյցեր կատարել գործարանի, աշխատանոցներու մէջ եւ տիկն տեղ, պահանջելով բանտարկեալներուն ազատութիւնը եւ ցցուելով Ազգային Միութեան ֆաշիստական զսպումին եւ պատերազմին դէմ:»

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՒԵՏԻՍ ԱԶԱՐՈՆԵԱՆ ՊՈՒԼԿԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻՄԷՋ

Ժամանակէ մը ի վեր պուլկար ժամուլը լայն տեղ կուտայ Աւետիս Ահարոնեանի պատմուածքներուն:

Այսպէս, մակեդոնական Իլինտէն պատկերազարդ ամսաթերթը ապրիլի թիւին մէջ հրատարակած է «Նիվաթա»՝ Արտը, յունիսի թիւին մէջ «Մայքա թա»՝ Մայրը, յուլիսի թիւին մէջ «Զէմթա»՝ Պատիւը: Այս վերջին թիւին մէջ կան նաեւ Պեամօ Սէրէմմեանի եւ Թաթուլի նը. կարները, անոնց հաւատամքն կենսագրականով:

Սոֆիա հրատարակուող փլատնէ օրաթերթը յունիս 23ին հրատարակեց Ահարոնեանի վրդ Զաիրվօրա՝ «Բանտումն» թերթին խմբագրութիւնը՝ խիստ գոհ ւնալով այս պատմուածքէն, խնդրած է թարգմանիչէն՝ շարունակել իր աշխատակցութիւնը: փլատնէի ժօտաւոր թիւերէն մէկուն մէջ պիտի հրատարակուի Ահարոնեանի «Լա՛ց, պառաւ, լա՛ց» պատմուածքը:

Մակեդոնիա օրաթերթը մօտերս թերթօնի ձեւով պիտի սկսի հրատարակել Ռաֆֆիի «Ջալալէտտին»ը:

ԱՆԳԼԵՒՐՈՒՍ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ արտաքին փոխ-գործավար կարախան Մոսկուայի Նորվեկեան գործակատար Ցանիէլսէնի միջոցաւ ծանուցագիր մը ղրկած է անգլիական կառավարութեան, յայտնելով թէ փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեւսկիի հրաժանգ տրուած է անմիջապէս Լոնտոն երթալ եւ արտաքին նախարարութեան հետ բանակցութեան մտնել դիւանագիտական յարաբերութեանց վերսկսումին համար, համաձայն նախարար Չէնտէրսընի թելադրութեան:

ՍԼԻՎԷՆԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Սոֆիայէն Արաքսը կը գրէ թէ երեք շաբաթէ ի վեր Սլիվէնի գործադուլը կը շարունակուի: Երկու կողմերն ալ առ այժմ անհաշտ ընթացք ու վերաբերում ունին: Ժողովի մը մէջ, բանթողները որոշած են շարունակել գործադուլը, եւ ամէն գնով արժեցնել իրենց պահանջները, մանաւանդ օրավարձի յաւելումը:

Գործարանատէրերը կոչեր հրատարակած են, յայտնելով որ կը խզեն ամէն յարաբերութիւն բանթողներու վարիչ մարմնին հետ, եւ գործի կը հրաւիրեն բանուորները: Այս վերջինները մերժած ըլլալով հրաւէրը, գործադուլը տակաւ աւելի լուրջ հանգամանք կը ստանայ:

Բանթողները, 8800 լեվա Սելանիկէն ու 16,430 լեվա ալ Պերլինէն ստացած են իբր օգնութիւն:

ԳԱՂՏՆԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՄԸ ՊԱՅԹԱԾ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ ռազմանիւթի գաղտնի մթերանոց մը օդը ելած է: Մեծ թիւով զոհեր կան եւ նիւթական կորուստը մեծ է: Մանրամասնութիւնները կը պակսին:

ԳԻՒՂ ՄԸ ՀԻՒԱՆԴ

Իզմիրէն կը հաղորդեն թէ Ֆոչա գաւառակին 200 հոգինոց կերէն գիւղի բնակիչները բոլորն ալ անկողին ինկած են, ջերմի բռնուած ըլլալով: Գիւղին երկրագործական աշխատութիւնները երեսի վրայ մնացած են եւ գիւղացիները կարմիր մահիկին եւ ջերմի դէմ պայքարող միութեան օգնութեան կը սպասեն:

Ցավոք իսկապես մեծ մասը հետաքրքրական չէ։ Ընթերցողը ոչ միայն չի հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել հեղինակը, այլև ինքն էլ չգիտի, թե ինչ է ուզում ասել։ Ահա մի քանի օրինակ։

1.— Ա. Խալիպոպյանը.— «Ես ուզում եմ ասել, որ ինձ համար ամենից դժվարը ոչ թե ստեղծագործական պրոցեսն է, այլ ստեղծագործական պրոցեսի ընթացքում ինքս ինձ հետ ունեցած պայքարը, որ ես ինքս ինձ հետ եմ մղում, որպեսզի ինքս ինձ հաղթահարեմ, որպեսզի ինքս ինձ հասկանամ, որպեսզի ինքս ինձ ստեղծագործական առումով ինքս ինձ ազատեմ»։

2.— «Գրական թերթ»-ի խմբագրությունը հարցնում է Ա. Ալազանին, թե ինչպես է նա պատկերացնում «Ժամանակակից հայ գրականության ներկա վիճակը»։ Ա. Ալազանը պատասխանում է. «Ես կարծում եմ, որ ներկա ժամանակաշրջանում հայ գրականությունը գտնվում է ստեղծագործական ինքնահաստատման ուղիների որոնման փուլում»։

3.— Ռիպսիմե Պետրոսյանը «Սպանք» (քուլի) մասին հետևյալ կերպ է արտահայտվում.

«Ես ուզում եմ ասել, որ «Սպանքը» ինձ համար ոչ միայն գրական, այլև հասարակական երևույթ է, որովհետև ես ինքս ինձ հետ եմ ունեցել պայքար, որպեսզի ինքս ինձ հաղթահարեմ, որպեսզի ինքս ինձ հասկանամ, որպեսզի ինքս ինձ ստեղծագործական առումով ինքս ինձ ազատեմ»։

4.— Ա. Ալազանը «Գրական թերթ»-ի խմբագրության հարցին, թե ինչպես է նա պատկերացնում «Ժամանակակից հայ գրականության ներկա վիճակը», պատասխանում է. «Ես կարծում եմ, որ ներկա ժամանակաշրջանում հայ գրականությունը գտնվում է ստեղծագործական ինքնահաստատման ուղիների որոնման փուլում»։

5.— Ռ. Խալիպոպյանը.— «Ես ուզում եմ ասել, որ ինձ համար ամենից դժվարը ոչ թե ստեղծագործական պրոցեսն է, այլ ստեղծագործական պրոցեսի ընթացքում ինքս ինձ հետ ունեցած պայքարը, որ ես ինքս ինձ հետ եմ մղում, որպեսզի ինքս ինձ հաղթահարեմ, որպեսզի ինքս ինձ հասկանամ, որպեսզի ինքս ինձ ստեղծագործական առումով ինքս ինձ ազատեմ»։

6.— Հարությունյանը «Ժամանակ, որպեսզի հասկանանք մեզ շրջապատող աշխարհը, մեր ներաշխարհը, մեր հոգեբանությունը, մեր ներաշխարհի ու հոգեբանության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունները, ժամանակ, որպեսզի հասկանանք մեր ներաշխարհի ու հոգեբանության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունների պատճառները, ժամանակ, որպեսզի հասկանանք մեր ներաշխարհի ու հոգեբանության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունների հետևանքները, ժամանակ, որպեսզի հասկանանք մեր ներաշխարհի ու հոգեբանության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունների հետևանքների հետևանքները, ժամանակ, որպեսզի հասկանանք մեր ներաշխարհի ու հոգեբանության մեջ տեղի ունեցող փոփոխությունների հետևանքների հետևանքների հետևանքները»։

7.— «Մուշեղ Գալշոյի» նոր գրքի շուրջ խորհրդակցություն է կազմակերպել Գրողների միությունը։ Խորհրդակցությանը մասնակցել է 55 հոգի։ Ելույթ ունեցողների մեծ մասը գրքի մասին ոչ մի խոսք չի ասել։ Ելույթ ունեցողներից մեկը՝ Ա. Ալազանը, գրքի մասին ասել է հետևյալը. «Ես կարդացի Գալշոյի գիրքը, բայց ոչինչ չհասկացա»։

8.— Ս. Ավետիսյանը Ասլանյանի «Ամենայն հոգի» վեպի մասին ասել է. «Ես կարդացի Ասլանյանի «Ամենայն հոգի» վեպը, բայց ոչինչ չհասկացա»։

Ինչպես տեսնում ենք, ոչ միայն ընթերցողը չի հասկանում գրողին, այլև գրողը չի հասկանում ինքն իրեն։

Ահա թե ինչու ես չեմ ուզում ոչ մի բան ասել։

Ես ուզում եմ միայն մի բան ասել։ Ես ուզում եմ ասել, որ ես ուզում եմ ասել, որ ես ուզում եմ ասել, որ

ՍՊԱՆՎԱԾ Է ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԸ

Ինչպես հայտնի է, Հայկական հողամասը Ֆրանսիայի հարավում, Մարսել քաղաքի մոտ, գտնվում է Ռոնա գետի ափին։ Հողամասի տարածությունը 1 հեկտար է։ Այդ հողամասը Ֆրանսիայի կառավարությունը տրամադրել է հայ գաղթականներին։ Հողամասի վրա կառուցվել է մի մեծ տուն, որի մեջ ապրում են 30 հայ գաղթական ընտանիքներ։ Տունը ունի 30 սենյակ։ Ամեն ընտանիքի համար հատկացված է մեկ սենյակ։ Տան մեջ կա նաև ընդհանուր խոհանոց։ Տան շուրջը կան ծաղկանոցներ։ Հողամասի մնացած մասը ցանված է ցորենով։

Հողամասի տերերը հայ գաղթականներն են։ Նրանք ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։ Նրանք ապրում են Ֆրանսիայում, որովհետև Ֆրանսիան ազատ երկիր է։ Ֆրանսիայում ապրում են նաև հայ գաղթականներ Ռուսաստանից։ Նրանք ապրում են Փարիզում։ Նրանք ևս ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամաս է տրամադրել նաև Ալժիրում։ Ալժիրը Ֆրանսիայի գաղութն է Աֆրիկայում։ Ալժիրում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Սիրիայում։ Սիրիան Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Սիրիայում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Լիբանանում։ Լիբանանը Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Լիբանանում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Սիրիայում։ Սիրիան Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Սիրիայում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Լիբանանում։ Լիբանանը Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Լիբանանում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԸ ՍՊԱՆՎԱԾ Է

Ինչպես հայտնի է, Հայկական հողամասը Ֆրանսիայի հարավում, Մարսել քաղաքի մոտ, գտնվում է Ռոնա գետի ափին։ Հողամասի տարածությունը 1 հեկտար է։ Այդ հողամասը Ֆրանսիայի կառավարությունը տրամադրել է հայ գաղթականներին։ Հողամասի վրա կառուցվել է մի մեծ տուն, որի մեջ ապրում են 30 հայ գաղթական ընտանիքներ։ Տունը ունի 30 սենյակ։ Ամեն ընտանիքի համար հատկացված է մեկ սենյակ։ Տան մեջ կա նաև ընդհանուր խոհանոց։ Տան շուրջը կան ծաղկանոցներ։ Հողամասի մնացած մասը ցանված է ցորենով։

Հողամասի տերերը հայ գաղթականներն են։ Նրանք ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։ Նրանք ապրում են Ֆրանսիայում, որովհետև Ֆրանսիան ազատ երկիր է։ Ֆրանսիայում ապրում են նաև հայ գաղթականներ Ռուսաստանից։ Նրանք ապրում են Փարիզում։ Նրանք ևս ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Ալժիրում։ Ալժիրը Ֆրանսիայի գաղութն է Աֆրիկայում։ Ալժիրում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Սիրիայում։ Սիրիան Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Սիրիայում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Լիբանանում։ Լիբանանը Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Լիբանանում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԱՄԱՍԸ ՍՊԱՆՎԱԾ Է

Ինչպես հայտնի է, Հայկական հողամասը Ֆրանսիայի հարավում, Մարսել քաղաքի մոտ, գտնվում է Ռոնա գետի ափին։ Հողամասի տարածությունը 1 հեկտար է։ Այդ հողամասը Ֆրանսիայի կառավարությունը տրամադրել է հայ գաղթականներին։ Հողամասի վրա կառուցվել է մի մեծ տուն, որի մեջ ապրում են 30 հայ գաղթական ընտանիքներ։ Տունը ունի 30 սենյակ։ Ամեն ընտանիքի համար հատկացված է մեկ սենյակ։ Տան մեջ կա նաև ընդհանուր խոհանոց։ Տան շուրջը կան ծաղկանոցներ։ Հողամասի մնացած մասը ցանված է ցորենով։

Հողամասի տերերը հայ գաղթականներն են։ Նրանք ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։ Նրանք ապրում են Ֆրանսիայում, որովհետև Ֆրանսիան ազատ երկիր է։ Ֆրանսիայում ապրում են նաև հայ գաղթականներ Ռուսաստանից։ Նրանք ապրում են Փարիզում։ Նրանք ևս ստիպված են եղել լքել իրենց հայրենի տները Թուրքիայում։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Ալժիրում։ Ալժիրը Ֆրանսիայի գաղութն է Աֆրիկայում։ Ալժիրում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Սիրիայում։ Սիրիան Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Սիրիայում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

Ֆրանսիայի կառավարությունը հայ գաղթականներին հողամասեր է տրամադրել նաև Լիբանանում։ Լիբանանը Ֆրանսիայի գաղութն է Ասիայում։ Լիբանանում հայ գաղթականներին տրամադրված հողամասերի վրա կառուցվել են գյուղեր։ Այդ գյուղերում ապրում են հայ գաղթականներ Թուրքիայից։

ՕՏԱՐ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԱՐՏԱՔՍՈՒԻՆ

Միջազգային կարմիր Օգնութիւնը հաւաքոյթ մը կազմակերպած էր 15րդ. թաղամասին մէջ։ Հինգ ուկրաինացի բոլշեւիկներ, որոնք հոն գացած էին՝ հրահանգներ ստանալու օգոստոս 1ի օրուան համար, ձերբակալուեցան։ Այս հինգ օտար հաւատարմագիրները առջի իրիկուն սահմանէն դուրս հանուեցան, ներքին նախարարի հրամանով։

Օգոստոս 1ի ցոյցերը եւ Գերմանիա

«Պերլինէր Թակէսպլաթ»ի Մոսկուայի թղթակիցը խօսելով Գ. Միջազգայինի կեդր. կոմիտէին կողմէ հրատարակուած կոչին վրայ՝ ի մասին օգոստոս 1ի «Համաշխարհային խաղաղութեան օր»ուան, կ'ըսէ թէ՝ ամբողջ խորհրդային միութեան մէջ բուռն պրոպագանդա կատարուած է՝ պատրաստութիւններ տեսնելու այդ օրուան համար։ Այս առթիւ խօսուած ճառերուն մէջ բոլշեւիկ հռետորները մասնաւորապէս կը շեշտեն Մայիս 1ի առթիւ Պերլինի մէջ կատարուած արիւնալի կոիւները, որոնք կը ներկայացուին իբրեւ նախերգանք գերմանական յեղափոխութեան։ կեդր. կոմիտէն կը հրաւիրէ արտասահմանի համայնավարները այդ օրը դիմադրել ոստիկանութեան եւ հրապարակային հաւաքոյթները արգիլուելու պարագային «թռուցիկ ցոյցեր» կատարել։ «Եթէ օգոստոս 1ին միջադէպեր պատահին, կասկած չկայ թէ ո՛րոնք են անոր բարոյական պատասխանատուները»։

«Պերլինէր Թակէսպլաթ» այս կոչին առթիւ կ'ըսէ թէ բոլշեւիկներու միջամտութիւնը գերման ներքին գործերուն, մեծ ցաւ կը պատճառէ Գերմանիոյ մէջ։

Ատիկա ցաւալի է մասնաւորապէս այս պահուն, երբ խորհրդային կառավարութիւնը խնդրած է Գերմանիայէն ստանձնել իր շահերու պաշտպանութիւնը Չինաստանի մէջ եւ պատրաստակամ պատասխան ստացած է։ Դարձեալ պիտի առարկեն թէ այլ բան է Գ. Միջազգայինը, այլ բան խորհրդային կառավարութիւնը, սակայն այս տարբերութիւնը ձեւական է միայն եւ ամէն մարդ գիտէ թէ Մոսկուայի մէջ ո՛չ մէկ բան կը պատահի առանց կառավարութեան հաւանութեան։

Պարսկաստանի կոիւները

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարար զօրավար Շայպանի անցած շաբթու վերջերը Շիրազէն բազմաթիւ գինուորներով ճամբայ ելած է դէպի Սպահան, ուր կարեւոր ուժ մը կը կեդրոնացուի, յարձակելու համար Պախթիարիներուն դէմ, որոնք պաշարած են Շահին պահակազօրքը Սաֆիտ-Տաշթի մէջ։

Հելլեն եւ թուրք վէճը

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Աթէնքէն կը հեռագրէ 22 յուլիս Թուականով.—

Թուրքահելլէն բանակցութիւնները խզուած ըլլալով, անոր համար որ Թուրքերը չէին ուզեր արտօնել Պոլիս վերադարձը այն Յոյներուն որոնք Չինադաղարի շրջանին մեկնեցան օսմանեան անցագիրներով եւ գրաւած էին անոնց ստացուածքները՝ որոնց արժէքը 400,000 անգլիական ոսկի կը գնահատեն հոս, ի զօրու կը մնան բնակիչներու փոխանակութեան մասին Լօզանի դաշինքը եւ 1926ի Ապրէնքի հաւաձայնագիրը։

Հելլէն կառավարութիւնը պիտի շարունակէ գործադրել զանոնք ու եթէ ոեւէ դժուարութիւն ծագի՝ պիտի դիմէ Լահէյի Միջազգային դատարանին եւ Ազգերու Դաշնակցութեան, ինչպէս տրամադրուած է այդ դաշնագիրներուն մէջ։

Թուրքիա եւ Ռումանիա

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կ'ըսէ թէ թուրք պաշտօնական շրջանակներու մէջ դժգոհութիւն առաջ բերած է ռումանական կառավարութեան այն որոշումը որով կը չնչուի Թուրքիոյ դեսպանատունը, տնտեսական պատճառներով։

Թէեւ դրացի չեն, Ռումանիա եւ Թուրքիա բազմաթիւ հասարակաց շահեր ունին եւ ցարդ Նեղուցներու Յանձնաժողովին մէջ Ռումանիան կը ներկայացնէր Պոլսոյ դեսպանը։

Կը սպասուի որ շուտով ետ կանչուի Պուքրէշի Թուրք դեսպան Սապրի պէյ եւ երկու երկիրներուն միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պահպանուին երրորդ քարտուղարի մը միջոցաւ։ Թուրքիոյ նախկին ռումանական դեսպան Ֆիլալիթի առաջինն էր որ առեւտրական դաշնագիր մը կնքեց Թուրքիոյ հետ։

Պուլկարիա եւ Հունգարիա

Փէշթայէն կը հեռագրեն թէ Հունգարիոյ արտաքին նախարար Տօքթ. Վալքօ եւ Փէշթայի պուլկար գործակատար Փէֆրոֆ-Զոմակոֆ ստորագրեցին հաժերաշխութեան եւ իրաւարարութեան դաշինք մը Հունգարիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ։

Դաշնագրին գլխաւոր կէտերը հետեւեալներն են.— բոլոր քաղաքական վէճերը, որոնք չեն վերաբերիր դաշնագիր կողմերու վեհապետութեան կամ երրորդ պետութեան մը շահերուն, պիտի կարգադրուին համերաշխութեամբ՝ Ազգերու Մարմնի մը կողմէ։ Երկու երկիրներու միջեւ իրաւական բոլոր խնդիրները պիտի ենթարկուին իրաւարարութեան, եւ կամ ստիպողութեան պարագային, Լահէյի Միջազգային արդարութեան ատեանին։ Դաշնագրին տեւողութիւնն է հինգ տարի։

Ռուսաւ չին վէճը

Վերջին հեռագիրներու համաձայն, մինչ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ սիպերիա-մանչուրիական սահմանագլուխին վրայ, կացութիւնը լրջօրէն ծանրացած է Մանչուլի քաղաքին շրջակաները։ Ա յստեղ ռուս տարագիրները կազմած են կազակներու վաշտ մը, որ վերջերս կրակ բացաւ խորհրդային հետազօտիչ օդանաւերու վրայ, երբ անոնք ցածէն կը թռէին։ Գնդակները չհանդիպեցան. սակայն 2500 խորհրդային զինուորներ պատասխանեցին այս հրացանաձգութեան՝ ամբողջովին պաշարելով Մանչուլին։

Քաղաքին չինական պահակազօրքը զօրացուեցաւ, վախնալով որ կռիւ ծագի այդ շրջանին մէջ։

**** Նանքինի կառավարութիւնը հանդիսաւոր ժողով մը գումարեց այն դամբարանին մէջ ուր կը հանգչի Չինաստանի ազգային հերոս Սուն Եաթ Սէն։ Կը նախագահէր զօրավար Ջանկ Քայ Շէք։ Որոշուեցաւ շարունակել խաղաղասէր քաղաքականութիւնը, եւ Ազգերու Դաշնակցութեան դիմել, Ռուսիոյ կողմէ առաջին գնդակը արձակուելուն պէս։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի Սանուց Միութեան կողմէ

Այս կիրակի ժամը 14էն 20՝ վարժարանին պարտէզը, 3 bis Avenue Thiers, Le Raincy-Pavillons.

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ։

Հազպանտ, Պար. Հոխ պիւֆէ *Մուտք 5 ֆրանք*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Առնել Օփէրայէն եւ ժան ժօրէսէն 21 A թրամուէյը եւ կարճ մը լ'Էսթէն կարկանի գիծը։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Ա. Ե. Հ. Կ. Փարիզի մասնաճիւղի դաշտահանդէսը օգոստոս 4 կիրակի օր St. Cloudի անտառին մէջ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

Մանրամասնութիւնները շուտով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼԷՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիլէնի շրջ. կոմիտէն կողմէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն երեկոեան 9ը, Էսթրապլինի անտառին մէջ (անցեալ տարուան վայրը)։ Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնճեան։

Կը ներկայացուի «Գիւղական ֆեռախօս»ը զուարճալի։ Երգ, արտասանութիւն, հայկական պարեր, ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։ Մեկնում առաւօտուն ժամը 7.30ին։

ԱՅՑ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ

Շաւիւի գերեզմանատունը, Մոնփարնասի կայարանին մօտ (Խանասորի տարեդարձին առթիւ) այս կիրակի ժամը 4ին Հաղորդակցութեան միջոցներ.— շոգեկառք՝ Փարիզէն Monparnasse կայարանէն եւ իջնել Շաւիւ, թիւ 1 թրամուէյ՝ Լուվրէն կամ Փորթ Մէյն Քլուէն եւ իջնել «Puits sans vin» կայարանը։

ՕՐ. ԷԼԻԶ ԱՂԱՊԷԵԱՆ
ԵՒ
Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՏԱՐԹԱՆԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ
Լէ-Վալէ Նօժան-լը-Փէրէօ
1929 Յուլիս 21

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի «Քրիստափոր» խումբի հերթական ժողովը կարեւոր օրակարգով այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի սրահը Métro Odéonի հիշդ դէմը։ Օրակարգ 1. Հերթական կարեւոր խնդիրներ, 2. Շարունակութիւն դասախօսութեան։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ժողովի կը հրաւիրուին ընկերներ Բժ. Լեւոն Գրիգորեան, Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Սասունի, Օհան Կարօ, Շ. Նարդունի եւ Լեւոն Մօգեան վաղը ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի սրահը։

Պելվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple։ Կը խօսի՝ Ս. Մեսրոպեան։ Նիւթ՝ «Վասպուրականի հերոսամարտը։

Պուրկուանի Վարդգէս խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Pouver Rue Blanche Fleure, ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Եռագոյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Rue des Bourguignons ձանօթ հաւաքատեղին։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր արձանագրուած եւ արձանագրուիլ փափաքող ընկերները այս կիրակի ժամը 2ին Հաճի Մկըրտչի սրճարանը։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն վարչութեան եւ ներկայացուցիչներու։

Լիոնի կոմիտէն ընդհ. դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին երրորդ թաղապետարանը։ Կը խօսի՝ ընկ Սարօեան։

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուին Պ. Պ. Գուրգէն Մեճատուրեան եւ Արմիկ Ջամալեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՈՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հ. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին, 131 Fbg. du Temple. Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը խնդրուի արձանագրուած եւ ոչ արձանագրուած ինչպէս նաեւ Փարիզ նոր եկած հայրենակիցներէ ներկայ գտնուիլ այս ժողովին։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ՀԱ ՍԻՈՒԱՋԻ Եռգկատի Իւտէլի գիւղի Հայր. Միութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 220՝ հեռադիտակ, 228՝ մահճակալի ծածկոյ, 617՝ կնոջ ձեռքի պայուսակ, 318՝ սեղանի ժամացոյց, 184՝ ինքնահոս գրիչ, Դիմել՝ շահած թիւերով Պ. Ղեւոնդ Թորոսեանի, 46 Rue de Poilus, La Ciotat. (B. D. R.).

ՎԱԼԱՆՍԻ Հայ Սկաուտներու վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 27, 155, 164, 167, 169, 180, 258, 259, 272, 359, 488, 537, 540, 587, 588, 608, 636, 641, 683, 685։ Առարկաները ստանալու համար շահող թիւերով դիմել B. Bayanի, 6 Rue Dauphine, Valence (Drôme).

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Հայ Սկաուտներու կազմակերպած վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 3, 86, 219, 253, 354, 630, 675, 824, 1097, 1286, 1340, 1412, 1714, 1910 2524, 2645, 2792, 2809, առարկաները ստանալու համար գրել կամ դիմել՝ Hrand Terzakinp, 7 Rue de Tournon, Paris (6e).

EMPIRE Միւզիք-Հոլ· 37 Av. Wagram

Վաղանսի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեսիս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռուի Ուշագի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).*

— *Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որգիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փայլածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքամօր Ռոզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).*

Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալթաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— *Կը փնտռուի Եռգկատցի Սէֆլի կամ Սիրանուշ Քէշիշեան հօր անուն՝ Գրիգոր, մօր անուն Մարիամ, եղբայրը Արտաշէս։ 1926ին Պէյրութէն մեկնած է Փարիզ իր հօրեղբօրորդւոյն քով։ Իմացնել՝ Mlle. Seset Kechichianի, Intérnat de Ferrière sous Aubenas, Ardèche. France.*

— *Կը փնտռուի Տիկին Փառանձեմ Պարոնեան, Պրուսա*

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱԼ
ՈՒ ՎԱՅԵԼ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱԺԱՆ. ԴԻՄԷ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ
Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։
Métro St. Denis — 15bis Boulevard St. Denis

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՒԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գ., Ե., Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon — Tél. Danton 60-46

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԵՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բացի է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե., եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) — Մէթրօ՝ Cadet
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբոյր ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի բոլորքսակներու։

Մեծ Նոր Գիւղի, որ նախապէս Նիս կը գտնուէր եւ այժմ Մարսիլիոյ շրջակաները ըլլալ կը կարծուի։ Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

—Կը փնտռուի Վանեցի Հէրի Յակոբեան կամ Մարտիրոսեան 27 տարեկան, մօր անուն՝ Մարիամ, հօր անուն՝ Յակոբ, եղբայրը Մովսէս։

1921ին Պոլսէն մեկնած է Ճենովա ուր աշխատած է հայ վաճառականի մը մօտ։ Ճենովայէն գրած է թէ ժառանգութիւն ունի մեկնելու Փարիզ եւ անկից ալ Ամերիկա։ Մինչեւ այժմ լուր առնուած չէ իրմէն։ Իմացնել Mayranouch Kaléyanի, Av. des Chartreux, 11 Rue Labry, 2e étage. Marseille.

Հայ ուսանողուհի մը որ լաւ գիտէ անգլիերէն, գերմաներէն, ֆրանսերէն եւ դաշնակ կը փափաքի ստանձնել դաստիարակչուհիի կամ Dame de compagnieի պաշտօն մը ընտանիքի մը մէջ։ Դիւրամատչելի պայմաններ։ Դիմել՝ ցառաջի վարչութեան։

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ
Salon des Clochettes՝ Տնօրէնութիւնը 149 bis Av. d'Argenteuil (Asnières).
Կը ծանուցանէ թէ իր սրահները կը տրամադրէ իր յաճախորդներուն, նշանտուքի, հարսանիքի, ժողովի եւայլնի համար շաբաթ եւ կիրակի օրերը եւ ամէն երեկոյ։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱՂԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՇԱՒԻՒ-ՎԻՐՕՖԼԷ ԵՒ ՎԷՏԻԳՆԻ
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՋԵԱՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay
Վիլի էնվալիտ կայարանէն վերեւ
Լիզի երկարող պողոտային կողմի երկրորդ անկիւնը։ Գեղեցիկ ստանձնէ չափի վրայ ապրանքներ։ Կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ։ Խնամուած տոկուն աշխատանք։
Գիները՝ չափաւոր։ Շեն բնակողներէ կը խնդրուի դրկել իրենց հասցէն ներկայանալ համար իրենց բնակարանը։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՀԱՑԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 RueBeaugrenelle, Paris(15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Տօքթ. MICHENCOU
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ եւ նոր մեթոտով դարմանում արու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրական հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չանկր մարիզ.) եւ վարսի։ Մասն. լաբորատուար։ Միզամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԻԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire — SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 26 ՅՈՒԼԻՍ 1929

26 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 1017 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԲԱՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Անխիղճ եւ ապիկար փարիզը

Տարեշրջան մըն ալ գոլորեցաւ, եւ փարիզը տակաւին չուի ոչ իսկ մէկ մանկապարտէզ։

Իննսուն աղքատ ընտանիքներ դպրոց կը պահեն մահուընչ անապատին, Տէր Զօրի մէջ։ Կրթական վառարաններ կը Հալէպի եւ Սուրիոյ գաղթականներուն մէջ, ցնցոտիներու, թիթեղի կտորներու եւ վրաններու տակ։ Զօրս տախակ իրար գամելով դպրոց բացեր են Աթէնքի եւ Պիրէոնի այաններուն մէջ։

Այստեղ, Մարսէյլի արուարձաններուն մէջ, մարդիկ փայտ ւ քար կրելով, գիշերը ցերեկին խառնելով, ժամուռ-մանկարտէզներ շիներ են։ Տակաւին անցեալ օր, Սէնթ-Անթուանէն հղթակից մը կը նկարագրէր թէ միացեալ ճակատով, յայոդեր ն շինել շէնք մը ուր կրնայ հինգ հարիւր հոգի տեղաւորուիլ։ ոնարհ, աշխատաւոր գաղութ մը, ձեռք ձեռքի տուած, տրաղրեր է ինչ որ կրնար— նիւթական աջակցութիւն եւ ֆիզիկական աշխատանք։ Եւ այսօր պզտիկ աջակցութեան մը կը պասէ, մանկապարտէզը բանալու համար։ Նոյն ափերուն վրայ, ա Սիօթան ունեցաւ իր մատուռ մանկապարտէզը։ Ինչպէս եւ ծօն տ'Օպնան, քիչ մը աւելի հեռուն։

Մեծամիտ եւ շքեղաշուք փարիզը չունի ոչ իսկ մէկ ծաղոց...

Երեք-չորս տարիէ ի վեր, ոչ անամէջ խոստումները պակցան, ոչ ալ սուտի տեսակները։ Ափ մը գլխարկաւոր ամիաններ, որոնց վրայ կ'իշխեն վերջէն հարստացած քանի մը ոեաններ, կը յամաոին, տակաւին, խնդալ այս ժողովուրդի թին։ Անխիղճ եւ անխելք, այդ մարդիկը իրենց ափին մէջ պահեն հանրային հարստութիւն մը, որ կը բաւէ քսան անկապարտէզի ծախքերուն։

Եւ ամբողջ այդ շրջապատին մէջ, հին ու նոր աղաներու, ազատէրներու, «ա՛խ Հայաստան» հառաչողներու այդ շքախումին մէջ, տակաւին չերեւցաւ մէկ մարդ, որ գոնէ այնքան քաութիւն ցուցնէր որքան կը ցուցնէր, երբեմն, գաւառացի տէր մը կամ բարեխիղճ հոգաբարձու մը։ Կը սպասեն, անուշտ, որ համբերութիւնը [illegible] արուրին, որպէս զի սթափին եւ հաշիւ տան, գործ արտադրեն։

Ընդհակառակն, այդ մարդիկը իրենց տրամադրութեան ակ ունին վարձու փաստաբաններ, գոյնգոյն կուսակցականներ եւ գրոց-բրոց պատուելիներ, որոնք հաւատարիմ շուներու էս ասպարէզ կը նետուին, տեղի-անտեղի ոռնալու, տէրերուն պատիւը» պաշտպանելու...

Այսպէ՛ս է մեր պատուական փարիզը։ Տնսակ մը Արհեսակցական Միութիւն՝ վերէն վար։ «Քլիք» մը որ ոչ մէկ սբրութիւն կը ճանչնայ, որուն ամէն մէկ անդամը կը վախնայ իւսէն։ կը կը կասկածի, կը չարախօսէ, բայց չի կրնար բաժուիլ, չուզեր ճակատ յարդարել։ «Հրաշիւք իմն» երեսուն-քառասուն միլիոնի բարձրացած Պօղոս մը (Էմմէրեան), ինքզինքը նպարտելի կը զգայ էֆէլնտիին դէմ (Նորատունկեան), որովհետեւ տեղեակ է անոր շատ մը գաղտնիքներուն։ Եւ էֆէլնտին ալ միշտ ծանր կը նստի տեղը, անշուշտ ծանրութիւն մը գալով խղճին վրայ, այնքան աւանդներու եւ կտակներու բեռին տակ։ Քէլէկեան խան մեծ գումարներ նուիրած ըլլալով արեգործականին, ինքզինքը յայորդ կը համարէ Պօղոս Նուբար փաշային։ Եւ ահա նորէն իրեն դէմ Պօղոս Էմմէրեանը։ համ Ադաթօն պէյը՝ երկուքին ալ դէմ։ Կամ փափկասո՛ւն բաաստեղծ Վահան Մալէզեանը բոլորին մէջտեղ, մէկը միւսին էմ լարելու համար։

Կատարեալ «կամարիլլա» որ, ուր կարելի չէ չնչել։ Ուր րենց պաշտած աստուածն անգամ պիտի փախչէր սարսահար։

Թշուա՛ռ, թշուառ ժողովուրդ, որ կը հաւատաս, տակաւին, ղէ «փառքեր» ունիս, «ազգասէր երեւելիներ», որոնք անքուն իշերներ կ'անցընեն քու բարիքիդ համար։ Զրկուած՝ օրէնքէ ւ իշխանութենէ, խաղալիք՝ աշխարհի չորս հովերուն, կը ուսաս, տակաւին, թէ այս մարդիկը խղճի պիտի գան ինքաբերաբար, եւ հրաշքնե՛ր պիտի պարգեւեն քեզի։

Սպասէ եւ յուսա, մինչեւ որ հալիս ժոմի մը պէս։ Մինչեւ որ գաւակները այլեւս չհասկնան քու լեզուդ եւ պատմութիւնդ, եւ ընդհակառակն, սկսին ծաղրել քեզ, հեգնեհեգ։ Օրիակները ունիս արդէն, աչքիդ առջեւ։ կը տեսնես ամէն օր, արտունքը աչքերուդ մէջ։

Մանկապարտէզով սկսանք եւ ամբողջ արշակաւան մը պարգուեցաւ։ Այդպէս է, իրականութիւնն ալ։ Մանկապարտէզը մանրամասնութիւն մըն է միայն, ամբողջ ողբերգութեան մէջ։ Մէկը միւսէն կը բխի։ երբ Տէր Զօրը դպրոց կ'ունենայ, և փարիզը ոչ իսկ մէկ ծաղկոց, կը նշանակէ թէ հիմնական չափաք մը բոյն դրած է այս ոստանին մէջ։ Բազմագլխանի հրէշ մը, որ կը խափանէ ամէն հանրօգուտ ձեռնարկ։ Ուրիշ ատեն ալ ըսած ենք,— փարիզը հարուստներ ունի որոնք պիտի կրնային հոգալ այսօրուան Հայաստանի ամբողջ ելեւմուտքը։ Մինչդեռ, ճիշդ այդ մարդիկն են որ, ոչ միայն միլիոն միլիոնի վրայ դիզելու մասին միայն կը մտածեն, այլ եւ թուխսի նստած են հանրային հարստութեանց վրայ։

Ուրիշ պայմաններու մէջ, այս մարդիկը պիտի դատուէին իբրեւ քրէական յանցաւորներ։ Այսօր՝ «ազգին փառք ու պարծանքն» են, շնորհիւ մեծապատիւ մուրացկաններու։

Թշուա՛ռ ժողովուրդ...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Քալիֆոռնիոյ «Մշակ»ը (Ֆրեզնօ) հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ (5 Յուլիս).

— «Վայրագ Թուրքը վարիչները մեծ Թուրքիա մը հիմնելու մոլուցքէն տարուած՝ Հայերը, Յոյները, Սուրիացիք, Արաբներ եւ կարգ մը ուրիշ ցեղեր մասամբ կամ ամբողջովին ջնջելէ ետք, իրենց սուրը դարձուցին ըմբոստ եւ լեռնական ֆիւրտին դէմ իրենց արիւնոտ ժանիկր անոնց արեւմտեան ալ ներկելու։

Իրաւ է որ Թուրքիոյ սահմանակից կարգ մը դաշտային շրջաններու ֆիւրտերը ստիպուած են գլուխ ծռել եւ հպատակութիւն յայտնել Քէմալին, իրաւ է որ կարգ մը երկրորդական շրջաններէ դիմադրելու անկարող տարրեր Քէմալ տեղահանեց եւ զանոնք փոխադրեց Խարբերդ, Ատանա եւ Պրուսա, բայց տակաւին ան կրցած չէ հնազանդեցնել քրտութեան ամէնէն ըմբոստ, ամենէն քաջարի եւ հերոսական հատուածը, որու բնակավայրը մեզ ամենուս ծանօթ է «Տէրսիմ» անունով։

Տէրսիմ իսկապէս քիւրտ ազատագրութեան Ջէյթունը կամ Սասունը կարելի է համարել։ Տէրսիմն է որ այսօր իր քիւրտ հայրենասէրներու շարքերով, [illegible] մարտական քրտութեան հետ, պիտի աշխատի կերտել ազատ ու անկախ ֆիւրտիստան մը։

Աշխարհագրականօրէն Հայաստանի նման ֆիւրտիստանը կը գրաւէ շատ կարեւոր դիրք մը Խորհրդ. Ռուսիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ։ Ըստի բնական է որ անոնցմէ իւրաքանչիւրն ալ իրենց դիւանագիտութեան եւ շահերուն համար կարելի ամէն միջոց պիտի փորձեն, սիրաշահելու ֆիւրտը իրենց կողմը։

Շատ մը տեսակէտներով խիստ կարեւոր է ոչ միայն ֆիւրտերուն, այլ նաեւ՝ մեզ Հայերուս համար, թէ կազմակերպուած քրտութիւնը ի՞նչ ուղղութեան պիտի հետեւի։ Արդեօք Խորհրդ. Ռուսիան տարիներէ ի վեր իր ցոյց տուած ծայր աստիճան Քրքամոլ քաղաքականութիւնը պիտի Թողո՞ւ։ Ջինուորական, տնտեսական, դիւանագիտական ամէն միջոցներով ոչնչանալու դատապարտուած Թուրքիան եւ «ընկեր Քէմալը» ոտքի կանգնեցնելէ ետք՝ Խորհրդ. Ռուսաստանի վարիչները պիտի լքե՞ն Թուրքիան, ֆիւրտը իրենց կողմը շահելու։ Արդեօք ֆիւրտերը ներկայիս Խորհրդ. Ռուսիոյ համար կը ներկայացնե՞ն այնքան կարեւորութիւն, կամ քրտական ճարցը չ'սսա՞ծ է այնպիսի վիճակի մը, որ ստիպէ Խորհրդային վարիչները այդպիսի ընտրութիւն մը ընելու։ Ջուծուած ճարցեր են ասոնք։

Ջենք ուզեր գուշակութիւններ ընել։ Սակայն կարելի է ըսել միայն թէ մեծապատիւ Աբեւելքի քաղաքական իորիզոնը անակնկալներով լեցուն է այժմ։»

Ֆալիէրոն (Աթէնքի մօտ) հասան անգլիական «Վէնճըրս» զրահաւորը, 8 Թորփիլահալածներ և 6 սուզանաւեր։

Հանին քիւօն այսօրուընէ սկսեալ պիտի ծախուի 2 Ֆր. 20ի. փոխանակ 2 Ֆր. 15ի։

ՊԱՊՐ երէկ 59 տարիէ ի վեր առաջին անգամ դուրս ելաւ վատիկանէն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԵԼԼԷՆԵԻԹՈՒՐՔ ՎԷՃԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՑ

ՕՍՄԱՆՑԻ ՅՈՅՆԵՐԸ ԱԶԳԵՐՈՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ԴԻՄԵՆ

Թանի Աթէնքի Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Հեղինակաւոր շրջանակները կատարեալ պաղարիւնով կը դիտեն հելլէնեւթուրք բանակցութեանց ընդհատումով ստեղծուած կացութիւնը եւ վճռած են Թուրքիոյ ընթացքին հակառակ դիրք բռնել։ Թուրք մամուլը ընդհատումի պատասխանատուութիւնը Յունաստանի վրայ նետել կ'ուզէ և կը յայտնէ թէ փոխ-վրէժի պիտի դիմուի, Պոլսոյ Յոյներու կալուածներէն նոր գրաւումներ կատարելով։ Այդ պարագային, Յունաստան պիտի կրնայ մէջտեղ դնել 1926ի Աթէնքի հելլէնեւթուրք համաձայնագրին 44րդ. յօդուածը, որ կը տրամադրէ Լահէյի Ատեանին դիմել՝ գրաւումները վերցնելու համար։

Եթէ Թուրքիա ուրիշ բռնութեանց դիմէ, Յունաստան պիտի սարսուռի միջոցներ ձեռք առնել՝ հատուցում ձեռք բերելու համար ի նպաստ նեւթական կորուստներու ենթարկուած յոյն անհատներու։

Ամէն պարագայի, առ այժմ էնկիւրիի հելլէն դեսպանը ետ կանչելու հնդիր չկայ։ Քաղաքական շրջանակները վեր կը հանեն ներկայ կացութեան ծիծաղելիութիւնը Եւրոպայի մէջ, ուր մինչ եւրոպական քաղաքագէտները կը ծրագրեն կազմել Եւրոպայի Միացեալ-Նահանգներ՝ պատերազմը ելմտական հաշուեյարդարի ենթարկելու եւ սպառազինութիւները զեղչելու համար, Ռուսիա եւ Թուրքիա բռնաւոր եւ կամայական քաղաքականութեան մը կը հետեւին, խորապէս խանգարելով միջազգային ներդաշնակութիւնը։

Այս կացութեան առջեւ Յունաստան լրած է իր բնտրութիւնը եւ ատոր ապացոյցը պիտի տայ շուտով հանդիսաւորապէս յառաջիկայ հոկտեմբերին, երբ Աթէնքի մէջ պիտի գումարուի խաղաղութեան միջազգային խորհրդաժողովը։

Թաւրզի Թղթակիցն ալ Աթէնքէն կը հեռագրէ.—

Թուրքիոյ հետ բանակցութեանց խզումին հետեւանքով, ռավարութեան ծրագիրներուն մասին, սակայն մամուլը կը տեղեկանայ թէ նախկին օսմանեան հպատակ Յոյները— որոնց Պոլիս վերադարձը արգիլուած է Թուրքերուն կողմէ— անկախ դիմում մը կատարած են Ազգերու Դաշնակցութեան։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՋԻՆՈՒՈՐ ՉԷ ՀԱՄԱԽՄԲԱԾ

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— Ջեռնհաս իշխանութիւնները բացարձակապէս կը հերքեն այն զրոյցը թէ հելլէնեւթուրք բանակցութեանց խզումին հետեւանքով Թրքական երեք զօրաբաժիններ կեդրոնացուած են Թրակիոյ սահմանագլուխին վրայ։

Կառավարութիւնը կը քննէ Թուրքիոյ հետ առկախ խնդիրները Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ հանելու կարելիութիւնները։

ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԻ ԹՈՒՐՔԻԱ

Սդերդի երեսփոխան Մայմուտ պէյ «Միլլիէթ»ի մէջ կը գրէ.

«Աթէնքի մէջ, Թուրքեւհելլէն բանակցութեանց խնդիրը շանեւաժի նիւթ դարձաւ ներքին պոլիտիկոսներու համար։ Թերթերու մէկ մասը դէմ է համաձայնութեան։ Թերթերը այս առթիւ կը շնորհաւորեն նաեւ արտաքին նախարար Միխալաքոփուլոսը, որ ժամանակին Յունաստանը չմիացուց Թուրքեւիտալական համաձայնութեան։

Աթէնքի Թերթերը միայն փոխանակութեան վերաբերեալ դժուարութիւններու մասին չեն խօսիր։ «Մէսաժէ տ'Աթէն», օրինակ, ուշագրաւ կը գտնէ որ Թուրքիա վերջերս կարեւորութիւն կուտայ իր ծովային սպառազինութեան։ «Թուրքիա անշուշտ ծովային մրցման չպիտի ելլէ մեծ պետութիւններու հետ. ուրեմն ի՞նչ նպատակ ունին սա սպառազինութիւները», կը հարցնէ հելլէնական Թերթը։

Թուրքիա ոչ ծովային տիրապետութեան կը ձգտի, ոչ ալ աչք ունի ուրիշներու հողին։ Մեր ծովային, ցամաքային եւ օդային պաշտպանութիւնը կը զօրացնենք, պարզապէս մեր հողին վրայ ինքնիշխան ապրելու համար։ Եւ երբ ուրիշներ այսքանն իսկ շատ կը տեսնեն, իրաւունք ունինք կասկածելու իրենց բարեացակամութենէն։»

Կ. Կոմիտէի անդամները պիտի ձերբակալուին

Դատական իշխանութիւնը որոշեց ձերբակալել եւ բանտարկել համաձայնաւոր կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի բոլոր անդամները, իբրեւ պետութեան ապահովութեան դէմ դաւադրող։

Կեդր. կոմիտէի անդամներէն երկուքը՝ Սէմալ եւ Մոնժուսօ ներկայիս Մոսկուա կը գտնուին՝ ուրիշ երկու հոգի՝ Թորէզ և Պուլճոնիէ արդէն բանտն են։ Փախած են չորս համաձայնաւորներ, որոնց դէմ ձերբակալման հրամանագիր հանուած է՝ երեսփոխան Ժաք Տիւքլօ, նախկին երեսփոխան Քորնավէն, կեդր. կոմիտէի անդամ Պարպէ և Բիւրոյի քարտուղար Ֆէլերա։ Ասոնք նախապէս ալ փախած էին։ Փարիզի եւ գաւառի ոստիկանութիւնը կը փնտռէ զանոնք։

Օգոստոս 1ի համար ծրագրուած բոլոր թափօրները արգիլուեցան ոստիկանութեան կողմէ։ Նոյնպէս արգիլուեցաւ Աշխատանքի Սակարանին մէջ գումարուելիք հաւաքոյթ մը՝ հագուստեղէնի եւ մետաղագործութեան բանուորներուն կողմէ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵԴ. ԶԱՇՐԷՋԵԱՆ

Խորին կսկիծով կը հաղորդենք մահը մեր երիտասարդ աշխատակցին, եղուարդ Զահրէջեանի՝ որ ամիսներէ ի վեր անկողին գաժուած էր, անողոք հիւանդութեան մը հետեւանքով։

Հազիւ 23 տարեկան, ողբացեալ երիտասարդը, որ Պոսֆէն գաղթած էր, ունէր գրական պաշար, մասնաւորապէս եւրոպական։ Աւելի շատ ֆրանսերէն եւ անգլիերէն գիտէր քան հայերէն, որուն առաջին փորձերը կատարեց «Յառաջ»ի մէջ։ Կը մշակէր նաեւ երգիծանքի ճիւղը, «Եդ. Բէովտացի» ստորագրութեամբ։ Իր ֆիզիքական տկարութիւնը սաստկացաւ ապրուստի տաղտուկէն... Կը Թողու մայր մը, որ ահա իր երկրորդ և վերջին զաւկին սուգը կուլայ։

ԷՆԿԻՒԻՐԻՒ ՀՐԴԵՀԻՆ ԱԻԵՐՆԵՐԸ

Էնկիւրիի հրդեհին մասին եկած վերջին լուրերը կը յայտնեն թէ այրած են 500 խանութ, 100 տուն, 5 խան, երկու փուռ, երկու մէտրէսէ եւ բաղնիք մը։ Բոցերուն մէջ այրած է մարդ մը որուն ինքնութիւնը չէ ճշդուած։ Այս կերպով կը հերքուի այն լուրը թէ հազար խանութ եւ 600 տուն այրած են, ինչպէս գրած էին կարգ մը թերթեր։

Հրդեհին պատճառած նիւթական վնասը կարեւոր գումարի մը կը հասնի, բայց դեռ վերջնական կարելի չէ եղած ճշդել։ Կարմիր Մահիկը 2000 ոսկի յատկացուցած է հրկիզեալներուն։ Հրդեհէն ամէնէն աւելի ազդուած են երկրագործները, վաճառանագործները, առաղաձաւճառները, ոսկերիչները, բանջարավաճառները, հագուստի վաճառականներն ու ձկնավաճառները։ Շատ տեղերու մէջ ալ հեռաձայնի, էլեկտրականութեան և ջուրի գետեղումները աւրուած են։

Հրդեհին պատճառով բացը մնացած են 130 ընտանիքներ։ Ասոնցմէ 120 ընտանիք շրջակայ գիւղեր եւ ազգականներու տուները տեղաւորուած են, իսկ մնացածները Զէյճիրլի ժզկիթին մէջ կարմիր մահիկին պաշտպանութեան տակ դրուած են։

Այրած շէնքերուն փլատակները վերցնելու համար քաղաքապետութիւնը երկու օր պայմանաժամ տուած է։ Պայմանաժամէն վերջ, չվերցուած բեկորները քաղաքապետութեան կողմէ պիտի վերցուին։ Շէնքերու վերաշինութեան արտօնութիւն պիտի տրուի Էնկիւրիի նոր յատակագիծին համաձայն։

ՄԱՆՇԸ ԿՏՐԵԼՈՒ 20ԱՄԵԱԿԸ

Ֆրանսացի օդանաւորդ Լուի Պլերիօ ճիշդ քսան տարի առաջ՝ 1909 յուլիս 25ի. կտրեց Մանշը, փատը քալէեն ցուվըը երթալով 23 վայրկեանէն։ Այդ շրջանին այս յաղթանակը գրեթէ կը հաւասարէր Լինտպէրկի Ատլանտեանը կտրելուն։

Երէկ իրիուն Յորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ հանդէս մը սարքուեցաւ այս առթիւ, նախագահութեամբ օդանաւային նախարար Լօրան-Էյնաքի։

ՆԻՍԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ ՄԷՋԻ.— երկար ատենէ ի վեր ծանր հիւանդութենէ մը կը տառապի Պ. Գասպար Տէր Մարգարեան, կովկասահայ բարերարը, որ իր հարստութիւնը յայնօրէն կը բաժնէր հանրօգուտ ձեռնարկներու։ Ցաւնէ աւելի գիւղական դպրոցներ շինել տուած է միայն Զանգեզուրի մէջ։ Իր հարստութիւնը ամբողջովին կորնչացուցած ըլլալով, այժմ կ'ապրի ծայրայեղ խնայողութեամբ։

ԿԱՐՄԻՐ ԴԱՒԵՐ ԱՐԱԲ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Թայմզի մէջ աշխատակից մը կը գրէ.

Երբ բոլշեւիկները ձախողեցան Զինաստանի մէջ, զարկ տուին Հարաւային Ասիոյ և արաբական աշխարհի իրենց գործունէութեան։ Հետեւեալ Արեւելքի փորձառութենէն օգտուեցան հոն եւ տեղական պայմանները նպաստաւոր էին իրենց խռովարարական ծրագիրներուն։

Գ. Միջազգայինը շատ լաւ կազմակերպուած Տեղեկատու Սպասարկութիւն մը ունի, ու կուսակցութեան անդամները, Մոսկուայի և զանազան այսպէս կոչուած առեւտրական կազմակերպութեանց մէջ՝ լաւատեղեակ կը պահեն զայն անցուդարձերու մասին ունէ շրջանի,— որքան ալ հեռու ըլլայ այն— ուր անոնք կը ծրագրեն գործել։ Սակայն իսլամական մոլեռանդութիւնը եւ օտարականներու դէմ ատելութիւնը ցարդ դժուարին եւ վտանգաւոր դետին մը դարձուցած էր Արաբիոյ անմշակ հողը՝ բոլշեւիկներուն համար։

Երբ Չայլողեցան պաշտօնական դիւանագիտական պատուիրակութիւններ հաստատել, բոլշեւիկները առեւտրական յարաբերութեանց խայծով փորձութեան ենթարկեցին առաւել կամ նուազ անկախ արաբական պետութիւնները։

Այսպէս՝ 1924ին մահմետական աշխարհին մէջ սկսան երեւնալ Մոսկուա հիմնուած կարգ մը «ընկերութիւններ», որոնք իրարմէ կը տարբերէին իրենց անուններով միայն։ Նշանաւոր «Արգոս»էն զատ կային «Ռուսեթուրք», «Գարա Տէնիզ» (Սեւ ծով), «Վոստոտորգ» (Արեւելեան Առեւտուր), «Շարք» (Արեւելք) եւայլն ընկերութիւնները։ Անոնք ընդհանրապէս ապաստանած էին օտար դրօշի մը տակ ու անոնց վարիչներն էին սրատես ու կրթուվի երիտասարդ հայազգի վարներ։ Առանք իրարու ետեւէ՝ կանոնաւոր յաջորդականութեամբ մը երեւցան արաբական բոլոր երկիրներու մէջ։ Իրենց միակ նպատակն էր խռովութիւններ յարուցանել։

Եգիպտոս, իր քաղաքական մասնաւոր կացութեան բերումով եւ իբրեւ մօտաւորագոյն երկիրը, ամէնէն խոստումնալից գետինն էր՝ աշխատանքի սկսելու համար։ Այստեղ 1924ին բացուեցաւ «Արգոս»ը, երբ դեռ հայբաւ չէր շինած. վարիչն էր Լազար Կլէզէր անուն մարդ մը։ Անգլեւ-եգիպտական ոստիկանութիւնը շուտով հասկցաւ այս նուրբ ծպտումը եւ Լազար հրաւիրուեցաւ ձգել երկիրը։

Յետոյ Արգոսի մասնաճիւղեր բացուեցան Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մէջ, սակայն շատ կարճ ապրեցան. այնտեղի վարիչը՝ Իտուարտ Կոլցման՝ վեց ամիս վերջ վտարուեցաւ ու իր ապրանքները աճուրդով ծախուեցան։

Առանց վախնալու իրենց ձախողանքէն, բոլշեւիկները նոր ընկերութիւն մը կազմեցին Եգիպտոսի մէջ, նոյն բանը՝ տարբեր անունի տակ, «Ռուսօ թիւրք Լիմիթըտ», Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մէջ մասնաճիւղով մը։ Ընդհանուր վարիչն էր Իզնատ Մէմէնիուկ, հպարտ՝ ամերիկեան անցագիր մը ունենալուն, որուն շնորհիւ ալ կ'օգտուէր կապիտիւլասիոններէն։ Շուրջ երեք տարի այս մարդը բոլշեւիկեան աւետարանը քարոզեց... պանիր ծախելով այնքան ծիծաղելիօրէն կոտրած դինով մը, որի վերջոյ «ընկերութիւնը» 45,000 անգլիական ոսկիի կորուստ ունեցաւ։ Այն ատեն Մէմէնիուկ մեռցաւ։ Այն դրամներով ճամբայ ելաւ դէպի Ամերիկա։

Վերջերս Թայմզ գրեց Textil-importի գործունէութեան մասին Եգիպտոսի մէջ։ 1928ի օգոստոսին եգիպտական ճիւղի տնօրէն վասիլիեւի երեւնալուն հետ միաժամանակ, Սովտորգֆլոթի շոգենաւերու կանոնաւոր սպասարկութիւն մը սկսաւ Օտեսայի եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ։ Եգիպտական ոստիկանութիւնը աչքերը բացաւ, ու երբ այդ շոգենաւերը խարսխեցին Փորթ Սայիտի եւ Աղեքսանդրիոյ առջեւ, միայն նաւապետը արտօնուեցաւ ցամաք ելլել։

Հիճազի մէջ առաջին անգամ 1924ին երեւցաւ Մոսկուայի մէկ գործակալը, Հիւսէյին Թազաւորի արքունիքին մօտ դիւանագիտական լիակատար մարմինով մը։

Այս մարմինը պահուեցաւ մինչեւ 1928ի վերջ, հակառակ երկրին մէջ պատահած բոլոր պատերազմներուն եւ վերիվայրումներուն, շնորհիւ խորհրդային ընդհ. հիւպատոս Քէրիմ Հաքիմոֆի յանդգնութեան։ Այս մարդը, որ հետաքրքիր տիպար մըն է, ինքզինքը կը կոչէ Հաքիմ խան։ Ծնունդով Թիւրքմէն, կարող է իսլամ կրօնական արարողութեանց մասնակցիլ, եւ ամէն տարի ուխտի կ'երթայ Մէքքէ, մինչ եւրոպական ներկայացուցիչները չէին կրնար թողուլ ձէտտէն։

Հաքիմոֆ աստիճանաբար շփման մէջ մտաւ բազմաթիւ իսլամ երկիրներու դժգոհ տարրերուն հետ։ Իր պաշտօնին շնորհիւ, ազդեցութիւնը կը տարածուէր մինչեւ հոլանտական արեւելեան Հնդկաստանի եւ կարմիր ծովու աւազանին վրայ։ Իր թելադրութիւնով, Մոսկուա 1927ին խորհրդային նաւերու կանոնաւոր սպասարկութիւն մը կազմակերպեց, ուխտաւորները աժան դիներով ձէտտէ փոխադրելու համար Միջերկրականէն, Սուէզի ճամբով։ Ամէն տարի կարմիր ծովու եւ Պարսից ծոցին մէջ կազմակերպուած «խորհրդային ծիսուն ցուցահանդէսները» ցոյց կուտային խորհրդային կառավարութեան կատարած նուաճումները ճարտարարուեստի մէջ։ Ապրանքները կը ծախուէին դրեթէ կէս գինով, մղուած այն սկզբունքէն թէ՝ առեւտուրը ինքնին նպատակ մը չէ, այլ քաղաքական զէնք մը։

Ռուսեթուրք ընկերութեան մասնաճիւղ մը բացուեցաւ 1927ին ձէտտէի խորհրդային հիւպատոսարանին մէջ, Բիէլկինի վարչութեան տակ, սակայն իր անհեթեթ մեթոտները շուտով ուշադրութիւն գրաւեցին Վէհապետներու թագաւոր Իպնը Սուուտի կառավարութեան, ու Բիէլկին վտարուեցաւ՝ իր ամբողջ պաշտօնէութեամբ։ Գ. Միջազգայինը այս պակասը գոցելու համար անմիջապէս ղրկեց վոստոտորգի ներկայացուցիչ մը։

1928ի ամառը բոլշեւիկները ուշադրաւ գործունէութիւն ունեցան Արաբիոյ մէջ։ Սանաայի նոր թագաւորութիւնը եւ խորհրդային կառավարութիւնը փոխադարձաբար դիրար ճանչցան, Հաքիմոֆի եւ Իմամ Եահիայի միջեւ կատարուած գաղտնի բանակցութեանց հետեւանքով։ Խորհրդային դիւանագիտական ժարմին մը երեւցաւ անմիջապէս Սանաայի մէջ, գլխաւորութեամբ Ատախոֆի— Հաքիմոֆի նախկին քարտուղարը — եւ Բիէլկինի, որ Հիճազէն վտարուած էր։ Այս «դիւանագէտ»ները ռուս ժողովուրդին ներկայացուցիչները չէին, այլ Գ. Միջազգայինի։ Երջանիկն Արաբիա եւս, դարերու մեկուսացումէն յետոյ, այժմ կը վայելէ ներկայութիւնը ոչ միայն խորհրդային դիւանագիտական մարմնի մը, այլ վոստոտորգի մէկ ժառնաճիւղին՝ Հոտէյտայի մէջ։

Որովհետեւ Արաբները ամենահետաքրքրական դաղափարն իսկ չունին Ռուսերու իսկական նպատակներուն, անոնց գործածած մեթոտները կը յաջողին։ Արդէն իսկ Արեւելեան Արաբիան բոլշեւիկներուն վրայ կը նայի իբրեւ բնական բարեկամներու եւ զինակիցներու, մեկնելով այն սկզբունքէն թէ Մոսկուան Թըշնամին է Անգլիոյ եւ «թշնամիին թշնամին բարեկամ է»։

Վէհապետներուն եւ Իրաքի ու Անդրյորդանանի միջեւ երեւութապէս անբացատրելի բախումները եւ սահմանագլխի երկայնքին պատահած յաճախակի թշնամութիւնները բոլորն ալ, որոնք ամէն վայրկեան կրնան անդլիական միջամտութիւն առաջ բերել, բացէ ի բաց արդիւնք են բոլշեւիկեան մեքենայութեանց։ Ատենի շուրջ պատահած խռովութիւնները կասկածելիօրէն զուգադիպեցան Մոսկուայի եւ Սանաայի իմամին միջեւ կնքուած հաժաձայնագրին հետ։

Բոլշեւիկեան ծրագիրներու զարգացումին նշանն այն է որ իրենց գործունէութեան կեդրոնը կարմիր ծովէն փոխադրած են Պարսից ծոց։ Այս փոփոխութիւնը կապ ունի ձէտտէի խորհրդային հիւպատոսարանին գործելու աւելիլայն ծրագրին հետ։ Անցեալ նոյեմբերին ձէտտէի հիւպատոսարանի գործերը ձեռք առաւ Հաքիմոֆէն աւելի մեծ մարդ մը՝ հանրածանօթ արեւելագէտ մը թիւրքակուլոֆ անուն, վարիչ հոգիներէն մէկը Մոսկուայի Արեւելեան Ուսումնասիրութեանց Գիտական Ընկերակցութեան։ Իր Հիճազ ժամանումին հետ միաժամանակ Պարսից ծոցին մէջ երեւցաւ «Տոմպ» շոգենաւը՝ Օտէսայէն, «խորհրդային արտադրութեանց նոր ցուցահանդէս»ով մը, Մոզէս Ա.քսէլրոտի հրամանին տակ։ Ա.քսէլրոտ շատ քիչ դժուարութիւն կրեց խորհրդային գործակալութիւն մը հաստատելու Հարաւային Պարսկաստանի նաւահանգիստներէն մէկուն մէջ, «Ռուսեպարսիկ Արտածումի եւ Ներածումի Ընկերութիւն» հաստատ անունին տակ։ Ա.քսէլրոտի գործունէութիւնները արդէն սկսած են ցոյց տալ իրենց արդիւնքները։

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Դրօշակ»ի յունիս-յուլիսի թիւէն կը քաղենք այս հատուածը, որ եզրակացութիւնն է ուսումնասիրութեան մը.

Ազգային խնդիրներում — երկրում թէ գաղութներում— մենք, առհասարակ, դնում ենք ժողովրդական ընտրութեան սկզբունքը։ Օրինական ընտրութիւն, թո՛ղ քւէն որոշէ իշխանութեան բնոյթը— ոամկավարութեան տարրական պահանջն է այս։ Մենք կամենում ենք, որ գաղութահայ ազգային կազմակերպութիւնը դրւի ոամկավարական հիմքերի վրայ։ Մենատիրութի՞ւն է այս։ Այն ժամանակ ամենատիրական երկրները Անգլիան ու Ամերիկան են եւ ամենառամկավարը՝ Խորհրդային Ռուսաստանն ու քեմալական Թիւրքիան...

*Մենատիրութեան մասին խօսողները լաւ է, որ լեզուի տակի քարը հանեն եւ պարզ ասեն, թէ՝ ընտրական սկզբունքը, ոամկավարութիւնը հաճելի չէ իրենց համար,որովհետեւ այդ դէպքում ժողովուրդը իր քւէն կը տայ Դաշնակցութեան, իսկ իրենք դէմ են Դաշնակցութեան «մենատիրութեան»։ Մարդիկ գերադասում են հրաժարւել իրենց հաւատոյ հանգանակը կամ՞ոց

Կեանքը Հայաստանի Մէջ

(Գաղուած խորհրդ. Թերթերէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՉԵՉԱՔԱՐԸ

Հայաստան չեչաքարի անուս պառ Հանքեր ունի Լենինականի, Էջմիածնի, Երեւանի եւ Զանգեզուրի գաւառներուն մէջ։ Միայն Ալաւարանի մէջ կ'ենթադրուի մօտ 1625 հազար թոնօ չեչաքար, իսկ ամբողջ Հայաստանի մէջ կայ քանի մը տասնեակ միլիոն թոնօ քար։

Ընթացիկ հնգամեակին համար Հայաստանի մէջ չեչաքարի արտադրութիւնը աւելցնելու նպատակով, յատկացուած է 1871000 ր։ Այս գումարը բաւական չէ պահանջը գոհացնելու։ Միայն 1929-30ին պիտի ծախսուի մօտ 1,5 միլիոն ր։ Կառուցումը կը նախատեսուի չեչաքարի ճեպորդները օգտագործելու եւ ագիւս պատրաստելու գործարանի մը։

Ալի կայարանէն մինչեւ հանքերը երկաթուղագիծ պիտի անցնի եւ հանքերու շահագործումը կ'ենթարկուի մեքենայացման։

Բաղատամամբ 1927 28տարեշրջանին, չեչաքարի արտադրութիւնը այս տարի շատ աւելի բարձրացած է,—6264 թոնոյի փոխարէն, 15200 թոնօ։ Ծրագրի մեծ մասը արդէն իրականացած է։ Բանուորներու արտադրական ընդունակութիւնը բարձրացած է 45 համեմատութեամբ։ Ասոր շնորհիւ է որ արտադրութեան գինը իջած է 25 համեմատութեամբ եւ յոյս կայ որ մօտ ատենէն իջնայ մինչեւ 50։ Արտադրութեան գինի անկումը կարելի կը դարձնէ չեչաքարի արտածումը մեծ քանակութեամբ եւ նոյն կուտայ մրգիլ իտալական չեչաքարի հետ բանուորներու վիճակին ալ, ըսած տրուած հաւաստիքներուն, հետզհետէ կը լաւնայ։ Իսկ հնգամեակի վերջը, բանուորի ամսական աշխատավարձը 57 րուպլիէն բարձրացած կ'ըլլայ 70 րուպլիի։

ՀԻՄՍԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ժող. Տնտ. Գործ. Խորհուրդը Մոսկուայէն ստացած է հետագիր մը, որ կը հաղորդէ թէ Հաստատուած է Լենինականի մէջ հիմսկի գործարանի մը կառուցման նախագիծը։

Գործարանին կառուցումը կը սկսի այս հոկտեմբերին։ Ներկայիս կը պատրաստուին եւ կը մթերուին շինուածանիւթերը. իսկ քիմ. տեղէն կը սկսուի փորել գործարանին հիմերը։ Ընդ. պիտի Նստի 1, 250,000 րուբլիի։

ԴՐՈՂԻ ՏՊԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԴԲԵՋԱՆԷՆ

Հայաստանի գրողները որոնք Շիրվանզադէի գլխաւորութեամբ մեկներ էին Ադրբէջան, խանգավառ տպաւորութիւններով վերադարձած են Հայաստան, յիշեցնելով Ֆրանսացի գրողներ՝ սկսեալ Լոթիէն մինչեւ այսօրուան փիէռ Պընուան, որոնք լորձնուտ շրթնեռով կը յիշէին Պոլիսը, Թրքական հիւրասիրութիւնը եւ ճաշգեալը...։

Շիրվանզատէ հետեւեալ կերպով կը յայտնէ իր տպաւորութիւնները «Պրոլետար»ի.

— «Խորհր. Հայաստանի պատուիրակութեան փառաւոր ընդունելութիւնն սկսաւ գանձակի մօտակայ Հալիքինաի մէջ ուր տեղաւորուած էին Ադրբէջանի կարմիր բանակի զօրամասերը՝ մեզ դիմաւորելին թնդանօթներով։ Այստեղ Հայ գրողներուն գոյց տրուեցաւ չտեսնուած ընդունելութիւն»։

Մտաբերեցէք երէկուան «Մեծապատիւ Մուրացկանը», փարիզի Հայ աղայական տուներու դռնապանը, որ ի վերջոյ զարնելիք դուռ չէր գտներ եւ որուն չտեսի աչքերուն առջեւ, այսօր, «շարեշար» կը կանգնին «եղբայրական» զօրքերը, ի յարգանս դիւրին դաւանափոխութեան եւ սակարկուած ուրացման...

Եւ երբ Ադրբէջանի Թուրք կարմիր բանակայինը կը խօսի մրցապային համերաշխութեան մասին, թեւ կ'առնէ Շիրվանզադէ։

— «Վերջապէս խօսում եմ ես, կ'ըսէ Շիրվանզատէն։ Վաղուց ի վեր այսպէս աշխոյժ ու երիտասարդ չեմ զգացած ինքզինքս, կո՛ նայիմ չորս կողմս եւ նոր եռանդով կը տոգորուիմ, նոյնիսկ ձայնս կը սկսի աճիլ ուժեղանալ...»։

Ապրի՛ Շիրվանզադէն, շատ ապրի. բայց, գլուխը պարապ չապրի... Ընկեզ օրէն...։

Վերջին պատկեր, յուզիչ, զգայացունց եւ «սրտառուչ»։— Հայ գրողն ու կարմիր ասկերը կը համբուրուին զինուորական նուագախումբի եղանակներուն մէջ։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

«ԽԱՆԱՍՈՐ»Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոն, 22 Յուլիս.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին՝ այս տարի եւս մեծ շուքով տօնուեցաւ Խանասորի արշաւանքին 32րդ տարեդարձը։ Օթօպիւսները զարդարուած հայ ու ֆրանսական դրօշակներով, իրարու ետեւէ կը սպասէին Փլաս Կիւշարի հրապարակը։ Ժողովուրդի խանդավառութենէն սմքած, քանի մը իմաստակներ գառնուկի մորթով կը մօտենային որ տարհամոզելու, Թոյն սրսկելու, բայց չարաչար յուսախաբ եղան։

Ժամը 10ին պրոնի գեղատեսիլ վայրն էինք։ Իւրաքանչիւր ընտանիք իր ծանօթ ու ազգականներով հաւաքուած սեղաններու շուրջ կէսօրուան ճաշին կը պատրաստուէին։ Ամէն անկիւնէ նուագի, ամէն սեղանէ երգերու ձայն կը լսուէր։ Կէսօրէ վերջ բգմութիւնը աւելի շատնալով, ստեղծուեցաւ խանդավառ մթնոլորտ մը, մէկ կողմը հայկական պար, միւս կողմը եւրոպական, մասնակցութեամբ ճաղ պանտի, քէչ անդին Ցէսինի ու Լիոնի մարզական խումբերը երգելով կ'անցնէին իրարու հետ մրցելու համար։ Կ'արժէ շնորհաւորել Լիոնի նորակազմ Զ. Ո. Միութեան խումբը որ առաջին մրցումին իսկ յաղթեց Ցէսինին ու պրոնին։

Գոմէտի տրամաթիկի անդամները իրենց զուարճախօսութիւններով մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին։ Եղան նաեւ արտասանութիւններ։

Իրիկուան դէմ, ամէն ոք ուրախ ու գոհ օրուան ժամանցէն, լեցուեցան օթօները ու մինչեւ վերջը ազգային երգեր երգելով, հասան դարձեալ Փլաս Կիւշարի հրապարակը։

Մ. Ցէր Պետրոսեան

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋը

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուլկարիոյ շրջանի վարչութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Միութեան «Ֆասնամեակի կոթող»ին հրատարակութեան մասին, որ կ'ուշանայ կամքէ անկախ պատճառներով.—

Հասած են հետեւեալ նիւթերը, վերջին մէկ երկու ամիսներու ընթացքին։

Ֆիլատէլֆիա, Տ. Խոյեանէ «Հաւատարիմ Պահակ» վահան Զերազի մասին 35 էջնոց գրութիւն մը, ամենավերջին լուսանկարներով։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ամերիկայի Շրջանի տեղեկատուութիւնը։ Կը սպասուի նկարներու կիսկրոսի շրջանէն ընկ. Սամուէլ Թումաեանի ղրկած տեղեկագիրը, բազմաթիւ նկարներով, ինչպէս նաեւ նոյն կղզիի Մելքոնեան կրթ. հաստատութեան մարզիչ Պ. Լեւոն Աբգարեանի տեղեկութիւնները ու նկարներու հաւաքածոն։ Պրոնէն (Ծրանսա) ընկ. Ա. վարդազարեանի տեղեկագիրը Հ. Մ. Ը. Մ.ի կեդրոնական Ծրանսայի (Կրընոպլը, Տէսին, Լիոն) մասնաճիւղերու մասին։ Թաւրիզէն Ե. Ֆալունի իր յօդուածներուն վրայ աւելցուց «Հայաստանի Որբանոցներու Մարզական Կեանքը 1918-1921» նիւթը, չմոռնալով յարակից նկարներ, խոստանալով մասնաւոր յօդուած մը ձեռք ձգել Հ. Հանրապետութեան ծառայութեան մէջ գտնուող օր. Սաւիչէ (այժմ Թաւրիզ)։ Ս. Սամուէլեան մեզ տրամադրեց հայ Ողիմպիականներու հին յայտագիրները։

Հալէպէն հասած է «Հայ Ուսուիմասիրաց Մարմնամարզական Ակումբ»ի (հիմնուած 1909) տեղեկագիրն ու նկարները։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութի մասնաճիւղը նկարներու հետ ղրկած է ոչ միայն իր այլ և Զահլէի, Լաթաքիոյ ու Տրիպոլսոյ տեղեկագիրները։ Առանձին գրութիւն ու նկար եկած է Դամասկոսի մասնաճիւղէն։ Կալկաթայէն Պ. Վիքթոր Վարդան, որ միայն հայ արիներու մասին գրած էր նախապէս, այժմ ամբողջացուցած է մարզական մասն ալ, նկարներով։ Եգիպտոսէն ընկեր Հայկ Ճիզմէճեան, իր նամակներու կարգին ղրկած է նաեւ աշխատակցութեան իր բուն բաժինը «Պուտ մը քրտինք ալ հիներէն» վերնագրով։ Նոյն Եգիպտոսի Շրջանէն, ինչպէս նաեւ Փարիզէն ստացուած են «Տասնամեակի Հօսք»երը։ Յունաստանէն եղած են կարգ մը ճըշդումներ, յապաւումներ ու յաւելումներ, Նիւթի ու նկարի։ Տէտէաղաճէն Գ. Կաուվարենց հասցուցած է իր բացման հնչեակը՝ նուիրուած «Հայ Ուժին»։ Պրիւքսէլէն Կ. Գոյունճեան ղրկած է նոյն մասնաճիւղի տեղեկագիրն ու նկարները։ Նոյն քաղաքէն Լ. Սարուխան խոստացած է աշխատակցիլ։ Եգիպտոսէն Ալ. Սարուխան ղրկած է կարգ մը ծաղրանկարներ։ Փրակայէն Հրանտ Ռազմիկէ հասած է իր աշխատակցութիւնը։ Փիլիպէէն ընկեր մը մասուլի մէջ կորսուելէ փրկած է 1914ի Հայ Ողիմպիականի առթիւ Ա. Վրոսմեանի բաբախուն տողերը «Հայ մարզիկը ողջունելո՛ւ կերթամ այսօր» վիճննա գտնուող մեր շրջանի ընկերներէն Ն. Աստուածատուրեան ապահոված է Հ. Արիս Վարդանեանի աշխատակցութիւնը։ Դարձեալ Փիլիպէէն «Մեր Նանթ» գրի առած է «Փիլիպէի Հայ մարզական կեանքը 1903 — 1924»։ Բրայովալէն (Ռումանիա) Պ. Յր. Քէշէեան ղրկած է Պոլսոյ նախաՀ. Մ. Ը. Մ. հան շրջանի մարզական կեանքի մասին տեղեկութիւններ։ Տրամա (Յունաստան) ուսուցիչ Պ. Պալատունիէ խնդրուած է գրել Պանտրմայի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասին։ Յունաստան գտնուող Զաւէն Յարութեանէ ալ Իզմիրի մարզական կեանքի մասին։ Պաղարճըքէն տօքթ. Սալբի հասցուցած է իր յօդուածը, Մեր հիմնական աշխատակիցներէն ընկեր Մ. Մալուէեան ամբողջացուցած է իր բաժինը.—«Առաքելութիւն դէպի Թրակիա» (17 էջ), «Որբանոցներ» (12 էջ), «Հայ կանացի սբօրը» (10 էջ), «Հայ սբօրը» (27 էջ), ղրկելով նաեւ իր վաւերաթուղթերը, որոնք պիտի օգտագործուին «Միջազգային Յարաբերութիւններ»ու բաժնին մէջ։ Նմանապէս Յ. Թիւթիւնճեան, Գ. Ճօլօլեան շարունակած են իրենց առաքումները։ Ժ. Եաղմուրեան նիւթեր ղրկած է մարզական մասուլը եւ միջազգային հարցեր շօշափող։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՁԻՐ ՈՒՋԵՐ. — *Երկու տարի ամուսնաբար կենակցելէ յետոյ, ղոյգը վեց ամիս առաջ բաժնուեր էր իրարմէ, առօրեայ կռիւներու հետեւանքով, որոնց տեղի կուտար երիկ մարդուն կոպտութիւնը, ըստ կնոջ հաւաստիքներուն։*

Բայց մարդը, որ կը սիրէր կինը, վերջնական չէր նկատեր այս բաժանումը եւ ամէն անգամ որ առիթը գտնէր իր կնոջ հանդիպելու, կը ջանար զայն համոզել որ շարունակեն կենակցիլ։ Բայց միշտ ալ կինը կը մերժէր, բերանը այրած էր եւ անձնական փորձով գիտեր թէ՝ փորձելը կրկին փորձել յիմարութիւն է։ Ասջի օր այրը նորէն հանդիպեցաւ կնոջ ու զայն տարաւ սրճարան մը, ուր գաւաթ մը գարեջուրի առջեւ կրկնեց իր խնդրանքը։ Կինը իր կարգին կրկնեց իր մերժումը, որուն վրայ, այրը յուսահատ՝ քաշեց ատրճանակը եւ ինքզինքը վիրաւորեց ստամոքսէն։

Վիրաւորը փոխադրուած է Հիւանդանոց։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — *Քլէրմոն-Ֆէռրանի մէջ, մարդուն մէկը, նպարատան մը դրամարկղը խորտակելէ եւ բովանդակութիւնը կը գրպանը փոխադրելէ յետոյ, իր պատրաստուէր մեկնիլ, երբ վաճառատան տէրը վրայ հասաւ։ Գողը տեսնելովոր յանցանքի վրայ բռնուած է, սեղմեց կռուիը նետուեցաւ մարդուն վրայ, ու կատաղի հարուածներու տարափի մը տակ, զայն զգայազուրկ փուեց գետին։ Մարդը ինկած պահուն, ձեռքէն ձգեց պայուսակ մը, ուրուն մէջ կար 20 հազար ֆր. գողը զանոնք ալ գրպանեց ու մեկնեցաւ։ Բայց քիչ յետոյ ձերբակալուեցաւ։ Համբաւաւոր կռիմարտիկ Ժորժ Քարիանթիէի ծառան է որ իր տիրոջ տան մէջ կատարած գողութեան մը համար, դատապարտուած էր 2 տարի բանտարկութեան, ու դեռ նոր ելեր էր բանտէն։*

ՍԱՐԷՆ ԶՈՐԷՆ

Մեղու մը 14 օրուան պէտք ունի մէկ կրամ մեղր շինելու համար։

**** Լահորի Մահաղշահը Ա. Լէքսանդր Մեծի շառաւիղէն կը նկատուի։*

**** Ձինական լեզուն 4000 տարուան մէջ որեւէ փոփոխութիւն չէ կրած։*

**** Սեւամորթներու մօտ երկտրիականներու ծնունդը աւելի յաճախադէպ է քան ճերմակ ցեղերու մօտ։*

**** Հըտսընի (Նիւ Եորք) վրայէն շինուելիք կամուրջի մը ծախքը 180 միլիոն տոլար կը հաշուուի։*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԴԱԾՏԱՆԿԱՐ

Կրագոյն ճերմակ բլուրներուն ստորոտը՝ խոնաւ ձորին մէջ՝ մարդ մը առուոյտ կը հնձէ։ Գլուխը սրածայր ճերմակ թաղիք մը, մէջքը կարմիր գօտի մը կապած, մինչեւ արմուկները մերկ՝ ան կիսաբոլորաձեւ կը շարժէ գերանդին, թէ կը հնձէ եւ թէ քայլ քայլ կ'առաջանայ։ Ու իր քայլերուն հետքերը զուգահեռական գծերով կը շարուին իր ետեւէն։

Ամէն թուրմը հասնելուն կը կայնի ան։ գօտիէն կը հանէ փոքր յեսանաքարը, կը յեսանէ գերանդին, մատին ծայրովը կը փորձէ շեղփը, ու կրկին կը շարունակէ հնձել, ու իր գերանդիին երգը կը կրկնուի ու կը ծաւալի տաք ու խոնաւ ձորին մէջ։

Հնձուած առուոյտներուն մէջէն սեւ ու ահաւոր օձ մը կ'անցնի։ Աբեւին սաստիկ տաքէն գրգռուած է, ամփոփուելով կը նետուի առաջ ու կը մտնէ թուփի մը ներքեւ։ Կ'ողորուի, կը գառնայ ինքն իր շուրջը, ու տափակ գլուխը բարձրացուցած, սեւ ու սուր լեզուն դուրս ձգած, կը ֆշայ ու անքթիթ կը հետեւի մարդուն որ՝ անձնատուր աշխատանքին՝ հնձելով իրեն կուգայ ու կ'անգիտանայ իր ներկայութիւնը։

Ձորէն վեր, առուին միւս կողմը, ուր մարգագետիններ կան, բոլորն ալ հնձուած, երկու այրեր նստեր են ուռիներու շուքին։ Գերանդիին երգը քուն բերող եղանակի մը պէս կը հասնի իրենց, երկուքն ալ մանկացած են տարիներու երկար հոլովոյթէն, ու միանման բարակ կտաւէ կապոյտ սալթաներ հագած են։ Իրենց առաջքը ծխախոտի սեղմ քսակներ ունին, ու երկու ծերերը թէ կը ծխեն եւ թէ շուքերուն ամոքող զովութեանը մէջ, հանդարտ հանդարտ կը խօսին։

Մշակ մը չորցած տրեխներով ոտքերը պառկեր կը քնանայ առուին անմիջապէս մօտը, ու շուքերէն անդին դաշտը կը սկսի, լա՛յն ու արձա՛կ։ Ջերմութեան մշուշին մէջ արեւին վրաններ, գրաստներ, մարդկային բազմութիւններ կ'երեւին։ Հեռուէն անոնց ոմ ըլլալը չորոշուիր, շարժումները անիմանալի են, ու կը թուի թէ ոեւէ անանուն ժողովուրդի, անծանօթ բոլաներու ցեղախումբ մըն է որ եկած ցրուած է այս վայրերուն մէջ։ Բայց տակաւ մօտենալով երգերու եղանակներ կը լսուին, արտերգերու, սիրերգերու եղանակներ, դաշտին ամէն կողմերէն, ու միանգամայն մանգուներու չխկոցներ։ Գիւղացիներ են, որոնք խոտ կը հնձեն, ու վրաններու ներքեւ իրենց երախաները կը քնացնեն։

Երգերով դաշտին մէջ, այծճենիի մօտ, որ միակ ծառն է, երեք լուծ եզներ արտ մը կը հերկեն։ Երեքն ալ իրարու ետեւէ կ'առաջանան։ Հերկուորները՝ երեք երիտասարդներ՝ ձախ ձեռքով մաճէն բռնած են, կը սեղմեն որ խուփը չշեղի ակօսէն. ու աջով՝ մաստաներ ձեռքերնին՝ եզներուն գնացքը կ'ուղղեն։ Ուրտին ծայրը կը հասնին, խուփերը կը հանեն հողէն, վզիկն ու առատաժը կը մաքրեն խազնակիչովը մաստաններուն, ու ձեռքերնին փոխելով, այս անգամ աչով մաճը բռնելով, վերստին կը շարուին իրարու ետեւ ու կը հերկեն։ Արտը անդադար կը ծածկուի շրջուած ներքնահողին գունդերով, գոյնը կը փոխէ, կը ժպտի, թարմ անուշ գոյնով մը որ սուրճի բաց գոյնին շատ կը նմանի, եւ երեք երիտասարդները շարունակ «Հօ՛...Հօ՛...» կը պոռան եզներուն, ու իրենց ձայները կը միանան, կը լուծուին մանգաղներուն ձայներուն, սիրերգներու վանկերուն։

Հեռաւոր լեռներուն վրայ՝ որոնք հրաբուխներ եղած են ատենօք՝ սեւ բիծեր կը նշմարուին։ Զարմանալի շարժումներ կը յօրինեն անոնք. անդադար կը տողացնեն, երկու, երեք, չորս, երբեմն իրարու կը միանան, յետոյ յանկարծ կը բաժնուին, ու արեւավառ հորիզոններու մէջ սուզուելով կ'անյայտանան։ Ծաղիկ հնձողներն են, լեռներու կարմիր դեղին հոտոգիկները, յակինթագոյն աղուէսի պոչիկները, սուտակ հարսնուկները, լուսնկայի գոյն մեղրիկները հաւաքողները, որոնց շալակներով գիւղը, մարագները պիտի փոխադրեն ձմեռը յղի կենդանիներուն յատկապէս տրուելու համար։

*Էշերու կարաւաններ կուգան ու կ'անցնին արտերուն մէջէն խոտի բեռներով։ — «Հօ՛...» կը պոռայ վարկածը անգամ մը պատանի մը որ խումբի մը ետեւէն կը քալէ ու ինքն ալ հնձուորներու նման ձայնը ձգեր կ'երգէ, Հօ՛...»։ Էշերը որ երգերուն անտարբեր են, վերջին «հօ»ին շեշտը շատ լաւ կ'ըմբռնեն, ու կրկնել չտալով արագ-արագ, արագ-արագ կը քալեն։ «Հօ՛..» կը պոռայ նոյնպէս կարճահասակ ծեր մը որ երկրորդ խումբի մը ետեւէն կուգայ, ու կը յարէ, քալեցէք, դուք ալ քալեցէք... նայեցէք ձեր առաջքէն անոնք ինչպէս կ'երթան, դուք ալ անոնց պէս... աշխատելու ամիս է, ամէն մարդ կ'աշխատի, պապերս, դուք աշխատեցէք, ձեր գործն ալ բեռ կրել է, դուք մեղի մենք ալ ձեզի համար պիտի աշխատինք»։ Իր գրաստներուն տգնուող Զաւէն Յարութեանէ ալ Իզմիրի մարզական կեանքի մասին։ Պաղարճըքէն տօքթ. Սալբի հասցուցած է իր յօդուածը, Մեր հիմնական աշխատակիցներէն ընկեր Մ. Մալուէեան ամբողջացուցած է իր բաժինը.—«Առաքելութիւն դէպի Թրակիա» (17 էջ), «Որբանոցներ» (12 էջ), «Հայ կանացի սբօրը» (10 էջ), «Հայ սբօրը» (27 էջ), ղրկելով նաեւ իր վաւերաթուղթերը, որոնք պիտի օգտագործուին «Միջազգային Յարաբերութիւններ»ու բաժնին մէջ։ Նմանապէս Յ. Թիւթիւնճեան, Գ. Ճօլօլեան շարունակած են իրենց առաքումները։ Ժ. Եաղմուրեան նիւթեր ղրկած է մարզական մասուլը եւ միջազգային հարցեր շօշափող։ ...»։ Էշերը որ երգերուն անտարբեր են, վերջին «հօ»ին շեշտը շատ լաւ կ'ըմբռնեն, ու կրկնել չտալով արագ-արագ, արագ-արագ կը քալեն։ «Հօ՛..» կը պոռայ նոյնպէս կարճահասակ ծեր մը որ երկրորդ խումբի մը ետեւէն կուգայ, ու կը յարէ, քալեցէք, դուք ալ քալեցէք... նայեցէք ձեր առաջքէն անոնք ինչպէս կ'երթան, դուք ալ անոնց պէս... աշխատելու ամիս է, ամէն մարդ կ'աշխատի, պապերս, դուք աշխատեցէք, ձեր գործն ալ բեռ կրել է, դուք մեղի մենք ալ ձեզի համար պիտի աշխատինք»։ Իր գրաստներուն տգնուող Զաւէն Յարութեանէ ալ Իզմիրի մարզական կեանքի մասին։ Պաղարճըքէն տօքթ. Սալբի հասցուցած է իր յօդուածը, Մեր հիմնական աշխատակիցներէն ընկեր Մ. Մալուէեան ամբողջացուցած է իր բաժինը.—«Առաքելութիւն դէպի Թրակիա» (17 էջ), «Որբանոցներ» (12 էջ), «Հայ կանացի սբօրը» (10 էջ), «Հայ սբօրը» (27 էջ), ղրկելով նաեւ իր վաւերաթուղթերը, որոնք պիտի օգտագործուին «Միջազգային Յարաբերութիւններ»ու բաժնին մէջ։ Նմանապէս Յ. Թիւթիւնճեան, Գ. Ճօլօլեան շարունակած են իրենց առաքումները։ Ժ. Եաղմուրեան նիւթեր ղրկած է մարզական մասուլը եւ միջազգային հարցեր շօշափող։

Ձորէն վեր, առուին միւս կողմը, ուր մարգագետիններ կան, բոլորն ալ հնձուած, երկու այրեր նստեր են ուռիներու շուքին։ Գերանդիին երգը քուն բերող եղանակի մը պէս կը հասնի իրենց, երկուքն ալ մանկացած են տարիներու երկար հոլովոյթէն, ու միանման բարակ կտաւէ կապոյտ սալթաներ հագած են։ Իրենց առաջքը ծխախոտի սեղմ քսակներ ունին, ու երկու ծերերը թէ կը ծխեն եւ թէ շուքերուն ամոքող զովութեանը մէջ, հանդարտ հանդարտ կը խօսին։

Մշակ մը չորցած տրեխներով ոտքերը պառկեր կը քնանայ առուին անմիջապէս մօտը, ու շուքերէն անդին դաշտը կը սկսի, լա՛յն ու արձա՛կ։ Ջերմութեան մշուշին մէջ արեւին վրաններ, գրաստներ, մարդկային բազմութիւններ կ'երեւին։ Հեռուէն անոնց ոմ ըլլալը չորոշուիր, շարժումները անիմանալի են, ու կը թուի թէ ոեւէ անանուն ժողովուրդի, անծանօթ բոլաներու ցեղախումբ մըն է որ եկած ցրուած է այս վայրերուն մէջ։ Բայց տակաւ մօտենալով երգերու եղանակներ կը լսուին, արտերգերու, սիրերգերու եղանակներ, դաշտին ամէն կողմերէն, ու միանգամայն մանգուներու չխկոցներ։ Գիւղացիներ են, որոնք խոտ կը հնձեն, ու վրաններու ներքեւ իրենց երախաները կը քնացնեն։

Երգերով դաշտին մէջ, այծճենիի մօտ, որ միակ ծառն է, երեք լուծ եզներ արտ մը կը հերկեն։ Երեքն ալ իրարու ետեւէ կ'առաջանան։ Հերկուորները՝ երեք երիտասարդներ՝ ձախ ձեռքով մաճէն բռնած են, կը սեղմեն որ խուփը չշեղի ակօսէն. ու աջով՝ մաստաներ ձեռքերնին՝ եզներուն գնացքը կ'ուղղեն։ Ուրտին ծայրը կը հասնին, խուփերը կը հանեն հողէն, վզիկն ու առատաժը կը մաքրեն խազնակիչովը մաստաններուն, ու ձեռքերնին փոխելով, այս անգամ աչով մաճը բռնելով, վերստին կը շարուին իրարու ետեւ ու կը հերկեն։ Արտը անդադար կը ծածկուի շրջուած ներքնահողին գունդերով, գոյնը կը փոխէ, կը ժպտի, թարմ անուշ գոյնով մը որ սուրճի բաց գոյնին շատ կը նմանի, եւ երեք երիտասարդները շարունակ «Հօ՛...Հօ՛...» կը պոռան եզներուն, ու իրենց ձայները կը միանան, կը լուծուին մանգաղներուն ձայներուն, սիրերգներու վանկերուն։

Հեռաւոր լեռներուն վրայ՝ որոնք հրաբուխներ եղած են ատենօք՝ սեւ բիծեր կը նշմարուին։ Զարմանալի շարժումներ կը յօրինեն անոնք. անդադար կը տողացնեն, երկու, երեք, չորս, երբեմն իրարու կը միանան, յետոյ յանկարծ կը բաժնուին, ու արեւավառ հորիզոններու մէջ սուզուելով կ'անյայտանան։ Ծաղիկ հնձողներն են, լեռներու կարմիր դեղին հոտոգիկները, յակինթագոյն աղուէսի պոչիկները, սուտակ հարսնուկները, լուսնկայի գոյն մեղրիկները հաւաքողները, որոնց շալակներով գիւղը, մարագները պիտի փոխադրեն ձմեռը յղի կենդանիներուն յատկապէս տրուելու համար։

*Էշերու կարաւաններ կուգան ու կ'անցնին արտերուն մէջէն խոտի բեռներով։ — «Հօ՛...» կը պոռայ վարկածը անգամ մը պատանի մը որ խումբի մը ետեւէն կը քալէ ու ինքն ալ հնձուորներու նման ձայնը ձգեր կ'երգէ, Հօ՛...»։ Էշերը որ երգերուն անտարբեր են, վերջին «հօ»ին շեշտը շատ լաւ կ'ըմբռնեն, ու կրկնել չտալով արագ-արագ, արագ-արագ կը քալեն։ «Հօ՛..» կը պոռայ նոյնպէս կարճահասակ ծեր մը որ երկրորդ խումբի մը ետեւէն կուգայ, ու կը յարէ, քալեցէք, դուք ալ քալեցէք... նայեցէք ձեր առաջքէն անոնք ինչպէս կ'երթան, դուք ալ անոնց պէս... աշխատելու ամիս է, ամէն մարդ կ'աշխատի, պապերս, դուք աշխատեցէք, ձեր գործն ալ բեռ կրել է, դուք մեղի մենք ալ ձեզի համար պիտի աշխատինք»։ Իր գրաստներուն տգնուող Զաւէն Յարութեանէ ալ Իզմիրի մարզական կեանքի մասին։ Պաղարճըքէն տօքթ. Սալբի հասցուցած է իր յօդուածը, Մեր հիմնական աշխատակիցներէն ընկեր Մ. Մալուէեան ամբողջացուցած է իր բաժինը.—«Առաքելութիւն դէպի Թրակիա» (17 էջ), «Որբանոցներ» (12 էջ), «Հայ կանացի սբօրը» (10 էջ), «Հայ սբօրը» (27 էջ), ղրկելով նաեւ իր վաւերաթուղթերը, որոնք պիտի օգտագործուին «Միջազգային Յարաբերութիւններ»ու բաժնին մէջ։ Նմանապէս Յ. Թիւթիւնճեան, Գ. Ճօլօլեան շարունակած են իրենց առաքումները։ Ժ. Եաղմուրեան նիւթեր ղրկած է մարզական մասուլը եւ միջազգային հարցեր շօշափող։

Ձորէն վեր, առուին միւս կողմը, ուր մարգագետիններ կան, բոլորն ալ հնձուած, երկու այրեր նստեր են ուռիներու շուքին։ Գերանդիին երգը քուն բերող եղանակի մը պէս կը հասնի իրենց, երկուքն ալ մանկացած են տարիներու երկար հոլովոյթէն, ու միանման բարակ կտաւէ կապոյտ սալթաներ հագած են։ Իրենց առաջքը ծխախոտի սեղմ քսակներ ունին, ու երկու ծերերը թէ կը ծխեն եւ թէ շուքերուն ամոքող զովութեանը մէջ, հանդարտ հանդարտ կը խօսին։

Մշակ մը չորցած տրեխներով ոտքերը պառկեր կը քնանայ առուին անմիջապէս մօտը, ու շուքերէն անդին դաշտը կը սկսի, լա՛յն ու արձա՛կ։ Ջերմութեան մշուշին մէջ արեւին վրաններ, գրաստներ, մարդկային բազմութիւններ կ'երեւին։ Հեռուէն անոնց ոմ ըլլալը չորոշուիր, շարժումները անիմանալի են, ու կը

Հաւասարակշռութիւն մը Արեւմուտքի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ համայնավար դաւ մը երեւան հանուեցաւ մայրաքաղաքին մէջ։ Դաւադիրները ծրագրած էին պետական հարուած մը փորձել Օգոստոս 1ին։

Բռնուած թուղթերը կը հաստատեն թէ Գ. Միջազգայինը նիւթապէս կ'աջակցէր այս ծրագրին։

Ներքին նախարար Անկելոփուլոս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը բաւարար միջոցներ ունի՝ հաւկիթին մէջ խեղդելու համար ամէն խռովարարական շարժում։

Սելանիկ 25 յուլիս.— Համայնավարները թռուցիկներ ցրուեցին՝ հրաւիրելով բանուորները 24 ժամուան գործադուլ յայտարարել։

Պաշտօնաթերթերը այսօր պիտի հրատարակէ համայնավարութեան դէմ նոր օրէնքը։

Կառավարութիւնը արգիլեց ամէն ցոյց Օգոստոս 1ի համար։ Ոստիկանութիւնը սկսաւ ձերբակալել հաւանական գործիչները։

Սանասարեանի դասին շուրջ

Էսկիշէհիրի վճռաբեկ ատեանին Սանասարեան խանի մասին տուած որոշումը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ երկու կողմերուն։ *Ազդարար* որոշման բնագիրը ձեռք բերած ըլլալով, բառ առ բառ կը ներկայացնէ եզրակացութիւնը։

Որոշմնագիրը, ամփոփելէ յետոյ այն պատճառաբանութիւնները որով Գոլոսոյ քաղաքային Բ. ատեանը կը մերժէ պատրիարք Մեսրոպ արքեպսկ. Նարոյեանի դատ բանալու իրաւասութիւնը, դիտել կուտայ իբր վերջաբան.

«Թէեւ պնդումին եղանակը եւ ներկայացուած թուղթերը կը ցուցնեն (տէլալէթ իթմէք) թէ Հայոց Պատրիարքութիւնը գոյութիւն ունի եւ դատախազ Նարոյեան էֆ. ալ Հայոց Պատրիարքին է, բայց եթէ դատարանը անբաւական կը գտնէր այս փաստաթուղթերը, պէտք է պատկանեալ իշխանութեան հարցնէր թէ Հայոց Պատրիարքութիւնը գոյութիւն ունի՞ թէ ոչ, եւ եթէ գոյութիւն ունի, դատախազ Մեսրոպ էֆ. Հայոց Պատրիա՞րք է թէ ոչ։ Եւ եթէ եկած պատասխանին մէջ հաստատուէր թէ Հայոց Պատրիարքութիւնը գոյութիւն ունի եւ Մեսրոպ էֆէնտին ալ Պատրիարք է, դատարանը պէտք է ընդունէր Մեսրոպ էֆէնտիի դատախազութիւնը եւ դատը տեսնելով տար իր վճիռը։ Որովհետեւ, քանի որ ներկայացուած «վագֆիէ»ին (կտակագիր) մէջ գրուած է թէ «օրուան Պատրիարքը Սանասարեան խանին միւթէվէլլին է», գոյութիւն ունեցող սկզբունքներու համաձայն այս տեսակ միւթէվէլլիութիւնը ինքնին կը տրուի։ Մինչդեռ փոխանակ այսպէս շարժելու, դատարանը սխալմամբ որոշած է դատը մերժել, ինչ որ ապօրինի նկատուած է։ Հետեւաբար վճռուեցաւ բեկել յիշեալ որոշումը»։

Եգիպտոսի անգլ. մարզպանը հրաժարած

Անգլիոյ երեսփ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ արտաքին նախարար Արթըր Հէնտըրսըն յայտարարեց թէ եգիպտոսի մարզպան Լորտ Ճորճ Լոյտ իր հրաժարականը ներկայացուցած է կառավարութեան, որ ընդունեց զայն։

Այս լուրը բուռն տպաւորութիւն առաջ բերաւ ժողովին մէջ եւ չորս կողմէն հարցումներ տեղացին Հէնտըրսընի վրայ։

Պահպանողական երեսփոխան գնդապետ Կրէթըրն հարցուց.

— Այս հրաժարումին պատճառը այն քաղաքականութի՞ւնն է որուն ներկայ կառավարութիւնը մտադիր է հետեւիլ Եգիպտոսի մէջ։

— Այո՛, պատասխանեց Հէնտըրսըն։

— Պէ՞տք է եզրակացնենք ասկէ թէ, հարցուց Զըրչիլ, այս հրաժարումը պարտադրուած է Լորտ Լոյտի։

— Դիրը զոր իրեն ուղղեցի, յայտարարեց Հէնտէրսըն, այն հանգամանքն ունէր որ կը կարծեմ թէ շատեր զայն պիտի մեկնէին իբրեւ հրաւէր մը քաշուելու։

Զըրչիլ պահանջեց որ նախարարը ուրբաթ օր կացութեան մասին զեկոյց մը տայ։ Լորտ Լոյտ, որ Լոնտոն կը գտնուի, Լորտերու ժողովին մէջ յայտարարութիւններ պիտի ընէ այս առթիւ։

*** Անգլիական թերթերը կը հրատարակեն Հէնտըրսընի եւ Լորտ Լոյտի միջեւ փոխանակուած գրութիւնները, որոնցմէ կը տեսնուի թէ մարզպանին եւ աշխատաւորական կառավարութեան տեսակէտները իրար չէին համապատասխաներ։

Պարսկաստանի խղտուվիները

Փարիզի պարսկական դեսպանատունը կը հաղորդէ հետեւեալ զեկոյցը.

Կացութիւնը Պարսկաստանի հարաւակողմը ուր կարգ մը ցեղախումբեր ապստամբեցան պարսիկ կառավարութեան դէմ՝ կը շարունակէ բարւոքիլ։ Ապստամբութեան սկիզբէն իսկ, կառավարական բաւարար ուժեր կեդրոնացուած ըլլալով տեղւոյն վրայ, կարելի եղաւ զէնքով գսպել ապստամբութիւնը։

Մարդկային զգացումով եւ բնակչութեան խնայելու համար արիւնահեղութիւնն ու ահագին վնասները, զօրավար Շայպանի հրաւիրեց Քաշկայի ցեղախումբերը անձնատուր ըլլալ։ Այս խաղաղասիրական կոչը լսուեցաւ ցեղախումբերու գլխաւոր պետերուն կողմէ, որոնք հպատակութիւն յայտնեցին։

Քաշկայիներու ապստամբութիւնը սակայն հակազդեցութիւն մը ունեցաւ Պարսկաստանի միւս մասերուն մէջ, բայց ընդհանուր առմամբ կացութիւնը կը բարւոքի, ու յոյս կայ որ հանդարտութիւնը վերահաստատուի՝ առանց զինուորական գործողութեանց դիմելու պէտք ունենալու։

ՊԱՐՍԻԿ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՄԷՋ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Թէհրանէն կը հեռագրէ.— Արտաքին նախարար նշանակուեցաւ Միրզա Մուհամմէտ Ալի խան Ֆարրուղի, Զոքա-իւլ-Միւլք, նախկին վարչապետ, որ այժմ Թուրքիոյ դեսպան է։

Գերման խորհրդական տոքթ. Շնիվինտ ելմտական ընդհանուր վարիչ նշանակուեցաւ, սակայն իր անուանումը դեռ վաւերացուած չըլլալով Մէջլիսէն, յայտնի չէ թէ ի՛նչ պիտի ըլլան իր գործադիր իրաւասութիւնները։

Արտաքին փոխ-նախարար Ֆարզին ելմտական փոխնախարար անուանուեցաւ։

Կ'ըսուի թէ Գանձի կացութիւնը ժտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան. այս վերջերս կարգ մը պաշտօնեաներ կանխակ այուեցան կամ պաշտօնանկ եղան։

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Ե. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Քլամարի անտառին մուտքին վրայ գով եւ գեղեցիկ դաշտ մը

Նախագահութեամբ Պ. ՆԻԿՕԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ

կը խօսի՝ Թ. ՄԵՇԱՏՈՒՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ պար։ կը մասնակցի Թառիստ Աբգար։ Անակնկալներ եւ խաղեր։ Ճոխ պիւֆէ։

Առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանին առջեւ։ Հաղորդակցութեան համար՝ առնել փորթ տը վէրսայլէն 89 թիւ Թրամուէյը եւ իջնել Թէրմինիւս (Քլամար)։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻՒ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի շրջ. կոմիտէն կողմէ, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն երեկոյեան 9ը, Էսթրապլինի անտառին մէջ (անցեալ տարուան վայրը)։ Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնտճեան։

Կը ներկայացուի «Գիւղական հեռախօս»ը գաւեշտ։ Երգ, արտասանութիւն, հայկական պարեր, ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։ Մեկնում առաւօտուն ժամը 7.30ին։

ԱՅՑ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ

Շավիլի զերեզմանատունը, Մոնփարնասի կայարանին մօտ (Խանասորի տարեդարձին առթիւ) այս կիրակի ժամը 4ին Հաղորդակցութեան միջոցներ.—շոգեկառք՝ Փարիզէն Montparnasse կայարանէն եւ իջնել Շավիլ, թիւ 1 Թրամուէյ՝ Լուվրէն կամ Փորթ Մէն Քլուէն եւ իջնել «Puits sans vin» կայարանը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի շրջ. կոմիտէի, դեկավարութեամբ Մ. Մարութեանի։ Այս կիրակի ժամը 2ին Տէսինի նորակառոյց Վասպ. Հայր. Միութեան «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահին մէջ, կը ներկայացուի՝

ՍԱՄՍՈՆ ԵԻ ԴԱԼԻԼԱ

կը մասնակցին լաւագոյն ուժեր Գիները սովորական

ԱԶԴ.— Օգոստոս 3ին Մ. Մարութեան Մարսէյլի Սալոն Մառսիլիայի մէջ կը ներկայացուի ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ և ՍԱՏԱՆԱՆ։

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,,,,

Բնանստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գինն՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ Փոսթի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը։

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի «Քրիստափոր» խումբի հերթական ժողովը կարեւոր օրակարգովվաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի սրահը, Métro Odéonի հիւդ դէմը։ Օրակարգ 1. Հերթական կարեւոր խնդիրներ, 2. Շարունակութիւն դասախօսութեան։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Ժողովի կը հրաւիրուին ընկերներ Բժ. Լեւոն Դրիգորեան, Մկրտիչ Պարսամեան, Կարօ Սասունի, Օհան Կարօ, Շ. Նարդունի եւ Լեւոն Մօզեան այսօր ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Sourceի սրահը։

Պէլվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ վաղշաբաթիրիկուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple։ Կը խօսի՝ Ս. Մեսրոպեան։ Նիւթ՝ «Վասպուրականի հերոսամարտը»։

Պուբկուանի Վարդգէս խումբի դասախօսական ժողովը՝ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Pouver Rue Blanche Fleure, ընկերներու եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Եւագոյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղշաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Rue des Bourguignons ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր արձանագրուած եւ արձանագրուիլ փափաքող ընկերները այս կիրակի ժամը 2ին Հաճի Մկրի սրճարանը։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն վարչութեան եւ ներկայացուցիչներու։

Լիոնի կոմիտէն ընդհ. դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին երրորդ թաղապետարանը։ Կը խօսի՝ ընկ. Մարօեան։

Մարսէյլ-Սէն Թ'Անթուանի Ընկեր Կարօ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Քանփանները Ծրէզ, ընկեր Յովհ. Վարոեանի բնակարանը։

Կը հրաւիրուին չարձանագրուած ընկերները։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ պատանեկան միութեան բոլոր անդամները այս երկուշաբթի իրիկուն։ Կը խօսի՝ ընկ. Բաբգէն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հ. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2ին, 131 Fbg. du Temple. Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը խնդրուի արձանագրուած եւ ոչ արձանագրուած ինչպէս նաեւ Փարիզ նոր եկած հայրենակիցներէ ներկայ գտնուիլ այս ժողովին։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

վ.լատոն, *Մ. Խ.— 10։*
Պոլէն, *Գ. Զ.— 35։*
Ալֆոռվիլ, *Մ. Վ.— 15։*
փարիզ, *Յ. Կ.— 10։*
պէնտէրկեազ, *Բժ. Տ.— 129.40։*
Մարսէյլ, *Գործ.— 633.80։*
վալանս, *Ն. Թ.— 35։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

— Կը փնտռուի Ուշադրի Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayanի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Գազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալտածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարգուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlianի, 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր դարմանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն։

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԳԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը տոանձնէ նաեւ իրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հասնիլ ողջադակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tél. Grésillons 14 50։

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ

ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ

կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6։

Métro St. Denis — 15bis Boulevard St. Denis

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները

ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑ�էՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) — Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մթնոլորտ հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գինները մատչելի բոլոր քսակներու։

Կ'ուզուին ժէռամէ բոլոր կարգի վարուհիներ, Մնայուն գործ լաւ վճարում։ Դիմել՝ Մ. Յուսիճեանի, 40 Rue de la Mare, Paris (20e), առաջին յարկ։ 5 սենեակ։ Մէթրօ՝ Couronnes։

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼՄ

Չետեւեալ չափաւոր գիներ

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15e)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Տօքթ. MICHENCOU

Միզանցքի, փրոստաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, մարիզ.) եւ վարիւր։ Մասնաւորապէս ուշադրութիւն։ Խղճմտութիւն եւ արագ հրդակցութիւն։ Ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՁԱՁ, ԸՆԹՐԻՔ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR

208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant: E. SOUVIGNET

EMPIRE Տիգրիս-Հոլ· 37 Av. Wagram

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	•	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՕՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)
MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 27 ՅՈՒԼԻՍ 1929

27 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1018 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄԸ

Յուլիս 25ին, Անգլիոյ աշխատաւորական դահլիճը առաջին լուրջ ընդհարումը ունեցաւ պահպանողականներուն հետ, փշոտ հարցի մը առթիւ:

Աւելի ճիշդ, պահպանողականներն են որ, արդէն շոգիի վրայ, բուռն յարձակողականի մը ձեռնարկեցին նոր դահլիճին դէմ, Եգիպտոսի մարզպանին հրաժարման առթիւ:

Ինչպէս կը հաստատեն օրը օրին հրատարակուած լուրերը, այս հրաժարումը ինքնաբեր չէ, այլ պարտադրուած: Արտաքին նախարարը ինք խոստովանեցաւ որ իր գրած նամակը հրաժարում յառաջ բերելու կը ձգտէր: Առջի օրուան վիճաբանութեանց ընթացքին, աւելի պարզուեցաւ խնդիրը:

Կը թուի թէ Աշխատաւորական դահլիճը մասնաւոր բանակցութիւններու ձեռնարկած է, մարզպանին գլխուն վերեւ, որոշ գոհացում տալու համար Եգիպտոսի ազգայնականներուն, որոնք բացարձակ անկախութիւն կը պահանջեն: 1924ին, Նոյն Մաքտոնըլտը չուզեց շեղիլ գծուած ճամբէն, եւ նոյնիսկ ազդարարութիւններ ուղղեց Հնդկաստանի եւ Եգիպտոսի ազգայնականներուն: Այս անգամ, երեւի աւելի զօրաւոր զգալով ինքզինքը, փորձած է լեզու գտնել ազգայնականներուն հետ: Բայց այնպիսի ձեւով մը որ, բողոքի պատրուակներ կուտայ հաստատիլ պահպանողականներուն ձեռքը:

Այս առթիւ, չափազանց ուշագրաւ է Լորտ Պիրքընհէտի ելոյթը: Կատաղի հակաշխատաւորական եւ ազնուապետական, եւ միեւնոյն ատեն ճարպիկ ժամանակէտ սահմանադրական կարգ ու սարքի, այս նախկին նախարարը պարզապէս ասպարէզ կը կարդայ օրուան կառավարութեան: Իր կիրքը թափելէ յետոյ, Լորտը յարմար դատած է շեշտել. «Այս դահլիճը, ամէն բանէ առաջ, փոքրամասնութեան կառավարութիւն մըն է եւ իրաւունք չունի վտանգաւոր մարզանքներ կատարելու, երբ խնդիրը կայսրութեան կը վերաբերի»:

Այս ժպտալ թափել տալէ յետոյ, պահպանողականները անշուշտ պիտի շարունակեն պաշարողական շարժումը, հարցապնդումներն ու խաչաձեւումները, որպէսզի աւելի ամուր կապեն աշխատաւորականներուն թեւերն ու ոտքերը:

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ՝ ամբողջ վէճը կը կայանայ 1922 փետր. 28ի Յայտարարութեան շուրջ, որով Անգլիա կը ճանչնար Եգիպտոսի անկախութիւնը: Այդ Յայտարարութիւնը կը պարունակէ, սակայն, այնպիսի պայմաններ, որոնք չեն համապատասխաններ բացարձակ անկախութեան: Անկէ ի վեր կատարուած բանակցութիւններն ալ չկրցան քակել հանգոյցը, եւ անգլիական մարզպանը հրաման ստացաւ բռունցքով խօսիլ: Հեռագիրները կ'ըսեն թէ աշխատաւորական դահլիճը, պահելով հանդերձ նախկին վերապահումները (Սուէզ, Սուտան, փոքրամասնութիւններ եւլն.), կ'ուզէ ներքին անկախութիւն տալ Եգիպտոսի:

Այսպէս կամ այնպէս, խնդիրը ամբողջութեամբ ղրուած է խորհրդարանի սեղանին վրայ, եւ մանրամասնութիւնները կը պարզուին քանի մը օրէն:

Հարցը այն է որ, ընդդիմադիրները շունչ քաշել չպիտի տան Մաքտոնըլտի: Պահպանողականները բարակի հոտառութեամբ եւ յամառութեամբ կը հետապնդեն օրուան դահլիճը, որ բազմաթիւ գորղեան հանգոյցներ ունի սեղանի վրայ, եւ հազիւ կը համարձակի իր սկզբունքները յիշել կամ յիշեցնել: Ամէնէն մանր խնդիրներուն մէջ անգամ, Մաքտոնըլտ հարկադրուած է նկատի առնել հակառակորդը կամ հանրային կարծիքը: Այդպէս է որ, չհամարձակեցաւ արտօնել Տրոցկիի մուտքը, մինչդեռ, տարիներէ ի վեր, եւ ամէնէն յետադիմական կառավարութիւններուն օրով, Անգլիան ապաստան ընծայած է քաղաքական յանցաւորներու եւ հզօր անիշխանականներու: Իսկապէս, ողբերգական է դիտել որ Թրքական բրոնակալութիւնը կը հիւրընկալէ աքսորական բոլշեւիկը, իսկ աշխատաւորական եւ ազատական Անգլիան կը մերժէ զայն...

Նոյն վեհերոտ ընթացքը, նաեւ անգլեւռուս յարաբերութիւնները վերահաստատելու հարցին մէջ: Ճիշդ է, գործի ձեռնարկած են, բայց ի՛նչ զգուշութեամբ եւ մանր-մանր հաշուելով:

Պարզ է որ խութերով եւ գահավէժներով շրջապատուած է Մաքտոնըլտ: Լորտերն ու ազնուականները չեն հանդուրժեր նոյնիսկ այս չափաւոր, քրիստոնեայ ընկերվարականին: Արտաքին քաղաքականութեան, բրիտանական կայսրութեան ապահովութեանց պահպանման տեսակէտէն, մեծ տարբերութիւններ չկան այս դահլիճին եւ նախորդներուն միջեւ: Պաղատահրական ձեռնարկները եւ նաւային սպառազինութեանց կրճատման բանաձեւը բացառիկ արժէք մը չեն ընծայեր Մաքտոնըլտի գործունէութեան: Իսկական ներքին քաղաքականութեան ծրագիրն է:

Եւ սակայն, երբ օրը օրին ժանիքները կը սրէ պահպանողական խմբակցութիւնը, ամէն հարցի առթիւ, դիւրին է նախատեսել թէ ինչ անակնկալներ պիտի սարքէ ո՛ր եւ է հիմնական բարեկարգութեան հանդէպ, մանաւանդ եթէ ան ուղղուած ըլլայ իր դասակարգային շահերուն դէմ:

Ամէն պարագայի մէջ, բարենշան չէ Եգիպտոսի մասին ծագած վէճը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՇՈՇՈՐԹԱՊԱՏՈՒՄ

Երէկ բանւոր մը մեզի յանձնեց հայատառ թերթ մը, «Բանւոր», «Նուիրուած Ֆրանսահայ աշխատաւորութեան շահերուն»: Թուականը՝ 1929 օգոստոս 1: Էջերու վրայ ցիրուցան՝ ռազմաշունչ վերտառութիւններ.

— «Փոխեցէք իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական կռիւի»:

— «Ընկճի իմպերիալիստական պատերազմը»:

— «Պաշտպանենք խորհրդային միութիւնը»:

— «Մասնակցեցէք օգոստոս մէկի ցոյցերուն»: եւայլն:

Խմբագրականին տեղ, նոյնպէս մարտակոչ մը, որ առանձին ալ տպագրուած է, իբրեւ թռուցիկ, ուղղուած՝ «Ֆրանսահայ աշխատաւորութեան»:

Քանի մը հատուածներ, եթէ կը հաճիք.

— «ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՆԵ՛Ր, Օգոստոս մէկի օրը միացէք ձեր դասակարգի յեղափոխական բանւորութեան: Ջեր աշխատած տեղի, գործարաններու, ֆաբրիքներու եւ դաշտերու մէջ մասնակցեցէք գործադուլի, կուռ կազմակերպուած շարքերով ցոյցի ելէք պատերազմի վտանգին դէմ որ ուղղուած է նաեւ ձեր ազատ, խորհրդային Հայաստանի դէմ, մէկ անդամը խորհրդային մեծ միութեան:

Պայքարեցէ՛ք ձեր դասակարգի թշնամի բոլոր ազգայնական կուսակցութեանց դէմ:

Մտէ՛ք խիտ շարքերով բանւորական պաշտպանութեան կոմիտէներու մէջ, կռւելու համար բանտրոնի եւ ոստիկանական հալածանքներու դէմ:

Մտէ՛ք Օգոստոս Մէկի կոմիտէներու մէջ»:

Համակաւոր, հինչակ, դաշնակ խայտաբղետ կուսակցութիւնները լաքէի իրենց դերով կը նպաստեն պատերազմի պատրաստութեան եւ մտայնութեան ստեղծումին:

Անոնց դեկավարները, իրենց բանւոր եւ գրաւորպրոպականտով իմպերիալիստական պատերազմէն ցոդոպրած ժողովուրդին բեկորները կ'առաջնորդեն նոր արկածախնդրութիւններու, նոր անոնց սպանդներու»:

— «ՀԱՅ ԲԱՆԻՈՐՆԵՐ, Օգոստոս մէկի օրը միացէք ձեր դասակարգի յեղափոխական բանւորութեան: Ջեր աշխատած տեղի, գործարաններու, ֆաբրիքներու եւ դաշտերու մէջ մասնակցեցէք գործադուլի, կուռ կազմակերպուած շարքերով ցոյցի ելէք պատերազմի վտանգին դէմ որ ուղղուած է նաեւ ձեր ազատ, խորհրդային Հայաստանի դէմ, մէկ անդամը խորհրդային մեծ միութեան:

Պայքարեցէ՛ք ձեր դասակարգի թշնամի բոլոր ազգայնական կուսակցութեանց դէմ:

Մտէ՛ք խիտ շարքերով բանւորական պաշտպանութեան կոմիտէներու մէջ, կռւելու համար բանտրոնի եւ ոստիկանական հալածանքներու դէմ:

Մտէ՛ք Օգոստոս Մէկի կոմիտէներու մէջ»:

Հատուած մըն ալ՝ ուրիշ կոչէ մը.

— «Մասնաւորապէս Սիթրոյէնի, Ռընօյի, Բանար Լրվասօրի օթօմօպիլի գործարաններուն մէջ աշխատող հարիւրաւոր բանւորներուն հետ շփում ունենալով գանոնք պէտք է մղել գործունէութեան եւ Օգոստոս Մէկի կոմիտէներուն անդամագրել: Նոյնպէս Պէլվիլի շրջանի հայ կօշկակարները ասպարէզ քաշելու լաւագոյն առիթն է՝ օգտագործելով Օգոստոս Մէկի պատրաստութեան աշխատանքները»:

Կարդացէք եւ... տարածեցէք:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱԼՈՒԱԾ ՈՒՆԵՑՈՂ ՍՈՒԻՐԻԱՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ

Ինչպէս գրեցինք, յառաջիկայ սեպտեմբերին բանակցութիւններ պիտի սկսին սուրիահպատակներու Թուրքիոյ մէջ եւ Թրքահպատակներու Սուրիոյ մէջ ունեցած կալուածներու մասին կարգադրութիւններ ընելու համար, համաձայն յունիս 22ի Ենկիւրիի ֆրանքեւթուրք համաձայնագրին:

Ուստի այժմէն պէտք է պատրաստել սուրիահպատակներու Թուրքիա գտնուած կալուածներուն ցանկը:

Հալէպի Մամուլի Դիւանը այս մասին պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակելով կը հրաւիրէ բոլոր սուրիահպատակները որոնք կալուած ունին Թուրքիոյ մէջ, մինչեւ յառաջիկայ օգոստոս 15 Հալէպի կուսակալութեան Ֆրանսական Պատուիրակութեան քարտուղարութեան ղրկել Թուրքիա գտնուած իրենց կալուածներուն ցանկը:

Այս ցուցակը հետեւեալ կերպով պէտք է պատրաստուի.

1.— Կալուածներուն գտնուած վայրը (գիւղ, նահիյէ, գազա եւայլն):

2.— Կալուածներուն տեսակն ու տարածութիւնը:

3.— Կալուածներուն արժէքին գնահատումը Թրքական հնչուն ոսկիով:

4.— Տարեկան վճարուած տուրքերու բնոյթն ու գումարը:

5.— Կալուածներու ցուցակը:

6.— Անուն, մականուն, գրաղում եւ կալուածատիրոջ հասցէն:

Ահա Ենկիւրիի պրոտոկոլին մասնաւոր յօդուածը այս մասին.

«Ֆրանսական եւ Թուրք կառավարութիւնները յանձն կ'առնեն բանակցիլ շատ բարեկամական ոգիով՝ Սուրիա եւ Թուրքիա գտնուած կալուածներու արդարացի եւ գործնական կարգադրութեանը համար:»

Ինչո՞ւ ձգեցին Եգիպտոսի մարզպանը

Երէկ գրեցինք թէ Անգլիոյ արտաքին նախարար Չէնտըրսըն երեսփոխանական ժողովին մէջ յայտարարեց Եգիպտոսի անգլ. մարզպանին հրաժարիլը: Այս առթիւ անգլիերէն թերթերը զանազան մեկնութիւններ կուտան:

«Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ՝

— Յաւելի է որ Լորտ Լոյտի հրաժարման լուրը յայտարարուեցաւ Ցուստ Թագաւորի Լոնտոն այցելութեան ընթացքին, սակայն կ'ենթադրուի թէ ատիկա անխուսափելի էր: Թերեւս կարելի ըլլայ կապ մը տեսնել այս երկու դէպքերուն միջեւ, սակայն Եգիպտոսը երկիր մընէ, ուրկէ շրջին դիտումնաւոր գրոյցներ: «Վաֆտ»ի ծայրայեղ ազգայնականները պիտի ուզեն չարաշուք մեկնութիւն մը տալ այս զուգադիպութեան, որ թերեւս պատահական է:

«Թայմզ» կը գրէ որ Եգիպտոսի եւ թէ Պոմպէյի մէջ լորտ Լոյտ ի յայտ եկաւ իբրեւ բարձր կորովի եւ քաջութեան տէր: *բայց ներկայիս Եգիպտոսի մէջ այս յատկութիւնները նուազ արժէք ունին քան համակրութիւնը, համբերութիւնը եւ հաշտարար ոգին:*

ՆԵՐՔԻՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ ԵԳԻՊՏՈՍԻ

Լորտերու ժողովին մէջ պահպանողականները մեծ աղմուկ հանեցին Լորտ Լոյտի հրաժարեցման շուրջ: Լորտ Սալզպըրի բացատրութիւն պահանջեց կառավարութենէն այս յանկարծակի պարտադրուած հրաժարման մասին. աւելցուց թէ ներքին քաղաքականութեան մէջ նման յանկարծականութիւն կարելի է ընդունիլ, բայց կայսերական կամ արտաքին խնդիրներու մէջ ատիկա տարօրինակ ազդեցութիւն կ'ունենայ:

Լորտ Փարմուր պատասխանելով յանուն կառավարութեան, ըսաւ թէ Աշխատաւորական կուսակցութեան քաղաքականութեան մէջ ոեւէ փոփոխութիւն չկայ 1924էն ի վեր: Յետոյ աւելցուց.

— »Միջազգային տեսակէտէ ոեւէ փոփոխութիւն չկայ Եգիպտոսի քաղաքականութեան մէջ, սակայն խնդիրը կը տարբերի՝ երբ Եգիպտոսի ներքին քաղաքականութեան մասին է խօսքը:

Աշխատաւորական կառավարութեան քաղաքականութիւնն է՝ եւ Եգիպտոսը բացարձակապէս անկախ դարձնել իր ներքին գործերուն մէջ:»

Ուրիշ պահպանողական մը՝ Լորտ Պիրքընհէտ ըսաւ թէ ինք 12 տարի նախարար եղած է եւ երբեք այսպիսի բան չէ տեսած: Արտաքին նախարար Չէնտըրսընի կողմէ Լորտ Ճորճ Լոյտի ուղղուած հեռագրին պատճէնը ժողովին չհաղորդելով, կառավարութիւնը ամէնէն մեծ անարգանքը կ'ընէ խորհրդարանին:

Յետոյ մեղադրեց կառավարութիւնը թէ՝ մարզպանի գլխուն վրայէն բանակցութիւններ կատարած է եգիպտացի բարձրաստիճան անձնաւորութեանց հետ եւ չէ ուզած բացատրութիւններ տալ Լորտ Լոյտի՝ Եգիպտոսի հանդէպ ընդգրկուած նոր քաղաքականութեան մասին: Հարցուց նաեւ թէ՝ ճի՞շդ է որ համաձայնութիւն գոյացած է Եգիպտացիներու հետ եւ նոյնիսկ թուղթ մըն ալ ստորագրուած, եւ թէ ինչո՞ւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Դատական եւ ոստիկանական իշխանութիւնները կը շարունակեն համայնավարներու մաքրագործումը: Ադջի գիշեր ձերբակալուեցաւ *Իւմանիթէի* նոր պատասխանատու տնօրէն Ցոքէն տը Ջէն-փրէօ՝ երբ խմբագրատունէն դուրս կ'ելլէր: Ամբաստանուած է գինուորները անհնազանդութեան հրաւիրելու յանցանքով:

Լիլի ֆարցաքննիչ դատաւորին հրահանգով խուզարկութիւններ կատարուեցան Ջէն-Ցընի, Օպերվիլիէ, Պոնտի եւ փարիզ բնակող չորս համայնավարներու տան մէջ: Գրաւուեցան բազմաթիւ թուղթեր: Աֆիս-Ցոնի մէջ ձերբակալուեցաւ 21 տարեկան որմնադիր մը փուփոն, ընդհ. քարտուղար այդ շրջանի երիտասարդ համայնավարներուն: Ասոր տունէն ալ թուղթերը գտնուեցան օգոստոս 1ի մասին:

Ջերբակալման հրամանագիրը հանուած է նաեւ նախկին եւ թեսփոխան եւ *Իւմանիթէի* խմբագրապետ վայեան-ֆուշիւրիէի դէմ. ոստիկանները անոր տունը գացին, բայց չգտան, կը կարծուի թէ փախած կամ պահուըտած է:

Հինգշաբթի առաւօտ ոստիկանութիւնը գրաւեց համայնավար «Վան-կարտ» թերթը, որ ապստամբութեան կոչ մը հրատարակած էր:

Համայնավար կազմակերպութիւններէն գրաւուած թուղթերուն քննութիւնը կը շարունակուի: ցարդ կարելի եղած է հաստատել թէ ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը դրամ կը ստանար Մոսկուայէն, ինչ որ գաղտնիք չէ ոեւէ մէկուն համար: Հասկցուած է նաեւ թէ այդ դրամները ի՛նչ ձեւով կը հասնէին փարիզ: Ուրիշ թուղթեր կը փաստեն թէ հակառակ իրենց հրապարակային յայտարարութեանց, համայնավարները երբեք հակառակ չեն պատերազմին, ընդհակառակն ամէն գնով կ'աշխատին համաշխարհային պատերազմ մը պայթեցնել՝ քաղաքացիական կռիւի վերածելու համար զայն: վարիչներուն հրահանգ տրուած էր ընդհ. գործադուլ յայտարարել այն պարագային միայն, երբ վստահ ըլլան թէ ամէն միջոցներ ունին զայն գինեալ ապըստամբութեան վերածելու եւ իշխանութիւնը ձեռք առնելու համար:

Ֆիւղացի-բանուորական դրամատան հաշիւներու քննութիւնը ցոյց տուաւ թէ կապ կար այս հաստատութեան, համայնավար կուսակցութեան եւ *Իւմանիթէի* միջեւ: Այս վերջինին տուած է 2 միլիոն ֆրանք, որ չէ վերադարձուած: Իսկ դրամատունը 2,600,000 ֆրանք բաց ունի:

Ընկերվարական կուսակցութիւնը որոշեց բողոքել համայնավար ձերբակալութեանց առթիւ եւ հարցապնդել կառավարութիւնը:

ՕՏԱՐ ՏՊԱՐԱՆ ՄԸ ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԱԾ

Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարեց նաեւ փասքալ փողոց Թիւ 13 տպարանին մէջ, որ Լուսի մը կը պատկանի եւ ուր կը տպուին գանազան օտար թերթեր: Խուզարկութեանց կը հսկէր դատական ոստիկանապետ փրիոլէ: Գրաւուեցան օտար լեզուով հրատարակուած թերթեր եւ այլ թուղթեր:

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ՇԷՀԱՊԷՏՏԻՆ ՄԷՐՃԱՆԻ

Խրիմցի Իսմայիլ պէյ Գասբրինսկին ամբողջ Թրքական աշխարհին մէջ ազդեցիկ ըլլալուն համար, Խրիմի թուրքերուն պէս Հիւսիսի եւ Արեւելքի թուրքերն ալ զայն իրենցմէ կը նկատեն։ Իսմայիլ պէյ Ադրբէջանի Թրքութեան հետ ալ մեծ յարաբերութիւն ունէր։ Պոլսոյ թուրքերը 1894 թուականին Թէրճէմանի թերթը իրարու ձեռքէ խլելով կը կարդային։ Ապտիւլ Համիտի կառավարութիւնը յաճախ չէր արտօներ Թէրճէմանի օսմանեան կայսրութեան մէջ ազատ մուտքը։ Այսուհանդերձ կը յիշեմ թէ Մոլլա Ապպաս Ճրանսվիի «Ֆրէնկիստան Սէյահէթնամէսի»ն — որ եռաքէն «Ֆար իւբ-բահաթ Միւսլիմանլարը» անունով հրատարակուեցաւ — կարդացած եմ՝ երբ Կոճա Գօճամուսթաֆաիլիհինուորական նախակրթարանին մէջ կ'ուսանէի (1888)։ Վերջապէս՝ Թէրճէմանի թերթը, ու եթէ ներելի է ըսել Թէրճէմանի գրականութիւնը վերջին ժամանակները թրքական աշխարհին մէջ ամէնէն շատ տարածուած հրատարակութիւնն էր, միայն թէ Թէրճէմա նի գաղափարներուն ամէնէն աւելի ժողովրդականութիւն ցոյց տուողները Հիւսիսի եւ Արեւելքի թուրքերը եղած են։

1885ական թուականներուն Կազանի թուրքերուն կեդրոն Կազան քաղաքին մէջ պատմութեան եւ ազգագրութեան մարզերուն մէջ ականատես կ'ըլլանք ազգայնականութեան գաղափարին ծագումին։ Ասիկա թերեւս արդիւնքն էր ժամանակէ մը ի վեր շարունակուող կրօնական բարեկարգութեան հոսանքին, ռուսական մշակոյթին, թերեւս նաեւ Թէրճէմանի սերմանած գաղափարներուն։

Կազանցիները մինչեւ այդ ժամանակ իրենք զիրենք սոսկ իսլամ կը համարէին եւ անդիտակցաբար «թիւրքի տիլի» անունը կուտային իրենց լեզուին։ Կազանցի յառաջդիմասէր կրօնաւոր մը՝ Շէհապէտտին Մէրճանի, Կազանի պատմութեան մասին իր պատմական մէկ երկը՝ «Քիթապը միւսթէֆատ էլ ախպար, ֆի ահվալը Քազան» կը գրէր Կազանի թուրքերէնով։ Ու այս գիրքը առաջին անգամ ըլլալով, Կազանի իսլամներուն գառն լեզուով, կծու եւ յստակ բացատրութիւններով կը հասկցնէր թէ կրօնքէն զատ կայ նաեւ ազգութիւն։

«Միւսթէֆատ էլ Ախպար»ի այս մասին գրած ուշագրաւ պարբերութիւնները հետեւեալներն են. — «Ոմանք թաթար ըլլալը պահասութիւն համարելով, այդ անունէն կը խորշին, մենք թաթար չենք այլ Միւսլիման ենք ըսելով կիւ ու վիճաբանութիւն կ'ընեն. .։ Ո՛վ թշուառակա՛ն, եթէ կրօնքի ու ազգի թշնամին քու միւսլիմանէ զատ ուրիշ անուն ունենալդ չգիտնար, անշուշտ թէ քեզ իրեւ միւսլիման պիտի ճանչնար։ Եթէ թաթար չես, Արաբ, Տաճիկ կամ Նուկայ չես, Ռուս, Ֆրանսացի, Փրուսիացի եւ Աւստրիացի ալ չես, հապա՞ ո՛վ ես»։(*)

Շէհապէտտին այսպէս ուժգնօրէն կը դատափետէ իր ազգակիցները՝ կազանցիները, որոնք արժէք եւ կարեւորութիւն չեն տար իրենց պատմութեան, ցեղին ու սերունդին։

Դանուբի Պուլկարներուն առաջին ազգասէր պատմաբանը Փայիսի 1762ին հրատարակած իր «Մլաւներու եւ Պուլկարներու պատմութիւնը» անուն գրքին մէջ շատ դառն խօսքերով կը խարանէ Պուլկարները, որոնք կը քաշուին իրենց ազգութեան անունը արտասանելէ։ Խօսքը անոնց ուղղելով կ'ըսէ. «Ո՛վ անմիտներ, ինչո՞ւ ձեր ազգութենէն կը քաշուիք, ինչո՞ւ կ'ամչնաք ձեր Պուլկար կոչուելէն ու Յոյներու դաւադրական քաղաքականութեան կը նպաստէք»։

«Քիվալը ֆազան ու Պուլկար» պատմութեան հեղինակին ու «Մլաւներու եւ Պուլկարներու պատմութեան» հեղինակին մօտաւորապէս 100 տարուան տարբերութեամբ, բայց գրեթէ նոյն խօսքերով իրենց ազգակիցներուն ազգային գաղափար և զգացում թելադրելու աշխատիլը լոկ զուգադիպութի՞ւն մըն է։ Եւ կամ արդեօ՞ք Շէհապէտտին ռուսերէնի օգնութեամբ կարդացած է Փայիսիի գործը։ Այս խնդիրը թող լուսաբանեն Կազանցի երիտասարդ գիտնականները, որոնք Շէհապի կեանքին ու գործին մասին խորունկ ուսումնասիրութիւններ կատարած են...

Շահապէտտինի պատմական եւ — աստիճանով մը — քաղաքական ազգայնականութիւնը չէ կրցած բարձրանալ մինչեւ «ամբողջ Թրքութեան» գաղափարին։ Ասոր յատնի մէկ ապացոյցը կարելի է համարել ա՛յն թէ՝ անիկա Հիւսիսի թուրքերէն կազանցիները շատ որոշ եւ բացարձակ կերպով «թաթար» կը կոչէ։ (1)

Կարելի չէ նոյնպէս պնդել թէ Շէհապ ազգասիրական տեսակէտէ լրջօրէն զբաղած ըլլայ թուրք լեզուով եւ գրականութեամբ։ Թէեւ Շէհապէտտին ծագումին։ Ասիկա թերեւս արդիւնքն էր ժամանակէ մը ի վեր շարունակուող կրօնական բարեկարգութեան հոսանքին, ռուսական մշակոյթին, թերեւս նաեւ Թէրճէմանի սերմանած գաղափարներուն։

Կազանցիները մինչեւ այդ ժամանակ իրենք զիրենք սոսկ իսլամ կը համարէին եւ անդիտակցաբար «թիւրքի տիլի» անունը կուտային իրենց լեզուին։ Կազանցի յառաջդիմասէր կրօնաւոր մը՝ Շէհապէտտին Մէրճանի, Կազանի պատմութեան մասին իր պատմական մէկ երկը՝ «Քիթապը միւսթէֆատ էլ ախպար, ֆի ահվալը Քազան» կը գրէր Կազանի թուրքերէնով։ Ու այս գիրքը առաջին անգամ ըլլալով, Կազանի իսլամներուն գառն լեզուով, կծու եւ յստակ բացատրութիւններով կը հասկցնէր թէ կրօնքէն զատ կայ նաեւ ազգութիւն։

«Միւսթէֆատ էլ Ախպար»ի այս մասին գրած ուշագրաւ պարբերութիւնները հետեւեալներն են. — «Ոմանք թաթար ըլլալը պահասութիւն համարելով, այդ անունէն կը խորշին, մենք թաթար չենք այլ Միւսլիման ենք ըսելով կիւ ու վիճաբանութիւն կ'ընեն. .։ Ո՛վ թշուառակա՛ն, եթէ կրօնքի ու ազգի թշնամին քու միւսլիմանէ զատ ուրիշ անուն ունենալդ չգիտնար, անշուշտ թէ քեզ իրեւ միւսլիման պիտի ճանչնար։ Եթէ թաթար չես, Արաբ, Տաճիկ կամ Նուկայ չես, Ռուս, Ֆրանսացի, Փրուսիացի եւ Աւստրիացի ալ չես, հապա՞ ո՛վ ես»։(*)

Շէհապէտտին այսպէս ուժգնօրէն կը դատափետէ իր ազգակիցները՝ կազանցիները, որոնք արժէք եւ կարեւորութիւն չեն տար իրենց պատմութեան, ցեղին ու սերունդին։

Դանուբի Պուլկարներուն առաջին ազգասէր պատմաբանը Փայիսի 1762ին հրատարակած իր «Մլաւներու եւ Պուլկարներու պատմութիւնը» անուն գրքին մէջ շատ դառն խօսքերով կը խարանէ Պուլկարները, որոնք կը քաշուին իրենց ազգութեան

(*) Շէհապէտտինի խսկը պէհաէտտին էլ Մէրճանի.— «Միւսթէֆատ էլ Ախպար ֆի Ահվալը Քազան ու Պուլկար». ա. մաս, էջ 6։ Կազան, Պետական տպարան 1885։

(1) Շէհապէտտինի գործերը անձամբ ես ուսումնասիրած։ Կարծիքներս կը յայտնեմ ի լրոյ տեղեկութեանց վրայ եւ հիմնուած «Մէրճանի» անուն 639 էջնոց ընդարձակ եւ լուրջ գրքի մը վրայ, որ 1915ին հրատարակուեցաւ Քազանի մէջ՝ Շէհապէտտինի ծննդեան 100ամեակին առթիւ, խմբագրական մարմնի մը կողմէ, Յալիճ Ուպէյտուլինի հսկողութեան տակ։

Շէհապ բարեկամն էր նշանաւոր արեւելագէտ Րատլոֆի որ այդ առեններուն Կազան կը նըստէր, իբրեւ տնօրէն «Ռուս թաթար վարժապետանոց»ին — եւ Աստուածաբանութեան ուսուցիչ էր վարժապետանոցին մէջ։ Րատլոֆի միջոցաւ ծանօթացաւ ռուս պատմագէտներու, հնագէտներու եւ ցեղագէտներու հետ։ Անկարելի է որ տեղեակ եղած չըլլայ Թուրք-Թաթար լեզուներու եւ բարբառներու վասին Րատլոֆի ուսումնասիրութեանց։ Սխալ չըլլար ըսել թէ Շէհապ եւրոպական աշխարհին հետ շփուելով, իր տեսադաշտին հորիզոնը ընդլայնած եւ աշխատութեան եղանակը կատարելագործած է։

Այսօր բոլորն ալ կ'ընդունին թէ Թէրճէմանի թերթէն վերջ, Հիւսիսի Թուրքերուն մէջ ազգայնականութեան գաղափարին ծառայողը եղած է «Միւսթէֆատ էլ Ախպար» եւ անոր հեղինակը Շէհապէտտին Մէրճանի։ Հարեւանակիցներուն ուղղած իր դառն խօսքերը ինացին «Զարն բարբառոյ յանապատի»։ Իր աշակերտները շարունակեցին և մշակեցին վարպետին ոչ միայն կրօնական ասպարէզին մէջ բարեկորոգչական գաղափարները, այլ պատմութեան վրայ հիմնուած ազգասիրութիւնը։

Այս ձեւով Հիւսիսի Թուրքերուն մէջ ժբ. դարու վերջին քառորդին սկսաւ ազգայնականութիւնը եւ հաւաքրքութեան միտքն ու շարժումը։

(14) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱԲՋՈՒԼ

Ի ՄԻՋԻ ԱՅԼՈՑ...

ԴԻՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ.— ԱՌԱՋԱՐԿ ՄԸ.— ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՅԱՌԱՋԱՏՈՒԻՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— ՏՆՏԵՍԱՑՈՂԱԲԵՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— ԱՐՏԱՇՈՒԻՄ ԹԷ ՆԵՐԱՇՈՒԻՄ

Լսած եք անշուշտ, որ փարիզի մէջ կը հրատարակուի «Երեւան» անունով թերթ մը, որ անցեալ շաբթու, իր չգիտցած հայերէնով հրաւէր կը կարդար այգելու Հայաստան։ Մի զարմանաք, կ'ըսեմ՝ այգելելու...։ Եւ հաճելի ճամբորդութեան մը ձախող գովեստներէն յետոյ, այնքան բերնի ջուր կը թափէր Հայաստանի գեղեցկութիւններուն վրայ, որ քիչ մնաց հաւատայի թէ՝ դրախտը իրօք փոխադրուած է մեր երկիրը...

Բարեբախտաբար, այնտեղէն փախչողներ կային քովս...

Ի՞նչ հով փչեց սակայն, որ Հայաստան իր դռները կը բանայ այցելուներու..., երբ գիտեն՛ք թէ Հայու մը համար Հայաստան մուտքը շատ աւելի դժուար է, քան քրիստոնէի մը համար Դրախտ մուտքը։ Քրիստոնեան կը բաւէ որ անգագիր մը ձեռք ձգէ պապէն, ճամբայ բանալու համար դէպի Ադամայ առաջին բնակավայրը։ Իսկ Հայը՝ եթէ ուզէ իր երկիրը տեսնել՝ պէտք է իր ծննդեան օրն իսկ խնդրագիր մը ներկայացնէ առ Չեկաւ պատասխանին սպասէ մինչեւ մահ։

Ի՞նչ անգամ դարձաւ ուրեմն նախ ըսե՛նք որ արգելքը կայ ու կը մնայ. փոխուած բան չկայ։ Եղածը պարզ ձեւակերպութիւն մըն է որուն յատակը գտնելու համար, գլուխ քերելու պէտք չկայ։ Հօկի գաւեշտը գաղութներու մէջ, վերջ գտած է կեղծ խաղի մը պէս ու ներգաղթի կատակերգութիւնը որ տարին անգամ մը կը խազան պարապ աթոռներու առջեւ, այլեւս հասոյթ չի ձգեր։ Միւս կողմէ, Բարեգործականը խելքի չգար ու թերսթը երկիր չի փոխադրեր. կտակները կը նախընտրեն չշարժել իրենց տեղերէն. ու Հայաստան ճիշդ բուրժուական երկրի պէս, կը շարունակէ դրամի կարօտը քաշել. անշուշտ չի բաւիր «Խորհրդային» տիտղոսը կրել. եթէ երկիրը բաով դառնար, Հայաստան՝ իսկապէս դրախտի կը վերածուէր. դրամ պէտք է, միշտ դրամ, որ ամէն մարդու չէ տրուած ու մեր երկիրը «ամէն մարդու» պէտք չունի. այլ անոնց որ խօսքի առատութեամբ դրամ կը թափեն օրն ի բուն։

Եւ հասկնալի է թէ զանոնք է որ կը հրաւիրէ այցելութեան...

Օ՛ն, ուրեմն, աշխատաւորները բոլոր Հայ գաղութներու, օգտուեցէ՛ք առիթէն...

Գալով անոնց, որոնք Հայաստանէ դարձին անշուշտ պիտի ուզեն տեւական յիշատակ մը կրել իրենց վրայ, կը թելադրեմ հետեւեալ առաջարկը.— Ատենօք, Երուսաղէմ ուխտի գացողները իրենց բազուկներուն դրոշմել կուտային քրիստոնէական նշաններ. մեր լեզուին մէջ ասոնք կը կոչուէին մաիտեսի, այն իմաստով որ այն ատենները, դէպի Երուսաղէմ ճամբորդութիւնը ծովով ու ցամաքով, երկար էր, տաժանելի ու վտանգաւոր. գացողներէն շատեր (առ Հաւսարակ ծեր) չէին վերադառնար. իսկ վերադարձողները այնքան տանջուած կ'ըլլային ճամբու ընթացքին, որ կ'ըսէին.— Մահ տեսայ»։

Հայաստանի մեր ուխտաւորներն ալ, կրնան իրենց բազուկներուն վրայ դրոշմել տալ աշխատաւորական դինանշանը. մուրճ եւ մանգաղ, կարմիրի վրայ ու նորբէն, իմաստի արդիագումով մը կոչուիլ «մահտեսի»։

Վերջապէս, եթէ Հայաստանի մէջ Մահը չտեսնեն, գոնէ տեսած պիտի ըլլան Չեկան։

* * *

Հապա՞ անոնք որ այցելութեան այս շնորհէն պիտի զրկուին իչգոյէ նիւթական... տրամադրութեան։

Պարզապէս, միշտ յոյսով եւ հաւատքով, ծանր պիտի նստին հոն ուր կան։

Բացատրենք, եւ լրջօրէն։

Հայկազեան դռներու բացման գլխաւոր արգելք ցոյց կը տրուի, նոյնիսկ բոլշեւիկ ղեկավարներու կողմէ, Հայաստանի աղքատութիւնը։ Ուրեմն պէտք է հարստանա՛յ։ Ահա, էտիքնի արժանի գիւտ մը։

Բայց եթէ հարստանա՛յ, մի՞թէ գաղութներուն թոյլ պիտի տրուի տեղաւորուիլ Աւետեաց երկրին մէջ։

Քննենք, եւ միշտ լրջօրէն։

Ենթադրենք պահ մը թէ Հայաստան կրնա՛յ տնտեսապէս այնքան բարգաւաճիլ, գառնալ ճարտարարուեստի այնքան ուժեղ երկիր մը, որ ապահովէ ապրուստը քանի մը միլիոն հայութեան ու զայն ամփոփէ իր 29964 քառ. քիլ. տարածութեան վրայ.

Պելճիքա 30443 ք. քի. վրայ կը պահէ 7,5 միլիոն բնակչութիւն, որուն մեծագոյն մասը իր ապրուստը կ'ապահովէ ընդերկրեայ նշանակելի հարստութեամբ, հանքերու շահագործումով ու ճարտարարուեստական խոշոր արդիւնաբերութեամբ, ինչպէս նաեւ գաղթային կալուածներու բերքովը։

Բայց այսօրուան պելճիքան, որ դեռ 1815ին կգուած էր Հոլանտայի, կը սկսի 1830ի յեղափոխութենեն ետք թէ ունի մէկ դարու անկախութիւն, քաղաքակրթական աշխատանքի ազատութիւնով, ու տնտեսական, ճարտարարուեստական բարգաւաճման դիւրութիւնով։

Իսկ Հայաստանը դեռ երէկուան տղան է աւերակներու վրայ ծնած՝ իր հողը չի բաւեր իր իսկ բնակիչը ապրեցնելու, գուրկ է ճարտարարուեստական արտադրութեան արդիական միջոցներէ. միշտ պիտի նեղուի զանազան ու անհրաժեշտ նախանիւթերու պակասէն. իր ընդերկրեայ հարստութիւնները, (այն ալ աղքատ), ժանաւանդ քաղաքական տրուած պայմաններու մէջ, չեն հրապուրեր դրամագլուխը. իր յոյսը պիտի դնէ ուրիմն լոկ իր քրտինքին վրայ։ Իրաւ է թէ ունինք քարի առատ հանքեր դեռ երէկ «Ցառաջ»ի էջը կը կարդայինք թէ, Լենինականի, Էջրիածնի, Զանգեզուրի գաւառներուն մէջ կայ 10 միլիոն թոնոյի չափ քար. բայց քարը որքան ալ առատ ըլլայ քար է ու չիկշտացներ հացի վարժ բերանները. ամբողջ Հայաստան նոյնիսկ քար կտրի, չարժէր իր ծանրութիւնը...

Հետեւաբար, քանի՛ տարիներ պէտք են ու որքան բարգաւաճում, որ գաղթահայութեան թոյլ տրուի ամփոփուիլ իր երկրին մէջ։

Ահա, երկու անծանօթով խընդիր մը, զոր լուծելու համար չի բաւեր թուագէտ ըլլալ։

Հայաստան իր ներկայ տարածութեան վրայ կը ջանայ պահել մօտ 900 հազար հոգի վերջապէս, այգեփ մըն ալ պէտք է պետութիւն ըսուելու համարձակայ այդ թիւէն զատ, դեռ կայ մօտ 2 միլիոն հայութիւն որ պիտի նախընտրէր կեանքի պայքարը մղել... Հայրենական իր հողերուն վրայ ու լաւագոյն տրամադրութիւններով իսկ, կարելի չէ 2,5-3 միլիոն մարդկութիւն, (այն ալ հայ) ապրեցնել։ Մի՞գ որ անցած է հրաշքի դարը ու 7 ձուկով բազմութիւններ կշտացնելու գաղտնիքը քրիստոս հետը տարաւ։ Անքան մը հարիւր հոգի գներէն կը ներածէ անոնց որ կը ներածէ դէպի իր բրիա, քուպան եւ այլուր ճար չկայ, մարդ իր ոտքը կարէ իր վերմակին եւ անհամեմատ, երբ անզօր կը նոնք աւելի մեծցնելու։ Այն ուրե՞մն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած վիճակագրութիւնն է։ Հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Հայաստանի իւրաքանչիւր նորածին՝ նախ կը ստիպէ տարեց քաղքցին որ իջնէ երկրէն, տեղը տալու համար, երկրորդ՝ տեղը կը հետաւոր, գաղթական Հայն այն Հայուն որ Հայաստան տի ժտնէր, եթէ տեղ գտնէր։

Միւս կողմէ, գաղթականութեան թիւը չի պակսիր. կառավարութիւնը, կը բազմանայ ծննդաբերութեամբ։ Հետեւաբար, ներգաղթը որքան ալ գաղթահայութեան թոյլ տրուի, կը յանգի նոյն արդիւնքին։ Բոլշեւիկեան ներգաղթի անկեղծութեան...

Ուրեմն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Հայաստանի իւրաքանչիւր նորածին՝ նախ կը ստիպէ տարեց քաղքցին որ իջնէ երկրէն, տեղը տալու համար, երկրորդ՝ տեղը կը հետաւոր, գաղթական Հայն այն Հայուն որ Հայաստան տի ժտնէր, եթէ տեղ գտնէր։

Միւս կողմէ, գաղթականութեան թիւը չի պակսիր. կառավարութիւնը, կը բազմանայ ծննդաբերութեամբ։ Հետեւաբար, ներգաղթը որքան ալ գաղթահայութեան թոյլ տրուի, կը յանգի նոյն արդիւնքին։ Բոլշեւիկեան ներգաղթի անկեղծութեան...

Ուրեմն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Եւ սակայն չվհատինք, կերներ եւ քաղաքագիներ, նաեւանդ բանուորներ եւ գիներ։

Որովհետեւ կայ դեռ մեծ խոչնդոտ մը։

Քննենք զայն ալ եւ լրջօրէն։

Քանի մը տարիներէ ի պաշտօնական վիճակագրութիւները Հայաստանը կը յայտնեն աշխարհի մէջ առաջին դաբերութեան տեսակէտով։

Ասկէ մասին, մեր հպարտութիւնը սակայն, չի մեզ արգիլել տեսակ մը տանջութեան մէջ ինկնել։

Ինդեաբերական այս յաւուրուն ի՞նչ տուութեամբ պէտք է ընծտեսական բարգաւաճի հետ, որ չարգիլէ գաղներու Հայաստան մուտքը։

Պարզ է, չէ՞։ Համաձայն բագոյն եւ ստոյգ վիճակներու, ամէն տարի Հայտանի բնակութեան վրայ կ'Անդան աւելի քան 30 000 ու կայտառ մանկիկներ. քանի՛ մեծնան, այնքան կ' քանի՛ ուտեն այնքան կ' րենց զանազան պէտքերուն գումէ տալ։ Իսկ Հայաստանի բաւեն տեղ, աշխատանք կտեստ Հայթայթելու Հայնի Հայերուն։ Ու քանի՛ շատնայ), այնքա՛ն տեկուգայ, (ականջը խօսի Լսի։ Ու Հայաստանի բարկառավարութիւնը ի՞նչ կ' տալու Հաւար այս ինքնորեկ Հայորդիներուն։ Պհիներուն ճամբայ կուտայ համար չէ՞ որ եթէ ամէն քանի մը հարիւր հոգի ներէն կը ներածէ անոնց րէն, քանի մը հազար իր գիներէն կ'արտածէ դէպի իր բրիա, քուպան եւ այլուր ճար չկայ, մարդ իր ոտքը կարէ իր վերմակին եւ անհամեմատ, երբ անզօր կը նոնք աւելի մեծցնելու։ Այն ուրե՞մն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Հայաստանի իւրաքանչիւր նորածին՝ նախ կը ստիպէ տարեց քաղքցին որ իջնէ երկրէն, տեղը տալու համար, երկրորդ՝ տեղը կը հետաւոր, գաղթական Հայն այն Հայուն որ Հայաստան տի ժտնէր, եթէ տեղ գտնէր։

Միւս կողմէ, գաղթականութեան թիւը չի պակսիր. կառավարութիւնը, կը բազմանայ ծննդաբերութեամբ։ Հետեւաբար, ներգաղթը որքան ալ գաղթահայութեան թոյլ տրուի, կը յանգի նոյն արդիւնքին։ Բոլշեւիկեան ներգաղթի անկեղծութեան...

Ուրեմն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Եւ սակայն չվհատինք, կերներ եւ քաղաքագիներ, նաեւանդ բանուորներ եւ գիներ։

Որովհետեւ կայ դեռ մեծ խոչնդոտ մը։

Քննենք զայն ալ եւ լրջօրէն։

Քանի մը տարիներէ ի պաշտօնական վիճակագրութիւները Հայաստանը կը յայտնեն աշխարհի մէջ առաջին դաբերութեան տեսակէտով։

Ասկէ մասին, մեր հպարտութիւնը սակայն, չի մեզ արգիլել տեսակ մը տանջութեան մէջ ինկնել։

Ինդեաբերական այս յաւուրուն ի՞նչ տուութեամբ պէտք է ընծտեսական բարգաւաճի հետ, որ չարգիլէ գաղներու Հայաստան մուտքը։

Պարզ է, չէ՞։ Համաձայն բագոյն եւ ստոյգ վիճակներու, ամէն տարի Հայտանի բնակութեան վրայ կ'Անդան աւելի քան 30 000 ու կայտառ մանկիկներ. քանի՛ մեծնան, այնքան կ' քանի՛ ուտեն այնքան կ' րենց զանազան պէտքերուն գումէ տալ։ Իսկ Հայաստանի բաւեն տեղ, աշխատանք կտեստ Հայթայթելու Հայնի Հայերուն։ Ու քանի՛ շատնայ), այնքա՛ն տեկուգայ, (ականջը խօսի Լսի։ Ու Հայաստանի բարկառավարութիւնը ի՞նչ կ' տալու Հաւար այս ինքնորեկ Հայորդիներուն։ Պհիներուն ճամբայ կուտայ համար չէ՞ որ եթէ ամէն քանի մը հարիւր հոգի ներէն կը ներածէ անոնց րէն, քանի մը հազար իր գիներէն կ'արտածէ դէպի իր բրիա, քուպան եւ այլուր ճար չկայ, մարդ իր ոտքը կարէ իր վերմակին եւ անհամեմատ, երբ անզօր կը նոնք աւելի մեծցնելու։ Այն ուրե՞մն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Եւ սակայն չվհատինք, կերներ եւ քաղաքագիներ, նաեւանդ բանուորներ եւ գիներ։

Որովհետեւ կայ դեռ մեծ խոչնդոտ մը։

Քննենք զայն ալ եւ լրջօրէն։

Քանի մը տարիներէ ի պաշտօնական վիճակագրութիւները Հայաստանը կը յայտնեն աշխարհի մէջ առաջին դաբերութեան տեսակէտով։

Ասկէ մասին, մեր հպարտութիւնը սակայն, չի մեզ արգիլել տեսակ մը տանջութեան մէջ ինկնել։

Ինդեաբերական այս յաւուրուն ի՞նչ տուութեամբ պէտք է ընծտեսական բարգաւաճի հետ, որ չարգիլէ գաղներու Հայաստան մուտքը։

Պարզ է, չէ՞։ Համաձայն բագոյն եւ ստոյգ վիճակներու, ամէն տարի Հայտանի բնակութեան վրայ կ'Անդան աւելի քան 30 000 ու կայտառ մանկիկներ. քանի՛ մեծնան, այնքան կ' քանի՛ ուտեն այնքան կ' րենց զանազան պէտքերուն գումէ տալ։ Իսկ Հայաստանի բաւեն տեղ, աշխատանք կտեստ Հայթայթելու Հայնի Հայերուն։ Ու քանի՛ շատնայ), այնքա՛ն տեկուգայ, (ականջը խօսի Լսի։ Ու Հայաստանի բարկառավարութիւնը ի՞նչ կ' տալու Հաւար այս ինքնորեկ Հայորդիներուն։ Պհիներուն ճամբայ կուտայ համար չէ՞ որ եթէ ամէն քանի մը հարիւր հոգի ներէն կը ներածէ անոնց րէն, քանի մը հազար իր գիներէն կ'արտածէ դէպի իր բրիա, քուպան եւ այլուր ճար չկայ, մարդ իր ոտքը կարէ իր վերմակին եւ անհամեմատ, երբ անզօր կը նոնք աւելի մեծցնելու։ Այն ուրե՞մն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

Եւ սակայն չվհատինք, կերներ եւ քաղաքագիներ, նաեւանդ բանուորներ եւ գիներ։

Որովհետեւ կայ դեռ մեծ խոչնդոտ մը։

Քննենք զայն ալ եւ լրջօրէն։

Քանի մը տարիներէ ի պաշտօնական վիճակագրութիւները Հայաստանը կը յայտնեն աշխարհի մէջ առաջին դաբերութեան տեսակէտով։

Ասկէ մասին, մեր հպարտութիւնը սակայն, չի մեզ արգիլել տեսակ մը տանջութեան մէջ ինկնել։

Ինդեաբերական այս յաւուրուն ի՞նչ տուութեամբ պէտք է ընծտեսական բարգաւաճի հետ, որ չարգիլէ գաղներու Հայաստան մուտքը։

Պարզ է, չէ՞։ Համաձայն բագոյն եւ ստոյգ վիճակներու, ամէն տարի Հայտանի բնակութեան վրայ կ'Անդան աւելի քան 30 000 ու կայտառ մանկիկներ. քանի՛ մեծնան, այնքան կ' քանի՛ ուտեն այնքան կ' րենց զանազան պէտքերուն գումէ տալ։ Իսկ Հայաստանի բաւեն տեղ, աշխատանք կտեստ Հայթայթելու Հայնի Հայերուն։ Ու քանի՛ շատնայ), այնքա՛ն տեկուգայ, (ականջը խօսի Լսի։ Ու Հայաստանի բարկառավարութիւնը ի՞նչ կ' տալու Հաւար այս ինքնորեկ Հայորդիներուն։ Պհիներուն ճամբայ կուտայ համար չէ՞ որ եթէ ամէն քանի մը հարիւր հոգի ներէն կը ներածէ անոնց րէն, քանի մը հազար իր գիներէն կ'արտածէ դէպի իր բրիա, քուպան եւ այլուր ճար չկայ, մարդ իր ոտքը կարէ իր վերմակին եւ անհամեմատ, երբ անզօր կը նոնք աւելի մեծցնելու։ Այն ուրե՞մն, եթէ Հայ մուտքի արգելքներուն գլխաւորը երկրին անբնակեցուած է, հետեւանք հողագրական ու տեսական պայմաններու։ Նոյնիսկ որ մէկ կողմէն Հայութիւնը կը շատնայ ծննդաբերութեամբ, մինչ հողը կը նոյնը. իսկ տնտեսութիւնը կը գանայ նուազագոյն համեմատութեամբ, կը նշանակէ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

1890թ. Լոնդոնի մի բանկի
** *
ավագանու ընտրությունների ժամանակ ընտրողներին ուղարկած հետևյալ նամակը հետաքրքրական է նրանով, որ ցույց է տալիս, թե ինչպես էին ընտրակաշառքի միջոցով ձեռք բերում ձայներ։

«Պարոն, ես որոշել եմ ձեզ ընտրել ավագանու անդամ, որովհետև ձեր ընտրակեցությունը ինձ հայտնի է։ Ես ձեզ հետ կլինեմ ընտրությունների օրը, եթե դուք ինձ 10 ֆունտ ստեռլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 5 ֆունտ ստեռլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 2 ֆունտ ստեռլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 1 ֆունտ ստեռլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 10 շիլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 5 շիլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 2 շիլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 1 շիլինգ տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 6 պենս տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 3 պենս տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ 1 պենս տաք։ Եթե ոչ, ես ձեզ հետ չեմ լինի։ Ես ձեզ հետ կլինեմ, եթե դուք ինձ ոչինչ չտաք։ Այդ դեպքում ես ձեզ հետ կլինեմ»։

Ընտրողները, որոնք ստացել էին նման նամակներ, ընդհանրապես ոչ մի ուշադրություն չդարձրին դրանց վրա։ Ընտրությունների օրը նրանք ընտրեցին այն թեկնածուներին, որոնք ոչ մի կոպեկ չէին խոստացել։

* *
*

Ամերիկայի մի նահանգապետ ընտրությունների ժամանակ ասել է ընտրողներին. «Ես ձեզ կտամ ամեն ինչ, ինչ որ ուզում եք, միայն թե ինձ ընտրեք»։— Ընտրողները նրան ընտրեցին, և նա իրոք կատարեց իր խոստումը։

Ֆրանսիայում ընտրությունների ժամանակ թեկնածուները ընտրողներին ուղարկում են գինու շշեր։ Ընտրողները ընդունում են շշերը, բայց ձայնը տալիս են ուրիշին։

Ամերիկայում ընտրությունների ժամանակ թեկնածուները ընտրողներին ուղարկում են ոչ միայն գինի, այլև ծխախոտ, սիգարներ, ձիեր, կառքեր, ավտոմոբիլներ, տներ, հողեր, ֆաբրիկաներ, գործարաններ, ինչպես նաև կանանց։ Ընտրողները ընդունում են այդ ամենը, բայց ձայնը տալիս են ուրիշին

այս բաները կը կատարուին առանց խորհրդարանի գիտութեան, քանի որ անիկա արձակուրդով կը փակուի շուտով։

Կառավարութիւնը ոեւէ պատասխան չտուաւ այս հարցումներուն։ Մարզպանը եւ տիկին Լոյտ, որոնք ներկայ էին ժողովին, անձայն մեկնեցան՝ երբ վիճաբանութիւնները վերջացան։

∴ Երէկ ալ երեսփ. ժողովին մէջ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ այս մասին։ Հարցապնդողն էր նախկին վարչապետ Սթանլի Պոլտուին։ Կառավարութիւնը իր պատասխանին մէջ ըսաւ թէ ո եւ է բան չէ փոխուած եգիպտոսի վարչաձեւին մէջ։ Անգլիա դարձեալ իր հակակշռին տակ պիտի պահէ Սուէզի ջրանցքը, պիտի պաշտպանէ փոքրամասնութիւնները, օտարականներու շահերը եւ Սուտանի վերաբերեալ բոլոր խնդիրները։ Միայն ներքին անկախութիւն պիտի տրուի եգիպտոսի։

∴ Կը կարծուի թէ եգիպտոսի անգլիական մարզպանութիւնը պիտի չնչուի եւ տեղը պիտի հաստատուի դեսպանութիւն մը։

∴ «Թայմզ» կը գրէ թէ Լորտ Ճորճ Լոյտի հետ կառավարական անհամաձայնութիւնը նոր բան չէ եւ կը սկսի Պոլտուինի դահլիճին օրէն։

Սանասարեան խանի դատին շուրջ

Գրած էինք թէ Լքեալ Գոյքերու Տնօրէնութիւնը Պոլսոյ կուսակալութենէն պահանջած է իրեն յանձնել Սանասարեան խանը իբրեւ «լքեալ» գոյք. միւս կողմէ կուսակալութեան փաստաբանները մտադրած են իրաւասութեան խնդիր յարուցանել դատարանի առջեւ։ Նոր տեղեկութեանց համաձայն՝

Ա. «Լքեալ» գոյքերու տնօրէնութեան պահանջը նոր չէ, այլ ասկէ առաջ քանի մը անգամ եղած, բայց միշտ մերժուած է։

Բ. Քաղաքային դատարանը իրաւասու է դատը շարունակելու, որովհետեւ նախ խնդիրը «լքեալ գոյք»ի մը չի վերաբերիր, այլ Նարոյեան պատրիարքի միաբէվէլիութեան։ Արդէն դատարանը միայն այս կէտը քննեց եւ անոր մասին որոշում տուաւ։ Յետոյ, եթէ այդ տեսակ արգելք մը ըլլար, ինքը՝ վճռաբեկատեանը կը յայտնէր, գործը յանձնելով Պետական Խորհուրդին։ Մանաւանդ որ բեկանումը տեղի ունեցաւ քանի մը օր առաջ, երբ Ազգ. ժողովին մեկնաբանութիւնը հրատարակուած էր պաշտօնաթերթին մէջ։ Արդ, այդ մեկնութեան ծանօթ ըլլալով հանդերձ, վճռաբեկ ատեանը երբ գործը Քաղաքային Բ. դատարանին կը ղրկէ, կը նշանակէ թէ գայն իրաւասու կը նկատէ անով զբաղելու։

Այնպէս որ, դատը կրկին պիտի սկսի եւ պիտի շարունակուի սովորական եղանակով։

Խստութիւններ արտասահմանի մէջ

Փեղթալի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Միշել Հէյ անուն բոլշեւիկեան գործակալ մը, որ հրահանգ ստացած էր խռովութիւններ յարուցանել օգոստոս 1ին։ Միշել ձերբակալուեցաւ այն պահուն, երբ Մոսկուայի հրահանգները կը հաղորդէր երկու բանուորներու։ Երեւան հանուեցաւ գաղտնի ապարան մը բնակարանին մէջ թէրէզ Քրաուզ անուն կնոջ մը, որ ձերբակալուեցաւ երեք մեղսակիցներու հետ միասին։ Գրաւուեցան մեծ քանակութեամբ համայնավար թռուցիկներ։

Հունգար ընկերվարական կուսակցութիւնը ամսոյս 28ին համար տողանցք մը ծրագրած էր հերոսներու կոթողին առջեւ։ Ոստիկանութիւնը վախնալով որ այդ ցոյցը քաղաքական հանգամանք կը ստանայ, արգիլեց զայն։ Համայնավարները սակայն կը պատրաստուին ցոյցեր կատարել յուլիս 28ին եւ օգոստոս 1ին։

∴ Եւրոպայի միւս երկիրներուն մէջ ալ խստութիւններ ձեռք առնուած են։

Հանգանակարի մը ոճիրը Սերպիոյ մէջ

Պելկրատէն կը հեռագրեն՝—

Տուպրովնիքի ոստիկանութիւնը լուր առած էր թէ՝ ծանօթ համայնավար գործիչ Յեվթիքա Զէլան երկաթուղիով պիտի հասնի Սարայէվօ։ Ոստիկաններ ձերբակալեցին զայն երբ կառախումբէն իջաւ ու ոստիկանատուն տարին։

Երբ ոստիկանապետը անոր ինքնութեան թուղթերը կը պահանջէր, Զէլան գրպանէն ատրճանակ մը հանելով կրակ ըրաւ, տեղն ու տեղը սպաննեց ոստիկան-զինուոր մը եւ վիրաւորեց ուրիշ մը, որ կ'ուզէր ձերբակալել զայն, յետոյ պատուհանէ մը վար ցատքելով փախաւ։ Զէլան յաջողեցաւ օձիքը ձեռք չտալ, կայարանի վաճառաբարձ վակոններուն ետեւ պահուըտելով։

Պարսպասանի շարժիլ աւերները

Փուչանի (Խորասան) կառավարիչը կը հաղորդէ որ անցած շաբթուան երկրաշարժէն կործանեցան 12 գիւղեր։ Փլատակներուն տակ մնալով մեռան 20 եւ վիրաւորուեցան 45 հոգի։ Ասկէ զատ ծանր հեղեղներ ողողած են այդ շրջանը։

Հեռագիրը վերսկսած է բանիլ Շիրազի, Քազբրունի եւ Պուշիրի միջեւ։

Աբդաւիսեանի կոխիւները

Փէշավարէն կը հեռագրեն թէ զօր. Նատիր խան պարտութեան ենթարկուած է Խուշիի մէջ, զոր ստիպուեր է պարպել։ Ալիխէկի ցեղախումբերը իրենց աջակցութիւնը խոստացած են խանին։

Կարտէսը տակաւին կը գտնուի Մուհամմէտ Սաղրքի ձեռքը, կուսակից էմիր Հապիպուլլահի։

Հելլեն դահլիճին փոխխութիւնը

Աթինէ 26 յուլիս.— Քարափանայոթիս ստանձնեց պատերազմական փոխ-նախարարի պաշտօնը։ Կառավարութիւնը ծրագրած է ստեղծել ազգային պաշտպանութեան նախարարութիւն մը՝ երեք փոխ-նախարարութիւններով. պատերազմական, նաւային եւ օդանաւային։ Պատերազմական եւ ծովային նախարարութիւնները պիտի չնչուին։

Առողջապահական նախարար Խրիսթոմանոյի պիտի յաջորդէ բժշկապետ Յանուքա։

ԱՄԱՌՈՒԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Զ. Ե. Ո ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Քլամարի անտառին մուտքին վրայ գով եւ գեղեցիկ դաշտ մը

Նախագահութեամբ Պ. ՆԻԿՕՂ ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ

Կը խօսի՝ Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ պար։ Կը մասնակցի Թառիստ Աբգար։ Անակնկալներ եւ խաղեր։ Ճոխ պիւֆէ։

Առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանին առջեւ։ Հաղորդակցութեան համար՝ առնել փորթ տը վէրսայլէն 89 թիւ թրամուէյը եւ իջնել Թէրմինիւս (Քլամար)։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Խանասորի արշաւանքի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Հ.Յ.Դ. Վիէնի շրջ. կոմիտէն կողմէ, վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8էն երեկոեան 9ը, Էմթրապլինի անտառին մէջ (անցեալ տարուան վայրը)։ Կը խօսի՝ ընկ. Պ. Թիւլպէնճեան։

Կը ներկայացուի «Գիւղական հեռախօս»ը զաւեշտ։ Երգ, արտասանութիւն, հայկական պարեր, ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։ Մեկնում առաւօտուն ժամը 7.30ին։

ԱՅՑ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ

Շաւիւի գերեզմանատունը, Մոնփարնասի կայարանին մօտ (Խանասորի տարեդարձին առթիւ) վաղը կիրակի ժամը 4ին Հաղորդակցութեան միջոցներ.—Ղողեկառք՝ Փարիզէն Montparnasse կայարանէն եւ իջնել Շաւիւ, թիւ 1 Թրամուէյ՝ Լուվրէն կամ Փորթ Մէն Քլուէն եւ իջնել «Puits sans vin» կայարանը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի շրջ. կոմիտէի, դեկավարութեամբ Մ. Մարութեանի։ Վաղը կիրակի ժամը 2ին Տէսինի Նորագառոյց վ.սպ. Հայր. Միութեան «Ազատութեան Լոյս» թատերասրահին մէջ։ Կը ներկայացուի՝

ՍԱՄՍՈՆ ԵԻ ԴԱԼԻԼԱ

Կը մասնակցին լաւագոյն ուժեր Գիները սովորական

Ա.Զ.Դ.— Օգոստոս 3ին Մ. Մարութեան Մարսէյլի Սալոն Մոնսիլհաւի մէջ կը ներկայացուի ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ և ՍԱՏԱՆԱՆ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի Սանուց Միութեան կողմէ

վաղը կիրակի ժամը 14էն 20՝ վարժարանին պարտէզը, 3 bis Avenue Thiers, Le Raincy-Pavillons.

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ։

Ճաշ պատր, ճոխ պիւֆէ *Մուտք 5 ֆրանք*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Առնել Օփէրային եւ ժան Ժորէսէն 21 A Թրամուէյը եւ կայ տը լ'Էթուէն կարկանի դիծը։

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի «Բրիստափոր» խումբի հերթական ժողովը կարեւոր օրակարգով այսօրշաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café La Petite Source*ի սրահը, Métro Odéon*ի *ճիշդ դէմը։ Օրակարգ 1. Հերթական կարեւոր խնդիրներ, 2. Շարունակութիւն դասախօսութեան։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Պելվիլի Ռոստով ենթակոմիտէի դասախօսական ժողովը՝ այսօր շաբաթիրիկուն ժամը 9ին, 131 Fbg. du Temple*։ Կը խօսի՝ Ս. Մեսրոպեան։ Նիւթ՝ «Վասպուրականի հերոսամարտը»։*

Եւագոյն ենթակոմիտէի ժողովը՝ այսօր շաբաթիրիկուն ժամը 8.30ին Rue des Bourguignons *ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները։*

Ալֆորվիլի Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր արձանագրուած եւ արձանագրուիլ փափաքող ընկերները վաղը կիրակի ժամը 2ին Հաճի Մկրի սրճարանը։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն վարչութեան եւ ներկայացուցիչներու։

Լիոնի կոմիտէն ընդհ. դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին երրորդ թաղապետարանը։ Կը խօսի՝ ընկ. Մարօեան։

Մարսէյլ-Սէն Թ'Անթուանի Ընկեր Կարօ խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7ին, Քանփանները Յերգ, ընկեր Յովհ. Վարդեանի բնակարանը։

Կը հրաւիրուին չարձանագրուած ընկերները։

Լիոնի Շրջ. կոմիտէն ստիպողական ժողովի կը հրաւիրէ Պատանեկան միութեան բոլոր անդամները այս երկուշաբթի իրիկուն։ Կը խօսի՝ ընկ. Բարգէն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԱՐՈՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հ. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին, 131 Fbg. du Temple*. Մէթրօ՝ Պէլվիլ։ Կը խնդրուի արձանագրուած եւ ոչ արձանագրուած ինչպէս նաեւ Փարիզ նոր եկած հայրենակիցներէ ներկայ գտնուիլ այս ժողովին։ Օրակարգ՝ ընտրութիւն նոր վարչութեան։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆ Ք

Սէթիֆ, Լ. Ի.— 140։
Սէն Սէրնէն, Հ. Ա.— 35։
փարիզ, Տ. Բ.— 140։
Օլնէյ Սու Պուա, Քիւրք.— 70։
Լը Ման, Տ. Ջ — 70։
Կանեի, Գ. Գ.— 70։
Իսի լէ Մուլինօ, Պ. Տ.— 35։
Վճարած էք մինչեւ 3 Սեպտ. 1929։
Նիս, Տիկ. Մ.— 107։ *Վճարած էք մինչեւ 5 մարտ 1930։*
Նիս, Ե. Շ.— 95։
Լա վիլ օ ֆլէռ, Ե. եւ Գ.— 35։
Տէսին, Յ. Ա.— 110։
Վիլէօրպան, Սահ.— 85։
Ալնվիէն, Հ. Մ.— 100։
Լիոն, Գ. Պ.— 70։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ուշագիր Յովսէփ Հալթայեան որ ընդհանուր պատերազմինզինուորագրուածէր Թրքական բանակին մէջ։ Կը կարծուի թէ Տիգրանակերտի կամ Սուրիոյ կողմերը կը գտնուի։ Իմացնել՝ Agop Hissayan*ի* 22 Ave. Rouveyrol, Asnières (Seine).

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Դազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փալճեան։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքաժօր Ռոզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

—Կը փնտռուին Մարզուանցի Երուանդ եւ Յովհաննէս Ալխաթլեան եղբայրները։ Իմացնել իրենց եղբօր Dikran Alkatlian*ի,* 29 Allée de la Seine. Issy-les-Moulineaux, (Seine).

ՀԱՒԱՔ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLE
Ցեր եւ Շաբաթ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքերը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵԻ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՐԱՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէն
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱԳՈՒՐ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար։ Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները։
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մշակուած ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի են քսակներու։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN. 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil
Այս երեք աշխարհիճանաօթ ընկերութիւններու այս տարի նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փոխինչպէս նաեւ Հայերէն նոր եղանակներ եւ Արշին մալ։ Բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուճաճ գ

Կ'ուզուին ժէս կարուհիներ։ Մնայուն լաւ վճարում։ Դիմել՝ յումճեանի, 40 Rue de Paris (20e), առաջին յ 5 սենեակ։ Մէթրօ՝ C

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒ ԴԱՐՄԱՆ ԱՅՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle. Մէթրօ՝ Beaugren
Օրքի. MICHEN
Միզանցքի, փրոս մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ կախտ։ Ամէն օր ժ. 1 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇ
96 r. Rivoli, Մէթր. Շաթլ եւ նոր մեթոտով դարմանե եւ կանանց մորթի, արիւնի հիւանդութեանց (ֆրանկո մամիզ.) եւ վարիսի։ Մշ ուաթուաս։ Խորհրդատ եւ հրդակցութ. ամէն օր 9 Կիրակի 9—12.

ՁԱՇԵՑՔ ԵԻ ԸՆԹ
BOULAN
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈ
Շետեւեալ չափաւոր գ
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. M
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Mon
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des

EMPIRE Միգթք-Շոլ՝ 37 Av
Շաւիլ վիրոֆլէյ եւ վ
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՆ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻ
2 Rue Pasteur, Vi
վիլի էնվալիտ կայարա
լիզի երկարող պողոտ
կողմի երկրորդ անկ
ստանձնէ չափի վրայ
պրանքներ։ կը նորոգէ
տեսակ կօշիկներ։ Քնա
տոկուն աշխատանք։
Գիները՝ չափաւոր։
բնակողներէ կը խնդրո
իրենց հասցէն ներկա
համար իրենց բնակար

IMPRIMERIE - MASSIS
208bis, Rue Lafayette
Le Gérant: E. SOU

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 28 ՅՈՒԼԻՍ 1929

28 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1019 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՅՈ ԿԱՄ ՈՉ

Գաղթական կեդրոնական իշխանութեան մը հարցին արծարծուելը ահ ու դողի մատնած է մեր հակառակորդները։ Մասնաւորապէս դեղին եւ կարմրուկ դպիրներն ու մաքսաւորները։

Երեւանի փարիզեան պահակը՝ միշտ արթուն ձեւանալու համար՝ առեն - առեն կը հնչեցնէ ահազանգը.

— «Ամէն պարագայի գաղութահայ աշխատաւորական կազմակերպութիւնները պիտի պայքարին գաղութահայ կեդրոնի գաղափարին դէմ, որովհետեւ անիկա դաշնակցութեան յղացումն է, ուղղուած՝ բանուորներու եւ աշխատաւոր գիւղացիներու իշխանութեան դէմ» (24 յուլիս)։

Ուրիշ խօսքով, իսկապէս աշխատաւոր բազմութիւնները պարտաւոր են ուրանալ իրենք զիրենք, իրենց իրաւունքները եւ դիմել բարոյական անձնասպանութեան, որպէսզի հանգիստ քուն քաշեն Երեւանցիները։

Իրարանցումը այնքան ակներեւ է որ, այս մարդիկը պարտականութիւն կը սեպեն միեւնոյն առեն ազդարարութիւն մը ուղղել իրենց խնամիներուն.

— «Դասակավարներու ճամագումարը տակաւին վերջացած չէ, մենք չգիտենք թէ ի՛նչ դիրք պիտի բռնէ անիկա դաշնակցութեան նոր խաղերու նկատմամբ։ Բայց եթէ ճամագումարը փորձ ընէ ընդառաջելու այդ խաղերուն, այն ատեն ռամկավար ազատական կուսակցութիւնը Դաշնակցութեան հետ մէկտեղ պիտի կանգնի հակահարիւրդային աթոռ պայքարի ճակատին վրայ»։

Այնպէս որ, պարոնայք ռամկավարներ, զգո՛յշ։ Այլապէս, կը կորսնցնէք օրուան իշխանաւորներուն համակրանքը։ Հոգ չէ թէ, Հայաստանէն դուրս, եօթը հարիւր հազար հայութիւն այլասերի եւ ծիւրի, անտէր եւ անկերպարան։

Ի՞նչ կ'արժէ հարիւր հազարաւոր գիւղացիներու և բանուորներու տագնապը օտար պողոտաներու վրայ, ծուխի եւ մուրի տակ, երբ այնքան բարեհնամ կառավարութիւն մը ունինք Երեւանի մէջ, որ սաւառնաթեռ կը ճախրէ համաշխարհային յղափոխութեան ալիքներուն վրայ, Զինաստանէն մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա...

Այս ազդարարութիւնը մասնաւորապէս նկատի կ'առնէ, անշուշտ, ռամկավարներու պատգմ. ժողովը, որ այս միջոցին կը գումարուի Փարիզի մէջ, յառաջիկայ շրջանի ուղեգիծը մշակելու համար։

×

Միեւնոյն աղբիւրէն կ'իմանանք թէ՝ «սուլթանական աղուէս Նորատունկեանի թելադրութեամբ Դաշնակցութեան հետ սեթեւեթող «կոկէտ» Բաշալեանը» աշխատանքներ կը կատարէ, «Բարեգործականին յանձնելու գաղութահայ կեդրոնի կազմակերպման նախաձեռնութիւնը»։ Ու դեռ աւելին.— «Եւ քանի որ ռամկավարներու ղեկավարները տնտեսական կախումն ունին Բարեգործականէն, Դաշնակցութիւնը գառան մորթ հագած, ինքզինքը այնպէս կը ձեւացնէ, թէ համաձայն է, որ գաղութահայ կեդրոնը կազմուի «չէզոք»ներէ՝ Բարեգործականի գլխաւորութեամբ»։

Խոստովանինք թէ՝ դաշնակցական ըլլալով հանդերձ, բոլորովին «պիխապէր» ենք այս բոլոր անցուդարձերէն։ Երեւանցիները վարժուած ըլլալով քոյրը եղբօր, զաւակը հօրը դէմ լրտես կարգելու գարշելի արհեստին, երեւի դեռ այնպիսի գաղտնիքնե՛ր կորզած են, որ ափ ի բերան պիտի ձգեն մեզ...

Ուրիշ կերպ կարելի չէ բացատրել այս պառաւական քամահրութիւնը, երբ այնքան բացորոշ է Դաշնակցութեան բռնած դիրքը՝ գաղութներու կազմակերպութեան հարցին մէջ։ Ոչ միայն բացորոշ, այլ եւ հրատարակութեան տրուած, ազատ մեկնութեան առարկայ՝ բովանդակ հայ մամուլին համար։ Կը հաւատա՞ն թէ ոչ, մեզ չի հետաքրքրեր. հարցը այն է որ յետին Դաշնակցականն ալ գիտէ, կ'ըմբռնէ թէ ի՛նչպէս կը հասկնանք, մենք, գաղութներու կազմակերպութիւնը եւ ինչ՛ու անվհատ կը հետապնդենք այդ գործին իրականացումը։

Եւ ինչ որ կ'արծարծուի մեր կողմէ, այնքան տարրական եւ ընդհանրացած պահանջ մըն է որ, այսօր մեզմէ աւելի բարձր կը պոռան բոլորովին անկուսակցական մարդիկ, հոգին վառած, բարոյական եւ ֆիզիքական աւերին առջեւ ըմբոստացած հայրենակիցներ։ Անոնք մինչեւ անգամ կը մեղադրեն մեզ, թէ գաղափարը կ'արծարծենք, ճամբաները կը ցուցնենք, բայց գործնական միջոցներու չենք դիմեր, սպասելով որ վերջին հակառակորդն ալ հաժոզուի։ Իսկ մինչեւ այդ, աւերը կ'ընթանայ արշաւաւ։

Միւս կողմէ, գաղտնիք չէ որ կազմակերպութեան պահանջի մասին տարբեր չեն խորհիր ռամկավարները։ Գոնէ անոնց մէկ մասը։ Ձենք ուզեր նիւթը խճողել հին ու նոր մէջերումներով, որոնք մատնանշուած են օրը օրին։

Արդ, քանի որ պատգմ. ժողով ունին ռամկավարները, իսկ հրահանգիչները արդէն ճշդած են իրենց դիրքը, կարելի՞ էր արցնել, հրապարակաւ.

— *Դեռ երկա՞ր պիտի տեւէ այս թրքավարի քաշքշուքը 00,000 տարագիրներու գլխուն։ Իբրեւ հոգեշահ քարո՞զ մէջ դրուեցան գաղութներու համար մասնաւոր Օրէնք մը մարդելու, մարմին կազմելու, «մարդ մը» գտնելու, կամ հաշնակցութենէն դուրս — առ այժմ — ներքին համաձայնութիւն կնքելու բանաձեւերը։*

Յետոյ— այս վախտակաս, սարուբեր բազմութիւննե՞ւն եւ հայրենիքի՞ն հետ էք— մէկը միւսին լրացուցիչն է— ափ մը չինովնիկներու հետ։

Պատասխանեցէք— այո՛ կամ ոչ, պարոնայք պատգաւորներ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓՈԻԱՆՔԱՐԷ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

ՊՐԻԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Երեսփ. ժողովէն յետոյ Ծերակոյտը եւս վաւերացուց պարտքերու համաձայնագիրը։ Ծերակոյտին մէջ վաւերացումը տեղի ունեցաւ չախչախիչ մեծամասնութեամբ, 29ի դէմ 234 ձայնով։

Ուրբաթ իրիկուն, այս վաւերացումէն յետոյ, Երեսփ. ժողովին եւ Ծերակոյտին մէջ կարդացուեցաւ արձակուրդի առթիւ խորհրդարանի փակման հրամանագիրը։

Արդէն իսկ խորհրդարանի ներքանցքներուն մէջ կարգ մը գրոյցներ կը շրջէին վարչապետ Փուանքարէի հրաժարման մասին։

Դիշերը ժամը 10ին արտաքին նախարարութեան մէջ գումարուեցաւ նախարարական խորհուրդը, նախագահութեամբ Լուի Պարթուի։ Ժողովէն վերջ հրատարակուեցաւ պաշտօնական զեկոյց մը, որուն մէջ կ'ըսուի.

«Վարչապետ Պ. Փուանքարէ երէկ իր պաշտօնակիցներուն յայտնեց թէ ստիպուած է ենթարկուիլ վիրաբուժական գործողութեան մը, որ երկու-երեք ամիս անշարժութեան պիտի մատնէ զինք եւ որոշած է Հանրապետութեան նախագահին ներկայացնել իր հրաժարականը։

Ժողովը՝ խորապէս յուզուած այս լուրէն, որոշեց պաշտօնյանձնել Պ. Պ. Լուի Պարթուի եւ Արիսթիտ Պրիանի, որպէսզի վարչապետին յաղորդեն դաժիթեին յարգալիր ու սիրալիր ճամակրանքը եւ խնդրեն որ՝ իր ապաքինման համար անհրաժեշտ հանգիստն առնելով հանդերձ, մնայ կառավարութեան գլուխը»։

Այս որոշումին համաձայն, դատական նախարար Պ. Պարթու եւ արտաքին նախարար Պրիան երէկ առաւօտ ժամը 9,30ին գացին վարչապետ Փուանքարէի բնակարանը, Մարպօ փողոց եւ երկարօրէն տեսակցեցան անոր հետ։

Ինչպէս նախապէս ալ ըսած էին, երկու նախարարները խնդրեցին վարչապետէն որ չհրաժարի. ինչպէս չհրաժարեցաւ Գերմանիոյ վարչապետ Հէրման Միւլլէր, որ վիրաբուժական ծանր գործողութեան մը ենթարկուեցաւ եւ ամիսներով չպիտի կրնայ պետական գործերով զբաղիլ։

Փուանքարէ պատասխանեց թէ իր խառնուածքին բերումով չի կրնար հանգիստ ընել եթէ վարչապետ մնայ, տյլ օրը օրին պիտի ուզէ հետեւիլ քաղաքական անցուդարձերուն, մանաւանդ որ մօտ օրէն պիտի գումարուի միջդաշնակցային խորհրդաժողովը Ըրնկի ծրագրին եւ Հենոսիոյ պարպումին պայմանները ճշդելու համար։ Ու անդրդուելի մնաց իր որոշումին մէջ։ Ասոր վրայ երկու նախարարները ուղղակի գացին Էլիզէի պալատը, ուր Հանրապետութեան նախագահ Պ. Տուժէրկի նախագահութեան տակ նիստ գումարեց դահլիճը ժամը 10.30ին։

Թէրթս մամուլի դրուած պահուն տակաւին արդիւնքը յայտնի չէր. սակայն ամենայն հաւանականութեամբ դահլիճը Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուց իր հրաժարականը։

Վարչապետութեան թեկնածուն է Պրիան։ Նոր դահլիճին մէջ մեծ փոփոխութիւն չպիտի մտցուի։

Ի՛նչպէս պիտի պաշտպանուի Փարիզ

Փարիզի ոստիկանական տեսուչը Փարիզը եւ արուարձանները համայնավար-յեղափոխական տարրերու դէմ պահպանելու համար ծրագիր մը կազմած է։ Մասնաւոր հսկողութեան տակ պիտի առնուին՝

1.— Փարիզի եւ արուարձանի գործարանները՝ աշխատանքի պաշտպանութիւնը ապահովելու եւ յարձակումի կամ գործադուլի փորձերը ձախողեցնելու համար։

2.— Կարգ մը նոր շինուող շէնքերը որոնք Փարիզի փողոցները կը խճողեն։

3.— Կոթողներն ու հանրային պաշտօնատունները, ինչպէս նաեւ բոլոր ռազմագիտական կէտերը, Մէթրոյի կայարան եւն.։

Մայրաքաղաքին գանազան մասերուն մէջ կարեւոր օգնական ուժեր պահեստի պիտի դրուին՝ մեծ ինքնաշարժներով փութալու համար վտանգուած տեղերը։

Այս ինքնաշարժները մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենան։ Անոնց շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ամենակարճ ժամանակի մէջ ոստիկան հասցնել խռովութեանց կեդրոնները։

Փարիզի պաշտպանութեան համար ոստիկանական տեսուչը իր հրամանին տակ պիտի ունենայ բոլոր ոստիկանները։ Անոնք որ արձակուրդով մեկնածեն, պիտի վերադառնան յուլիս 29ին։ 16,000 ոստիկաններէն 11,000ը պիտի հսկեն փողոցներուն մէջ, անոնց պիտի օգնեն 2000 գաղտնի ոստիկաններ, 2000 թաղապետական ոստիկաններ, 2000 թռուցիկ ոստիկաններ, գաւառէն եկած ոստիկան-զինուորներ՝ որոնք իրենց տրամադրութեան տակ պիտի ունենան միասինքերուած ինքնաշարժ կառքեր։ Այս բոլորին վրայ պիտի աւելնան նաեւ գանազան զօրաբանակներէ առնուած հետեւակազօրքեր եւ հեծելազօրքեր։

Այս ձեւով ոստիկանական տեսուչը իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենայ 20,000 հոգի, առանց հաշուելու փարիզի պահակազօրքը, որ այդ օրը հանրապետական պահակներուն պիտի փոխանորդէ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Օգոստոս 1ի առթիւ համայնավարները կարգ մը պատրաստութիւններ տեսած էին։ Աւոնցմէ մէկն էր հեռաձայնի թելերը կտրել զինուորական եւ ոստիկանական պաշտօնատուներու միջեւ։

Հանրապետական պահակներու հրամանատարը առջի օր իմաց տուաւ ոստիկանական տեսուչին թէ՝ յուլիս 23էն 24 լուսնալիք գիշերը գինքը հինգ զօրանոցներու կապող հեռաձայնական գիծերը կտրուած են եւ թէ իր պաշտօնատունը վեցերորդ զօրանոցին կապող գիծն ալ նոյն բախտին արժանացած է հինգհատ լուսնալիք գիշերը։

Ոստիկանութիւնը անմիջապէս քննութիւն կատարելով, նոյն գիշերն իսկ ձերբակալեց Աւոլֆ Լըվէլ անուն բանուոր մը եւ հօրեղբօր որդին Շառլը, որոնք երկուքն ալ մէթրոյի մէջ կ'աշխատին, Սելեսթինեանց զօրանոցին մօտ։ Աւոլֆ խոստովանեցաւ թէ ինք կտրած էր թելերը՝ պարզապէս պղինձը գողնալու համար, առանց ոեւէ քաղաքական նպատակի։ Շառլի դերը կասկածելի նկատուելով, հսկողութեան տակ առնուեցաւ։ Երկուքն ալ կը պնդեն թէ չեն պատկանիր համայնավար կուսակցութեան, բայց այդ մասին քննութիւն պիտի կատարուի։

Միւս կողմէ խուզարկութիւնները կը շարունակուին։ Վերջին անգամ խուզարկուեցան՝ «կարմիր ձակատ»ի կեդրոնը՝ Ֆուտօվիլ փողոց, նախկին պատերազմիկներու Հանրապետական ընկերակցութեան շէնքը, նաւազներու եւ նախկին նաւազներու Միութեան կեդրոնը, Լաֆայէթ փողոց, եւ *Լիմանիթաեան* Թերթին խմբագրատունը՝ Սէն Մրնի։ Այս Թերթէն 50,000 օրինակ գրաւուեցաւ։

«Կարմիր ձակատ»ի խուզարկութենէն վերջ, իր տան մէջ ձերբակալուեցաւ այդ կազմակերպութեան քարտուղարը Բամփի։ Ձերբակալուելիք ինք հոգիի հետքը կարելի չեղաւ գտնել դեռ։

Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնութենէն կարգադրութեամբ, Թուրցիկ խումբերու կողմէ խուզարկութիւններ սկսան նաեւ գաւառի կարգ մը քաղաքներուն մէջ՝ ինչպէս Հիոն, Պորտօ, Րէնս, Լիլ, Րուպէ եւ այլ ճարտարարուեստական կեդրոններու մէջ։

Խուզարկութիւնները կը շարունակուին։

ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ Կ'ԱՐՏԱՔՍՈՒԻՆ

Կառավարութիւնը վճռած է անողոք վարուիլ բոլոր այն օտարականներուն դէմ, որոնք այս կամ այն ձեւով կը մասնակցին օգոստոս 1ի համայնավար շարժումներուն։ Արդէն վեց հոգի սահմանէն դուրս հանուեցան։

Հակառակ համայնավար պաշտօնաթերթի ամենօրեայ հրաւէրներուն, ո՛չ մէկ գործարանի մէջ կամ հրապարակի վրայ ցոյց կը կատարուի բանուորներուն կողմէ։ «Իւմանիթէ» չէ յուսահատած դեռ, ու դարձեալ կոչ կ'ուղղէ «երկու սեռէ բոլոր աշխատաւորներուն, ինչ արհեստէ կամ ազգէ որ ըլլան», որպէսզի մէկ սիրտ մէկ հոգի եղած Օգոստոս 1ը դարձնեն «աշխարհակալութեան դէմ պայքարի հոյակապ օր մը»։

Հայ արիւները դէպի Անգլիա

Երէկ առաւօտ Ֆրանսայի Հայ Արիներու Միութեան 40 սկաուտներ մեկնեցան Անգլիա, մասնակցելու միջազգային բանակումին (Jamboree)։ Ինչպէս յայտնի է, Հայ Արիներու Միութիւնը ճանչցուած ըլլալով սկաուտական միջազգային կեդրոնէն, Ջօր. Պէյտընփաուէլ հրաւիրած էր զանոնք ներկայացնելու Հայերը։ Բանակումը տեղի կ'ունենայ Լիվըրփուլի մօտ, Պըրքընհէտ եւ պիտի տեւէ երկու շաբաթ։ Պիտի մասնակցին 50,000 սկաուտներ, որոնք կը ներկայացնեն 44 ազգեր աշխարհի հինգ մասերէն։ Անմոռանալի ազ հաւաքում մը պիտի ըլլայ այս, որկազմակերպուեցաւ երկու տարուան մէջ։ Առաջին անգամն է որ Հայեր հրաւիրուած են սոյն յղկորիին որ տեղի կ'ունենայ հինգ տարին անգամ մը։

Հայ Արիները շատ լաւ պատրաստուած են եւ կը յուսան լաւ արդիւնքներ ձեռք բերել։ Իրենք պաշտօնապէս պիտի ներկայացնեն հայ սկաուտները հայկական եռագոյնով միասին, որ պիտի ծածանի պատուոյ կայմին վրայ, քառասուներեք միւս ազգութեանց կողքին։

Միեւնոյն գնացքով մեկնեցան նաեւ Ֆրանսացիները, Ցոյները եւ Պրազիլիացիները։

Նոր երկրաշարժ Պուլկարիոյ մէջ

Սոֆիա, 26 յուլիս.— Պուլկարական Զբրփան փոքրիկ քաղաքը եւ շրջակայ ուրիշ գիւղեր, որոնք անցած տարի երկրաշարժի ուժգին ցնցումներէ ջնաւուածէին, նոր երկրաշարժի մը թատր դարձան։

Բազմաթիւ տուներ, որոնք շինուելու վրայ էին, քանդուեցան ու ժողովուրդը սարսափահար դաշտերը փախաւ։

Զինագիները Ռուսիայէն կը մեկնին

Մոսկուայէն կը հեռագրեն.— Մոսկուայի չինական դեսպանատան պաշտօնեաները, գլխաւորութեամբ գործակատար Սիա Վէ Սունկի, Լենինգրադի ճամբով Ֆինլանտա մեկնեցան, գործերը գերմանական դեսպանատան խնամքներուն յանձնելէ վերջ։

ՆՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մոսկուայի պաշտօնական «Թաս» գործակալութիւնը խաբարոփսկէն կը ստանայ հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Մանչուրիոյ մէջ կը շարունակուի զանգուածային ձերբակալութիւնը խորհրդային քաղաքացիներու, որոնք միշտ կը կեղեքուին. ոստիկանութիւնը կը հալածէ արեւելեան Չինաստանի երկաթուղիներուն այն աշխատաւորները որոնք աշխատելու չեն երթար։ Գիծին վրայ ծառայող խորհրդային քաղաքացիները խորհրդային հող կ'անցնին։ Առջի օր խիստ հսկողութեամբ Պոգրանիչնայա բերուեցան ձերբակալուած 40 գոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԱԼ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏՈՂ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, դեկտեմբեր 30-ի առաւօտեան ժամը 10-ին Մեծ Օպերայի շէնքին մէջ տեղի պիտի ունենայ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՀԱՆԴԷՍ

Հանդէսին պիտի մասնակցին Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գերագոյն Սովետի նախագահութիւնը, Գերագոյն Սովետի պատգամաւորները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան կառավարութեան անդամները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Կոմունիստական (Բոլշեւիկեան) Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի եւ Երեւանի Կոմիտէի ներկայացուցիչները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գիտութիւնների Ակադեմիայի նախագահութիւնը, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գրողների Միութեան նախագահութիւնը, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Կոմսոմոլի Կեդրոնական Կոմիտէի եւ Երեւանի Կոմիտէի ներկայացուցիչները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գիտութիւնների Ակադեմիայի, Գրողների Միութեան, Կոմսոմոլի Կեդրոնական Կոմիտէի եւ Երեւանի Կոմիտէի անդամները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Գերագոյն Սովետի պատգամաւորները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան կառավարութեան անդամները, Հայկական Սովետական Հանրապետութեան Կոմունիստական (Բոլշեւիկեան) Կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէի եւ Երեւանի Կոմիտէի անդամ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ ՋՐՀԵՂԵՂԸ

ՍԻՒՐՄԷՆԷԻ ՀԵՏՔԸ ՁԿԱՅ

1500 ՄԵՌԵԱԼ

Յոլսոյ թերթերը կը գրեն յուլիս 20 թուականով.—

Տրապիզոնի ջրհեղեղը կը շա-
կէ նոյն թափով, մասնաւո-
որ Սիւրմէնէի մէջ, որ հիմ-
ատակ եղած է։

Հեղեղը քշած տարած է վիթ-
կամուրջներ եւ բազմաթիւ
երու ամբողջ հէնքերը։

1500է աւելի մեռելներ
գտնուած են։ Ցաւահար գիւղէն եւ գօն-
շուկայէն հետք մնացած չէ։

Սիզէնէ գիւղը իր 300 բնակ-
իւնով թաղուած է հողերուն

Հարաւային մասին մանուկ մը գտնուած
ւերկրուն երեսը իր օրօրոցին
Եօթը մեռեալ իրենց անկո-
ներուն հետ գտնուած են։

մէնէի մէջ մի միայն 1
ին 70 հազար ոսկի նիւթա-
կորուստ կայ։ Բաբերդի հետ
դակցութիւնը խզուած է։

Տրապիզոնի կուսակալն ու բար-
ակները մարմինները կը փութան
տին վայրը։ Սեւ Ծովի ջու-
կաթսին եւ փլատակներ
փոխադրեն իրենց հետ։ Սիւր-
էի հետքը սրբուած է։

Յուլիս 17ին իրիկուան դէմ
զանգուածներ գահա-
եցան Օֆի շրջակայքը, չորս
ղերու մէջ, որոնց հետեւան-
ի 12 բնակարաններ փլան։ Ժո-
ուրդը ահուդողի մատնուած է։
կու օրէ ի վեր պաշտօնական
ղեկութիւն հասած չէ, ազէտին
րէն փախչողները կը հաւաս-
ն թէ թեթեւ ցնցումներ կը
ին։ Մշուշն ու անձրեւը ան-
արագրելի սարսափի մը մատ-
ած են ժողովուրդը։

Վերջին տեղատարափը աւե-
ած է հունձքը Տրապիզոնի գա-
ան մասերուն մէջ։

* * Ազդումներուն պատճառած
ասները տակաւին կը շարունա-
։ Ըստքաոս եւ Էյրի Տէրէի նը-
կան մեծ գետեր իրենց ընթացքը
խելով իրենց առջեւ եկած տու-
ը, բերքերն ու անասունները
ած տարած են։

Գետերուն քշած տարած տու-
րուն բեկորները օրերէ ի վեր
պէն կը հաւաքուին նաւակներու
ջոգաւ։

Ծովերու մէջտեղը կոճղերու
ա բազմաթիւ հովիւի շուներ,
ւավարներու միջոցաւ ազատուե-
վ գամաք հանուած են։ Ծովին
էջտեղը բազմաթիւ կենդանինե-
դիակներ կը տեսնուին։

Հեղեղներու յառաջ բերած
թական վնասները անհաշուելի
Րիզէի մօտ, Հոռմայեցինե-
ատնէն մնացած բերդի մա-
րը քանդուած եւ այս կողմերը
անգաւոր վիճակ առած են։

* * Տրապիզոնէն կը հեռագրեն
ւլիս 17 թուականով. — Օֆ
աւանի մէջ բոլոր գիւղերը հե-
ղներէն մնացած են։ Հունձքե-
պալթաճի Տէրէին մէջ հարիւ-
ն 50, Սուլաքլը ձորին մէջ հա-
երին 80 եւ 90 ստիճանով ամ-
ղջովին փճացած են։

Չեխնօ գիւղին մէջ Զէտուքա
րան հողերը քշուելով, իրենց
ջերը գտնուած 55 տուները
մբողջովին քշած տարած են։ 80
ոգի հողերուն տակ մնացած են եւ
յր մը կին մը, եւ տղայ մը օր
ը վերջ ազատած են։ 80 հոգին
ենքերէ կը բաղկանայ. տղաքներ
կիներ ասոնց մէջ չեն գտնուիր։

Զանօ գիւղի մեծ մզկիթը եւ
էթուլլահ թաղը 40 տունով
օծէ աւելի անձերով գետին խառ-
ած եւ հետք չէ գտնուած։ Այս
ղին մէջ տեղ տեղ հողը՝ կը
շարժի տեղէն։

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՀՈԳԻՆԵՐ

Հետեւեալ բանաստեղծութիւ-
նը զոր կ'արտատպենք բոլշեւիկ-
եան *Մուրճ Մանգաղէն*, նա-
խանշաններէն մէկն է հոգիին
որ նոր սերունդին մէջ կը
կազմուի ու կ'ամրանայ, հակա-
մարդկային գգացումներու թե-
լադրութեան տակ։

ՀԱՅՐԻՄ

Կարծես թէ չես եղել դու, չես
ծնել երբեք,
Իմ աչքերին ծանօթ չես եղել
դու իմ հայր։

Մայրս դեռ այսօր էլ աղերսում
է միշտ ինձ,
Որ ես գերեզմանիդ դնեմ մի
շիրիմնաքար։

Մայրս պատժում է ինձ երկար՝
քո վշտերից,
Տեղչերից քո մաշած, երազնե-
րից լեզենդ—
Մեր աչքերով արտասուում է
նա միշտ անդադար
Որ ես գերեզմանիդ դնեմ մի շիր-
իմնաքար։

Բայց չեմ զգում իմ մէջ միշտ,
կամ կարօտ քեզնից,
Ու իմ միտքը երբեք քեզնով չի
զեզերում.
Հոգիդ, գիտեմ, իմ հայր, որքան
խուփ է եղել
Ու փակւել է այդպէս ժողով զե-
րեզմանում։

Դուցէ քեզ հարազատ է աղեր-
սանքը իմ մօր,
Բայց ինձ թւում է խորթ, տա-
րօրինակ, ծիծաղ—
Շատ է փոխւել կեանքը, փոխ-
ւել եմ ես, հայրիկ,
Ո՛չ, նման չեմ երբեք իմ հայ-
րերին, աւա՛ղ...

Մայրս խելակորոյս, հեծկլտան-
քից մաշւում,
Օրօրում է յոգնած ձեր գլուխը
կրծքին,
Եւ խնդրում է ինձ, եւ հայհո-
յում ջղային,
Որ ես չեմ խոնարհւում իր ցա-
ղաչանքին

Ես քանդել եմ պապիս շինած
հին խրճիթը
Ու մի նոր տուն ցցել նրա տեղը
փայլուն։
Ու մենք թռչում ենք միշտ,
միշտ առաջ ենք գնում
Մեր այս կեանքով յստակ, մեր
այս կեանքով եռուն։

Ու քեզ հաժար խնդրած շիրմ-
նաքարի տեղակ,
Մեր նոր շէնքի համար ես հիմ-
նաքար կ'առնեմ
Եւ ի զուր է մայրս ինձ աղեր-
սում երկար,
Որ ես գերեզմանիդ դնեմ մի
շիրիմնաքար...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԱԳԱԾԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայի Գիտութեանց Ա-
կադեմիայի գիտական աշխա-
տախումբը որուն նպատակն է Ա-
րագածի ուսումնասիրութիւնը, բա-
ժանուելով մէկ քանի խմբակնե-
րու, արդէն ձեռնարկած է իր
աշխատանքին։ Բացի ջրաչափական
խմբակէն, որ իր աշխատանքը
սկսած է գարունէն, վերջերս գործի
սկսած է նաեւ սարերու եւ ժայ-
ռերու ուսումնասիրութեամբ զբ-
բաղող խմբակը։ Շուտով երեւա-
նէն Արագածի արեւմտեան լան-
ջերը պիտի մեկնի ջրագիտական-
քիմիական եւ ջրագիտական-եր-
կրաբանական խմբակները՝ դեկա-
վարութեամբ բրոֆ. Վ. Գ. Խլո-
պինէ եւ Բ. Լ. Լիչկովի։

Աշխատանքը նախապէս այ-
ցելած է Այղր լիճը պիտի ծանօ-
թանայ Արագքսի հովիտի երկրա-
բանական կազմին եւ ջրի պիտի
կապէ իր յետագայ աշխատանք-
ներուն։ Խմբակները ուսումնասի-
րութեան վայրերը պիտի մնան 2-3
ամիս եւ պիտի հաւաքեն ջու-
րերու եւ կաթերու բազմաթիւ նը-
մոյշները։

Մօտ ատենէն Արագածի շըր-
ջանը պիտի մեկնի նաեւ բնագի-
տական խմբակը՝ սիլինկովի գըլ-
խաւորութեամբ, որ պիտի ու-
սումնասիրէ «գրգօ» կոչուած աղ-
մուկները։ Լենինկրատի մէջ յատ-
կապէս պատրաստուած ատիոյի
միջոցով այդ երեւոյթներն ու-
սումնասիրող նորահնար գործիքը
յարմար գտնուած է ակագեմա-
կան Մուհկեւիչի եւ բրոֆ. պետ-
րովսքիի կողմէ։

Արագածի չոկատը, որ գիտու-
թեանց Ակագեմիայի գիտական
արշաւախումբին մէկ մասը կը
կազմէ, որոշած է ուսումնասիրել
Արագածի խնդիրը եւ գլխաւորա-
պէս յուսաբանել այն հարցը թէ
կապ կա՞յ արդեօք Արագածի վե-
րին մասի եւ ստորոտներու ու ա-
նոնց մերձաւոր շրջաններու աղ-
բիւրներու միջեւ։

ՅԱՒԻՏԵՆԱԿԱՆ ԼՈՅՍԸ

Փրինսթըն (Ամերիկա) հա-
մալսարանէն Յոթ. Է. Նիւթըն
հրվէյ դասախօսութեան մը մէջ
կը յայտարարէ թէ գիտական
միջոցներ ձեռք առնուած են զար-
գացնելու լոյս մը, որ անվերջ
կերպով վառի առանց տաքու-
թեան, եւ ինք իր մոխիրով սնա-
նի։ Այս լոյսը պիտի կոչուի «Ապ-
րող լոյս», ինչպէս կայծուիկին
լոյսը, որ հիմ կը ծառայէ գիտա-
կան հետազօտութեանց։

Թէպէտ այս ուղղութեամբ
առնուած հետազօտական քայլերը
թիւով քիչ են, սակայն քննու-
թիւնները առաջ կը տարուին ե-
ռանդով։ Քառասուն խումբ կեն-
դանիներ եւ երկու խումբ բոյսեր
կան, որոնք լոյս կ'արձակեն կամ
կը պսպղան։ Յոթ. Հարվէյ կ'ըսէ
թէ անոնց լոյսը երբեք ֆոսֆորա-
յին չէ, ինչպէս ժողովուրդը կը
կարծէ, եւ երբեմն դժուար է ճշդել
թէ ինչէ՞ն առաջ կու գայ ոմանց
արձակած լոյսը։

Այս կարգի կենդանիներուն
եւ բոյսերուն «պաղ լոյսը» մի-
ագումն է ջուրի, թթուածինի,
լուսաթերի եւ «էնզիմի»մը։ Ասի-
կա մէկն է այն «փրոթէն»ներէն,
որոնք բորակածնային տարրեր
են եւ կը գտնուին դանազան ձեւե-
րով բոլոր ապրող արարածներու
մէջ։

«Էնզիմները» գործունէու-
թեան ազդակներ են, ուժեր,
փոքր համեմատութեամբ՝ բայց
զօրեղ ազդեցութեամբ։

Յոթ. Հարվէյ այնուհետեւ
կը բացատրէ յիշեալ տարրերու
փոխադրեցութիւնը, որմէ առաջ
կուգայ «պաղ լոյսը», եւ յոյս
կը յայտնէ թէ պիտի գայ ատենը
երբ կարելի պիտի ըլլայ լուսաւո-
րութեան նոր միջոց մը տրամա-
դրել մարդկութեան։

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՏԵՐԵՒԻ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԺԱՆԹԻՕՑ.— Պուա-քո-
լոնպի, քոլոնպի եւ Արժանթէօյլի
մէջ կարգ մը Հայ կիներ բան
գործ ըրած են որթատունկի տե-
րեւի գողութիւնը։ Ամէն գարնան
կը թափին որթատունկերու վրայ,
անխնայ կոփելով եւ մերկացնե-
լով զանոնք, չորցնելու աստիճան,
մասնաւորապէս Արժանթէօյլի
մէջ որ հարուստ է իր պարտէզնե-
րով եւ այգիներով։ Քանի քանի
անգամներ յանցաւորները բռնուած
են, նախատուած ու պայուսակները
պատուած։ Ցեղագիները նախ
հնդրանքով եւ յետոյ սպառնա-
լիքով հասկցուցած են որ եթէ այդ-
պէս շարունակուի, հետեւանքը
գէշ կ'ըլլայ։ Սակայն աւարա-
ռուները «տոլմա»յի սիրոյն ամէն
վտանգ աչք առնելով, կը շա-
րունակեն գողնալ։ — «Քա նու-
նիկ, այս ա՛գամ ալ եթէ յայտ
դինք, կարաս բերնէ բերան պիտի
լեցուի. — «Այս ալ ուրիշ անգամն է, դեռ մեր կարասը կէս չէ եղած»։—«Ցանգանքը քուկդէ, ասոր անոր բաժնեցիր, հիմա ալ կը տրտնջաս»։

Այդպէս խօսելով արդէն հա-
սած էին պարտէզները եւ պայու-
սակները կ'ուռէին որթատունկի
տերեւով։

— Հանըմ, չանթաս լեցուե-
գաւ, շուտ ըրէ երթանք։

— Իմս ալ լեփ լեցուն է,
բայց կարաս կէս է, օգնէ ինձ
գոնէ եփելու մը համար ալ ծոցս
լեցնեմ։

Ցակաւին վերջին բառը բե-
րանը, երկուքը մէկէն կը բըռ-
նուին, պայուսակները կռնակը,
քիթ ու բերանին բռունցքի հար-
ուածներէն արիւնլուայ կ'առաջ-
նորդուին Արժանթէօյլի ոստիկա-
նատուն։

Պարտիզպանը դատ բացած է
եւ 200 ֆրանք հատուցում կը
պահանջէ։ Հայ կիները գայթակ-
ղութեան տեղի չտալու համար
կը համաձայնին պահանջուած
դրամը տալ։ Սակայն ոստիկանա-
պետը խնդիրը դատով վերջացնե-
լու համար պատրաստուած տեղե-
կագրին հետ միասին կը ղրկէ
քոլոնպի ոստիկանատունը որ պարտ
ու պատշաճը տնօրինէ։ Աւելցնենք
որ կիները քոլոնպի շրջանին կը
պատկանին։

Այս բոլորէն յետոյ, այլ
բարոյական եւ նիւթական ապ-
տակէն յետոյ պիտի խրատուին
արդեօք...

Պ. վարդանեան

ՄԱՒՍՈՒԼԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՏԵԼԱՐԻՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

*Վիրոֆլէյէն (Փարիզ) Բաղէշ-
ցի Տիկին Մարգարիտ Մ. Մա-
նուշակեան յիսուն ֆրանք ղրկ-
կած է մեզի, յատկացուելու հա-
մար Վասպուրականցիներու տե-
ղաւորման գործին (Մուսուլ)։*

*Կը խնդրուի Փարիզի կամ
Մարսէյլի վասպ. Հայր. Միու-
թենէն, ստանալ համապատաս-
խան ընկալագրով։*

ՕԳՈՍՏՈՍ 1ԻՆ ԿԸ ԼՐԱՆԱՅ „ՅԱՌԱՋ"Ի ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ

1.— Շատ մը բաժանորդներ ԱՒԿԱՒ ՀԱՇԻՒՆԵՐ ՈՒՆԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ։

ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ ԱՅՍ ԹՈՒԱԿԱՆԸ, ՎԵՐՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ։

2.— Ուրիշներ ալ կան, որոնք սանթիմ չեն վճարած մինչեւ այսօր, հակառակ ղրկուած ազդերուն եւ նամակներուն։

Կ'ՈՒԶԵ՞Ն ՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՔ ԻՐԵՆՑ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ կամ դիմենք ուրիշ անհաճոյ միջոցներու։

3.— Իսկ ֆահֆահիչ մեծամասնութիւնը մեր բաժանորդներուն, որ բարեխղճօրէն կատարած է իր պարտքը, անշուշտ պիտի ուզէ մղում տալ «Յառաջ»ին, չորս տարի անընդհատ կարդալէ յետոյ այս թերթը։

ՀՐԱՇՔ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՐ, ԵԹԷ ԱՄԷՆ ՀԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԷԿ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷՐ։

ԲԱՅՑ ԴԺՈՒԱՐ ԲԱՆ Է ՈՐ ՏԱՍԸ ՀԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ՊԱՐՏՔԻ ՍԵՊԷՆ ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԵԼ։

«Յառաջ»ը չունի ոչ մեկենաս, ոչ նպաստ, ոչ ալ գազտնի վարկեր։ Ան ինքնապահ դարձած է շնորհիւ իր ընթերցողներուն։ Եւ կը հոգայ իր ծախքերը, ներկայ վիճակին մէջ։

Բայց, ՄԵՆՔ ԱԻԵԼԻՆ Կ'ՈՒԶԵՆՔ ԸՆԵԼ։ Կ'ուզենք լրացնել կարգ մը բաժիններ։ Կատարելագործել ուրիշներ։ Վճարել աշխատակիցներուն եւն.։

«Յառաջ»ի բարեկամներուն ձեռքն է դիւրացնել այս առաջադրութիւնները, *ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼՈՎ։*

Տեղական (ֆրանսական) թերթերը, որոնք հարիւր հազարներով կը սպառին, եւ մեծ մասով բաժնետիրական ընկերութեանց դիմած են, տարին քանի մը անգամ հանգանակութիւններ կը կատարեն, թախանձագին կոչեր կ'ուղղեն իրենց բարեկամներուն, հակառակ հասոյթի այնքան լայն աղբիւրներու, նպաստներու եւ մեծագումար ծանուցումներու։

Մենք սրտաբաց կ'ըսենք.—

«Յառաջ»ի բարեկամները *ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ* գտնելով, օգնած պիտի ըլլան աւելի կատարելագործելու *ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԻԱԿ ՕՐԱԹԵՐԹԸ։*

Ա՞ՅՍ ԱԼ ՊԻՏԻ ԼՍԷԻՆՔ...

Փարիզի լրագրական կրպակներէն մեզի լուր կուտան թէ կարգ մը Հայեր կուգան կ'առնեն ծախելու հայաստանեան «Յառաջ»ները եւ կ'անհետանան, առանց դրամը վճարելու։ Այնպէս որ, մէկ-երկու կրպակներ ստիպուած են ներսը պահել թերթերը։

Ա՞յս ալ պիտի տեսնէինք, Փարիզի մէջ...

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիր, յուլիսի թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Եղիա Գասպարեան.— Սափ-
ֆօ, *Հայման.*— Քառեակներ,
Պերճուհի.— Գողգոթան, *Կ. Մկր-
տիչեան.*— Ջկայ ինձ գարուն,
Լեւոն Նաիրցի.— Տխուր մի երգ,
Վ. Շուշանեան.— Օրերը գեղեցիկ
չեն, *Զարմայր Զրադաշտ.*— Վե-
րածին, *Մաննիկ Պէրպէրեան.*—
Նիսի առաւօտները, *Օհան Կարօ*
— երբեմն..., *Յ. Օշական.*— Ցակ
պտուկ, *Արժէն Անոյշ.*— Մեր եր-
գը, *Կ. Չօքսիւզեան.*— Մեղքը,
Կ. Մկրտիչեան.— Թող փչեն
հողմեր, *Հ. Տէօվլէթեան.*— Գա-
գաղը, *Լեւոն Շանթ.*— Թատրոնն
ու իր պահանջները, *Վալերիյ
Բրիւսով.*— Հայաստանի բանաս-
տեղծութիւնը, *Յովհ. Մահտես-
եան.*— Հայրենի կարօտ, *Յ. Գ.
Պուրսալեան.*— Սուէտիոյ հերո-
սամարտը, *Հ. Ամիրեան.*— Եգիպ-
տահայ գաղութը, *Ռուբէն.*— Ի-
րանի եւ Թուրանի բարեկորո-
գումների զուգակշիռը, *Յ. Ճ.
Սիրունի.*— Հայերը Ռումանիոյ
մէջ, *Յ. Զաւրեան.*— Լեհահայոց
գաղթը, *Մ. Վարանդեան.*— Ռաֆֆի, *Մատթէոս.*— Իմ կեան-
քի յուշերից, *Ա. Աթան.*— Հայ
կեանքը (Ամսական տեսութիւն։

Հասցէ. Hairenik Monthly,
13-15 Shawmut Street, Boston
Mass. U. S. A.

*ԵՐԿԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ, Հ. Հաճբարձումեանի (բանաստեղ-
ծութիւններ և պատկերներ) հա-
տոր Գ., Տպ. Մխիթարեան՝ Վի-
ենա, գին 1.50 տոլար։*

ԱԿՈՒԱՅԻ ՅԱՒ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայրենակիցները Clinique de l'Ecole Dentaire Française (29 Boulevard Saint-Martin) մէջ ամէն խնամք պիտի գտնեն։ Յիշեալ ատամնաբուժարանը կը վարեն յայտնի փրոֆէսէօրներ, գիտական վերջին կատարելագործութիւններով։ Ակռայ քաշելը ձրի, ակռաներու եւ ատամնաշարի շինութիւնը՝ չափաւոր գիներով։ Ցամելը ապահովուած։ Թարգման՝ ամէն լեզուներու համար։ Ամէն օր ժամը 9 — 12։ Հեռաձայն Archives 55-09։ Ց.

ծաւորներ եւ պաշտօնեաներ, որոնց շատերը ձեռնակապ ու. նէին եւ չէին կրնար մնուդ առնել:

Վերջին օրերս ձերբակալուածները հարիւներու կը հասնին: Երկաթուղագծի ամբողջ երկայնքին սպիտակ պահակեան հրոսախումբեր կը կազմակերպուին՝ խորհրդային հող արշաւելու համար: Լուրեր կան թէ բազմաթիւ խումբեր կը յառաջանան դէպի խորհրդային սահմանագլուխը:

Աշխատաւորական դահլիճը յաղթեց

Եգիպտոսի մարզպան Լորտ Ճորճ Լոյտի հրաժարականին առթիւ ծագած տագնապը փակուեցաւ աշխատաւորական դահլիճին յաղթանակով: Պատասխանելով Պոլտուինի հարցապնդումին, արտաքին նախարար Չէնտըրսըն յայտարարեց թէ պահպանողական կառավարութեան օրով հինգ անգամ անհամաձայնութիւն ծագած էր մարզպանին եւ արտաքին նախարարին միջեւ: 1926ին Լորտ Լոյտ չէր ուզեր որ Զաղլուլ փաշա վարչապետ ըլլայ, Չէմպրլէյն կը յորդորէր չմիջամտել, սակայն մարզպանին տեսակէտը յաղթանակեց. 1927ին Լորտ Լոյտ կ'ուզէր աւելցնել եգիպտ. երկաթուղիներու անգլիացի պաշտօնեաները. Չէմպրլէյն մերժեց եւ յաղթանակը տարաւ: Նոյն անհամաձայնութիւնը՝ Աղէքսանդրիա անգլ. ժարտանաւեր ղրկելու, եգիպտոսի մէջ հրապարակային հաւաքոյթները արգիլելու եւլն.ի առթիւ:

Այս պայմաններուն տակ Չէնտըրսըն հեռագրեց մարզպանին որ Լոնտոն գայ եւ կացութեան մասին զեկոյց տայ իրեն: Լորտ Լոյտ Լոնտոն հասաւ յունիս 19 ուրբաթ օր, սակայն նախարարը տեսնելու գնաց երեքշաբթի օր միայն ու գրաւոր հրաժարական տուաւ, որ ընդունուեցաւ:

Չէնտըրսըն աւելցուց թէ նախարարական յանձնաժողով մը կազմուած է՝ զբաղելու համար եգիպտական խնդրով եւ իր առաջին նիստը պիտի գումարէ երկուշաբթի: Ըստ իրեն ներկայ ուժգին յարձակում գործեց կառավարութեան վրայ: Ի վերջոյ Մաքտոնըլտ յուզիչ կոչ մը ուղղեց խորհրդարանին՝ փուճ վէճերով չծանրացնել կացութիւնը Եգիպտոսի, որ արդէն շատ կնճռոտ է: Իր ճառը բոլորի ջերմ ծափերուն արժանացաւ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՐԻԶի ամերիկեան դեսպան Նիւ Ճըրզիի հանրապետական ծերակուտական Ուոլթըր Իվընս էճ, հանգուցեալ Մարյըն Հէրիսի տեղ:

ԱՄԵՐԻԿԱՑի երկու օդանաւորդներ՝ ձէքսըն եւ Օ'Պրայըն տեւողութեան մրցանիշը կոտրեցին առջի օր Սէյնթ Լուիզի շրջանին մէջ, օդին մէջ մնալով 300 ժամ: Վերջին մրցանիշն էր 246 ժամ 43 վայրկեան: ձէքսըն եւ Օ'Պրայըն դեռ յաժաք չեն իջած:

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅէն կը հեռագրեն թէ 16 օրէ ի վեր սաստիկ տաք կ'ընէ երկրին մէջ: Սթարա Զակորայի մէջ հրետանիի ռազմանիւթի մթերանոց մը կրակ առաւ: Զինուոր մը վիրաւորուեցաւ: Ուրիշ կորուստ չկայ:

ԱՄԱՌՈՒՆ ՄԻԱԿ ԴԱՇՏԱՀԱՆՂԷՍԸ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Ջ. Ե. Ս ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այսօր կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Քլամարի անտառին մուտքին վրայ գով եւ գեղեցիկ դաշտ մը

Նախագահութեամբ Պ. ՆԻԿՕԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆի

կը խօսի՝ Թ. ՄԵԾԱՏՈՒՐԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ պար: կը մասնակցի Թ. սուիսա Աբգար: Անակնկալներ եւ խաղեր: ձոխ պիւֆէ:

Առաջնորդներ պիտի սպասեն կայարանին առջեւ: Հաղորդակցութեան համար՝ առնել փոքր տը վէրսայլէն 89 թիւ թրամուէյը եւ իջնել Թէրմրիւս (Քլամար):

ԱՅՑ ԻՇԽԱՆ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ

Շավիլի գերեզմանատունը, Մոնփարնասի կայարանին մօտ (Մանասորի տարեդարձին առթիւ) այսօր կիր. ժամը 4ին Հաղորդակցութեան միջոցներ.—շոգեկառք՝ Փարիզէն Montparnasse կայարանէն եւ իջնել Շավիլ, թիւ 1 թրամուէյ՝ Լուվրէն կամ Փորթ Մայն Քլուէն եւ իջնել «Puits sans vin» կայարանը:

Տօքթ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél Trudaine 88-77

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շ.է: 62 Ruede la Rochefoucauld բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. Nord Sud: Pigalle.

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՀԻ VETZEL
1 Rue Auber
(Place de l'Opéra)
ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՀԻՐԸ

«Երկունք» *Այսօր կիր., լոյս տեսաւ Ջ. Ե. Ո. Մխիթեան օրկանին 4րդ թիւը, ճոխ եւ պատկերազարդ: կոչ մը ուղղուած Յունաստանի որբերուն, Քննադատութիւն Զօպանեանի քաղաքական կեանքէն, Որբերուն խօսքը Մայիս 28ի մասին, Գրական էջ մը Օհան Կարոյէ, եւալլն: Տարեկան բաժնեգին 22 ֆրանք:*

Դիմել՝ Kurkdjian, 247 Bld. Voltaire, Paris (11e):

ՎԱՃԱՌԻ ՄՐԱՀՆԵՐ

Salon des Clochettes *Տնօրէնութիւնը 149* bis Av. d'Argenteuil *(Asnières).*

Կը յանձնուցանէ թէ իր սրահները կը տրամադրէ իր յաճախորդներուն, նշանառութի, հարսանիքի, ժողովի եւայլնի համար շաբաթ եւ կիրակի օրերը եւ ամէն երեկոյ:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապտրաթուառ: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.*

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԴԱՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷ՛Ք ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ
UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով: Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը՝ կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ
Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ երդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ: Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հաղորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières, Tel. Grésillons 14 50:

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտ՝ Դր Կ'ընդ. նի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 3: ԱՏԱՄ ՆՈՒՅՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)
CABINET **V. YARJANIAN**
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)
Tél. CENTRAL, 97 39 եւ 96.70
Կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատեր *պաշտպանելով ֆրանսացի հանրածանօթ պաշտօնակիցներու հետ, վարչական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում: Արկածի դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի: ԾՐԱՆՍԱ մտնելու համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում: (ԱԶԻՏԱՎԻՒ): Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն: Վիզա ամէն երկրի համար:*

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս: Խորհրդակցութիւնները ձրի են:
Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ՇԱՆ ԳԱՀՎԷՃԵԱՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿ
39 Rue de la Tour d'Auvergne, PARIS (9e)
Nord Sud: N. D. de Lorette et Anvers
ՄԱՔՈՒԻՐ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՆՈՒՐԲ ԳՈՐԾ
ԳԻՆԵՐԸ ՋԱՓԱՒՈՐ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՆԱԼՈՒ ԳԱՂՏՆԻՔԸ
Vigorax du Dr. Bing (Laboratoire des Produits du Dr Bing) միակ դեղն է որու գործածութեամբ ամէն տարիքի մարդ ինքզինքը կը զգայ ուժեղ, առոյգ եւ երիտասարդ:
Vigoraxը կը զօրացնէ ջղային էներոնական դերութիւնը, արմատապէս կը բուժէ անկարողութիւնը, մտային տկարութիւնը եւ սեռային ջղասպառութիւնը:
Vigoraxը կ'երիտասարդացնէ եւ կ'ուժեղացնէ մարմինը առանց վնասելու, որովհետեւ toxique չի պարունակեր:
Դիմել նամակով միակ կեդրոնատեղին՝ Massis Salyandjian, 115 Bld. Ney, Paris (18e): Գին Ֆրանսայի համար 20 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 50 Ֆր.:

Շավիլ վիրոֆլէյ եւ վէյիգիի
ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵՆ
2 Rue Pasteur, Viroflay շավիլի էնվալիտ կայարանէն վէլիգի երկարող պոդոտային աջ կողմի երկրորդ անկիւնը: կը ստանձնէ չափի վրայ ապրսպրանքներ: կը նորոգէ ամէն տեսակ կօշիկներ: Խնամուած եւ տոկուն աշխատանք:
Գիները՝ չափաւոր: Հեռու բնակողներէ կը խնդրուի ղրկել իրենց հասցէն ներկայանալու համար իրենց բնակարանը:

ՁԱՇԵՑՔ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑՔ՛Ք
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Հետեւեալ չափաւոր գիներով
12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE Սիգիք-Շոլ՝ 37 Av. Wagram

Կ'ուզուի *ժէտսէ բոպեր կարող վարժ կարուհիներ: Մնայուն գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել՝ Մ. Գուլումճեանի, 40 Rue de la Mare, Paris (20e), առաջին յարկ, թիւ 5 սենեակ: Մէթրօ՝ Couronnes.*

Կ'ուզուի *Հիւսուածեղէնի (tricot) ֆրանսական տան մը մէջ քիչ շատ ֆրանսերէն գիտցող գործաւորուհի մը որ պիտի աշխատի montageի (հիւսուած կտորները կազմելու և կարելու): Ապահով գործ եւ գոհացուցիչ վճարում: Դիմել՝ ժամը 9 11 Maison Mme J. Brunel, 7 Rue du Cardinal Mercier, Մէթրօ Pl. Clichy.*

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը երկու հարիւր ֆրանքով:
63 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
73 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ
Կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր պիտի յայտնէ մօտ օրէն:

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ
RESTAURANT COSMOPOL
20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝
փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մշակուած ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ: Գիները մատչելի քսակներու:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sc.
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants Malades եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Mi
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը [illegible] ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odéon Tél. Danton

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE
ՀԱՅԵՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE
H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil
Այս երեք աշխարհածանօթ ընկերութիւններու այս տա[illegible] նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կող[illegible] գուած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամբնավերջին մ[illegible] ինչպէս նաեւ հայերէն նոր եղանակներ եւ Աբշին մա[illegible] բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները:
Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղ[illegible] ուած գ[illegible]

ՀԱՑ ՍԱՓՐԻՉ SALON DE COIFFEUR
ՄԱՆԻՔԻՒՐ, ՕՆՏԻԼԱՍԻՈՆ ԵԻԱՅԼՆ
ԱՐԾԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ
ընկերակցութեամբ *ՎԱՀԱՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆի*, կը ծանուցանէ յաճախորդներուն թէ իր խանութը փոխադրած է նոր խանութին դիմացը:
12 Rue de Nesles (Ռիւ Տօֆինի մէջ), Մէթրօ Odéon

ՀԱՅԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌ
MAISON JOLIVET
17 Rue St. Lazare (Rue St. Georges-ի անկիւնը)
Nord Sud: N. D. de Lorette, Թել. Trudaine
ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՏՈՆ
Երէկ կ'ուզէք առանց վտանգի նիհարնալ, գործածեցէք տեղ մեր մասնաւոր եղանակով պատրաստած SIN JOLIVET հաբերը:
Ուսիվիմ խաշխաշով, շուշմայով, ճապուռով եւ քինով պատրաստուած հաբեր:
Փարիզի մէջ ապագրանքները կը յանձնուին բնակարան
Ներկայ կտրօնը ներկայացնողին հարիւրին 15 զեղ[illegible]

ՆՈՐ ՀԱՍՑԷ
ՏՕՔԹ. ԵԱՂՈՒՊ
Կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի, Ուրբաթ եւ շ[illegible] օրերը ցերեկէն վերջ ժամը 2էն 6:
Métro St. Denis 15bis Boulevard St. De[illegible]

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՍ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. [illegible]

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶի Կ. ԹԱՂի ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶՈՒՍԵՒԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹ[illegible]
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ E[illegible]
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԺԱՄԱԳՈՐԾ ԵՒ ՈՍԿԵՐԻՉ
ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ՊԵՏ ՕՄԿԱ ԺԱՄԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ ԺԸՆԵԻ ԴՈՐՄԱՐԱՆ
29 Rue Mathis, փարիզ, Մէթրօ՝ Crimée,
R. C. Seine 248, 459 թեռ. Nord [illegible]
Նորոգութիւն՝ ժամացոյցներու եւ ոսկեղէն առարկաներու ձոխ մեծք՝ Զէնիթ, Լոնժին, Էլէգանս, Օմէկա, Լիփ, Ռոսկ ժամացոյցներու, Քարիւեօն Ուէսթմինսթրներու, ակնեղէնու, ոսկեղէն եւ արծաթեղէն ամէն տեսակ առարկաներ

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՈՒՄՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵԻՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագրատ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1929

30 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1020 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՆՀԱՆԳԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԱԼԻՔԸ

Խռովայոյզ, ջղագրգիռ վիճակ մը կ'ապրի աշխարհը: Անհաւորապէս ծերունի եւ հաստավիզ Եւրոպան:

Վերջին ապացոյցը՝ Օգոստոս 1ի ցոյցերուն առթիւ կատրուած խստութիւնները, որոնք թէեւ կը տարբերին երկրէ մը, բայց կը մատնեն միեւնոյն հոգեբանութիւնը:

Ֆրանսայի մէջ ապրելով, օրը օրին կը լսենք ու կը տեսնք այստեղ կատարուած հետապնդումները,— բացառիկ՝ շատ տեսակէտներով: Օրուան լուրերը միեւնոյն պատկերը կը հաստատեն ուրիշ երկիրներու մէջ ալ,— Գերմանիա, Աւստրիա, Զեխո-Սլովաքիա, Լեհաստան եւայլն: Բալկանեան երկիրները արդէն շատոնց կոտրած են մրցանիշը: Իսկ երկու կայսրներ, Իտալիա եւ Սպանիա, տարիներէ ի վեր ենթարկուած են մարդկային պիրկ բռնապետութեան մը, աւելի բրտօրէն կը շաչեն մտրակը, օգոստոսեան ցոյցերուն առթիւ: Աւելորդ է խօսիլ բռնապետութեան, այսպէս կոչուած բանուորա-գիւղացիական արքայութեան մասին, ուր տեւէ չի շարժիր առանց ոստիկանի հրամանին:

Մնաց որ, Մոսկուան է փոթորկաբեր թռչունը: Անոր խրտնութիւնը կանչին վրայ, ամէն երկրի մէջ պատրաստուած են ծրագիրներ, քաղքենի-դրամատիրական աշխարհը սարսելու: Զարթելի վախնալուն մը շարժման մէջ դրած է Գ. Միջազգայինի հպատակները, որոնք հրաշքներ կը խոստանան ամէն բերի մէջ, բացի Խորհրդային Միութենէն: Անշուշտ անոր համար որ, ազատութիւնը, հաւասարութիւնը, ընչազուրկներու գաւրութիւնը եւ միւս բոլոր հրաշալիքները արդէն իրագործած են աշխարհի վեցերորդ մասին մէջ, եւ կը մնայ փըրկութիւնը…

Տարբեր պարագաներու մէջ, իսկապէս յեղափոխական եւ ողկոյին ցոյց մը պիտի համարուէր օգոստոս 1ի ընդդիմադիր տերազմին եւ ներկայ ընկերային ու տնտեսական չարիքներուն դէմ, որոնց զարհուրելի ծանրութեան տակ միլիոններ տքան, կը հեւան, ու կը հիւծին: Երբեք այսքան տեսանելի, ափելի չէր եղած դրամապետութեան եւ աշխարհակալութեան լուծը՝ աշխատաւոր բազմութիւններուն, նոյնիսկ ամէն ժողովուրդներու մէջքին վրայ: Եւ երբեք, օրուան հզօրը այսքան ահ ու դողի մատնուած չէին, միլիոններու գիտակցութեան եւ գայրոյթին առջեւ:

«Այդ մե՛նք ենք գալիս»…

Եւ սակայն — այս բոլորին մէջ, ողբերգականը այն է որ, կայ յեղափոխական շարժումներու եւ մանաւանդ Օգոստոս 1ի ցոյցերուն կազմակերպիչները իրենք՝ ամէնէն ծուն, նենգամիտ եւ բթամիտ մարդիկն են: Աւելի շատ իտիկոններ, բախտախնդիրներ, քան յեղափոխականներ: Անշուշտ, անկեղծօրէն գաղափարական տարրեր չեն պակսիր նոյն Մոսկուայի մէջ: Բայց, ինչ որ կը տեսնենք այսօր, ռուսական յեղափոխութենէն տասը տարի յետոյ, տխուր եւ տրժգոն ծաղրանկար մըն է: Պատկեր մը որ ոչ միայն կը սառեցնէ ն յեղափոխական ոգին, այլեւ օրէ օր աւելի կը մթագնէ ն: Եւ միեւնոյն ատեն, կ'ուրախացնէ բոլոր մութ, հակափոխական, յետադիմական տարրերը:

Բոլորովին պարապ տեղը չէ որ բոլշեւիկները կը համարէն բնական գինակիցները ամէնէն պահպանողական եւ բռնապետական ուժերուն:

Անոնք ճեղքելով ընկերվարական-աշխատաւորական ճաոր, անխնայ կոիւ յայտարարելով բարեշրջական բոլոր տարուն դէմ, մնացին մինակ եւ կողք-կողքի՝ փաթիշահներու, սոլինիներու, Մ. Բէմալներու, փաշաներու եւ սոֆթաներու: Միջազգային աշխարհակալութիւնը խորտակելու պատ՝ով, անոնք սրեցին Ասիոյ և Ափրիկէի տիրապետող, վերին ւերուն ամէնէն վայրագ ախորժակները: Անոնք հայհոյեցին երես դարձուցին ընկերվարութեան հիմնադիրներուն և ոգներուն, եւ առանց կարմրելու մէկ սեղանի շուրջը նստան տարիններու, մոլլաներու և խաներու հետ: Անոնք «յեղափոխական» գործ համարեցին արեան մէջ խղդել այս կամ այն ժոուրդին ազատագրութեան Թռիչքը, ողջունեցին Թրքական յաղակները— այսինքն ջարդերը— և մինչև այսօր ալ, պատիւ տեպեն լայն բանալ գայլերու և գոյնզգոյն գիշատիչներու երամանը ժողովուրդներու գլխուն: Իսկ պատերազմ սարքելու— Թէ խափանելու — տեսակէտէն, Գ. Միջազգայինը նոյնքան աւելի վարպետ փրթաւ, որքան այն արիւնոտ ձեռքերը որ կառավարեն այսօրուան աշխարհը:

Երբ աչքի առջեւ են այս փաստերը — մանաւանդ պատաար յիշուած — այդ ո՞ր ժիամիտն է որ պիտի հաւատայ մարդկութեան բարիքին, աշխատաւորութեան շահերուն ար է որ կը կոուին օգոստոս 1ի ցոյցերուն կազմակերպիչներ:

Բայց, հարկ է բացատրել, տակաւին, Թէ ինչո՛ւ համար անգիստ է աշխարհը: Եւ ինչո՛ւ, տարուէ տարի, կը սաստկանան պետական եւ ոստիկանական խստութիւնները, նոյն իսկ էնէն սահմանադրակա՛ն եւ լայնանիստ երկիրներուն մէջ:

Հիւանդագին վիճակը կը տիրէ վերէն վար, մանաւանդ Մեծ պատերազմէն ի վեր: Անոնք որ ճարպ կապած էն ովուրդներու եւ աշխատաւորներու քրտինքով, այլեւս հանտ չեն իրենց փետուրէ անկողիններուն մէջ:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՆՔ ՄԵԶԻ ԴԷՄ

Այս խորագրով խմբագրականներու շարքի մը մէջ, Պէյրութի «Ազդակ»ը դիտել կուտայ (10 յուլիս).

— «Դժբախտաբար մեր մէջ անհամերաշխութեան պատասխանատուները լոկ քաղաքական կուսակցութիւններն ու իսանքները չեն. հայրենակցական միութիւններէն սկսած մինչեւ իգեւոր իշխանութիւններն ու կրթական հիմնարկութիւնները իրենք իրենց մէջ անմիաբան եւ անհամերաշխ են: Հայ վաճառականները, որոնք քիչ շատ փայլուն դիրքի մը տիրացած են, իրար չեն սիրեր եւ աղտոտ պայքար մը կը մղեն իրար դէմ. հայ բժիշկներ, արուեստագէտներ եւ արհեստաւորներ երբեք իրար չեն սիրեր: վերջապէս ընդհանուր հիւանդութիւն մը դարձած է այս, որ բոլորիս մէջ արմատացած է:

Բայց որոշ ուղղութիւն եւ սկզբունք չունեցող միութիւններու կամ անհատներու այդ վիճակը վճռական ազդեցութիւն չի կրնար թողուլ ժողովուրդի ճակատագրին վրայ, եթէ համերաշխ ըլլան մեր քաղաքական կուսակցութիւնները: Դառն իրականութիւնը այն է սակայն որ, անոնք ամենուրեք իրար դէմ բուռն պայքարի մէջ են ղութի օրինակը շատ պերճախօս է:

Մենք չենք գտներ լուրջ պատճառներ տարիներէ ի վեր գաղութներու մէջ տիրող կուսակցական անհամերաշխութեան համար: Բոլորովին անարդարանալի են այս պայքարները եւ աննպատակ: Քաղաքական կուսակցութեանց միջեւ մղուած պայքարներու անհրաժեշտութիւնը պահանջող ոչ անհատնելի սկզբունքներ կան եւ ոչ ալ քաղաքական պատճառներ մեր գաղութներուն մէջ:

Մեր կուսակցութեանց քաղաքական ուղղութիւնները երբեք պատճառ չեն ըլլար որ անոնք գաղութային համերաշխութիւն չունենան: Հայաստանի ներկայ կարգերն ու իշխանութիւնը քննադատելով դաշնակցութիւնը երբեք իրաւունք չունենար անոնց հանդէպ բազմաձայն պատարագներ կատարող շնչակեանները հետ համերաշխելու՝ գաղութային գործերու շուրջ: Նոյնը նաեւ շնչակեաններու եւ ռամկավարներու համար, որոնք իրաւունք չունին պահանջելու դաշնակցութենէն որ իրենց հետ միասին երկրպագութիւն ընեն Խորհրդային Հայաստանի ներկայ իշխանաւորներուն»:

ՀԵԼԵԼԻՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Օֆէն կը հաղորդեն Թէ փլուզումները կը շարունակուին այնտեղ եւ սիւրմէնէի մէջ: Ժողովուրդին մեծ մասը բաբերդի մօտ ձէնճիլ արօտավայրը քաշուած է: Սօլուքլու ՏԷրէյի 38 գիւղերուն մէջ 185 հոգի մեռած եւ 85 տուներ փլած են: Վտանգաւոր վիճակի մէջ կը գտնուին 1280 տուներ:

ՊՈԼՍՈՅ Սպիտակ Ռուսերէն 50 հոգի մարսիլիոյ ճամբով Հարաւ. Ամերիկա դրկուած են Ազգերու Դաշնակցութեան ներկայացուցիչին կողմէ: Սեպտեմբերէն վերջ ալ ուրիշ 50 հոգիներ պիտի դրկուին:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պրիան կը կազմէ նոր դահլիճը

Ինչպէս հաղորդած էինք մեր կիրակիի թիւով, նախարարական խորհուրդը էլիզէի պալատին մէջ նիստ գումարելէ յետոյ, հաւաքական հրաժարական ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահին: Պ. Տումէրկ, ըստ սովորութեան, խորհրդարանի նախագահներն ու կուսակցութեանց վարիչները լսելէ յետոյ, բոլորին միաձայն հաւանութեամբ, արտաքին նախարար Արիսթիտ Պրիանի յանձնեց նոր դահլիճին կազմութիւնը:

Պրիան քանի մը օրէ ի վեր բանակցութիւններ կը վարէ զանազան խմբակցութեանց հետ եւ կը յուսար երէկ իրիկուն վերջնապէս կազմել դահլիճը եւ ցանկը ներկայացնել Հանրապետութեան Նախագահին: Պրիան պարզապէս նախկին դահլիճը պիտի վերահաստատէ իր դիրքին մէջ: Սակայն որպէսզի աւելի մեծ հեղինակութեամբ ներկայանայ Լահէյի խորհրդաժողովին, որ մօտ օրէն պիտի գումարուի՝ զբաղելու համար Եընկի ծրագրով եւ Հենոսի պարպումով, Պրիան կը փափաքի իրեն հետ ունենալ նաեւ Խորհրդարանի կարեւոր խմբակցութիւններէն արմատական-ընկերվարականներու աջակցութիւնը:

Ինչպէս կը յիշուի, այս կուսակցութեան պատկանող չորս նախարարներ հրաժարած եւ մերժած էին մտնել փուանքարէի «Չինադադարի Դահլիճ»ին մէջ, համաձայն իրենց տարեկան համաժողովի որոշման: Այս անգամ՝ բացառիկ կարգադրութիւնով մը — ինչպէս Մեծ Պատերազմին — Պրիան արմատական-ընկերվարական կուսակցութեան երկու գլխաւոր վարիչները՝ Էրիոն եւ Տալատիէն պիտի ուզէ առնել դահլիճին մէջ՝ իբրեւ պետական նախարար, առանց ոեւէ մասնաւոր պաշտօնատան վարչութիւնը յանձնելու անոնց, պարզ խորհրդականի հանգամանքով: Այսպէսով կը յուսայ աւելի ուժով կառավարութիւն մը կազմել:

Պրիան ասով 12 անգամ վարչապետ եղած կ'ըլլայ:

Սուրիոյ հայգաղթականներու տեղաւորումը

Սուրիոյ հայ գաղթականներու տեղաւորման յանձնախումբի վարիչ եւ Ազգերու Դաշնակցութեան Լիբանանի եւ Սուրիոյ ներկայացուցիչ Ժորժ Պիւռնիէ, որ Հիւսիսային Սուրիա մեկնած էր՝ քննելու համար հայ գիւղերու վիճակը եւ տեղաւորման աշխատանքները, Պէյրութ վերադարձաւ:

Պիւռնիէ Հիւսիսային Սուրիոյ հայ գիւղերու ներկայ վիճակին եւ բերքերուն մասին ընդարձակ տեղեկագիր մը ղրկելէ վերջ Ազգերու Դաշնակցութեան, մեկնեցաւ Լաթաքիա, հոն հաստատուելիք հայ գիւղերու յարմար հողեր գտնելու համար: Շուտով հայ գաղթականներ Պէյրութէն պիտի փոխադրուին դէպի այդ գիւղերը, ուր անոնք պիտի զբաղին բամպակի եւ թթենիի մշակութեամբ:

Եգիպտոսի նոր վարչապետը

Գահիրէի «Էլ-Մոքաթթամ» թերթի Լոնտոնեան թղթակիցը կը հեռագրէ Թէ ներկայիս Եգիպտոսի վարչապետ Մուհամմէտ փաշա Մահմուտի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին կնքելու համար նոր դաշնագիր մը, հետեւեալ հիմերուն վրայ.

1. Եգիպտոսի անգլիական զինուորները պիտի փոխադրուին Սուէզի ջրանցքի գօտին:

2. Եգիպտոսի մէջ անգլիական մարզպանի փոխարէն անգլիական դեսպան մը պիտի գտնուի, ու Լոնտոնի եգիպտական դիւանագիտական պաշտօնատունը դեսպանութեան աստիճանին պիտի բարձրացուի:

3. Անգլիական կառավարութիւնը գործադրութեան պիտի դնէ 1899ի Սուտանի համաձայնագիրը:

4. Անգլիա պիտի ճանչնայ Սուտանի պարտքը [Եգիպտոսի (անշուշտ այն ղրամական օժանդակութեանց առթիւ որոնք կատարուեցան օգնելու համար Սուտանի վարչութեան՝ Խալիֆայի ձեռքէն Սուտանի վերագրաւումին յաջորդող տարիներու ընթացքին):

5. Անգլիա պիտի հաւանի եգիպտական բանակէն փոքր մաս մը վերադարձնել Սուտան:

6. Անգլիա պիտի հաւանի ջնջել կապիտիւլասիոնները, ու Եգիպտոսի անգլիական հիւպատոսական դատարաններու պաշտօնը փոխանցել խառն դատարաններուն:

7. Եգիպտական Հանրային Պարտքին հսկելու համար անգլիացի Ելմտական Խորհրդականը պաշտօնը պիտի շարունակէ:

8. Անգլիացի Դատական Խորհրդականն ալ պիտի շարունակէ իր պաշտօնը՝ օտարականներու շահերը պաշտպանելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿեԱՆ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑԻ ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐԸ

Նիւ Եորքէն կը հաղորդեն 7 յուլիս Թուականով.— Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյց ընկերութեան խնամակալ ժողովին ատենապետ Ջոքն. ձէյմս Լ. Պարթըն այսօր ծանոյց Թէ Նիւը Իսթ Րըլիֆի Ամերիկեան Համազգային հանգանակութիւնները այլեւս չպիտի շարունակուին:

Ջոքն. Պարթըն յայտնեց Թէ այս որոշումը տրուած է այն հաւատքով որ այլեւս վերջ պէտք է տալ պատերազմի աւերները դարմանելու եւ յետ պատերազմեան վերաշինական աշխատանքներու համար եղած հանգանակութեանց: Ցունուար ամսուն Նպաստամատոյցը իրեն նպատակ դրաւ իր խնամքին ենթակայ 20,000 հոգիին համար 2,000,000 տոլար հանգանակել, բայց այս գումարը տակաւին մօտ 500,000 տոլարի պակաս մը ունի: Այսուհանդերձ հրահանգ դրկուած է դադրեցնել հանգանակութիւնները:

Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցը կազմուեցաւ 1915ին, ուրկէ ի վեր, մինչեւ 1929 ցունիս 30, հանգանակած է 108 միլիոն 654,633 տոլար 93 սենթ: Կազմակերպութիւնը գործած է Ռուսիոյ, Հայաստանի, Պարսկաստանի, Թուրքիոյ, Սուրիոյ եւ ցունաստանի մէջ, ուր հաստատած եւ կազմաւորած է 30 հիւանդանոց, եւ իր որբանոցներուն

տեղեկագիրը կ'ըսէ Թէ սովի շրջաններուն Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցը սնուցած է 12,500,000 հոգի եւ 6,000,000 հոգի ալ ստացած են բժշկական օգնութիւն:

Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցը Ամերիկեան կառավարութեան պիտի վերադարձնէ իր Ազանձնաշնորհներու հրովարտակը, երբ վերջին քէմփէյնի ատեն իր հաւաքած դրամներն ու իրերը բաժնէ:

*** Պոսթընի ՅԹԷԹլըը պանդոկին մէջ տեղի ունեցած հրաժեշտի ճաշկերոյթով մը Նիւը Իսթ Րըլիֆը կազմալուծուած յայտարարած է իր կազմակերպութիւնը, որուն պիտի փոխարինէ *Պահպանումի Կոմիտէ* անուն մարմին մը, խնամելու համար 132 հազար որբերը, մինչեւ որ ինքնապահ դառնան անոնք:

«ԿՈՄՄ ՅԷՓԼԻՆ» ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԵՐԹԱՅ

Գերմանական «կոմս Յէփլին» դեկաւոր օդապարիկը, որ իր վերջին ծախող Թռիչքէն յետոյ կը նորոգուէր եւ փորձեր կը կատարէր, կը պատրաստուի դէպի Ամերիկա ճամբայ ելլել յուլիս 31էն օգոստոս 1 լուսնալիք գիշերը, միասին առնելով 21 ճամբորդներ որոնց 17ը վճարովի:

Վերջին փորձը կատարեց կիրակի առաւօտ ժամը 7. 34էն մինչեւ իրիկուան 7.50. Թռաւ 1200 — 1400 մեդր բարձրէն: Շարժիչ մեքենաները շատ լաւ կը գործէին:

ՇՈԳԵՆԱԻ ՄԸ ԵՐԿՈՒԻԹԲԱՅՆՈՒԱԾ

Կոյսա շոգենաւը, որ կ'երԹեւեկէ Պիրէոն-Նօֆիա գիծին վրայ, Սփեցէ կղզիին մօտ ընդհարեցաւ «Նիքի» բեռնաբարձ նաւուն: *Կոյսա* ՏիՂդ մէջտեղէն երկուքի բաժնուեցաւ եւ 5 վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ: Նաւաբեկեալներէն մեծ մասը ազատեցան *Նիքի*ի կողմէ: 15 հոգի խեղդուեցան:

ՄԵՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Որուն հրատարակութիւնը յետաձգուած էր տպարանական բացառիկ աշխատութեանց պատճառով, կը վերսկսինք վաղը·

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԵՏ

Պարսկաստանի պետական եկեւմուտքը ոչ միայն հաւասարակշռուած է, այլեւ տարուէ տարի մուտքը գերակշռելով ելքը, որոշ գումարի խնայողութիւն կ'ըլլայ, որ կը յատկացուի պետական զրամատան, երկաթուղիներու կառուցման և նման նպատակներու։ Ղ՚ջարներու օրով հիւանդութիւններու շարքն անցած արտաքին փոխառութիւնները այլեւս գոյութիւն չունին, պարագայ մը որ մեծապէս կը նպաստէ պարսիկ կառավարական վարկի բարձրացման ոչ միայն երկրի ներսը, այլ եւ արտաքին աշխարհի մէջ։

Անցեալ տարի, այս էջերուն մէջ ներկայացուցի պետական եկեւմուտքի պատկերը, ուստի աւելորդ կը համարեմ կրկնել այս տարուանը։ Դժբախտաբար ներքին արտադրութիւնը բարձրացնելու համար եղած ջանքերը գոհացուցիչ արդիւնք չտուին եւ Պարսկաստանը տակաւին կը մնայ իբրեւ սպառող չուկայ օտար երկիրներէ ներածուած ապրանքներու։ Ճիշդ ատոր համար ալ պետական թէ առեւտրական շրջանակներու գլխաւոր հոգն է միջոցներ գտնել, որքան կարելի է քիչ ներածելու եւ շատ արտահանելու։

Վերջերս լոյս տեսաւ մաքսային վարչութեան ժամրատարակութիւնը 1927 մարտ — 1928 մարտ տարեշրջանի ընթացքին արտաքին աշխարհի հետ փոխանակուած բոլոր տեսակի ապրանքներու մասին։ Այս տեղեկագրին հաւաձան, տարուան մէջ Պարսկաստանի և օտար երկիրներու միջեւ 186 միլիոն 784,442 թումանի (տոլար) առեւտուր է եղեր. մինչդեռ նախորդ տարին 189,151,201 թուման էր, ալեւնքն 2,366,758 թուման աւելի։

1927—1928 շրջանին արտածուած է 106,041,105 թուման պարսկական ապրանք եւ ներածուած՝ 80,743,337 թուման ապրանք օտար երկիրներէ։ Ըստ երեւոյթին արտածումը կը գերակշռէ, մինչդեռ իրականութեան մէջ այդպէս չէ։ Ներածուած ապրանքներու գումարը շատ աւելի է, քանի որ արտածուած 106 միլիոնէն միայն 59 միլիոնը անզլեւպարսկական նաւթային ընկերութեան արտածած քարիւղին արժէքն է։ Մնացեալ գումար մը որ երկիր չի մտներ, այլ կ'երթայ այդ օտար ընկերութեան, ինչպէս եւ այդ շրջանառութենէն գոյացած արդիւնքը մեծ չափերով կը մտնէ օտարներու գրպանը։ Հետեւաբար 106 միլիոնէն պէտք է ընդունիլ իբրեւ իրական արտածում միայն 46 միլիոնի գնած ապրանքները, որու դիմաց կայ աւելի քան 80 միլիոնի օտար ապրանքներու ներածումը։ Աւելի պարզ խօսելով՝ հարիւրին 37՝ հարիւրին 63ի դիմաց։

(Խմբ.— Մեր աշխատակիցը այստեղ կը ներկայացնէ վերջին երկու տարուան արտածումներու եւ ներածումներու ցուցակները, բոլոր մանրամասնութիւններով եւ թուանշաններով. բայց յետաձգեցինք, նիւթը չծանրաբեռնելու համար։)

Որոշ միեւնոյն տեսակի ապրանքներ կ'երեւան թէ արտածման եւ թէ ներածման ցուցակներուն մէջ։ Օրինակ գորգը, նաւթը, մորթը, բուրդը եւայլն։ Պէտք է ըսել, որ անցեալները Պարսկաստանի մէջ գրեթէ բացառաբար կը սպառէր ռուսական նաւթը, իսկ պարսկական նաւթը ամբողջութեամբ կ'արտածուէր։ Վերջերս միայն, անգլեւպարսկական նաւթային ընկերութիւնը, աւելի քաղաքական նպատակներով, իր հորերու նաւթային նիւթերու մէկ մասը կը սպառէ երկրի ներսը։ Բնական է, Պարսկաստանը եթէ շահագործէը իր հանքերը իր իսկ միջոցներով և հաղորդակցութեան ճանապարհները անցնէին երկրի մէկ ծայրէն միւսը, երբեք ռուսական նաւթին պէտք չպիտի ունենար։ Մինչդեռ, շահագործման խնդիրը մէկ կողմ, ճանապարհներու յարմարութեան տեսակէտէն Ատրպատականի, Գիլանի, Խորասանի, Մազանդարանի եւ Թէհրանի մէջ ռուսական նաւթը աննահանջ ժամն կը նստի, քան պարսկականը։

Տարբեր է գորգերու, մորթերու եւ բուրդի պարագան։ Պարսկաստանը արտածելով մէկտեղ յիշեալ ապրանքները, ժանանդ գորգի եւ մորթի կարիք չունինն։ Կան երկիրներ սակայն, որ ստիպուած են այդ ապրանքները արտածել Պարսկաստան, որ իր կարգին դնելով կ'արտածէ օտար երկիրներ։ Օրինակ ռուսական թուրքեստանի գորգերը եւ մորթեղէնը մեծ մասով կը մտնեն Խորասան, ինչպէս Աֆղանական բուրդը։ Ուրեմն այս և նման ապրանքներու մասին Պարսկաստանը պարզ միջնորդի դեր կը կատարէ, երբեմն խոշոր շահ ապահովելով իր վաճառականներուն։

Զոյգ ցուցակները ժամրամասնօրէն ցոյց կուտան, թէ ի՞նչ ապրանքներու պէտք ունի այս երկիրը եւ ի՞նչ ապրանքներ տեղական սպառում չունենալով կ'արտածուին։ Կը թուի հայ վաճառականները պէտք եղած չափով ուշադիր չեն, եթէ չըսեմ բոլորովին անուշադրութեան մատնած են այս կարեւոր պարագան։

Պարսկահայ վաճառականութիւն նախապատերազմեան իմաստով գոյութիւն չունի։ Պատճառներէն կարեւորագոյնը այն հանգամանքն է, որ մեր վաճառականները անցեալին մեծ մասով կը զբաղէին արտածման գործով. այս երկրի բոլոր հում նիւթերը եւ չոր մրգեղէնը, շատ չնչին բացառութեամբ, պարսկահայ վաճառականութիւնը կ'արտածէր։ Ներածուած ապրանքներու որոշ մասն ալ պայմաններու բերումով հայ վաճառականին ձեռնաշնորհն էր։

Պատերազմէն յետոյ, սակայն, շնորհիւ խոշոր անանկութիւններու, մանաւանդ բուն Պարսիկներու մէջ առեւտրական գործի զարգացման, հայ վաճառականը իր տեղը տուաւ Պարսիկներուն եւ օտարներուն։ Մինչդեռ, եթէ մեր առեւտրականները կարենային մոռնալ հին ձեւերը, եւ ըմբռնէին նոր դասաւորումներու բուն իմաստը, եւ ըստ այնմ յարմարցնէին իրենց ձեռնարկները, կրնային պահել եթէ ոչ առաջնութիւնը, գոնէ հաւասար տեղ Պարսիկներու համեմատութեամբ։ Այսօր մանաւանդ, երբ աւելի քան կը խրախուսուին արտածման գործին ծառայող բոլոր ձեռնարկները, հայ վաճառականութիւնը —մեծ թէ փոքր — պէտք է որ իր ուշադրութիւնը դէպի այդ կողմ ուղղէ, փոխանակ իր զբաղմունքը պերճանքի կամ նման ապրանքներու շրջանառութեան յատկացնելու։ Մանաւանդ առաջին պարագային թէ աւելի շահ կ'ունենայ եւ թէ աւելի շատ դիւրութիւններէ կրնայ օգտուիլ։ Ներքին առեւտուրի ասպարէզին մէջ, հայ վաճառականը անցեալին չէ յաղողած, ոչ իսկ այսուհետեւ կրնայ մրցիլ բոլորին ծանօթ պատճառներով։ Բաւական է նկատի առնել միայն պարսիկ, թուրք կամ հրեայ առեւտրականի խնայողութիւնը եւ չայերու շռայլութիւնը, հետեւանք այդ ժողովուրդներու կեանցակի տարբերութեան։

վ. ԻՐԱՆԵԱՆ

ՍԱՐԷՆ ՋՈՐԷՆ

**. Ասկ գետնախնձորը թունաւոր է։*

***. Ընդհանրապէս 300 մեթրէն աւելի խոր չեն կրնար մխրճուիլ։*

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ՄԱՔՍԻՄ ԿՈՐՔԻ, «ԱՐտամոնովները», ՇԷՆԿ ՋԷՆԿ՝ «ՄԱՅՐս», «ՄԱՅՐս ԵՒ ԵՍ», Է.Տ. ԷՐԻՕ՝ «ՊԷԹՈՎԷՆ»

Միջազգային գրականութեան մէջ լաւագոյն պատմողներէն է Մաքսիմ Կորքի։ Թէեւ հին Հրէական չէ մնացած, սակայն միշտ մեծ հետաքրքրութեամբ եւ հաճոյքով կը կարդացուին իր վէպերը։ «Արտամոնովները» վերջերս թարգմանուեցաւ ֆրանսերէնի։ Սրտագրաւ եւ խռովիչ վէպ մը որուն նիւթը թէեւ պարզ, այլ մտերիմ դէպքերու շարայարում է, կեանքի առօրեայ եղելութեանց միապաղաղ գնացքը, կրքոտ էջերով եւ վերլուծելու տիրական ոգեւորութեամբ մը։

Արտամոնով ընտանիքին երեք սերունդը կը կազմեն վէպին նիւթը։ Իրենց մեծ հայրը՝ Իլիան՝ ազատագրուած ճորտ մը, աշխատասէր եւ հզօր նկարագրի տէր մարդ մը, հաստատուած գիւղաքաղաքին այն մասին մէջ որուն մօտ կը գտնուին իր նախկին տիրոջ հողերը։ Անոնց կապուած էր հողի մարդու անիմանալի, կրքոտ հաւատարմութեամբ. եւ սակայն անոնց քովիկը հիմնած է իր գործարանը որուն գործունէութիւնը կ'ածի տարուէ տարի մեծ համեմատութեամբ։ Երբ Իլիա կը մեռնի քանի մը տարի վերջ, իր անդրանիկ որդին՝ պետրոսը կ'ամուսնանայ քաղաքին մեծամեծներէն մէկուն աղջկան հետ։ Իրենց քով կ'ապրի նաեւ իր եղբայրը, կուզիկ Նիքիթան եւ իր հօրեղբօրորդին Ալէքսին, գեղեցիկ բայց անուղղայ հաճոյասէր մը։ Նիքիթան յանկարծ կը կորսուի, եւ կ'ըլլայ կրօնաւոր մօտակայ վանքի մը մէջ։ Թէեւ պետրոսի եւ Ալէքսիի ջանքերով գործարանը բարգաւաճ կը դառնայ եւ կը մեծնայ, սակայն պետրոս երջանիկ չէ եւ դառն ողբերգութիւն մը ծայր կուտայ այս հարուստ ընտանիքէն ներս։ Ոչ իր կինը եւ ոչ ալ իր զաւակները կուտան այն երջանկութիւնը որուն կը բաղձայ։ Կը մատնուի գաւագին տառապանքներու։ Ընդմբռնելի վիշտ մը գինք կը կրծէ ու կը դգետնէ իր դիւրաբեկ սիրտը։ Մանաւանդ իր անդրանիկ գաւակը, Իլիան գինք կը վրդովէ եւ հօր ու զաւկին միջեւ բախում մը առաջ կուգայ. անդառնալի եւ խոր անջրպետ մը կը բացուի։ Իլիա կ'ուզէ ուսանիլ, բոլորովին գաղափարական մարդու մը երազային դիրքը կը բռնէ եւ չուզեր գործարանին գլուխը անցնիլ, շարունակելու համար Արտամոնովներու հարստութիւնը։ Ցեղի կ'ունենայ ճակատագրային բաժանումը հօրը եւ զաւակին միջեւ։

Մաքսիմ Կորքիի այս վէպին մէջ կը գտնենք վերլուծական մեծ տաղանդ, դիտելու հզօր յատկանիշներ։ Իր գործերուն լաւագոյններէն է եւ ամէնէն հարազատը ռուս ժողովուրդին հոգեկան ապրումներուն։ Ոճը գունագեղ է եւ զգայուն։ Յարաճուն յուզում մը կը ծաւալի բոլոր էջերէն։

*
**

Հին ազնուական ընտանիքի մը գաւակն է Շէնկ Ջէնկ եւ չինական յեղափոխութեան գայտուն դէմքերէն մէկը։ Հաճելի եւ ընտիր ֆրանսերէնով գրած է «Մայրս» վէպը եւ ճանչցուցած իր մօր պատկերին ընդմէջէն իր հայրենիքն ու բարքերը։ Իր գերընտիր մօր զգայական լուսանցքէն շարժանկարի նման թաւալած են Չինաստանի կեանքն ու տառապանքները։ «Մայրս եւ ես» վէպին մէջ Շէնկ մեզ կը տանի չինական հին աշխարհը, նախկին կենցաղը ու մեզ համար անծանօթ բարքերը։ Ցետոյ դէմ դիմաց կը դնէ նոր Չինաստանը երկունքի ցաւատանջ արհաւիրքներով, յեղափոխական փրկարար տատանումներով։ Շէնկ կը նկարագրէ հին չինական մարդը՝ վայրենի բայց քմահաճ բարքերով, նախապաշարեալ եւ յետամնաց։ Իր դէմ կը հանէ նորը կենսունակ եւ արգասաւոր մտածումներով։ Շէնկի գործը վերանորոգելու, կենդանացնելու ձգտումն ունի։ Իր հայեացքները եթէ ոչ ծայրայեղ բայց հպարտ եւ գիտակից են։ կանուխէն նետուած է յեղափոխական ասպարէզը, գիտէ փոթորիկներուն անզուսպ քմայքը, ապրած է ամբոխին հոգեբանութիւնը, տեղեակ է Արեւմուտքի քաղաքակրթութեան։ Սահուն ֆրանսերէն գիտէ եւ կ'օգտուի այդ հանգամանքէն, վէպի մէջ ծանօթագնելու իր երկիրը բոլոր մարդկութեան։ Ապրած է մանաւանդ մտերմութիւնը չինական մեծ յեղափոխականներու՝ Սուն-եաթ-սէնի եւ Հոնկ Հէնկի եւ տակաւին պատանի՝ մասնակցած չինական վերջին մեծ շարժումներուն։ Շէնկ պահ մը ներքին տագնապի մատնուած է եւ քաշուած հնդկական վանք մը, պուտտայական մոգ դառնալու համար։ Իր նահանջը երկար չէ տեւած։ Ցետոյ անգած է Եւրոպա։

Շէնկի այս երկու վէպերը ունին նաեւ քաղաքական եւ ընկերային դիմագիծեր։ Մանաւանդ «Մայրս եւ ես» գործին մէջ, Շէնկ խիզախ պայքար կը մղէ օտար ոսկիի դէմ, կը մատնանշէ մեծ պետութիւններու միջամտութեան վտանգները եւ կը բացատրէ եղբայրասպան կռիւին պատճառները եւ միջազգային դրամատիրութեան համար կը նկատէ պարզ առեւտուր մը, ամբողջ հսկայ աշխարհի մը սարսափելի տառապանքները։ Ամէնէն յուզիչը Շէնկի միամիտ խոստովանանքն է թէ մեծ հաւատք ունէր քաղաքակրթ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի վրայ, իբրեւ ազատական պետութիւններ եւ ահա չարաչար յուսախաբ եղած է՝ վերջին ողբերգական դէպքերու առթիւ մեծ պետութիւններու բռնած երկդիմի եւ վարկաբեկ դիրքը, անոնց ստորին հաշիւները եւ շահախնդրական դաւադրութիւնները իր աչքերովը տեսնելով։

Շահեկան է նաեւ Շէնկի խանդավառութիւնը իր երկրի ապագայի մասին։ Որքան քիչ ժամանակուան մէջ այսքան յեղակարծ փոփոխութիւն, անկարելի վերիվայրումներ, անսպասելի յեղաշրջում։ Շէնկ դէմ է նաեւ Մարքսիմի։ Իր ազատական ըմբռնումը հայրենասիրական խոհուրմ ունի։ Երկու հատորներն ալ արժանի են լուրջ ուսումնասիրութեան։ կարելի չէ՞ր Շէնկի օրինակին հետեւիլ, վէպի ձեւով պատմելու համար կեանքն ու իր խակական դիմագծութիւնը։

*
**

Ֆրանսայի նախկին վարչապետը, Էտուար Էրիօ ունի նաեւ գիտնական փորձէսէօրի մեծ համբաւ եւ խոր հմտութիւն նուագի մասին։ Թէեւ Ռոմէն Ռոլանի «Պէթովէն» գործէն տարբեր, այլ սակայն Էրիոյի գիրքը աւելի ճոխացած է անտիպ եւ հետաքրքրական յուշագրութիւններով։ կարելի է ըսել թէ գրուած է հզօր ներշնչման տակ։ Շեմ գիտեր ինչո՞ւ համար Ռոլանի «Պէթովէն»ը դիս աւելի գրաւած է։ Ռոլան զգայական յուզումներու յորձանքի մը մէջ բիւրեղացուցած է Պէթովէնի հոգին, մինչ Էրիօ պատմագրի մը գիտակից չեշտն ունի։ Պէթովէն՝ վիպային եւ բրաժշտութեան եւ զգայուն նուագի այդ չքնաղ վարպետը, ապրելու եւ ապրեցնելու համար, Էրիօ թերեւս չէ ունեցած Ռոլանի յեղակարծ խանդավառութիւնը եւ ջերմիկ խանդաղատանքը։ Էրիօ երաժիշտը արձանագուցած է գեղակերտ մանրամասնութիւններու յատուկ վարժ վրձինով, առանց թերեւս կարենալ իջնելու խորը Պէթովէնի ալեկոծ հոգիին ու անցնելու անոր խելայեղ հանճարին փոթորկալից սահմանները։ Մեծ հաճոյքով կը կարդացուի, սակայն. Էրիոյի «Պէթովէնը» եւ գարձեալ մեծ արժէք կը ներկայացնէ քաղաքական մարդու մը այսքան խորունկ հասկացողութիւնն ու մեծ սէրը նուագի մասին, երբ ուրիշներ ճառեր մրայն կը թողուն իրենց ետին։

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Ա՛Փ ՄԸ «ՏԷՐԷՊԷՅԻ» ՆԵՐՈՒԻ ՍԱՐՓԱՔ ԽԱՂԵՐԸ

ԱԶԳ. ՇԱՇԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՆՈՅՆԻՍԿ ԻՐԱՒԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՊԱՂՏԱՏ, 1 Յունիս.— Ազգային Սահմանադրութեան առաջին պատգամաւորներու ընտրական ամենաարդար իրաւունքներու պաշտպան «Ժողովրդային Ցանձնախումբ»ը շուրջ երկու տարիէ ի վեր ամէն ազնիւ եւ օրինաւոր միջոցներով պայքարելով, Ադրբեջանի Ժողովուրդ. Հանրապետութեան կառավարութիւնը ալ իր վերջնական եւ անդառնալի վճռով միանգամ ընդմիշտ կուգար վերջ տալու «տեղագիր»ի եւ «եկուոր»ի ցաւոտ խնդրին, եւ Ազգ. Սահմանադրութեան կէտ առ կէտ գործադրութեան համար անհրաժեշտ հանգիստ հետապնդելու նպատակները։

Յիշեալ գրութիւնը իրենց բառով «համառօտ» որուն վրայ երկար թափած են ու շատ մանրամասնութիւններ նախ Ա. գլուխով կը սկսի «Եկուոր» բառերու տալ։ քանի մը նախադրութիւններով տեւական պայքար մը կ'ուզէ ստեղծել եւ գաղթականներու մրայն մեր սրերուն բունակուի, այլեւ «ներ բանդ պահ ձայ ու պիտի վրդովէ գաղղ կեանքը։

Ադրբեջանի ներքին վէն սպասուածը մրայն կանի շուրջ քանի մը էին. բայց անոնք կրած էին 32 յօդուած կազմել երկարապատգիր մը մշակելու, որ այն Ազգ. Սահմանադրութեան կարգ մը հիմնական ջնջին, այլեւ կ'ուզեն կած ծրագրով կառավարին գործերը։

Հոս դժուար է երկրագառնալ իւրաքանչիւր բայց կ'արժէ ընդհանրայատնել անոնց միտքը։

Հակառակ Ազգ. դրութեան եւ կտակարերներու վերջին կամ միւթէվէլլիութիւնը զատելով կ'ուզեն տանձնել քահանայի մենայն Հայոց կաթողիկոսը եւ իրմէ ընդմտացածէ եւ իրենց հայ գաղութին այսանութեան մրակ պատուն է եւ իր աղտոտրով ու վարած կեանքով կրօնական, այլ եւ մտլուս արժանի չէ։ Այս Թաճիրեանին է որ կ'ուզէ նել Ազգ. վագֆ կալ միւթէվէլլիութիւնը, կան յիշեալ համամխմբագրողները մոռցան Թէվէլլիութիւնը ժանընել, իրենց հագկատակ լաւագոյն կերպով կրլլալու համար։

Թաճիրեան ինք ալ համոզուած ըլլալով որ, կանուխ իր արարքներուն անպատիժ չպիտի մնայ գրութեան մէջ առանձուածով մը այժմէն պահովել իր անձեռնմխե-

ժողովի ընթացքին դեւ վերջնական եզրա մը չկայանգած, Առժամ դաւները առաջարկեցին հրդակցութեանց հի քանի մը օրուան ընդ ւոր ծրագիր մը պա ներկայացնել ժողովրդ կայացուցիչներուն։

Ընդլ ամսուան մ ներէ յետոյ, ժողովրդ նախագիծը ստացաւ գրութիւն մը որ եկա պէս պատրաստելու Առժամ սեւագիստ ու սեւհո եան քահանայի դիմաց հանեց այս բազմաչարչ վուրդին արդար իրա հանգիպ հետապնդ նպատակները։

Ցիշեալ գրութիւն իրենց բառով «համառ որուն վրայ երկար թափած են ու շատ մանրամասնութիւններ նախ Ա. գլուխով կը սկսի «Եկուոր» բառերու տալ։ քանի մը նախադրութիւններով տեւական պայքար մը կ'ուզէ ստեղծել եւ գաղթականներու մրայն մեր սրերուն բունակուի, այլեւ «ներ բանդ պահ ձայ ու պիտի վրդովէ գաղղ կեանքը։

Առժամեայ քաղ վէն սպասուածը մրայն կանի շուրջ քանի մը էին. բայց անոնք կրած էին 32 յօդուած կազմել երկարապատգիր մը մշակելու, որ այն Ազգ. Սահմանադրութեան կարգ մը հիմնական ջնջին, այլեւ կ'ուզեն կած ծրագրով կառավարին գործերը։

Հոս դժուար է երկրագառնալ իւրաքանչիւր բայց կ'արժէ ընդհանրայատնել անոնց միտքը։

Հակառակ Ազգ. դրութեան եւ կտակարերներու վերջին կամ միւթէվէլլիութիւնը զատելով կ'ուզեն տանձնել քահանայի մենայն Հայոց կաթողիկոսը եւ իրմէ ընդմտացածէ եւ իրենց հայ գաղութին այսանութեան մրակ պատուն է եւ իր աղտոտրով ու վարած կեանքով կրօնական, այլ եւ մտլուս արժանի չէ։ Այս Թաճիրեանին է որ կ'ուզէ նել Ազգ. վագֆ կալ միւթէվէլլիութիւնը, կան յիշեալ համամխմբագրողները մոռցան Թէվէլլիութիւնը ժանընել, իրենց հագկատակ լաւագոյն կերպով կրլլալու համար։

Թաճիրեան ինք ալ համոզուած ըլլալով որ, կանուխ իր արարքներուն անպատիժ չպիտի մնայ գրութեան մէջ առանձուածով մը այժմէն պահովել իր անձեռնմխե-

ՀՐԱՇԵՔ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՐ, ԵԹԷ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՄԷՆ ՀԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԷԿ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԷՐ։

ԲԱՅՑ ԴԺՈՒԱՐ ԲԱՆ Է ՈՐ ՏԱՍԸ ՀԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ՊԱՐՏԵՔ ՍԵՊԵՆ ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՏՆԵԼ։

եւ մութէվէլլիութեան պաշտօնական տեւական դարձներ։

Ուրիշ յօդուածի մը մէջ ալ մութէվէլլիին համար ձմեռնային ու ամառնային երկու կայանները պահանջելով, կ'ուզէ ներկայ Ազգ. Ռաչ. Նորդարանի միակ երկու սրահները իր տրամադրութեան տակ պահել եւ կաւուրման համար աղքատացնել ազգային սնտուկը։

Ասիկա մարդիկը, բացի կալուածներու եկամուտներէն, կ'ուզեն թէ՝ եկեղեցիի բակին մէջ եւ թէ Ազգ. գերեզմանատան մէջ թաղուելիք ննջեցեալներու տեղացիներն ալ իրենց ձեռքը կեդրոնացնելով ցամքեցնել նիւթական բոլոր աղբիւրները եւ անգործութեան դատապարտել գալիք ազգային իշխանութիւնները։ Ընտնք նոյնիսկ կը յանգգնին ոչ միայն ազգային իշխանութեանց հաշիւ չտալ, այլեւ դպրոցի ու եկեղեցւոյ համար իրենց տուած փըչրանքներուն ալ մանրամասն հաշիւը պահանջել, իբրեւ «վերին իշխանութիւն»։

Իրենք որ գաղթականութիւնը իբրեւ իրենց հաւասար Հայ չեն ուզեր ճանչնալ, կ'ուզեն իրենց աթոռներն ու նիւթական շահերը մեր միջոցաւ ապահովել։

Ցիշեալ գրութեան դէմ ոչ միայն ամբողջ գաղթականութիւնը պէտք է ընդվզի ու ծառանայ, այլ պաղտատի բնիկ հայութիւնը պէտք է ոտքի կանգնի, որպէս զի թէ իր արատաւորուած պատիւը փրկէ եւ թէ իր յարգելի նախահայրերու նուիրական շիրիմները ազատէ այս անպատմախանատու մարդոց դաւերէն ու չարաշահութիւններէն։

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ

Հայաստանի պետական հրատարակչականը իր 1000րդ գրքին հրատարակութեան առթիւ, յուլիս 13ին կազմակերպած է հրապարակային ժողովներ, դասախօսութիւններ, ուր զեկուցում տուած է իր գործունէութեան մասին։

Պետական հրատարակչականը Հայաստանի սահմաններէն դուրս գլխաւոր ներկայացուցչութիւններ ունի Թիֆլիսի, Բագուի, Սոխումի եւ Ռոստովի մէջ։

Հիւս. Կովկասի ներկայացուցչութիւնը այս տարի պիտի ընդլայնէ իր աշխատանքները։ Օգոստոս 1էն սկսեալ Հ. Կովկասի բոլոր հայաշատ կեդրոններուն մէջ (Կրասնոտար, Նովորոսիսկ, Ըրմաւիր, Մայկոպ, Պյադիգորսկ, Կիսլավոդսկ, Մոզդոկ, Վլատիկավկազ, Սոչի) Ռուս. պետ. հրատարակչականին կից պիտի կազմակերպուին հայկական բաժիններ։

«Մուրճ-Մանգաղ»ի աշխատակիցը կը թուէ Հայ. պետ. հրատարակչականի հետեւեալ գլխաւոր պակասները։

1.— Լեզուն, որ յարմարցուած է Երեւանի շրջանի բնակչութեան, դժուարամատչելի է ուրիշ շրջաններու բնակչութեան։

2.— Գիները աւելի մատչելի դարձնել։

3.— Ռուսահայ բառարանի մը պակասը։

4.— Հանրամատչելի առողջապահական գրականութիւն ըմպելիներու, ծխախոտի, վէներական եւ այլ հիւանդութիւններու մասին։

5.— Ժողովրդական եւ յեղափոխական երգերու ժողովածուներ, եւն.։

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի մէջ 700 քիլոմեդրի վրայ կը կատարուի ինքնաշարժներովփոխադրութիւն երեւեւեկ վերջին 3 տարիներու ընթացքին, ինքնաշարժները փոխադրած են 1925ին՝ 51,000, 1926ին՝ 83,000, — 1927ին՝ 191000,— 1928ին՝ 270,000 ճամբորդներ։

Այս թիւերը ցոյց կուտան որ ինքնաշարժով փոխադրութիւնը հետզհետէ կը զարգանայ։ Այս տարի աւելի զարգացած է։ Նոր բացուած է Երեւանը Դարալագեազի ու Զանգեզուրի կապող գիծը, որուն երկարութիւնն է 300 քիլոմեդր։ Այս տարի կ'ենթադրուի թէ կարելի պիտի ըլլայ փոխագրել 350,000 ճամբորդ։ Համապատասխան չափով աճած է բեռներու փոխադրութիւնն ալ։

Կարք մը ճամբաներու կաւուզման հետ, միջոցներ ձեռք կ'առնուին զարգացնելու ինքնաշարժով փոխադրութիւնը։ Օրագրուած է ընթացիկ հնգամեակին այդ նպատակով յատկացնել 1,600,000 ր. կանոնաւոր հաղորդակցութիւն պիտի հաստատուի 32 գիծերու վրայ, որոնց ընդհանուր երկարութիւնը պիտի ըլլայ 2412 քիլոմեդր։ Նոր կառատուներ պիտի հաստատուին Երեւանի, Դիլիջանի եւ Ղարաքիլիսէի մէջ ինքնաշարժներու թիւը պիտի հասնի 136ի, որոնք 1933ին պէտք է որ կարենան փոխադրել 550,000 ճամբորդ եւ 8,200000 փութ ապրանք։

ԿԱԹՆԱՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչեւ 1924 թուականը կազմակերպուած են 6 նոր ուհաւուն կեդրոններ։ 1925ին, կեդրոններու թիւը բարձրացած է 41ի 2597 տնտեսութեամբ, որոնք դրամական աջակցութիւն եւ անհրաժեշտ մեքենաներ ստանալով, հնարաւորութիւն ձեռք կը ձգեն աւելի բանաւոր կերպով օգտագործելու կաթի արտադրութիւնը։ 1926էն սկսեալ՝ կաթնատնտեսական հաստատութիւններու ծաւալումը կը զարգանայ հետեւեալ համեմատութեամբ.— 1926ին՝ 62 կեդրոն, 4885 տնտեսութիւն, 14317 կով։ 1927ին՝ 02 կեդրոն, 7047 տնտեսութիւն, 20.068 կով։ 1928ին՝ 93 կեդրոն, 9170 տնտեսութիւն, 25.662 կով։ 1927ին վարկ ստացած են 1,236.015 ր.։

Կաթնատնտեսական համագործակցականը ներկայիս ունի խոշոր կաթնակայաններ, որոնք մեծ քանակութեամբ կաթ կը ստանան գիւղացիներէն եւ ըստացուած կաթը թթուելու վտանգէն ապահովելով, կ'ուղարկեն Երեւան, Լենինական, Թիֆլիս։ Համագործակցականը ունի նաեւ պահիրի եւ իւղի իր սեփական գործարանները, ուր ստացուած կաթը վերամշակմամբ ենթարկուած է։ 1927ին, համագործակցականը արտադրած ու վաճառած է 13472 փութ զուիցերիական պանիր, 36.989 փ. թուչի պանիր, 6089 փ. կարագ եւ 565,457փ. կաթ։

ԼԱՏԻՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԼԵՆ

Հայաստանի կառավարութեան կեդրոնական գործադիր կոմիտէն եւ գործավարներու խորհուրդը որոշում մը հրատարակեցին, որ կ'ըսէ.

— «Նկատի ունենալով նոր Թրքական այբուբենի կենսունակութիւնը եւ գործնականութիւնը, նաեւ այն հանգամանքը որ նոր այբուբենը կը դիւրացնէ Թուրք ժողովուրդին զարգացման գործը եւ անոնց մտաւորական մակարդակի բարձրացումը, որոշած է նոր Թրքական այբուբենը հաստատել Հայաստանի սահմաններուն մէջ պաշտօնապէս պետականացած այբուբեն։

Բոլոր պետական եւ հանրային հիմնարկութիւնները պարտաւոր են Թուրք բնակչութեան վերաբերեալ գործերը կատարել բացառապէս նոր Թրքական այբուբենով։

Բոլոր Թրքական դպրոցական հիմնարկութիւններու մէջ ուսուցումը պէտք է կատարուի բացառապէս նոր Թրքական այբուբենով։

Պետական եւ հանրային հիմնարկութիւնները պարտաւոր են Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ տպագրուած բոլոր Թրքերէն պարբերաթերթերը, ինչպէս նաեւ գիտութեան բոլոր ճիւղերու վերաբերեալ առանձին հրատարակութիւնները հրապարակ հանել նոր Թրքական այբուբենով։

Թուրքերէն բոլոր ազդերը ու «ռէքլամ»ները պէտք է տպագրուին նոր Թրքական այբուբենով, իսկ մինչեւ հիմա արաբական տառերով գործածուած նշանատախտակներու եւ վերտառութիւններու փոխարէն պէտք է պատրաստուին, նորերը նոր Թրքական տառերով։

Լուսաւորութեան եւ դատական գործավարութեան հրահանգ տրուած է, որպէսզի դատական մարմիններու հրահանգ տրուի ի գլուխ հանել այս կարգադրութիւնները։

Այս որոշումը պիտի գործադրուի հրատարակումէն երեք ամսուան ընթացքին մէջ եւայդ Թուականին պարտաւորիչ պիտի դառնայ Հայաստանի Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ։

*** Դիլիջանի մէջ բացուած են Թրքական եւ քրտական ուսուցիչներու պատրաստութեան համար երկամեայ դասընթացքներ 60 ուսուցիչներու համար։ Այս դասախօսութիւնները փակուելէ յետոյ, պիտի բացուին նաեւ ռուս եւ յոյն ուսուցիչներու յատուկ դասընթացքներ։

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՇԱՐԺՈՒՄ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՐԱՒ. ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Քաշան.— Փարիզի հարաւային շրջանը ժամանակէ մը ի վեր սկսած էր կարեւորութիւն ստանալ համախմբուած Հայերու քանակի եւ որակի տեսակէտէն։ Այնպէս որ քանի մը տարուան ընթացքին, կարգ մը մասերու մէջ, իբարու կից հայ տուներու շարքերը բազմացան, նոյնիսկ առանձին հայ թաղամասեր կազմուեցան։ Հաճելի է դիտել այս երեւոյթը կարծես բնազդօրէն ամէն Հայ, որ կը փնտռէ հողամաս մը պզտիկ հիւղակ մը բարձրացնելու համար. առանց գիներու տարբերութիւնը նկատի առնելու կ'ընտրէ այնտեղ, ուր հայ շունչ մը կայ, մասնիկ մը կայ իր հոգեկան աշխարհէն, իր երգէն, իր երէկուան կեանքէն և առաւօտեան «բարի լոյս»ին պատասխանող պատուհանի կիսաբաց ճեղք մը գոյութիւն ունի իր անցքին վրայ։

Գիտակից եւ սրտցաւ մարդիկ անտարբեր չէին կրնար մնալ այս երեւոյթին առջեւ։ Հայրենիքէն հեռու այդ տնակներու մէջ ապրող ամէն անհատ ունէր իր պահանջները, իր ցաւերը։ Հասարակական աշխատանք պէտք էր ստեղծելու համար կեդրոնանալիք ուժ մը, որ գոհացում պիտի տար ամէն հատուածի, դասընթացքի եւ համոզումներու. Կազմուեցաւ առժամեայ Յանձնախումբ մը որ մշակեց ծրագիր մը, մեկնակէտ ունենալով մեր շրջանի— Պանեէս, Քաշան, Մոնրուժ, Պուրկ-լա Րէն եւ սահմանակից մասերու չափահասներու մտաւորական զարգացման եւ դեռահաս սերունդի ազգային դաստիարակութեան հարցը։

Անցեալ կիրակի ժամը 4ին հաւաքման սրահը ամբողջ լեցուած էր հեռաւոր թաղերէ ևկած հրաւիրեալներով. պատանին չափահասը, հայ կինը բոլորը հոն էին երբ ժողովը կը բացուէր։ Ընդհանուրի հաւանութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Ե. Արսլանեան, որ առաջին խօսքը տուաւ Պ. Թ. Մեծատուրեանին։ Այս վերջինը պատշաճ նախաբանով մը կարդաց «Ցառաջդիմասիրաց Միութեան» նախօրօք պատրաստուած ծրագիրը։ Ընդհանուր ժողովը թեթեւ փոփոխութիւններով վաւերացուց զայն։ Ընտրուեցաւ վարչութիւնը ներկայացուցչական դրութեամբ, հետեւեալ անձերէ.— Պ. Պ. Ղ. Թոփալեան, Ե. Արսլանեան, Ե. Թեվանեան, Մ. Գարակէօզեան, Մ. Աղապապեան, Կ. Մկրտիչեան, Հ. Գալուստեան. իսկ ընդհանուր ժողովի մշտական նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Թ. Մեծատուրեան, ատենադպիր Պ. Մ. Ալթունեան։

Վարչութիւնը իր առաջին նիստին մէջ որոշեց շրջանիս մէջ ապրող Հայերու ժանրամասն վիճակագրութիւնը պատրաստել 15 օրուան ընթացքին։ Այս կերպով պիտի ճշդուի ընդհանուր բնակչութեան եւ մասնաւորապէս մանկապարտէզի մանուկներու թիւը։ Անմիջապէս յետոյ պիտի ձեռնարկուի շաբաթը երկու օր —հինգշաբթի եւ կիրակի— հայերէն լեզուի ուսուցման. Թէ վարչութեան անդամները եւ Թէ դուրսէն անհատներ յանձն առած են ձրիաբար այդ գործը կատարել։ Եթէ գործը այս ձեւով ընթանայ մեր շրջանին մէջ, հայ մանուկը պիտի ունենայ մէկէ աւելի իր մանկապարտէզը։ Միութեան հաւաքատեղին ամէն շաբաթ գիշեր բաց պիտի ըլլայ՝ մտերմական հանդիպումներու առթիւ։

Տեղին չէ՞ արդեօք Թելադրանք մը ընել միւս շրջաններու բոլոր Հայերուն, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու քով քովի գան, իրենց միջոցներով, քրտինքով եւ զոհողութիւններով՝ կազմեն այս կարգի միութիւններ։ Եթէ սպասենք որ ազգային մարմինները շարժին եւ անոնց ներկայացուցիչները գան տեղին վրայ ձեռնակներ ընեն, միշտ յուսախաբ պիտի ըլլանք։ Ամէն շրջան կրնայ ունենալ ինքնաբաւ Թէ բարոյական եւ Թէ նիւթական ուժ։ Մեր հաճոյքի ժամերու մէկ մասովը կրնանք կարեւոր արդիւնքներ ձեռք բերել։

Հեռաւոր Մասիսի եւ Արաքսի գովքը՝ ոչ մէկ տեղն կրնան մեզ ճշմարիտ հայրենասէր դարձնել։ Վայրկեանը հասած է խօսքէն գործի անցնելու. ամէն շրջանի հայ հիւղակներու դրան եւ տեւ հայ մայրը սրտատրոփ կը սպասէ, որ գան բախեն իր դուռը, առնեն իր պզտիկը եւ սրվեցնեն անոր հայ «Այբ ու Բէն»ը. մեր մեծերը չհետաքրքրուեցան անոնցմով, մենք մեր համեստ ուժերով եւ յարատեւ կամքով, փրկենք մեր ազգային արժէքները, այն խլեակները որ կը քշուին մեզմէ հեռու օրէ օր։

Ահա հայրենասիրութիւն մը որ համեստ է եւ անաղմուկ, բայց ճշմարիտ է։

Սեդրակ Գարակէօզեան

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՀԱ ԹԷ Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

ՍԻՆԹ'ԱՆԹՈՒԱՆ (Մարսէյլ)։ —Փարիզի մէջ դեռ կը վիճին Թէ ասեղի մը սուր ծայրին վրայ քանի՞ հրեշտակներ կրնան Թառիլ Իսկ խոնարհ գաղութները մրջնային աշխատանք կը կատարեն։ Մարսէյլ չի կրնար բաղդատուիլ Փարիզի հետ։ Ըրուարձաններէն սէն Լու, սէն Թի-լիէն, պուլվար Օտտօ եւ սէն Թ'ընթուան չունին մտաւորական ոյժ, բայց եւ այնպէս կը փայլին կրթական ձեռնարկներով։ Անցեալ կիրակի տեղի ունեցաւ սէնթ ընթուան քանփանեը Փրէզ Թաղային դպրոցի ամավերջի հանդէսը։ Ներկաները ըմբռնեցին սոյն ձեռնարկի կարեւորութիւնը ու ինքնաբերաբար գոյացուցին կլորիկ գումար մը, զուտ հասոյթ 1100 ֆրանք։

Հանդէսը սկսաւ «Բամ փորոտան»ով։ Փոքրիկներու յօրդորական ոտանաւորները եւ 3-4 տարեկաններու հայերգի ճվլվոցը կատարեալ փայլ տուին հանդէսին։ Մարզական խաղերը իրենց յաջողութեամբ զարմանք ազդեցին ներկաներուն։ Վերջապէս հանդէսը բարոյական յաղթանակ մը եղաւ սոյն ներշնչելով բոլորին, անգամ Թերահաւատներուն։ Խօսեցաւ Պ. Գեղամ Ծերիկեան («Ցառաջ»ի գործակալը), որուն խօսքերը լաւ տպաւորութիւն Թողուցին հանդիսականերուն վրայ։

Գնահատելի էր հոգ բարձրութեան կատարած աշխատանքը ու ամբողջ Թաղի բնակչութեան ներկայութիւնը։ «Գնացէ՛ք պատմեցէ՛ք բոլորին» յայտարարութեամբ բեմէն։

Այո՛, կարդացէք ու իմացէք այս փոքրիկ գաղութի ձեռք բերած յաջողութիւնները։

Այս բոլորէն դուրս, աչքի կը զարնէին աթոռներու պակասը եւ մանաւանդ եռագոյնի պակասը։ կը Թելադրենք որ Հոգաբարձութիւնը հետամուտ ըլլայ գալիք շրջանին կիրարկնօրեայ դասախոսութեանց շարք մը կազմակերպել, լրացնելով պակաս մը։

Այս գործը կը յաջողի առանց դրամական զոհողութեան։ Այս առթիւ կարելի է հարցնել Թէ ի՛նչ կ'ընեն շրջանները։ 40,000 ֆրանքի ֆոնտը հրապարակ դուրեցաւ եւ գիտենք որ Անկախութեան տօնակատարութեան առթիւ աեղ տեղ շօշափելի գումարներ գոյացան։ Մասնաւորելով խօսքս Լիոնի շրջանին, կ'ուզենք գիտնալ Թէ ի՞նչ կը բանին գալիք շրջանին համար։ Լաւ ունինք որ Ջարսանճագի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը կը հետաքրքրուի կրթական խնդրով. հաւանաբար լայն իրաւասութիւն տրուի Լիոնի մասնաճիւղին, գործնապէս մասնակցելու շարժման։

Սարգիս Պօյաճեան

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՆ ՆՈՐ ԱՌԱՋԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամերիկահայ կարմիր խաչին պատգմ. ժողովը, որ վերջերս գումարուեցաւ Պոսթընի մէջ, հետեւեալ որոշումները տուած է յառաջիկայ տարեշրջանի գործունէութեան համար.—

Ա) Հայաստան.— Օժանդակել՝ բանտարկեալներու, աքսորեալներու եւ անոնց կարօտ ընտանիքներուն։

2· — Հիւանդ եւ նիւթապէս կարօտ ուսանողներուն։

Բ) Ատրպատական. — Օգնել տեղական Հ. Կարմիր Խաչի վարժարաններուն։

Գ) Յունաստան. — 1. Շարունակել Զաւարեան, Հոփսիմեանց վարժարաններուն եւ միւս 3 մանկապարտէզներու մատակարարութիւնը։ — 2. Որդեգրուած որբերու նպաստը.—3. Որբանոցներու մէջ Հ. Կ. Խաչի անունով նոր որբերու որդեգրումը։ — 4. Սեւանիկի մասին ուսումնասիրութիւն եւ համապատասխան կարգադրութիւններ ընել կեդր. վարչութեան ժիջոցաւ։

Դ) Սուրիա. — 1. Հիւանդանոցներու մէջ մանուկ անկողիններ պահել։ — 2. Որբանոցներու մէջ Հ. Կ. Խաչի կողմէ որբեր որդեգրել։ — 3. Նորահաստատ գիւղերու մէջ առողջապահական կայաններ հաստատել։ — 4. Օժանդակել լրացման չափահաս որբերու շէնքին, որ պիտի ծառայէ գերութենէ ազատուածներուն իբր պատսպարան ու աշխատանքի վայր։—5. Պէյրութի մէջ երկրորդական վարժարանիմը հաստատման համար եղած դիմումը նկատի առնուեցաւ եւ ընդունուեցաւ ընդառաջ երթալ, տրամադրելով հնարաւոր նիւթական օժանդակութիւնը։ — 6. Մասնակցիլ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ Սուրիոյ գաղթականներուն տեղաւորման գործին։

Ե) Միջագետք — Օժանդակել Պաքուպայի գաղթականութիւնը Մուսուլ փոխադրելու գործին։

Զ) Ֆրանսա. — 1. Սատարել Թոքախտի դէմ մաքառելու բոլոր միջոցներուն։ — 2. Կեդր. վարչութեան յանձնարարել երկու Աշխատանքի Տուներու համար պահանջուած փոխատուութեան կարգադրութիւնը։

Ջանազան. — Գործակցիլ ուրիշ մարմիններու հետ՝ ազատագրելու համար Թուրքիոյ մէջ մնացած մեր բնակիչները, փոխադրելով զանոնք ժամանակ ազատ վայրեր։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՀՐԴԵՀ — Լիմոժի մէջ, անցեալ կէսօրին հրդեհ ծագեցաւ չորս յարկանի շէնքէ մը, խլելով բազմաթիւ զոհեր։ Հրդեհը ծագեցաւ գետնայարկի վրայ գըտնուող նեղկի խանութէ մը եւ անմիջապէս ծաւալեցաւ, շէնքը խեղդելով Թանձր մուխի ամպերով, եւ փախչէ արգիլելով վերնայարկի բնակիչները։ Չորրորդ յարկը կը բնակէր ընտանիք մը 3 փոքրիկներով։ Երբ բոցերը շրջապատեցին բնակարանը, տղոց մայրը նետուեցաւ քովինի շէնքի մը տանիքին վրայ, բայց անկումի սաստկութենէն կոտրեց իր երկու սրունքները։ Հրշէջները մեծ դժուարութեամբ կրցան մագլցիլ չորրորդ յարկը։ պզտիկներէն մէկը շնչահեղձ եղած էր, երկուքը ստացեր էին ծանր այրուածքներ։ կը յուսացուի փրկել մայրն ու երբու պզտիկները որոնք փոխադրուած են հիւանդանոց։

ԼՐԱՑԱԻ „ՅԱՌԱՋ"Ի 4ՐԴ ՏԱՐԻՆ

1.— Շատ մը բաժանորդներ ԱՒԿԱՒ ՀԱՇԻՒՆԵՐ ՈՒՆԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՅՍՕՐ։

ԿՐ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ ԱՅՍ ԹՈՒԱԿԱՆԸ, ՎԵՐՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱԼՈՎ։

2.— Ուրիշներ ալ կան, որոնք սանթիմ չեն վճարած մինչեւ այսօր, հակառակ ղրկուած ազդերուն եւ նամակներուն։

Կ'ՈՒԶԵ՞Ն ՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՔ ԻՐԵՆՑ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ, կամ դիմենք ուրիշ անհաճոյ միջոցներու։

3.— Իսկ ջախջախիչ մեծամասնութիւնը մեր բաժանորդներուն, որ բարեխղճօրէն կատարած է իր պարտքը, անշուշտ պիտի ուզէ մղում տալ «Ցառաջ»ին, չորս տարի անընդհատ կարդալէ յետոյ այս թերթը։

«Ցառաջ»ը չունի ոչ մեկենաս, ոչ նպաստ, ոչ ալ գաղտնի վարկեր։ Ան ինքնապահ դարձած է շնորհիւ իր ընթերցողներուն։

Բայց, ՄԵՆՔ ԱՒԵԼԻՆ Կ'ՈՒԶԵՆՔ ԸՆԵԼ։ Կ'ուզենք լրացնել կարգ մը բաժիններ։ կատարելագործել ուրիշներ։ վճարել աշխատակիցներուն եւն.։

«Ցառաջ»ի բարեկամներուն ձեռքն է դիւրացնել այս առաջադրութիւնները,

ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐԵԼՈՎ

Տեղական (ֆրանսական) թերթերը, որոնք հարիւր հազարներով կը սպառին, եւ մեծ մասով բաժնետիրական ընկերութեանց կողմնած են, տարին քանի մը անգամ հանգանակութիւններ կը կատարեն, Թախանձագին կոչեր կ'ուղղեն իրենց բարեկամներուն, հակառակ հասոյթի այնքան լայն աղբիւրներու, նպաստներու եւ մեծագումար ծանուցումներու։

Մենք սրտաբաց կ'ըսենք.—

«Ցառաջ»ի բարեկամները

ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ

գտնելով, օգնած պիտի ըլլան աւելի կատարելագործելու

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ՄԻԱԿ ՕՐԱԹԵՐԹԸ

9. Անգլիա պիտի հրաժարի փոքրամասնութիւնները պաշտպանելու իր իրաւունքէն։

10. Պատերազմի մը պարագային, որուն կը մասնակցի դաշնադիր կողմերէն մէկը, միւսը անմիջապէս անոր պատերազմիկ դաշնակիցը պիտի դառնայ։

«Էլ-Մոքաթթամ»ի թղթակցին համաձայն, անգլիական կառավարութիւնը կը պահանջէ որ Անգլիոյ եւ եգիպտոսի միջեւ նոր կնքուելիք ուժէ դաշնագիր գործադրութեան դրուելէ առաջ, պէտք է վաւերացուի ազատօրէն ընտրուած եգիպտական Խորհրդարանի մը կողմէ։

**** «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի աշխատակիցը արտաքին նախարար Հէնտըրսընի հարցուցած է թէ՝ ճի՞շդ են «Էլ-Մոքաթթամ»ի թղթակցին տեղեկութիւնները. նախարարը պատասխանած է.*

— Երեսփ· ժողովին առջեւ արդէն յայտարարեցի թէ կարգ մը առաջարկներ նկատի առնուած են, սակայն ատոնցմէ եւ ոչ մէկը բերուած է դահլիճին առջեւ։ Խորհրդարանին մէջ խօսուածներուն վրայ աւելցնելիք չունիմ։

**** «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կ'ըսէ թէ «Էլ-Մոքաթթամ»ի տեղեկութիւնները ճշմարտանման են, միայն պէտք է նկատի ունենալ թէ՝ ատիկա եգիպտոսի դահլիճին կողմէ Անգլիոյ ընկերվարական կառավարութեան ներկայացուած ծրագիր մըն է։ «Կարելի չէ հաւատալ որ Մաքտոնըլտ եւ պաշտօնակիցները տրամադիր ըլլան այս պայմաններն ընդունելու ամբողջութեամբ, կամ նոյնիսկ մեծ մասով։ Որովհետեւ 1924ին, Մաքտոնըլտ Զաղլուլ փաշայի հետ բանակցած ատեն, բացէ ի բաց ժեժեց նշանախեց մը իսկ զիջում ընել՝ անգլիական զրաւման բանակը Սուէզ քաշելու եւ Սուտանը եգիպտական կառավարութեան յանձնելու մասին, ինչպէս կը պահանջէին եգիպտացիները։*

«Նոյնպէս ցաւալի պիտի ըլլայ եթէ Անգլիա լքէ իր սեփական հպատակներուն վայելած կապիտիւլասիոնի իրաւունքները, մինչ ուրիշ օտար պետութիւններ պիտի պահեն զանոնք։ Պոլտուինի կառավարութիւնը տրամադիր էր զեղչել կապիտիւլասիոններու մեծ մասը, պայմանաւ որ նախապէս միջազգային խորհրդաժողովի մը մէջ համաձայնութիւն գոյանար այդ մասին։ Մինչ վարչապետ Մահմուտ փաշա, որ ներկայիս Լոնտոն կը գտնուի, վերջերս յայտարարեց թէ հակառակ է նման միջազգային խորհրդաժողովի մը եւ կը նախընտրէ առանձին բանակցիլ շահակից պետութեանց հետ։

Թուրքահայկական յարաբերութիւններ վերջ

«Միլլիյէթ»ի մէջ մահմուտ պէյ խօսելով Թուրքթեւիեղլէն բանակցութիւններու կրկին խզուելուն վրայ, կը գրէ.—

—Այս արդիւնքը բնաւ անսպասելի չէր։ Հեղէն դահլիճին մէջ կատարուած փոփոխութենէն յետոյ, յայտնի էր որ գործը անելի մէջ մտած էր։

Ո՛ր կողմը պիտի ագդուի բանակցութեանց խզումէն։ Լրջութիւնը կը պահանջէ պատասխանը թողուլ դէպքերուն։ Միայն չէզոք անդամները, ինչպէս նաեւ գործին ժօտէն տեղեակներ գիտեն թէ Յունաստանն է խզման պատասխանատուն։

Ինչպէս կ'երեւի, Յունաստան պնդած է անցագրի խնդրին վրայ։ Իսկ ասիկա ցոյց կուտայ թէ մեր հարեւանը դեռ ի՜նչ երեւակայութիւններու եռեւէն կը վազէ։ Անոնց նպատակն է ոչ թէ քանի մը կալուած ապահովել իրենց հպատակներուն, այլ ապահովել վերադարձը փախստական Յոյներուն, որոնք մեր թշնամիներուն գնդակ եւ մահ տեղացնել տուին մեր վրայ։ Նոր ողբերգութեան մը գեմի՞ն պատրաստել կ'ուզեն Պոլսոյ մէջ։ Հեղէններու զգացման այս պաշտօնական արտայտութիւնը նոր նշան մըն է կրկին մեզ արթնցնելու։ Եւ ստիպուած ենք արժանի կարեւորութիւնը տալ այս երեւոյթին։

Գալով Թրքահպատակներու իրաւունքներուն, շահագրգռուողները թող կատարելապէս ապահով ըլլան, կառավարութիւնը նիւթական եւ օրինական ամէն միջոց ունի իր ու իր քաղաքացիներուն շահերը պաշտպանելու համար։ Աւսր համար խզման հետեւանքով երբեք մտահոգ չենք շահագրգռուողներու հաշուին, այլ սիայն գործի կը սպասենք։»

**** «Ագշամ» կը գրէ թէ Պոլսոյ հեղէնական կալուածները գրաւելու սկսած են։ Հեղէնապատկան կալուածներուն ցուցակը պատրաստուած է եւ շուտով հրամանի կը սպասուի։*

Ներքին գործավարին պատճառները

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ ներքին գործավար Շիւքրի Գայա պէյ Պիթլիսէն Տիարպէքիր հասած է։ Գործավարը ասկէ պիտի անցնի Մալաթիա, Խարբերդ, Մարտին եւ Ուրֆա եւ հարաւային նահանգներէն էնկիւրի պիտի վերադառնայ։ Գործավարին ճամբորդութիւնը դեռ քանի օր պիտի տեւէ։

15 Հայեր ձերբակալուած Պէյրութի մէջ

«Ազդակ»ի յուլիս 20ի թիւին մէջ կը կարդանք.—

Քանի մը օր առաջ, էշրէֆիէի մէջ, հայ եւ արաբ երկու տղաքներ կը կռուին խաղի մը միջոցին։ Անոնց մօտը գտնուող տեղացի ժանտարմա մը ուզելով զանոնք բաժնել, կը սկսի ապտակել հայ տղան, որ արցունքներու մէջ տուն կ'երթայ եւ եղելութիւնը կը պատմէ իր ծնողքին։

Տղուն ծնողքը եւ քանի մը ուրիշ Հայեր դէպքին վայրը կ'երթան եւ ժանտարմաներուն դիտողութիւն կ'ընեն իրենց միջամտութեան համար, բայց շուտով կը սկսի կռիւ մը Հայերու եւ ժանտարմաներու միջեւ։ Քարեր եւ փայտեր իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն եւ դժուարաւ կարելի կ'ըլլայ բաժնուիլ։

Այս տխուր եւ անպատուաբեր դէպքին առթիւ նոյն երեկոյ 15 Հայեր ձերբակալուած են ժանտարմաներու ցուցմունքին վրայ եւ կը մնան բանտ։

Անցք եւ դէպք

Փարիզի խորհրդային դեսպան Դովգալեսկի Լոնտոն հասաւ՝ արտաքին նախարար Հէնտըրսընի հետ բանակցութեանց սկսելու համար։

Առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ առաւօտ։ Դովգալեսկի համաձայնութեան գլխաւոր պայմանները ներկայացնելէ եւ գետին պատրաստելէ յետոյ, ուղղակի Մոսկուայէն պատուիրակներ պիտի գան՝ վերջնական կարգադրութեան յանգելու համար։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Թանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած Ընիէրպուա Քոլոնպի Եւագոյն ենթակոմիտէին կողմէ։ Օգոստոս 18ին կիրակի օր։

ԹԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԿՍԻ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ընկեր կարօ խումբի կողմէ։ Այս կիրակի։ Երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն։

Մանրամասնութիւնները յայտագրով։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԼԵՒՈՆ ՆԱԻՐՑԻԻ "ՀՆԱՑԱԾ ԵՐԳԵՐ,,...

բանաստեղծութիւններու ժողովածուն, շքեղ հրատարակութիւն, ընտիր թուղթ։ Գին՝ Ֆրանսայի մէջ 7 ֆր., ուրիշ երկիրներ 10 ֆր.։ փոսթի ծախք չկայ։ Դիմել՝ Mr. G. Balayan, Impr. de Navarre. 5 Rue des Gobelins, Paris. կը ծախուի նաեւ «Ցառաջ»ի խմբագրատունը։

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

Լիոնի Բրիստափոր խումբը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 202 Rue Garibaldi։

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Իսի լէ Մուլինօի Մշոյի ճեմթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը իրիկուն ժամը 8ին 267 Rue Jean Jacquus Rousseau, Իսի լէ Մուլինօ։

Փարիզի Հրազդան Խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ սրճարանի վերնայարկը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Բալուի եւ յարակից գիւղերու օգն. միութեան ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Պոռտօ, Զ. Զ.— 15։
Լիոն, Ն. Յ.— 500։
Մարսէյլ, Ա. Ս.— 70։
Լիոն, Ս. Յ.— 35,
Լը Թուքէ, Արտ.— 35։
Տէսին, Յ. Պ.— 35։
Պերլին, Տոքթ. Ք.— 200։
Վալանս, Ն. Թ.— 35։
Մարսէյլ, գործ.— 633.80։
Պէնտէրկեագ, Բժ. Տ.— 129.40։
Լուան, Կ. Պ.— 35։
Ալֆոռվիլ, Ս. Վ.— 15։
փարիզ, Յ. Կ.— 10։
Պոլէն, Գ. Զ.— 35։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին Իզմիրցի Տիգրան Դազանճեանի որդիները, իրենց մօր անունը Թագուհի, մօրաքրոջ անուն՝ Փայլածուն։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուին Ֆրանսա։ Իմացնել իրենց կնքամօր Ռօզինա Մարգարեանի 22 Ave. Rouveyrol, Asnières, (Seine).

— Կը փնտռուի Տիկին Փանանեմ Պարոնեան, Պրուսա Մեծ Նոր Գիւղցի, որ նախապէս Նիս կը գտնուէր եւ այժմ Մարսիլիոյ շրջակաները ըլլալ կը կարծուի։ Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

— Կը փնտռուի ցեքաստիոյ շրջանէն Օր. Էլմաս Թաֆալեան հօր անուն՝ Գրիգոր, մօր անուն Մարիամ, եղբայրները՝ ցարութիւն, Ազատ, Շամբարձում. Վուկաս, քոյրերը՝ Ովսաննա, Գոհար, Արեգնազ եւ Հայկանուշ։ Իմացնել «ցառաջ»ի խմբագրութեան։

— Կը փնտռուի Գասթէժուճցի Յարութիւն Ուզունեան որ երկու տարի առաջ կը բնակէր Փարիզ, Սէն Միշէլի Թաղամասը։ Իմացնել՝ իր հարեւնակից Հաճի Յարութիւն Ծէրահեանի կամ Յակոբ Կէօրիւշեանի, 42 Rue Descartes, Paris (5e).

— Կը փնտռուի Հասանպէյլիցի

Կ'ՈՒԶԷ՞Ք ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԼ ՁԵՐ ՋԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՊԱԴԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՑԷՔ ՁԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

UNION ընկերութիւնը, ենթակայ պետական հակակշռի, որ հանրածանօթ է իբրեւ ամէնէն վստահելին, կ'ապահովագրէ ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել՝ Դշ. եւ եշ. օրերը՝ կէսօրէ վերջ 9 Place Vendôme, Unionի կեդրոնը՝ քննիչ

Պ. Վ. Ք. ԷԼՄԱԵԱՆԻ, որ կը ստանձնէ նաեւ հրդեհի եւ արկածի դէմ ամէն կարգի ապահովագրութիւններ։ Նամակով կամ հեռաձայնով կարելի է միշտ հանդորդակցիլ հետեւեալ հասցէով.— 18 Rue du l'Alma, Asnières. Tel. Grésillons 14 50։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր հայրենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան ամէն տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գինները մատչելի բոլոր քսակներու։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Այդքի մասնագէտը Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Բերի, կորդ՝ հիւանդի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՅՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

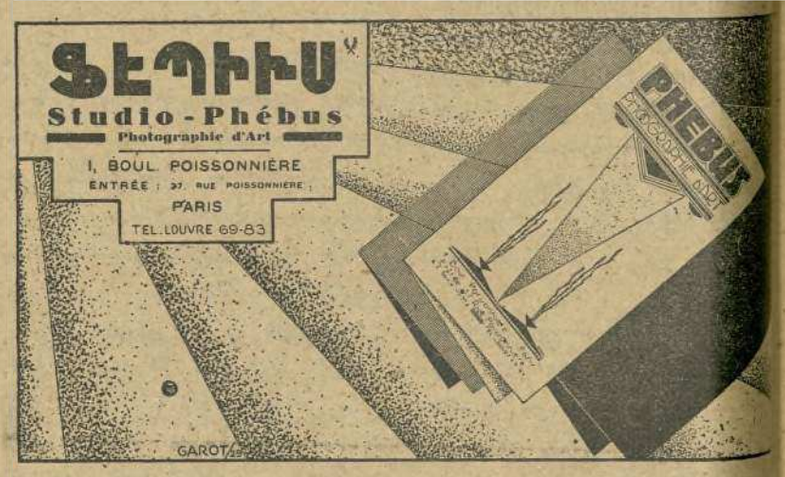
(ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔԵՐ)

50 Ֆր.է վեր գիրք առնողին հարիւրին 10 զեղչ,

Հացի համար (կազմուած) 35, Պէլթէկոր (417 էջ) 30, Իմ Ընկերը (Մաքսիմ Կորքի) 7.50, Անհետացած սերունդ 8, Գիւղաշխարհ 26, Տրագրի մը յուշատետրը 15, Կարօտ հայրենի 20, Քերթուածներ (Դուրեան 5), Գոհարներ հայ գրականութեան (կազմուած) 30, Թէատրա 10, Ոսկի աքաղաղ 10, Արտիստը, Ֆաթման եւ Աստղը 25, Ապրիլ 11, 15, Ընկեր 15, Բօլշեւիզմ 8, Հայերու բնաջնջումը 7.50, Էջեր իմ յուշերէն (զօր. Սեպուհ կազմուած) 60, Արսէն Լիւպէն (5 հատոր) 9, Շէրլօք Հօլմս (4 հատոր) Պօսկոմպ Հովիտին գաղտնիքը (Շ. Հօլմս) 2, Լոնգոսի հովուական Նամուսը 15, Ճամբուն վրայ 7.50, Ագահ վաճառականին կտակը 3, Ժամագործ Մինաս 2, Վարպետ բժիշկը 2, Արշըն մալ ալան 4, Վէցուկի պորտի ժառանգ Մեացած մնուկը 4, Խոհանոցին գիրքը 5, Երազահան 8, Մօսակցութիւն՝ 2.50, 5, 7.50, Արարատ երգարան 25, Ձայնագրեալ երգեր Սրբուհեանցի, Բարտեր (զօր. Անդրանիկի, Ա. Միքայէլեանի Մեծն Մուրատի, Անմահն Ժիրայրի եւն.)։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը ինչպէս նաեւ ձեր ուզած բոլոր գիրքերը։

Դիմել՝ Mme A. Sévouni, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine), France.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չերմախիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտրաքուառ։ Ազեմաիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ VETZEL

1 Rue Auber

(Place de l'Opéra)

ՆԱԽԱՃԱՇ, ԸՆԹՐԻՔ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 RueBeaugrenelle, Paris(15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Տօքթ. MICHENCOU

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12եւ 3 9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

Վաղաւսի մէջ «ցառաջ»ի գործակալն է Պ. Ալեքսիս փերզիկեան, 26 Bld. Vauban.

Կ'ուզուի հիւսուածեղէն (tricot) Ֆրանսական տան մը մէջ քիչ չ Ֆրանսերէն գիտցող գործուհի մը որ պիտի աշխատի montageի (հիւսուած կտորներ կազմելու և կարելու)։ Ապահով գործ եւ գոհացուցիչ վճարում։ Դիմել՝ ժամը 9 11 Maison Mme Brunel, 7 Rue du Cardinal Mercier, Մէթրօ Pl. Clichy.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԻԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE Միգթք-Շօլ· 37 Av. Wagram

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԱՆԳԼԻԱ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ԻՐ ԻՐԱՒՈՒՆՔԷՆ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՐԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 31 ՅՈՒԼԻՍ 1929

31 JUILLET 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1021 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՃԻՇԴ ԱՅԴՊԷՍ, ՁԵՐ ՁԵՌՔՈՎ

Ափ մը հայրենակիցներ քով քովի գալով, Միութիւն մը կազմեր են փարիզի հարաւային շրջանին մէջ (Պանեօ, Քաշան, Մոնրուժ, Պուրկ-լա-Ռէն)։

Մեր տեղեկատուն երէկ պարզած էր Միութեան ծրագիրը — շրջանին մարդահամարը պատրաստել անմիջապէս, եւ ձրշդելով մանուկներու թիւը, հայերէնի դասեր հաստատել շաբաթը երկու անգամ։ Այս առթիւ, թելադրութիւն մը՝ միւս շրջանները, «որ քով քովի գան եւ իրենց միջոցներով կազմեն այս կարգի Միութիւններ։ Եթէ սպասենք որ ազգային Մարմինները շարժին եւ անոնց ներկայացուցիչները գան տեղին վրայ ձեռնարկներ ընեն, միշտ յուսախաբ պիտի ըլլանք։»

Արդարեւ, ինքնագործունէութեան այս ոգին է որ պիտի կրնայ, վերջի վերջոյ, լրացնել շատ մը պահանջներ։ Եւ այդ ոգին է որ կ'ուզենք արթնցնել մենք, անդադար յիշեցնելով.— Ձոյս մի՛ դնէք հեռաւոր սուրբերու վրայ։ Ըրէք ինչ որ կրնաք ձեր միջոցներով։ Ձեռք ձեռքի տուէք եւ արդիւնքը աւելի տեւական եւ իրական պիտի ըլլայ, քան եթէ տիտղոսաւոր անցորդ մը երեւայ եւ հրաշքներ խոստանայ, կամ պաշտօնական, վսեմաշուք հովանի մը տարածուի ձեր վրայ, իր ժողովներով եւ որոշումներով։

Եւ իրողութիւն է որ, շատ մը ցաւեր կը դարմանուին տեղին վրայ, առանց մեծ դժուարութեան։ Մինչդեռ երբ գործին ճակատագիրը կը կապուի կեդրոնի մը հետ, տարիները կը սահին, եւ խնդրարկու թէ կեդրոն օրը իրիկուն կ'ընեն հառաչելով եւ յօրանջելով։

Ամէնէն փայլուն ապացոյցը՝ նորէն Փարիզը, որ իր ժամուն բանկալէն անդին ոչինչ կը հասկնայ, ոչինչ կը տեսնէ եւ ոչինչ կը զգայ։ Կրկնութիւն պիտի ըլլար նորէն յիշել հարաւ. Ֆրանսայի շարք մը խոնարհ գաղութներուն կատարած ճիգերը, մատուռ-մանկապարտէզներու շինութիւնը՝ քար եւ փայտ կրելով, պատ հիւսելով, լայն բանալով իրենց բանուորի քսակները։ Չարիւրներու մէջէն ուրիշ օրինակ մը յիշած ըլլալու համար, ընթերցողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք թիլթակցութիւն մը՝ Լաթաքիայէն (Լիբանան), այսօրուան «Յառաջ»ի մէջ։ Տարեվերջի հանդէսներու նկարագրութիւն մը. բայց ի՜նչ կենդանութիւն եւ ճիգ ու գուրգուրանք։ Անոնք որ կ'օգնեն այսպիսի գործերու, անշուշտ աւելի կը տաքնան. իսկ անոնք որ օգնելու միտք ունին, աւելի դիւրաւ կը շարժին, երբ կեդրոնի գործ տեսնեն։

Տարօրինակ է որ, շատ մը տեղերու մէջ տակաւին չեն հասկնար այս տարրական ճշմարտութիւնը։

Զորս տարիէ ի վեր մանկապարտէզի կարօտը կը քաշեն Անիէռ-Պուա-Քոլոմպ, Պէլվիլ-Ալֆորվիլ, Առնուվիլ-լէ-Կոնէս,— յիշելով միայն երեք հայաշատ արուարձաններ։ Եւ դեռ չորս քար դրուած չէ (բացի Ալֆորվիլէն, որ վերջապէս ունեցաւ իր մեկենասը)։ Մինչդեռ եթէ մէկն ու մէկը սրահ մը վարձած ըլլար առանց խոշոր ծրագիրներու, եւ քանի մը հոգի ստանձնէին հայերէնի դասեր տալ շաբաթը երկու անգամ, գործին կէսը կատարուած կ'ըլլար։ Եւ այն ատեն կարելի էր միշտ ուշադրութիւն հրաւիրել եւ մղում տալ։

Այս տեսակէտէն, աննեղելի ապիկարութիւն մը կը ցուցնեն կարգ մը գաւառական քաղաքներ ալ.— Վիէն, Սէն Շամոն, Վալանս եւ մանաւանդ Լիոն, որ մօտաւորապէս տասը հազար ֆրանքի գումար մը ունի տրամադրելի։ Այն աստիճան որ, Մարսէյլի նորահաստատ մէկ թաղէն, Սէնթ Անթուանէն թղթակից մը լեզու ելեր է եւ հարցումներ կ'ուղղէ Լիոնի, արդար հպարտութեամբ յիշելով իրենց կատարած գործը, մատուռ-մանկապարտէզի մը շինութիւնը (Քամփաներ Ծիրէզ)։

Ինքնագործունէութեան ուրիշ կազդուրիչ օրինակ մըն ալ՝ Աթէնքէն։

Գրեցինք թէ աննկարագրելի թշուառութեան մէջ կը ծիւրին Սինկրուի գաղթականին բնակիչները, հիւանդ-առողջ իրար խառնուած, եւ թէ հազար սղերլինով կարելի է հող գնել, ուր հիւղակներ պիտի շինեն հինգ հարիւր ընտանիքներ։ Այս պզտիկ օգնութիւնն ալ կը սպասէին Բարեգործականէն կամ ուրիշ հաստատութիւններէ, յառաջիկային վերադարձնելու պայմանով։

«Նոր Օր»ի վերջին թիւէն կ'իմանանք թէ՝ հողը գտնուեր է արդէն (Փելէսթէրի) եւ հայկական աւան մը պիտի շինուի, դպրոցով եւ եկեղեցիով։ «Հողին կանգուն 17 տրախմի է. 2500 տրախմիով ընտանիք մը 200 կանգուն հողի տէր կը դառնայ» (երեք տրախմին = մէկ ֆրանք)։ Վաթսուն ընտանիք արձանագրուած են արդէն եւ եթէ համագումար 3-400 ընտանիքներ հող գնեն, ձրի պիտի տրամադրուի դպրոցին եւ եկեղեցիին գետինը։

Կը թուի թէ այսպէս ալ քանի մը սրտցաւ հայրենակիցներ եռանդով փարած են այս գործին եւ կ'ուզեն յաջողցնել զայն, մանաւանդ որ շատ մատչելի են պայմանները։ Կարելի չէ՞ր նոյն ձեւով գործի ձեռնարկել նաեւ Սելանիկի մէջ, քանի որ կայանները ոչ միայն անտանելի են, այլ եւ մէկ օրէն միւսը փլցուելու դառապարտուած, ինչպէս եղաւ Քալամարիա եւ ուրիշ տեղեր։ Եւ այդպիսի ձեռնարկները միշտ ալ շարժում կը ստեղծեն, հող չէ թէ տասն անգամ, քան անգամ դուրգարնելով։

Այդպէս է որ, յաջորդաբար, կ'իրականանայ գաղթականներու տեղաւորումը Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ։ Հազար դժուարութեամբ, եւ մեծ մասով օտարներու նախաձեռնութեամբ, արդէն տեղաւորուած են 8000 վտարանդիներ եւ աշխատանքները կը շարունակուին մինչեւ 32,000ին համար։

Ահա այսպէս, ձեռք ձեռքի։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՏՈԼԱՐՆԵՐ ԱՍՈՐ - ԱՆՈՐ ՁԵՌՔԸ

«Հայաստանի կոչնակ», Ամերիկայի պատուելիներու շաբաթաթերթը, կը պատմէ խոշոր բագրականի մը մէջ, (20 յունիս).

— « Մեր հայրենակցական հիմնադիր կազմակերպութիւններէն մին, Ցնգուշի վերաշինաց միութիւնը տագնապալի շրջան մը կ'անցնէ։ վարչական անդամներէն երկուքը, շինքակոյի բնակիչներէն, մեծամասնութեան որոշման հակառակ՝ կը յամառին իրենց մօտ պահել 3000 տոլարի գումար մը, ամբողջ դրամագլխին կէսէն աւելին։ Խնդիրը դատավարութեան ենթակայ ըլլալով՝ արդէն իսկ ծախսուած է 1000 տոլար, եթէ ստոյգ են մեզի հասած լուրերը։

Իր տեսակին մէջ ասիկա ո՛չ առաջինն է ոչ ալ վերջինը պիտի ըլլայ։ Մտքերու մէջ թարմ է Բագմաշէնի Ըլսուիճասիրաց Ընկերութեան դատը (Պոսթոն), որ մի քանի հազար ոսկի արժեց։

կարծենք օրինական լուծում կը պահանջէ ուրիշ վէճ մըն ալ, կեսարիոյ գիւղերէն մէկուն ընկերութեան շուրջը։ Անոր վարիչներէն երկու հոգի՝ ընկերութեան ամբողջ հարստութիւնը յատկացուցած են բնակարանի մը շինութեան... իրենց անձնական սեփականութիւն։ Գիտենք տիգրանակերտցիներու բազմաթիւ ընկերութեանց գէթ երկուքը, որ կազմալուծուած են տասը տարիէ ի վեր եւ որոնց դրամները կը գտնուին նախկին գանձապետներուն մօտ։ Գիտենք դէպքեր՝ որոնց մէջ գանձապետը մեռած է, եւ ընկերութեան դրամը յանձնուած է անոր ժառանգորդներուն։ Խարբերդի դաշտին գիւղերէն շատերն ալ ունին միութիւններ որոնց հաբրստութեան համագումարը պատկառելի թուանշան մը կը կազմէ։

Հայրենակցական ընկերութիւններէն ոմանք տակաւին գործօն վիճակի մէջ են, իսկ մեծ մասը՝ կազմալուծեալ։ Այս վերջիններուն դրամները ժամանակի ներքեւ կը գտնուին բնականաբար։ Շատ անգամ անոնց գանձապահները — որպէս թէ ապագայ պատասխանատուութեան վախով՝ չեն ուզեր ձեռքէ հանել ինչ որ իրենց յանձնուած է իբրեւ աւանդ, թէեւ քայ գիտեն թէ հիմնադիր կամ վարիչ ընկերներէն շատերը մեռած կամ հեռացած են, եւ իրենցմէ հաշիւ պահանջող չկիտի ըլլայ։ Անոնք կրնային իրենց խիղճը հանդարտեցնել, եւ օրինական պահանջումն ալ գոհացնել՝ ազգային հեղինակաւոր մարմինի մը յանձնելով այդ հանրային գումարները։

Ազգին համար բացարձակօրէն ապահովուած չեն նոյնիսկ այդ գումարները որ աւանդ կը մնան դրամատուններու մէջ, երկու կամ երեք անձերու անուններով։ Այդ անձերէն նոյնիսկ մէկին կամ երկուքին տեւական բացակայութիւնը՝ պատճառ կը դառնայ որ աւանդը մշտապէս եւ վերջականապէս մնայ ուր որ է, եւ անոր գոյութիւնն ալ մոռցուի...։»

ՊՈԼՍՈՅ ամերիկեան դեսպան Պ. Կրիու 1000 ոսկի նուիրած է Օֆի եւ սիւրմէնէի աղէտեալներուն համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Վաղուան ցոյցերուն դէմ

Փարիզի ոստիկանութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է՝ վաղը ոեւէ անկարգութիւն տեղի չտալու համար։ Մասնաւոր հսկողութեան տակ պիտի առնուին գործարաններն ու պուլվարներու մէջթրոյի աշխատանոցները։ Կը կարծուի թէ ցոյցի փորձեր պիտի ընեն մասնաւորաբար ինքնաշարժի մեծ գործարաններու բանուորները։ Յարձակման ժամ նշանակուած է առտուան 11ը, կ'ըսէ «Փարի-Միտի»։

Ոստիկանութիւնը գրաւեց Միջազգային կարմիր Օգնութեան պաշտօնաթերթի «Լա Տէֆանս» թերթին առջի օրուան թիւը, որ գրգռիչ յօդուածներ կը պարունակէր։

Սանթէի մէջ բանտարկուած հաժայնավարները որոշած են հացադուլ յայտարարել՝ իբրեւ բողոքի նշան։

∴ Մոսկուայէն հեռագրի մը համաձայն, Գ. Միջազգայինը Զինովիեւի յանձնած է Եւրոպայի մայրաքաղաքներուն մէջ, օգոստոս 1ի ցոյցեր կազմակերպելու պաշտօնը։

∴ Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ ալ տեղական իշխանութիւնները խիստ միջոցներ ձեռք առած են։

Րիկայի մէջ Լեթոն կառավարութիւնը խուզարկեց հաժայվար կեդրոնները եւ բազմաթիւ վաւերաթուղթեր գրաւեց։ 27 հոգի ձերբակալուեցան։

Լեհաստանի ոստիկանութիւնը բազմաթիւ հաժայնավարներ ձերբակալեց, մանաւանդ վերին Սիլեզիոյ բանուորական շրջաններուն մէջ։

Վիէննայի մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց չեխոսլովաք երեսփոխան Սմէրտան, որ բանուորական հաւաքոյթի մը մէջ Օգոստոս 1ի ինպատաստ ճառ խօսած էր։

Վիէննայի ոստիկանութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը ամէն ցոյց կ'արգիլէ օգոստոս 1ի համար, որոնք ալ ըլլան կազմակերպիչները։ Պատերազմի անդամատեաչներու եւ զոհերու ընկերակցութեան կողմէ նոյն օրը կատարուելիք ցոյցը արգիլուեցաւ։

Համաձայնավար պաշտօնաթերթ «Րոթէ-Ֆանէ» գրաւուեցաւ։

Լոնտոնի մէջ Օգոստոս 1ը խաղաղ պիտի անցնի։

Թոքիոյի մէջ ամէն ցոյց արգիլուած է։

ՍԱՀՄԱՆՆ ԱՆՑՆՈՂ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ

Գերմանեւպելժ սահմանագլուխին վրայ, Քալամինի մէջ մօտ 600 գերման համայնավարներ կիրակի կէսօրէ վերջ կը փորձէին Պելճիքայի հողը մտնել՝ ցոյց կատարելու համար։ Անմիջապէս տեղւոյն վրայ փութացին ոստիկան-զինուորներ, որոնք ցուցարարները սահմանէն անդին քշեցին։ Ասոնք էքս-լա-Շափէլլէն վտարուած էին տեղական իշխանութեանց կողմէ։

∴ Պատէնցի 250 համայնավարներ ալ փորձեցին Զուիցերիոյ սահմանն անցնելով ցոյցեր կատարել Բայնֆէլտէնի մէջ, բայց ետ մղուեցան ոստիկանութեան կողմէ։ Ընդհարումի պահուն բազմաթիւ համայնավարներ վիրաւորեցան։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն։—

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 33 հաժայնավարներ՝ Աշխատաւորական կուսակցութեան ակումբներուն եւ կարգ մը թերթերու խմբագրատուններուն մէջ կատարուած խուզարկութեանց հետեւանքով։ Գրաւուեցան կոչեր, որոնք կը հրաւիրէին համայնավարները մասնակցիլ օգոստոս 1ի յեղափոխական շարժումին։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԶԱՂՐԷՊԻ ՄԷՋ

Պելկրատէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի.—

Զաղրէպի մօտ Սոմապար գիւղին մէջ ոստիկանութիւնը տեսաւ կասկածելի մարդոց խմբակ մը, կին մը եւ երեք մարդիկ։ Երբ ոստիկանները փորձեցին անոնց տուներն ներս խուժել, մարդիկը կրակ բացին։ Ոստիկանները փոխադարձեցին՝ 57 գնդակ արձակելով։ Յետոյ կինը դուրս հանելով, երբ տուներն ներս խուժեցին, տեսան որ երեքն ալ անձնասպան եղած էին՝ իրենց վերջին գնդակներով։ կը կարծուի թէ անոնք վտանգաւոր համայնավարներ էին։

Ոստիկանութիւնը գիշերը աւելի քան 200 հոգի ձերբակալեց Զաղրէպի մէջ՝ անոնց մեղսակիցները գտնելու համար։

Պրիան կը վերահաստատէ իր դահլիճը

Երկուշաբթի իրիկուն Պրիան կազմեց իր 12րդ դահլիճը։ Ուզելով աւելի ուժեղ դիրքով ներկայանալ Լահէյի խորհրդաժողովին՝ առաջարկած էր արմատական ընկերվարական-կուսակցութեան օժանդակել իր կազմելիք նոր դահլիճին՝ քանի մը անպաշտօն նախարարներ տալով անոր։ Արմատական-ընկերվարականներու խորհրդարանային խմբակցութիւնը երկուշաբթի առաւօտ բացառիկ նիստ գումարեց՝ լսելու համար Պրիանի առաջարկները։ Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ, նախագահ Տալատիէի պաշտօն յանձնուեցաւ Պրիանի հաղորդել ժողովին որոշումը, որ հետեւեալն է.

1.— Խմբակցութիւնը կը մերժէ իր անդամներուն համար առաջարկուած նախարարական պաշտօնները, նկատելով որ այդ պաշտօններու ստեղծումը անօգուտ է, նոյնիսկ վտանգաւոր, որովհետեւ ներկայ պարագաները չեն պարտադրեր զայն։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

(Մասնաւոր հեռագիր Յառաջի)

Երբօ փարք, Պըրքընհիէտ, 29 Յուլիս, ժամ 17.29.—

Հայ Սկաուտները հասան եւ ընդունուեցան գօրավար Սըր Պէյսըն Փաուըլի եւ խանդավառ ժողովուրդին կողմէ։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՕՐԲԵՐԸ

Կեսարիայէն կը գրեն Յուլիս 22 թուականով.—

Պէյրութէ երթալիք օրբերուն պատրաստութիւնը փութով առաջ կը տարուի, եւ կը յուսացուի որ փափաքուած արտոնութիւնը ձեռք պիտի բերուի։ Միայն կուսակալին մնացած է գործը։ Անմիջապէս որ հաւանութիւն տրուի, տղաքը ճամբայ պիտի հանուին, բոլոր պատրաստութիւնները տեսնուած ըլլալով արդէն։

Վաթսունըմէկին մեկնելէն ետք մնացորդ 40ին համար ալ փոխանորդը եւ Սմբատ վարդապետ գրեցին բարերար Պ. կարապետ Մելկոնեանին, խընդրելով որ անոնք ալ իր հաստատութեան մէջ պատսպարէ։ Այս ձեւով փակուած պիտի ըլլայ կեսարիոյ օրբերուն հարցը։

Սակայն, մինչեւ այդ օրբերուն իրենց տեղը վերջնական յանձնումը, հաւանաբար ամիսներ անցնին։ Հետեւաբար, Առաջնորդարանը կը խնդրէ բարեսէրներէ չզլանալ իրենց նիւթական աջակցութիւնը։

Շաբաթ մը կայ որ դիմող օրբերը ետ կը դարձուին, միայն յուսալից քանի մը մանչուկներ վար դրուած են։

ԱՇԽԱՐՀԱՇՐՋԻԿ ՊԱՐՍԻԿ ՄԸ

Էպիւլքասըմ խան անուն պարսիկ երիտասարդ մը՝ 1928 Մարտ 24ին հետիոտն ճամբայ ելած է Պարսկաստանի բաշտ քաղաքէն եւ Ռուսիոյ հարաւային մասը շրջելէ վերջ Մոսկուայ անցած եւ շաբաթ մը առաջ ալ Պոլիս հասած է։ Այս երիտասարդը Պոլսէն պիտի անցնի Պուլկարիա, յետոյ պիտի շրջի ամբողջ Եւրոպայի մէջ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՅՈՅՆԵՐՈՒԻՆ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Աթէնքէն կը հաղորդեն.—

Պոնտոսցի երեսփոխանները Ռուսիոյ ցոյները ցունաստան փոխադրելու վասին առաջարկ ներկայացուցուած ըլլալով, կառավարութիւնը կը խորհի կազմել մասնաւոր մարմին մը, որ պիտի քննէ շահագրգռուողներու դիմումները եւ պիտի թոյլատրէ ներգաղթը անոնց որոնք ցունաստանի մէջ տեղաւորուելու համար անհրաժեշտ նիւթական միջոցներն ունին եւ կառավարութեան վրայ բեռ չպիտի ըլլան։

ԼԱԶԻՍՏԱՆԻ ԿԱՂԻՆԻ ԲԵՐՔԸ ՎՆԱՍՈՒԱԾ

Տրապիզոնէն վաճառականներու եկած տեղեկութեանց համաձայն, կաղինի բերքը շատ մեծ վնաս կրած է հեղեղէն։ Սիւրմէնէի բերքը գրեթէ ամբողջութեամբ եւ Եոմուրայինն ալ մասամբ փճացած է։ Ամէնէն աւելի վնասի ենթարկուած են կաղինի վաճառականները, որոնք բերքին լաւութիւնը նախատեսելով կանխավճարներ ըրած էին պարտիզպաններուն։

Բերքին նուազումը պատճառեցած է որ կաղինի գինը բարձրանայ։ Տրապիզոնի սակարանին մէջ, կենդինարը 130 դրուշի բարձրացած է։ Հեղեղէն վնասուած է նաեւ լուբիայի բերքը, որուն հետեւանքով առուծախ չի կատարուիր։

ՄԵՐ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԳԱՆՁԸ

Ժամանակին— նախապատերազմեան դէպք մըն է որ կը յիշեմ— ռուսեւդերման սահմանազուխին վրայ հրէական պըղտիկ գիւղ մը կար։ Հոն կը բնակէին հարազատ գաւակներ Իսրայէլի, իրենց վաղնջական հաւատքին, իրենց կեդրոն, իրենք իրենց մէջ պարուրուած, աւելի տոկուն քան ժամանակը, ծովախարակներու պէս կը մնային անոնք անփոփոխ եւ անզգայ դէպքերու յորձանքին դիմաց։

Մինչեւ որ, օր մը, ռուս ռազմավարութիւնը որոշեց քանդել այդ հնամենի, կեղտաճաճկ քաղաքը, որպէսզի հոն կանգնեն արդիական պողպատակուռ ամբութիւններ։

Պէտք եղաւ ուրեմն որ քաղաքի մը ամբողջ բնակչութիւնը հաւաքէ իր քուրջն ու ցնցոտին, իր կուժն ու կարասը, ու բնաւեր թռչունի մը պէս խելակոխ իր կուժն ու կարասը, ու բնաւեր թռչունի մը պէս խելակոխ քարուքանդ ղէպի պատահական անկիւն մը։

Իրենց մեկնումի նախընթաց իրիկունը, տեսնուեցաւ որ անոնք ամբողջ, մեծով պզտիկով հաւաքուեցան իրենց գերեզմանատունը։ Գիշերն ի բուն հոն անցուցին. ու աստղերու եւ մոմերու լոյսին տակ, քարերը վերցուեցան, հողը փորուեցաւ, քերքերուեցաւ ու ածիւն առ ածիւն, ամէն ընտանիք դուրս հանեց իր մեռած նախորդներուն ոսկորները...

Ոչինչ թողուցին. ու յաջորդ օրը ժողովուրդը իր շալակը առած, ինչ որ կը մնայ անցաւոր սերունդներու կեանքէն,— փրտտած ոսկո՞ր թէ անորակելի նուիրականութիւն— ճամբայ ելաւ, առանց աչքը կամ սիրտը ետ դարձնելու։

Մեր մեկնող բազմութիւնները, երբ տասնեակ մը տարիներ առաջ արմատախիլ եղան, Իսրայէլի գաւակներու յոխին մխիթարութիւնն ալ չունեցան։

Մինակ մեռած - գացած սերունդներու դամբանները չէ որ լքուեցան, այլ անոնց հետ նաեւ անոնց գործը, այն հնամենի ժառանգութիւնը որ գարէ գար կուտակուելով նոյնացած էր մեր հողին, մեր ընտանի հորիզոններուն հետ։

Սարերու թիկունքին, հինաւուրց վանքեր մնացին անուխտաւոր, անժշակ, անհովիւ, ու ենթակայ ապերասան վանդալիսմի մը. գիւղերու, քաղաքներու մէջ մատուռներ, տաճարներ, ժամեր ու եկեղեցիներ, դուռներնին փակ, խորաններնին ազաւեր, զանգակատուններնին լուռ, մնացին ճամբաներու, սարերու ետին, օրերուն ու տարիներուն ետին, դրուժան քմայքներու իբրեւ խաղալիք...

Եւրախատեղիներ, ակեր, աղբիւրներ, լուսաղբիւրներ, կաթնաղբիւրներ, որոնց շուրջը ժամանակը մոմուր ժանեակներ, հաւատքի հէքեաթներ հիւսած էր, մնացին անտէրունչ... Անոնց անունն անգամ շրթնեռուն վրայէն թռած է։ Եւ ով դիտէ, թերեւս անոնք իրենց լքուածութեան մէջ տարուէ տարի կը փշրուին, կը փոշիանան...

Այդ դարակերտ, քարակերտ յիշատակներուն հետ միասին, անդիր, աննիւթական հարստութիւն մը եւս կար, որ մեր բնաշխարհի մարդոց կուտար բարոյական մանաւանդ դիմագիծ մը։ Ատիկա ցեղին բանն էր, բառը, անոր իմաստութիւնը եւ փորձառութիւնը, յուզմունքը եւ երազը, պարուրուած երգերու եւ տաղերու, հէքեաթներու եւ առասպելներու, առակներու եւ առածներու, աստուածներու եւ բարբառներու պաճուճանքով...

Ամբողջ աքսորի ճամբաներու երկայնքին, ամէն մէկ մեռնողի հետ, այդ անդիր ժառանգութեան մէկ մասն էր որ կը կորսուէր առ յաւէտ։

Այսպէս ուրեմն, պարզ նիւթական, ֆիզիքական ադէտ մը չեղաւ 15—16—17ի տարագրութիւնը. անիկա մեր ցեղի ամէնէն հարազատ, ամէնէն հայեցի մէկ մասին բարոյական-հոգեկան քայքայումը եղաւ, իր ամէնէն սարսռազդեցիկ իմաստին մէջ։

Տեսանք թէ ի՛նչպէս կրնայ մեռնիլ հայրենիքի մը մէկ խորանը, ու կը տեսնենք թէ որքան երերուն, անհաւասարակշիռ կրնայ ըլլալ կեանքը բազմութիւններու, որոնք իրենք իրենց տարրին, միջավայրին մէջ չեն։

Այդ անկշռելի կորուստներուն հետ, կարելի չէ ժռռնալ նաեւ ամբողջ նիւթեղէն այն աշակոյթը, որ գաւառահայութեան սեփականութիւնը, կեանքին զործն ու իմաստն էր։ Ո՞ւր պիտի գտնենք այլեւս հայ տունը իր շինուածքի ճարտարապետութեամբ, իր դերանակերտ, գմբեթաւոր տիպերով, երկնահայեաց խաղքերով, երդիքները իրենց լողքարերով, սենեակները իրենց դեղաքանդակ առաստաղներով ու անկողնակալ ծալքերով, ու թոնրատուններն ու թոնիրները...

Հայ տունը՝ իր կահուկառմածի, ամանեղէնի, իր արդուզարդի ինքնուրոյն ճոխութեան մէջ. փէշդուր սփռոցներ ու բոլորաձեւ սինիներ, որու շուրջ ընտանիքն ամբողջ ծալապատիկ, նոյն կուժին մէջէն թանապուրը կ'ուտէին. խոհանոցը իր պատուհաններու, կարասներու, փարչերու եւ բդուղներու շարքերով...

Ու յետոյ գաւառահայութեան արհեստները կամ տնաբոյս զբաղումները. Վանը՝ իր ոսկերչութեամբ, իր ապայի, շալերու, «մաշլաղ»ներու նրբարուեստով. Մուշը իր բրուտներուն ձեռակերտներով. Արաբկիրն իր մանիսայով, ամէն քաղաք իր ոստայնանկներով և լուլհակներով։

Այդ ամէնը մեղի շատ մօտ, բայց մեզմէ շատ հեռացած այլեւս անցեալին կը պատկանին, և այսօրուան զաւակները ոչինչ պիտի գիտնան այդ հայեցի զործերուն, աշխատանքներուն մասին, որոնք իրենց հայրերուն փառքն ու գոհունակութիւնը կը կազմէին։

Կարելի չէ՞ արդեօք վերակազմել, այդ անհետացած պատկերը։ Կարելի չէ՞ հաւաքել ու ամփոփել այն ամէն նշխարները, յիշատակները եւ յիշատակութիւնները, որոնք այդ անհետացած սերունդին եւ իր բնակավայրին կը պատկանին։

Նաիյատակուած գաւառին Թանգարանը, ահա բառը որ կ'ամփոփէ իմ ժառանգիս ամբողջ յայտնի եւ անյայտ կարելիութիւնները։

Պզտիկ տուն մը, եթէ կ'ուզէք անկիւն մը,— հայ հոծ զանգուածի մը զրկին մէջ— ուր կարելի պիտի ըլլայ հաւաքել ու դասաւորել հայ գաւառին եւ տնաւեր հայ ազգաբնակչութեան անվերադարձ օրերուն համայնապատկերը. նկարներ և պատկերներ, ամէնուն ձեռնտուութեամբ հաւաքուած լուսանկարներ, տեղագրական, ազգաբանական, լեզուական, բանասիրական այն ամէն զիրքերն երկասիրութիւնները— անտիպ թէ տպուած, հայ թէ օտար— որոնք կարելի է գտնել այդ նիւթին շուրջ։

Ու թերեւս կարելի ըլլայ նաեւ, ժամանակի եւ պարագաներու թոյլտուութեամբ, փնտռել եւ վերագտնել բազմաթիւ գաւառական թողօններ, արդուզարդի, հագուստ - կապուստի, առտնին իրեղէններու, արհեստներու վերաբերեալ խելքէ մտքէ չանցած իրեր, մասունքներ, յիշատակներ։

Ո՞ր մէկ գաւառի վերապրող Հայը չպիտի ուզէր հոս ձգել ինչ որ պիտի կարենար գտնել պատահմամբ իր երբեմնի բնակավայրէն մնացած իրերն նշխար։

Հայրենակցական ո՞ր միութիւնները— ծովերէն ապին ըլլան թէ անդին— չպիտի ուզէին մարմին եւ ձեռք տալ այդ գաղափարին։

Անշուշտ որ մեր կեանքի թըշուառութեան այս րոպէն, ուր ընդունինք թէ կը պակսի ծանրութեան եւ ձգողութեան միակ տիրական կեդրոն մը, ուր մեր երթալիք ճամբան աջողուած է մշուշներու ետին, կանխահաս է սպասել որ ներկայի վրայ անվստահ մարդիկ անցեալով զբաղին։

Անշուշտ որ լաւագոյն պիտի ըլլար Հայաստանի հողին վրայ իսկ ունենալ այդ ոգեկոչումի յուշարձան տունը։

Բայց իրերուն վիճակը այնքան յայտնի է որ, կարելի չէ աւելի յուսալ եւ աւելի սպասել, ինչպէս կարելի չէ ճամբայ գտնել անելի մը մէջէն։

Բայց վերադառնալու է կրկին գաղափարի մը, որ իբրեւ ցանկութիւն սինչ ցարդ վարանոտ քայլերով կ'երթայ ու կ'անհետի։

Գաղթահայութեան ամէնէն հոծ մէկ շրջանակին մէջ ինչո՞ւ չունենալ Հայ Տուն մը, Մշակոյթի Օջախ մը, ուր կարելի ըլլայ ամփոփել մեր իմացական, գեղարուեստական, զրական ճիգերն ու ձեռնարկները։

Իրրեւ առաջարկ, դիտեմ թէ այս գաղափարը տակաւին որքան տարտամ է, որքան սաղմնային, որքան կենսատու պայմաններու կաչօտ։ Բաղձանք մըն է սակայն որ կը լակէ թերեւս շատ շատերու միտքը եւ որ կրնայ վերածուիլ խանդավառութեան, որոշումի եւ կամեցողութեան։

Փ. ՍԱՆԱՍԱՐ

ԱՀԱ ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

ԼԱԹԱՔԻԱ (Սեփ. թղթ.).— Լաթաքիոյ հաւար եռուզեռի շրջան մըն էր տարեվերջի հանդէսներու ժամանակը։ Մանկապարտէզի հանդէս, նախակրթարանի հանդէս, սաներու հաւաքոյթ եւ Պատանեկան Միութեան երեկոյթ։ Լրացող դպրոցական տարին կարելի է հաւաքել զայն տարիներէն մէկը։ Յունիս 30ին տեղի ունեցաւ մանկապարտէզի հանդէսը եկեղեցւոյ բակին մէջ։ Ժամանակէն շատ առաջ, խումն բազմութիւն մը լեցուած էր բակը։ Կը նախագահէր կաթողիկոսական փոխանորդ Եփրեմ Ծ.վարդապետ Տօնմունի։ Շատ հաճելի էր լսել պզտիկներուն թոթովանքները, բոլորն ալ «քաղցրիկ եւ անուշ բարբառով» կը ճլլուըլային։ Պզտիկներուն հայկական և եւրոպական պարերը շատ յաջող անցան։

**** Նախակրթարանի հանդէսը տեղի ունեցաւ յուլիս 7ին։ Հանդէսի կարգապահութեան հսկիչ եւ հիւրասենեակներ էին վարժարանի նախկին սաներն ու սանուհիները։ Ժամը 3ին արդէն դպրոցին բակը լեցուած էր խուռներամ բազմութիւն մը, Դպրոցի երգիչ խումբի «Մեր հայրենիք»ով բացուեցաւ հանդէսը։ Բեմը զարդարուած էր մրտենիով, ֆրանսական եւ հայկական դրօշակներով։ Շատ յաջող արտասանութիւններ՝ տրամախօսութիւններ եղան հայերէն, ֆրանսերէն եւ արաբերէն լեզուներով։*

Դպրոցը կուտայ 10 շրջանաւարտներ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը կարդաց վէյսէկ շարադրութիւն։ Բոլորն ալ հայկական ոգին կը ցոլացնէին։ Ահա՛ անոնց թէզերը. «Դաստիարակութիւն», «Թրքախօսութեան ախտը», «Պահպանենք հայ լեզուն, «Սիրենք հայրենիքը», «Ուսումն ու արդիւնքները»։ Այդ ուղղութեամբ շատ գնահատելի էին թափուած ջանքերը։

Վարժարանի տեղեկագիրը կարդաց տնօրէն Պ. Սուրէն Բաբախեան, որմէ կը հասկցուէր որ դպրոցը ունեցած է 272 աշակերտութիւն, 185ը մանկապարտէզի, 87ը նախակրթարանի մէջ. պաշտօնավարած են 7 ուսուցիչներ։ Նախակրթարանը բաժնուած է 5, իսկ մանկապարտէզը 4 կարգերու։

Վարժարանին մէջ, ամբողջ տարուան ընթացքին ո՛չ մէկ դէպք պատահած է։ Դպրոցին մէջ ուսուցիչներու եւ աշակերտներու միջեւ շատ հաճելի մթնոլորտ ստեղծուած է։ Դասաւանդութիւնները անցած են շատ կանոնաւոր եւ աշակերտութիւնը պէտք եղած չափով օգտուած է։ Ո՛չ մէկ տարափոխիկ հիւանդութիւն պատահած է դպրոցին մէջ, մինչդեռ կառավարութիւնը քաղաքի բոլոր դպրոցները 20 օր գոցած է։ Տնօրէնը շնորհակալութիւններ յայտնեց այցելու ուսուցիչներուն որոնք ձրիաբար տրամադրած էին իրենց ժամերը, եւ թաղապետական բժիշկին եւ տքթ. Մագուստ Փոթուրլեանին որ այցելած եւ դպրոցի առողջական վիճակը քննած են։ Տնտեսական տեղեկագիրը կարդաց թաղական խորհուրդի ատենադպիր Պ. Պետրոս Չպուքճեան։ Այս տարի վարժարանին հասար ծախսուած է 60,000 ղրշ. արծաթ (մէճիտը 20ս.), որմէ 54791ը պաշտօնէութեան, 3253 նորոգութեանց, 1956ը գոյքերու։ Ունեցած է 47985 ղրշ. արծաթի հասոյթ, աշակերտենէ 25017, հանդէս - ներկայացումներէ 10000, Հ. Բ. Ը. Մութենէն 7070, մարզպանութենէն 4450, նուէրներէ 1353, թաղային սնտուկէն 8782 ղրշ., որով բաց կուտայ 3233 ղրշ. արծաթ։

Վարժարանը ունեցած է 70 ձրի աշակերտներ, ինչ որ կը նշանակէ աշակերտութեան 1)5ը։ Այս ամառ տղաքը փողոցներէն ազատելու հասար որոշած են ամառնային վարժարան մը բանալ մինչեւ կէսօր։

Երգուած «Ով յարկ վսեմ» երգը եւ կարդացուած «Մնաք բարովը» շատ յուզիչ տպաւորութիւն ձգեցին ժողովուրդին վրայ։ «Մնաք բարով»ով շրջանաւարտ կարգի աշակերտները կ'ուխտէին հետեւիլ այն ուղիին որուն առաջին նախաքայլը դպրոցէն առած էին եւ կը յայտնէին իրենց նշանաբանը՝ «Նպատակը տկարութիւն չի՛ ճանչնար։»

Տնօրէնը իր «հուսկ բանք»ին մէջ յորդորեց քալել ամէն խոչընդոտներ զգետնելու եւ կեանքի պայքարին յաղթանակը տանելու կամքով եւ բաժնեց վկայականները։

*** Հանդէսին յաջորդ օրն իսկ յուլիս 8ին, ի պատիւ այս տարուան շրջանաւարտներուն, նախկին շրջանաւարտ սաները հասակրելից մթնոլորտ մը ստեղծած էին կազմակերպելով հաւաքոյթ մը դպրոցի սրահին մէջ։ Հրաւիրուած էին Թաղական Խորհուրդը կաթող. փոխանորդը եւ ուսուցչական կազմը։ Բոլոր ներկաները հիւրասիրուեցան լիմոնադով եւ պաղպաղակով. արտասանութիւններ եւ անակնկալներ եղան շրջանաւարտներու կողմէ։*

*** Նորակազմ Պատանեկան Միութիւնը եւս կազմակերպած էր երեկոյթ մը յուլիս 13ին շաբաթ երեկոյեան, Լաթաքիոյ «Քեոի»ին բնակարանը։ Հրաւիրուած էին Լաթաքիոյ հայ հասարակութենէն ընտանիքներ։ Պատանիները իրենց առաջին երեկոյթով շատ լաւ կազմակերպուած էին։ Երգեր, դուարճալիքներ, անակնկալներ եւ պարեր տեւեցին մինչեւ ժամը 2ը։*

ՆՊԱՏ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

1929 ցուլիսէն սկսեալ, ի զօրու է ինքնուրեան թուղթերու նոր օրէնքը, որուն ամբողջական թարգմանութիւնը կուտանք ստորեւ։

Ցօդուած 1.— 15 տարեկանէ վեր ամէն օտարական որ 2 ամիսէն աւելի Ֆրանսա պիտի մնայ, իր ժամանումէն յետոյ մինչեւ 8 օր (եթէ օտար երկրէ կուգայ), եւ կամ իր 15րդ տարին լրանալուն (եթէ Ֆրանսա ծնած է), պարտաւոր է իր բնակավայրին ոստիկանութեան կամ քաղաքապետութեան ներկայանալու, ստորագրելու համար ինքնութեան եւ նոնք որ չեն վերանօրոգած թուղթերը, պիտի նկատուին կանոն կագութեան մէջ գտնուած եւ պիտի կրնան արտաքսուիլ։

Ցօդ. 5.— Ինքնութեան թուղթերը երկու տարուան պտմանաժամ ունին, սկսեալ ծննդեան մուտքի թուականէն։

Ժամանակը լրացած ինքնութեան թուղթ անարժէք։

Ինքնութեան թուղթերու ստացման խնդրանքներ կընդունին ոստիկանապետութեան կամ հոն ուր չկայ, քաղաքապետութեան, վերջին տարուան ընթացքին ժամանակաշրջանը լրանալուն նոնք որ չեն վերանորոգած թուղթերը, պիտի նկատուին կանոն կագութեան մէջ գտնուած եւ պիտի կրնան արտաքսուիլ։

Ցօդ. 6.— Ինքնութեան չի պահանջուիր Ֆրանսայի օտար պետութեանց դիւանական եւ հիւպատոսային յացուցիչներէն եւ անոնց ներքինէն։

Ցօդ. 7.— Ութէ օտարական Ֆրանսա կուգայ ութէ տարուան վարձուած աշխատանք մը կատարելու, ինքնութեան թուղթ ստանալու համար պարտաւոր է մաձայն կիրարկուող հրահանգներու, ներկայացնել առողջական վկայագիր մը, եւ նաեւ աշխատանքի պայմանագրութիւն մը, որ նպաստաւորապէս վաւերացուած թուականը եւ Թիւը այն վայրի ոստիկանութեան կամ քաղաքապետութեան յանձնել իր առողջապահական վկայագիրը եւ աշխատութեան պայմանագիրը։

Օտարականը որ Ֆրանսա աշխատանք մը պիտի կատարէ բայց չունի աշխատանքի պայմանագրութիւն, պարտաւոր է ձեռք ձգել գայն, ինչպէս առողջապահական վկայագիր։ Որքան ատեն որ այս պայմանները չէրացնէ, ինքնութեան թուղթ ստացագիր չի տրուիր իրեն։

(Շարունակ

օտարականներու հսկողութեան պաշտօն ունեցող իշխանութիւնները հարցնեն, պէտք է նոյն յացնել ինքնութեան թուղթ։

Ցօդ. 5.— Ինքնութեան թուղթերը երկու տարուան պտմանաժամ ունին, սկսեալ ծննդեան մուտքի թուականէն։

Ժամանակը լրացած ինքնութեան թուղթ անարժէք։

Ինքնութեան թուղթերու ստացման խնդրանքներ կընդունին յացուին ոստիկանապետութեան կամ հոն ուր չկայ, քաղաքապետութեան, վերջին տարուան ընթացքին ժամանակաշրջանը լրանալուն նոնք որ չեն վերանորոգած թուղթերը, պիտի նկատուին կանոն կագութեան մէջ գտնուած եւ պիտի կրնան արտաքսուիլ։

Ցօդ. 6.— Ինքնութեան չի պահանջուիր Ֆրանսայի օտար պետութեանց դիւանական եւ հիւպատոսային յացուցիչներէն եւ անոնց ներքինէն։

Ցօդ. 7.— Ութէ օտարական Ֆրանսա կուգայ ութէ տարուան վարձուած աշխատանք մը կատարելու, ինքնութեան թուղթ ստանալու համար պարտաւոր է մաձայն կիրարկուող հրահանգներու, ներկայացնել առողջական վկայագիր մը, եւ նաեւ աշխատանքի պայմանագրութիւն մը, որ նպաստաւորապէս վաւերացուած թուականը եւ Թիւը այն վայրի ոստիկանութեան կամ քաղաքապետութեան յանձնել իր առողջապահական վկայագիրը եւ աշխատութեան պայմանագիրը։

Օտարականը որ Ֆրանսա աշխատանք մը պիտի կատարէ բայց չունի աշխատանքի պայմանագրութիւն, պարտաւոր է ձեռք ձգել գայն, ինչպէս առողջապահական վկայագիր։ Որքան ատեն որ այս պայմանները չէրացնէ, ինքնութեան թուղթ ստացագիր չի տրուիր իրեն։

(Շարունակ

Ցօդ. 2.— Ինքնութեան թուղթը կը յիշատակէ նախորդ յօդուածով պահանջուած այս տեղեկութիւնները, որոնք արձանագրուած են անհատական նշանաթուղթերու վրայ։

Միայն նահանգապետն է որ ինքնութեան թուղթ կուտայ։

Ցօդ. 3.— Ինքնութեան թուղթը կրնայ մերժուիլ այն օտարականին որ անփոյթ կը գտնուի ենթարկուելու ներկայ կանոններուն, կամ տրուելէ յետոյ, կրնայ առնուիլ անկից որ չի կրնար ուզուած երաշխաւորութիւնները գոյց տալ։

Այս երկու պարագաներուն, օտարականը պարտաւոր է հեռանալ Ֆրանսայէն, իրեն տրուած պայմանաժամին ընթացքին։

Ցօդ. 4.— Ամէն անգամ որ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ՄԱՍԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Հրատարակության է պատրաստում

Հ. Ա. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր առաջին

Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչություն

Երևան — 1957

Հրատարակության է պատրաստում

Հ. Ա. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր առաջին

Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչություն

Երևան — 1957

Հրատարակության է պատրաստում Հայկական ԽՍՀ ԳԱ Պատմության ինստիտուտը

Պատասխանատու խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Գեղարվեստական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Տեխնիկական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Սրբագրիչ՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Հանձնված է արտադրության 1957 թ. հունվարի 15-ին։ Ստորագրված է տպագրության 1957 թ. հունվարի 15-ին։ Թուղթ 70×108 1/16։ Տպագրական մեկ մամուլ։ Տպագրական 4,2 մամուլ։ Հրատարակչական 4,2 մամուլ։ Տպաքանակ 5000։ Պատվեր 40։ Գինը 2 ռ. 40 կ.

Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչություն

Երևան — 1957

Տպագրված է Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչության տպարանում

Երևան — 1957

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. Ա. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ. Հայկական ԽՍՀ-ի պատմության ուսումնասիրության հարցերի մասին 3

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ՄԱՍԻ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

Հ. Ա. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ. Հայկական ԽՍՀ-ի պատմության ուսումնասիրության հարցերի մասին 3

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Հատոր առաջին

Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչություն

Երևան — 1957

Հրատարակության է պատրաստում Հայկական ԽՍՀ ԳԱ Պատմության ինստիտուտը

Պատասխանատու խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Գեղարվեստական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Տեխնիկական խմբագիր՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Սրբագրիչ՝ Ա. Ա. Ղազինյան

Հանձնված է արտադրության 1957 թ. հունվարի 15-ին։ Ստորագրված է տպագրության 1957 թ. հունվարի 15-ին։ Թուղթ 70×108 1/16։ Տպագրական մեկ մամուլ։ Տպագրական 4,2 մամուլ։ Հրատարակչական 4,2 մամուլ։ Տպաքանակ 5000։ Պատվեր 40։ Գինը 2 ռ. 40 կ.

Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչություն

Երևան — 1957

Տպագրված է Հայկական ԽՍՀ-ի ժողովրդական կրթության նախարարության հրատարակչության տպարանում

Երևան — 1957

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հ. Ա. Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ. Հայկական ԽՍՀ-ի պատմության ուսումնասիրության հարցերի մասին 3

2.— Համբակցութիւնը պիտի չկրնայ իր աջակցութիւնն ընծայել դահլիճի մը, որ պիտի ներկայանայ նախորդ դահլիճի ծրագրով եւ նոյն մարդերով։

Այս մերժումին վրայ, Պրիան վճռեց նախորդ դահլիճը իր դիրքին մէջ վերահաստատել, առանց ո եւ է փոփոխութիւն մըտցնելու։ Այս առթիւ լրագրողներուն յայտարարեց թէ՝ «Յորհրդարանին պիտի ներկայանայ այն դահլիճով, որ երբեք չէ պարտուած»։

Այսօր Ձորեքշաբթի Խորհրդարանը բացառիկ նիստի պիտի հրաւիրուի՝ լսելու համար նախարարական յայտարարութիւնը։

Սիոնական համաժողովը

Կիրակի կէսօրէ վերջ Ցուրիխի մէջ բացուեցաւ Սիոնականներու 16րդ. համագումարը. Տօքթ. Վայցմանի կողմէ, նախագահ Սիոնական կազմակերպութեան, ներկայութեամբ 26 երկիրներ ներկայանող 300 պատգամաւորներու եւ մեծ թիւով հանդիսականներու։

Տօքթ. Վայցմանի բացման ճառէն վերջ, Սիոնական Գործադիր Մարմնի նախագահ Նաում Սոքոլով յուզիչ ճառ մը խօսեցաւ Թէոտոր Մէցլի մահուան 25 ամեակին առթիւ։ Համաժողովին Զուիցերիոյ կառավարութեան ողջոյնը բերաւ Ռուտոլֆ Շեթրէօլի։ Խօսեցաւ նաեւ Ցուրիխի քաղաքապետական ժողովի նախագահ Տօքթ. Քլէօթի, Պէռնի անգլ. դեսպան Ուիլերմ Ռուսէլ եւ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարի ներկայացուցիչ Տիւֆուր Ֆէրրոնս։ Օրակարգի գլխաւոր հարցն է Սիոնական կազմակերպութեան եւ Հրէական Գործակալութեան փոխյարաբերութիւնը։ Հրէական Գործակալութիւնը վերջերս ստեղծուեցաւ, գործակցութեամբ ամբողջ աշխարհի ոչ-սիոնականներուն, Պաղեստինի իբրեւ «հրէական ազգային օճախ» վերաշինութիւնը փութացնելու եւ անոր վրայ հսկելու համար։

Պարսկաստանի խղտումները

Թէհրանէն կը հեռագրեն.— Սամսամ-էս-Սալթանէ, վեթերան Պախթիյարին, որ 1911-1918 հինգ անգամ վարչապետ եղած է, Թէհրանէն մեկնեցաւ ղէպի իր ծննդավայրը՝ Էմիր Մօֆաք Խանի հետ։ Ասոնց մասնաւոր պաշտօն տրուած է կարգադրութեան մը գալ Պախթիյարիներուն հետ, որոնք ապստամբած են։

Պախթիյարի վարիչներէն Պահատուր-էս-Սալթանէ մեռաւ՝ կռիւներու ընթացքին ստացած վէրքերէն։ Ո՛չ մէկ տեղեկութիւն առնուած է Շահի զինուորներէն, որոնք պաշարուած էին Սաֆ-իա-Տաշթի մէջ Պախթիյարիներու կողմէ, ու կը վախցուի թէ անոնք անձնատուր եղած կամ գերի բռնուած են։

Պուլկարեւսեպ վհձը

«Թայմզ»ի Սոֆիայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ նախկին վարչապետ Ռատոսլավոֆի ներումին առթիւ եուկոսլաւիոյ ներկայացուցած ծանուցագիրը մեծ զարմանք, բայց քիչ մտահոգութիւն առաջ բերած է պուլկար շրջանակներու մէջ։

Կէս պաշտօնական «Սկովոր» թերթը կ'ըսէ թէ Պուլկարիա երբեք չպիտի հաւանի եուկոսլաւիոյ պահանջած «արգիլուած գօտի»ին, որովհետեւ ատոր պատճառաւ այդ շրջանի բնակիչները պիտի զրկուին ապրուստի բոլոր միջոցներէ։ Ու կ'առաջարկէ «չէզոք գօտի» մը՝ նման անոր որ վերջերս հաստատուեցաւ հելլէնա-եւսկոսլաւ սահմանագլխին վրայ։

*** Պելկրատէն կը հաղորդեն թէ եուկոսլաւիոյ կողմէ Պուլկարիոյ տրուած ծանուցագիրը ղրկուած է ֆրանսական կառավարութեան։*

16 or օդին մէջ

Ինչպէս գրած էինք, ամերիկացի երկու օդանաւորդներ՝ «Րէյտ» Ճէքսըն եւ Ֆորէսթ Օ'Պրայն՝ Սէնթ-Լուիզ-Րոպին օդանաւով տեւողութեան մրցանիշը կոտրեցին անցեալ շաբաթ՝ 300 ժամ օդին մէջ մնալով անընդհատ։ Վերջին հեռագիրներու համաձայն, երկու օդանաւորդները յուլիս 13էն ի վեր օդին մէջ են եւ մտադրած են ցամաք չիջնել՝ որքան ատեն որ շարժիչ մեքենան կը գործէ։

Ժամական 130 քիլոմեթր միջինով, կը հաշուուի թէ երկու քաջ օդանաւորդները արդէն 50,000 քիլոմեթր ճամբայ կտրած են։

Կ'ըսուի թէ օդանաւը շինող տունը խոստացած է 100 տոլար նուէր տալ յաւելուածական իւրաքանչիւր ժամի համար, սկսեալ անցեալ երեքշաբթի օրուընէ, երբ կոտրեցին նախորդ մրցանիշը։ Այս հաշուով երկու օդանաւորդները առջի օր շահած էին արդէն մօտ 450,000 ֆրանք։

*** Անցած տարի անգլիացի Պրիւս եւ կինը 10 օր անդադար ինքնաշարժով դարձած էին Մոնլէրիի կայանին շուրջ։ Շատ չանցած երկու մոթոսիքլիստներ նոյն տեղը դարձան այնքան երկար, որ իրենց կտրած ճամբան կը հաւնէր աշխարհի շրջանին։*

ՖՐԱՆՍՈՒԱՀԻ ՄԸ ՄՐՑԱՆԻՇԸ ԿՈՏՐԵՑ

Ֆրանսացի օդանաւորդուհի Մարիզ Պասթիէ յաջողեցաւ կոտրել տեւողութեան իգական մրցանիշը՝ օդին մէջ մնալով 26 ժամ 46 վայրկեան։ Նախորդ մրցանիշը կը պատկանէր ամերիկուհի Սմիթի՝ 26 ժամ 24 վայրկեանով։

Հեղձուցիչ կազի մթերանոց մը

Պերլինի հարաւ-արեւելեան թաղամաս Վիլմէրստորֆի մէջ հոդի աշխատաւորները երեւան հանեցին հեղձուցիչ կազի շիշերու մթերանոց մը։ Քանի մը շիշեր պայթեցան եւ շրջակայ փողոցները ծածկեցին թեթեւ մշուշով մը՝ աչքի զօրաւոր ցաւ ևառարտամ անհանգստութիւն պատճառելով անհատներուն։ Կ'ըսուի թէ պատերազմի վերջերը 100,000է աւելի շիշեր թաղուած են այդ հողին մէջ։

Քննութեանց համաձայն, այս արտասուաբեր կազերը պատրաստուած են պատերազմի ընթացքին։ 1915ին անոնք գործածուեցան արեւմտեան ճակատին վրայ, սակայն յետոյ տեսնելով որ լաւ արդիւնք չի տար, տեղը դրին կազով ձեռնառումբեր։

Ֆրանսական նաւ մը խրած

Ֆրանսական «Թատլա» շոգենաւը, որ կ'երթեւեկէ Մարսէյլ—Պիրէոն—Պոլիս—Սեւ ծով գիծին վրայ եւ որ Պիրէոնէն մեկնած էր յուլիս 26ին ժամը 14ին, խրեցաւ Մոռնօ հրուանդանին առջեւ, Փաթրասի մօտ։ Օգնութեան հասնող նաւերու շնորհիւ կարելի եղաւ իրիկուան դէմ ազատել զայն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Թանասորի 32րդ տարեդարձին առթիւ, կազմակերպուած ընիէդՊուա փոյտպի եռագոյն ենթակոմիտէին կողմէ։ Օգոստոս 18ին կիրակի օր։

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՍԿԶՆ Թ'ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ընկեր կարօ խումբի կողմէ։ Այս կիրակի՝ Երգ, արտասանութիւն, նուագ եւ բանախօսութիւն։

Մանրամասնութիւնները յայտագրով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՍԿԶՆ ՔԼՈՒԻ ԱՆՏԱՌԸ

Կազմակերպուած Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» մասնաճիւղի կողմէ։

Այս կիրակի առաւօտ 10էն մինչեւ երեկոյ։ Երգ, պար, նուագներ, եւայլն։ Ճոխ պիւֆէ, պաղ ըմպելիներ եւ արեւելեան կերակուրներ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Մարսէլի «Արարատ» Միութեան կողմէ ի նպաստ Մանկապարտէզի ֆոնտին։ Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle des Fêtes, Rue de Paris.

կը ներկայացուի ՈՒՇ-ԼԻՆԻ ՆՈՒՇ-ԼԻՆԻ

Կը խօսի՝ Փարիզահայ Տիկ. Միութեան Կարմիր Խաչի կողմէ՝ Տօքթ. Շ. Այվազեան (Շ. Նարդունի)։ Արտասանութիւն, երգ եւ նուագ։ Գին՝ 7.50, 5 ֆրանք։ 5էն մինչեւ 12 տարեկան պզտիկներու համար 3 ֆրանք։

Երթեւեկութիւն.— Gare de Nordէն Թռէն առնել հետեւեալ ժամերուն 10.15, 10.22, 11.51, 1.43 եւ 1.53, իջնել Մարսէլի կայարանը։

ՕԳՈՍՏՈՍԻ ՎԵՐՋԵՐԸ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
(ԻՐ ԿԵԱՆՔԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԻՐ ԳՐԱԿԱՆ ԳԱՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Գին՝ Ֆրանսայի համար 20 ֆր. Ամերիկա եւ միւս երկիրներ 1 տոլար։ Կը պատասխանուի կանխիկ ապսպրանքնելուն միայն։ Դիմել, հեղինակին՝ M. Barsamian, 121 Rue Marcadet, Paris (18e)։

Հ. Յ. Դ.

Պէլվիլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին 131 Fbg. du Temple։ *Կարեւոր օրակարգ։*

Մարսէյլի Ռոստոմ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին։ Կը հրաւիրուին Արմէն-Գարօ, Գէորգ Ջաւուշ, Զարդարեան, ֆեռի եւ ֆրիս խումբի ընկերները։

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

Լիոնի Հրիստափոր խումբը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Ձորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին 202 Rue Garibaldi։

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։ Ներկայանալ անպայմանաւորապէս։

Իսի լէ Մուլինօի Մշոյի ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին 267 Rue Jean Jacques Rousseau, *Իսի լէ Մուլինօ։*

Փարիզի Հրազդան խումբի ժողովը վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ սրճարանի վերնայարկը։

Այրի Տիկ. Էպլրուճի Պ. Փափազեան եւ զաւակունք, Օր. Մինոյի փափազեան, Օր. Ֆօռիս փափազեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Ֆընտրգլեան եւ զաւակը (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Մ. Ա. Գարաեան (Նիւ Եորք), Այրի Տիկ. Տ. Ցատեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Հ. Ադդարեան, Պ. Ննիկ փափազեան, Պ. Պ. Հալաճեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Արապեան եւ զաւակունք, ինչպէս նաեւ փափազեան, Յովհաննէսեան, Լաթիֆեան, Աբրահամեան, ֆիւրքճիխանլեան, Ֆընտրգլեան, Մեզպուրեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները, սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

Պ. ՊԵՏՐՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
(Նախկին գանձապետ Պոլսոյ Երկրագործական Պանքային)

դառնադէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Փարիզի մէջ երկուշաբթի 29 յուլիս։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Ձորեքշաբթի առաւօտ ժամը 10ին փանթէոնի գերեզմանատունը։ Մուտքը գլխաւոր դուռնէն։

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր ժառագ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Բալուի եւ յարակից գիւղերու օգն. միութեան ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

Մարսէյլի Ֆրանսահայ Ազիներու միութեան մասնաճիւղի վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր սկաուտները ներկայանալ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին «Փըթի Փուսէ» սրահը, 21 Պուլվար տիւ Կօմիէ։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Քլաւատ, Գ. Գ.— 100։
Սէն Սիր Ընվալ, Պէր.— 25։
Փոն տը Շէրիւի, Գորձ.— 385։
Լա Թուր տիւ Փէն, Ս. Փ.— 37։
Լիոն, Ա. Մ.— 150 ֆր.։ Սկսանք ղրկել։
Պէյրութ, Գործ. Սահ.— 300։
Ձիւնիէ.— Ստացած ենք 70ֆրք. տեսնել թիւ 1004։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

—Կը փնտռուի Հասանպէյլիցի Զաքարիա Տարաքճեան։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Փարիզ։ Իմացնել իր ժօրաքրոջ որդւոյն Կարապետ Մելքոնեանի, Chez Mr. Courvalin Alexandre à Beuil, (Indre et Loire) France.

— Շապին Գարահիսարցի Սուրբէն Վեցիկեան կը փնտռէ իր մայրը Լուսանուշ, եղբայրները Քալջաղան, Հայկազն, Յակոբ, Վարդգէս, քոյրերը՝ Արտեմուհի, Սրամանուշ, Ասղիկ Վեցիկեան, 1923ին Պոլսէն գաղթած են Քորֆու (Յունաստան) ուսկից ստացած է իրենցմէ նամակ մը։ Անկէ ի վեր լուր չունի։ Իմացնել՝ Պ. Մանուկ Փաշաեանի, 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville, Seine, France.

— կը փնտռուի Նալլուխանցի Գէորգ Հաճի Դաւիթեան որ կը գտնուէր Ալէքսանդրիա Rue Abou Dardar հասցէին։ Իմացնել՝ իր հօրեղբօր ցարութիւն Հաճի Դաւիթեանի 152 Rue Oberkampf Paris (11e)։

— կը փնտռուին կարնեցի Տիկ. Մարիցա Թիւֆէնկճեան եւ իր աղջիկը Տիկ. Եդուարդուհի եւ իր փոքրիկը վ.արսենիկ 1924ին կը գտնուէին Պուլկարիա։ կը կարծուի թէ այժմ կը բնակին Խասքովօ գիւղը։ Առաջին լուր տուողին 100 ֆրանք նուէր։ Իմացնել՝ Sahakianի, 7 Rue Tony Villeurbanne, Lyon, (Rhône).

կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

կը ծանուցանէ իր յարգելի յաճախորդներուն թէ իր մանատան փոխադրութեան պատճառաւ իր նոր հասցէն պիտի յայտնէ մօտ օրէն։

ԱՐԵՒԵԼՔԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կ'ուզէ՞ք ճաշակել ձեր հայրենիքի ընտիր կերակուրները
ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԱՅՑԵԼՑԷՔ

RESTAURANT COSMOPOL

20 Rue Rodier, PARIS (9e) Մէթրօ՝ Cadet

փափկաճաշակներու միակ ժամադրավայրը, ուր մեր բենաբաղձ ազգակիցները պիտի գտնեն արեւելեան տեսակ կերակուրներ եւ անուշեղէններ, պատրաստուած վարպետ խոհարարներու կողմէ։ Գիները մատչելի քսակներու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-...

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը թնամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններու։ Աչքի գէտը Պ-նգունի Գ-., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթ, կոկորդ ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՅԱՄՆԱՒՈՑԱԾը ամէն օր ժամը 9էն 19։

SEULE AGENCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
COLUMBIA MARK
18 ՖՐ.

REGISTERED TRADE

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lesage, Paris XX. Tél. Ménil

Այս երեք աշխարհաճանաչ ընկերութիւններու այս տարի նոր եղանակները, նշանաւոր արուեստագէտներու կողմէ գուսած եւ նուագուած, գեղարուեստ. ամենավերջին փլաքինչպէս նաեւ Հայերէնի նոր եղանակներ եւ Արշին մալ ու բոլոր կտորները եւ Մարտիրոսեանի փլաքները։

Արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը, գեղուճաճ գին

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

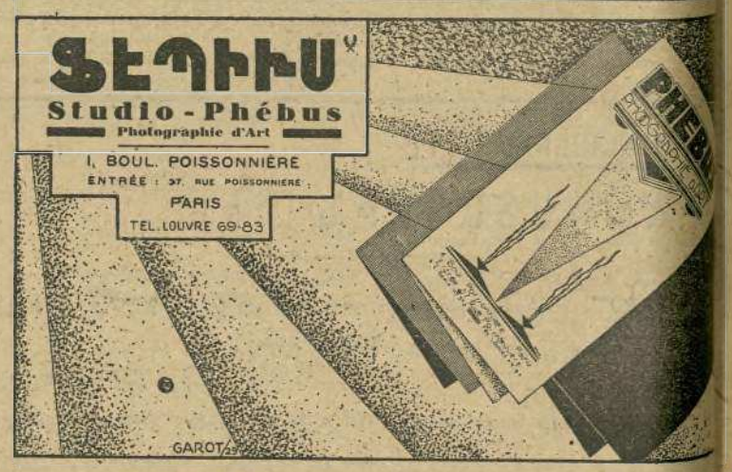
Հասցէ՝ 5 rue du Cardinal Mercier, PARIS (9e)

Tél. CENTRAL. 97-39 եւ 96.70

կը ստանձնէ պատժական, քաղաքային եւ առեւտր. դատ... պաշտպանելով ֆրանսացի հանրաճանաչ պաշտօնակիցներու հետ... չական եւ հիւպատոսարանական գործերու արագ հետապնդում։ Ա... դատերու մասնաւոր ճիւղ, առանց կանխավճարի։ ՅՐԱՆՍԱ... համար, ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացում։ (Անվիթ)։ Քաղաքային ամուսնութեան արագ գործողութիւն։ ամէն երկրի համար։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։ Խորհրդակցութիւնները ձրի են։

Դիմել ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ամերիկայէն նոր եկած Խարբերդի Պ. Կարապետ Անարոնեանէ կը խնդրուի իր հասցէն ստիպողաբար յայտնելէ. Գեւոնեանի «Յառաջ»ի խմբագրատունը։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Մարսէյլ կամ Նիս։

ՄԵԾ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆ

Ծախու է Իսի-լէ-Մուլինօի մէջ թրամուէյի գծին մօտ տուն մը 23 սենեակներով եւ մէկ խանութ։ Ելեկտրականութիւն, ջուր։ Գին՝ 250,000 ֆրանք. կանխիկ 50,000, մնացածը վճարելի 5 տարիէն։ Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ սափրիչ Պ. Գափամաճեանի, 55 Bld. des Montquartiers, Իսի լէ Մուլինօ.

EMPIRE Միգիք-Շոլ· 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: E. SOUVIGNY

Շավիլ-Վիրոֆլէյ եւ վէ...

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐԸ

ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԻՒՐՄԻՒԶ

2 Rue Pasteur, Viro... վիլի էնվալիտ կայարանի լիզի երկարող պողոտայի կոդմի երկրորդ անկիւնը ստանձնէ չափի վրայ պրանքներ։ կը նորոգէ տեսակ կօշիկներ։ Խնամուտոկուն աշխատանք։

Գիները՝ չափաւոր։ բնակողներէ կը խնդրուի իրենց հասցէն ներկայ... համար իրենց բնակարան...

Կ'ուզուին երիտասարդ գործակիցներ ներ կեդ մարզիմներու հետաքրքրութեան մէջ աշխ... համար։ Լաւ ապահովա... Օր. Զաքարեանի, 93 Rue leport։ Մէթրօ՝ Pelleport։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ ... եւ նոր մեթոտով դարմանում ... եւ կանանց մորթի, արիւնի ... հիւանդութեանց (ֆրանկոֆոն մասիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւորաւ։ Խղճամիտ եւ արդ... հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12։